

JACOBI PIGNATELLI

E CRYPTALEIS IN SALENTINIS

Sacræ Theologiæ , ac J. U. Doctoris

CONSULTATIONES CANONICÆ,

IN QUIBUS

PRÆCIPUÆ CONTROVERSIÆ

Quæ ad Sanctorum Canonizationem , ac Sacros Ritus ; ad Sac. Concilium Tridentinum ; ad Episcopos, & Regulares ; ad Immunitatem, Libertatem, Jurisdictionem Ecclesiasticam, ac hujusmodi alia potissimum pertinent ; non solum ex utroque Jure scripto , sed etiam ex Sacrarum Congregationum Decretis , Rebus Judicatis , Placitis , atque Consultis , ex Prudentum Responsis , ex Moribus receptis , breviter , ac perspicue dirimuntur,

OPUS OMNIBUS UTRIUSQUE FORI JUDICIBUS, JURISCONSULTIS,
ac Politici studii Mystis , imprimisque Summorum Pontificum & Rerumpublicarum
Consiliariis , & Advocatis utile planè , ac necessarium.

Cum duplici Indice , altero Consultationum singulis Tomis præfixo , altero Rerum Notabilium
ex pluribus in unum Generalem coacto , singularique Volumine comprehenso.

EDITIO ultima ab AUTHORE recognita , multis in locis aucta , & à mendis expurgata.

TOMUS SEPTIMUS.

COLONIÆ ALLOBROGUM,

Sumptibus GABRIELIS & SAMUELIS DE TOURNES.

M. DCC.

Cum Privilegio SACRÆ CÆSARÆ MAIESTATIS.

INDEX ARGUMENTORUM CONSULTATIONUM TOMI SEPTIMI.

CONSULTATIO I.

N quando ex Constitutionibus Monialium habetur, quod puella externa solvant dotem duplicatam, vel majorem, sub nomine exterarum comprehendantur cives ex privilegio? Pag. 1.

CONSULTATIO II.

An, & quando Capellanus instituendus debeat esse actu, vel potentia Sacerdos, ac teneatur per seipsum celebrare, & Capellania dicenda sit Sacerdotalis? Pag. 2.

CONSULTATIO III.

An, & quomodo beneficiati Ecclesiarum Cathedralium possint Synodo diœcesana interesse, contradicente Capitulo? Pag. 5.

CONSULTATIO IV.

An, negligente Capitulo in constituendo Vicario Capitulari intra octo dies post mortem Episcopi, possit Metropolitanus constituere Vicarium Parochum exterum, sed propinquorem? Vbi multa de residentia Parochorum? Pag. 6.

CONSULTATIO V.

An assensus prescriptus in decretis de celebratione Missarum à S. Congregatione Concilii jussu Urbani Octavi editis, in susceptione onerum perpetuorum, requiratur dumtaxat, ut Ordinarius exquirat bona assignanda esse fructifera, & correspondentia oneribus adjungendis, vel ut subrogetur in locum beneplaciti Apostolici respectu bonorum propriorum ita, ut hujusmodi bona propria locorum piorum valeant obligari pro adimplendis oneribus suscipiendis, interveniente dicto solo assensu Ordinarii, & in casu non adimplementi subhastari sine alio beneplacito Apostolico, vel potius beneplacitum Apostolicum debeat precedere subhastationem? Pag. 10.

CONSULTATIO VI.

An adjuncti, sive Conjudices Capitulares teneantur jurare, quando, & in cujus manibus? Pag. 11.

CONSULTATIO VII.

An Episcopus in Ecclesiis parochialibus exemptis tempore visitationis possit etiam in viris Regularibus, conferre Sacros Ordines, ac chrismata, aliisque Pontificalia exercere? Pag. 13.

CONSULTATIO VIII.

An in Ecclesiis Monasteriorum Regularium secularizatis, in quibus exercebatur per Monachos curam animarum, sicuti etiam nunc exercetur per Sacerdotes seculares? Pignat. Consult. Tom. VII.

pertineat apponere œconomum, occurrente illarum vacatione, ad Episcopos, an ad Abbates, quibus subijciuntur cum iisdem privilegiis, & exemptionibus tamen consuetis, & non contrariis Sacris Canonibus, Sacri Concilii Tridentini decretis, & Apostolicis Constitutionibus, & coram quo sit faciendus concursus?

An Episcopus possit corrigere, ac punire Curatos, ac Monachos secularizatos, aliosque Clericos, possidentes beneficia in supradictis Ecclesiis ob delicta ab iis commissa, & præcipue in his, qua pertinent ad curam animarum, & Sacramentorum administrationem?

An Curati prefatarum Ecclesiarum teneantur accedere ad Synodum diœcesanam Episcopi, vel potius ad Synodum dictorum Abbatum?

An Rectores, seu Capellani dictarum Ecclesiarum possint audire confessiones secularium, etiam de casibus Episcopo reservatis, absque ejus licentia?

An ad Episcopum pertineat concedere dimissorias pro ordinandis Clericis dictarum Ecclesiarum?

An Episcopus possit visitare clausuram Monialium existentium in supradictis Monasteriis, vel in eis saltim exercere jurisdictionem, uti delegatus Apostolicus, ac etiam Confraternitates laicorum, qua habent altare in prefatis Ecclesiis?

An Episcopus possit visitare dictas Ecclesias, & in eis exercere pontificalia, & præcipue Sacramentum Confirmationis administrare?

An ad Episcopum pertineat cognitio causarum validitatis juris patronatus laicalis, & honestatis personarum presentatarum ad beneficia in dictis Ecclesiis existentia? In quibus dubiis resolvendis plura in explicationem S. Concilii Tridentini obiter adducuntur? Pag. 15.

CONSULTATIO IX.

An Archihospitale Sancti Spiritus cogi possit ad contribuendum Seminariis pro rata suorum Prioratum ex decreto Sacri Concilii Tridentini sess. 23. cap. 18. ubi etiam de aliis hospitalibus? Pag. 23.

CONSULTATIO X.

An Episcopus possit publicè denunciare excommunicatum Regularem exemptum, qui ob delictum notorium incidit in excommunicationem latam à jure, vel ab homine saltem, ut ab aliis evitetur?

An Superior Regularis Nuncium Apostolicum in Iudicem Synodalem, & à Diœcesi Episcopi denunciantis, ultra duas dietas distantem, possit in Conservatorem eligere? Pag. 26.

CONSULTATIO XI.

An decretum S. Concilii Tridentini cap. 11. sess. 22. de reform.

Index Argumentorum

ref. & can. 17. Bulla in Coena Domini habeant locum, quando dubitatur, an res in proprios usus conversae, & usurpatae sint Ecclesiae? Vbi alia ad rem quidem? Pag. 28.

CONSULTATIO XII.

An Regulares possint cum expressa licentia S. Congregationis Concilii juxta ejus decretum sub die 7. Septembris 1624. & 19. ejusdem 1643. de quo nos alibi, imponere censum vitalitium, etiam sine pecunia numerata, illumque postea sine dicta licentia cassare, ac ejus pecuniam in mutuum accipere? Pag. 30.

CONSULTATIO XIII.

An Canonicus poenitentarius possit eligi in Confessorem Monialium? Pag. 32.

CONSULTATIO XIV.

An, & quatenus debeantur distributiones Canonico absenti prae textu inimicitiae? Pag. 33.

CONSULTATIO XV.

An administratores tam Ecclesiastici, quam laici fabrica cujusvis Ecclesiae, etiam Cathedralis, & quorumcumque priorum locorum deputati ab Universitatibus, teneantur reddere rationem administrationis solo Ordinario? Ubi ad id alia? Pag. 33.

CONSULTATIO XVI.

An in generali exemptione à jurisdictione Ordinarii includatur exemptio à visitatione? Pag. 36.

CONSULTATIO XVII.

An & quo pacto contra Universitates deveniri possit ad interdictum Ecclesiasticum? Vbi alia opportuna? Pag. 37.

CONSULTATIO XVIII.

De infor descentibus in censuris aliqua observationibus digna. Pag. 38.

CONSULTATIO XIX.

An Clericus, qui de homicidio inquisitus, indicia tortura delevit, durante nihilominus communi existimatione populi, illum pro homicida reputantis, censendus sit irregularis, ita ut promoveri nequeat? Pag. 40.

CONSULTATIO XX.

An decretum Concilii Trid. c. 7. sess. 14. de refor. inducat novam irregularitatem ita, ut etiam ille, qui dat operam rei licitae, & omnem adhibet diligentiam, ne sequatur homicidium, si deinde sequatur, incurrat irregularitatem?

Vbi de homicidio cum propulsione injuria moderata non pauca differuntur? Pag. 42.

CONSULTATIO XXI.

An & quatenus pater, ac mater possint suis filiis eligere sepulturam? Pag. 44.

CONSULTATIO XXII.

An praecepta de gradibus cognationis, & affinitatis sint juris naturalis, in quo Ecclesia dispensare nequeat? Vbi etiam cujus sit in matrimonii impedimenti dispensare, ac de causis dispensandi? Pag. 45.

CONSULTATIO XXIII.

De vagorum matrimonio quoad statum liberum? Pag. 51.

CONSULTATIO XXIV.

An dispensari possit cum Catholicis, eorumque familiis, ut in partibus haereticorum possint pecunia sibi acquirere decimas Ecclesiasticas, ab ipsis haereticis usurpatae? Pag. 51.

CONSULTATIO XXV.

An nocte sacrata Nativitatis Salvatoris post primam Missam cantatam alia duae Missae immediate celebrari, & Christi fidelibus S. Eucharistia ministrari liceat? Pag. 51.

CONSULTATIO XXVI.

An sanatio mulieris sinistro foetu laborantis, ac morti proxima, qua implorato alicujus servi Dei auxilio, foetus emissus sit salva, & incolumis, sit adscribenda miraculo?

Quid de instantanea sanatione tibis, & cruribus impotentis, & attracti? Quid de sanatione strumarum? Vbi obiter de titulo Christianissimus, qui olim Hispania Regibus usitatus, ac debitus fuit, digressio.

Quid de vulneribus, carbunculis incis, ac sanati absque ullo penitus cicatricis vestigio?

Quid de liberatione à suppressione urina cum emissione prae grandis calculi spinosi, & asperi?

Quid de paulo ante sanatis ex miraculo, reincidentibus in eundem, aut alium morbum?

Quid de periculoso partu ob foetus duplicatos?

Quid de ceco, surdo, muto, qui statim lumen, auditum, loquelam recipiunt? Pag. 52.

CONSULTATIO XXVII.

Quidnam cultus Beatis, adhuc non canonizatis praestandus sit? Pag. 58.

CONSULTATIO XXVIII.

An & quatenus res gestae, egregiae facinorae, miracula, aliave hominum, qui cum opinione sanctitatis è vita discesserunt, possint in lucem edi, typisque mandari? Pag. 60.

CONSULTATIO XXIX.

An Canonicus dispensatus super aetate, censeatur dispensatus à promotione ad Subdiaconatum, & usque ad quem annum, & in quam poenam incidat, si non promoveatur? Pag. 61.

CONSULTATIO XXX.

An Ecclesiastici possint aperire novum furnum in praesidium Baronis, habentis ab immemorabili, & ex concordia cum illis inita jus prohibendi subditis, ne alibi, quam in suo furno panem coquant? Et an impediens Ecclesiasticos possit excommunicari? Pag. 61.

CONSULTATIO XXXI.

An Clericus prima tonsura deprehensus à Curia seculari in flagrante crimine in habitu laicali, gaudeat privilegio fori, si non inesserit in habitu ac tonsura, nec in servivert Ecclesiae?

Vbi & quid de Clerico non beneficiario, solito tamen Ecclesiae inservire, & in habitu ac tonsura incedere, si noctu, vel interdum in habitu laicali deprehendatur cum armis, vel in alio flagrante crimine?

Et an Clericus non incedens in habitu, & tonsura, vel alias non habens qualitates c. 6. sess. 23. Concilii Tridentini, sicut amittit privilegium fori, ita etiam privilegium Canonis amittere censeatur? Pag. 62.

CONSULTATIO XXXII.

An Clerici ex Episcopi licentia possint arma prohibita edito Principis secularis deferre ac retinere ita, ut ejusmodi licentia non ab eodem Principe, sed ab Episcopo tantum sit eis concedenda?

An Episcopi familia de ipsius Episcopi licentia impune uti possit quovis armorum genere perinde ac familia Principis secularis? Pag. 65.

CONSULTATIO XXXIII.

An & quibus in casibus Clericus, non servatis gradibus poenarum in c. Cum non ab homine de judic. praescriptis, sit degradandus ac tradendus Curiae seculari? Pag. 71.

CONSULTATIO XXXIV.

An Regularis professus, qui fuit baptizatus, tanquam expositus ita tamen, ut ex publica fama ipsius parentes non ignorentur neque prorsus sit ignotum, an ex illegitimis nuptiis sit conceptus, possit eligi in Generalem, vel obtinere alias praerogativas suae Religionis? Pag. 77.

CONSULTATIO XXXV.

De presbyterio, sive choro ad exclusionem ex eo Magistratus, aliorumque secularium, ubi alia erudit? Pag. 78.

CONSULTATIO XXXVI.

An Confraternitates seculares nullum habentes privilegium, possint prae textu consuetudinis sepelire in suis Oratoriis corpora defunctorum?

Posito, quod eadem Confraternitates possint ex consuetudine immemorabili sepelire in suis Oratoriis corpora defunctorum, an possint sepelire suos confratres, qui sibi in illis non elegerint sepulturam?

An filii impuberes, & uxores confratrum Societatum possint sepeliri in Ecclesiis Regularium, in quibus habent cappellam, & praetendunt habere sepulturam in dicta Ecclesia?

An ab haereticis defuncti confratris sepulti in Oratorio sua sodalitates, solvi debeant proprio ejus paracho nisi quid pro jure sepultura, quod in dicta civitate solvi solet.

An ab eisdem haereticis defuncti id ipsum solvi debeant, quando defunctus sepelitur in propria sepultura, vel eam sibi ele-

Consultationum Tomi Septimi.

bi legio in aliis Ecclesiis, etiam Regularium?

An Parocho dari debeat duplex stipendium, quod dari solet aliis Sacerdotibus pro associatione funeris, quando ad dictam associationem invitantur Regulares, vel Sacerdotes, vel Capitulum, sive cadavera in Ecclesia parochiali, sive in Ecclesiis Regularium, sive in Oratoriis Sodalitatum? Pag. 81.

CONSULTATIO XXXVII.

An falsus calumniator in materia ad S. Officium Inquisitionis pertinente, nimirum sollicitationis in confessione, sit de heresi suspectus, & tanquam talis debeat abjurare, & quomodo?

An gaudeat immunitate Ecclesie? Et

An idem dicendum sit de teste deponente falsum in S. Officio, & in materia ad ipsum pertinente? Pag. 82.

CONSULTATIO XXXVIII.

Qua poena Episcopus, committens stuprum cum Sanctimoniali, puniendus sit? Pag. 82.

CONSULTATIO XXXIX.

De praxi, qua servatur in conversione Hebraeorum, ejusque difficultatibus observationes quotidiana; ubi disquiruntur?

An expediat statuere, ut Neophyti, & alii, qui agunt de conversione Hebraeorum, persuadeant ipsis, qui cupiunt baptizari, petere per se ipsos baptismum, praecipue si sint adulti, ac viri, quibus patet aditus ad Tribunalia Christianorum.

An expediat ad mulieres, puellas, & pueros, quibus non licet adire per se ad Episcopum, vel alios Superiores, mittere aliquos probatae vitae, qui secreto domi suae, vel alio opportuniore loco explorent earum voluntates, videantque an habeant fundamentum de relatione neophytorum antequam capiantur, & ducantur ad domum Catechumenorum?

An pueri ante usum rationis, qui habent affines Hebraeos & Christianos in aequali gradu, debeantur potius Hebraeis, cum sint in quasi possessione, an verò Christianis in favorem fidei?

Item pueri, qui habent plures affines Hebraeos, unum tantum Christianum in aequali gradu, an debeantur Hebraeis?

Item utrum pueri in aequali gradu debeantur potius affini, qui est tutor, aut curator, an verò Christianis?

An credendum sit uni dicenti, puerum aliquem esse sibi affinem, vel filium, & idè sub sua potestate, an verò exploranda sit veritas, antequam pueri capiantur.

An preferendi sint ceteris paribus, viri mulieribus affines ex parte patris, qui sunt ex parte matris, quando plures sunt, qui pueros ad se pertinere dicunt, an verò in favorem fidei semper preferendi sint Christiani Hebraeis?

Postquam pueri pervenerunt ad usum rationis, an parentes possint eos capere, ac ducere ad catechumenos, ut ibi adiscant articulos fidei?

An jure queant baptismum donari, si dubietur, sint, nec ne rationis compotes cum petunt baptismum?

An qui convertuntur ad fidem, cogendi sint solvere debita contracta ante baptismum ipsis etiam Hebraeis, etiam consanguineis?

An petentibus parentibus neophytis, capi possint filii Hebraeis, qui sunt jam rationis compotes, etiam invitati, ac nolentes, ut ducantur ad domum neophytorum?

Item an, petente marito eadem de causa capi possit uxor invita, & nolens fieri Christiana?

Rursus an, petente fratre capi possit frater, vel soror vidua jam rationis particeps, etiam nolens, ac repugnans, ut ducantur ad domum Catechumenorum? Pag. 83.

CONSULTATIO XL.

Caius, constante matrimonio genitus, ac natus, accepit à sua matre ipsum non esse filium legitimum, & naturalem sui patris, sed spurium Pomponii adulteri, qui credens, eum esse suum filium, apud se educavit, cognomen, & insignia sua familia dedit, & in publicis, ac privatis scripturis suum filium appellavit, unde fama publica, tanquam spurius habitus est. Cumque admissus esset ad minores ordines, instante dicto Pomponio, Episcopus cum eo dispensavit super defectu matris Pignat. Consult. Tom. VII.

lium, & Summus Pontifex ad Sacros Ordines, quos nondum suscepit. Verum re postea mature perpensa, & cognita, in praesentia fide sui baptismatis, reperi fuisse baptismum, uti filium legitimum, & naturalem suorum parentum. Idèque potest ad Sacros Ordines, & ad Canonicatum in Cathedrali promoveri absque ulla dispensatione. Quæritur, an ei obstat aliqua irregularitas? Pag. 86.

CONSULTATIO XLI.

An Catholicis in partibus hereticorum permitti possit citra Religionis injuriam offerre liberos baptizandos à ministris hereticorum?

Quid faciendum illis Catholicis, qui propter fines humanos, ac motiva temporalia, aut ipsi domi enutriunt filios suos in heresi, aut sinum à cognatis, aut aliis eosdem educant, imò qui interdum eos dehortati fuerint, aut deterruerint ab amplectenda vera fide, cum tamen ipsi parentes in fide vera sibi videantur perseverare?

An Sacerdos debeat excipere in Ecclesiam illos, quos noverit subjacere censuris Protestantium, vel an debeat eos differre, donec satisfecerint statutis Protestantium Ecclesiarum?

An liceat eos matrimonio jungere, qui dictis obnoxii sunt publicis pœnis, non quod licitas arbitrantur, sed quod eam vim, quam à jure non habent, à factis, & consuetudine gentis sibi dudum vindicant, atque presumunt?

An Sacerdos interpellatus debeat, & in conscientia, & ratione officii teneatur, stantibus dictis censuris, etiam extra periculum mortis, baptizare nothos hereticorum, quibus ministri baptismum denegant, donec solitam penitentiam implerint publicam penitentiam?

An permittere possit Sacerdos, quod Catholici jam in facie Ecclesie Catholice matrimonio juncti, coram ministris heretico denuò contrahant?

Quid illis faciendum, qui obtinenda uxoris gratia, aut alia de causa frequentant, aut frequentaverint hereticorum templa, quemadmodum & illis, qui sepius fuerint in heresi relapsi? Pag. 87.

CONSULTATIO XLII.

An juramentum præstitum testibus in fine eorum examinis, sufficiat ad validitatem examinis, etiam in S. Officio Inquisitionis?

Et quatenus negativè, an saltem faciat aliquale indicium ita, ut reus spontè comparens post dictum examen gaudeat beneficio spontè comparentis, tanquam non legitime preventus? Et

An sufficiat, quod repetitus cum juramento in principio ratificaverit primum examen? Pag. 87.

CONSULTATIO XLIII.

An Sacerdos, qui pluries in die celebrat ob quamvis, & avaritiam, sit verè Simoniacus?

An incurrat pœnas contra Simoniacos ipso jure illatas? An ex criminis notorietate, & ex sententia condemnatoria efficiatur irregularis? Et quatenus affirmativè?

An cum eo dispensare possit ejus Episcopus? An verò dispensatio sit ei concedenda à S. Congregatione Concilii? Pag. 89.

CONSULTATIO XLIV.

An Abbates Regulares possint vii baldachino intra numerum trium vicium die, qua solemniter in suis Ecclesiis celebrant exequias Principum?

An quatenus sic celebrare nequeant, incurrant ex causa talis usus baldachini aliquas censuras?

Posito, quod incurrant, an censura possint infligi, seu declarari ab Episcopis? Pag. 90.

CONSULTATIO XLV.

An & quatenus possit Episcopus celebrare pontificaliter, vel celebrari facere in Ecclesiis Regularium, aliisve extremis, sive eo presente, sive absente? Pag. 98.

CONSULTATIO XLVI.

An delatio stola, ac functiones parochiales, quæ in Ecclesia Parochiali fiunt, absente illius Parocho, spectent ad ejus Viceparochum, an verò ad Parochum alterius Parochia, quæ ibi presens existit? Pag. 102.

Index Argumentorum

CONSULTATIO XLVII.

An Episcopus in processionibus possit post se deferre sel-
tam gestatoriam? Pag. 94.

CONSULTATIO XLVIII.

An seculares manutendi sint in iure sedendi in suis se-
dilibus, siue sedibus positis in Ecclesiis? Ubi alia. Pag. 104.

CONSULTATIO XLIX.

An Regulares, qui ex immemorabili sunt obligati ad
efficiendum in Ecclesiis Cleri secularis, precedere debeant
ipsi Clero? Ubi de actibus facultativis non prorsus inutilia?
Pag. 104.

CONSULTATIO L.

An quando Græci accedunt ad confitenda peccata
apud Missionarios, teneantur Missionarii ab eis exigere
confessionem generalem, quia, si non habent veram formam
absolutionis, penitentium confessiones sunt irrita, ideoque
reiteranda? Ubi forma absolutionis Græcorum profertur
& discutitur.

An Missionarii teneantur interrogare Græcos ad pœni-
tentis Sacramentum accedentes, de eorum fide, verbi gra-
tia, de Summo Pontifice, de processione Spiritus Sancti, de
glorificatione Sanctorum, de consecratione in azymo, & pur-
gatorio, in quibus errant Græci?

An Missionarii in casu necessitatis, aut mortis periculo,
ubi non est copia Confessoris Latini, licite valeant apud
Græcos schismaticos confiteri?

Et an Græcus, Ecclesie Romana reconciliatus, possit apud
eosdem Græcos confiteri ad evitandam gravem persecutio-
nem, aut damnum à schismaticis excitandum?

An Græcus ad ritum Latinum conversus, possit iterum
ad ritum Græcum redire?

An Sacerdos missionarius in quadragesima vacans mu-
neri missionis, & inter Maronitas degens, eo tempore ad
missionem maximè congruo, possit celebrare Missam juxta
eorum consuetudinem tertia hora post meridiem? Pag. 105.

CONSULTATIO LI.

An pactio inter virum Catholicum, & conjugem hereti-
cam, quod scilicet ista possit vivere seorsim à viro, sit valida?

An dicta uxor sit compellenda ad cohabitandum cum suo
viro, & ad præstandum ei debita obsequia matrimonii?

Quibus mediis juridicis, siue prudentialibus possit, ac
debeat ad id compelli? Pag. 106.

CONSULTATIO LII.

An excommunicatus in Tribunali S. Officii vigore Con-
stitutionis B. Pii V. Si de protegendis, & inforDESCENS in
dicta excommunicatione per annum, possit audiri per pro-
curatorem excusantem ejus contumaciam, & inforDESCEN-
centiam, ex quo sit à S. Pœnitentiaria absolutus in foro con-
scientie?

Et an admissio, & verificatio dicto Brevis cum absolutione
subsequuta ejus vigore, suffragetur prædicto contumaci, ne
contra eum procedatur ad ulteriora, tanquam contra infor-
DESCENTEM? Pag. 107.

CONSULTATIO LIII.

De facultatibus concessis quibusdam Episcopis in parti-
bus, & in eas observationes, & dubia? Pag. 107.

CONSULTATIO LIV.

Vi servari debeat sigillum Confessionis Sacramentalis,
quid requiratur?

Et an crimen revelationis confessionis perineat ad S.
Officium?

Quomodo probetur? & qua pœna de jure communi?
Pag. 109.

CONSULTATIO LV.

An persona Catholica juncta matrimonio in faciem Ec-
clesie, presentibus Sacerdote, ac testibus, possint postea
revocare verba Sacramenti, & dare dexteras coram mi-
nistro ac testibus in templo hereticorum ad hoc tantum, ut
effugiant leges pœnales, graves quidem?

Virum ad easdem leges pœnales effugiendum Catholicis
parentes possint permittere, ut liberi baptizentur à ministro
heretico?

An liceat uti chrymate, ac oleo Sancto infirmorum ve-

teri ad triennium, & ultra, cum non suppetat copia haberi-
di olea recentia, ut sæpè contingit?

An liceat uti candelis ex adipe animalium in sacrificio
Missæ, cum sæpè non suppetat copia habendi cereas?

An sufficiat testimonium medici heretici, ut concedatur
licentia Catholico comedendi carnes diebus prohibitis? &
cum multis non sit facile vel illud ipsum testimonium, an
Sacerdos in verbo pœnitentis possit ealem concedere licen-
tiam?

An Catholici possint permittere, aut etiam imperare ser-
vis tam hereticis, quàm Catholicis, ut laborent diebus fe-
stis, præsertim cum plures habeant servos hereticos, quàm
Catholicos, nec illi absque istis laborare velint, sed abu-
rantur die festo in potationibus, & scurrilitatibus, cum non
habeant plerumque pias occupationes?

An teneantur Catholici observare dies festos S. Josephi,
S. Sylvestri, & S. Anna? Et an laici teneantur iis diebus
abstinere ab opere servili?

An liceat conferre ceremonias baptismi filiis Catholico-
rum baptizatis ab hereticis ministris?

An liceat patrono Catholico presentare ministrum he-
reticum ad beneficium Ecclesiasticum, ne amittat jus pa-
tronatus?

An liceat conferre easdem ceremonias hereticis ad fidem
conversis?

An liceat conferre easdem ceremonias liberis, quorum
pater hereticus est, ac mater Catholica enixè rogans, ut
suppleantur ceremonie, & sperans fore, ut unus, aut alter
eorum, saltemque filia educantur in fide Catholica?

An liceat baptizare spurios hereticorum liberos, quibus
baptismum conferre sæpè recusant ministri heretici, donec
parentes multam pecuniariam, & publicam agant pœni-
tentiam?

An liceat jungere matrimonio aliquas personas sub pro-
missione evadendi Catholica? Pag. 112.

CONSULTATIO LVI.

An sit concedenda facultas dispensandi super impedi-
mentis matrimoniorum in secundo, & ab altero in tertio
affinitatis gradu coram Turcarum Judice contractorum, qua
Episcopi illarum partium nullatenus dissolvere possunt?

Et an Episcopus prohibere possit sub pœna excommuni-
cationis, quod nemo baptizare possit adultum, cujus non
percipit idioma, & quod hac prohibitio sit generalis, quodve
non possint baptizari ii, quorum idioma non intelligitur,
nisi in articulo mortis? Pag. 114.

CONSULTATIO LVII.

Virum in locis, in quibus adhuc viget abusus ducendi
uxores absque interventu Parochi ac testium, sint sacramen-
ta administranda illis conjugatis?

An liceat illis celebrare verè matrimonium, vel potius
dicendum sit legitimum matrimonium eorum, qui dimissa
vel expulsa, vel spontè abeunte prima, ac etiam secunda
uxore, tertiam accipiunt cum intentione contrahendi, assen-
sentes, se non intendere cum prima, & secunda perpetuo
cohabitare, cum traxerint, sed tantum eas experiri, an sua
domui essent proficua, seu apta administrationi vel servi-
tuti, nec ne?

An tunc possint sacramenta administrari parentibus,
filiam Turcis, vel schismaticis ob aliquem finem in sponsam
promittentibus absque eo, quod amplius valeant retractare
promissionem, nisi cum vita, honorumque periculo?

An liceat administrare sacramenta mulieribus Catholi-
cis commorantibus apud Turcas, cum protestentur velle in-
ter eos degere absque injuria Creatoris, & Catholicam legem
profiteri, atque observare?

An baptizari debeant parvuli ex matre Catholica, pa-
tre vero infideli, quando missionarios, parentibus se se oppo-
nentibus, gravis metus concutiat?

An admittendi sint Turca, vel schismatici ad suscipien-
dos in baptismo Catholicorum filios, supposito, quod aliunde
nequeant parentes sedare dissensiones, & odia, vel an
saltem Catholicus cum Turca possit admitti, ut inde ex
pare

Consultationum Tomi Septimi.

parte salvetur ritus Ecclesie, ac simul intentioni parentum satisfiat?

Sunt de schismaticis viris, qui secundum eorum ritum contrahentes cum Catholica, vel schismatica matrimonio, ea laborant ignorantia, ut nesciant maritalem consensum perpetuo cohabitandi esse de essentia sacramenti matrimonii. Hinc mulieres à domibus maritorum expelluntur, vel ipsæmet fugam arripiunt, & ad Catholicos accedunt. In tali casu possuntne licite, ac legitime cum Catholico nubere?

An quando verè nulla subest via evadendi, nisi injuriam injuria, homicidium homicidio vindicetur, Catholici in tali statu, ac dispositione perseverantes, titulo, ut aiunt, defensionis necessaria, sint susceptionis sacramentorum capaces? Pag. 115.

CONSULTATIO LVIII.

An quilibet apostata à fide, qui se judicat dispositus martyrio, debeat induci ad protestandum publicè fidem Christianam, nihilque curandum de corporalibus persecutionibus propriis, vel aliorum, vel saltem permittendum sit, ut exequatur suam inspirationem quicumque ad id faciendum exponatur, aut quisque dissuadendus ab hujusmodi actione ob generales causas quarundam Regionum, saltem quando, ac ubi timetur periculum gravis persecutionis Christianorum?

Quomodo se gerere debeat minister Catholicus cum iis, qui se non sentiunt sufficientes ad suscipiendum martyrium, & cupientes confiteri fidem Christianam sine martyrio, vivunt, quoad fieri potest, juxta fidem internam, sperant corporalem libertatem, & interim desiderant ac postulant reconciliationem secretam, & participationem sacramentorum?

Quomodo etiam se gerere debeat idem sacer minister cum iis, qui nullam fugiendi spem habent, neque animi fortitudinem profitendi fidem externam cum probabili periculo crudelis necis, imò cum humana certitudine illius, neque possunt absque eodem periculo omittere partem aliquam rituum Apostaticorum, sed queruntur de Ecclesia Christi, quod velit eos condemnare in vita, cum credant quidquid ipsa credit, & faciunt quidquid ipsa precipit absque eo, quod se exponant mortis periculo?

An pro causa simili supradictis, sive absque causa peculiari, sed solum pro fidei ardore, ac zelo, cum maxime videant illam collapsam, & tot animas non solum sine luce Evangelica, sed etiam sine spe illius, liceat cuicumque Catholico Ecclesiastico, vel seculari publicè illam predicare, ac defendere, atque adeò exponere se martyrio? Pag. 116.

CONSULTATIO LIX.

An Sacerdotes Catholici supplere possint baptismi ceremonias quoties heretici, post suam ad fidem Catholicam conversionem illas suppleri postulant? Pag. 116.

CONSULTATIO LX.

An Metropolitanus possit recipere appellationem, ac procedere ad confirmationem, vel irrationem prima sententia pro, vel contra hereticum in casu, quo Episcopus irrita declaraverit sponsalia, & condemnaverit partem ad se componendum poena pecuniaria, eroganda mulieri desolata, & pro eleemosyna propter scandalum? Pag. 117.

CONSULTATIO LXI.

In electionibus quanam dicatur sanior pars Capituli? An sanior pars minor preferatur majori non saniori parti, vel requiratur copulativè, quod pars sanior sit etiam major ad hoc, ut electio dicatur canonica?

Quomodo procedat in praxi, quod requiratur copulativè major, & sanior pars, si major pars numero tantum preferatur minori?

An regula majoris, & sanioris partis procedat tam in scrutinio aperto, quam secreto, si non appareat, qui fuerint eligentes, dum secreto votum protulerunt?

An regula sanioris partis procedat etiam in electioni-

bus, in quibus de jure, vel ex constitutione requiruntur dua ex tribus partibus electorum ad Canonicam electionem? Pag. 117.

CONSULTATIO LXII.

An sit validum matrimonium contractum inter Catholicos coram Parocho graeco schismatico, & more schismaticorum, non autem testibus particularibus adhibitis ad formam Concilii, deficientibus ibidem Parochis Catholicis, eo quia heretici omnes Ecclesias, Parochis Catholicis expulsi, devastarunt? Pag. 117.

CONSULTATIO LXIII.

An puella, in Monasterio Monialium prorsus exempto, degentes educationis causa, & mulieres seculares famula Monialium, nullam emittentes regularem professionem, si contingat eas mortem obire in Monasterio, sepeliri possint, ac debeant in Ecclesia exteriori Monialium, an potius in Parochiali, in cujus Parochia domicilium retinent?

Et quid si in nulla Parochia retineant domicilium? Pag. 118.

CONSULTATIO LXIV.

An Episcopus, qui abest à Civitate sua Cathedrali, & residet in Diocesi, constituere, vel relinquere in illa debeat Vicarium generalem, ac tribunal Episcopale? Pag. 119.

CONSULTATIO LXV.

An Commendatarii visitari possint ab iis, quibus in decreto cap. 8. Concilii Trid. sess. 21. de reform. eorum Ecclesias visitare concessum est? Pag. 122.

CONSULTATIO LXVI.

An Eunuchi ad sacros ordines admitti possint? Vbi de mutilatione, ac dispensatione in ipsa. Et quid quod ad eorum matrimonium? Pag. 122.

CONSULTATIO LXVII.

Canonicatus vacans in Ecclesia titulari per obitum familiaris sitne conferendus de consensu Cardinalis Patroni, an verò Cardinalis Titularis? Pag. 128.

CONSULTATIO LXVIII.

An Regularis, degens extra claustra, si delinquat, puniri debeat à Nuncio Apostolico, vel ab Episcopo, qui praesens venit? Vbi in hanc rem alia? Pag. 130.

CONSULTATIO LXIX.

An concubitus Iudei cum Christiana, vel Christiana cum Iudea pertineat ad S. Officium Inquisitionis privativè quoad omnes?

Et, an dato, quod non pertineat privativè ad S. Officium, illius cognitio pertineat ad Iudicem Ecclesiasticum, vel ad laicum, aut ad utrumque privativè? Pag. 133.

CONSULTATIO LXX.

An Moniales Monasterii Ordinis S. Clarae, Apostolica autoritate post Concilium Tridentinum erecti sub regimine fratrum Reformatorem S. Francisci, sint immunes à solutione quarta funeralis? Pag. 134.

CONSULTATIO LXXI.

An, & quatenus sit locus partitioni Episcopatum? Pag. 135.

CONSULTATIO LXXII.

An Clericis concedenda sit licentia exercendi agriculturam pro sua, suorumque sustentatione, ac retinendi apum alvearia?

Vbi aliqua de conductoribus bonorum Ecclesiae, eorumque immunitate à vectigalibus? Pag. 136.

CONSULTATIO LXXIII.

An loca per Summos Pontifices disinembrata ab Abbatibus, & de diocesis aliorum Ordinariorum effecta, in quibus

Index Argumentorum.

quibus aliqua Ecclesia existunt, quae ante dismembrationem erant de jurisdictione earundem Abbatiarum Nullius, & de illarum territorio, remanserint in eodem statu, & qualitate post dismembrationem dictorum locorum? Pag. 138.

CONSULTATIO LXXIV.

An Monasterium D. Gregorii Urbis Congregationis Camaldulensis possit sibi retinere partem elemosynae missarum distributarum in Monasteria dictae Congregationis?

An teneatur redditus omnes sacrarii, sive Sacristiae insumere pro eodem Sacrario?

An teneatur satisfacere pro Missis quotidianis in sua Ecclesia exclusivè quoad alia Monasteria eiusdem Congregationis?

An satisfaciatur menti Urbani VIII. in numero Missarum celebrandarum in eadem Ecclesia? Pag. 138.

CONSULTATIO LXXV.

Utrum ad effectum privandi Canonicum Canonicatu, aliosque beneficiatos, qui habent residentiam, suis beneficiis, requiratur integrum triennium, vel necessarium sit praemittere poenas à S. Concilio statutas, antequam deveniatur ad privationem beneficii ob non residentiam? Pag. 140.

CONSULTATIO LXXVI.

An, & quatenus Canonicatus, & praebenda dividi possint? Pag. 141.

CONSULTATIO LXXVII.

An susceptio Sacrorum Ordinum ex metu reverentiali, concurrentibus minis, sit irrita? Pag. 141.

CONSULTATIO LXXVIII.

De impedimento publicae honestatis aliqua observationes accommodatae, ac utiles? Pag. 144.

CONSULTATIO LXXIX.

An honorantes Deiparam salutatione Angelica ad horarum ictus, verè mille dierum indulgentias lucrentur?

Et an ad campana pulsus meridiano, ac vespertino sit necessariò orandum ita, ut ad huiusmodi preces iure quisque cogi possit? Pag. 145.

CONSULTATIO LXXX.

Quisquam declarare debeat, vel possit, an occidens, vel mutilans, defendendo vitam suam, indigeat dispensatione ab irregularitate, Sedesne Apostolica, an verò Ordinarius? Pag. 146.

CONSULTATIO LXXXI.

An toleranda sint mulieres nuptae, quae publicè meretricio more prostituuntur omnibus in maximum Sacramenti matrimonii opprobrium?

Et quatenus negativè, quo salubriori ac faciliore remedio provideri possit animarum salutem absque edictis ac publicitate, & cum minori scandalo populi? Pag. 146.

CONSULTATIO LXXXII.

An, & quatenus pignorationes, clarigationes, vulgò repressalia indici possint?

Et an contra Clericos? Pag. 148.

CONSULTATIO LXXXIII.

An poena mortis comminata Clericis à Sacris Canonibus intelligatur de morte naturali, vel de morte civili, nisi in canone addatur ulterius, Clericum, praevia degradatione, Curiae seculari tradendum? Pag. 151.

CONSULTATIO LXXXIV.

An spontè denunciante in S. Officio tam contra alios, quam contra complices, per turbam deponentes, aliquo modo afficiant eosdem complices, vel irritent totum processum?

An Fiscus examinando eosdem complices nominatos à supradictis denunciatoribus, procedere possit contra eos, qui in eodem processu per praevencionem, vel diminutionem se gravaverunt? Pag. 151.

CONSULTATIO LXXXV.

An Dominus oppidi, pagi, vel villa possit in illius oppidi, pagi, vel villa pascuis plura pecora pascere, quam eius subditi?

An idem dominus subditos suos, extra operas sibi debitas, cogere possit, ut pro consueta mercede ipsi praestatis operentur?

An idem Dominus habeat jus protomisceos in frumento, cibariis, vel mercibus edibilibus subditorum, quas venales ad forum deferunt? Pag. 151.

CONSULTATIO LXXXVI.

Moriens in carcere, in quo detinetur custodia causa, in quam Ecclesia Parochiali sit sepeliendus?

Et an si elegerit sibi sepulturam extra Parochialem, debeat Ecclesiae suae Parochiali quarta funeralis?

Quidve de iis, qui damnati sunt ad carcerem in poenam, ut in illis in perpetuum, vel ad tempus permaneant? Pag. 153.

CONSULTATIO LXXXVII.

An Indulgentia Sodalitati Corrigiatorum S. Monica à Summis Pontificibus concessa, à Paulo V. revocata, sint postea restituta? Pag. 154.

CONSULTATIO LXXXVIII.

An qui aliquo modo, etiam disputandi, aut veritatis indaganda gratia, impugnat, vel in dubium revocat sacrum Societatis Iesu institutum, sive Constitutiones, incurrat poenam aliquam Ecclesiasticam? Pag. 156.

CONSULTATIO LXXXIX.

An qui in Paschate non recipit in sua Parochiali Ecclesia Eucharistiam, sed in Sacrosancta Basilica Lateranensi, vel in Ecclesia Cathedrali suae Diocesis, satisfaciatur Ecclesiae praecipio de annua Communione? Pag. 157.

CONSULTATIO XC.

An Monasteriis Monialium licitum sit, an verò simoniacum exigere aliquam summam nomine dotis, ac de illa pacisci pro victu, aliisque necessariis ad sustentationem puellae volentis ingredi Monasterium?

Vbi quid de aliis passionibus? Pag. 159.

CONSULTATIO XCI.

An, & quomodo constare possint miracula servorum Dei? Vbi iterum de iis, qui sine cibo ac potu diu, mensibus, atque annis vixerunt ad effectum eos canonizandi. Pag. 164.

CONSULTATIO XCII.

An Baro, seu Princeps, qui habet novae, & diversas Baronias in diversis Diocesis, sive Principatui accessorias, sive non, pro quibus Barones fuerunt soliti solvere regalias, teneatur pro dictis Baronis solvere regalias Episcopis, in quorum Diocesis illas habet? Pag. 171.

CONSULTATIO XCIII.

De cognatione spiritali juxta decretum S. Concilii Trid. sess. 24. cap. 2. de reform. matr. Vbi plura, quae usui esse possunt, discernuntur. Pag. 171.

JACOBI PIGNATELLI

Sacrae Theologiae Doctoris,

CONSULTATIONUM CANONICARUM

TOMUS SEPTIMUS.

CONSULTATIO I.

An quando ex constitutionibus Monialium habetur, quod puella extera solvant dotem duplicatam, vel majorem, sub nomine exterarum comprehendantur cives ex privilegio?

INSE O affirmative respondendum; quia dum constitutiones hujusmodi incendunt quod puellae cives solvant dotem ordinariam, & caetera duplicatam, vel majorem, intelligunt de civibus originariis. Dispositio enim censetur facta in favorem illorum,

qui sunt ordinarii de loco, appellatione autem Civium proprie, & strictè veniunt tantum originarii, non autem creati ex privilegio, ut notant Accurs. *in l. in fin. ff. de iur. & curat. & in l. Cives, C. de Incol. Bald. in auth. Sed omnino nu. 3. C. Ne Uxor, & in l. Cives nu. 4. C. de appellat. & in cap. Significasti nu. 5. de rescript. Aretin. conf. 77. vers. Circa primum, Jo. Bapt. Bovius. tract. de Stat. Urb. praescript. v. Civis Romanus num. 2. Atque ita censuit Sac. Congregatio Episcop. & Regul. in Materana Civilitatis die 29. Novembris 1668.*

Nec obstat textus *in dict. l. Cives, C. de Incol. ibi: Cives quidem origo manumissio, allectio, &c. facit; quod verbum allectio Glossa declarat, id est electio. Unde Bald. in l. In Urbe. ff. de stat. homin. inquit, quod Cives effecti ex Constitutione habent jus Civium ex origine; quia sunt veri cives, subdens quod si statutum dicitur, quod omnes Cives habeant tale privilegium, & forentes non; habebunt Cives ex privilegio, ea quae habent Cives originaliter. Idem Bald. *in l. Cum oratione. ff. de excuss. iur. inquit, quod paria sunt qualitatibus alicui naturaliter inesse, vel per privilegium inferri, & eo ipso, quod accipiuntur ad Civilitatem, trahuntur debent uti Cives, Rota coram Card. Lancelotto in Civitatis Castelli supplementi legitima 14. Novembris 1603. Idque, etiam si Cives ex privilegio, sint etiam Cives aliarum Civitatum; quia civilitas hujus-**

modi non potest stare exclusivè ad civilitatem quaesitam, Rota coram Cardin. Lancelotto in dicta decisione, & in Perusina de Balleonibus 24. Novembris 1597. coram Gypso, & 10. Januarii 1601. coram Pigna. Ac etiam si cives ex privilegio non habeant domum, vel vineam in Civitate, Rot. coram Comitolo in Romana Societatis Aromataria 1. Junii 590. & coram Card. Lancelotto citata. Rursus quod civis ex privilegio sit verè civis, & non fictè, & improprie, & fruatur iisdem privilegiis cum originariis, tradunt Bartol. *in l. Si maritus 2. §. legis. ff. Ad leg. Jul. de adult. Decian. conf. 44. num. 13. lib. 4. Caphal. conf. 451. num. 16. 27. 30. & 60. Barbat. conf. 23. nu. 9. vol. 1. Ruin. conf. 76. num. 14. lib. 3. Boer. qu. 260. ad finem, cum aliis, quos adducit.*

Ac proinde quando agitur de oneribus, & admissione ad ordines militares, & nobilitas necessaria est, non solum locum habent nobiles à sanguine, sed etiam nobiles ex privilegio, ut docent Menoch. *de succes. lib. 3. §. 30. n. 256. & 290. cum seq. Azeved. lib. 1. n. 59. tit. 1. lib. 6. nov. nov. Recopil. Joan. Garz. de nobilit. gloss. 1. §. 1. n. 50. Girond. de privil. seu exemp. explicat. nu. 825. quod praesertim verum est; quando in privilegio continentur clausulae exprimentes, quod in omnibus & per omnia debeat haberi, tanquam Civis. Nam tunc censetur habilitatus ad omnia, quae civibus originariis tribuuntur, ut asserunt Jas. *in l. Si is, cui pro emptore, num. 303. ff. de usucap. Boer. loco cit. & decis. 13. num. 21. Alciat. in l. Mercis, ff. de verb. signif. & conf. 4. & 11. num. 8. lib. 2. Alex. conf. 99. num. 6. volum. 6. Curt. jun. conf. 349. num. 13. dicens esse communem, Riminal. jun. conf. 468. nu. 49. & 50. volum. 4. Roman. conf. 59. num. 9. Bursat. conf. 198. num. 52. volum. 2. Corn. conf. 180. nu. 5. vol. 2. Boff. *tit. de Principe num. 361. Aretin. conf. 67. numer. 1. & 2. Gallin. de verb. signif. lib. 8. numer. 14. Menoch. conf. 738. num. 6. Socin. sen. conf. 128. numer. 6. & 7. vol. 1. Bald. tract. de stat. verb. Civis, & in l. omnes populi nu. 23. ff. de just. & jur. ubi etiam Crot. & Ripa in l. 1. num. 5. ff. de legat. 1. Paris. conf. 71. num. 3. & 4. vol. 1 ubi dicit, quod civis efficitur, qui in civitatem aliquam recipitur, & assumptus perindè habetur, ac si originarius esset. Unde beneficia concessa civibus competunt***

etiam illis, qui pro civibus habentur per textum in *l. Adoptium, §. patronum*, ubi *Jaf. nu. 2. cum duabus legibus sequentibus, ff. de in jus voc. Bald. in dict. l. Cum ex oratione nu. 1. per illum text. ff. de excus. iur. plenè Bartol. in d. l. Si is qui pro emptore nu. 34. cum seq. ff. de usucap. & in d. l. Si maritus 2. §. legis Juliae nu. 1. ff. de adul.* Et, quod Civis ex privilegio cum amplis clausulis, assumi possit ad illa beneficia, quæ civibus solis originariis destinata sunt, firmat Rota in Bononienfi Canonica snt 21. Junii 1610. coram Pegna & in eadem Bononienfi Canonica 28. Junii eodem anno coram Coccino, & tradit Lotther. *lib. 1. de re benef. quest. 25. n. 8.* Quamobrem pro omni ambiguitate tollenda in quibusdam privilegiis apponi clausula capacitatis ad omnia beneficia civibus tantum destinata.

Hæc, inquam, & hujusmodi alia non obstant. Nam intelligi debent quoad ea, quæ sunt propria Civitatis, quæ cives creat, secus autem quoad non propria, ut notant Dec. *conf. 283. nu. 10. & conf. 457. num. 14.* Lancell. *Corrad. in Templ. omn. Ind. lib. 1. cap. 1. §. 4. v. Civilitatem concedi nu. 1.* Curi. *jun. conf. 347. n. 15.* Rimin. *jun. conf. 23. nu. 173. & conf. 56. n. 45.* Alban. *conf. 141. nu. 8. lib. 1. aliique.* Nam Civitas potest propria concedere, & habitare, quem vult ad ea, quæ apud ipsam propriis Civibus conceduntur, non autem quoad ea, quæ ab aliis suis Civibus concessa sunt, cum non habeat jus ad aliena, nec de ipsis disponere possit.

Item intelligi debent, nisi aliter Constitutionibus Monialium receptum sit, puta, ut nulla puella admittatur pro dote ordinaria, nisi sit civis originaria. Quia tunc assumpta ad civilitatem non admittitur, nisi fiat assumptio cum clausula expressa, quod assumpta pro originaria habenda sit, per notata Baldi in *dict. l. omnes populi nu. 25. in fin. ff. de just. & jur. l. Ingenui n. 1. Cod. de ingen. manum. argum. illius text. Jaf. in d. §. patronum*, facitque optimè textus in *l. quidam cum filium, ff. de verb. oblig. & in d. l. Cum ex oratione, ff. de excus. iur.* Et hoc modo cives ex privilegio in nullo distinguuntur ab originariis sed participant etiam in iis, pro quibus à statutis excluduntur cives assumpti, quemadmodum aiunt Bertaz. *conf. 61. nu. 8. volum. 1. Civil. Passet. conf. 28. num. 21. & seq. & aprobat Jo. Baptista Costa apud Menoch. conf. 678. num. 1.* Quoniam si non participarent etiam in iis, ex quibus excluduntur cives assumpti, non verificatur clausula, quod in omnibus pro originariis haberentur, sed quoad parilitatem, & corporis unionem distinguerentur ab originariis, contra id, quod docet Baid. *conf. 29. num. 5. & tradunt Doctores allegati.*

CONSULTATIO II.

An, & quando Capellanus instituendus debeat esse actu vel potentia Sacerdos, ac teneatur per seipsum celebrare, & Capellania dicenda sit Sacerdotalis?

Variæ sunt sententiæ. Sunt qui volunt, quod debeat esse actu Sacerdos. Ita Glossa in *cap. Nemo deinceps, v. Sacerdotio de elect. in 6. Abb. in Clement. Ut ii, qui nu. 18. ibique Cardin. §. Illa verò n. 4. Vitalin. n. 16. de etat. & qual. Dec. in cap. Cum in cunctis, §. Inferiora n. 22. de judic. & conf. 29. n. 5. Rebuff. in repet. cap. Excirpanda, §. hui verò not. 2. de prab. Rochus de jurepatr. v. Honorificum qu. 4. n. 26. Paris. *conf. 50. nu. 16. lib. 4. Gu-tier. conf. 1. nu. 11. & conf. 2. per tot. Mandol. in tract. cas. annal. n. 10. Perez. lib. 1. §. notabile est tit. 6. lib. 1. ordinat. p. 7. cap. 1. n. 54. & seq. Campanil. in divers. jur. cum rubr. 7. c. 6. n. 10. Zechius de republ. Eccles. tit. de beneficiariis n. 4. not. ult. Tusch. liter B. conclus. 57. Lotter. de re benef. lib. 2. qu. 47. n. 10. Riccius in prax. resol. 339 & firmavit sæpius Rota, præsertim in Lucana Capellanæ 4. Decembris 1595. coram Gypso, & in Foroliviensi Capellanæ 10. Maii 1589. coram Seraphino, & in Romana Capellanæ 19. Martii, & 14. Novembris 1586.**

coram Pamphilio, & in Parmensi juripatronatus 8. Junii 1573. coram Blanchetto, & decis. 290. numer. 4. apud Duranum, & decis. 216. numer. 1. p. 2. recent.

Alii inquirunt, quod non debeat necessariò esse actu Sacerdos sed, sufficiat quod possit esse, & intra annum ordinari. Ita Roland. à Valle *conf. 47. nu. 6. vol. 1. Spin. in specul. testam. glos. 4. princip. nu. 68. Lambert de jurep. p. 1. lib. 2. qu. 7. princip. art. 27 n. 1. & seq. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 5. ini. nu. 74. & 104. Ceval. com. opin. qu. 693. nu. 9 seq. Flamin. lib. 3. de resignat. qu. 6. nu. 3. Gratian. cap. 135. discept. forens. num. 1. & seq. Perez. de Lara de Capellan. lib. 2. cap. 5. num. 16. Quaranta in summ. Bullar. v. Servitium Capellanæ, Girond. de privil. seu exempti. explicat. numer. 1172. qui tamen addunt, hoc non habere locum, quando dispositio esset concepta verbis negativis, si nimirum disponeret, quod non presentetur, nisi Sacerdos. Eorum ratio est, quia beneficium habens annexum ministerium Sacerdotale potest impetrari à non Sacerdote, dummodò intra annum à die possessionis possit ordinari, *cap. Cum in dictis de elect. Clem. Generalem de etat. & qual. & Concilium Trident. sess. 22. cap. 4. de reform. & sess. 24. cap. 12. de reform.* Cum ergo quilibet in sua dispositione videatur adherere velle juri communi, ut notant Bart. in *l. heredes mei, §. cum Cnm ita numer. 4. ff. ad Trebel. Dec. conf. 18. num. 20. Afflic. dec. 44. numer. 20.* Etiam testator censendus est, hoc pacto dispo-suisse.*

Multi reponunt, quod quando est præsentandus Capellanus ad aliquam Capellaniam ex institutione fundatoris, poterit præsentari non Sacerdos, si habeat legitimam ætatem, ut possit ad Sacerdotium promoveri, secus autem, si non habeat legitimam ætatem, idque per textum in *cap. Ei, cui de prab. in 6.* ubi deciditur, quod si alicui mandetur à Pontifice provideri de præbenda Sacerdotali, non poterit ipsi conferri, si nondum habeat ætatem sufficientem, ut promoveri possit ad Sacerdotium, sed debet expectare utque ad debitam ætatem pro Sacerdotio.

Aliis aliud. Mihi sic videtur. Si in fundatione beneficii, seu Capellanæ simplicis non fuerit expressum, quod conferatur Sacerdoti, & quod obtinens celebret per se ipsum Missas, non dici Sacerdotalem, & posse conferri majori, quatuordecim annorum, licet non sit Sacerdos. Et hanc sententiam perpetuò sequuta est S. Congregatio Concilii ad *cap. 5. de reform. sess. 25* præsertim in Tudertina anno 1572. in Parmensi, & alibi penes Garziam p. 7. de benef. cap. 1. num. 87. num. 93. tenoris sequentis.

Sacra, & c. censuit, Episcopum non posse cogere obtinentem Capellaniam, ut ipsemet celebret, licet in ejus fundatione disponatur, quod Rectores celebrent. Nam ipsi oneribus Missarum rectè per substitutum satisfi.

Sacra, & c. censuit, quod habens Capellaniam non tenetur promoveri ad Sacerdotium, nisi in fundatione cautum sit, ut Capellanus per seipsum Missas celebret, sed debet curare, ut per alium Missæ in illa celebrentur.

Sacra, & c. Potest conferri simplici Clerico Capellanæ habens onus celebrandi Missas nisi in fundatione cautum sit, ut per se ipsum celebret.

Idque, etiamsi in fundatione dicatur quod Capellanus celebret, interveniat, cantet, non idcirco Capellania est actu Sacerdotalis, ita ut Capellanus non possit per alium exequi onus injunctum, ut notat. Garz. loc. cit. num. 89. & censuit Sacra Congregatio: *Stante fundatione Capellanæ Cathedralis Pistoriensis sub his verbis testatoris, quod Capellanus debeat celebrare divina officia die, nocteque, sicut ceteri Capellani faciunt dubitatur, utrum Capellanus iste debeat esse Presbyter. Sacra, & c. censuit, ex istis verbis positis in fundatione hujus Capellanæ non censerì necessariò, quod Capellanus debeat esse presbyter. Siquidem verba hujusmodi non requirunt ad sui*

sui verificationem servitium personale, cum verificatur, quod celebret, cantet, inserviat, si per alium id faciat. Solùm enim significant præstationem servitii explicati, non autem quod præstatio sit personaliter exhibita. E contra verò requirit servitium personale verbum *Assistat, intersit*. Quia significat residentiam.

6 Imò etiam si Testator dixisset, quod præsentetur, seu instituat Sacerdos, seu Presbyter, qui Missas celebrat, adhuc posset per alium celebrare, Capellania non esset Sacerdotalis, sed posset conferri simplici Clerico ut tradunt Rota in Firmana altaris 5. Decembris 1594. coram Blanchetto, & in Pampilonensi Sacristieii 11. Februarii 1591. Et in fortioribus terminis idem respondit Sacra Congregatio Concilii in Ariminensi 17. Maii 1656. ubi mandabatur eligi unus Presbyter bonus, qui continuò celebret Missas, &c. & ipso presbytero defuncto, aut si dum viveret, nollet celebrare, alius presbyter eligeretur. Et nihilominus Sac. Congregatio censuit, sic electum non teneri per seipsum celebrare. Quia non dictum erat *Per seipsum*. Idemque tenuit Rota in Macerateni beneficii 15. Januarii 1640. coram Merlino.

7 Et etiam si in fundatione dicatur, quod ad capellaniam presentari non possit, qui non est actu Sacerdos, adhuc potest per alium celebrare, ut censuit Sacra Congregatio Episcop. & Regul. in Leodineni 19. Julii 1588. Ac licet expressè jubeatur, per se quotidie celebrare si tamen id faciat ex aliqua honesta causa, potest etiam per alium celebrare, S. Congregatio concilii apud Sa. v. *residencia n. 10*. Obligatio namque quotidie per se celebrandi in honesta, & illicita censetur à Rota apud Farinac. *decis. 496. n. 7. tom. 1. p. 2. recent.*

8 Ac etiam si Testator dicat: *Volo quod Capellanus electus celebret quotidie*, dirigendo verba in ipsam Capellaniam, adhuc non tenebitur ad Sacerdotium promoveri, neque per seipsum celebrare. Quia illa verba non diriguntur ad Capellanum ad significandum, quod actus celebrandi debeat fieri ab ipso Capellano personaliter, sed ad significandam obligationem, quam testator imponit Capellano. Unde cum Capellania sit beneficium simplex, dum expressè non constat de onere adimplendo personaliter, potest juxta naturam talis beneficii adimpleri per alium, ut tenuit Rota in Romana Capellaniam 2. Januarii 1589. coram Pamphilio, & in Casaraugustana beneficii 4. Maii coram Mantica, & in Tirasonensi Capellam 9. Junii 1603. coram Sacrato.

9 Item etiam si Capellania haberet annexa alia onera, nempe adjuvandi Canonicos, vel Curatum in cantando, in inserviando, & hujusmodi aliis, non propterea exigitur servitium personale etiam celebrandi, atque adeò neque Sacerdotium, quia id per alios exhiberi potest.

10 Similiter etiam si Testator dixisset, ut Capellani deinceps canonicè instituantur, & intra annum à die institutionis, & pacificæ possessionis in presbyteros se faciant promoveri, & personaliter resideant, quinque Missas qualibet hebdomada ad dictum Altare celebrent, &c. nisi legitimo impedimento fuerint occupati, quo casu celebrare per alium facere sint adstricti, alioquin, &c. quod censuit Sacra Congregatio Concilii 29. Maii 1649. post longam, & accuratam disputationem, in eamque sententiam venit, quod ex ejusmodi verbis Capellanus non esset coactus ad celebrandum per seipsum, dum per alios satisfacere vellet.

11 Quin & interminis strictioribus eadem Sacra Congregatio in Romana Capellaniam 23. Novembris 1641. ubi verba institutionis erant: *Dovranno essi Capellani nell' altare privilegiato celebrare due Messe*. Videbatur enim illa dictio *essi* æquipollere verbis illis per seipsum, cum sit verbum personalissimum ad oculum, ut per Grat. *dict. 103.* & tamen Sacra Congregatio dubio semel, atque iterum maturè discussa, respondit, hujus-

modi Capellanos, ut supra deputatos non teneri per se ipsos Missas celebrare, cum non sit expressè per se ipsos.

12 Pariter etiam si testator disposuisset, quod Capellanus celebret quolibet die Dominico, Mercurii, & Sabbathi, & omnibus diebus, quibus Missa canonicales, & communes celebrantur, & Horis canonicis interesse debeat, nec non incedere processionaliter in omnibus processionibus. Ut censuit eadem Sac. Congregatio in Romana Capellaniam 18. Martii 1634. & in Aretina 10. Aprilis 1646. in qua mandabatur celebratio Missarum, & quod diebus festis, & Dominicis, ac certis aliis personaliter interessent Missis cantatis, & vesperis. Et tamen, quia non dicebatur *per seipsum*, dictum fuit, posse per alios celebrare.

13 Atque etiam si testator diceret: *Detur Capellania uni Sacerdoti, qui maneat in dicta Ecclesia, celebretque pro anima fundatoris, & suorum defunctorum Missas in predicto altare*, adhuc enim satisfaceret celebrando per alium, ut censuit eadem Sacra Congregatio Concilii 16. Aprilis 1602.

14 Itidem etiam si nominationem Capellani his verbis testator ordinaret. *Nomino Capellanum meæ Capellæ R. N. Canonice, & Curatæ Ecclesiæ Cathedralis, meum charissimum nepotem, & post ejus mortem succedat Capellanus unus ex filiis D. N. qui debeat celebrare in dicta Capellæ ad rationem trium Juliorum pro qualibet Missa*, adhuc hujusmodi Capellania non est Sacerdotalis, & sic non tenetur Capellanus ad Sacerdotium promoveri, sed donec ad ætatem Sacerdotio necessariam perveniat, potest interim substituto Sacerdoti partem dumtaxat prænarati stipendii trium Juliorum, cæteroque congruam, tribuere, retenta sibi reliqua parte, ut censuit S. Congregatio Concilii in Prænestina die 28. Julii 1662. Secus autem si mens testatoris infrascripto verborum tenore concepta esset: *Residuum verò suorum bonorum ipse Testator voluit implicari in erectionem Capellæ, & altaris S. Mariæ Magdelanæ dict. Ecclesiæ Cathedralis pro sustentatione Clerici Sacerdotis, qui Missam celebret ibi, & officii dicto Altari, & Capellæ, volens, quod ad officium, & celebrandum Missam in dicta Capellæ eligatur, & sit unus idoneus Sacerdos, qui celebret Missam ibidem, & ad hunc effectum consiuit patronos N. N. eorumque heredes, ac successores ad eligendum, nominandum, & deputandum Sacerdotem Rectorem, & Capellanum in dicta Capellæ*. Nam in hoc casu Capellania est Sacerdotalis, ut censuit S. Congregatio Concilii in Tyburтина præsentationis 18. Julii 1661.

15 Horum autem omnium ratio est. Quia in institutione hujusmodi Capellaniarum Capellani contemplantur tanquam ministri ad obtinendum effectum celebrationis. Unde non respicitur per se minister eligendus, sed effectus celebrationis. Et ideò, nisi aliter exprimitur, censetur, quod fundator tantum voluerit, quod celebrentur Missæ à se præscriptæ. Cumque eodem modo obtineatur effectus, sive Capellanus celebret per seipsum, sive per alium, & nihil referat quicquid fiat ex æquipollentibus, *lib. 3. C. de instit. & substit. & l. fin. ff. Ad Trebel.* & notant Socin. jun. in *l. Gallus, § Ad quod num. 28. ff. de lib. & posth. Mantica. lib. 2. de tacit. tit. 4. num. 45.* Rota in Portugalen. decimarum 11. Februarii 1591. coram Orano, & in Auriensi Parochialis 7. Aprilis 1598. coram Lancellotto, habetur sufficiens fundamentum ad non obligandum Capellanum ad celebrandum per seipsum, & judicandum quod fundator noluerit ad id obligare.

16 Unde ex his solum instituitur simplex Capellania, quæ non est Sacerdotalis, sed conferri potest simplici Clerico, ut docent Lopus *alleg. 35. num. 2. & alleg. 117. num. 2. Felin. in cap. Cum omnes num. 22. in fine de Constit. Dec. ver. sed quando in 2. l. c. Cardin. in cap. Si multa de præb. Tabiena v. Beneficium 3. nu. 20. Armilla eod. v. n. 63. Feret. conf. 112. in l. lib. 1. Milis in Repertor. v. Beneficium simplex, Rubeus conf. 71. circa fin. Curt. Sen.*

conf. 6. num. 11. Gozadin. conf. 45. n. 1. Hoied. de incompatib. benef. lib. 2. p. 1. num. 10. Zerol. in prax. benef. num. 28. Genuen. in prax. cap. 24. num. 11. Zech. de Repub. Ecclesiast. cap. de benef. num. 4. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 5. num. 77. Azor. p. 2. lib. 3. cap. 8. quest. 5. in fin. Azeved. conf. 20. num. 4. Moneta de commur. ultim. vol. cap. 10. n. 54. Et prosequuntur Gratian. discept. 135. Lara de annivers. & Capel. lib. 2. cap. 7. num. 7. & cap. 8. num. 42. Garz. de benef. p. 1. cap. 1. num. 86. Ricc. in prax. part. 1. resolut. 348. num. 2. Trullench lib. 3. de Sacram. cap. 8. dub. 11. num. 1. Machad. de perfect. confess. tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 12. document. 16. num. 1. Fault. lib. 2. de Eucharist. quest. 100. Bonac. disput. 4. de Sacram. quest. ultim. punct. 7. §. 1. num. 1. Tambur. de jur. Abbat. disp. 5. quest. 9. num. 25. tom. 2. Dian. p. 2. tract. 14. resolut. 18. & par. 4. tract. 4. resolut. 227. Garz. in summ. tract. 3. diff. 2. dub. 2. num. 9. Monald. conf. 129. vol. 2. Anna conf. 22. num. 10. Franc. Marc. decis. 799. p. 2. Campanil. in divers. jur. Canon. rubr. 7. cap. 7. num. 13. Gallet. in Margar. v. Capellania num. 2. Ugolin. de potest. Episcop. cap. 50 §. 8. num. 5. Lotter. de re benef. lib. 3. quest. 27. nu. 14. & firmavit Rota in Romana Capellania 23. Januarii 1589. coram Pamphilio, & in Lucana Capellania 12. Decembris 1563. coram Gypso, & in Brixien. Capellania 2. Martii 1598. coram Litta, & coram Mantica decis. 129. num. 4. & decis. 67. num. 1. & in Taraconensi Capellania 8. Junii 1603. coram Sacrato, & latius in Macerateni beneficii 15. Januarii 1640. coram Merlino; quia per prædictas dispositiones solum imponitur Capellano onus celebrandi. Huic autem oneri satisfieri potest per alium, quia non est onus personale, quod exigit impleri ab ipso Capellano. Et proinde ejusmodi Capellania non requirunt qualitatem Sacerdotii in Capellanis, nisi debeant ex vi suæ institutionis per se ipsos celebrare. Quando enim dicitur, quod eligatur Sacerdos, qui Missas celebret, non designatur qualitas pro idoneitate eligendi, sed qualitas muneris exercendi. Quod cum per alium impleri possit, non est qualitas personalis ipsius propria, & idcirco non requiritur, quod sit actu, vel potentia Sacerdos.

17 Quod maximè locum habet quando residentia, quæ ordinatur à testatore, non est continua, sed causativa, ut si diceret: *Alioquin Capellani pro defectu cuiuslibet Missæ teneantur dare quinque Julios fabricæ.* Quam fusè explicant Doctores cum Butrio in cap. fin. num. 6. de Cler. non resid. Gratian. discept. 133. num. 25. ubi alios refert, & Gonzal. glos. 15. num. 21. & seqq. qui residentiam causativam dicit, esse solum respectu privationis fructuum, ita quod, licet non residendo privetur fructibus, titulo tamen privari non possit. Quod etiam firmavit Rota decis. 551. coram Cavalerio sub nu. 4. ubi erant verba institutionis. *Debeant continuo residere.* Et decis. 255. nu. 2 p. 4. recent. & in Segobien. Capellania 13. Januarii 1623. coram Ubaldo, ubi erant verba: *Capellani debeant manere, & residere.* Id quod etiam censuit S. Congregatio Concilii in Ragusina 18. Novembris 1628. ac læpe alibi.

18 In casu autem, quod ex fundatione Capellaniae cautum sit, ut Capellanus per seipsum celebret Missas, vel Capellania sit annexum onus Missarum per proprium Rectorem celebrandarum, potest quidem conferri simplici Clerico, in ea tamen ætate, ut intra annum ad Sacerdotium promoveri queat, nisi alia essent verba in fundatione posita, quæ requirerent, obtinentem tempore collationis esse actu Sacerdotem, quem admodum censuit eadem Sacra Congregatio dicta die 26. Aprilis 1602. & die 13. Junii 1608.

19 Sive si ex Verbis testatoris constaret, quod quilibet Sacerdos, qui pro tempore fecerit, continuam residentiam personalem in Ecclesia facere teneatur, & singulis diebus, quibus facultas, & commoditas sibi aderit in dicta Ecclesia Missam cum debita devotione cele-

brare teneatur, adhuc in hujusmodi Ecclesia presentari potest, qui sit constitutus in tali ætate, ut intra annum possit ad Sacerdotium promoveri, ut censuit eadem Sacra Congregatio dicta die 13. Junii 1608.

Vel si positis hisce verbis foundationis: *Legavit Ecclesiæ Collegiata scuta mille pro constituenda, & erigenda una præbenda Sacerdotali in dicta Ecclesia cum onere, ut præbendarius nominandus, & eligendus ad dictam præbendam teneatur qualibet hebdomada celebrare Missas duas in dicta Ecclesia, sufficit presentare Clericum talis ætatis, ut intra annum promoveri possit ad Sacerdotium.* Quod etiam censuit S. Congr. die 5. Januar. 1604.

Aut si in Ecclesia essent plures Capellaniae perpetuæ, quas obtinentes ex antiqua consuetudine, & constitutionibus Ecclesiæ habent onus pluries in hebdomada celebrandi, & eorum aliqui electi à Capitulo diebus festis non solemnibus Missas Conventuales cantandi, & unà cum Capitularibus Choro assistendi cum perceptione dimidiæ partis distributionum, quas percipiunt Canonici, hæ Capellaniae inspecta earum institutione, sunt Sacerdotales, ideoque solis Sacerdotibus, vel constitutis in ea ætate; ut intra annum possint ad Sacerdotium promoveri, sunt conferendæ, nisi earum status fortè fuerit immutatus. Siquidem conditiones appositæ in fundatione Capellaniae, seu beneficii præscribi possunt, si concurrant necessaria pro præscriptione, ut tradunt Navar. conf. 1. num. 1. & 7. de præscript. Zerol. in prax. par. 2. v. Beneficium n. 14. Lara de annivers. & Capellan. lib. 1. cap. 2. n. 52. Quia scilicet jura foundationis transeunt ad Ecclesiam, contra quam habet locum præscriptio, & proinde etiam contra conditiones appositæ in fundatione. Ad omnem autem dubitationem removendam in similibus casibus agendum est cum Sanctissimo, ut Sacerdotales in posterum decernantur absque eas nunc obtinentium præjudicio, ut Sanctitas sua post exhibitas veteres constitutiones in una montis Politiani decrevit.

Aut stantibus his verbis foundationis: *Usufructuarius teneatur manutenere unum Capellanum, seu presbyterum, qui quolibet die celebret, & celebrare debeat Missam unam in Ecclesia per ipsum testatorem fundata, &c. & post eorum obitum per N. & N. quos elegit in Patronos dictæ Ecclesiæ manutineri debeant duo Capellani, qui quotidie residentiam faciant in dicta Ecclesia, & qui celebrent, & celebrare debeant Missam in eadem,* adhuc hujusmodi Capellania conferri potest Clerico in ea ætate constituto, ut intra annum possit ad Sacerdotium promoveri, ut ex omnium sententia censuit eadem Sacra Congregatio die 22. Aprilis 1614. & in Mediolanensi 26. Julii 1659.

Etenim non minus requiritur qualitas Sacerdotis in eo, cum præbenda Sacerdotalis est conferenda ex dict. cap. *Ei, cui de præb. in 6.* quàm requiratur à testatore in presentando ad Capellania, cum ex eodem capite in utroque requiratur, nempe quia tam Capellania, quàm præbenda Sacerdotalis est, & proinde requirit pro subiecto Sacerdotium. Atqui præbenda Sacerdotalis potest conferri ei, qui non est actu Sacerdos, sed habet ætatem, ut possit ordinari saltem intra annum ad Sacerdotium; ergo poterit etiam conferri Capellania ad quam presentandus est Sacerdos.

Et licet requiratur Sacerdotium qualificativè ad personam promovendam, & qualitas debeat intervenire tempore verbi adjecti juxta regulam *1 in delictis, §. si extraneus, ff. de noxalib.* atque adeò in ipso initio actus, ut declarat Cardinal. in cap. *Perpendimus n. 7. de sentent. excommunic.* Gomez. decis. 72. init. lib. 1. Hoc tamen solummodò locum habet in qualitatibus, quæ non sunt in nostra potestate, nec paratæ sunt, ut acquirantur; quia tunc, si non adest qualitas, non est talis, qualis requiritur, nec in promptu habet, ut se faciat talem. At quando qualitas est in potestate nostra

nostra, & dependet à nostra voluntate, & in promptu est, ut possit acquiriri, tunc non est necesse, quod actu habeatur, sed sufficit si intra annum, vel statim possit haberi, & persona qualificanda parata sit illam assumere. In iis enim quæ dependent à nostra voluntate, paratus ad aliquem actum similis est habenti talem actum, *cap. Qui pejerare 22. quest. 5. & l. Iure civili, ff. de condit. & demonstr. & l. Si reus, ff. de procurat. & proinde tanquam proximè qualificandus habetur pro qualificato, l. ex eo tempore ff. de testam. mili.*

25 Nec obstat, quod cum dispositione juris communis mitius agitur, quam cum dispositione hominis ad tradita per Lotter. *lib. 2. de re benef. quest. 47. nu. 15.* Nam dispositio quoque hominis accipienda est intra terminos rationis, & ad illos reducenda. Et idcirco cum finis in casu, in quo ratio eadem, quæ militat in dispositione juris communis, militat etiam in dispositione hominis, eodem modo accipienda est dispositio hominis, ac accipitur dispositio juris. Dispositio autem juris est, quod Capellania, sive beneficium, habens annexum ministerium sacerdotale, possit conferri simplici Clerico in ea ætate constituto, ut intra annum ad Sacerdotium ordinari possit, *dict. cap. Cum in cunctis de elect. & Clement. Generalem de etat & qualit.* Præsertim quia omnis dispositio reducitur ad jus commune, nisi aliquid obstat, ut notant Ancharan. *conf. 6. nu. 13. & conf. 421. sub init. Roman. cons. 42. n. 7.* Tiraquel. *trac. de mort. declar. 2. num. 2.* Petr. Barbof. *in l. 1. par. 1. num. 61. ff. de solut. matrim.* Tusch. *littera B. conclus. 501.* Quoniam autem hæc materia pervulgata est, atque frequens in foro Ecclesiastico, & in ore omnium quotidie versatur, ideò lege D. Fagnanum olim Sacræ Congregationis Concilii Secretarium *in cap. ut Abbates de etat. & qualit. à nu. 37.* ubi copiosè hoc versat argumentum, aliisque exemplis illustrat.

CONSULTATIO III.

An, & quomodo Beneficiati Ecclesiarum Cathedralium possint Synodo diocesana interesse, contradicente Capitulo?

1. **A**ffirmativè resolvendum videtur. Nam regula est, quod nemo ad agendum admittitur, nisi sua interfit, Angel *in l. si patroni, §. que fideicommissaria, ff. ad Trebel. l. si unus, §. ante omnia, ff. de pact.* non solùm agendo, sed neque etiam excipiendo, *Surd. conf. 390. num. 23.* Capitulum autem & Canonici in hac re nullum habent interesse; quia convocatio ad Synodum spectat ad solum Episcopum, & Canonici nequeunt se in id immiscere, Præposit. *in cap. Episcopus 1. in princ. d. 18. Azor. instit. mor. p. 3. lib. 3. cap. 47. sub init. juxta c. quando d. 38. cap. Abbates 18. quest. 2.* quos refert, ac sequitur Gratian. *discept. 655. num. 41.* atque adeò non possunt hujusmodi Beneficiatorum convocationem, & interessentiam impedire.

2. Ac suadetur. Quia Beneficiati nullam habent juris resistentiam, ne possint Synodo interesse. Quandoquidem *in cap. propter. 18. d. præcipitur,* quod in Synodo interesse debeant presbyteri, diaconi, & omnes, qui se laicos existimant, & *in cap. decernimus ead. d. jubetur,* vocari omnes Abbates, Presbyteros, Diaconos, atque Clericos. Idem disponitur in Concilio Trid. *cap. 2. sess. 24. de reform. & est textus in cap. Sicundò olim,* cum ibi notatis *de accus.* ubi quod Episcopus, antequam incipiat diocesim visitare, debet Synodum diocesanam celebrare, in qua de corrigendis excessibus, ac moribus reformandis, & de Ecclesiarum necessitatibus agatur, ac demum ea faciat in visitatione servari, debitamque transgressoribus pœnam imponat, ut fufius Barbofa *de jur. Eccles. lib. 1. cap. 14. num. 35.*

3. Non obstat, quod Beneficiati non possint facere Collegium, nec se in forma Collegii congregare. Quia hic non agitur de faciendo Collegium, neque de Congregatione in forma Collegii, sed de interessentia in

Synodo, in qua Beneficiati non interveniunt in forma Collegii. Unde, cessante hac qualitate collegialitatis, cessat interesse Capituli, & Canonorum, atque adeò cessare debet actio, & omnis prætenfio extingui, *Surd. conf. 425. num. 4. & 16.*

4. Quod faciliùs procedit, si Beneficiati sunt in possessione interessendi à tempore immemorabili, cum immemorabilis habeat, vim privilegii Apostolici, & cujusvis alterius legitimi tituli, *Rot. decis. 11. p. 2. recent.* Vel si habeant administrationes, quarum ratione tenentur Synodo interesse. Ob idem Rota in *Vicen. p. 6. recent. decis. 163.* firmavit ipsos posse se congregare pro recto gubernio, ac regimine, & administratione rerum suarum.

5. At verò tenendum est, Beneficiatos Ecclesiæ Cathedralis non posse jure proprio Synodo diocesanae interesse. Primò non quidem uti simplices beneficiati, quia uti tales Ecclesiæ, atque Capitulo servire, ac obedire debent, *Glof. in cap. penult. v. Assisios, ubi Buttr. nu. 8. Abb. n. 9. & alii de cler. non resid. idem Abb. in cap. Cum non liceat n. 2. notab. 3. de prescript. Cæsar. de Grass. decis. 4. nu. 8. de his, que fiunt à major. & c. ac proinde contra voluntatem ipsius Capituli nullatenus interesse possunt.* Id enim esset domino contradicere, non obedire, juxta textum *in cap. pro illorum, ibi: contradiçtores Ecclesiastica districione compescens, de præben. & cap. ut officium, §. denique de heret. in 6.*

6. Eòque maximè, quia in Synodo diocesana vel agitur de statu Ecclesiarum circa bonorum administrationem, & alienationem, ut per *Abb. in quod super his, in 1. notab. de major. & obed. Massobr. de synod. cap. 4. dub. 1. sub nu. 5. & ad Canonicos, non autem Beneficiatos spectat Ecclesiæ Cathedralis, ac ipsius bonorum defensio, administratioque, cap. 1. §. Cæterum de verb. signif. in 6. Cæsar. de Grass. dict. decis. 4. num. 1. & seqq. & præcipuè num. 13.* ubi quod licet beneficiati participant de anniversariis communibus, non tamen dicuntur habere administrationem, Caputaq. *decis. 84. num. 2. par. 1. Rot. decis. 145. nu. 2. & 3. par. 5. recent. Caval. decis. 57. nu. 2. & seqq.* cum similibus. Vel agitur de statutis, seu constitutionibus faciendis juxta textum *in dict. cap. Quod super his, & ibi Abb. aliiq. de majorat. & abedient. ac decretum Tridentinum sess. 25. cap. 4. de reform. & tradita per Botr. de Synod. Episcop. par. 1. num. 70. & par. 3. num. 38. ac Massobr. dict. dub. 1. num. 5. & id similiter spectat, vel ad Episcopum cum consilio Capituli ex dispositione juris communis, & Tridentini juxta declarationem Sacr. Congregationis Concilii ad dict. cap. 4. estque textus in cap. Ex ore, §. porro de de privil. cum aliis relatis à Bott. loc. cit. par. 3. nu. 103. vel ad solum capitulum privativè ad Episcopum extra visitationem in concernentibus gubernium, administrationem, & statum ipsius Ecclesiæ, ut in pluribus Cathedralibus, nominatim in Vincent. ex antiqua sententia arbitrari.*

7. Secundò neque possunt interesse, universi; quia ipsi non faciunt universitatem, Capitulum, seu Collegium, *Abb. in cap. Dilecta in fin. de excess. Prælat. & subdit. Cæsar. de Grass. dict. decis. 4. nu. 14. Rot. decis. 136. n. 2. ac seqq. part. 6. recent. & in eadem Vicen. Collegii 28. Martii 642. coram Patavino ubi, quod ad faciendum Collegium, seu universitatem non sufficit simplex sonus campanæ, nisi copulativè concurrant alia Collegii signa, & insignia de jure ad id requisita, quæ præcipuè consistunt in usu communis arcæ, ac sigilli ex traditis à Gonzal. super regul. 8. glof. 19. num. 14.* Neque ipsi Ecclesiam representant, sed Canonici, qui soli faciunt Capitulum, Caputaq. eadem *decis. 84. num. 3. Cavaler. decis. 57. num. 3.* illamque repræsentant, cum appellatione ipsius Ecclesiæ veniat Capitulum, *Abb. in cap. Eam te num. 3. de rescript. & in cap. Cum non liceat num. 2. de prescript. Seraphin. decis. 476. num. 4.* Sicque ipsi Canonici, seu Capitulum per Episcopum

ad Synodum diœcesanam invitari debent, *cap. cult. ubi Abb. num. 4. de his, quæ sunt à Præl. Bott. part. 2. nu. 23.* Et hoc casu quidem Canonici interfunt vel per seipfos capitulariter, vel per aliquos deputatos ex suo gremio, ut declaravit Sac. Congregatio super Episcopis in Vercellenſi 10. Aprilis 1594. Sufficit enim, quod aliqui interessentes decreta, & constitutiones synodales audiant, & aliis referant, ut de Episcopis in Synodo provinciali, qui pariter decreta, & Constitutiones audiunt, & in Synodo diœcesana referunt, tradit *Bott. part. 1. nu. 70. & d. par. 2. nu. 18. & 21. & ea par. 3. nu. 36.* refellen. Pavinium aliter sentientem, ac *Massobr. loc. alleg. cap. 3. dub. 3. nu. 3. & 4.*

8 Neque tertio possunt jure proprio interesse, uti singuli. Tum quia ii, qui jure proprio, uti singuli in Synodo diœcesana interesse possunt, nempe Abbates, Parochi, & cæteri generis ejusdem recensentur à *d. cap. quod super his de major. & obed. à Bott. dict. p. 2. num. 1. ac pluribus seqq. & à Massobr. dict. cap. 3. dub. 2. per tot. & aliqui nominantur à Trident. sess. 24. cap. 22. de reform.* Atque inter eos non connumerantur beneficiati Cathedralis Ecclesiæ, ac proinde exclusi censentur, ut de Vicario generali arguit *Marescot. variar. lib. 1. cap. 69. num. 3. & 4.* quem refert *Massobr. cap. 4. dub. 6. num. 41. & seqq.* Unde si spectetur jus commune, præsertim in *dict. cap. quod super his*, interesse possunt Abbates, & Sacerdotes subiecti Episcopo lege diœcesana, quam Glossa ibi interpretatur de habentibus animarum curam, qui ratione suarum Ecclesiarum tenentur ad Cathedralicam, & ad quartam decimarum; idèdque illum textum non comprehendere Clericos habentes simplicia beneficia, firmat ibidem *Cardinal. Zabarel. in 3. oppos.* Tum etiam quia non omnes Sacerdotes Ecclesiæ Cathedralis, vel diœcesis ad Synodum diœcesanam, uti singuli admitti debent, sed qui sunt idonei, quos nemo melius judicare potest, quàm Episcopus ut post alios firmat *Massobr. dub. 2. num. 17. cap. 3.* quo in casu interesse ij debent personaliter, non autem per procuratorem. Tum quia hic modus non adaptatur, nisi Universitati, & Collegio, quibus permittitur, ut mittant procuratorem, quoniam omnes interesse nequeunt. In singulis autem non est opus constitutione Procuratoris, quia vocantur, ut doceant, vel doceantur juxta *cap. non oportet 18. d.* Tum quia per Episcopum eorum persona, & industria, sive habilitas electa censetur, atque adèd non potest hujusmodi actus per alium exerceri, *Rom. conf. 330. n. 4. Alex. conf. 218. num. 8. lib. 2.* tum etiam quia ii, qui in Synodo interesse debent tutius est, quod personaliter interfint, *Bott. dict. par. 2. num. 40. & Massobr. dict. cap. 3. dub. 6.*

9 Non obstat, quod quando in Synodo diœcesana agi debet de correctione morum, ac similibus, convocari possint per Episcopum omnes beneficiati, & Clerici suæ diœcesis. Nam id est intelligendum de iis, qui jure proprio interesse possunt, non autem de iis, quos Episcopus arbitrio suo admittere potest. Sic etiam laici aliquando per Episcopum ad Synodum admittuntur juxta *cap. fin. 18. d. & tradita per Bott. dict. par. 2. num. 33. Massobr. eod. cap. 3. dub. 3. num. 2.* Et tamen certum est, quod laici inter eos, qui in Synodo diœcesana interesse debent, non connumerantur in *dict. cap. quod super his*, neque per *Bott. dict. par. 2. per tot.*

10 Neque obstat *cap. propter 18. d.* quia loquitur de Conciliis provincialibus, ut ibi *Gloss. v. Concilia*, debetque intelligi de accedentibus ad ea, ut deducant querimonias suas contra Episcopos, sicut animadvertit *Gloss. v. Et omnes*, & sic implicite isti possunt dici vocari. Neque *can. Decernimus eadem d.* facit ad rem, quia non loquitur de Concilio diœcesano, sed de denunciatione ordinationum editarum in Concilio provinciali, facienda per quemlibet Episcopum suis subditis, ac etiam plebi, ut legere est.

Et ita etiam censuit, ac declaravit S. Congregatio Concilii in Vicensi Synodi 5. Novembris 1644. *ad dict. cap. 2. sess. 24.* scilicet, Beneficiatos hujusmodi posse Synodo diœcesana interesse, tanquam singulos, & vocatos ab Episcopo, atque in loco juxta præscriptum Pontificalis.

CONSULTATIO IV.

An negligente Capitulo in constituendo Vicario Capitulari intra octo dies post mortem Episcopi, possit Metropolitanus constituere Vicarium Parochum exterum, sed propinquiore? Ubi multa de residentia Parochorum.

Negative resolvendum est. Primò quia dictus Parochus non est de diœcesi, neque de grege Capituli, sed extraneus. Quamvis enim S. Concilium Tridentinum *sess. 24. cap. 16. de res. præcisè non arctet ad eligendam personam in Vicarium, quæ sit de gremio ipsius Capituli.* quoties tamen cumque adest idoneus, cæteris paribus, illum esse præferendum, referunt pluries decisum à Sac. Congregatione Concilii, *Quarant. in summ. Bullar. v. Capitulum sede vacante, vers. sexto dubitatur, Ricc. var. resol. 505. num. 4. Barbol. de univ. jur. Eccl. lib. 1. cap. 32. num. 37. tom. 1. & de canon. & dignit. cap. 42. nu. 37. & Apostol. dec. 716. num. 5. & ad d. locum Concilii num. etiam 5. Gavant. in manual. Episcop. v. Capitulum sede vacante nu. 13. & à Sac. Congregatione super Episcopis, ut in Tranensi 22. Februarii 1593. in Nepeſina 10. Junii 1602. ac alibi sæpè, ut tradunt Ricc. in prax. & Dian. par. 3. tract. 4. resol. 57.*

Quinimò ex necessitate, quando in Capitulo adsunt 2 Doctores in publica Universitate laureati, Capitulum teneri unum ex illis eligere in Vicarium, alioquin electionem dici nullam pariter fuisse decisum per eandem S. Congregationem Concilii, testantur *Garz. de benef. p. 5. c. 7. n. 12.* his verbis: *S. Congregatio Concilii censuit existentibus Doctoribus in Capitulo, necessario unum ex illis in Vicarium esse eligendum.* Idem testatur *Barbosa ad eundem locum Concilii num. 28. & declaravit quoque eadem S. Congregatio super Episcopis in d. Tranensi 25. Februarii 1597. per hæc verba: Vicarius Capitularis eligi debet Doctor, si adsit alioquin electio est nulla.*

Secundò, quia est Parochus. Cùm enim ratione curæ animarum teneatur de jure divino, atque canonico residere, ut per Tridentinum *sess. 23. cap. 1. de reform. & Doctores communiter, quos alibi adduxi, nominatim Lessium lib. 2. de just. cap. 34. dub. 29. num. 153. Lotther. de re benef. quæst. 27. num. 37.* super quo Episcopus non potest dispensare, ut declaravit Sac. Congregatio Concilii in Eginatensi, nec ipse acceptando tale officium debet esse immemor oneris sibi injuncti, cum detrimento suarum ovium, quas ipse pascere debet, non autem mercenariis ministris committere, neque Episcopus illum in Vicarium Capitularem deputare contra dispositionem Sacrorum Canonum, & cum gravi præjudicio totius diœcesis, ac præsertim Capituli, ut ex mente ejusdem Sac. Congregationis Concilii decidunt *Riccus decis. 319. num. 1. & seqq. par. 4. Barbol. Apostol. decis. 73. num. 3. & Ventrigl. in prax. Eccles. de resid. Paroch. annot. 20. §. 2. num. 36* qui cum *Gonzalez & Garzia* invehitur contra *Navar. conf. 15. de cler. non resid. & conf. 5. de et. & qualis.* excusantem Parochum à residentia pro exercendo officio Vicarii.

Quod adèd verum est, ut ne ipse quidem Episcopus absque dispensatione Apostolica potest habere in sui servitium Parochum, nec item potest illum occupare in servitio Ecclesiæ Cathedralis, ut nempe sit Vicarius, Visitator, Secretarius, Fiscalis, & hujusmodi alia exercere officia, ut per *Armendar. in addit. ad recopil.*

recopil. Leg. Navar. l. 2. tit. 22. l. 2. §. 2. de resid. vel abs. Paroch. num. 156. & binis seqq. Gonzal. *ad d. regul. 8. glos. 6. num. 258.* Barbof. *de offic. Episcop. p. 3. alleg. 53. num. 85.* Zerol. *in prax. Episcop. p. 2. cap. 3. num. 27.* Garz. *de benef. p. 3. cap. 2. num. 42. Sà v. residentia nu. 1.* ubi ait, Parochum, ne resideat, nulla excusat consuetudo, nec secundum S. Congregationem Concilii excusat servitium Episcopi, aut Cathedralis, aut officii Sacræ Inquisitionis, aut paucitas ovium, aut defectus domus propriæ, potest enim conducere alienam, nec secundum Cajet 2. 2. *quest. 185. art. 5.* esse Auditorem Rotæ, aut Secretarium Sedis Apostolicæ, aut secundum Sotum, esse Cardinalem, Quarant. *in summ. Bull. d. v. Residentia, Possevin. de offic. Curat. cap. 1. num. 12.* & dicunt S. Congregationem hoc declarasse, nempe *Episcopum non posse uti opera Parochi in visitatione, vel in alio servitio suæ Diocesis, nisi pro tempore permissio duorum mensium, & tunc pro eo tempore idoneus Vicarius debet deputari.* Imò neque de jure communi conceditur Episcopo, posse habere in sui servitium Parochum, ut notat Gonzal. *num. 260.* cum textus *in cap. de catero, & in cap. ad audientiam de Cleric. non resid.* loquantur solum de Canonicis, quamvis putet Gratian. *discept. 166. num. 20. tom. 1.* hodie non posse Episcopum assumere Canonicos in sui servitium, licet non sint Curati, cum multi hoc tempore reperiantur viri docti, & Episcopi habeant redditus satis amplos, ut aliunde possint sibi providere. Et quidem dum Parochi in hujusmodi sunt servitio, à suis Ecclesiis abesse censentur, ut resolutum ait idem Barbof. *loc. alleg. n. 83. & ad Concil. d. sess. 23. cap. 1. n. 52. & de offic. Paroch. p. 1. cap. 8. num. 23.* ubi monet, residentiam Parochi esse adeò præcisam, ut ille ab illa excusari non valeat etiam ex iis causis, ob quas Canonici residere non coguntur, idèdque minimè posse Episcopum uti servitio Parochorum, licet aliàs uti possit servitio Canonicorum. Quod etiam firmat Gonzal. *ubi supra n. 255. & seqq.* Ratio autem esse videtur, quia non est tanta communio inter Episcopum, & Clericos inferiores, quanta est inter ipsum, & Canonicos, qui sunt membra ejus corporis.

Et quamvis contrarium videatur suaderi, quando concurrat necessitas Ecclesiæ juxta distinctionem Abbat. *in d. cap. ad audientiam de Cler. non resid. in 6.* at tamen in hoc casu, præterquam quod requireretur dispensatio ad tradita per Lotther. *d. lib. 3. quest. 27. nu. 40. & seqq.* ac Sbroz. *de offic. Vicar. in addit. quest. 43.* nulla potest considerari urgens necessitas, vel utilitas Ecclesiæ, cum verisimile non sit, alios non reperiri æquè idoneos in tota diocesi, & præcipuè in Capitulo Cathedralis Ecclesiæ, cujus Canonicos jura præsumunt esse peritos, ac consilio maturos, ut annotat D. Fagnanus *in cap. super inordinata num. 12. de præb.* neque sufficiat in hac materia utilitas totius Episcopatus in genere, sed requiritur utilitas Ecclesiæ in specie, ut tradit Jo. Andr. *in cap. 1. sub n. 3. de Cler. non resid. in 6.* Et, quando etiam aliqua considerari posset urgens necessitas, vel utilitas, adhuc non posset Episcopus uti opera, atque servitio Parochi ultra duos menses illi permissos à Tridentino, ut ex mente ejus Sac. Congregationis resolvit Barbof. *Apostol. decis. 302. num. 2. & de offic. Episc. cit. alleg. 53. num. 86. & de offic. Paroch. p. 1. cap. 8. num. 23.*

Neque his adversantur declarationes aliquæ S. Congregationis super Episcopis, quæ interrogata, an Sede Episcopali vacante Canonici eligere valeant in Vicarium Capitularem Canonicum ejusdem Ecclesiæ, qui in eadem Civitate, & Ecclesiæ curam quoque gerit animarum, ipsa affirmativè respondit & generatim, quod Parochus Urbanus tam Episcopi, quam Capituli Vicarius deputari possit, si habeat alia requisita, declaravit in Auriensi 19. Martii 1610. & 19. Julii ejusdem anni, traditque Barbof. *de Canon. & dignit. cap. 42. n. 37.*

Nam omisso, quod salva reverentia tanti Tribunalis contraria opinio magis placet Riccio *decis. 319. nu. 5. p. 4.* respondetur in eisdem declarationibus expressè declaratum etiam fuisse, illas tantum procedere in Parocho habente curam animarum in eadem Ecclesia, & Civitate non autem in Parocho extero, vel diocæsano, ut per Barbof. *de jur. Eccles. lib. 1. cap. 32. nu. 38 tom. 1. & de Canon. & dignit. d. n. 37. & seqq. & Apostol. dec. 125. num. 22. & ad Concil. d. cap. 16. sess. 24. num. 7. & sess. 23. c. 1. num. 53.* Batio autem diversitatis est in promptu. Quia cum Parochia dicatur officium Curatum, quod residentiam requirit causa administrandi Sacramenta, & talis ratio cesset in casu, quo Parochus habet curam animarum in eadem Cathedrali, & Civitate in qua potest quacumque hora residere, utique nil mirum, quod ipse possit exercere officium Vicariatus, ex quo cessat transgressio legis, & consequenter ejus dispositio, non autem Parochus exterus, vel diocæsanus, ut rectè ratiocinatur Ricc. *d. decis. 319. nu. 5.* Sicut aliàs neminem retinere posse duas dignitates, vel duos Canonicatus, & duo officia, licet sint in eadem Civitate, observat Jurisconsultus Spada *cons. 49. num. 4. lib. 3.* quia licet non impediunt residentiam, impediunt tamen interessentiam in divinis, ac servitium in Ecclesia, & hac ratione dicuntur incomparabiles, non autem ratione residentia. Hinc generaliter esse Parochum, & Vicarium sunt officia malè compatible in eadem persona ex Sac. Congregatione super Episcopis 19. Junii 1603. Ex eo quod, ut quis benè exerceat alterum ex dictis officiis, alteri necessario deesse cogitur, ex eadem in Sutrina 16. Novembris 1640.

Parochus autem externus, vel diocæsanus nequit 7 haberi pro residente, si inhabitet in Civitate, à qua distet sua parochialis duobus, aut tribus miliaribus. Quod procedit, etiam si Dominicis, aliisque festis diebus ad Ecclesiam suam accedat, sicuti declaratum fuisse à Sac. Congregatione Concilii contestantur Garz. *de benef. par. 3. cap. 2. num. 179.* Barbof. *de offic. Episcop. d. alleg. 53. num. 74. & de offic. Paroch. p. 1. cap. 8. num. 39. & seqq.* ubi addit hoc ipsum procedere, etsi populo per alium æquè faciliè, ac fortassè melius serviatur, quia Concilium *d. sess. 23. cap. 1.* requirit industriam personæ, quæ per alium non potest suppleri, subditque amplius, Parochum residentem quidem, sed non exercentem officium suum, minimè satisfacere præcepto residentia, ex quo nihil prodest Parochi præsentia, ministerio destituta, sed potius offendet.

Et quidem residentia, ad quam tenentur Parochi non est residentia materialis, hoc est habitatio in Parochia, sed est residentia formalis, hoc est exercitium muneris pastoralis, ut docent communiter Sylvest. *v. Residere num. 1.* Angel. Tabien. Nald. *eod. v. Zerol. p. 1. prax. v. Parochus, §. 4.* Garz. *de benef. p. 2. cap. 2. num. 179.* referens declarationem S. Congregationis, Barbof. *de potest. Episc. alleg. 71. num. 3.* qui plures alios refert, & constat ex Concilio Trid. *cap. 1. de ref. sess. 23.* dum inculcans debitum pastoralis curæ inculcat residentiam, qua pascat, & regat. Nam residentia formalis dicit præsentiam cum exercitio muneris pastoralis; est enim illa ad quam obligat munus pastorale; non obligat autem ad solam præsentiam, sed ad exercitium curæ pastoralis, & ideo importat præsentiam cum exercitio talis muneris.

Hinc est, quod ad effectum, ut Parochus possit per seipsum satisfacere officio suo, ac promptius animarum 8 periculis occurrere, tenetur habitare in domo ipsius Parochiali, nec potest in alia, nisi in defectum, & tunc non nisi intra limites Parochiæ, Rot. *decis. 354. num. 1.* coram Buratto, & Barbof. *de Paroch. dist. cap. 8. num. 38.* D. Fagnan. *in cap. extirpanda, §. qui verò nu. 12. de præb.* Vel propè illam in modica distantia, ut ex S. Congregationis refert Dian. *p. 3. tract. 4. resolut. 156.*

in fin. & Bonac. tom. 1. de oblig. resid. punct. 1. Ex qua necessitate habitandi in domo Parochiali alia profectò insurgit incompatibilitas, ne Parochus possit eligi in Vicarium, quia iste tenetur habitare in Episcopo, ut ex mente Sac. Congregationis super Episcopis, resolvit Ricc. *resolvit* 116. n. 1. & 2. ubi advertit, nihil obstaré, quod Episcopus in quacunque parte suæ diocesis sibi bene visa possit pro Tribunali sedere, quia in his, & similibus Vicarius non æquiparatur Episcopo, cui major, & liberior facultas concessa est.

9 Neque suffragatur, si huiusmodi Parochus jam extiterit Vicarius defuncti Episcopi, atque adeò quod validè eligi deinde possit à Metropolitanò, vel à Capitulo juxta Tridentinum d. cap. 16. verbis illis: *Item Officialem, seu Vicarium intra octo dies post mortem Episcopi constituere, vel existentem confirmare omninò teneatur.* Quoniam id locum habere potest, quando contra ipsum non militarent prædictæ exceptiones, & alias idoneus esset, prout requirit idem Concilium, & expressè infertur, teste Garzia *de benef. par. 5 cap. 7. num. 10.* ex sententia Sac. Congregationis Concilii, quæ in Macarenfi declaravit, posse Capitulum, vel Metropolitanum, vel Episcopum propinquiorem in Ecclesia exempta confirmare Vicarium existentem, dummodò habeat qualitates in præsentì decreto requisitas, aliàs electio sit nulla. Quod adeò verum est, ut pariter declaraverit in eadem Macarenfi, quod si Episcopus demortuus reliquit Vicarium, quem elegerat, cum non esset Doctor, Capitulum non debet eum confirmare, sed alium, qui sit Doctor eligere, referente id etiam Barbosa *de jur. Ecclesiast. lib. 1. cap. 32. nu. 50. tom. 1. de Canon & dignit. cap. 42. num. 50. & de offic. Episcop. dict. part. 3. allegat. 54. num. 168. & ad d. cap. 16. Trid. num. 26. in fine.* Eòque magis, quando in diocesi, & in Capitulo adsunt Doctores non solum moribus, & ætate, sed etiam scientia idonei, ita ut non versemur in altera parte dispositionis conciliaris, ibi: *vel aliàs, quantum fieri poterit, idoneus.* Et quatenus in ea versemur, adhuc puto validè non posse eligi Parochum in Vicarium, ex quo ipse in similibus terminis non excusetur à residentia, si doceat grammaticam in Civitate per duo milliaria distante à Parochiali, quamvis singulis diebus vellet ad eam accedere, & quamvis non inveniretur alius idoneus in Civitate ad docendum, ut ex declarationibus Sac. Congregationis firmat Barbosa *de offic. Paroch. p. 1. d. cap. 8. num. 39. & de offic. Episcop. d. p. 3. allegat. 53. num. 75.*

10 Et prosequendo hanc materiam residentia parochialis, quæ frequens est, atque utilis, juxta Sac. Concilium Tridentinum *sess. 6. cap. 2. & sess. 23. cap. 1. de reform. Episcopis inferiores, quavis beneficia Ecclesiastica personalem residentiam de jure, sive consuetudine exigentia, in titulum, sive commendam obtinentes, ab eorum Ordinariis, quemadmodum eis, &c. expediens videbitur, opportunis juris remediis residere cogantur.* Non dixit interestentiam, quia illa propriè cadit in dignitatibus, & Canonicatibus Cathedralium, vel Collegiatarum, in quibus amittuntur distributiones. *De jure, vel consuetudine.* Benè hæc duo simul sunt posita, quia etsi omnia beneficia etiam simplicia de jure residentiam requirant, *cap. Quia nonnulli, de Cleric. non resid. & cap. præterea de præb.* tamen generali consuetudine illam non exigunt, ut per Lap. *alleg. 36. & nos alibi.* Et in eis, sicut in Altaribus potest quis per alium deservire pro Missis, & aliis divinis officiis, Calder. *in cap. super inordinata de præb. Lap. alleg. 5. num. 8. alleg. 35. num. 2. & alleg. 116. num. 2.* Nisi in fundatione expressè electa sit industria personæ, ut per eundem Lap. *ibidem.* Et quod hîc dicitur de consuetudine, ad ea beneficia referri potest, quæ, licèt de sui natura residentiam non requirant, nihilominus consuetudine inductum est, ut requirant, juxta Glos. *in cap. Cum satis, v. Consuetudinis, de offic. Archid.* Quando autem ex qualitate

beneficii propter conditionem in fundatione appositam, vel de jure, aut consuetudine, vel statuto teneatur quis residere, vide tradita per Lap. *dict. alleg. 116.* Item quæ requirantur ad hoc, ut Ecclesia sit curata, Gomez *in regul. dei diem. quest. 116. In titulum,* puta si habeat titulum alicujus Sancti, sub cujus invocatione denominetur, qui titulus per se non cogit ad residentiam, nisi aliàs habeat Ecclesia illa cautas ad residendum. *Sive commendam,* intellige sive perpetuam, sive temporalem, sive habeat naturam depositi, vel tituli veri, ut *sess. 7. cap. 2. Ab eorum Ordinariis.* Qui sint isti Ordinarii, dixi aliàs. Secundùm autem subjectam materiam veniunt appellatione Episcoporum, etiam ex decretis Concilii, ut *sess. 5. cap. 1. & 2. sess. 6. cap. 2. & 3. sess. 7. c. 5. 6. 7. 8. 14. & 15. sess. 14. c. 1. 4. & 5. sess. 21. c. 9. sess. 22. c. 1. 2. 5. 9. 11. sess. 23. c. 1. 8. 17. sess. 24. de reform. matrim. c. 1. 2. 7. 8. sess. 25. de Regul. c. 4. eadem sess. 25. de reform. cap. 9. & 16. quemadmodum eis, &c.* Per hæc verba videbatur relictum arbitrio Ordinarii, quomodo, vel quando quis residere debeat. *Sess. vero 23. c. 1. v. Eadem omninò,* præscriptæ sunt causæ ad non residendum, & tempus necnon pœnæ certæ statuta sunt contra quas non potest Ordinarius dispensare, sed benè potest suo arbitrio pœnas imponere, cogendo Curatos ad residendum; ut in Constitutione Pii IV. *incip. Inter præmia* sub anno 1564. & Pii V. *incip. Cupientes* 1568. *Residere cogantur,* in proprio loco, ubi Parochia sita est, si ibi sit domus ad habitandum. Quod si Parochia domum non habeat, tunc in alia Domo, quæ sit intra limites Parochiæ, aut saltem ita vicina Ecclesiæ Parochiali habitetur, ut inde commodè possit per seipsum inservire: Quod intelligendum est, dummodò actu habeat parochianos, *cap. licèt canon de elect. in 6.* quia tunc dicitur propriè Curatus, Staffil. *de qual. & stat. benef. Rebuff. in prax. tit. de non prom. infr. ann. num. 35.* Tenentur autem residere per seipsum, nec possunt deservire per substitutos, *cap. 2. de Cler. non resid. cum cap. fin. de præb. §. præterea.* Cum electa sit industria personæ, *argum. cap. Cum sit de atat. & qual. & cap. fin. de offic. deleg.*

Notandumque, quod exercitium muneris pastoralis formaliter non consistit in materiali executione eorum quæ pertinet ad munus pastorale, ut advertit etiã Hurtad. *tom. 1. Moral. resolut. tr. 2. c. 3. resol. 6. n. 55.* sed in formali regimine, & directione suarum ovium. Consistit autem hoc regimen, & directio, quod ipse disponat, quæ pertinent ad curam animarum in omnibus, & singulis occasionibus, ordinando quæ necessaria sunt & disponendo pro cujusque necessitate. Quod ex eo constat, quia si Parochus ratione numerosæ plebis non possit omnibus assistere, sed adjungat sibi alios Sacerdotes, quibus certam partem Parochiæ committat, Parochus dicitur residere, etiam quoad eam partem; sicut etiam quando adsunt Vicarii, quibus incumbit cura ministrandi Sacramenta. Quod indicat etiam Concilium Trid. *d. sess. 13. cap. 1.* dum opponit mercenariorum more deferere gregem, & incumbere in munera pastoralia, atque invigilare, & assistere gregi. Ex quo fit, quod si quis præsens disponderet, quæ pertinent ad curam animarum, quemvis per seipsum non mandaret executioni, diceretur formaliter residere, quia verificaretur, quod incumberet in munera pastoralia, ea disponendo, & ordinando, atque quod gregi suo invigilaret, atque assisteret. Sic enim Christus dicitur in deserto pavisse turbas, quamvis ministerio discipulorum distribuerit cibum.

Persequitur Concilium. *Nullique privilegia, seu indulta perpetua de non residendo, aut de fructibus in absentia percipiendis, suffragentur. Indulgentiis vero, & dispensationibus temporalibus ex veris, & rationabilibus causis tantum concessis, & coram Ordinario legitime probandis, in suo robore permansuris.* Quibus casibus nihilominus officium sit Episcoporum tanquam in hac parte

parte à Sede Apostolica delegatorum providere, ut per deputationem Vicariorum, & congruæ portionis fructuum assignationem, cura animarum nullatenus negligatur, nemini quoad hoc privilegio, seu exemptione quacumque suffragante. *Nullique privilegia, &c.* Quia Pontifex non dat licentiam perpetuam ad non residendum, Pavin. *in tract. de visit.* Si quæ autem licentia data reperiatur, censetur revocata per hunc textum. Sic neque profunt in hoc casu sua privilegia Inquisitoribus hæreticæ pravitatis, ut eo nomine non teneantur residere, quia iis non obstantibus ad residendum sunt cogendi. *Aut de fructibus in absentia percipiendis*, ut *sess. 23. cap. 1.* non faciunt fructus suos in utroque foro, nec possunt Canonici invicem, sibi hanc pœnam remittere, aut aliter dispensare, sed fructus debentur fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus, prout notat Gemin. *in cap. 1. de Cler. non resid. in 6. Et congruæ portionis.* Sicut. Vicarii deputatio, ita & congruæ portionis assignatio ad Episcopum pertinet, ut Sedis Apostolicæ delegatum hoc textu.

Quanta autem portio esse debeat, habetur ex Constitutione B. Pii V. & legitur in Concilio Moguntino *cap. 70.* & S. Congregatio super Episcopis declaravit, hanc portionem remitti arbitrio Episcopi, pensata qualitate beneficii, ac Vicarii deputandi, & ex fructibus Ecclesiæ sumendam esse, nisi sint aliquæ personæ obligatæ ad supplendum aliud, ut in Tridentina, & in Vercellenfi 25. Januarii 1593. eadem Sac. Congregatio, cujus sententia fuit à Summo Pontifice approbata, & Thesaurario Cameræ Apostolicæ intimata, & Episcopo pariter, atque aliis significata, & commissa est, *che la portione da assignarsi da' Vescovi à Vicarii nelle Parochiali vacanti dee essere à ragione di cinquanta insino a cento scudi, secondo la qualità de' beneficii Cure animarum.* Ex his patet totum hunc textum restringi ad curam animarum. Nec placuit opinio eorum, qui asserbant, loqui etiam de residentia Dignitatum, & Canonicatum; quia in eis non observatur præscripta forma ad licentias obtinendas, nec deputatur Vicarios in ipsorum absentia, & tantum amittunt absentes distributiones quotidianas, quæ non militat in Curatis. Præterea textus iste conformatur *cap. 1. §. eadem omnino sess. 23.* ubi tantum agitur de beneficiis curatis; Et ita intellexit Navar. *in sum. cap. 25. num. 121.*

13 Quare per hoc decretum Episcopus potest compellere ad residendum Parochum, non obstante consuetudine residendi in loco distanti à Parochia per sex milliaria, ut declaravit S. Congregatio Concilii in Conchenfi. Per hoc ipsum decretum non datur facultas Ordinariis dispensandi à residentia ex quavis ratione, ut in Pistoriensi. Provisus autem à Collatore inferiori de beneficio residentiam personalem requirente compellendus est ab Ordinario ad residendum, ut in Mutinensi; nullique adjiciendum est onus extra fundationem beneficii, aut consuetudinem, ut in Surrentina. Priores verò Commendarum ordinis S. Benedicti non tenentur residere, si monasteria omni prorsus carent conventu, & cura, ut in Catanensi monitio de nominando alio Rectore potest fieri Procuratoribus illius Religionis, cui subest Parochialis. Potest etiam per decretum in visitatione fieri, ut intra terminum competentem sibi præsentetur alius idoneus, & interim juxta Constitutionem B. Pii V. ponendus est Coadiutor, assignata ei congrua portio. Coadiutores verò possunt esse Seculares, & Regulares amovibiles, & si erunt Religionis Hierosolymitanæ, gaudebunt suis privilegiis, ut in Cæsaraugustana. Episcopus vero non potest sub pœna excommunicationis, vel suspensionis mandare Parochis, Canonicis, & aliis, residere tenentibus, ne sine ejus licentia ultra duos vel tres dies abesse possint, sed tollenda pœna excommunicationis, exceptis diebus dominicis, & festis solemnibus, in quibus licebit uti tali pœ-

na ex dict. *sess. 23. cap. 1. v. Quoniam autem in fine.*

Parochi tempore pestis residere tenentur, & obligati sunt hujusmodi morbo infectis Sacramenta ministrare, nempe baptismatis, & pœnitentiæ per se ipsos, aut alium idoneum, D. Antonin. *in Summ. sua histor. p. 3. tit. 22. cap. 12. §. Interea.* Quod si Parochi hujusmodi resolutioni obedire recusabunt, aut negligenter se gesserint, tunc poterit Episcopus in eos juxta Sacrorum Canonum depositionem animadvertere, etiam per privationem beneficiorum. Et hoc procedit ex consequentia necessaria: & ita fuit resolutum à Gregorio XIII. in Consistorio. Qua de re nos alibi.

Sacra Congregatio super Episcopis in Nucerina 7. Aprilis 1574. *Pare alla Congregazione, che in ogni modo si debbano constringere i Parochi à provedersi di casa, & habitatione ne' luoghi, dove hanno le Parochiali, e non potendo ciò fare soli per la tenuità delle rendite de' beneficii, tenga modo, che i Parochiani gli sovengano; & aiutino, e se non potranno de' danari, per esser' anche essi poveri, di opere, legnami, ò sassi, che per avventura potranno avere sul' loro senza comprargli, non si potendo in alcun modo tollerare l' assenza de' Parochi dell' anime sottoposte alla loro cura per cagione del gran danno, che manifestamente ne seguita, constringendo onninamente i medesimi Parochi fratanto, che si provedano d' habitatione, ad andarvi ogni giorno, e starvi, non ostante che sino Canonici, conforme alla Bolla di Pio V.*

Eadem S. Congregatio in Ariminensi, Episcopo, 16 Visitatori Apostolico. *V. S. faccia risedere i Curati, che non hanno casa parochiale, in altra casa che sia dentro i limiti della Parochia, e piu vicino alla Chiesa, che si potrà. I Curati sotto pretesto d' inimicitia non ponno assentarsi dalla cura con licenza del Vescovo, ma deono domandarla al Pontifice, ò alla Congregazione, la qual suole molto bene esaminare le circostanze, e specialmente per qual causa sono contratte le inimicitie, se vi è stata colpa del Curato, & altre diligenze. E quando pure si concede, si fa per breve tempo, e irà l' altre conditioni particolari, che s' s' più vicino, che può sicuramente alla Cura die 7. Januarii 1578.* Soletque concedere Parochi, qui in sua Parochia post illam adeptam graves contraxit inimicitias, maximè sine culpa, ut possit abesse per sex menses, modò interim aut inimicitias componat, aut beneficium dimittat, relicto tamen idoneo substituto, ut in Parmensi 20. Octobris 1579. Imolensi 10. Febr. 1604. & 6. Augusti 1601. in Salernitana 17. Augusti 1640. in Aretina 7. Novembris 1642.

Eademque S. Congregatio Collegii censuit, si inimicitia veræ sint post obtentam parochialem, ac sine culpa Parochi ortæ, posse ab Ordinario dari dilationem Parochi, ut in alio loco viciniore, ac tutiori maneat durantibus ipsis inimiciis, item non ultra annum durent. Interea autem idoneum Vicarium in Parochiali ab ipso Ordinario ponendum, eique congruam portionem assignandam ex redditibus ipsius Parochialis. Si tamen Parochus absit per octo menses, & postea hoc non expresse obtineat licentiam absentia per tres menses, hujusmodi licentia est subreptitia, & nulla, 11. Augusti 1617.

Tolerari tamen potest, quod Parochus Parochiæ 18 tenuis paucarum animarum non resideat in Parochia, quousque per unionem alicujus simplicis beneficii, vel alio modo suppleatur ejus congrua, dummodò accedat illuc ad celebrandum festis diebus, & quando vocabitur pro Sacramentorum administratione, Sacra Congregatio super Episcop. 10. Januarii 1579. Si tamen id Episcopus nolit tolerare, Parochus tenebitur obedire & patet ex frequenti decreto: *Cum Episcopus Calliensis nuper edixerit, ut Parochialium Ecclesiarum Rectores in suis Ecclesiis resideant, peccati Angelus, Curatus Parochialis Ecclesia S. Angeli, an & ipse teneatur residere cum redditus Ecclesia sint tenuissimi, ejus antecessores, super hominum memoriam nunquam resederint, Ecclesia*

Ecclesia ipsa circiter duobus millibus passuum dumtaxat à Civitate distet, & sex vel septem familias tantum habeat, neque ipsi Parochiani quicquam curent de residentia Pastoris. Sacra Congregatio Concilii censuit, Oratorum non excusari à residentia ob causas superius expressas; idcirco oportere ipsum parare edito Episcopi hac de re edito.

- 20 Habens verò duas Parochiales unitas, Rector potest in qua maluerit residere, dummodò una non sit dignior altera, S. Congregatio Concilii in Aulensi.
- 21 Etiam perpetui Coadiutores residere tenentur, sicut verè curati etiam si, in aliis beneficiis serviant, etiam in Cathedrali, eadem in Brixienfi.
- 22 Non excusat à residentia officium subcollectoris Apostolici, neque etiam lis super eadem Parochiali, nec minùs excusant officium Inquisitoris, eadem in Tarconenfi.
- 23 Negotia Cleri excusant à residentia ad tempus, si legitimè sint demandata, eadem in Rossanenfi.
- 24 Parochi non possunt ex Decreto Concilii in cap. 1. sess. 23. deres. annis singulis per aliquod tempus à suis Parochialibus abesse, nisi causa cognita, & licentia ab Episcopo inscriptis obtenta eadem in Toletana. Ad quod faciunt notata per Paris. de Put. de syndicat. in cap. licentiam num. 1. vol. 2. Et quamvis dictis Parochis abesse licet per bimestre, tamen hanc auctoritatem sibi arrogare non possunt, sed licentiam, ut supra ab Episcopo obtinere debent eadem in dicta Toletana.
- 25 Fructus Ecclesiæ, cujus Rector non resideat, pro rata temporis debet Ordinarius applicare fabricæ Ecclesiæ Parochialis, etiam si non egeat quia poterit in dies indigere, eadem in Ravennatenfi. Item Parochi deserentes in divinis suæ Parochiali, quamvis non resideant in ædibus Parochialibus, vel intra Civitates, non tenentur ad restitutionem fructuum, debent tamen cogi ad habitandum in dictis domibus, seu intra limites. Item Parochi, quibus propter inhabilitatem fuit datus Coadiutor, non possunt extra suam Parochiam habitare, etiam relicto ibi Coadiutore, eadem in eadem.
- 26 Verba Concilii in d. c. 1. sess. 23. usque ad privationem intelliguntur inclusivè, dum tamen præcesserint tria edita publica, & elapsi sint sex menses, juxta cap. Extra de cler. non resid. dictumque caput habet locum in iis tantum, qui parochialem obtinent, & non in beneficii simplicibus. Idem in Bulla B. Pii V. Eadem S. Congregatio Concilii in Tridentina 24. Julii 1576.
- 27 Episcopus, modò in Episcopatu resideat, solutus est à residentia decanatus, vel Canonicatus, & cæterorum beneficiorum, illaque retinere potest, & fructus percipere, exceptis in Diaconatu, & Canonatu, distributionibus quotidianis, & aliis, si quæ forte sint, quæ absentes iuxta de causa non perciperint, ead. 5. Kal. Augusti 1565. in Cretenfi.
- 28 Licet Ecclesia Parochialis sit in eo loco, ubi minor pars Parochianorum habitat, & major pars habitat extra Civitatem in aliis oppidis nihilominùs Parochus residere debet in loco, ubi sita est Ecclesia, & Parochianis, qui longè absunt ab Ecclesia, & propter locorum distantiam patiuntur incommoda in percipiendis Sacramentis, & divinis officiis audiendis, succuratur remedio cap. 4. sess. 21. & cap. Ad audientiam de eccles. adif. eadem in Aquilana sub die 22. Martii 1569.
- 29 Per motum proprium B. Pii V. publicatum 25. Julii 1568. super residentia Canonicoꝝ habentium Parochialem, non censetur abdicata, & ablata facultas Ordinario concedendi licentiam recedendi à Parochiali per aliquod tempus, dummodò ea utatur intra limites præscriptos à Concilio in dicto decreto cap. 1. sess. 23. eadem in Barchinonenfi idibus Septembris 1569.
- 30 Episcopus pro visitatione suæ diocesis uti potest

opera Parochi per quatrimestre singulis annis, modò interim in Ecclesia Vicarium deputet, eadem in Eginatenfi die 4. Novembris 1570.

Parochus ob firmitatem, & aeris intemperiem à residentia non excusatur, sed si infirmitas sit curabilis, & in loco Parochialis non adfit copia medicorum, medicinarumve, poterit Ordinarius eidem dilationem concedere trium, aut quatuor mensium, ut curari possit in locis vicinioribus commodioribus. Interim tamen Ecclesiæ deputet Vicarium pro cura animarum, eadem in Ausculana die 8. Decembris 1571.

Qui Canonicatum, & Parochialem obtinet, si residet in Parochiali ex præscripto Bullæ B. Pii V. distributiones quotidianas lucrabitur, si Canonicatus constat solùm distributionibus non habentibus præbendam, eadem in Urbinatenfi 16. Januarii 1570.

Dignitates, quæ unitas habent Parochiales Ecclesiæ requirunt, quod illas obtinentes resideant in dignitate juxta cap. Extirpanda, de præbend. eadem in Felrensi die 6. Maii 1586.

In Laudensi, Episcopo. *Nel particolare delle distributioni quotidiane hanno risoluto le Signorie loro Illustrissime, che i due Canonick, i quali hanno servito V. S. nelle visite non possano godere quelle distributioni, le quali sono assignate giornalmente per ciaschedun' hora, ma se ve ne fossero altre, che sogliono chiamarsi Massa grossa, le quali si deono in una, o piu volte frà l'anno, di queste potranno partecipare. Et intorno alle Capellanie, alle quali deono essere presentati per loro fondatione Sacerdoti, si è risoluto, che sù lecito à i Capellani farvi celebrare per sostituto, die 19. Julii 1583. Sed hoc est extra rem.*

Præsupposto, che da tempo immemorabile la Chiesa della Pieve attualmente sù stata, e sù al presente senza popolo, senza cura Sacramentale, e giuriditionale, e del tutto senza amministrazione alcuna di Sacramenti, sente la Congregatione; che indubitanente debba tenerfi, che habbia mutato natura, e di curata sù ridotta à beneficio semplice, e cosi tiene, e pratica la Cancelleria Apostolica, e perciò che non possa il Pievano essere astretto a residenza tampoco in altra Chiesa, della quale egli non habbia il titolo, mà non perciò sù esente da farvi almeno celebrare Messa ne' giorni di Festa, però sodisfarà in questo all'obbligo suo, eadem in Aiacensi 25. Octobris 1588.

Congregatio Concilii censuit, Parochus causa studiorum non esse dandam licentiam, cum hodie per Concilium non admittantur, nisi per concursum, qui magis idonei fuerint indicati, die 22. Februarii 1590.

Et in Urbinatenfi die 21. Martii ejusdem anni eadem censuit, *che l' edito fatto dal Vicario sopra la residenza, non dee contenere maggior rigore di quello, che dà il Concilio, perciò lo moderasse, riducendolo ad terminos Concilii.*

Reliqua vide apud citatos Auctores.

CONSULTATIO V.

An assensus præscriptus in decretis de celebratio Missarum à S. Congregatione Concilii, jussu Urbani VII. editis, in susceptione onerum perpetuorum, requiratur dumtaxat, ut Ordinarius exquirat, bona assignanda esse fructifera, & correspondentia oneribus adjungendis, an ut subrogetur in locum beneplaciti Apostolici respectu bonorum propriorum, itaut hujusmodi bona propria locorum piorum valeant obligari pro adimplendis oneribus suscipiendis, interveniente dicto solo assensu Ordinarii in casu non adimplenti subhastari sine alio beneplacito Apostolico, vel potius beneplacitum Apostolicum debeat precedere subhastationem?

Quoad hoc dubium ponderandum est, quod S. Congregatio nullam facit mentionem bonorum propriorum Ecclesiæ, vel loci pii, sed tantum requirit licentiam Ordinarii, vel ejus Vicarii, ut inquirat, bona

bona assignanda esse fructifera, & correspondentia oneribus injungendis, ut patet ex illis verbis: *Præcipuamque rationem habeant, ut redditus, qui Ecclesiis, & locis piis relinquuntur, omnino respondeant oneribus adjunctis.* Et sic ad magis consulendum indemnitati Ecclesiarum, ac locorum piorum. Unde frustra prætenditur, quod, si Ordinarius, vel ejus Vicarius defecerit in munere injuncto respectu bonorum inquirendorum, ita ut non sint fructifera, vel fructus non respondeant oneribus injunctis, S. Congregatio voluerit pro his adimplendis alienari bona propria locorum piorum absque solemnitatibus *Extravagantis Ambitiosa, de reb. Eccles. non alien.* cujus dispositionem esse usu receptam, ac religiosè observari, testantur Mar. Antonin. *var. resol. lib. 1. resol. 21. num. 15. & resol. 38. num. 10. & resol. 50. num. 28.* Redoan. *de reb. Eccles. non al. q. 58. num. 25.* Gutier. *can. quæst. lib. 1. cap. 8. Garz. de benef. p. 2. cap. 1. num. 41. & seq.* Quarant. *in sum. Bull. v. alienatio num. 4.* Filiuc. *tr. 44. cap. 1. num. 8.* ubi ait, quod praxis Datarie ita se habet, & juxta illam se regulat in expediendis Brevibus *si in evidentem*, Barbos. cum aliis *de potest. Episc. par. 3. alleg. 95. nu. 49.* & Rot. *in recent. decis. 30. num. 5. par. 1.*

Etenim non solum id esset ex diametro contra mentem S. Congregationis, dum voluit bona tunc assignanda esse fructifera, & correspondentia oneribus adjunctis, verum etiam omisso, an S. Congregatio id facere non possit, cum habeat facultatem tantum declarandi, non autem derogandi, Constitutionibus Pontificiis, ut per Baun. *tom. ... tr. 4. q. 33. dist. 1.* certum est, quod si voluisset, posse alienari bona propria in casu, quo non sufficerent bona assignata sine beneplacito Apostolico, subrogando in ejus locum licentiam Ordinarii, vel Vicarii, id expressisset, & in specie derogasset *d. Extravag. Ambitiosa*, cum aliàs non facta hujusmodi bonorum priorum mentione & specifica, atque individua derogatione *d. Extravagantis*, ne summus quidem Pontifex censeatur voluisse ei derogare, ex traditis à Marant *resp. 7. num. 29. par. 3.* cum aliis à Gratiano deductis *discept. 50. nu. 15.*

Undè dum facultas data Ordinario à dictis decretis est limitata, nempe ad effectum inquirendi, an redditus, qui assignantur respondeant oneribus, nullo modo potest extendi ad actum obligandi *ad text. in l. cum servo 63.* ibique Bald. *ff. de contrah. empt.* Idèdque nec suffragatur pro alienandis bonis Ecclesiarum, vel locorum piorum. Quia si Ordinarius prohibetur in specie obligare, multo magis impeditur alienare per *text. in auth. multo magis, C. de Sacros. Eccles.*

Et licet in dicta Extravaganti non prohibeatur hypotheca generalis, & Ordinarius possit validè sub illa subjicere bona Ecclesie absque beneplacito Apostolico ex adductis à Lezan. *in sum. v. alienare tom. 3. Redoan loc. cit. q. 2. cap. 6.* Delbene *de immunit. c. 17. dub. 1. nu. 30.* contra Vasquez, Rodriquez, & alios; attamen quando vigore talis hypothecæ proceditur ad substationem bonorum, non potest id fieri sine beneplacito Apostolico, cum tunc fit casus, à quo incipi non potest sine licentia Sedis Apostolicæ, ut articulo mature discussò, & rejectis omnibus contrariis, firmavit Rota in Amerina bonorum 2. Junii 1645. coram Royas inter ejus impressas *decis. 261.* repetita post Merlin. *de pignor. decis. 97.* & in Romana census 19. Aprilis 1652. S. *Gratis*, coram Bichio, & in Neapolitana pecuniaria 19. Junii 1656. S. *maxime* coram Zarata, & respondit S. Congregatio super Episcopis & Regularibus in Urbeveta 28. Aprilis 1648.

Deficiente itaque subrogatione, obligatio Ecclesiarum, & locorum piorum remanet sub dispositione dictæ *extravag.* Et proinde cum ab initio contractus non intervenerit beneplacitum Apostolicum, debet saltem subsequi, & præcedere substationem, ac deliberationem etiam si agatur de alienatione necessaria

vigore mandati judicialiter relaxati; aliàs enim daretur casus alienationis bonorum Ecclesiasticorum nullo modo permissus, ut re discussa respondit Rot. *in d. Amerina bonorum ex num. 6.*

Non obstat, quod beneplacitum Apostolicum requiratur in alienatione voluntaria, secus autem si alienatio esset necessaria, prout dicitur illa, quæ fit per Iudicem. Quoniam hæc conclusio procederet, si Juxta deveniret ad alienationem vigore obligationis contractæ cum beneplacito Apostolico, non autem quando dictum beneplacitum non intervenit in obligatione. Nam idèd Juxta potest devenire ad alienationem, quia solemnitas interposita in ortu obligationis, cum producat suum effectum tempore alienationis, dicitur interposita super eadem alienatione juxta doctrinam Bald. *in l. Si pupillorum, §. Si pupillus, ff. de reb. cor. qui sub tut. vel cur. sunt, &* in specie respondit Rota *in cit. Amerina bonorum num. 11.*

Quod maximè procedit in casu, quo bona executa subjiciuntur aliis oneribus, perpetuis, & pro illis adimplendis debeant perpetuò manere, nec possunt alienari, nisi cum assensu Apostolico, & ad effectum reinvestiendi pretium in aliis bonis magis fructiferis pro adimplendis eisdem oneribus annexis, & non aliis, ut expressè disponitur in dictis decretis S. *Præterea.*

Minus obstat, quod possit fieri alienatio hujusmodi bonorum cum conditione adimplendi prius onera illis adjuncta, & deinde alia onera. Nam non solum erit alienatio, sed tollerentur onera Ecclesiis, & locis piis à fidelibus relicta, & converterentur in alios usus, & sic commutaretur eorum voluntas è persona in personam, illique derogaretur. Quod absque beneplacito Apostolico fieri nequit, Mart. *de jurisd. p. 2. cap. 10. num. 34.* Buratt. *decis. 560. num. 2.* ibique Add. *lit. A.*

Neque relevat, quod, si Ecclesia, vel locus pius non potest adimplere onera, restituat accepta in donatione. Quia præter quod bona donata transeunt in patrimonium Ecclesie, atque adèd non possunt restitui sine dicto beneplacito, ut in terminis respondit Aldobr. *conf. 10. num. 16. vol. 2.* & Rot. *decis. 42. nu. 15. p. 8.* *rec.* speciale est in Ecclesia, quod ob non adimplementum oneris non teneatur restituere bona elargita; sed tantum possit cogi ad adimplendum, quatenus bonorum donatorum vires suppetant, ut per textum *ex cap. Verum 4. de condit. appos. & Dian. resol. mor. 4. & 124. p. 6 tr. 6.* probat. Christ. Cresp. *de Valdaur. obser. 37. p. 3. num. 55.* Et idèd bona donata quamvis onera supportare possint, erit discutiendum.

Atque ex his sequitur non posse subhastari bona imobilia Ecclesie, vel loci pii, dum in contractu obligationis non fuit adhibitum beneplacitum Apostolicum, sine quo nullo jure reperitur, posse procedi ad judicialem distractionem bonorum Ecclesiasticorum ex supra deductis, præsertim ex Rota post Merlin. *de pignor. d. decis. 97. nu. 14.*

Verum quia hic agitur de interpretatione dictorum decretorum, idèd in his, atque hujusmodi casibus consulte S. Congregationem Concilii, ad quam privativè quoad alios spectat illa interpretari ex Constitutione 73. §. 5. *cum seqq.* Pii IV. & Constit. 74. Sixti V. & annotat D. Fagnan. *in cap. Quoniam de constit. à num. 6.* ubi num. 38. testantur de stylo etiam S. Rotæ fuisse observatum à S. Congregatione super Episcopis in *d. Urbeveta.*

CONSULTATIO VI.

An adjuncti, sive Coniudices Capitulares teneantur jurare, quando, & in cujus manibus?

Respondeo. Quamvis in S. Concilio Tridentino *cap. 6. sess. 25. de reform.* nihil disponatur circa juramentum per Adjunctos præstandum, unde, si nunquam de consuetudine fuit ab Adjunctis præstitum, non

non tenentur illud præstare, cum ex interpretativa observatione declaratur à Concilio, illud non requiri, neque esse præstandum, ut in specie juramenti arguit Menoch. *conf.* 748. *nu.* 17. & *seqq.* cum tamen ipsi jurisdictionem habeant una cum Episcopo & re ipsa conjudices vocentur, ac sint, ut in terminis plenè probat, ac tuetur Sarav. *de jurisd. Adjunct.* 9. 3. ubi testatur, hanc opinionem esse veriorum, respondens objectionibus, idè tenentur jurare de ritè ac rectè exercendo suum officium, ac de observando statuta suæ Ecclesiæ, juxta tradita à Jo. Andr. *in cap. 1. de h. qua fiunt à mai. par. Cap. Gratian. discept.* 564. *num.* 28. & juxta regulam textus in *l. rem non novam* 12. *C. de judic.* cum declaratione tamen, quod præstatio talis juramenti non sit substantialis pro validitate processus, ac sententiæ, ita ut, illo omisso, adhuc sententia sustineatur, ut per Bald. *ibid. num.* 6.

2 Et licet hoc juramentum regulariter præstandum sit tempore acceptationis, vel in principio electionis quæ fit à Capitulo, quemadmodum cæteri Judices initio sui officii, ut notatur in *auth. Ut iusurandum*, ac tradit. *Grat. conf.* 112. *num.* 9. *lib.* 1. *Seraph. privil. juram.* 149. *num.* 2. Ex quo acceptatio est pars electionis, si tamen tempore acceptationis id facere neglexerint, non idcirco amitterent jurisdictionem sibi concessam, sed tantummodo illius exercitium, sicut nec Capitulum amittit jus eligendi conjudices si in exordio anni illos non elegerit ad tradita per Barbof. *in collect. ad d. locum Concilii num.* 5. Hinc si contigerit tempore electionis non jurasse, adhuc videtur, non posse tunc Episcopum per se solum procedere, sicuti nequit, quando Capitulum in principio anni Conjudices non elegit, nisi prævia monitione, ut censuit S. Congregatio Concilii teste Saravia 9. 13. Par enim est ratio de non electione, & de non juramento præstito, idèdque idem jus est servandum, ex vulg. *l. illud, ff. ad l. Aquil.* Everard. *loc.* 35. à *ratione legis* cum aliis per Sur. *decis.* 286. *num.* 8.

3 Recipi autem debet à Capitulo, & in ejus præstari manibus, sive in manibus personæ deputatæ à Capitulo. Siquidem electio Adjutorum spectat ad Capitulum juxta dispositionem Concilii *d. cap. 6. ibi: Ut Capitulum initio cujuslibet anni eligat ex capitulo duos.* Præstatio autem juramenti fieri debet in manibus eligentis, vel personæ ab eo deputatæ ad textum in *Clem. un. de jurejur. S. Porro, ibi: In manibus dilecti filii Ioannis, & c. Capellani nostri adhuc specialiter per nos missi, nostro & præfata Ecclesiæ nomine recipientis.* Maximè quod Adjuncti in judicando repræsentant Capitulum. Nam de jure antiquo Capitulum erat Judex competens in causis arduis & criminalibus Capitularium, Rota apud Mohed. *decis.* 2. *de for. compet.* ubi subdit, quod neque allegari poterat suspectum, & consonant Canones relati à Lotter. *lib.* 1. *quest.* 15. *num.* 60. & *seq.* Barbof. *de Canon. quest.* 28. *num.* 1. & Cardinal. de Lugo *lib.* 5. *respons. moral. dub.* 25. *num.* 11. Et ex hoc antiquo Canonico jure profluxit deputatio Adjutorum à Concilio ordinata, sicuti annotavit Lotther. *loc. cit. num.* 62. & propterea per hanc Adjutorum deputationem, quoad minus fieri potest, jure antiquo derogatum esse intelligi debet.

4 Neque videtur hæsitandum de facultate Capituli circa delationem juramenti. Primò, quia in Capitulo præsidet vel Episcopus vel ejus Vicarius generalis, qui habet facultatem deferendi juramentum. Secundò, quia cum agatur de Conjudicibus, sive adjunctis deputandis per Capitulum, censetur sibi data facultas deferendi juramentum dictis Conjudicibus de exequendo omnia necessaria pro confectioe electionis conjudicum. Tertiò, quia Capitulum in omnibus actibus Capitularibus, in Capitulo explicandis prout sunt officiales Capituli, potest illis deferre juramentum.

5 Neque obstare videtur, quod Episcopus sit Caput

Capituli, & quod juramentum debeat fieri in manibus Episcopi Superioris. Quia cum deputatio Conjudicum spectet ad Capitulum, & in hac parte Capitulum habeat æqualem jurisdictionem cum Episcopo, juramentum debet præstari in manibus Capituli, in quo, ut dixi, intervenit Episcopus, vel ejus Vicarius, qui præsidet Capitulo loco Episcopi, quæ præsentia sufficit, ex quo agitur de interesse solius Episcopi Capituli, nec Episcopus videtur habere majorem jurisdictionem, quam habet Capitulum, & in omnem casum jurisdictionis Episcopi in hac parte non potest separari à Capitulo, cum deputatio, seu electio Conjudicum sit facienda in Capitulo, & consequenter ibi perficienda, cum sit accessoria ad electionem, & accessorium sequitur naturam principalis dispositionis ad *l. 2. ff. de jurisd. omn. Jud.*

6 Imò neque Episcopus in tali juramenti receptione se ingerere potest, dum ipse in electione Adjutorum nullum habet suffragium, sed Capitulum seorsim ab Episcopo eligit, & deputat. Solum enim in communibus Episcopo, & Capitulo, utrique juramentum præstari debet, sed in segregatis ac divisim inter eos, jurans uni, non tenetur alteri jurare, sicuti distinguendo firmavit Innoc. *in cap. Cum Cleric.* 19. *num.* 2. *de verb. signif.* quem sequitur Bellam. *conf.* 31. *num.* 24. Eoque minus Adjuncti juvare debent in manibus Episcopi, dum unà cum illo cœqualem jurisdictionem exercent, & ab illius opinione ac sententia discedere possunt adeò ut in casu discordiæ eligi debeat Tertius ad præscriptum *d. cap. 6. Tridentini.*

7 Vel dicendum; supposito quod Adjutorum jurisdictionis censetur simultanea, sive aggregativa, quatenus simul episcopus, & Adjuncti justitiam administrant in hisce causis criminalibus per ea, quæ tradit Scacc. *de judic. cap.* 66. *num.* 4. *lib.* 1. & Bald. *in auth. habita sub num.* 32. *C. ne fil. pro par.* quos ad hanc rem adducit Sarav. *quest.* 4. præcipuè *num.* 8. & *seqq.* non idcirco tenentur accedere ad Palatium Episcopi, & in ejus manibus jurare, sed in aula Capitulari, & coram Capitulo, eos eligente ex regula: par in parem non habet imperium, *l. nam Magistratus, ff. de Urb. Dec. conf.* 118. *numer.* 16. & diffusè Tusch. *concl.* 89. *Par. tom.* 6.

8 Quod facillè admittendum est, etiamsi Episcopus sit in majori dignitate constitutus. Quia ad hunc effectum oportet, quod unus habet majorem jurisdictionem altero Conjudice, Surd. *conf.* 47. *num.* 9. Capyc. *decis.* 27. *num.* 10. & *seq.* Franc. Marc. *decis.* 52. *num.* 2. *lib.* 1. In hac autem materia Episcopus non existimatur major, sive superior, sed par, ex Mantica *decis.* 180. *num.* 1. & 2.

9 Comprobatur ex verbis Concilii *eo cap. 6. ibi: Coram Notario tamen ipsius Episcopi, & in ejus domo, aut consueto Tribunali.* Statuendo enim locum in fabricatione processus, & in aliis actibus causæ, in cæteris videtur sensisse, ut fiant in Capitulo, seu aula Capitulari, eo magis cum ibi præsideat Vicarius Capitularis, qui Episcopum repræsentat, & ejus locum tenet ad *conf.* 302. *num.* 1. Feder. de sen. & *cap.* 20. *num.* 4. *lib.* 3. *var. resol.* Covarruvizæ.

10 Accedit, quod quando contingit dubitari de loco, in quo actus Ecclesiasticus fieri debeat, vel attenditur consuetudo, si adest, vel ea deficiente, celebrandus est in Ecclesia, ut observant Doctores *in cap. Cum terra*, speciatim Butr. *nu.* 18. *de elect.* sufficitque locus honestus ut ibidem iidem advertunt. Atque ita etiam declaravit S. Congregatio Concilii in Majoricensis die 16. Martii 1652. ad *d. cap. 6. sess.* 25. *de ref.* nempe S. Congregatio censuit, Adjunctos à Capitulo electos teneri jurare, nisi adfit legitima consuetudo in contrarium, in loco Capitulari, statim sequuta electione.

CONSULTATIO VII.

An Episcopus in Ecclesiis Parochialibus exemptis tempore visitationis possit etiam in vitis Regularibus conferre Sacros Ordines, ac Chrisma, aliaque Pontificalia exercere?

Negativè respondendum videtur. Ratio una, eaque præcipua est, quia Ecclesiæ Regularium sunt exemptæ, ut alibi ostendimus, solumque hæc exemptio revocata est per S. Concilium Tridentinum *sess. 25. de Regul. cap. 11.* & per Constit. Gregorii XV. *de exempt. privil.* in his, quæ ad curam animarum, & actualem Sacramentorum administrationem pertinent, ut in declarationibus adjectis post *d. cap. 11.* videre est. Collatio autem Sacrorum Ordinum, ac Chrismatis in Ecclesia Parochiali Regularium longè excedit facultatem à Tridentino Episcopis concessam; nam est actus jurisdictionis à visitatione Episcopali quoad Curam animarum distinctus. Et licet ex præscripto ejusdem S. Concilii *sess. 23. cap. 8. de reform.* Sacri Ordines conferri possint, nedum in Cathedrali Ecclesia, sed etiam in alio diœcesis loco, attamen locus, & Ecclesia hujusmodi debet esse diœcesis diœcæ Cathedralis; locus autem exemptus, licet sit in diœcesi, non tamen est de diœcesi, Rot. *dec. 207. n. 2. & 4. p. 2. diu. & dec. 3. 4. nu. 3. p. 1. rec.*

2 Quinimò quoad effectum, ut diœcesanus possit in illo jurisdictionalia exercere, reputantur tanquam extra territorium diœcesanum. Exempti enim non dicuntur de diœcesi, à quâ per exemptionem sunt exempti, Cochier. *de jurisd. Ordin. in exempt. p. 4. q. 29.* Proindeque locus exemptus judicatur à pari cum loco extra diœcesim, Martin. *Lauden. tr. de privil. q. 60.* quem sequitur Cochier. *loc. cit. p. 2. q. 1. numero 60.* & plenius *d. p. 4. q. 54. num. 2.* ubi quod locus exemptus non censetur esse de territorio, seu de diœcesi Episcopi, & quod comparari soleat loco extra territorium, ac non posse Ordinarios in his locis exemptis licet sitis in suis, diœcesibus, jurisdictionem exercere eo modo, quo illam exercere non possunt in alia diœcesi, Cochier. *p. 5. q. 84. n. 1.*

3 Quamobrem sicut Ordinarius confirmare, ac ordinare non potest suos subditos in diœcesi aliena ex *Trid. sess. 6. c. 5. de reform.* ubi habetur, quod nulli Episcoporum liceat cujusvis privilegii prætextu Pontificalia in alterius diœcesi exercere, nisi de Ordinarii loci expressa licentia, & in personas eidem Ordinario subiectas tantum, si secus factum fuerit, Episcopus ab exercitio Pontificalium, & ab eo ordinati ab executione ordinum sint ipso jure suspensi, illosque in dicta aliena diœcesi confirmando peccat mortaliter, & incurrit suspensionem ab exercitio Pontificalium, ut per Castropal. *tom. 3. tract. 20. disp. un. pun. 9. nu. 8.* & sicut etiam Archiepiscopo non licet in diœcesi suorum Suffraganeorum absque eorum licentia confirmare, Quintanaduegn. *de septem Eccles. Sacram. tr. 2. sign. 13.* Ita neque ea facere potest in locis exemptis.

4 Et in specie, quod Episcopi non possunt in locis exemptis Ordinationes Sacras celebrare, nec Confirmationis Sacramentum administrare, plenè probat Tambur. *de jur. Abb. tom. 1. disp. 15. n. 10.* ea ex antiquioribus Canonistis adducta ratione, quod dictæ Confirmationis ministerium habet mixturam jurisdictionis, Peyrin. *de privil. Minim. tom. 1. Const. 26. Leonis X. §. 247. n. 45* & Dian. *resol. mor. 109. p. 3. tr. 2.*

5 Ac notandum, quod Pontificalium nomine, veniunt actiones propriæ Ordinis Episcopalis, ut collatio Ordinum, consecrationes vasorum, Ecclesiarum, Virginum, & Chrismatis confirmatio, & benedictio vestium,

& corporalium, Sanch. *consil. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 50.* Sayr. *de censur. lib. 4. cap. 16. n. 29.* Barbof. *de potest. Episc. alleg. 6. num. 5.* Item omnes actus Sacerdotales, quatenus exercentur cum apparatu Pontificali, id est Mitra, & Baculo, Sayr. & Barbof. *ibid.* Et aiunt Doctores, incurere Episcopum in pœnam Tridentini, etiam conferendo primam tonsuram; quia, inquit, venit nomine Pontificalium, Sayr. *d. cap. 16. nu. 29.* Salzed. *ad Diaz cap. 26. lit. A. Sanch. d. cap. 1. dub. 50. num. 2.* cum aliis, estque communis, quamvis aliqui contrarium teneant, ut Henriquez *lib. 3. cap. 6. num. 3.* eamque sententiam probabilem ait Bonacin. *tract. de suspens. in pract. quest. 1. punct. 12. nu. 2.* sed improbabilem ait Sanchez *loco allegato.*

6 Quoad usum verò Pontificalium in ordine ad cæremonialia supradictæ visitationis à Cæremoniali Episcoporum præscripta, non denegatur, quin illa ad solum visitationis effectum exercere valeat. At quoad illorum usum in signum auctoritatis, & per modum habentem mixturam jurisdictionis non videtur concedendum, cum de jure prohibeatur, Gratian. *in addit. ad dec. March. 113. n. 11. & discept. 467. n. 27. & seqq.* Et quando adest speciale privilegium exemptionis, non posse Ordinarios in locis exemptis Pontificalia exercere, admittit Rot. *dec. 238. n. 3. par. 2. rec. & firmat Cochier. p. 5. quest. 21. n. 4.* qui etiam *p. 2. cap. 1. n. 7.* pluribus citatis ait, quod Episcopi in locis exemptis, nisi invitati mitra uti non possunt, nec generaliter Pontificalia exercere ex ipso Tridentino *sess. 6. cap. 3. & sess. 14. cap. 2. de reform.* Unde S. Congregatio super Episcopis 26. Novembris 1602. declaravit, quod Episcopus in Ecclesiis exemptis se non debet in aliudingere, nisi in approbandis Sacerdotibus ad curam animarum. Et in nullius Putineani 20. Augusti, ac 1. Octobris 1601. quod Episcopus, cui conceditur facultas ordinandi, vel dandi dimissorias exemptis, non idè potest exercere Pontificalia in eorum locis exemptis, nisi ab ipsis invitatus, nec ibi affigere edictum Ordinationum, nisi de ipsorum consensu.

7 Quæ eò faciliùs admittenda videntur, si hæc novitas ab Episcopis introducat, cui cum sæpe sit causa discordiæ, Sacri Canones resistunt, *cap. Cum consuetudinis, de consuet. cap. quod dilectio, in fin. de consang. & affin. Jas. in l. In rebus, nu. 2. de constit. Princip. Rebus. in repet. rubr. de rescript. num. 25. vers. Item in rebus omnis novitas presumitur mala, Jas. ubi supra num. 2.* etiam invitatis, & contradicentibus ipsis exemptis, qui tenentur suas exemptiones defendere etiam in foro conscientiæ, ut ex Navar. *conf. 1. 5. num. 6. de præb. tradit Cochier. d. par. 5. qu. 89.*

8 At nihilominus affirmativè respondeo. Pro quo advertendum est, locum exemptum ab Episcopi jurisdictione posse trifariam dici. Primò improprie, & per accidens, cum ratione tantum personarum exemptarum dicitur exemptus, ut ferè omnia monasteria Regularium. Verè enim loca illa sunt in, & de diœcesi Episcopi, & Prælatus regularis habet jurisdictionem in personas sine territorio, Rodriq. *quest. regul. 9. art. 1. tom. 2.* Suarez *de censur. disp. 5. sect. 4. num. 6.* Filucius *tract. 11. num. 149.* Salas *de legib. disp. 14. sect. 6. num. 85.* In multis tamen casibus, etiam in Regulares exemptos jurisdictionem habet, ut Henriquez *lib. 7. c. 24. num. 2.* Barbof. *de potest. Episc. p. 1. leg. 74. cum pluribus seqq.*

9 Secundo modo dicitur locus proprie exemptus, quando Prælatus Episc. inferior habet in eo loco plenam jurisdictionem Episcopalem, ut plurimum cum temporali conjunctam, sed est intra fines Episcopatus alicujus, seu diœcesis, Rot. *p. 1. rec. dec. 683.* Episcopus tamen habet etiam ibi jurisdictionem in multis casibus, ut per Seraph. *dec. 31. Rot. diu. par. 1. dec. 744. Gonzal. glos. 43. nu. 190.*

¹⁰ In loco igitur exempto five primo, five secundo modo Episcopus dicitur esse, ut in propria diœcesi, & residens in diœcesi sua, Gonzal. d. *Gloss.* 43. num. 187. & potest ibi exercere Pontificalia, & Cathedram habere, juxta tamen *Clem. 2. de privileg.* Cathedram tamen ad modicum tantum tempus ibi habere debet quia non debet mutari sine causa, c. *placuit ut memini* 7. qu. 1. Gemin. & Franch. in cap. *Cum Episcopus, de offic. Ordin.* in 6. Gonzal. num. 192.

¹¹ Non potest autem Episcopus in loco exempto secundo modo exercere jurisdictionem contentiosam, seu tribunal erigere per cap. *Cum Episcopus, de offic. ord.* in 6. Rot. *diu. dec.* 145. nu. par. 2. tom. 1. secus in loco exempto primo modo, ut per Rodriq. ubi supra, Salas, & Filiucius *ibid.* communem ait Suarez loco citato.

¹² Tertio tandem modo dicitur locus nullius diœcesis, quando scilicet Prælatus loci habet Episcopalem jurisdictionem in subditos Clericos, & Laicos loci, & locus non est intra fines alicujus diœcesis, sed inter diversas diœceses, vel in extremo verbi gratia ad litus maris, & dicitur habere propriam, seu particularem diœcesim, ut declarat Rot. *dec.* 683. per tot. Et quidem in favorabilibus venit nomine diœcesis, & Prælatus continentur nomine diœcesani, at in odiosis non venit, sed venit nomine Ordinarii loci, Cochier. *lib.* 1. *quæst.* 1. n. 7. & seqq. Episcopus ergo in hoc territorio nullam habet jurisdictionem, nisi in tribus casibus, scilicet quoad visitationem; nam visitatur talis locus à viciniori Episcopo, Trident. *sess.* 25. cap. 9. *de reform.* Et quoad licentiam, & cognitionem super causa extractionis reorum è loco Sacro ex Constitutione Gregorii XIV. Et tertio in casu præscriptæ jurisdictionis, vel privilegii, Rot. *diu. par.* 2. tom. 2. *dec.* 207. num. 5.

¹³ Ex quibus apparet, quod Episcopus, si se ingerat contra jura in loco nullius, primo incidit in suspensionem latam à Tridentino contra exercentem Pontificalia in aliena diœcesi, & in excommunicationes latas in Concilio Lateranensi, in Bulla Cœnæ Domini, & Tridentino, ac ita in terminis de suspensione tenet Cochier *lib.* 2. *qu. 1.* num. 7.

¹⁴ Si autem se ingerat in loco exempto primo, vel secundo modo contra jura, tunc secundo incurrit in excommunicationem latam in Tridentino, & in Bulla Cœnæ contra usurpantes jurisdictionem Ecclesiarum. Si tamen se ingerat, non ut ad illum actum tantum, sed animo acquirendæ, vel prætendendæ jurisdictionis talis in genere, seu ad universitatem causarum, nullam suspensionem incurrit exercendo Pontificalia in illis locis, imò licitè potest exercere.

¹⁵ Ratio autem hujus resolutionis desumitur ex argumento cap. *Responso* 43. *de sent. excomm.* Ubi ex concessione baptismi tempore interdicti Pontifex interpretatus est intelligi, concessum esse chrisma, quod ex Glossa est quasi quoddam complementum baptismi. Ergo sicut Episcopus tanquam primus Parochus potest proculdubio baptizare in Ecclesiis parochialibus Regularium, ita etiam & confirmare, ac chrisma conficere, arg. cap. *quoniam* 19. eod. tit. in 6. Atque ita declaravit S. Congregatio Concilii. Cum enim quæsitum fuisset primo, an Eminentissimus Episcopus Brixianus in Ecclesia parochiali Monachorum exemptorum possit administrare Sacramentum Confirmationis, in vitiis ipsi Regularibus? Secundo & quatenus possit, an contra eosdem Regulares impediens dictam administrationem valeat censuris procedere?

¹⁶ Sacra Congregatio, re plurius proposita, & maturè examinata, utraque parte informante, affirmativè ad utramque dubitationem respondit 9. Junii 1657.

¹⁷ Eadem videtur esse ratio quoad Ordinationes. Nam cum Episcopus tanquam universalis Parochus suæ diœcesis possit suo gregi Sacramenta ministrare, poterit

quoque ordines conferre in Ecclesia parochiali Regularium, quæ ratione administrationis Sacramentorum, ac populi illi subiecta est, saltem in ordine ad Sacramenta.

Non obstante in contrarium adducta, quia fortè locum habent in Ecclesiis Regularium, quæ non sunt parochiales, de quibus alio in loco à nobis dictum est. Et quidem cum Episcopi sæpissimè conquerantur adversus nonnullos Regulares, qui vel in concernentibus curam animarum, quam ipsi in seculares personas exercent, illorum jurisdictionem studiosè declinare satagunt, aliquas eorum querimonias infra scriptis dubitationibus, ac resolutionibus concludere non abs re esse putavi.

Et primò. *An Episcopus, seu Visitator ab ipso deputatus, possit visitare Parochos, etiam Regulares Monasteriorum, etiam Ordinis Cisterciensis S. Benedicti, Carthusianorum, etiam quantumvis exemptorum, qui exercent curam animarum personarum secularium in parochiis in sua diœcesi existentibus, licet illa Monasteria exemptis sint annexa, incorporata, aut de jure patronatus, non obstantibus privilegiis dictorum Monasteriorum, & ab illis procurrationem habere?*

Secundò. *An Monachi prædictorum Monasteriorum, quantumvis exemptorum intra limites Diœcesis ad Curam animarum personarum secularium expositi, subesse debeant jurisdictioni, visitationi, & correctioni diœcesani Episcopi quoad dictam curam, & excessus extra claustra commissos?*

Tertio. *An Parochi prædicti, etiam Regulares Monasteriorum, ut supra, quantumvis exemptorum, possint curam animarum exercere in dictis Parochiis sine approbatione ipsius Episcopi?*

Quartò. *An sub nomine Episcopi præcisè veniant Abbates prout ipsi se jactant, vel etiam sub nomine Ordinarii in Bullis nominatis in subiecta materia?*

Quintò. *An prædicti Parochi, etiam Religiosi Monasteriorum exemptorum, ut supra vocati ad Synodum teneantur venire, & mandata Episcopalia accipere circa ea, quæ pertinent ad dictam curam, pariterque festa propria diœcesis populo denunciare, & celebrare, jubileæ, & alia mandata Apostolica ab ipso diœcesano Episcopo accipere?*

Sextò. *An prædicti, ut supra teneantur Sacrum Chrisma, & olea accipere ab Episcopo diœcesano, cui possit constare novis, an veteribus, vel nullis, nisi ordinariis, vel communibus utantur?*

Septimò. *An prædicti, ut supra teneantur Cathedra vicum quotannis juxta usum diœcesis, pariterque jura Episcopalia, quoties res feret, portionesque pro Seminario jam erecto debitas ex dictis Parochiis, licet Monasteriis exemptis unius?*

Octavo. *An Abbates, & alii prælati regulares in Parochiis, ubi habent jus patronatus acquisitum, vel cessum à Laicis, quibus in hoc succedunt, teneantur Episcopo diœcesano præsentare Sacerdotes seculares, ut antea laici tenebantur, an verò possint substituere Monachos, eosque prohibitu, non salutato D. Ordinario, removeri, & sic Episcopis jurisdictionem, & reliqua jura subtrahere?*

Nonò. *An Episcopus, sive ejus officialis possit Religiosos prædictos exemptorum monasteriorum, ut supra, per censuras Ecclesiasticas ad obedientiam in præmissis compellere?*

Sacra Congregatio Concilii in Passaviensi jurisdictionis de prima Octobris 1661. ita respondendum censuit.

Ad 1. *Affirmativè quoad primam partem. Et quoad secundam etiam affirmativè, nisi adsit speciale privilegium.*

Ad 2. *Affirmativè, Et quoad excessus servetur Concilium 30. c. 14. de regular.*

Ad 3. *Negativè.*

- 32 Ad 4. *Abbatēs non venire sub nomine Episcopi.*
- 33 Ad 5. *Affirmativè in omnibus.*
- 34 Ad 6. *Affirmativè.*
- 35 Ad 7. *Etiā affirmativè.*
- 36 Ad 8. *Item affirmativè.*
- 37 Ad 9. *Affirmativè in omnibus quibus subiciuntur ob curam animarum, nisi habeant speciale privilegium.*

CONSULTATIO VIII.

- 1 *An in Ecclesiis Monasteriorum Regularium secularizatis, in quibus exercebatur per Monachos cura Animarum, sicuti etiam nunc exercetur per Sacerdotes seculares, spectet apponere œconomum, occurrente illarum vacatione, ad Episcopos, an ad Abbatem, cui subiciuntur cum eisdem privilegiis, & exemptionibus tamen consuetis, & non contrariis Sacris Canonibus, Sacri Concilii Tridentini Decretis, & Apostolicis Constitutionibus, & coram quo sit faciendus concursus?*
- 2 *An Episcopus possit corrigere, ac punire Curatos, ac Monachos secularizatos, aliosque Clericos possidentes beneficia in supradictis Ecclesiis ob delicta ab eisdem commissa, & præcipuè in his, quæ pertinent ad curam Animarum, Sacramentorum administrationem?*
- 3 *An Curati prefatarum Ecclesiarum teneantur accedere ad Synodum Diœcesanam Episcopi, vel potius ad Synodum dicti Abbatis?*
- 4 *An Rectores seu Cappellani dictarum Ecclesiarum possint audire confessiones secularium etiam de casibus Episcopo reservatis absque eius licentia?*
- 5 *An ad Episcopum pertineat concedere dimissorias pro ordinandis Clericis dictarum Ecclesiarum?*
- 6 *An Episcopus possit visitare clausuram Monialium existentium in supradictis Monasteriis, vel in eis saltem exercere, jurisdictionem uti Delegatus Apostolicus, ac etiam Confraternitates Laicorum, quæ habent altare in prefatis Ecclesiis?*
- 7 *An Episcopus possit visitare dictas Ecclesias, & in eis exercere pontificalia, & præcipuè Sacramentum Confirmationis administrare?*
- 8 *An ad Episcopum spectet cognitio causarum validitatis jurisdictionis Laicalis, & honestatis personarum presentatarum ad beneficia in dictis Ecclesiis existentia? In quibus resolvendis plura in explicationem Tridentini obiter adducuntur.*

Resolutio horum, ac huiusmodi dubiorum maxime pendet à duobus. Primò, an probetur, quod Ecclesiæ, de quibus agitur, existant intra fines Episcopatus. Secundò, an ex literis suppressionis, & secularizationis eadem Ecclesiæ effectum fuerint proprium territorium adeò, ut amplius non sint neque in diœcesi, neque de diœcesi. Addi potest tertium, an per secularisationem exemptiones, quæ antea concessæ fuerant Regularibus, adhuc durent quoad Clericos seculares subrogatos in Ecclesiis, olim subjectis eisdem Regularibus.

Quod attinet ad primum, earum existentia intra fines satis probari poterit ex actibus jurisdictionalibus per Episcopum gestis, visitando, mittendo prædicatores, instituendo in beneficiis, aliave plura exercendo, quæ certè concludunt ad hunc effectum, ut in decisionibus coram Pegna, & Attrebatensi, quas sequitur Rota *dec. 310. præsertim ante num. 3. in congestis tractatum Postii de manut. & aliàs sæpè.* Item probatur ex enuntiativa Summi Pontificis, ut in simili probari existentiam monasterii sub diœcesi Episcopi, dixit Rota in Beneventana jurisdictionis 13. Maii 1652. §. 1. & 27. Januarii 1653. in princ. coram Zarate, & Montis Casinensis jurisdictionis 27. Martii 1651. §. ex quibus coram Bichio.

Quod ad secundum. Ex quo quælibet Ecclesia præsumitur esse in aliqua diœcesi, Rot. *dec. 324. num. 2. &*

*dec. 681. num. 1. in fin. par. 1. rec. ac passim alibi, & fortius quando alius Episcopus in eandem jurisdictionem non pretendit, contendens contrarium tenetur quidem probare, vel loca esse nullius, vel fuisse constitutum territorium separatam juxta plenam decisionem Buratti 188. n. 1. cum binis sequentibus. Unde si præfata Ecclesiæ sunt in diœcesi, dicuntur esse illius, non autem nullius; & sic in illis Episcopus habet assistentiam juris, ut per Rot. *dec. 683. n. 1. par. 1. & dec. 41. nu. 1. par. 5. rec. & in Brixien. Jurisdictionis 11. Aprilis 1639. coram Carillo.* Etenim quæ sunt nullius, non sunt in diœcesi, nec de diœcesi, quia hæc aliàs implicant, ut declarat Rot. *dec. 207. num. 2. par. 2. diu. & latius dec. 324. nu. 1. circa fin. p. 1. recent.* Ed ad hoc ut efficiantur proprium ac separatam territorium probandum est, quod omnis jurisdictione, quæ Episcopo in dictis locis competeat, fuerit ab eo totaliter abdicata, & in Abbatem, sive Commendatarium translata juxta *Glof. in Clem. 1. §. volumus, v. diœcesani, de fer. comp. cum pluribus alleg. in dec. 54. Martin. Andreae sub num. 4.* Hæc autem probatio non potest elici ex literis suppressionis status regularis, si non contineant expresse huiusmodi abdicationem, & translationem. Nam tacitè, ac virtualiter ex verbis *supponimus, & subijcimus, & earum futaros Priores, Canonicos, Clericos, & alios, eisdem inservientes visitationi, correctioni, & omnimodæ jurisdictioni Commendatarii pro tempore existentis, deduci non potest.**

Tum quia licet Monasterium mutet statum de regulari ad secularem, non idcirco mutat subjectionem, cum remaneat Ecclesia subjecta illi, cui antea subiciebatur, licet in aliis mutet mores, ut inquit, *Abb. in cap. dilectus num. 9. de Capel. Monach. ubi testatur de communi, & ait esse valdè notandum.* Quare verba illa tribuendo jus visitandi, corrigendi, ne sint otiosa, aut debent intelligi de subjectione, & correctione quoad ea, quæ præcisè concernunt curam animarum, aut non sunt privativè ad Episcopum. Quia ad hunc effectum opus esset, ut in suppressione, & erectione cautum fuisset, quod Episcopus non posset visitare, stante quod jus visitandi potest competere cum ulativè, nec intelligitur datum privativè, *Greg. XV. dec. 4. n. 5. & seqq. & dec. 8. ubi ad rem allegantur declarationes S. Congregationis Concilii.* Unde semper censeretur debet concessum cumulativè tantum, ut minùs lædatur auctoritas Episcopi, & recedatur à S. Concilio, *Seraph. dec. 1067. n. 3.* Et gratia non sit intelligenda, ut deroget jurisdictioni alterius, sed ut cumulet, *Bero conf. 22. nu. 25. & 29. ac seqq. lib. 1.* estque regula desumpta ex *l. 1. C. de offic. Praef. Urb.* quam latè explanat *Surd. conf. 56. n. 19. ac per tot.*

Atque hinc est, quod Urbanus VIII. postquam concesserat exemptionem cum eorundem verborum forma sub anno 1632. monasterio S. Mariæ de Rambona nullius sive S. Severini diœcesis, cujus Episcopus contendebat sibi monasterium subjectum esse ut ejus plenæ libertati consuleret, cognoscens ex verbis illis factis provisum non fuisse, jussit expediri alias Literas sub anno 1641 in quibus Commendatori, ejusque successoribus prævia narrativa, & confirmatione exemptionis ejusdem monasterii, personis, bonis, Ecclesiis à se, ac suis prædecessoribus tributa, à quacumque Ordinarii loci jurisdictione, de extinctione litis post hac excitatæ per Episcopum S. Severini, prætendentem se, nisi ordinaria, saltem delegata auctoritate à S. Concilio Tridentino sibi concessa, posse monasteria quacumque exempta visitare, motu proprio, & ex certa scientia Cardinali Abbati, & perpetuis Commendatariis jurisdictionem Ecclesiasticam in monasteriis prædictis, ac in bona, personas, Ecclesias &c. privativè, quoad Episcopum S. Severini & quævis alium loci Ordinarium etiam uti Sedis Apostolicæ delegatum vigore decretorū dicti S. Concilii Tridentini ita, ut nullam

omnino jurisdictionem seu actum jurisdictionis in monasteria, bona, personas, & Ecclesias &c. quacunque de causa unquam exercere, seu prætere possit, concessit, & impertitus fuit. Ex cujus indulti contextu Rota in dicta nullius, seu S. Severini parochialis dixit Monasteria, & loca exempta cum suis membris, & Ecclesiis, licet essent de diocesi Episcopatus S. Severini, per illum tamen fuerunt ab eo subtracta, & translata in Abbatem Commendatarium, & effecta territorium separatum, ut legere est in decisione coram Bevilaqua 12. Januarii 1660.

6 Sed demus aliquando, quod sub prædictorum verborum forma, atque exemptione veniant omnes illi, qui in eis numerantur, non tamen venit populus, qui in dictis Ecclesiis recipit Sacramenta, & qui non vivit intra earundem Ecclesiarum ambitum, sed in Oppidis, & Castris diocesis, quæ nullibi constat Summum Pontificem voluisse à diocesi Episcopi dimembrare, & alteri tribuere. Certa enim juris propositio est, quod per exemptionem Ecclesiæ, non dicitur exemptus populus quoad curam animarum per textum expressum in cap. per exemptionem de privil. in 6. ad quem omnes Canonistæ, & tradit dec. 324. p. 1. rec. & in Tullensi matrimonii 26. Junii 1648. coram Ghislerio, & dec. 218. coram Royas, & in Toletana coram Bevilaqua 27. Januarii 1662. Atque adeo remaneat sub jurisdictione Episcopi. Quia omnia, quæ per privilegia jurisdictionis Episcopo expressè adimuntur, illi censentur reservata, & remanent sub ejus jurisdictione, Rot. dec. 324. num. 4. p. 1. rec.

7 Cum itaque exemptio sit restricta ad Ecclesias, Clericos, & Clerum &c. non potest extendi ad populum, & consequenter non potest constituere territorium separatum, ac nullius, ut in terminis exemptionis, quæ respicit Ecclesiam, & Clerum, quod non comprehendat curam animarum, & populum, sed solum liberat à lege diocesana, quæ consistit in recipiendo cathedraticum, decimas, ac similia, non autem à lege jurisdictionis circa administrationem Sacramentorum, firmavit Rota in d. Tullensi matrimonii 15. Januarii 1653. coram Albergato §. minus officii, & in specie exemptionis monasterii à jurisdictione Episcopi, quod non importat exemptionem populi, nisi sit specialiter dictum resolvit Rota dec. 28. numer. 15. p. 9. rec.

8 Et quamvis Pontifex videatur eximere à jurisdictione ordinaria Episcopi, & ex hoc Abbas vel Commendatarius dici posset Ordinarius exemptorum; quia tamen non solvitur territorium à jurisdictione Episcopi, hic remaneat Ordinarius de jure singulari, & nunquam Abbas, vel Commendatarius appellatione Ordinarii veniet, nisi in materia ipsi adaptabili, ac sine Episcopi præjudicio, ut per Lotter de re benef. lib. 1. q. 24. n. 100. cum seqq. & qu. 115. nam. 11. ubi firmat, quod adhibenda est distinctio inter exemptionem simplicem sine populo, & plenam cum populo. Nam in primo casu nihil per eam censetur detractum jurisdictioni Episcopali, etiamsi alias Ecclesiæ pertinerent ad præsentationem Regularium, tamen præsentatur Rector Episcopo, ut ab eo, tanquam universali Parocho suæ diocesis recipiat curam, & institutionem autoritativam, sine qua impossibile est curam in hoc casu exercere.

9 Sicque stat simul Ecclesias hujusmodi esse amplissime exemptas ita ut improprie dici possint nullius quoad liberam collationem beneficiorum, visitationem, & alia in litteris exemptionis expressa, populum tamen remanere subiectum Episcopo, ac dici de ovibus ipsius, non autem Prælati Ecclesiæ possidentis. Forma etenim præscripta per Concilium Tridentinum, & per Constitutionem B. Pii V. circa provisiones parochialium non spectat provisionem Ecclesiæ materialis, sed regimen, & administrationem populi; ideòque ad

Episcopum, cui oves incumbunt, pertinere debet inquisitio desubordinato pastore, à quo oves eius regendæ sunt, an scilicet ab eo bene, anve male spiritualia pascua eis præbeantur. Quæ ratio est infallibilis, per quam, non data omnimoda separatione totius territorii, in quo populus vivit, est impossibile evitare Episcopi jurisdictionem, ac superioritatem.

Eòque magis quando Pontifex procedit per modum secularizationis, & translationis. Secularizatio enim, & translatio nihil aliud importat, nisi surrogationem in locum Ordinis regularis absque ulla proutus mutatione in reliquis, retenta exemptione eodem modo, quo prius aderat, ut declarat Abb. in cap. 2. n. 9. ibique Innoc. nu. 4. de Capel. Monach. ac fuse Ripa resp. 3. num. 22. de elect. Surrogatus autem sapit in omnibus naturam ejus in cujus locum est surrogatus, ut ad hanc rem dixit Rota decis. 225. nu. 2. cum seqq. p. 5. rec. addens, quod per secularizationem Pontifex nihil aliud præter qualitatem regularitatis censetur mutasse; quod confirmavit coram Merlino dec. 547. n. 5. & in Barchinonen. administrationis 6. Junii 1640. coram Em. Cerro.

Imò licet per litteras exemptionis separatum fuerit territorium à diocesi Episcopi, & constitutum denudò in statu nullius, adhuc tamen locum haberet dispositio S. Concilii Trid. sess. 24. c. 9. de ref. Quod expressè loquitur non solum de locis exemptis, verum etiam de ijs, qui nullius diocesis esse dicuntur. Et ita pluries declarasse S. Congregationem Concilii refert Barbosa ad d. locum Concilii, ac dixit Rota dec. 207. n. 3. p. 2. diu. & dec. 396. n. 1. & 3 p. 1. rec. & dec. & 501 n. 1. & 5. p. 2. recent. in citata Beneventana jurisdictionis 13. Maii 1652. §. Unde coram Zarate.

Quo casu nulli dubium, est quod Episcopus saltem uti Sedi Apostolicæ delegatus in vim S. Concilii Trident. sess. 7. & 21. utrobique cap. 8. & sess. 24. cap. 9. de ref. possit prædictas Ecclesias visitare, ibique alios actus jurisdictionales curam animarum concernentes exercere, non obstantibus quibuscunque privilegijs, etiam ab immemorabili tempore præscriptis, ut sæpe dixit Rota præcipue dec. 207. num. 3. p. 2. diu. cum alijs congestis per Add. ad Buratum dec. 578. num. 18. Potest enim esse simul, quod Episcopus non possit tanquam Ordinarius jurisdictionem exercere, obstante exemptione, at nihilominus habeat locum dispositio S. Concilii, quod in locis quomodolibet exemptis, etiam nullius procedat tanquam Sedis Apostolicæ delegatus. Cum igitur in his Ecclesiis deficiant requisita essentialia, nempe proprium territorium segregatum, & extra alienam diocesim, ac jurisdictionem in Parochianos, & homines loci, & ideò subjacent Episcopo, Rot. d. dec. 207. n. 2. Gratian. discip. 112. nu. 28. & per tot. Chochier. de jurisd. Ordin. in exempt. quest. 44. num. 3. & 4. p. 5.

Neque obstat decisio 234. p. 4. rec. quia ibi omne jus fuerat abdicatum ab Episcopo Squillacensi, tam in temporalibus, quam in spiritualibus. Neque decisio 203. p. 7. rec. cum ibi fuerit comprobatum territorium S. Gulielmi membrum Abbatis Generalis Montis Virginis esse segregatum à diocesi Episcopi, ex quo Abbas exercebat in eo omnimodam jurisdictionem, etiam contra subditos & sic fuit dictum, territorium S. Gulielmi haberi extra Diocesim Episcopi.

Et quod ad tertium negativè resolvendum videtur, ut in specie firmat Wamez de jur. Pontif. conf. 62. nu. 2. & seqq. ex pluribus regulis, & præcipue quod ea, quæ de novo emergunt, novo indigent auxilio, l. de etate, §. ex causis, ff. de interrog. act. & propter temporum varietatem variant humanæ constitutiones, cap. sciendum d. 29. cap. non debet de consangu. & affin. Neque debent exemptiones extendi ultra suos limites, cap. 1. de privil. in 6. Neque aliter intelligi, aut accipi, quam rebus sic stantibus, l. quod servus, & ibi Doctores ff. de condic.

judic. caus. dat. Et qualitas superveniens rei vel personæ efficit ut dispositio antiqua cesset in illa re, vel persona, l. *Cum quis*, ibique *Cast. ff. de solut.* Nec privilegium extendi potest ad personam, de qua tempore privilegii non fuit cogitatum, *cap. Cum persone, de privileg. in 6.* Adde textum in *cap. Abbate 25. ad fin. de verb. signif.* ibi tandiu privilegium datum Monasterio locum habet quandiu ibi viget observatio regularis, ut ibi notant Innoc. aliique Canonistæ, ac in nostris terminis hunc, atque alios textus adducit *Rebuff. conf. 105. num. 2. & seq.*

¹⁵ Confirmatur hoc idem ex ipsa secularizatione, in qua contineri solet clausula cum iisdem privilegiis, & exemptionibus tamen consuetis, & non contrariis Sacris Canonibus, sacrique Concilii Tridentini decretis, & Apostolicis Constitutionibus. Ergo voluit Pontifex concedere omnia privilegia, & exemptiones, non tamen à potestate Ordinariorum. Quia quoad istam pugnat manifestè cum S. Concilio Constantiensi sub Martino V. *sess. 43.* in quo prohibita fuit concessio exemptionum, & cum Lateranensi sub Leone X. *sess. 10. §. Exemptiones autem*, ac cum Tridentino, ut mox apparebit. Undè non fuit præjudicatum Episcopo in iuribus sibi, S. Concilio, ac Constitutionibus competentibus. Quia hic est effectus hujusmodi clausularum, ut nihil inducant, sed præservent in suo primævo esse sicuti ponderat *Gemin. conf. 1. & 8. post princ. num. 1. & 2. Cassador. dec. 2. num. 3. de reservat. Pegna dec. 554. n. 7.*

¹⁶ His prælibatis, ad primum respondetur, appositionem Oeconomi in hisce Ecclesiis curatis, dum vacant, spectare ad Episcopum, tam inspecto jure communi, *Butt. in cap. Cum vos n. 7. de offic. Ordin. Innoc. in cap. in §. Eccles. benef. fin. aliq. dimin. confer. Mantica. dec. 107. num. 6.* quàm vigore Concilii Tridentini *sess. 24. cap. 18. de reform.* ac ibi, non obstante quacunque exemptione. Et censuit Sacra Congregatio Concilii in Aquileiensi 14. Junii 1569. ac in Tarvisina his verbis: *Cum vacaverint beneficia curata ad Abbatis provisionem spectantia, Episcopus Ordinarius loci edicta concursus proponere debet, & Abbas collationem facere approbato ab eodem Episcopo, & examinatore Ordinarii. Idemque observandum si Patriarcha, seu alii habeant collationem parochialium existentium in aliena diocesi. Et in hoc casu deputatio Vicarii, donec provideatur parochialis de Rectore ad Episcopum, in cujus diocesi parochialis est, cum congrua arbitrio suo fructuum portionis assignatione spectabit.*

¹⁷ Et quoad secundam partem dubii constat ex eodem Tridentini decreto, concursum fuisse Episcopis, ac eorum Vicariis commissum, illumque esse de jurisdictione ordinaria, firmavit *Rot. decis. 41. sub nu. 9. par. 5. recent.* ita ut non possit ab inferiori fieri, nisi concurrant illa tria requisita, de quibus *Garz. de benef. par. 9. cap. 2. §. 2. num. 121. & seqq.* ac *Mantica decis. 228. nu. 5. & eadem Sacra Congregatio in Legionen. nempè si si Monasterium verè sit nullius diocesis, Abbas habeat jus congregandi Synodum diocesanam, & solitus sit eam congregare, poterit facere ea, quæ continentur in dict. cap. 18. sess. 24.* Undè ejus Sacra Congregatio in Firmiana, & Montis Alti sub die 17. Januarii 1643. dum oretenus fuit petatum suum votum à Commendatario, dubitavit de validitate præteritorum concursuum, ideòque consuluit, facto verbo cum Sanctissimo, eos convalidari, & in futurum deputari Examinatores, donec lis terminetur.

¹⁸ Ad secundum ex dictis sequitur correctionem, & punitionem Parochorum, quoties delinquant in concernentibus curam Animarum, & Sacramentorum administrationem spectare ad Episcopum, & ejus Vicarium, nedum ex Concilio Tridentino *sess. 6. cap. 3. & sess. 14. cap. 4. de reform. ac sess. 25. cap. 11. de Regular.* ubi expressè decernitur; *In Monasteriis, seu domibus virorum,*

seu mulierum, quibus imminet animarum cura personarum secularium, præter eas, quæ sunt de illorum Monasteriorum, seu locorum familia, persona tam regulares, quàm seculares hujusmodi curam exercentes, subsint immediatè in iis, quæ ad dictam curam & Sacramentorum administrationem pertinent, jurisdictioni, visitationi & correctioni Episcopi, in cujus diocesi sunt sita. Sed etiam ex cap. Licet, & cap. irrefragabili, de offic. Ordin. cap. de persona 11. quest. 3. & reallumit. Lopez ad Diaz in prax. crimin. cap. 2. vers. punire, Barbol. de offic. & potest. Episcop. p. 2. alleg. 127. num. 29. ac etiam ex Constitut. Gregorii XV. Inscrutabili, & ex Constitutione Pii IV. §. 5. quæ est 10. in Bullario Cherubini, ampliand jurisdictionem Episcopi residentis etiam contra Regulares extra Monasterium degentes. Et constat etiam ex sequentibus declarationibus ad dict. cap. 11. sess. 25.

In Tergestensi. *In monasteriis virorum, seu mulierum, in quibus malè spiritalia administrantur, Episcopi ultra admonitiones, alia etiam remedia adhibere possunt.*

In Puntin. *Parochiales Ecclesie unitæ Monasteriis, quæ sunt capita Ordinum, sed sunt extra dicta Monasteria, possunt ab Episcopis visitari.*

In Laudensi. *Episcopus nullam jurisdictionem habet etiam in seculares Sacerdotes curam animarum exercentes in iis Monasteriis, in quibus eorum Generales Sedem Ordinariam habent.*

In Legionensi. *Episcopus potest visitare Ecclesias curatas quibuscumque Regularibus Monasteriis unitas, præterquam in casibus exceptis in hoc decreto. In Ecclesiis vero unitis Religioni Ierosolymitana servanda sunt Bullæ Pii V.*

In Squillacensi. *Ecclesia, in quibus Abbates habent jurisdictionem Episcopalem, ab Ordinariis visitari non possunt. Si autem Abbates hanc jurisdictionem non habent, possunt ab Ordinariis visitari persona, ibi curam animarum exercentes, ac etiam ipsa parochiales Ecclesie, quas ipsi Abbates possident.*

In Cæsarugustana. *Quid possit Archiepiscopus in Ecclesiis curatis unitis Religioni Ierosolymitana liquet ex cap. 8. sess. 21.*

In Sarzanensi, Lunensi. *Parochiales Ecclesie unitas Monasteriis, quæ habent jurisdictionem, & personas ibi curam exercentes possunt Ordinarii quoad ea, quæ ad curam pertinent animarum, visitare, in hisque Parochialibus possunt à Superioribus regularibus Capellani ad nutum amovibiles deputari, dummodò ab Episcopo approbentur.*

In Portugallia. *Hoc decretum habet locum etiam in Monasteriis, quibus animarum cura imminet, licet sint subiecta Militia Regni Portugallia.*

Regulares, curam animarum exercentes in Monasteriis possunt ab Ordinariis visitari, non autem ipsa Monasteria, præter ea loca, & res quæ pertinent ad curam animarum.

Dum loquitur de visitatione personarum, quæ curam animarum exercent, debet intelligi etiam de punitione eorum si delinquant in rebus, quæ pertinent ad curam animarum.

Ad 3. Respondetur Curatos præfatarum Ecclesiarum teneri accedere ad Synodum diocesanam Episcopi, ex S. Concilio Trident. *sess. 24. cap. 2. de reform.* etiam si Parochiales possent dici exemptæ. Nam Synodus Episcoporum dicitur de jure divino instituta, & in ea Curati rationem sui officii reddere debent, ut fuse prosequitur *Rebuff. conf. 164. à nu. 6. & seqq. Ugolin. de offic. Episcop. cap. 48. §. 1. & Tambur. de jur. Abbat. lib. 1. disp. 24. quest. 4. num. 4. & 5.* ubi etiam ampliatur in Abbatibus, & Parochialibus nullius Diocesis.

Ad 4. Respondetur, quod quando loca sunt in diocesi, Episcopus habet intensionem fundatam, quod nemo admitti possit ad confessiones secularium audiendas, nisi prævia approbatione à facienda, ut ex

Tridentin. *sess. 23. cap. 15. de reform. & ex Clem. Dudum*, §. ac inde, ubi alii, *de sepult. ac Rot. decis. 655.* præcipuè num. 2. p. 4. recent. confirmata coram Cardin. Panzirolo, ac proinde requiritur licentia ad absolvendum à casibus reservatis ex copiosè traditis ab Ugolino *loc. cit. cap. 36. §. 1. & seqq.* ac patet ex sequentibus declarationibus ad *d. cap. 15.* Concilii, etiam quoad Regulares, ubi quoque obiter alia.

Concilium Lateranense sub Leone X. sess. 21. prohibuit Regularibus audire confessiones, nisi fuerint approbati ab Episcopis, cuius subditos absolvere vellent. Eadem jurisdictione super Regulares etiam in locis exemptis existentes competit Episcopis, etiam quoad Olea Sacra illis distribuenda.

31 *Congregatio super Episcopis, & Concilii censuit. Regulares ad audiendum in Civitate, & diocesi secularium confessiones, semel ab Episcopo pravo examine approbatos, iterum ab eodem Episcopo non esse examinandos. Caterum à Successore posse vique examinari juxta Constitutionem Pii V. datam 8. idus Augusti anno 6. quæ à Gregorio XIII. non est revocata per reductionem privilegiorum Regularium ad terminos Concilii Tridentini. Quod extenditur ad Sacerdotes seculares.*

32 *In Forosempronienfi. Monachi exempti in Monasteriis, & locis in quibus jurisdictionem temporalem, & spiritualem habent, confessarios, & concionatores eligere non possunt sine approbatione, vel examine ab Episcopo intra cuius diocesis fines loca sita sunt,*

33 *In Toletana. Hoc decretum habet locum etiam in presbyteris secularibus subiectis Prælati etiam exempti dummodò sint in diocesi. Item Sacerdotes Hierosolymitana Militia, si non sunt parochi, non possunt audire confessiones nec alia Sacramenta administrare, nisi ab Episcopo sint approbati.*

34 *In Materana. Commendatarii Abbatiarum in iis, quæ spectant ad approbandum Sacra confessionis ministros se interponere non debent, sed hanc cognitionem, & curam Episcopo, uti Ordinario, cui huiusmodi data est facultas ex hoc Concilii decreto relinquere. Die 22. Januarii 1569.*

35 *In Reatina Vicario Apostolico Quod Confessarii Regulares, qui confessiones audiunt Regularium tam mulierum, quam fratrum, non possunt ab Episcopis cogi ad examen ex hoc decreto, si tamen ad tales confessiones audiendas deputati fuerint à superioribus Regularibus, die 29. Januarii 1574. ex S. Congregatione super Episcopis.*

36 *Eadem S. Congregatio. D'ordine di Papa Gregorio XIII. comandò à tutti i superiori di Regulari di Roma, che scrivessero per tutti li Conventi, e Monasteri, che si levasse l'abuso d'ascoltare le confessioni nelle celle de' Conventi, e Monasteri, etiamdico che le celle havessero le crati, che rispondessero in Chiesa, e'l Confessore stesse di dentro, die 25. Augusti 1575.*

37 *In Cremenfi. In risposta quanto al decreto, che niun Confessore etiamdico approvato dall' Ordinario, possa nel tempo Pasquale udir le confessioni d'alcuno senza licentia del proprio Curato, vi si dice che non si dee osservare in modo alcuno, poiche assai sodisfa all' obbligo suo il penitente, portando al Parocho la fede d'esser si confessato da persona approvata. E questo basta in tutti gli altri luoghi. Facendovi an he sapere, che se alcuno costì havesse opinione, che le confessioni fatte ad un regolare approvato fussero nulle, o i confessori fossero sospetti, caderà nell' errore contenuto nell' Estravagante di Giovanni XXII. che comincia Vas electionis. Eadem S. Congregatio super Episcopis die 3. Aprilis 1584.*

38 *In Camertina Vicario. Si è riferito à questi miei Signori Illustrissimi, quanto scrivete circa i Frati Mendicanti, & in risposta vi si dice, che quando essi non sono atti ad esser approvati assolutamente per udir le confessioni, non si debbono in modo alcuno ammettere ad tempus. Perche oltre non si debbono ammettere a cario di tanta importanza persone ignoranti, si dà loro occasione di esercitarsi*

più negli studi; e se vi sono poi di quelli, che sono atti, e riescono nell' esame, dee concedersi loro licentia di confessare, non determinata ma assoluta, e generale, che così comanda il decreto del Concilio. E se bene si ha da caricar la coscienza degli esaminatori nell' esame, tuttavia è ufficio del Vicario vedere bene, che non si faccia torto agli esaminati, nè meno si approvino ignoranti; poiche dall' uno patiscono danno, e dishonore le Religioni, e dall' altro si cava detrimento all' anime. E piacuta poi la diligenza, che quando i Regulari confessano infermi debbano avvisare i Curati, accioche possino provvedere all' anime di quanto farà loro bisogno. Die 7. Martii 1585.

Ubi non adest copia Confessariorum peritorum potest Ordinarius approbare ad tempus, sed absolute. Ubi vero adest copia debent approbari. Congregatio Episcop. Patriarche Veneto die 15. Martii 1594.

In Lucana Episcopo, quod mandet omnibus Confessariis Regularibus, quam Secularibus, quod intra unum, aut plures dies postquam Confessiones agrotorum audiverint, inscriptis faciant fidem Curato de tali confessione 4. Februarii 1586. Congreg. Episcop. & pro Minoribus Obser. 17. Junii 1602. & pro Conventualibus 1. Julii 1606. & in Senogallien. 26. Augusti 1616. & pro omnibus Regularibus 13. Septembris 1641. & 22. Septembris 1645. ac 8. Octobris 1649. & 7. Ianuarii 1650. Quod Romæ præcipitur sub pœna suspensionis ipso facto audiendi confessiones sine novo examine & approbatione ex decreto Visitationis Apostolica.

In Gerundenfi. Quod pro licentiis exercendi curam animarum, confessiones audiendi, & earum revocatione nihil prorsus solvatur, eadem Congregatio super Episcopis anno 1588.

Congregatio Concilii censuit, confessionem ejus esse nullam, qui omnia Sacerdoti non approbato ab Ordinario confessus est peccata sua, ignorans eum non esse approbatum. Et licet verè coram Deo sit absolutus, attentia ejus bonafide, tamen cum sciverit eum Confessarium non esse approbatum, teneri confessionem reiterare.

Congregatio super Episcopis. V. S. non permetta in modo alcuno, che i Tertiarii si confessino, se non à quelle persone, che sono state ammesse alle confessioni da lei, etiamdico che sino Frati, perche niuno dee confessare senza l'approvazione dell' Ordinario. Facendo intendere in oltre a' Tertiarii, che habitano nelle case loro, che s'ingannano pensando, che tutti quelli, che hanno l'habito di Tertiario si debbano senz' altro, quando muoiono, sepellire nella Chiesa de' Frati, se essi non si sono eletta quella sepoltura, e gli faccia capaci, che non hanno tanti privilegi, quanti forse si persuadono, come si può vedere nel Concilio Lateranense ultimo nella sessione undecima. Nè meno è vero, che ogn' uno che lascia morendo d'esser vestito con l'habito di Tertiario, o di Frate, perciò debba esser sepellito nella Chiesa de' Frati se non hanno mostrato più che chiaramente la loro volontà circa la elezione della sepoltura, ma dovranno esser portati dove di ragione sarebbono andati senza quell'habito, die 23. Novembris 1581.

Prælati regulares seu alii Religiosi confessarii non possunt audire confessiones secularium, qui sunt de familia aut deseruiunt ipsorum Monasteriis absque approbatione, vel licentia Episcopi, Congregatio super Episcopis die 14. Augusti 1568.

*Ratio autem est, quia non omnis Sacerdos est sufficiens Minister Sacramenti pœnitentiæ. Est de fide definitum in Concilio Trident *sess. 14. c. 3. & cap. 10 de pœnitenti. & traditur communiter cum D. Thoma in 4. d. 19. quest. 2. art. 3. & probatur quia Sacramentum pœnitentiæ est per modum iudicii, in quo iudicatur conscientia pœnitentis. Ergo requirit, quod pœnitens sit subditus Sacerdoti; quia iudicium non potest exerceri, nisi in subditos. Ergo Sacerdos, qui non habet subditos non potest ministrare validè hoc Sacramentum. Hinc absolutio non potest conferri nisi subditis, aliàs est invalida ex Tridentino *d. sess. 14. cap. 7.***

46 Itaque approbatio Confessariorum pro locis exemptis pertinet ad Episcopum, intra cujus diocesim existunt loca exempta, non autem ad Prælatum loci adductis, quibus addo Constat. 18. Gregorii XV. *Inscrutabili*, juncta declaratione S. Congregationis. Imò Urbanus VIII. *constit.* 12. quæ incipit: *Cum sicut accepimus*, revocavit omnia privilegia quibuscunque concessa, confessiones secularium audiendi absque examinatione, & approbatione Ordinarii. Undè revocatum remaneat privilegium concessum à Sixto V. Congregationi presbyterorum secularium S. Mariæ de Vallicella Urbis, atque aliis, sive principaliter, sive per communionem, quod approbati semel in Urbe, non indigeant iterum ab Ordinariis approbari, sed sufficiat se coram eis præsentare, *Dian. par. 3. tract. 2. resol.* 123. & à Gregorio XIII. religiosis Societatis Jesu, ut semel approbati, & à Superioribus expositi possint excipere confessiones fidelium, dum per alias dioceses petranseunt. Et die 8. Maii 1610. omnes Cardinales Sac. Congregationis Concilii ejus fuerunt sententiæ, ut confessarii extraordinarii ab Episcopo approbati ad Confessiones audiendas, sive sint regulares, sive seculares, nullo pacto eas audire possint extra diocesim Episcopi approbantis, quamvis confidentes sint eidem Episcopo subiecti. Quod etiam procedit in Parochis, præcisâ consuetudine. Unde cum Episcopus Civitatis Plebis supplicasset per Sac. Congregationem Concilii declarari, an parochus alienæ diocesis possit absque ejusdem Episcopi licentia in diocesi Civitatis Plebis confessiones audire? Eadem Sac. Congregatio 19. Januarii 1641. respondit, non posse; estque contra Suarez *disp. 28. de pœnit. sect. 4. numer. 28.*

47 Quod verò ad casus reservatos probatur. Quia peccatum reservatum extrahit pœnitentiam omninò à jurisdictione confessarii inferioris. Undè ex Tridentino *d. sess. 14. cap. 7.* Sacerdos inferior extra mortis articulum nihil potest in casibus reservatis. Et liquet ex sequentibus declarationibus.

48 In Neapolitana. Cardinali Archiepiscopo. Cum à Sac. Congregatione Cardinalium, qui præpositi sunt decretis Concilii Tridentini interpretandis Illustrissima Ampliudotua quæsierit, an Regulares ex privilegiis à Sede Apostolica impetratis, præsertim autem ex eo, quod *Mare magnum* vocant, possint in his casibus, quos sibi Episcopus reservaverit, absolvi consentire. Sanctissimus Dominus Noster de sententia Congregationis censuit ex facultatibus per hoc *Mare magnum*, aliaque privilegia Regularibus concessa, datam non esse eis potestatem absolvendi in casibus Episcopo reservatis. Neque etiam id possunt vigore cujuscunque Societatis, seu Confratriæ quomodocunque hætenus privilegiata, nisi post Concilium Tridentinum confirmatio in specie super absolute casuum, ac censurarum facta fuerit, aut nominatim alicui Societati talis facultas data sit à Sede Apostolica post Concilium.

49 In Oſcen. Tarvisien. & Veronen. Neque Mendicantes, neque Iesuita, neque alii vigore *Maris magni* possunt absolvi à casibus reservatis.

50 In Cremenſi. Præpositus exemptus debet abstinere a casuum reservatorum absolute tam quoad Laicos, quam quoad Clericos.

51 In Mediolanenſi. Confessarii habentes ex privilegio Sedis Apostolicæ facultatem absolvendi à nonnullis majoribus casibus Sanctissimo reservatis, non possunt absolvi à casibus quos Episcopus sibi reservat.

In Veronenſi. Pœnitentiarius non potest absolvi à casibus reservatis, nisi de licentia Episcopi.

52 Regulares absolventes Laicos excommunicatos à canone, aut à sententiis Synodalibus, incurrunt ipso jure excommunicationem Romano Pontifici reservatam, *Clem. Religiosi*, de privileg.

53 Qui absolviunt à casibus reservatis in Bulla Cœnæ,

incurrunt eandem sententiam communicationis, & alias pœnas, prout in dicta Bulla.

Alia apud alios. Vide *Theſaurum de potestate absolvendi à casibus, &c. & censuris, &c. & Constitutionem Clementis X.*

Ad 5. Affirmativè ex decreto S. Concilii Trident. *sess. 23. cap. 10.* & constat ex his declarationibus.

In Marſicana. *Dare litteras dimissorias ad Ordines Clericis nullius diocesis, illosque ordinare, non ad Abbatem eorum Superiorem, pertinet quamvis Abbatialis jurisdictione intra fines plurium diocesum existat, sed ad Episcopum, intra cujus diocesis fines sunt ordinandi. Quod si non constat, tunc dare litteras spectat ad Episcopum viciniorum, aliter promoti sunt suspensi, & ministrantes irregularitatem incurrunt, & pœnas Constitutionis Sixti V.*

In Farſenſi. *Commendatarius Abbatia habens jura Episcopalia, non potest concedere litteras dimissorias.*

Clarissimè autem ex sequenti decreto. *Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum censuit, Priorem, Abbatem, aliumve Episcopo inferiorum, etiam si jurisdictionem ordinariam quasi Episcopalem habeat, non posse litteras dimissorias suis subditis secularibus concedere, sed id pertinere ad Episcopum, intra cujus diocesis fines consistunt, vel si nullius diocesis fuerint, ad viciniorum Episcopum, ad eumque spectare eisdem personis ordines conferre, atque ad hanc Ordinum collationem, ubi promovendos qualitatibus requisitis idoneos esse compererit, devenire posse, etiam absque testimonio, & fide eorum superioris. Quod si Episcopus maluerit ipsius Superioris testimonium, & fidem ante collationem ordinum requirere, debere utique eas dare Episcopo requirenti. Ad dignoscendum verò, quis sit vicinior Episcopus, attendendum esse vicinitatem Cathedralis Ecclesie, atque Abbatie, Prioratus, alteriusve non autem territorii. Planè nulli Episcopo licere in locis Abbatie, Prioratus, alteriusve loci nullius ritè aliquos ordinare sibi subiectos, vel alios, litteras dimissorias suorum Ordinariorum habentes, nisi de licentia Abbatis, vel Prioris quasi Episcopalem jurisdictionem habentis.*

Et quidem ex *d. cap. 10. sess. 23.* Abbates, & alii Prælati, quantumvis exempti, intra fines alicujus diocesis consistentes, etiam si dicantur nullius diocesis, item Collegia, & Capitula, quæcunque, etiam Ecclesiarum Cathedralium, Litteras dimissorias Clericis secularibus, ut ab aliis ordinentur, concedere non possunt, sed hæc omnia facere, vel concedere pertinet ad Episcopos intra quorum diocesis fines existunt, non obstantibus privilegiis, præscriptionibus, & consuetudinibus, etiam immemorabilibus. Aliàs promoti vigore talium dimissoriarum incurrunt in pœnas latas ab eodem Tridentino *sess. 7. cap. 10. de reformat.* idest, ut in minoribus ordinati non gaudeant privilegio clericali; in sacris autem ordinati sint eo ipso suspensi ab executione Ordinum ad beneplacitum proprii Episcopi supradicti. Concedentes autem tales dimissorias contra formam hujus decreti, ab officio, & beneficio per annum sunt ipso jure suspensi Adde quod ordinans vigore talium dimissoriarum prohibitarum incurrit suspensionem à collatione ordinum per annum, quia ordinat alienum subditum sine licentia proprii Episcopi, ut ex *cap. Episcopus 7. quest. 1.* ubi *Turrecrem. cap. eos, qui de tempor. ordin. in 6. cap. fin. eod. tit. pariter in 6.* ex Trident. *sess. 23. cap. 8.* Quæ censura non requirit præsumptionem, sed sufficit ignorantia crassa, vel supina. An autem procedat contra conferentes minores ordines, an tantum Sacros, lege *Dian. resolut. 194. tract. 4. tom. 2.*

Quod autem dicitur de Capitulis, intelligitur, Se de non vacante, quando ex privilegio, vel consuetudine, aut præscriptione prætendunt dimissorias posse concedere. Vel quando habent territorium, & jurisdictionem privativè ad Episcopum, ut declaravit

Sac. Congregatio, & pœnæ contra concedentes dimissorias hîc intelliguntur extensæ non solum ad Capitula, & Collegia, sed etiam ad Abbates, & Prælatos supradictos, ut Tolet. *lib. 1. cap. 49. §. quinta*, Sayr *lib. 4. cap. 13. num. 5. de censur.* Intelligitur autem illa pœna suspensionis ab officio, & beneficio procedere contra Prælatos, & singulares personas, concedentes dimissorias hujusmodi. At Capitula, & collegia incurunt interdîctum ex Trident. *sess. 7. cap. 10.*

60 Imò etiam de jure communi *ex cap. Cum nullus de tempor. ordin. in 6.* Prælati existentes intra fines alicujus diœcesis, non possunt concedere dimissorias, nisi ex privilegio Papæ speciali. Verùm si Prælati aliquis habet propriam diœcesim cum jurisdictione, scilicet Episcopali, poterit etiam hodie dimissorias concedere, non obstante decreto Tridentino, quod non intrat in tali casu. Ita Campanil. *rubr. 9. cap. 8. nu. 4.* Sanchez *opusc. lib. 7. cap. 1. dub. 21. num. 6.* & infra, ac alibi. Unde quoties Prælati esset ordinarius privativè ad Episcopum, habens jus visitandi, & congregandi Synodum, tunc poterit concedere dimissorias, ut Barbof. *alleg. 7. num. 8.* cum aliis præallegatis, qua de re nos alibi fusè.

61 Ad 6. Pariter affirmativè *ex cap. 8. sess. 22.* Concilii Tridentini ubi loquitur etiam de locis piis privilegio munitis, traditque Barbof. *de potest. Episcop. part. 3. alleg. 102. num. 5. & 6.*

62 Ad 7. Affirmativè quoque quoad primam partem respondendum est *ex eodem Trident. sess. 21. cap. 8. & sess. 24. cap. 9. de reformat.* quæ decreta loquuntur etiam de Ecclesiis exemptis, statuitque quod eadem etiam in iis Ecclesiis sæcularibus observentur, quæ in nullius diœcesi esse dicuntur, ut ab Episcopo, cujus cathedralis Ecclesia est proximior, si id constet; aliòquin ab eo, qui semel in Concilio Provinciali à Prælato loci illius electus fuerit, tanquam Sedis Apostolicæ delegato visitentur, non obstantibus privilegiis, & consuetudinibus quibuscumque, etiam immemorabilibus. An etiam loquantur de Regularibus? Dic quod monasteria etiam regularia visitat Episcopus si sint commendata, dummodò in eis non vigeat regularis observantia juxta *cap. 8. sess. 21.* Si verò vigeat observantia regularis, & tunc quod principalia loca monebit juxta illum textum; quo verò ad membra sæcularia per Clericos sæculares regi solita, quæ subsunt dicto capiti regulari, visitabit Episcopus. Ita pluries fuit dictum, nisi dicta membra pendeant immediatè à capite, & sint ejusdem regulæ juxta notata in *cap. 11. sess. 25. de Regul.* & licet alii codices conciliares legant, *si id possit*, vera tamen lectio est, *si id constet*, & ita Sacra Congregatio censuit in Conversanensi 16. Januarii 1570.

63 Sacra Congregatio decrevit quod Collegiata nullius diœcesis debet visitari à viciniore Episcopo, tanquam Apostolicæ Sedis delegato. Sic de aliis beneficiis nullius diœcesis statuendum est, ut visitentur à viciniore Episcopo. Id tamen ab eodem faciendum est solum in capite, & non in membris ex Congregationis sententia, licet contrarium reperiat decisisum in una Feltrensi.

64 Sanè olim regulariter omnis Ecclesia in diœcesi subiecta erat Cathedrali, Lap. *allegat. 68. ad fin.* nisi speciali privilegio ab ejus jurisdictione eximeretur, Gloss. in *cap. omnes Basilica 16. quest. 7.* Hodie autem in casu hujus textus Concilii non prodest exemptio, vel si sint nullius diœcesis vide *cap. 3. sess. 6. & cap. 14. sess. 7.* cujus decretum comprehendit etiam Regulares militiarum Regni Portugalliæ, qui de licentia Magni Magistri extra Monasterium degunt, quamvis sint exempti, ac permittit, quod Præpositus exemptus possit conveniri pro causis civilibus coram Ordinario loci, si in Bulla exemptionis, aut in aliis litteris Apostolicis non reperitur delegatus aliquis Judex in par-

tibus. Vide etiam *cap. 4. sess. 14. de reform.* in quibus exemptiones tolluntur. Equites tamen Hierosolymitani, quatenus beneficia curata non obtineant, non possunt ab Ordinario visitari, ut censuit Sac. Congregatio per Bullam B. Pii Quinti.

Visitator verò eligendus est à Prælato illius loci, 65 qui visitandus est, non autem ab alio. Et licet disponatur de visitatione, idem tamen non procedit in vocatione ad Synodum. Quia Rector nullius non potest cogi invitatus venire ad Synodum proximioris Episcopi, prout consuluit Navar. *consil. 11. part. 1. lib. 1. de offic. ordin.* Archipresbyteratus tamen, qui est nullius diœcesis debet visitari à viciniore Episcopo, & si habeat Ecclesias inferiores sibi subiectas pari ratione visitantur ab eodem Episcopo, ut aliàs fuit resolutum per dictum textum Concilii *cap. 9. sess. 24.*

An autem hæc exemptio comprehendat Episcopos, 66 qui ordinario jure obtinent Ecclesias in aliena diœcesi, quas ab immemorabili tempore possident, Sac. Congregatio valde dubitavit pro affirmativa, si appareat titulus Ecclesiæ exemptæ, secus sit si pars Episcopatus. In Ecclesiis verò sæcularibus, quæ nullius diœcesis esse dicuntur, & de Episcopo viciniore non constat, eligi debet visitator in Concilio Provinciali à Prælato illius loci, qui est visitandus. Ecclesia autem sæcularis exempta nullius diœcesis àb Ordinario viciniore visitanda est 11. kal. Martii 1566. in Senensi. Et electio facta à Prælati nullius diœcesis pro visitationibus ligat successores 25. Aprilis 1573. in Mediolanensi. Episcopus autem viciniore Ecclesiis exemptis, quæ regulares sunt, visitare non potest, cum Concilium in citato loco de sæcularibus tantum expresserit, ut in Britenorien. 7. Novembris 1573. Sæculares tamen, quarum collatio ad Abbates spectat, visitare poterit, 11. Januarii 1574. Episcopusque viciniore habens facultatem visitandi ex eodem decreto Trident. *cap. 9.* Ecclesiam parochialem sæculare nullius diœcesis, habet etiam facultatem emendandi, corrigendi, & puniendi tam in capite, quam in membris ex quavis causa, ut in Sarinateni, & testatur Franc. Leo in *thes. for. Eccles. part. 2. cap. 2. nu. 74.*

Et quatenus etiam hujusmodi Abbas posset habere 67 territorium separatum à diœcesi Episcopi ex privilegio, & per consequens dictæ Ecclesiæ dici nullius, tamen Ecclesiæ etiam nullius possunt visitari ab Ordinario minori, aut ab illo, in cujus diœcesi reperiuntur, & non obstantibus quibuscumque privilegiis, & consuetudinibus juxta dispositionem Concilii *d. sess. 24. cap. 9.* Barbof. *de potest. Episcop. part. 3. alleg. 74. à num. 5.* & Rot. *decis. 501. num. 1. ac 5. part. 2. recent.* ubi testatur ita fuisse resolutum à Sacra Congregatione Concilii, ac nos supra. Quod verò ad secundam partem alibi ad disquisitionem vocavimus.

Ad 8. Etiam affirmativè ex dispositione ejusdem 68 Sac. Concilii Tridentini *sess. 14. cap. 12. & 13.* quod procedit etiam si institutio spectaret ad Abbatem, cum semper cognitio validitatis, seu invaliditatis juris patronatus spectet ad Episcopos, ut in declarationibus expressis *ad cap. 9. sess. 25. de reformat.* notandumque, quod decretum dicti *cap. 13.* loquitur dumtaxat de examine faciendo ab Ordinario de persona præsentati secundum *cap. 13. sess. 7.* Et idèd salva remanet institutio pertinens ad inferiores, ut in *cap. 9. sess. 25.* Et talis præsentatio ad effectum examinis prædicti, virtute hujus decreti ita necessariò faciendâ est ab Episcopo, quod contraria consuetudo, etiam immemorabilis non valeat. Item dictum decretum habet locum in juris patronatibus acquisitis ante Concilium, sed legitimè, & idèd eorum tituli ostendendi sunt Ordinario, ut videat, an ritè, ac rectè concessi fuerint. Quod si statuto Ecclesiæ, vel in fundatione cautum sit quod nullus præsentetur, vel nulli conferatur, nisi talis ætatis sit, vel presbyter, tunc nullus poterit derogare

derogare illis statutis. nisi Papa; sed hoc cessat quando patronorum accedit voluntas, Abb. in cap. Cum accessissent, num. 5. de constitut. Rebuf. part. 3. sign. n. 44. cum seq. Idemque decretum in cit. cap. 13. sess. 14. loquens de examinandis, & approbandis omnibus beneficiariis, habet locum etiam in illis personis, quæ admittuntur in Ecclesiis receptitiis, ut ex S. Congregatione in Calaguritana.

69 Ex d. autem cap. 9. sess. 25. Sacra Congregatio in Laudensi, Bergomenfi, ac alibi censuit, quod decretum procedit, & qualitates requisitæ attendendæ sunt, etiam si ageretur in possessorio.

70 Et in Novariensi. Beneficia juspatronatus non possunt conferri consanguineis, & aliis personis prohibitis in constitutione B. Pii V. sub die prima Aprilis 1568.

71 in Lucana. Cognoscere de juribus juspatronatus spectat ad Episcopum, quamvis institutio pertineat ad Capitulum.

72 In Feretrana, Lauden. &c. Hoc decretum habet locum tam in petitorio, quam in possessorio; unde admittenda non est presentatio, nec facienda institutio, nisi verificato patronatu. Si autem Ordinarius post Concilium cognovit de jure patronatus, & admitti non potest patronus repelli, secus si absque causa cognitione admittus esset, & si constet juspatronatus non habere qualitates requisitas, abrogandum est.

73 In Vercellensi. Juspatronatus acquisitum per augmentum tertiae partis dotis ante quadraginta annos à die confirmationis Concilii numerandos validum est. Si vero est acquisitum intra quadraginta annos, Episcopus, nisi Sedis Apostolicæ delegatus, illud examinare debet, & quod non in evidentem factum invenerit, revocabit, restitui tamen debet patronis id, quod hoc nomine ab eis datum fuit, prout in fine hujus decreti statutum est.

74 In Vulterana, Placentina, & alibi. Ad probandum juspatronatus non requiritur, ut simul probetur dotatio, vel fundatio, ac immemorabilis, sed alterutrum sufficit.

75 In Tudertina. Juspatronatus probatum solo documento foundationis sine aliqua presentatione, non tollitur à Concilio nisi tantum temporis præterisset, quantum de jure requiritur ad præscribendam Ecclesiæ libertatem.

76 In Placentina. Presentationes factæ à patronis in beneficiis ante Concilium, fuerunt validae, sive ex consuetudine, sive ex privilegio, secus si post Concilium; quandoquidem in hoc decreto sustulit privilegium, non autem fundationem.

77 In Tudertina. Juspatronatus ex solis presentationibus continuis ultra hominum memoriam probatur, licet in eis nulla mentio facta fuerit de fundatione, aut dotatione.

78 In eadem. Duae presentationes factæ post Concilium à præteritis patronis habent locum in possessorio, non autem in petitorio.

79 In eadem. Illa verba antiquissimum temporis cursum intelliguntur prout de jure.

80 In Tarentina. Ad conficiendum tempus immemorabile concurrunt anni elapsi usque ad terminum controversiæ motæ. Idemque censendum est de spatio quinquaginta annorum quorum unum requirit Concilium ad probandum juspatronatus.

81 In Tarvisina, Cremonen. &c. Omnes presentati ab Episcopo sunt examinandi, etiam quod institutio ad inferiores pertineat. Nam Episcopus probare debet, an sint ætate, litteris, & sufficientia idonei, licet essent alienæ diocesis, ut d. cap. 13. sess. 14.

82 Pœnnen, Cremonen. Etiam si isti inferiores institutores essent Monachi, vel Capitulum, examen presentatorum ad omnia beneficia juspatronatus ad Episcopum pertinet.

83 In eadem. In beneficiis autem simplicibus, quæ non sunt de jure patronatus, sed sunt ad collationem inferiorum, examen non est necessarium.

84 Jacen, Mediolanen, Cremonen. Ad eod. verum est, quod in beneficiis juspatronatus examen est necessarium ab

Episcopo fieri quod procedit etiam si Capitulum, vel inferiores institutores haberent jurisdictionem Ordinariam in Clericos, ad illa beneficia presentatos.

In Camerinen. Illi quadraginta anni numerandi sunt à die confirmationis Concilii. Nam licet à die, quo vellet Ordinarius inquirere super validitate juspatronatus, essent transacti quadraginta anni, hoc nihil obstat examini. Interea tamen dum fit examen, nullus est in sua quasi possessione turbandus.

In Bononiensi. Licet Episcopus possit revidere uniones à quadraginta annis circa factas, ut in decreto, tanquam Sedis Apostolicæ delegatus, non impeditur tamen, quominus possit id facere, prout juris fuerit.

In eadem Camerinen. Juspatronatus minus legitime constitutum Episcopi revocent, soluto tamen patronis quicquid Ecclesiis ratione augenda dotis datum fuerit.

Verum quando non agitur de Ecclesiis exemptis, vel simplicibus nullius, sed pleno jure spectantibus ad aliquam Abbatiam, quæ in nullo Episcopatu consistit, tunc illæ sub nullo Episcopo sunt, & in nullius Episcopi territorio, sed in speciali Provincia Papæ, ut annotarunt Joan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de privil. & in cap. Cum contingat, num. 4. ac Butr. num. 11. col. 3. prope fin. de for. comp. certumque est habere proprium territorium, ac forum, & jus convocandi synodum speciali Sedis Apostolicæ privilegio fulcitum, sicut in d. c. cum contingat, exemplificat Host. num. 10. Joan. Andr. num. 4. Butr. num. 11. Bellam. num. 15. & Abb. nu. 18. Henrich. Boich. in cap. si diligenti, nu. 12. in fin. de præscript. & in cap. 1. n. 5. de rapt. Mantica. decis. 61. nu. 1. & infra.

Nec dubitari potest de clara earumdem Ecclesiarum comprehensione sub territorio proprio, jure Synodi, cæterisque aliis, si in privilegio legantur hæc verba: Nullus autem Episcopus, Ecclesias Monasterio vestro utroque jure subjectas presumat interdicare, seu Monachum, vel Clericum ejusdem Monasterii synodare, vel excommunicare audeat, sed per Abbatem ejusdem loci cum opus fuerit regulariter corrigatur. Quæ verba demonstrant Ecclesias ejusmodi pleno jure Abbati subjectas esse, tam scilicet in spiritualibus, quam in temporalibus juxta expositionem Glossæ in cap. quoniam 21. v. utroque jure de privil. & sic quoad utramque legem diocesanam, nempe & jurisdictionem, sicut in præcitato cap. quoniam, notant Innocent. vers. Vel quia, Butr. num. 5. ac cæteri scribentes, probantque manifestè, quod dicitur Abbas in Monachos, & Clericos ipsi subjectos quoad omnia gerat vices Episcoporum secundum Gloss. in cap. 1. v. proprii, de reb. Eccl. non alienan. quam singularem appellat Navar. consil. 5. numer. 4. de sponsal. Item si & ista: Chrisma verò, oleum sanctum, consecrationes altarium, ordinationes Monachorum, & Clericorum vestrorum, &c. à quocumque volueritis Episcopo, &c. gratis, &c. recipiatis. Quæ arguunt omnimodam liberationem à diocesanis, etiam quoad ordines, ut in specie inquit Innocent. in rubr. de cler. peregr. num. 2. in fin. subdens, hoc rarissime concedi.

Quæ simul juncta evincunt, Abbatem ejusmodi in Ecclesiis sibi utroque jure subjectis habere jurisdictionem quasi Episcopalem cum jure agendi synodum, corrigendi Clericos, concedendi dimissorias, ut ordinentur, & de hoc aliàs, faciendi administrare sacramentum Confirmationis, & alia per quemcumque Antistitem, ei benevisum, & consequenter illas, quoad Episcopum esse in, ac de territorio ipsius Abbatis distincto, & separato à diocesi, quamvis circudentur ex notatis per Gloss. in Clem. 1. §. volumus, v. diocesanis, ubi Ciarlin. nu. 8. Abb. num. 15. Vitalin. num. 4. Imol. num. 8. de for. comp. & traditis à Franch. in cap. 2. §. statuto num. 12. de constit. in 6. Gemin. in cap. Cum Episcopus num. 4. de offic. ordin. in 6. Balb. de præscript. part. 5. princ. q. 11. num. 7. Gratian. discept. 212. num. 33. & seqq.

& seqq. ac Rot. coram Clemente VIII. in Salamantina jurisdictionis 9. Martii 1580. coram Bravo *dec. 207. nu. 5. part. 2. divers.* coram Bubalo in nullius jurisdictionis 19. Martii 1586. coram Seraph. *dec. f. 1278. num. 4.* coram Gypso *decis. 619. & 789. part. 4. divers.* coram Orano *decis. 100. præsertim num. 3. & decis. 105 num. 2. post 2 vol. consil. Farinac.* coram Man:ica *decis. 361. n. 2. & decis. 362.* coram Ottembergo *decis. 48. num. 7. & decis. 54. nu. 4. cum seqq. & decis. 55. num. 1 & 2 post 3. tom.* Tambur. *de jur. Abbat.* coram Ubald. *sen. decis. 65. num. 7. post eundem Tambur.* ac in nullius jurisdictionis 13. Novembris 1614. coram Martino Andrea *decis. 54. num. 8.* coram Coccino *decis. 70. num. 2. post sepè citatum Tambur.* coram Merlino in Pampilonen. jurisdictionis 15. Decembris 1623. coram Pirovano in S. Angeli Lombardorum jurisdictionis 6. Martii 1637. *sub S. secundo principaliter,* coram Peutingero 10. Februarii 1640. *sub S. Præbuit, cum S. quæ omnia, cum seqq.* coram Panzirolo 1. Julii 1641. *S. Cum ergo,* coram Dunogetto Decano 14. Martii 1642. *in fin. & coram Eminentiss. Otthobono in Avellina jurisdictionis 4. Julii 1646. S. quia in casu, post med.*

91 Ex quibus ad 1. respondetur, utrumque spectare ad Abbatem, uti habentem in eis territorium proprium, & jus cum solito convocandi synodum juxta declarationes Sac. Congregationis, editas super decreto Concilii Tridentini *sess. 24. de reform. cap. 14.* quas referunt & ad hoc ponderant Garz. *de benef. part. 9. cap. 2. S. 1. à num. 129. & seqq. Ricc. in prax. resol. 361. edit. 2. Tambur. de jur. Abbat. tom. 3. disp. 9. qu. 20. num. 2. cum ducibus seqq. Massobr. in prax. hab. concurs. requis. 1. dub. 8. à num. 25. & tradunt Paris. de resign. lib. 8. q. 9. nu. 97. & 98. Anast. Germon. de indul. Cardin. S. quibusvis nu. 18. Joan. Franc. Leo. in thesaur. for. Eccl. part. 2. cap. 3. num. 54. Aldan. in comp. canon. resol. lib. 3. tit. 9. nu. 27. 28. & 30. Barbof. de offic. & potest. Paroch. cap. 2. nu. 39. in ult. edit. & in collect. Bullar. ver. Abbatia in fin. & in collect. ad Concil. d. c. 18. n. 32. & 46. in princ. cum seqq. ac Ciarlin. *contr. for. lib. 2. cap. 220. à num. 122.**

92 Ad 2. negativè. Quia dispositio Concilii *sess. 25. de regul. cap. 11.* loquitur de exemptis, qui sunt in diœcesi Episcopi, nec ideò locum habere potest in Curatis Ecclesiarum, quæ juxta superius dicta; sunt de territorio Abbatis, ex hoc in eos habentis jurisdictionem Episcopalem, ut censuit Rot. in Legionen. S. Facundi 13. Martii 1590 ac in Nullius 21. Februarii 1594. coram Pamphilio, ejusque relatis annotat Barbof. *in collect. ad dict. cap. 11. nu. 27. negans dictum decretum locum habere in Monasteriis, in quibus Abbates habent utramque jurisdictionem Episcopalem, & temporalem in Parochos. Quare Aldan. de comp. tit. 8. num. 40. Barbof. ad d. cap. 11. num. 6. referunt à S. Congregatione decisum fuisse in Theatina 7. Novembris 620. & in alia 17. Junii 1617. non posse Episcopum vigore dicti decreti visitare Abbatiam, & loca ei subjecta si penes ea sit utraque jurisdictio temporalis, & spiritualis.*

93 Nec quicquam refert, quod situs Ecclesiarum undecumque circumdetur finibus Episcopatus, cum satis, superque sit eas quoad utramque legem subjectas esse Abbati, atque adeò illarum Curati subiaceant correctioni, & punitiori solius Abbatis, ut propriis diœcesani in delictis, etiam concernentibus curam animarum ut de Ecclesia, quam Episcopus habet intra Civitatem Florentiæ notant Abb. *in cap. super eo, in 6. de Garoch. Gemin. in cap. Statutum S. Cum verò sub num. 3. de rescript. in 6. Rot. coram Bravo d. decis. 207. nu. 4. & 5. part. 2. diu. Ottemberg. d. decis. 48. nu. 7. & Martin. Andr. d. decis. 54. num. 9.*

94 Ad 2. etiam negativè ex eo, quod accedere ad Synodum Episcopi est signum subjectionis, *cap. fin. de cans. possess. & propriet.* qua prorsus erga Episcopum carent inservientes curæ animarum in dictis Ecclesiis, quæ sunt in alieno territorio. Quin neque exempti ha-

bentes populum non exemptum tenentur accedere ad synodum Episcopi, si habeant privilegium, ne valeant synodari, *cap. nimis prava de excess. Pralat. cap. quoniam, de privileg. cum similibus relatis à Cochier. de jurisdict. in exempt. part. 4. quest. 19. num. 5. Massobr. de synod. cap. 3. dub. 2. nu. 3. Tamburin. de jur. Abbatiss. tom. 1. disp. 24. quest. 4. num. 6. vel sunt in quasi possessione, ac consuetudine non accendi. Massobr. d. dub. 2. num. 4. Tamburin. d. num. 6. Contra autem tenentur accedere ad Synodum diœcesanam ipsius Abbatis, qui proculdubio, uti habens populum, ac territorium distinctum de jure potest, & solet eam congregare, ut latè probant Tamburin. d. disp. 24. quest. 7. num. 2 ac infra & Ciarlin. *contr. for. lib. 2. cap. 220. à num. 125.**

Ad 4. Videtur affirmativè respondendum, si fuerint 95 per Abbatem approbati. Nam cum sit nullius diœcesis, & quasi Episcopalem jurisdictionem habeat in dictis Ecclesiis, utique sub decreto Concilii *sess. 23. de reformat. cap. 15.* venit appellatione Episcopi, sicut in specie tradunt Suar. *tom. 4. part. 3. disput. 28. sect. 5. num. 3. Reginald. in prax. for. pœnu. lib. 1. num. 182. Fagund. in 5. præcept. Eccles. tom. 2. lib. 7. cap. 2. num. 55. Molfes. in sum. tom. 1. tract. 7. de pœnis. cap. 14. num. 61. Campanil. in divers. jur. can. rubr. 12. cap. 13. num. 76. Ricc. part. 4. decis. 22. nu. 4. & in prax. resolut. 301. in 2. edit. Steph. Daluit. de potest. Episcop. & Abbat. cap. 20. num. 5. & infra, Boss. de triptic. Tubil. privit. sect. 5. cas. 2. num. 62. & seqq. Mar. Novar. singul. jur. can. conclus. 68. nu. 4. Tambur. de jur. Abbatiss. tom. 2. disp. 2. quest. 11. num. 1. & 2. Barbof. de offic. & potest. Episcop. part. 2. alleg. 35. num. 5. & latius in collect. ad Concil. d. cap. 15. num. 28. Ea verò quæ fuerunt in contrarium deducta per Rot. in Calaguritana jurisdictionis coram Pegna. Ottembergo, & Ubaldo *sen. decis. 45. 64. 49. & 50.* procedunt in Abbate, qui nititur simplici exemptione, non autem in eo, qui est nullius diœcesis, & habet territorium proprium, ut S. Congregatio Concilii supposuit in declaratione relata *d. decis. 45. nu. 1.* ac censuit in Nullius 20. Augusti 1630. & 24. Januarii in Neocastren. 1595.*

Ad 5. Negativa suadetur. Quia dispositio Concilii 96 *sess. 23. de reformat. cap. 10.* quod Abbates, & alii exempti non concedant literas dimissorias Clericis secularibus, ut ab aliis ordinentur, loquitur de consistentibus intra fines alicujus diœcesis, non autem de habentibus territorium separatum cum plena jurisdictione, ac jure visitandi, & congregandi synodum. Hi enim sunt Ordinarii privativè ad Episcopos; ideoque possunt dimissorias concedere etiam Clericis sibi subjectis. Nec quia loquitur de exemptis trahendum est ad Clericos earum Ecclesiarum, quæ habent proprios Prælatos cum jurisdictione ordinaria, *Gratian. discept. 212. num. 25. cum tribus seqq. ac num. 48. & 49. Campanil. rubr. 9. cap. 8. num. 4. Grillenzon. conf. 42. nu. 8. & 30. Genuen. in prax. cap. 83. num. 9. in prima edit. Tambur. de jur. Abbatiss. tom. 2. disput. 2. quest. 26. num. 2. & 3. Ciarlin. lib. 2. dict. cap. 220. num. 99. cum pluri-bus seqq. Barbof. de offic. & potest. Episc. part. 2. alleg. 7. num. 8. & de jur. Eccles. lib. 1. cap. 17. num. 95. & in colleg. ad dictum cap. 10. num. 14. Rot. coram Seraphin. in Salmaticen. jurisdictionis 9. Maii 1594. post Tambur. *tom. 3. decis. 117. num. 4.* Quod etiam admisit S. Congregatio revocando die 18. Junii 1632. prohibitionem, quam prius die 21. Februarii 1621. in vim præfati decreti fecerat Priori Monasterii S. Stephani de Bosco Ordinis Carthusiani, ne subditis propriis secularibus concederet literas dimissorias ad ordines, quia per decisionem, & sententias Rotaes constiterat dictum monasterium habere proprium territorium, & omnimodam jurisdictionem exercere in suos subditos, ut referunt Tamburin. d. quest. 26. num. 3. & Barbof. *in collect. Bullar. v. Abbas,* & resolverat antea S. Congregatio in Neapolitana 16. Julii 1601. Verum de hæc re vide*

re vide Consultationem nostram in qua contrarium propugnamus ex novis rationibus, & autoritate etiam S. Congregationis Concilii.

97 Ad 6. Negative in utroque dubio. Nam quoad clausuram Monialium obstat, quod neque licet Episcopo in moniales exemptas, cum Bonifacius Octavus in cap. *un. & fin. de stat. Regular. in 6.* id demandaverit suis Prælati, & Concilium Trident. *sess. 25. de Regular. cap. 5.* innovet, non immutet dictam constitutionem Bonifacii, ut inquit Sanch. in *præcept. decal. tom. 2. lib. 6. cap. 15. nu. 21.* Mirand. de *Sacram. Monial. quæst. 2. art. 14. num. 3.* Bonac. de *Clauſur. qu. 1. punct. 6.* Tambur. de *jur. Abbat. disp. 24. quæst. 9. num. 5.* Barboſ. in *collecl. ad Concil. d. cap. 5. num. 18.* Ideoque existimantes Episcopum non posse ad clausuram cogere Moniales ab eis exemptas, neque eis licere ingredi hujusmodi monasteria exempta, & aliis Prælati subjecta, etiam prætextu videndi, an violata ibi fuerit clausura. Verùm hæc ratio nullius est momenti, ut aliàs docuimus. Ratio igitur ea est, quia Concilium loco allegato non obrinet in Monasteriis Abbatia, quæ sunt in ejus peculiari territorio non autem in diœcesi Episcopi, in quibus terminis solum urgere possunt dicta per Gallet. in *Margar. cas. conse. v. Moniales 4.* Gavant. in *man. Episcop. v. Monialium clausura num. 58.*

98 Quod verò ad Confraternitates Laicorum ratio desumitur ex ipso decreto Concilii *sess. 22. de reſor. cap. 8.* dum loquitur de munitis privilegio exemptionis. Quare resolutiones Sac. Congregationis præpositæ negotiis Episcoporum, & Regularium adductæ per Ciarlin. *controv. forens. lib. 1. cap. 65. sub num. 5. & seq.* ac Barboſ. in *collecl. ad d. cap. 8. nu. 24.* loquuntur de Confraternitatibus Laicorum erectis in Ecclesiis Regularium, sitis quidem in diœcesi Episcopi, sed exemptis, Inde enim liquet, quod sicut verba Concilii non conveniunt erectis in dictis Ecclesiis, circa quas sunt fines diœcesis Episcopi, non tamen intus eam existunt, sed in territorio proprio Abbatia, neque idè nituntur privilegio exemptionis, sed jure peculiaris territorii contradistincti, ac penitus separati à finibus diœcesum circumstantium, ita neque includuntur sub dicta Conciliari dispositione, ut pluribus congestis rectè Ciarlin. *d. cap. 220. n. 110. cum seqq.* inferens ad visitationem *num. 112.* Hinc Flor. de *Mena var. quæst. lib. 3. qu. 24. num. 22.* Ricc. in *prax. resol. 303. in 2. edit. & Barboſ. in dict. cap. 8. num. 16.* dixerunt, Abbates habentes jurisdictionem quasi Episcopalem posse in vim prædicti decreti Conciliaris visitare collegia pia, fraternitates, confraternitates. Tum ex identitate rationis in eis vigentis quoad proprium territorium, Tum quia nomen Episcopi eidem congruere videtur, dum curam Episcopalem ibi gerunt.

99 Ad 7. Si loquimur de visitatione, dicitur primò, verba Concilii *sess. 7. de reſor. cap. 7.* quod locorum Ordinarii Ecclesias quascumque quomodolibet exemptas auctoritate Apostolica singulis annis visitare teneantur, verificari etiam in inferioribus habentibus jura Episcopalia ex Azor. *instr. moral. part. 1. lib. 12. cap. 18. quæst. 6.* cujus etiam meminit Barboſ. in *collecl. Concil. sess. 21. de reſor. cap. 8. num. 5.* ac sententia Rotæ coram Gypſio *decis. 298. part. 4. divers.* quod ab ea repetunt Ricc. in *pr. resol. 238. num. 3. in 2. edit. & Barboſ. ad d. sess. 7. cap. 8. nu. 24.* quare eadem Rotæ in præcitata Salmaticen. jurisdictionis coram Seraph. *decis. 117.* apud Tambur. respondit, hoc decretum non obſtare Abbati exercenti jurisdictionem in aliquo territorio ex consuetudine immemorabili confirmata per Sedem Apostolicam, quin possit Ecclesiam visitare, cujus etiam mentionem fecit Barboſ. *d. num. 25. & in Collecl. Bullar. v. Abbas 1.*

100 Neque refert, quod *sess. 24. de reſor. cap. 9.* sancitum sit, constituta in visitatione exemptorum observanda esse etiam in iis Ecclesiis sæcularibus, quæ in

nullius diœcesi dicuntur. Nam respondetur cum Flore de *Mena d. qu. 24. num. 24.* relato etiam à Barboſ. in *collecl. ad d. cap. 9. num. 7.* non procedere in Ecclesiis, pleno jure subjectis Abbati, in eas habenti jurisdictionem Episcopalem, & temporalem ad textum ejusdem Concilii *sess. 25. de reſor. cap. 11. propè fin.* quod ibidem Flores subdit practicari in curia Romana, ac decrevisse auditores Rotæ. Quare Ciarlin. in *citato cap. 120. num. 112. & seqq.* negavit, Episcopum viciniorem posse vigore dicti *cap. 9.* visitare Ecclesias subjectas Prælato in eis habenti jura Episcopalia. Quia non solum dicuntur esse extra diœcesim cujuscumque Episcopi, sed ipsum in eis tanquam suo peculiari territorio habere jus visitandi privativè quoad alios.

Si verò ad exercitium Pontificalium dicitur, Episcopum viciniorem non posse Pontificalia exercere in Ecclesiis, ac locis Abbatia, quæ sit nullius diœcesis sine expressa licentia Abbatis, in cujus facultate est vocare, quem maluerit Antistitem Catholicum, quem admodum à Sac. Congregatione decisum fuisse referunt Aldan. in *comp. Can. resol. tit. 8. sub num. 11.* & Barboſ. in *collecl. ad Concil. sess. 6. de reſor. cap. 5. num. 16.*

Si demùm de administratione Sacramenti confirmationis admittitur, quidem illius Ordinarium ministerium esse solum Episcopum juxta *Can. 3. de reſor. sess. 7.* dicti Concilii. At si locus sit nullius diœcesis, dicitur, inferiorem ab Episcopo, cui ille subest absque licentia viciniore posse vocare, quem maluerit pro dicto Sacramento Confirmationis administrando, prout inquit resolutum fuisse Aldanus, & Barboſa ubi supra, iterumque post Armendariz. in *addit. ad recop. leg. Navar. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcop. num. 68.* testatur idem Barboſ. in *collecl. ad Concil. sess. 7. de confirm. dict. Can. 3. nu. 11. & in collecl. ad Bullar. ver. Confirmationis Sacramentum.* Et ratio videtur clara, quia ad collationem dicti Sacramenti requiritur jurisdictionio. Et idè Episcopus non debet confirmare, nisi spiritualiter sibi subditos,

Postremò ad 8. respondetur, quod S. Congregatio eam non abnegavit inferioribus Episcopo, si habuerint jurisdictionem ordinariam in loco, cujus, verba refert Garz. de *benef. part. 2. cap. 3. num. 19 propè fin.* à quo idem mutuatus refert Barboſ. in *collecl. ad dict. cap. 9. Concilii num. 77.*

Nec replicetur dictas Ecclesias hodie non esse regulares, sed unà cum Monachis redactas fuisse ad statum sæcularem. Nam respondetur, quod ex regulis juris communis non mutant subjectionem ex Abbate in Episcopum, neque illam amittunt, sed illas, ac integras retinent omnes priores libertates, & privilegia ex annotatis ab Innocent. in *cap. 2 nu. 4.* Joan. Andr. *col. 4. in princip. Abb. num. 9.* Imol. *num. 4.* & aliis, de *capel. monach.* iterumque in *cap. Abbate 25. num. 4. de verb. significo* ubi etiam Butr. *num. 22 & Abb. numer. 16.* traditque Prob. ad *Monach. in cap. cum de beneficiis 5. num. 46. de præb. in 6.* Oldrad. *consil. 267. num. 1.* Gemin. *consil. 125. num. 12.* Rip. *resp. 3. ad cap. 2. de reſcript. num. 12.* ac fusè Tambur. de *jur. Abbatiss. tom. 1. disput. 15. quæst. 11. à num. 4.* Rota in *Taraconen. Sacristia 29. Maii 1601. coram Justo apud Garz. de benefic. part. 7. cap. 15. num. 8. & in Aquilana jurisdictionis 30. Martii 1607. coram Innocentio X. & coram Coccino decis. 452. num. 8. & decis. 59. num. 3. & cum seqq. post tom. 3. Tamburini.*

CONSULTATIO. IX.

An Archihospitale S. Spiritus cogi possit ad contribuendum Seminario pro rata suorum Prioratum ex decreto S. Concilii Tridentini *sess. 23. cap. 18.*

Negative respondendum videtur. Primò, quia fructus, ac redditus, qui colliguntur ex bonis hujusmodi

modi Prioratum spectant ad Archihospitale, & sunt destinati pro infirmis, ac pauperibus ab ipso alendis, qui propterea sunt à qualibet etiam canonica contributione immunes ex privilegiis Cœlestini III. Cœlestini V. Eugenii IV. & Sixti IV. ipsi concessis, ibi: *Ut de bonis intuitu pietatis à Christi fidelibus vobis, & Hospitalibus membrorum, seu domorum Hospitali nostro S. Spiritus subceptorum ad sustentationem pauperum hospitalium predictorum nulli canonicam iustitiam, seu portionem teneamini solvere, & ad id à quoquam coarctari aliquatenus non possitis auctoritate Apostolica vobis presentium tenore indulgemus.* Et mox: *Concedentes insuper motu, scientia, & auctoritate similibus tam hospitalis predicti, quam omnium aliorum eius membrorum, & locorum in obedientia, subiectione, correctione, & omnimoda dispositione Præceptoris dictas nostris Archihospitalis S. Spiritus in Saxia de Urbe solum, & dumtaxat existentium, ab eodem dependentium Præceptoribus, Prioribus, seu Rectoribus pro tempore existentibus, quod de relictis, & obventitiis ex nomine dictarum Præceptoriarum, membrorum, & locorum factorum ad solvendum aliquam quartam Episcopalem, seu parochialem, neque aliquam gabellam, passum, seu impositionem, & quodvis aliud onus, etiam occasione rerum, bonorum, fructuum, & animalium dicti Hospitalis nostri S. Spiritus de Urbe, in quibus locis dein, eps præteritis futuris temporibus non teneantur, nec ad id à quoquam in viii compelli, seu coarctari possint, aut valeant.*

2 Secundò. Quia redditus dictorum Prioratum sunt destinati pro auxilio Mendicantium, qui idcirco sunt immunes ab eiusmodi contributione, etiam ex decreto Concilii, ibi: *Et omnium Monasteriorum, non tamen mendicantium.* Appellatione autem mendicantium venit Hospitale pauperum infirmorum, quia pauperes infirmi sunt verè mendicantes.

3 Tertiò. Quia Archihospitale S. Spiritus est Ordinis Eremitarum S. Augustini, quod propterea gaudet privilegio Mendicantium, ut per Rodriq. tom. 1. qu. 2. art. 1. cum seqq. & qu. 4. art. 1. tom. 3. quest. 49. art. 1. & 4. Ricc. decis. 196. num. 9. vers. Item Collegia, Monasteria mendicantium à contributione Seminarii immunita sunt. Et quia in dicto Archihospitali constructum est Monasterium monialium pauperum projectarum, quibus administrat omnia ad victum necessaria. Unde est locus pius, ac opus mendicantium, quod pariter videtur immune à contributione Seminarii ex verbis decreti Tridentini, ibi: *Non tamen mendicantium.*

4 Quartò, quia gaudet omnibus privilegiis Monachorum Casinensium, ut patet ex Constitutione 22. Sixti quarti, quæ incipit: *Religionis Zelus*, ubi Pontifex pro maiori favore, & quiete Archihospitalis, illius membrorum, ac Præceptoriarum motu proprio concessit, & communicavit Archihospitali omnes, & singulas prærogativas, exemptiones, immunitates, libertates, privilegia, & indulta quæcumque, aliàs concessa Congregationi S. Justinae, & in futurum concedenda tam in genere, quam in specie, ac omnibus Monasteriis, locis, membris ac personis dictæ Congregationis cum clausula: *Quorum tenores &c. ac si de verbo ad verbum presentibus insererentur*, habere voluit pro sufficienter expressis cum clausula, *perinde ac si*, Archihospitali, & ejus membris concessa fuissent &c. communicatio cum sit generalis, & Congregatio Casinensis sit prorsus immunis quoad omnia ejus membra à contributione Seminarii, vt constat ex indulto Pii Quinti sub anno 1570. decimo Kal. Aprilis, de quo in Bullario Casinensi in ordine 182. num. 2. sequitur, quod privilegium præfatum, licet fuerit concessum post dictam communicationem, suffragetur Archihospitali, ac omnibus illius membris propter communicationem generalissimam, quæ comprehendit etiam futura, & operatur, ac si privilegium Pii V. concessum

Casinensibus fuisset concessum Archihospitali ex vi communicationis, Oldrad. conf. 300. & Rot. decis. 40. num. 1. part. 4. recent. & coram Crescentio decis. 5. privileg. part. 2. divers. decis. 8. num. 5. cum aliis plena manu congestis à Tambur. de jur. Abbat. disp. 17. qu. 1. num. 17. ubi sub num. 19. firmat quod per dictum privilegium Pii V. communicans Casinensibus omnia privilegia Mendicantium, omnia quoque privilegia Mendicantium censentur communicata Basilianis ob communicationem privilegiorum Casinensium ad favorem Basilianorum, factam à Gregorio XIII.

Neque obstat, quod ex hujusmodi communicatione lædatur jus Seminariis, undè privilegia non sunt amplianda, & quia communicatio privilegiorum est potius odiosa, ex quo agitur de subtractione juris tertii, quo calu clausula generalis non videtur suffragari ad effectum derogandi privilegio contributionis concessio Seminariis ex decreto Concilii. Nam respondetur communicationem hujusmodi privilegiorum emanasse pro favore, ac quiete Archihospitalis, quo in casu communicatio dicitur favorabilis, præcipue quia emanavit motu proprio, atque ex certa scientia, & cum clausula, perinde ac si privilegia Casinensium essent concessa Archihospitali. Quare communicatio detegitur favorabilis, atque adeo comprehendit omnia privilegia concessa Casinensibus, ac flante dictione *perinde*, quæ importat omnimodam qualitatem, ac refertur ad omnes qualitates expressas in privilegiis communicatis, ut per Barbof. in dicta dictione nu. 3. & 4. Et quia communicatio privilegii immunitatis à contributione Seminarii est conformis privilegiis Archihospitalis supra relatis, & attento Concilii decreto, quod loca Archihospitalis sunt loca Mendicantium.

Præterea non applicatur conclusio, quia communicatio à Sixto Quarto facta fuit tempore, quo jus hoc Seminario non erat quæsitum. Undè videtur cessare objectum, cum privilegium Pontificis, & si non tollat jus quæsitum, benè tamen potest tollere jus quærendum, Dec. consil. 269. num. 10. Cravet. consil. 135. num. 7. Ruin. consil. 108. num. 6. volum. 2. & consil. 160. num. 8. volum. 4. Accedente præsertim observantia immunitatis quæ tanquam interpretativa vel dictæ communicationis privilegiorum, vel qualitatis superius expressæ bonorum Prioratum Archihospitalis, tollendo omnem difficultatem, quæ circa illa oriri posset, tueatur jus Archihospitalis, cum tanta sit vis interpretationis resultantis ex observantia, ut prævaleat interpretationi juris, etiam si verior esset, Rot. coram Buratto decis. 944. num. 6. & part. 6. recent. decis. 16. num. 10.

Demum quia in his Prioratibus non habet locum 7 decretum Trident. dist. cap. 18. sess. 23. Nam in eo discernitur, quod Seminario applicentur fructus mensæ Episcopalis & Capitulo ac Dignitatum, Personatum, officiorum, præbendarum, Abbatiarum, & Prioratum cujuscunque Ordinis, & Hospitalium quæ dantur in titulum, vel in administrationem perpetuam. Prioratus autem ordinis S. Spiritus non dantur in titulum, neque in administrationem perpetuam, vetante id Constitutione Sixti Quarti, incipien. *Et si unquam sub anno 1470. Septimo Kal. Februarii*, ibi: *Hospitalia, Præceptorie, membra, loca Ordinis S. Spiritus in Saxia non conferantur, nisi fratribus dicti Ordinis expresse professis ad nutum Præceptoris pro tempore, nec in titulum, vel commendam conferri possint, nec in administrationem.* Quinimò juxta Constitutionem 7. Innocentii III. sub §. 2. nunquam fuit à sua erectione datum in titulum seu administrationem, sicuti juxta Constitutionem Concilii Viennensis, quæ est inter Clementinas in cap. 2. de relig. domib. requirit Concilium Tridentinum d. cap. 18. de reform. Prælati ad ejus curam destinatus, illud non habet neque in titulum, neque in ad-

in administrationem, sed duntaxat tanquam Magnus Præceptor Ordinis designatus à Summo Pontifice præest, uti caput Regularium ejus regimini.

8 Adde, quod bona horum Prioratum, tanquã donata à Sede Apostolica Archihospitali, ad subeundum hospitalitatis oneribus, licet deinde assignata fuerint singulis Fratribus dicti Ordinis S. Spiritus, uti Præceptoribus, non tamen dicendum est, quod fuerint separata à dote, seu mensa Archihospitalis, & dictis Fratribus assignata pro eorum portionibus, ut in puncto firmat Corn. omninò videndus *conf. 225. n. 1. vol. 1.*

9 Maximè quia cum hujusmodi bona sic divisa non eriguntur in beneficia separata à tota mensa Archihospitalis, non debent considerari tanquam beneficia Ecclesiastica, neque etiam uti manualia, cum remaneant tanquam bona prædialia, & temporalia dicti Archihospitalis, licet singulis assignata quoad solam fructuum administrationem, commodioris servitii causa in præstanda pauperibus hospitalitate, ut subdit Corn. *dict. confil. 255. nu. 4.* Est autem generale, quod officia etiam in administrationem concessa Regularibus, nullatenus dici possint beneficia Ecclesiastica ex traditis à Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 3. n. 23.* quia verè tunc non continent administrationem jurisdictionalem beneficii, sed duntaxat nudam administrationem fructuum partis bonorum Monasterii, ut in specie Prioratum Archihospitalis S. Spiritus dixit Rot. in Trojana pensionis coram Pirovano, quæ est *decis. 302. num. 1. ac 2. part. recent.* quam repetit Lezan. in *Mare magno Eremit. S. Augustini § 6. n. 15.*

10 Ex quibus sequitur, hujusmodi bona non teneri ad contributionem Seminarii diœcesis, in qua situm non est Archihospitale, licet in dictis bonis erecta fuisset Ecclesia, & vulgare id esse colligitur ex adductis à Barbol. *ad d. cap. 18. Concilii n. 15.*

11 Unde non obstat, quod hospitalia teneantur pro beneficiis annexis contribuere Seminario diœcesis, in qua sita sunt beneficia, licet illa sint extra ipsam. Quia Prioratus, & Præceptoriatu S. Spiritus non sunt beneficia annexa, atque adeò non versamur in casu Concilii, quod sanè probandum est à Seminario tanquam fundamentum suæ intentionis, *l. circa eum, ff. de probat.* sed sunt officia administrandi ea bona, quæ nunquam fuerunt sub dominio alicujus beneficii Archihospitali annexi, sed semper sub dominio Archihospitalis, distributa tamen per ejus Administratores in singulas præceptorias non annexas, sed erectas.

At nihilominus censeo, hujusmodi Prioratus comprehendendi in decreto S. Concilii Tridentini *d. cap. 18. sess. 23. de reform.* atque adeò teneri ad Seminarii contributionem. Nam Concilium ad illud Hospitalium genus se restringit, quæ dantur in titulum, seu administrationem, & vel ratione reddituum, vel personarum dicuntur Ecclesiastica, *Clemen. quia contingit*, ibique Anchar. *n. 8. Tob. Nonn. conf. 61. n. 7 & 8. Zerol. in prax. Episcop. part. 1. v. Hospitale vers. 10. dub. 7. Barbol. de potest. Episc. alleg. 77.* non autem ad Hospitalia, quæ administrantur à Laicis, & in quibus sunt bona Laicorum, ut in Gloss. *d. Clem. ver. Altare, de relig. dom. Armiadar. in addit. ad recopil. l. Novar. lib. 1. §. 2. de Hospital. num. 3. 13. & 15. Barbol. d. alleg. 77. Tob. Nonn. d. conf. 61. n. 9.*

12 Dubitari autem nequit, quin Hospitalia, sive Prioratus S. Spiritus sint Ecclesiastica ex eo præcipuè, quod publicam habeant annexam Ecclesiam, & autoritate Summi Pontificis sint fundata per text. in *cap. de Xenodochiis, & cap. Ad hoc. de re leg. dom. ac in l. privilegia, Cod. de Sacros. Eccles. Cardin. in d. Clem. quia contingit, in 4. notab. & annotat Innocent. in cap. Inter delectos, de donat.*

13 Minusve inter exceptos ab eodem Concilio Tridentino, ibi: non tamen Mendicantium, connumerari valent. Quia Concilium excipit Mendicantes, de

quibus in *cap. 1. §. sanè, de relig. domib. in 6. & in cap. quia ex eo, in princip. juncta Gloss. ver. alii Mendicantes, de pact. ii* autem dicuntur Mendicantes, quibus regula, vel constitutio interdicit possessiones, sive redditus ad propriam sustentationem, & incerta mendicitas eis præbet victum per publicum quantum, *d. cap. 1. §. Confirmatos, de relig. dom. in 6. Gloss. in cap. quorundam, ver. Mendicantium, ubi Archid. & Joan. Andr. de elect. eodem lib. & in cap. 1. ver. Mendicantes, de excess. Pralat. pariter in 6. Feder. de Sen. conf. 12. n. 1. Bald. confil. 438. num. 21. lib. 2. Anchar. confil. 109. num. 2. traduntque Aretin. in l. 1. num. 6. ff. de testament. Rebuff. super concord. tit. de Regia ad Pralat. nom. fac. §. 1. ver. Mendicantes.* Atqui talis definitio non adaptatur Hospitalibus, seu Prioratibus hujusmodi. Quia multa bona, ac redditus possident, qui licet in pauperum, ac miserabilium personarum subsidium erogentur, libera tamen eorum possessio, & administratio est penes ipsum Hospitale, *Felin. in cap. querelam numero 7. de jurejur. Bartol. in l. si quis servo in 2. notab. de furt. & Cratian. discep. 291. num. 11.*

Quod autem Archihospitale Sancti Spiritus, cujus membra asseruntur esse Prioratus, sit Ordinis S. Augustini, ac propterea inter Mendicantes relatus in *dict. cap. 1. de relig. dom.* nullatenus probatur, nec in ipsius fundatione, de qua in diplomate Innocentii III. in Bullar. tom. 1. *constit. 7.* id habetur. Neque simplex enunciativa in privilegio Sixti IV. emissa aliquid probat ex traditis à Bald. in *l. ad probationem, in fin. Cod. locati, Abb. confil. 53 volum. 2. Alexand. confil. 36. colum. fin. & observant Doctores in l. optimum, Cod. de contrah. & commit. stipul.* Præter quod non nisi ex vi privilegii, seu communicationis inter Mendicantes, de quibus in *dict. cap. 1. de relig. dom.* adscribi valet, & Concilium excipiendo Mendicantes, intelligendum est de Mendicantibus in jure expressis, prout omnis dispositio intelligi debet, *cap. Cum dilectus, de consuet. cap. causam de rescript. l. 1. Cod. de noxal.* Extatque constitutio Beati Pii Quinti sub anno 1570. die ultima Junii, Pontificatus sui anno 5. in qua revocantur omnia privilegia, quæ temporalitatem concernunt, concessa quatuor Ordinibus Mendicantium, quæ deinde fuerant communicata Canonicis Regularibus Sancti Augustini Congregationis Lateranensis, Sancti Salvatoris, Sanctæ Crucis Columbriensis, ad Monachis Sancti Benedicti Cassinensis, Montis Oliveti, Vallis Umbrosæ, nec non Congregationis Cisterciensis, & Carthusianæ, ac Sancti Hieronymi Hispaniarum, & Camaldulensis, ac fratrum militiæ Jesu Christi reformatorum, atque aliis quibuscumque Ordinibus, asserente Pontifice, absurdum esse, eos, qui Mendicantes ex quatuor Ordinibus non sunt, sub Mendicantium hujusmodi colore à solutionibus eximi. Et apparet, Canonicos Regulares, qui sunt Ordinis Sancti Augustini, & protalibus appellanur in dicta Constitutione non posse ex hoc prætextu evitare contributionem Seminarii debitam, vigore quorumcumque privilegiorum etiam Mendicantium ipsis communicatorum. Verba Pontificis summi sunt ista: *Pius Papa Quintus, &c. Romani Pontificis, &c. sanè, licet alias nos cupientes Mendicantium Ordines, &c. diversa Concilii Tridentini decreta, quæ ipsis contraria videbantur esse, declaraverimus, variaque privilegia concesserimus, deinde verò illa omnia ad Canonicos Regulares Ordinis Sancti Augustini, &c. ac etiam Monachos Sancti Benedicti Congregationis, & Ordinis Casinensium, &c. extenderimus. &c. ita tamen, ut ipsi à contributione Seminariorum pauperum Clericorum juxta ordinationem Concilii Tridentini erigendarum, &c. minime exempti essent, &c. Attendentes nihilominus tam ex communicatione, & concessione hujusmodi locorum, & Ordinariis,*

Ordinariis, Parochialium Ecclesiarum Rectoribus, aliisque beneficiatis, & personis diversa inferri præjudicia, quod intentionis nostræ nunquam exiitisse, nec esse, quatuor Ordinum Mendicantium privilegia, quæ temporalitatem concernunt eis communicare, &c. cum absurdum sit, eos, qui Mendicantes ex quatuor Ordinibus non sunt, sub Mendicantium huiusmodi colore à solutionibus eximi, motu proprio omnia, & singula privilegia, exemptiones, & alia præmissa, quæ temporalitatem, etiam si sit solutio decimarum, primitiarum, quarta, medietatis, vel alia funerum, & oblationum pars, concernunt, præter, & contra mentem nostram emanasse declaramus.

15 Constitutione verò Cœlestini, ac Sixti, quarum vigore prætenditur immunitas à contributione Seminarii, ultra quod per subsecutum Concilium Tridentinum dict. cap. 18. fuerunt abrogatæ per ea, quæ diffusè tradit Gonzal. ad reg. 8. Cancell. numero 25. attentæ præsertim clausula, non obstantibus quibuscumque privilegiis, Clemens. 1. in fin. de sepulch. Joan. Andr. in cap. 1. num. 4. de excess. Prælat. in 6. Bartol. in extr. ad reprimendum sub nn. 11. Ruin. consil. 163. num. 17. & seq. lib. 1. Cum in illis non sit facta specifica mentio Seminarii, ac expressè derogatum huic dispositioni Conciliari, nihil suffragatur, Archidiacon. in cap. 1. numero 2. de constitut. Coccin. decis. 219. num. 6. & decis. 341. num. 2. part. 1. recent. Caval. decis. 247. num. 10. & fuit dictum in Hispalen. decimarum 27. Junii 1644. coram Corrado.

16 Neque relevat communicatio concessa, etiam quoad futura ab eodem Sixto Quarto Archihospitali S. Spiritus privilegiorum Congregationis S. Justinae, cui postea B. Pius Quintus concessit expressè immunitatem à taxa Seminarii, & consequenter eadem immunitate frui debeat Archihospitale ad text. in leg. assensu, ff. de hered. institut. leg. si ita scripsero, ff. de condit. & demonstrat. Oldrad. consil. 300. num. 8. Paris. consil. 22. n. 8. lib. 4.

17 Quia respondetur primò, quod idem B. Pius Quintus declaravit, revocavitque præfata privilegia, quæ temporalitatem concernunt, ut dictum est. Secundò, quia cum hæc immunitas sit exorbitans à jure, & præjudicialis Seminario, communicatio privilegiorum ad hæc minimè extendi potest, Rot. decis. 214. numero 4. part. 2. & decis. 40. num. 8. part. 4. recent. quia est in genere, ac perinde non recipit extensionem, ut comprehendere valeat immunitatem à solutione taxæ, quæ tanquam tertio præjudicialis sub generalitate verborum comprehendere non potest, sed speciali nota digna est, prout in simili de exemptione à solutione Decimarum dixit Rota cum aliis relatis in Cæsaraugustana decimarum 12. Decembris 1650. coram Meltio, §. quod autem, ubi, quod in communicatione privilegiorum non veniunt ea quæ facillè concedi non solent, nisi de iis in ipsa communicatione fiat specialis mentio, quæ in hoc casu non extat. Tertio, quia cum Casinenses, & aliæ undecim Congregationes hanc immunitatem obtinuerint titulo oneroso, soluta scilicet Camera Apostolicæ ingenti pecuniarum summa, ex sola vi communicationis ad æqualitatem servandam dici nequit immune Archihospitale, quod nihil omninò solvit.

18 Neque difficultatem facit quod Sixtus Quartus prohibuerit, Prioratus huiusmodi conferri in titulum, seu administrationem, ac proinde versetur in casu excepto à Concilio Tridentino; quodque eorum redditus erogentur in curandis infirmis, ac sustentatione projectorum, atque aded contributioni Seminariorum obnoxios non esse, cum ex iis, deductis expensis, nihil ad commodum Priorum superfit.

19 Nam quoad primum dicimus in Ordine S. Spiritus, præter hospitalia adesse domos, Prioratus, & benefi-

cia, ut apertè dignoscitur ex citata Constitutione Sixti Quarti, ibi: omnia & singula Hospitalia, domos, Præceptorias, Oratoria, Prioratus, Ecclesias, Capella, Membra, seu beneficia dicti Hospitalis, & advertit Rota in Aquilana Prioratus decisione 772. part. 1. divers. Hi autem Prioratus, tanquam Regulares, nonnisi eisdem Sancti Spiritus fratribus conferri possunt, cap. Cum singula, de præb. in 6. Clemens. 1. de supplen. negligent. Prælat. & quod Prioratus Sancti Spiritus conferantur in titulum, seu administrationem eisdem fratribus, sumpto argumento à sensu contrario ex eadem Sixti Constitutione perspicuè liquet, cum prohibeat illos quidem conferri in titulum, seu administrationem aliis, quàm fratribus, argum. cap. Eum Apostolica de iis, quæ sunt à Prælat. sine consens. capit. & cap. Cum virum, de regular. Neque hoc repugnat voto paupertatis. Quia cum sint ad nutum Superioris amovibiles, & semper ad dimittendum parati, non dicuntur proprium aliquid possidere, quamvis durante administratione de fructibus suorum Prioratum ad libitum disponere possint, Cardinal. in Clement. 2. §. sed & tales, de vit. & honestat. Cleric. & in Clement. Gratia, colum. penult. ad fin. de rescripti. Et ita in terminis Prioratus Sancti Spiritus, quod fratribus conferantur in titulum, seu administrationem absque eo, quod lædatur votum paupertatis, firmavit Rota in dicta Aquilana Prioratus, omninò videnda, præcipuè num. 8. ubi quod non repugnat, quod isti Prioratus conferantur in titulum, & tamen sint ad nutum amovibiles.

Ex quibus tollitur secundum. Quia Priores non in hunc solum, sed etiam in proprios usus possunt illorum redditus convertere, ut prædiximus.

Verum Prioratus S. Spiritus esse exemptos à contributione Seminariorum per privilegium speciale, declaravit Sacra Congregatio super Episcopis, & Regularibus in Reatina 6. Septembris 1603. Ideò parandum est Sacræ Congregationi, dummodò constet authenticè ita declarasse.

CONSULTATIO. X.

- 1 An Episcopus possit publicè denunciare excommunicatum Regularem exemptum, qui ob delictum notorium incidit in excommunicationem laicam à jure, vel ab homine saltem, ut ab aliis evitetur.
- 2 An Superior Regularis Nuncium Apostolicum includem Synodalem, & à Diocesi Episcopi denunciantis ultra duas dioceses distans, possit in Conservatorem eligere.

Ad primum, quod attinet, affirmo per textum in Clement. unic. §. Præcipientes, de consanguinit. & affinit. Clemens. 1. de privileg. ubi Canonistæ cap. 1. de penitent. in 6. tradente etiam Gloss. in cap. Cum voluntate, §. final. de sentent. excomm. & in Extravag. unic. de privileg. ibique Doctores, quibus adstipulantur Fel. in cap. non potest, n. 3. de sentent. & re judic. Abb. in cap. nimis grave. nu. 4. & 5. de excess. Prælat. Gloss. in cap. 2. §. ad hæc de penitent. & remis. v. puniri, dicens: quandoque Episcopus non punit, sed penam juris publicat. Et hanc conclusionem quamplurimis autoritatibus firmat Gambar. de potest. legat. in Regular. numero 1. & 2. Henriquez lib. 7. sum. de Indulg. num. 25. §. 7. Quarant. in sum. Bullar. v. monasteria monachorum, vers. Hic tangenda Lancel. de attent. part. 2. cap. 4. limit. 21. num. 7. Gabr. com. conclus. lib. 6. cap. de regul. jur. conclus. 3. num. 43. Trivis. decis. 36. num. 2. Coch. de jurisd. in exempti. part. 2. quest. 44. num. 39. & 40. Rodriq. tom. 2. quest. regul. 63. art. 11. Diana part. 3. tract. 2. de dub. Regul. resol. 35. Ricc. resol. 110. in fin. part. 2. Barbof. de potest. Episcop. allegat. 105. num. 73. & ad Concil. Trident. sess. 25. cap. 14. numero 11. qui plures declarationes Sac. Congregationis adducit, ac nos alibi.

Non obstat prætextus exemptionis vigore privilegiorum à jurisdictione Episcopi. Tum quia agitur solum de denunciatione excommunicationis. Episcopo autem per privilegia Regularium non est interdicta, facultas denunciandi; nam ea tantum sublata sunt, quæ expressè eximuntur, Franch. in cap. 2. num. 10. de constitut. in 6. Gratian. discept. 918. numero 11. Rot. dec. 324. num. 15. & 16. part. 1. recent. dictaque privilegia interpretari debemus eo modo, quo minus lædant jus commune, cujus dispositione Episcopus habet jurisdictionem in Abbates, & Regulares, tam in criminalibus, quam in civilibus, ut per Canonistas in cap. quoniam, de offic. ordinan. Capel. Tholof. decis. 308. Guid. Pap. decis. 199. Rot. decis. 78. numero 1. cum sequenti. part. 1. diversor. Præsertim quando ex delicto oritur scandalum, & Superiores regularium non solum essent negligentes in corrigendis suis subditis, sed potius (quod absit) eorum culpas approbarent, juberentque: quo in casu intrat dispositio Constitutionis Beati Pii Quinti super confirmatione, & nova concessione privilegiorum Ordinum Mendicantium, §. quoniam verò, in qua disponitur, tali casu posse Episcopum exercere omnem jurisdictionem contra Regulares, ut videre est apud Quarant. fol. mihi 524. Ac præsertim quando agitur de læsione immunitatis Ecclesiasticæ, ut latè Bellet. disquis. cleric. part. 1. §. 5. num. 10. cum sequenti. Abb. in cap. Cum juris sententia, num. 11. & ibi Felin. num. 7 de judic. quoniam, sicuti permittitur Conservatoribus Regularium eos defendere à violentiis illatis in eorum bona, ita quoque permittitur Episcopis pro defensione bonorum suæ Ecclesiæ, Doctores in cap. 1. de pœnitent. in 6. Ergo multò magis, quando Episcopus nihil de novo facit, sed jam factum aperit. Quippe qui declarat, nihil addit, leg. adeo, §. cum quis, ff. de acquir. rer. dom. ac fusè Gabr. iii. 6. de reg. jur. concl. 3. n. 1.

Limitant nonnulli hanc conclusionem ita, ut id fieri nequeat, nisi servata forma cap. 14. sess. 25. de Regular. & in terminis declaratoriarum censurarum, in quas ipso jure Regularis incidit, tradit Sorb. in comp. priv. vil. minor. ver. exemptio, Rodriquez tom. 2. quest. regul. 63. artic. 7. Ac nisi Regulares habeant privilegia specialia, quod in ipsos ab Ordinariis sententiæ excommunicationis non possint promulgari. Quo casu cum exemptio sit personalis, ubicumque delictum committatur, nequeunt denunciari excommunicati, quamvis excommunicatio incuratur ipso jure, ut per eundem Sorb. loc. citat. Henriquez ubi supra cap. 25. Lezan. in summ. tom. 1. cap. 11. num. 15. Peyrin. de privileg. Minim. tom. 1. constitut. 2 Sixti Quarti §. 10. num. 13. & num. 14. Tamburin. de jur. Abbatiss. tom. 2. disput. 14. quest. 5. numero 7. Zerol. in prax. Episcop. part. 1. ver. Excommunicatio in fine. Vel nisi delictum sit notorium, & nulla tergiversatione celari possit, Felin. in cap. non potest num. 3. de sentent. excommunic. & de re judic. Rodriquez dict. quest. 63. artic. 11. Barbol. de potestat. Episcop. allegat. 105. num. 73. & in collect. Bullar. ver. Regulares in fin. Ugolin. eodem tract. de potestat. Episcop. cap. 20. §. 10. num. 1. Quia, si delictum non est notorium, requiritur declaratoria, quæ per Judicem suum, qualis non est Episcopus, promulgari debet, cum sit actus jurisdictionalis. Si verò est notorium, neque declaratoria, neque ulla causæ cognitio requiritur. Et ita cum Episcopus nullum jurisdictionis actum exercent, nil mirum, si hoc casu id ei permittatur, Franch. in cap. 1. nu. 5. de priv. in 6. Navar. consil. 2. n. 2. lib. 5. de sentent. excommunic. Sanchez consil. moral. lib. 6. cap. 9. dub. 1. num. 29. Dian. resolut. 35. in fin. part. 3. tract. 2. Tamburin. de jur. Abbatiss. d. n. 7. Itaque debet constare de delicto per evidentiam facti, vel per rem judicatam, aut per confessionem judiciali ipsius delinquentis, Ugolin. de irregul. cap. 47. §. 1. in princip. Hinc cum olim quidam Eques

Hierosolymitanus suum Parochum publicè alapa percussisset, & citatus ab Ordinario sua privilegia opposuisset, & quamvis ipso jure esset excommunicatus, cum omnibus tamen conversaretur, re ad Congregationem Concilii delata, Sacra Congregatio censuit, non posse Ordinarium exercere in eum ullam jurisdictionem, neque excommunicando, neque declarando excommunicatum, quia ex privilegio exemptus est, ut cap. 11. sess. 24. Concilii Tridentini. Tamen ex quo ipse ob talem percussorem incidit in excommunicationem eam. Si quis suadente, posse Episcopum præcipere omnibus Parochis, & Canonicis, & aliis, Sacerdotibus, ne eum admittant intra Ecclesias eidem Episcopo subjectas. Atque idem postea respondit Sacra Congregatio annis præteritis ab Archiepiscopo Salernitano consulta. Quæ quidem declaratio in ea parte, in qua dicitur, Episcopus non posse exercere ullam jurisdictionem in exemptum, etiam declarando eum excommunicatum, eam habet rationem, quia hujusmodi declaratio requirit partis citationem, Gloss. in Clemen. presenti ver. Constitueria de censur. & in Clemen. 2. eodem ver. de pœnitent Felin. in cap. Rodolphus num. 41. de rescript. & Card. consil. 132. numero 4. Aut certè requiritur citatio partis in discussione causæ, & verificatione facti, propter quod fertur declaratoria, licet in declaratoria ipsa non requiratur, Citatio autem cum sit actus jurisdictionis, non potest decerni ab Episcopo contra exemptum, cujus non est Judex competens, can. de illicita 24. quest. 3. cap. ex parte ver. auctoritate Iudicii citatus de rescript. & tradit Vant. de nullitat. ex defectu citationis num. 27. & num. 35. Est enim citatio decretum interlocutorium, ut probatur in l. cum Clericis; ibi: sententiarum tuarum auctoritate pulsantur, atque ibi tradit Glossa, & Bald. C. de Episc. & Cler.

Ac præterea speciale est, ut Religiosi Sacramenta administrantes sine Parochorum licentia possint à locorum Ordinariis denunciari excommunicati, Clement. Religiosi de privileg. Ergo in contrarium est jus commune, l. jus singulare, & l. quod vero ff. de legib. Quod satis innuit in d. Clementina, Imol. sub n. 3. suis verbis: Nota bene tales excommunicatos posse per Ordinarios denunciari non obstante privilegio exemptionis. Ex quo nota argumentum in contrario, quod aliàs extra casum istum Religiosus exemptus excommunicatus non potest denunciari excommunicatus per Ordinarium.

Verùm hæc possunt procedere, si delictum sit simpliciter publicum, ut in casu illius Equitis, qui proprio Parocho publicè alapam impexit. Nam cum eo casu requiratur partis citatio, quæ non potest committi in non subditum, verissimum est, Episcopum non posse ullam jurisdictionem exercere in exemptum, etiam declarando eum excommunicatum. Et hoc modo intelligitur declaratio S. Congregationis superius relata. At verò, si delictum sit notorium, tunc veriùs videtur, Episcopum posse denunciare exemptos excommunicatos, ut ab aliis evitentur.

Quia denunciatio ex se, circumscripta citatione, non est actus jurisdictionis; ideòque qui non potest judicare, potest tamen declarare secundum Cardin. in Clemen. final. in 6. quest. de pœnitent. & remiss. Felin. in dict. cap. non potest numero 3. & similiter, quamvis sententia excommunicationis lata post appellationem sit nulla, cap. Cum contingat de offic. deleg. & cap. per tuas de sentent. excommun. tamen denunciatio, sive declaratio est valida, cap. pastoralis in fin. de appellat. Roman. consil. 482. propè fin. Et denunciatio fieri potest ab Ordinario etiam in causa, in qua jurisdictionem non habet, ut tradit Imol. in Clemen. 1. num. 19. de sequestr. pos. & fruct. Et que ad id Gloss. in Can. Si Papa ver. nemine numero 40. distingt.

quæ in ultima solutione vult, ut qui dicit, alium posse actus facere, non censeatur alium judicare. Atque ex illa Glossa in hac specie post Gemin. colligit Præpositus num. 12. Episcopum posse declarare excommunicationem exemptos, qui ex facto suo notorio excommunicationem incurrunt, nec per hoc censeantur eos judicare. Idemque tradit Guil. in *Clement. fin. in fin. de pœnit. & remiss.* & Gemin. in *cap. Episcoporum, de privil. in 6.* ubi si delictum, inquit, exemptorum esset notorium, & ex tali delicto ipso facto incurrerent excommunicationem ex juris dispositione, tunc Ordinarii locorum possent illos denunciare excommunicatos, ut per suos subditos evitentur. Nec potest dici, quod tunc imponant eis pœnam; quia illa est à jure inducta, nec denunciatio aliquid addit. Franch. in *d. cap. Episcoporum, vers. Si tamen ex delicto*, Socin. in *cap. acceptimus, col. 11. de privil.* & Felin. in *d. cap. non potest, nu. 3.* qui ait, de hoc esse textum satis apertum in *d. Clem. 1. post initium de privil. ibi: locorum Ordinarii excommunicatos faciant publicè denunciari.*

7 Nec obstat hoc casu quod dictum est de citatione, quæ non potest decerni in non subditum. Quia respondetur, in declaratione excommunicationis à jure inflicte non requiri citationem juxta opinionem, quæ verissima est, cujus rationes alibi adduxi.

8 Ad 2. negativè et verbis constitutionis Gregorii XV. de *Conservat. s. 2. & 3.* quæ ita se habent: *In futurum vero Sanctitas sua hac generali, & perpetuò valitura Constitutione statuit, & decrevit, ut Iudices Conservatores hujusmodi sive principales, sive subrogati eligi, nominari, aut deputari non possint, nisi habeant nedum qualitates requisitas in Constitutione simili felic. record. Bonifacii Papæ VIII. etiam prædecessoris sui, quæ incipit, Statutum, ita ut vel dignitate Ecclesiastica præditi, vel personatum obtinentes, vel Ecclesiarum Cathedralium Canonici extiterint, sed etiam in conciliis provincialibus, vel diocesanis juxta decretum Concilii Tridentini Iudices electi, seu designati sint, quodque deinceps litteræ Apostolicæ per Sedem Apostolicam concedendæ superscriptis tantùm dirigantur, & si quæ litteræ aliter expedirentur, illæ ad deputationes hujusmodi nullius sunt roboris, vel momenti.*

9 Excipe, nisi Regulares Nuncium Apostolicum in suum Conservatorem ex speciali indulto à Summo Pontifice concessio eligere possint, quod uti posterius derogat Constitutioni Gregorianæ, Rota *decis. 466. num. 5.* apud Cenc. de *cenfibus, decis. 205. num. 13. & decis. 288. num. 23. par. 6. recent.* licet illius specialis mentio facta non fuerit: clausula enim non obstantibus quibuscumque Constitutionibus Apostolicis in Indulto apposita, operatur ac si speciatim omnia fuissent expressa, Alter. de *cenfur. tom. 1. disput. 22. lib. 5. cap. 6. col. 7.* legesque contrarias abrogat, Monet. de *commut. ultim. volunt. cap. 7. quæst. 3. num. 165.* Cumque Constitutio Gregoriana non habeat clausulas derogatorias ad futura, sine dubio non comprehendit electiones cum licentia Pontificis faciendas, cum decreta irritantia Pontificem non ligent, neque actus ab eo approbatos annullent, nisi adsit derogatoria ad futura, vel clausula etiam per Nos, &c. Mohed. *decis. 21. de præben. Rota decis. 106. num. 3. part. 1. divers. & in Ferrarien. parochialis 4. Julii 1642 coram Eminentiss. Cerro. Temerariumque videtur, velle pœnam adstringere habentem approbationem Pontificis cum pœna sine dolo non incurratur, & omnem doli suspicionem tollat licentia Superioris, imò sola permisso, vel tolerantia, ut latissimè firmat Giovagnon. *conf. 58. num. 11. & segg. lib. 1.**

10 In quo casu Episcopus, qui actum jurisdictionalem in Regulares exercet, dum illos præcedente declaratoria excommunicatos denunciatur, nulliter ac de facto procedit. Conservator enim est Judex privativè quoad Ordinarium, Sanchez *conf. moral. lib. 6. cap. 9. dub. 5.*

num. 4. & declaratoria, uti lata à non habente jurisdictionem, neutro foro est timenda, idem Sanchez *loc. citaz. dub. 1. numer. 28.* Rodriq. *tom. 2. quæst. regul. 79. artic. 5. in princip.* Franch. Leo in *thesaur. for. eccles. de excommun. par. 3. cap. 7. num. 5.*

Et quatenus etiam de conservationis jurisdictione dubitari possit, donec tamen per arbitros id terminetur, Episcopus centurarum gladium arripere non debet, prout disponitur in Concilio Tridentino *sess. 14. cap. 5. de reform.* & in dicta Constitutione Gregoriana §. 10. firmantque in specie Lezzan. *tom. 2. summ. cap. 10. num. 69.* Ventrigl. in *prax. Eccles. de conservat. annotat. 27. num. 4.* & idè, si hujusmodi Indulto non servato, & contra formam à Sacro Concilio, & dicta Constitutione præscriptam, declaratoria promulgetur, nullitatis vitio subiacebit, Covarruv. in *cap. Alma mater, par. 1. §. 7. nu. 5. in princ. de sententi. excommun. in 6.* Non enim decidendum est ab Ordinario, an exceptio, suffragetur, Rodriq. *d. quæst. 63. art. 7.* Peyrin. *tom. 1. de privileg. Minim. in Constitut. 2. Sixti IV. §. 10. num. 15.* sed cognoscendum est in Curia, Rota *decis. 319. num. 31. par. 6. recent.*

Insuper Episcopus, etiam si Conservator haud ritè fuerit electus, Regulares in Claustro degentes ob delictum extra claustrum patratum punire non potest, nisi in subsidium, & quatenus superior regularis intra terminum ab eo præfixum, & postquam de delicto per litteras certior reddatur, punire neglexerit, ut habetur in Concilio Tridentino dicta *sess. 25. c. 14. de Regular. & tradit. Barbof. de potest. Episc. alleg. 105. nu. 18. & segg. Ciardin. contr. 50. n. 1. 2. & 10. Tambur. de jure Abb. tom. 3. disput. 5. qn. 11. nu. 62.* Dian. *d. par. 3. tract. 2. de dub. Regular. resol. 132.* qui ita in praxi observari testatur, de quo etiam nos alibi plura.

CONSULTATIO XI.

An decretum S. Concilii Tridentini cap. 11. sess. 22. de ref. & can. 17. Bulla in Cena Domini habeant locum quando dubitatur, an res in proprios usus conversa ac usurpata sint Ecclesia? Ubi alia ad rem quidem.

Contra occupantes bona Ecclesiastica, & piorum locorum diversæ pœnæ diversis temporibus in diversis Conciliis sancitæ sunt. In Turonensi 2. c. 25. & 26. in Parisiensi 1. c. 2. in Aurelianensi 5. c. 13. & 16. in can. quicumq. 12. q. 2. cum segg. ac passim in tota quæst. sed gravius in Concilio Lateranensi ultimo sub Leone X. *sess. 10. constit. 2.* & in Trident. *loc. cit.* In casu autem proposito.

Negandum censeo, quia Concilium loquitur de rebus Ecclesiæ, ac proinde requiritur, ut hoc sit certum, & clarum ad hoc, ut adsit dolus possidentis, sicuti firmat Ricc. *decis. 51. per tot. p. 4.* Caiet. in *sum. v. excommunicatio cap. 27. in 2. condit.* ubi requirit, quod res Ecclesiæ, vel ejus fructus usurpentur, uti res Ecclesiæ; quoniam verba formaliter sunt intelligenda, idèdque apertè vult, non comprehendi eum, qui accepit rem, quam propriam esse prætendit; eumque sequitur Navar. in *man. cap. 27. nu. 71. in 2. requis.* Et verbum, *Usurpare*, quo utitur Concilium, significat, quod quis vendicet sibi res, quæ suæ non sunt, Quarant. in *sum. Bull. v. bona Ecclesiæ usurpantes, §. verum*, Card. Bellar. in *not. au. d. cap. Concilii fol. 274.* ubi addit, Ecclesiam probare debere, bona occupata possedisse, aliàs non intrare illam excommunicationem.

Et in fortioribus habemus, quod si Clericus velit laicum convenire, tanquam usurpatorem rei Ecclesiæ, vel personæ Ecclesiasticæ, convenire illum possit coram Judice Ecclesiastico ratione illius rei & ab Ecclesiastico Judice possit coerceri, ex *cap. Si Clericus, de for. comp. & ibi Canonistæ communiter, & de magis communi testatur Ofsch. decis. 31. num. 6. s. tamen non constet, rem illam esse Ecclesiæ, seu Clerici, vel à reo probabiliter*

probabiliter non negetur, ut ex eo textu annotat Felin. *ibi in princip.* & alii Doctores, quos recenset Barbosa *ibid. num. 2.* non potest coram Ecclesiastico illum convenire, sed coram Judice laico, *cap. Si Clericum, de for. comp.* & nisi notorium sit, rem esse Ecclesiasticam, vel statim probetur, remitti debet causa ad laicum, Sperl. *dec. 48. n. 44. & seqq.*

Utitur etiam Concilium illo verbo, *presumpserit*, ex quo probatur non intrare ejus dispositionem sine dolo, *Dec. conf. 37. num. 8. Rimin. jun. conf. 635. num. 43. Menoc. conf. 767. num. 10. Alter. de censur. lib. 5. disp. 22. cap. 2. vers. quantum spectat*; ideoque quilibet ignorans excusatur, cum praesumptio dolum importet, idem *Alter. tom. 2. de suspens. disp. 11. cap. 5. colum. 6.* Ubi enim lex, vel aliqua dispositio utitur hoc verbo, *presumpserit*, non habet locum in eo, qui non in contemptum, sed per ignorantiam contravenit, sed solum denotat dolum, vel temeritatem, ut singulariter advertit Card. *in Clem. 1. in princ. q. 39. de privil. dicens*, ita se consuluisse in casu illius Clementinae. Idemque vult Calder. *conf. 4. de excomm. ubi scribit ad excusationem ejusdem simplicis sacerdotis, qui erat in casu, cap. Episcoporum, de privil. in 6. ac sequitur Felin. in rubr. de praesumpti.* & usurpatio aliud non significat, nisi scienter rem alienam sibi adscribere, *Alter. tom. 1. disp. 18. de excom. Bull. coen. cap. 1. col. 4.* Unde decretum Concilii non solum procedit contra occupantes, vel impedientes perceptionem bonorum Ecclesiae per usurpationem proprie dictam, id est non quasi furtive, aut manifesta rapina, sed etiam tanquam ex jure ad illa, seu quasi ea bona ad ipsum pertineant, scilicet usurpando etiam jus, & potestatem ea percipiendi, seu dominium, vel quasi dominium, ut per Ugolin. *super cap. 17. Bullae Coena in princ. n. 4. & §. 2. n. 2.* ac etiam contra occupantes sine usurpatione, sed injuste, ut vi aut clam, dummodo sciant, ea bona esse Ecclesiarum, seu piorum locorum, ita Bonac. *de censur. in part. disp. 1. qu. 18. punct. 4. num. 3. Azor. tom. 1. lib. 7. cap. 38. quest. 16. Franc. Leo thes. for. Eccles. par. 1. cap. 15. num. 53. Filiuc. tract. 15. num. 117. & tract. 16. num. 223.* & ita esse declaratum a Sac. Congregatione Concilii, referunt Azorius, Bonacina, & Leo locis citatis. Non vero in d. decreto Concilii comprehenduntur Regulares; quia loquitur tantum de Clericis & Laicis. Regulares autem in odiosis, & dum agitur de censuris non veniunt Clericorum appellatione, *Alter. de censur. tom. 2. disput. 17. de susp. c. 2. in princ. Novar. in lucer. Regular. v. Excommunicatio, num. 7. Rodriq. tom. 1. quest. 49. art. 7. Bonac. de censur. disp. 5. punct. 1. num. 21.* etiam si sint Conversi, Maiol. *de irregular. lib. 3. c. 20. num. 6. Tambur. de jur. Abb. tom. 2. disp. 2. qu. 15. num. 7. & disp. 16. quest. 2. num. 1.* Minusque appellatione laicorum, Honded. *conf. 94. num. 6. lib. 1.*

An autem procedat contra Praelatum, seu Rectorem beneficii destruendum bona Ecclesiae, ut cadentem arbores fructiferas, &c.? Affirmat Bonacin. *de alien. punct. 2. num. 7.* quia hanc etiam ait, esse usurpationem, seu occupationem illicitam, & in eo decreto prohibitam, vel esse impeditionem, ne percipiantur ea, earumque fructibus ab iis, ad quos pertineat.

Sed contra Azorius loco allegato; procedere vero ait contra extraneum vi, aut clam arbores beneficii cadentem, & occupantem. Idem tenet Filiucius ibidem, ac declaravit S. Congregatio Concilii in Feretana his verbis: *Hoc decretum non habet locum, quando dominus beneficii cadit arbores fructiferas, & illas ad commodum proprium convertit; sed procedit in cadentes arbores animo furandi.*

Porro eadem Sacra Congregatio in Valentina censuit, quod laici absque speciali Sedis Apostolica facultate, Ecclesias, aut bona Ecclesiastica possidere non possunt, etiam si essent de jure patronatus proprii, non obstante etiam quacumque possessione.

Et in Perusina, quod Communitates, & laici juspatronatus validum habentes, se eos constituti possidere Ecclesias, seu bona ad dictas Ecclesias juspatronatus spectantia, vel fructus, redditus &c. in poenas relatas in cap. 11. sess. 25. v. patroni, incidunt. Si autem non constituti eos legitime juspatronatus non habere, & Ecclesias & bona, ut supra possiderant, poenas in hoc decreto cap. 11. sess. 22. relatas incurrunt.

Ac in Mediolanensi, Quacumque usurpatio bonorum, juriumve cujuscumque beneficii, vel loci pii usurpans, anathematizatur, & aliis poenis in eodem decreto apposis, subjicitur, 25. Junii 1573.

Ex Sacra Congregatione Concilii non comprehenditur Universitas. Quacumque vero usurpatio bonorum, juriumque beneficii, vel loci pii subjicit usurpantem anathemati, & aliis poenis in allegato decreto apposis, & dispositio procedit in iis, qui cum sint confines bonis Ecclesiae, transgrediuntur proprios terminos, & partem bonorum Ecclesiae suis copulant agris. Afficitque etiam illos, qui scienter bona spectare ad Ecclesiam, illa usurpant, occupant, ac detinent quovis quaesito colore, etiam si mutent sibi titulum, veluti si qui possidebant ex conductione, incipiant possidere pro suo, quia cum non habeat hac mutatio tituli fundamentum, seu juris subsistentiam videtur color quaesitus.

Hinc fuit declaratum non incidisse in hoc decretum Clericum, qui promisit agrum Ecclesiae tradere alteri tanquam proprium, licet deberet scripto declarare, se agrum hujusmodi, eo quod ad ipsum spectet ad praescriptum promissionis non traditurum. Beneficiatos vero, & Rectores bona Ecclesiae male alienantes, aut dissipantes, contra quos sunt statutae poenae de jure communi, non comprehendit hoc decretum.

Cum occupantibus praecipitur occupata restitui, quaeritur, an qui detinent bona, quae ad Ecclesiam pertinent, & ita fuit declaratum per sententiam, incidere in hujus decreti censuram, nisi forte usurpatio effecta sit notoria per sententiam, quae transiverit in rem judicatam, aut alio legitimo modo; S. Congregatio dixit, non incidisse, sicut nec Clericus intrusus in beneficio praetextu praesentationis litigiosae absque institutione Ordinarii.

Quin etiam ex *can. 17. Bullae in Coena Domini*, necesse est ad contrahendam censuram non ignorari, quod fructus usurpati sint Ecclesiastici. Non enim adesse potest formalis malitia sacrilegii consistens in usurpatione rei Ecclesiasticae, si ignoretur, rem esse Ecclesiasticam. Non tamen est necessarium, quod eo animo, seu sub ea consideratione usurpentur, quatenus sunt res Ecclesiasticae, seu quia Ecclesiae sunt, ut tenuit Caietanus in d. *sum. v. excommunicatio. c. 27.* quem videntur sequi *Alter. cap. 1. col. 4. tom. 1. Navar. in man. c. 27. v. 71. Reginald. in prax. tom. 1. lib. 9. cap. 25. num. 372. & Scortia in Bull. select. theor. 426. col. 3.* quos refellit Bonac. *de censur. in part. disp. 7. qu. 18. punct. 1. num. 7. & Sayr. lib. 3. thes. cap. 21. num. 4.* Quia Canon indistincte loquitur, nec ostendit in verbis formalitatem illam, quam ait Caietanus, cujus tandem sententia ita a pluribus declaratur, ut ejusmodi formalitas non cadat in motivum usurpationis, sed in modum, seu titulum usurpandi. Id est non sit necesse, quod usurpans accipiat, quia ad Ecclesiam pertinent, sed quod eo modo, quo ad Ecclesiam pertinent, velit ad se pertinere. Sic Duardus ad d. *can. 17. qu. 11.* reprehendens Sayrum, sed perperam, quia sic intellectam Caietani sententiam non rejiceret. Toletus *li. 1. c. 28. n. 7.* Ugolin. in d. *Bull. Coen. p. 2. c. 7. §. 2. & Suar. de censur. disp. 21. sect. 2. num. 62.* ubi dicit etiam probabile, fures innodari, si sciant fructus pertinere ad personas Ecclesiasticas, quod etiam tradit Toletus, Sayrus, Scortia, locis citatis, & Graff. *lib. 4. dec. cap. 18. numero 140.* qui solus expressè dicit actionem debere fieri auctoritate judiciali.

At hanc censuram *c. 17. Bulla* procedere contra usurpantes usurpatione propriè dicta, id est quasi ex iure ad dictos fructus, seu proventus, non autem contra fures, aut raptores, ait communis sententia interpretum hujus Canonis, nempe Caietani, Navarri, Alterii, Toleti, Duardi, ejusdem Suarez, Ugolini, Filiucii, Soufæ, Reginaldi, ac Pueroni, & sequuntur Quarant. *d. v. bona Ecclesiæ usurpantes*, & Ricc. *resol. 415. num. 4.* ac censuit S. Congregatio Concilii 27. Februarii 1596. in Sorana, inquiens: *fures surripientes res Ecclesiæ, vel locorum piorum non incurrere excommunicationem Bullæ Cœnæ, neque Concilii. Neque qui debita non solvunt, licet possint*, eadem S. Congregatio in Caietana 15. Novembris 1659. Qui verò usurpant jurisdictionem Ecclesiæ etiam sæcularem, & ex feudo competentem, est excommunicatus, etiam in Bulla Cœnæ, eadem S. Congregatio in Compostellana 1. Febr. 1607. & secundum veritatem procedit contra omnes usurpantes, sive publica, sive privata potestate, sive laici, sive Ecclesiastici sint, ut Ugolin. *c. 17. §. 1. Say. d. c. 21. nu. 4. Souf. in Bull. Cœn. disp. 89. n. 1. Filiuc. tract. 16. nu. 212. Duar. lib. 2. in d. Bull. c. 17. q. 2. n. 1.* & alii contra Navar. *d. c. 27. n. 71.* qui putat in eo canone solum agi de usurpantibus publica laicali potestate. Illi igitur excusandi sunt ab hac censura, qui justum aliquem titulum tollendi hujusmodi fructus habent. Non dicuntur enim usurpare, sed potius usurpata vindicare.

10 Quando autem titulus dubius est, distinguendum puto. Vel enim ipse usurpans dubius est, nec habet rationem sufficienter probabilem, ex qua inclinatur in eam partem, ut prudenter existimarit, titulum esse justum, quod dicitur practicè deponere dubietatem, & tunc incurrit, si accidat, titulum re ipsa reperiri injustum, secus si reperiatur justus. In primo enim casu, & temerè agit, & effectus usurpationis verè intercedit, qui effectus deest in secundo casu, ubi solus affectus, & temeritas non punitur. Vel usurpans rationaliter, & prudenter existimat, se id posse, & tunc in foro conscientiæ non est judicandus incidisse, etiam si titulus reperiretur injustus; quia nulla adest formalis temeritas, aut præsumptio. In foro autem externo, reperiata injustitia tituli, præsumetur incidisse, quia in dubiis præsumptio stat pro possessore, & in præsentem pro Ecclesia, ad quam fructus censentur pertinere. Imò hac de causa præsumi poterit incidisse, etiam antequam de justitia tituli cognoscatur.

11 Licitum tamen est Judici Ecclesiastico concedere licentiam ejusmodi bona sequestrandam iusta ex causa, cumque illius expressione, nec sufficit generalis illa clausula, *certis ex causis animum nostrum movenibus*, ut declaravit S. Congregatio super Episcopis 23. Augusti 1583. Causæ verò sunt multæ ad puniendum contumaciam, *cap. 2. de dolo, & contum.* Dum constat, fructus dilapidari, vel timetur, ne recuperatio fructuum commodè fieri possit, *cap. 2. & fin. de sequest. possess. & fruct.* cum beneficium vacat, *cap. Cum vos, de Offic. Ordin.* vel est litigiosum. Beneficii tamen impetrati certo modo non fit sequestratio, durante lite, eadem S. Congregatio super Episcopis 25. Octobris 1602. in Meliteni. Et quando fit, non comprehendit partem colonicam, eadem Sac. Congregatio in Papiensi 4. Septembris 1602. Cum possessio est attentata, quia capta lite pendente; tunc enim sequestratio conceditur ante sententiam, Caputaq. *dec. 151. & 157. par. 3.* Cum duo litigant de possessione alicujus rei, & neuter probavit possessionem; tunc enim sequestratur res usque ad sententiam in iudicio petitorio ferendum, *l. æquissimi. ff. de usufr.* Pro Vicarii provisionibus datur licentia sequestrandam fructus mensæ, eadem S. Congregatio in Alatrina 3. Sept. 1597. Pro restauratione Ecclesiæ sequestrantur fructus ad id necessarii, dum Rector ei non providet, eadem S. Congregatio in Sorana 5. Februarii, & 2. Julii 1602. Similiter pro paramentis ea-

dem in Juvenacensi 18. Decembris 1600. Item pro mercede Capellani. sive substituti, eadem in Castridurantis 11. Septembris 1612. Cum Episcopus vel beneficiarius obligatus ad residentiam abest sine iusta causa, eadem Sacra Congregatio super Episcopis in Minervina 15. Junii 1603. & in Mediolanen. 4. Januarii 1591. Pro qualibet demum causa, quæ Judici iusta videtur. Tunc enim etiam ex officio sequestrationem apponere potest, ut per Lancelot. *de auct. p. 2. cap. 12. limit. 12. & p. 3. cap. 29. nu. 148.* Gonzal. *ad regul. 8. §. 7. proem. num. 20 & seqq.* Caroc. *par. 2. in prax. de sequest.* Franc. Curt. *eod. tract. quest. 1. Monet. de distrib. par. 1. quest. 9. num. 5. & seqq.*

CONSULTATIO XII.

An Regulares possint cum expressa licentia S. Congregationis Concilii iuxta ejus decretum sub die 7. Septembris 1624. & 19. ejusdem 1643. de quo nos alibi, imponere censum vitalitium, etiam sine pecunia numerata, illumque postea sine dicta licentia cassare, ac ejus pecuniam in mutuum accipere?

Quod attinet ad primam partem, affirmativè respondendum est. Etenim dubitari non potest de validitate census vitalitii tam ex communi Canonistarum, quam Theologorum sententia, ut per Rot. post Cenc. *de censib. dec. 514. n. 2. & 3.* Idque, etiam si non interveniat actualis numeratio pecuniæ. Nam hoc requiritur in aliis censibus perpetuis comprehensis in Constitutione Pii V. non autem in censu vitalitio, qui in illa non comprehenditur, ut latè probat Altograd. *conf. 18. num. 19. lib. 1. Felician. de censib. tom. 2. lib. 1. c. 7. num. 5. Rebel. de obligat. just. p. 2. lib. 10. cap. ult. num. 11. Duard. de censib. quest. ult. proem. num. 77. & 113. Less. de just. & jur. lib. 2. cap. 22. dub. 12. nu. 96. Filiuc. quest. moral. tract. 35. p. 2. cap. 212. 283. & seqq. ac Rot. d. decis. 514. num. 4. & 5. & in specie quod non requiratur pecunia numerata, sed sufficiat aliud æquipollens, vel simplex creditum, tradunt Altograd. *conf. 19. num. 2. lib. 1. & Garz. de contract. cap. 29. numero 6. Salazar. de usu & consuet. cap. 8. num. 45. Bellon. jun. conf. 92. per tot. Nugerol. alleg. 32. a num. 33.* Sicuti potest etiam constitui habita fide de pretio, ac pro pecunia solvenda, quia id non repugnat illius naturæ, nec juris communis dispositioni, sed tantum Constitutioni Pii V. quæ in censibus vitalitiis, ut dicebam, non habet locum, Filiuc. *d. tract. 35. cap. 3. num. 36. Cardin. de Lugo de just. & jur. tit. de censib. sect. 5. numero 80. & Burlatt. conf. 219. num. 14.* Quare seclusa Constitutione Pii V. census valet sine actuali numeratione pecuniæ, tam attentata dispositione juris communis, quam constitutione Callisti, & Martini V. ut pluribus adductis firmat Duard. *loco cit. §. 2. quest. 2. per tot. & præcipuè num. 16. Nugerol. d. alleg. 32. nu. 41. & 42. cum seqq. ac Rot. decis. 286. num. 1. & dec. 328. in princ. p. 4. divers.**

Atque adeò, ut non obftet, etiam si licentia S. Congreg. habeat conditionem, quod pecunia eodem contextu in extinctionem debitorum convertatur. Primò quia hæc conditio non respicit, neque impedit perfectionem contractus quoad obligationem, & irrevocabilitatem, sed solum quoad acquisitionem domini census ex parte emptoris. Triplex enim perfectio consideratur in contractu emptionis, & venditionis. Altera respiciens obligationem, & irrevocabilitatem contractus, & hæc inducitur solo consensu contrahentium. Altera quoad periculum, & hæc statim inducitur, si contractus est purus, & post purificatam conditionem, si est conditionalis. Tertia quoad acquisitionem domini, & hæc requirit solutionem pretii, ac executionem pactorum, ut egregiè declarat Decian. *respons. 64. num. 32. & seq. lib. 3. Surd. conf. 38. numero 11. & seq. & conf. 52. num. 56. ac seqq. Afflict. decis. 280. numero 4.* Quare

Quare licet non solvatur pretium attamen contractus remanet perfectus quoad obligationem, & irrevocabilitatem, ut firmant citati Doctores, ac ita, ut ad solutionem pretii cogi possit, licet antequam solvatur, in emptorem dominium census non transferatur juxta theoriam Bald. in l. fin. nu. 3. C. ubi caus. fisco. & in l. in civile in fin. C. de rei vindic. ubi quod contractus teneat, Peregr. de jur. fisco. lib. 6. tit. 4. sub nu. 9. concludens ex communi, ac Rota decis. 96. nu. 3. p. 2. rec. quod enim Prælatus non possit habere fidem de pretio, & alienare sine solemnitatibus, procedit respectu translationis dominii, non respectu obligationis, & irrevocabilitatis, quæ ex solo consensu inducuntur, ut scitè distinguendo tradit Felin. in c. Cum olim 32. n. 5. de offic. deleg. & cum aliis Altograd. conf. 16 nu. 58. lib. 1.

3 Secundò, quia licentia Sacræ Congregationis in hoc casu non est necessaria, quoniam census vitalitius non est de illis contractibus, in quibus sunt necessariae solemnitates, sed sine illis fieri potest, Gratian. disceptat. 756. per totam, Duard. de censib. §. 1. qu. 20. nu. 13. Cyriac. contr. 1. num. 36. & Cenc. de cens. qu. 10. n. 5.

4 Ideò, quicquid sit de conditionibus apposis in licentia, contractus non corrumpit ob earum defectum. Nam licentia in casibus, in quibus non est necessaria, non vitiat, si non impetretur, quamvis fuerit reservata, neque si impetrata, ejus condiciones non serventur, dum sine ea potest actus valere, Rota coram Card. Seraph. dec. 1027. nu. 7. & 1319. nu. 2. & inter divers. decis. 519. nu. 3. §. minus facit, p. 1. & in rec. dec. 404. nu. 6. p. 2.

5 Ex his sequitur responsio ad secundam dubii partem, non posse scilicet Regulares ab hoc censu recedere, illumque convertere in purum mutuum, quoad censum. Quia cum ex dictis appareat, quod acquiratur Monasterio jus irrevocabile, & agatur de censu vitalitio, cujus pretium numquam repeti potest, Cenc. d. q. o. n. 26. Rot. post eum dec. 9. n. 12. & Leotard. de usur. qu. 43. nu. 7. non possunt sine beneplacito Apostolico illum cassare & præjudicium inferre Monasterio, dum non agitur de jure quærendo, sed de jam quæsito, ut in terminis census Ricc. dec. 134. p. 1. Donat. Ant. de Marin. resol. lib. 1. cap. 6. n. 10. Squillant. de oblig. Cler. p. 2. cap. 1. n. 5. Donat. rer. regul. p. 2. tract. 4. q. 58 in princ. & generaliter quod ubi agitur de jure quæsito, exigatur beneplacitum Apostolicum, firmat idem Donat. q. 59. n. 15. & Rot. in Romana fideicommissi 21. Junii 1562. coram Eminentiss. Cerro §. non obstat.

6 Et quoad mutuum certum est, quod vigore mutui contracti à Regularibus, bona Ecclesiæ non possunt alienari sine beneplacito Apostolico, etiamsi prætendatur, mutuum fuisse conversum in eorum utilitatem. Quoniam hoc supplet defectum causæ, non autem solemnitatis, quæ copulativè requiritur pro alienanda proprietate bonorum adedò, ut non sufficiat causa sine beneplacito, neque beneplacitum sine causa, Rot. coram Merlino dec. 764. nu. 9. & 16. & dec. 223. n. 2. & 3. p. 6. rec. ac dec. 6. n. 3. & 36. n. 5. & dec. 243. nu. 12. & dec. 252. nu. 9. p. 7. & in Leodien. dominiorum 25. Junii 1649. coram Card. Corrado §. quoniam alienatio, & in hac specie firmavit in Romana census 15. Aprilis 1652. coram Bichio §. fin.

7 Neque obstat, quod, subsistente causa, bona possint generaliter obligari absque beneplacito Apostolico. Nam præter quod contrarium decrevit S. Congregatio Concilii decreto suo, cujus summa est hujusmodi. Sacra Congregatio & c. Speciali Sanctiss. D. N. jussu Generalibus, & Provincialibus & c. & quibuscumque aliis Superioribus regularibus & c. omnium rerum & c. alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium transferatur, census perpetuos, seu vitalitios, hypothecas & c. fieri perpetuo prohibet, atque interdicit absque ipsius Congregationis Concilii expressa licentia & c. alienationes vero, pacta, census, hypothecas & c. Sanctitatis sue

autoritate ipso jure nullas, atque irritas decrevit & c. ac die 7. Septembris 1624. Cùmque post editum decretum de rebus Regularium non alienandis compertum sit, Regulares, qui eodem decreto prohibentur census imponere & c. loco censuum, & contractuum hujusmodi pecunias accipere mutuo etiam sine alicujus lucri solutione & c. cum obligatione, seu hypotheca bonorum & c. Cùmque ex hujusmodi contractibus eludatur mens S. Congregationis, S. D. N. approbante, decrevit, & declaravit, non licere Regularibus pecunias, ut supra proponitur, accipere, & si acceperint, in ipsius decreti pœnas ipso facto incidere, & c. die 21. Martii 1626. quod innovatur hac die 19. Septembris 1643. Præter id, inquam, cessat difficultas, quia hoc intelligitur ad effectum evitandi pœnas extravag. Ambitiosa: at quando postea deveniendum est ad alienationem, necesse est, ut beneplacitum adhibeatur, cum tunc res deveniat ad casum, à quo incipere non potest sine beneplacito Apostolico, ita Berò. in cap. nulli, n. 15. de reb. Eccles. non alien. Redoan. cod. tr. q. 2. cap. 6. n. 16. & articulo plenè discusso ex mandato Sanctissimi, resolvit Rota in Amerina bonorum 2. Junii 1645. coram Royas, & in Neapolitana pecuniaria 19. Junii 1656. coram Zarate, cujus hæc sunt verba.

De justitia verò sententiæ A. C. maximè cum in dicta emptione defuisset beneplacitum Apostolicum, quo deficiente, quamvis bona Ecclesiæ hypothecari, & obligari generaliter possint, non obstante prohibitione d. Extravag. Ambitiosa, ut tenent plures relati à Barbof. in d. cap. nulli, n. 5. & firmavit Rot. penes modernum Forolivien. de pignor. decis. 97. nu. 1. nihilominus ex præfata hypotheca, & obligatione generali deveniri non potest ad distractionem, & subastationem bonorum Ecclesiæ sine beneplacito Apostolico, ut resolvit modernus Carpenfis contr. 105. n. 16. & contr. 183. à nu. 15. lib. 2. quia sic daretur casus contra dispositionem dictæ extravagantis Ambitiosæ, prohibentis distrahi bona Ecclesiæ sine beneplacito Apostolico, ut consideravit Rot. in d. decis. 97. nu. 7. post modernum Foroliviensem de pignor. ubi contrariis omninò satisficit; quod quidem beneplacitum saltem semel debet intervenire, vel initio obligationis, vel tempore distractionis ex allegatis novissimè per modernum Hispanum in labyrint. credit. p. 1. c. 1. §. 2. n. 17. cum seqq. & p. 3. c. 4. n. 5. cum seqq. Rot. in d. dec. 97. n. 13.

9 Ex quo etiam deducitur læsio ex parte Monasterii, quæ licet esset intra dimidium, Ecclesiæ suffragaretur, ut tradit Abb. d. cap. Cum dilecti, vers. Item satis est, de empt. & vendit. Franch. dec. 248. nu. 6. & licet regulariter, tanquam requirens altiore indaginem non retardaret executionem, Rot. apud s. m. Greg. XV. dec. 120. nu. 17. & dec. 70. nu. 16. dec. 130. nu. 14. penes Zacch. de oblig. Camer. attamen non obicitur ad effectum rescindendi actum validum, sed ad effectum ostendendi nullitatem ex defectu beneplaciti Apostolici, utpotè contrahentium, qui Monachos successores, nec etiam obligare poterant absque debitis solemnitatibus, ut respondit Rot. post moder. Foroliv. de pignor. d. decis. 97. nu. 9. cum seqq.

10 Quapropter executio super fructibus, qui possunt obligari, prætendi nequit, cum id procederet casu, quo possessores titulares perpetuò existerent, qui possent de fructibus in sui præjudicium quomodolibet disponere; secus verò dicendum de Monachis claustralibus commendatariis, qui fructus futuros in præjudicium successorum obligare non valent, Gemin. conf. 17. nu. 4. Alex. conf. 14. n. 3. & seqq. lib. 1. Rot. dec. 805. n. 3. & 4. p. 1. div. & dec. 707. n. 20. p. 1. & dec. 788. num. etiam 20. p. 2. recen. Hactenus Rota.

11 Undè neque etiam super fructibus agi potest. Quia licet Rota in d. Amerina bonorum dixerit, quod possunt sequeltrari fructus, & ex illis satisfieri creditori, attamen hanc conclusionem postea declaravit in adducta Neapolitana, nempe quod illa procedit in

beneficiato, & commendatario perpetuo, qui potest obligare fructus beneficii, sua vita durante, non autem in Prælati & aliis superioribus regularibus habentibus officium ad tempus. Quia isti possunt quidem obligare fructus in suum præjudicium, durante officio, secus autem in præjudicium successoris, & Religiosorum, qui ex eisdem fructibus ali debent juxta doctrinam Geminiani ibi relatam, & Rot. d. dec. 805. nu. 3. & 4. p. 1. *diu.* ubi quod successor non tenetur, quando non intervenit causa & solemnitas, hoc est beneplacitum Apostolicum, & dec. 705. num. 2. p. 1. & dec. 778. num. 2. p. 2.

¹¹ Imputet ergo sibi emptor ejusmodi census, qui debet cautius rem suam agere, cumque tam ipse, quam Ecclesia agat de damno vitando, potior debet esse causa Ecclesiæ, quam emptoris qui non adhibendo solemnitates requisitas à jure, dicitur in mala fide, *l. qui contra, extr. de reg. jur.* Surd. *conf.* 28. num. 72. & 73. & *conf.* 115. num. 11. cum seqq.

CONSULTATIO XIII.

An Canonicus pœnitentiarius possit eligi in confessorem Monialium?

¹ **N**egativè regulariter respondendum cenſeo. Quia, licet remittatur arbitrio Episcopi, quo tempore interesse debeat fidelium confessionibus excipiendis, ut tradit Ugolin. *de off. Episc.* c. 33. num. 6. Garz. *de benef.* p. 5. c. 4. num. 117. cum aliis, attamen controversi non potest, quod audiendo Monialium confessiones diebus festis solemnioribus admodum difficile, ac forsan impossibile est, posse eodem tempore confessiones audire in Ecclesia Cathedrali, dum ad illam populi multitudo confluit hora missarum, & divini officii, sicut ex suo munere tenetur, ut per Garz. d. cap. 4. num. 122. ubi refert declarationem S. Congregationis Concilii, & Barboſ. *de canon. & dignit.* cap. 26. numer. 19. & in Collect. ad Concil. cap. 8. num. 33. *sess.* 24. *de reform.*

² Idèdque, licet Episcopus pro suo servitio uti possit opera duorum Canonicorum, nequit tamen ad id assumere Canonicum pœnitentiarium, qui non potest à Capitulo occupari in missionibus vel aliis, per quæ distrahatur à confessionibus in Ecclesia audiendis, saltem Dominicis, & festis diebus, ex declaratione Sacræ Congregationis super Episcopis in Gardien. 19. Augusti 1598. & in Montisfalisci 23. Augusti 1652. Undè cogi non potest ad exercendam Oeconomiam Cathedralis ex eadem S. Congregatione in Anagnina 2. Decembris 1625. sicut neque Theologum, licet Regularem in ejus locum substituere velit, in eadem in Vulturariensi 20. Martii 1601. Nam Pœnitentiarius debet residere, & ad residentiam cogi, eadem in Spoletana 12. Decembris 1600. Non tamen tenetur ad majorem residentiam, quam alii Canonici quoad Chorum. Quod verò ad confessiones audiendas abesse non debet eo tempore, quo frequentius pœnitentes accedunt, ut diebus festis solemnibus, & tempore jejunii quatuor Temporum, quadragesimæ, Adventus, Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes, Corporis Christi, Assumptionis B. Mariæ, omnium Sanctorum, Nativitatis Domini, &c. S. Congregatione Concilii in Segobienſi, & in Forosempronienſi, 7. Junii 1618. Eo tamen tempore, quo cognoverit, pœnitentes non adesse, qui ejus opera uti velint, ad interessendum cogi minimè debet, S. Congregatio super Episcopis in Fossanenſi 18. Septembris 1637. Imò dum pœnitentiarius abest, vel est infirmitate detentus, Episcopus subrogare debet alium Canonicum, qui dum confessiones in Ecclesia audit, distributiones lucretur, eadem S. Congregatio in Theatina 18. Aprilis 1643. Alias si Theologus, aut alius Canonicus audiat confessiones in Ecclesia tempore divinorum officiorum absque tali subrogatio-

ne, non lucretur distributiones, quia hoc est privilegium pœnitentiarii, eadem S. Congregatio in Lucenſi 28. Junii 1583. Quod èò libentius accipiendum est, si agatur de Civitate hominibus exteris referta, quorum confessionibus excipiendis non est incongruum plures pœnitentiarios in Cathedrali Ecclesia deputari, ut in simili de Ecclesia Archiepiscopali Noapolitana respondit Rot. *decis.* 743. nu. 15. cum pluribus seqq. coram Merlino.

Idipsum extendendum videtur ad alios Canonicos, qui ad curam animarum deputati sunt. Tum quia munus curæ parochialis, & officium Confessarii Monialium adèò inter se sunt æqualia, ut impossibile ferè videatur per unicam personam obligationibus utriusque congruè satisfieri, & propterea in fortioribus terminis Parocho interdici permanere in servitio Episcopi, aut Ecclesiarum Cathedralium Gonzalez *ad regul.* 8. *gloſ.* 6. num. 258. Garz. *de benef. par.* 4. cap. 2. num. 42. Possevin. *de off. Cur.* cap. 1. nu. 12. Piaſec. *in prax. Episc.* part. 2. cap. 3. num. 27. Tum etiam, quia licet Parochus non ardeatur residentia adèò assidua, ut ab ea aliquando recedere non possit, attamen, ut docet experientia, quando adsunt intra fines Parochiæ morbo graviter laborantes, illos vagari non licet, sed debent propriæ domi se continere propter periculum, ne decedant absque Sacramentis, ut post Possevin. d. cap. 1. nu. 6. advertit Barboſ. *de off. & pot. Paroch.* p. 1. cap. 8. Hinc Tambur. *de jur. Abbat.* c. 16. *quæst.* 3. num. 5. & idem Barboſ. *lib.* 10. *de jur. Eccles.* cap. 44. num. 127. Gavant. *in man. v. Monialium cura spiritalis* num. 10. inquirunt non posse deputari parochos in Confessarios Ordinarios Monialium, nisi in casu necessitatis, idque ex declaratione S. Congregationis super Episcopis, quæ est hujusmodi: *Al Patriarcha di Venetia. I Pievani di coſteſta Città hanno supplicato ſi conceda loro di poter, come pel passato, attendere alla cura de' Monasterii di Monache, massime dove panno farlo senza pregiudicio dell' anime, e delle loro parochiali, confidando quest. Signori miei Illustrissimi della prudenza di V. S. non hanno voluto in ciò risolvere altro, eccetto che io le faccia sapere, come si rimette il tutto al suo arbitrio, poiche non si può dare in questo regola generale.* A 22. di Febraio del 1593. Quod etiam voluit Pelliz. *de gubern. Monial.* cap. 10. *sect.* 3. *subsect.* 1. num. 171.

⁴ Dixi, regulariter non posse eligi, secus autem si Episcopus aliter judicaverit. Nam re vera Canonicus pœnitentiarius nullam habet prohibitionem à jure subeundi munus Confessarii Monialium, & propterea id solum considerandum est, an valeat utriusque muneris satisfacere. Si enim poterit utrumque munus implere, non videtur prohibendus, sed commendandus. Præsertim quia, ut dictum est, non appareat definitum tempus, quo debeat incumbere confessionibus audiendis, sed committatur arbitrio Episcopi juxta decreta S. Congregationis Concilii, relata à Barboſ. *in collect. ad Concil. d. c. 8. sess.* 24. *de ref.* nu. 4. & *in collect. dec. Apostol. collect.* 581. nu. 19. Quare eadem S. Congregatio Concilii in Januensi 11. Septembris 1666. censuit in hoc casu non esse prohibendum.

⁵ Cæterum adjiciamus nostra parerga ad d. cap. 8. *Trident. sess.* 24. Pœnitentiarius non potest absolvere à casibus reservatis, nisi de licentia Episcopi, S. Congreg. Concilii in Veronenſi.

⁶ Præbenda pro pœnitentiario à Capitulo sede vacante assignari non potest, sed hoc ab Episcopo præstandum est, c. 2. *ne sed. vac.* eadem S. Congreg. in Seguntina.

⁷ Præbenda in mensibus Sedi Apostolicæ reservatis vacans non potest erigi in pœnitentiariam, eadem in Placentina.

⁸ Portio, quæ est in Ecclesia, non potest erigi in pœnitentialem præbendam, eadem S. Congregatio in Paren.

9 In Ecclesiis, in quibus ex consuetudine optatur prae-
benda, si ea, quae post Concilium primo vacavit, non
fuit in poenitentialem erecta, potest optari postea va-
cans, sed si ante optionem Episcopus erexerit, praeval-
let erectio, etiam si postea optaretur, eadem in Medio-
lanensi. Reliqua apud alios passim.

CONSULTATIO XIV.

*Au, & quatenus debeantur distributiones Canonico
absenti prae-textu inimicitiae?*

1 Licet inimicitia sit iusta causa dandi licentiam ab-
sentiae ad effectum lucrandi distributiones non tam-
en sufficit antequam licentia impetretur a Superio-
re, ad quem spectat cognoscere de iustitia, & verita-
te causae, cap. Relatum 4. de Cler. non resid. ubi docto-
res, Add. ad Gregor. dec. 154. num. 8. Rot. dec. 608. n. 3.
p. 1. & dec. 353. num. 15. p. 3. recent. Seraph. dec. 1131. nu.
6. & resolvit S. Congregatio apud Monet. de distrib.
p. 2. q. 5. sub nu. 72. Garz. de benef. p. 3. c. 2. n. 351. Bonac.
de iis, quae ad divin. offic. & c. disp. 2. qu. 5. punct. 2. num. 8.
& Macign. de hor. can. cap. 71. num. 63. Quippe licen-
tia debet esse legitima, Gloss. notab. in cap. Inter qua-
tuor. de Cler. non resid. & legitima causa ea dicitur quae
datur ab eo, quem de jure competit ex causa arbitrio
boni viri, Navar. in man. cap. 25. num. 120. Salzed. ad
Diaz. in prax. crim. cap. 54. §. septimus. Nam inimicitiae
regulariter non excusant a residentia Cathedralis,
ut censuit S. Congreg. super Episc. 6. Augusti 1601.

2 Deinde oportet quod absentia non sit longa quia S.
Congregatio Concilii non concedit licentiam Cano-
nicis non residendi ratione inimicitiae, nisi ad annum,
ut in ejus declaratione apud Monetam, Garziam, &
Bonacinam in locis allegatis, & post annum mandat
vel resignari, vel permutari, ut in resolutione, quam
refert Barbof. de Canon. cap. 24. num. 38.

3 Postremo, quod accipere debeat oblatam reconci-
liationem, inimicitias, vel similitates deponere, pacem
curare, cum eatenus causa inimicitiae non residentem
excuset, quatenus reconciliationem non valeat obti-
nere, Castropal. tom. 2. de orat. publ. in chor. disp. 3. punct.
9. §. 2. num. 2. Bonacin. loc. cit. nu. 8. ubi quod tenea-
tur acceptare reconciliationem, etiam cum dedecore,
dummodo non sit grave, cum gloria Sacerdotis sit
ignoscere, non ulcisci, ut dixerunt Arcadius, & Ho-
norius Augusti in l. Si quis in hoc, C. de Episc. & Cler.
quamvis non satisfaciatur inimicus; ut inquit Gloss. in c.
si quis constitutus, v. satisfaciens, d. 90. Valer. de differ.
vriusque for. v. Remissio, diff. 2. nu. 2.

4 Denique si non extet in Ecclesia consuetudo, quod
absentia ratione inimicitiae non suffragetur, quae ser-
vanda est, quia est rationalis, ne scilicet divinus cul-
tus diminuatur, Oied. de incompat. benef. quest. 17. nu.
19. Monet. de distrib. par. 2. quest. 12. nu. 40. Macign. de
hor. can. cap. 71. nu. 30. Garz. de benef. d. par. 3. cap. 2.
num. 360. ubi sic declaratum refert a Sacra Congrega-
tione, Castropal. loc. cit. disp. 3. punct. 9. §. 12. num. 19.
in fine.

CONSULTATIO XV.

*An administratores tam Ecclesiastici, quam Laici fa-
brica cujusvis Ecclesiae, etiam Cathedralis, & quorum-
cumque piorum locorum deputati ab Universitatibus, te-
neantur reddere rationem administrationis soli Ordina-
rio? Ubi ad rem alia.*

1 Affirmo, nisi tamen ex consuetudine, aut privile-
gio, aut ex Constitutione aliqua loci aliis ad id
deputatis ratio reddenda esset. Tunc enim cum iis ad-
hibendus etiam est Ordinarius, & aliter factae libera-
tiones dictis administratoribus minimè suffragantur.
Idem decernit Concilium Tridentinum sess. 22. cap. 9. de

reform. & decidit Rota in Lucana redditionis compu-
torum 17. Junii 1630. coram Merlino 473.

2 Non obstat, quod isti deputati non sunt principales
administratores, sed potius quidam nudi procurato-
res, ac subadministratores, qui proinde teneantur redde-
re rationem Universitati, tanquam principali admini-
stratrici, & ita non videtur intrare consuetudo praefer-
vata à S. Concilio, disponente tantum de administra-
tore principali qui, est solitus reddere rationem aliis
quam Episcopo juxta limitationem alias adductam à
Rota decis. 355. 402. & 440. par. 1. recent.

3 Nam haec limitatio non habet locum in casu, quo
deputati per Universitatem non sunt simplices facto-
res, vel administri per voluntariam deputationem, de-
pendentes ab autoritate Universitatis, tanquam vere
administratricis, sed potius deputantur ab Universita-
te principales administratores cum consueto onere
reddendi rationem eidem Universitati. Unde Univer-
sitas, nisi foret in culpa, in qua tamen ut constituta di-
catur, est necessaria monitio, l. 1. §. Magistratibus. ff. de
Magistr. convent. ad nullam tenetur rationis redditi-
onem, & sic subintrat relata limitatio S. Concilii, nempe
quod Episcopus solum possit interesse una cum Uni-
versitate in reddenda ratione ab Administratoribus
per eandem Universitatem deputatis, Barbof. de potest.
Episcop. alleg. 81. n. 32. & admittit Rota d. dec. 355. n. 4. &
dec. 402. nu. 3. & 440. nu. 8. & in specie firmavit in d.
Lucana §. quoniam responsum fuit. Ac proinde decisio-
nes adversae, indulgentes facultatem soli Episcopo
reddendi rationem, non apte applicantur. Nam in il-
lo casu constabat Capitulum esse principalem admini-
stratorem, at in hoc casu nihil geritur ab Univer-
sitate respectu administrationis, sed solum deputantur
Oeconomi, qui principaliter administrant, & singulis
annis reddunt rationem suae administrationis Deputa-
tis ab eadem Univeritate; ideoque potius intrat alia
distinctio Rotae in d. dec. 402. n. 3. quod scilicet non ver-
samur in administratore, qui deputat subadministra-
torem suo principali nomine, sed in iis, qui deputant
ratione officii, & Magistratus. Isti enim regulariter non
tenentur de administratis per officiales ab ipsis depu-
tatos, atque non possunt ab eis exigi rationes, Rota d.
dec. 402. n. 3. Et magis praecise quod similes Univer-
sitates Laicorum nequeant in his terminis dici principa-
les administratores, resolvit Rot. in d. Lucana §. cit.

4 Item, nisi secus forte in institutione, & ordinatione
talis Ecclesiae, seu fabricae expresse cautum esset, ut
ex eodem Trid. loc. alleg. Quare licet Episcopus ha-
beat jus visitandi pia loca omnia, quomodocumque
nuncupentur, quantumvis exempta, & revocandi ra-
tiones computorum, non tamen hoc ipsi conceditur
si in dictorum locorum fundatione expresse aliter
cautum sit. Quod procedit etiam quoad visitationem
ex sequentibus declarationibus.

5 In Licien. 11. Maii 1604. Sacra & c. auditis paribus
censuit hujusmodi hospitale ex privilegio Sedis Apostolicae
in Limine fundationis exemptum ab Ordinarii jurisdic-
tione, nequaquam posse à diocesano Episcopo visitari.

6 In eadem Licien. 12. Augusti ejusdem anni. Sacra
& c. censuit privilegium in Limine fundationis Hospitali
concessum, ut ab Ordinario visitari non possit, nequaquam
esse derogatum per cap. 8. sess. 22. de reform.

7 In Abulen. 6. Aprilis 1606. Sacra & c. inherens deci-
sioni à se alias editae quod Concilium decreto cap. 8. sess. 22.
tribuit Episcopis facultatem visitandi hospitale, & alia
loca pia, non sustulit fundationes excludentes Episcopum
à jurisdictione visitandi.

8 Quae declarationes fundantur in jure communi.
Clem. quia contingit, de relig. donib. ubi statuitur, quod
ii, ad quos pertinet ex fundatione, privilegio & c. re-
forment loca pia tollentes abusus, & solum in casu ne-
gligentiae subintrent Episcopi quoad loca pia exempta,
ut delegati Apostolici.

Non

9 Non autem habent Episcopi quod possint visitare, ut delegati, nisi à Concilio; Concilium autem non derogat exemptioni concessæ in fundatione, atque aded nec Episcopus erit constitutus delegatus respectu ipsorum, cum talis delegatio sit derogatio exemptionis.

10 Parerga. Mediolanen. Ordinarii non habent auctoritatem visitandi hospitalia, neque Confraternitates, quæ à Laicis reguntur, nisi in casibus à jure expressis. & hoc decretum loquitur, & habet locum solummodo in casibus à jure communi permissis. Licet tamen à prædictis Hospitalibus, & Confraternitatibus rationem administrationis exigere, nulla habita ratione juris communis, sed servata tantum dispositione cap. 8. & 9. Cenc. Trid. de refor. 7. Februarii 1575.

11 Lunensi, Sarzanensi. Ordinarius interesse potest redditioni computorum hospitalis perpetuò unius fabricæ, seu Cathedrali Ecclesiæ, & alterius etiam non unius cum eadem auctoritate, sicut alii deputati, scilicet ut habeat unicum votum in illo actu absolvendi, & condemnandi, sicut alii, quibus hæc ratio addenda est. Item anciani, seu operarii coguntur ferre librum rationum administrationis sub pœna excommunicationis, & in domo Episcopi rationem reddere. Item votum Episcopi sic est accipiendum, ut connumerari debeat cum aliis ita ut major pars votorum absolvat, aut condemnet.

12 Mediolanen. Regulariter de omnibus locis piis, Episcopo ratio est reddenda ab administratoribus, sive ea sint publica, vel privata; Ecclesiastica, vel Laicalia. Hæc enim loca pia Universitatum sunt huic redditioni rationum Ordinario obnoxia.

13 Ruben. Episcopus debet Confraternitatibus visitationem intimare, & exactionum rationem juxta hæc duo decreta, & utrumque exequi. Si verò Confraternitates, vel alii excipient de privilegiis, aut alia de re, propter quam visitare se non posse ab Ordinario prætenderent, tunc earum allegationes in facto, & in jure transmittant ad Congregationem, & interim supersedeat.

14 Ea quidem ratione, quia ad Sedem Apostolicam pertinet judicare de exemptione, quam aut lege, aut privilegio concedit. Generale enim juris dogma habemus, ejus esse cognoscere, & interpretari privilegia, cujus est ea largiri, arg. l. 6. C. de Sacros. Eccles. cap. 12. & ibi Glos. Abb. & Canonistæ de judic. Bald. in l. final. C. de legib. & in prælud. feud. n. 18. Affli. in c. un. 2. F. 56. n. 76. Rota Romana dec. 83. n. 3. & seq. par. 2. in novis. Cavalcan. in repert. dec. par. 1. tit. 1. v. Index nullus inferior, Lancellot. in templ. omn. jud. par. 289. n. 3. Jo. Vinc. de Ann. sing. 644 Bursat. conf. 156. n. 2. Vasq. illustr. contr. 46. n. 7. & 8. Solla in constit. Sabaud. de claus. mand. Princip. glos. 1. nu. 3. 8. & seq. Franc. de Claper. dec. 23. n. 11. ubi dicit, ad Principem pertinere de privilegiis ab eo concessis discernere, & pronunciare per allegata ibidem, Andr. Rauchbar. lib. 2. g. 11. n. 145. Et quod Princeps, si de mente, vel sensu privilegii inter subditos contentio oriatur, ejusdem controversiæ iudex, & privilegiorum suorum, sicut & antecessorum suorum interpres sit, probatur per textum l. ex facto 43. in princ. ibi: beneficia quidem principalia ipsi Principes solent interpretari, & ibi Rip. n. 6. ac Doctores de vulg. & pupil. subst. & ex l. Neratius 181. ibi: quem tamen modum beneficii sui esse vellet, de reg. jur. l. fin. & ibi Bald. C. de legib. Item ex cap. Ordinarii, de off. ordin. in 6. cap. fin. de concess. præb. cap. sicut, nu. 11. qu. 1. cap. Inter alia, §. ut igitur. Unde jus prodit, interpretatio quoque procedat, ex r. de sent. excom. Ruin. conf. 108. vol. 1. Menoch. conf. 202. n. 173. vol. 3. & Scrad. in repet. l. admon. nu. 35 de jurejur. Quod est contra Maceraten. lib. 1. resol. 66. n. 4. ubi asserit, in tali casu non debere Episcopum supersedere, sed devenire ad effectualem visitationem, saltem ut delegatum Sedis Apostolicæ, salvis juribus partium. Quod etiam tenet Zerol in praxi v. Hospitale, loquens de revisione computorum, & adducit Arstin.

in §. Oeconomus, in fin. auth. de Sacros. Episc. Maran. p. 3. tit. de appel. n. 198. & postea extendit etiam ad visitationem, quando suffraganeus visitat, & appellatur ad Metropolitanum, quia appellatio devolvit, non autem suspendit, ac testatur ita in utroque casu declaratum fuisse à S. Congregatione.

Quod confirmari potest. Quia in tantum non posset cognoscere, in quantum nemo potest esse Judex in causa propria, ut habetur in tit. C. Ut nemo in sua causa. At si judicat, an sibi, non obstante exemptione allegata, jurisdictio competat, non judicat in propria causa, sed in causa Magistratus, quæ non est propria ac privata ipsius, sed publica. Nam, ut ait Cujacius in l. 2. ff. si quis in jus voc. non ier. non sibi jus dicit, sed tuetur auctoritatem, & majestatem publicam, quam tenetur tueri; undè etiam injuriam sibi illatam vindicat, quasi factam dignitati, quam gerit. Quod præsertim verum est, quia causa privata distinguitur ab ea, quæ est causa Reipublicæ, l. Reipublicæ, & l. non verè, ff. ex quib. caus. ma. In hoc autem casu cum agatur de jurisdictione, quæ non est quid privatum, sed quid Reipublicæ, causa non est privata, sed Reipublicæ. Damnum enim, & emolumentum non pertinet ad ipsum Judicem, sed ad Rempublicam. Omnis autem causa illius est, ad quem spectat damnum, vel emolumentum, l. 1. §. in propria, ff. quando appel. sit. Estque textus, in quo dicitur, quod in jus vocatus, venire debet, quia pertinet ad Judicem judicare, an sua sit jurisdictio. Ita in l. si quis ex aliena, ff. de judic. ibi: Si quis ex aliena jurisdictione ad Prætorum vocetur, debet venire, ut & Pomponius, & Vindius scripserunt. Prætoris est enim estimare, an sua sit jurisdictio, vocati autem non contemnere auctoritatem Prætoris. Nam & Legati, caterique qui revocandi domum jus habent, in ea sunt causa, & in jus vocati, veniant privilegia sua allegaturi. Et in l. 2. ff. si quis in jus voc. non ier. ibi: Ex quacumque causa ad prætorum, vel alios, qui jurisdictioni præsumt, in jus vocatus venire debet, ut hoc ipsum sciatur, an jurisdictio ejus sit.

His tamen minimè obstantibus à communi sententia non est recedendum, sed tenendum, quod allegato privilegio exemptionis, non potest Judex inferior amplius procedere, nec judicare, an sua, vel non sua sit jurisdictio, sed stante dubio recurrere debet ad superiorem, à quo concessum est privilegium exemptionis. Ita decernitur in cap. Cum venissent, de judic. ibi: Cum super privilegiis Sedis Apostolicæ causa vertatur, nolumus de ipsis per alios judicari. Et desumitur ex generali regula supra relata, quod illius est concedere, ut habetur ex l. fin. C. de legib. & ex cap. Inter alia, de sedent. ex, communicat. & cap. sicut, §. Ex his 11. qu. 1. Quia cum talis declaratio debeat præbere auctoritatem privilegio, ac ejus terminos præscribere, debet hoc fieri ab habente æqualem auctoritatem cum eo, à quo est concessum. Undè quando agitur, an stante privilegio exemptionis competat jurisdictio Judici inferiori non potest ipse de hoc judicare, quia judicando præscriberet terminos exemptioni. Quod fieri non potest.

Nam inferior non potest judicare causas sui Superioris, cum ad judicandum requiratur jurisdictio supra personam, cujus causa est judicanda; judicare namque est actus jurisdictionis. Quando autem est judicandum circa aliquorum exemptionem, est judicandum non solum de gratia concessa à Superiore, sed etiam de jure Superioris, quia exempti sunt immediate de jure, ac proprietate ipsius, cap. Cum tempore de arb. & cap. Cum olim, §. nos igitur, de privileg. Undè docent communiter, quod interest Romani Pontificis subditos suos, nempe exemptos, & immediate ipsi subditos ab alio non judicati, ac proinde neque etiam eorundem exemptionem, ut per Doctores, quos sequitur Rota in Gandavensi monasterii

nafterii 29. Aprilis 16 41. coram Cardinali Panzirolo.

18 Quare tenendum est, quod si hospitale, aut confraternitas, aut alius locus pius, seu Congregatio præterdat se virtute privilegiorum non posse visitari, debeat Episcopus superfedere, ac mittere ad Sacram Congregationem allegationes facti, & juris. Atque ita asserit declarasse Sacram Congregationem in Ruben. & in Mediolan. Joan. Franc. Leo in thes. for. Eccles. part. 2. cap. 14. nu. 13. habeturque similis declaratio ex biblioth. Cardinalis Bellarmini ad sess. 22. Concilii Tridentini cap. 9. his verbis: Episcopus secundum hoc, & præcedens decretum debet intimare visitationem, & executionem rationum à Confraternitatibus, & si excipiunt, se non visitandos ex privilegio, &c. tamen transmittantur ad Congregationem alias allegationes de facto, & de jure, & interim superfedeat.

19 Quia si privilegia sunt clara ita, ut nullam difficultatem patiantur, cessat ex notificatione prætentio Episcopi de visitando, cum non possit ire contra privilegia clara Summi Pontificis. Si verò sint dubia, aut exemptio difficultatem patiat, pertinet iudicium ad Sedem Apostolicam, quia ad ipsam pertinet iudicare de exemptione, quam aut lege, aut privilegio concedit, quia in hoc est necessaria aut legis, aut privilegii interpretatio. Illius autem est interpretari, cujus est concedere ex superius relatis.

20 Neque obstat, quod Episcopus debeat cognoscere, an hospitalia sint sub immediata protectione Regum, si ipsi visitare volenti hæc exceptio opponatur, ut docent, ac referunt decisum Martha de jurisd. part. 2. cap. 18. n. 5. Armendar. in addit. ad recopil. leg. Navar. tit. 6. de visit. nu. 62. Stephanus Vveius ad 24. Constit. per Tridentinum innovatas, Constitut. 16. num. 16. Ciarlin. lib. 1. contr. contr. 65. num. 4.

23 Quoniam in hoc casu agitur solum de cognitione immediatæ protectionis, quæ cum sit quid laicale, est sub iudicio Episcopi ut superioris in ordine ad ea, quæ concernunt loca pia. At quando agitur de exemptione, ac privilegiis, agitur de eo, secundum quod loca pia non subijciuntur Ordinario. Et ideo iudicium de ipsis pertinet ad Sedem Apostolicam.

24 Atque id à fortiori valet si Episcopo à Superioribus inhibitu fuerit, ac procedat ad visitationem; quia inhibitu facit, quod deinde gesta sint attentata, & irrita, proinde revocanda, per textum in cap. non solum, & cap. Romana, §. Quod si objiciatur, de appell. in 6. traditque Dec. conf. 103. sub initio, Ofalch. decis. 5. num. 5. Federic. de Sen. conf. 300. num. 1. Menoch. conf. 557. num. 13. & fusè Lancellot. de avert. cap. 20. num. 226. part. 2.

25 Constatque etiam ex eo, quod Sacrum Concilium Tridentinum sess. 21. cap. 8. de ref. agens de visitatione faciendâ ab Episcopo quoad Monasteria, in quibus non viget regularis observantia, & quoad beneficia excludit appellationes, & inhibitiones, quas nullum vult habere effectum. Easque similiter excludit sess. 7. cap. 8. de ref. ubi agit de visitatione Ecclesiarum exemptarum. Cum ergo sess. 22. cap. 8. de refor. agens de visitatione hospitalium & locorum piorum non excludat appellationes, & inhibitiones, dicendum est, quod possint interponi. Quia si voluisset non habere locum expressisset, leg. unica, §. Sin. autem, C. de caduc. tollen. & leg. si servus, §. Prætor ait, ff. de acquir. hered. & cap. ad audientiam 2. de decim. & cap. 2. de transact. Præsertim cum facillè potuissent exprimere; ut aiunt Menoch. conf. 30. num. 8. Armendar. in loco alleg. in poem. num. 350. ac etiam sit solitum exprimere, ut in locis allegatis.

26 Minus obstat, cap. Cum persone, de privileg. in 6. Nam ibi solum statuitur, quod ad tollenda subterfugia, quibus aliqui prætextu exemptionis declinabant forum, & correctiones, atque ordinationes Ordinariorum,

teneantur, qui tale privilegium exemptionis præterdunt, illud ostendere vel Ordinario, vel deputatis ab ipso, in loco tamen tuto, & illud exhibere integraliter legendum, & transcriptum tradere de articulis, de quibus est controversia. Non autem tribuitur Ordinario facultas aliqua iudicandi circa privilegium exemptionis, aut, an illo non obstante, iurisdicatio illi competat. Quod clarum est ex ipsius verbis, quæ sic se habent: Nos volentes super hoc de salubri remedio providere, statuimus, ut hi, qui se asserunt per privilegia, seu indulgentias Apostolicæ Sedis exemptos, à locorum Ordinariorum requisitu huiusmodi privilegia, vel indulgentias, quibus se dicunt fore municos, ipsis Ordinariis in loco congruo, & securo, aut aliquibus prudentibus viris omni suspicionem carentibus, ad hoc per dictos Ordinarios deputatis, infra terminum competentem pro facti qualitate ipsorum Ordinariorum, vel delegatorum suorum arbitrio moderandum iusto impedimento cessante, ostendere, ac ad legendum integraliter exhibere, necnon de articulis de quibus controversia fuerit transcriptum tradere teneantur. Ex quibus constat, quod solum ostendenda sunt privilegia exemptionis ad excludendas exemptiones commentitias, & sine fundamento, non autem, ut, stante vera exemptione, Judex inferior iudicet, an iurisdicatio sua sit.

Ex quibus corruunt, quæ in oppositum deduxi. Nam ratio, cur non possit in hoc casu iudex inferior iudicare, an sua sit iurisdicatio, non est quia iudicaret in causa propria, sed quia iudicaret in causa sui superioris, quod nequit facere. Cum enim causa illius sit, ad quem spectat damnum, & emolumentum, ut rectè ibi dicebatur, & damnum circa exemptionem, vel emolumentum pertineat ad Superiorem, ut constat ex dictis, causa exemptionis est causa propria illius.

Denique non urget textus in l. si quis ex aliena, ff. de 28 iudic. Nam, ut ex citatis verbis illius constat, in prima parte solum habetur, quod quando quis non exemptus vocatur in iudicio ex aliena iurisdictione, debet accedere, quia pertinet ad Prætorem iurisdicatio, quando scilicet sumus in concursu iurisdictionis ipsius Prætoris, & alterius Iudicis inferioris, non autem quando sumus in concursu Iudicis inferioris, & Superioris ratione exemptionis. Nam tunc, ut habetur in secunda parte textus, vocatus in iudicium debet solum allegare suam exemptionem, & privilegium, non autem debet Iudex iudicare, an sua sit iurisdicatio. In lege autem 2. ff. Si quis in ius voc. non ter. solum decernitur, quod citatus debeat comparere, ut Iudex sciat, an causa sit de sua iurisdictione; quia nim. exemptus debet coram ipso allegare suam exemptionem, ut hoc pacto Iudex sciat, quod non sit de sua iurisdictione, non autem quia stante dubio de exemptione debeat cognoscere, an sua sit iurisdicatio.

Mediolan. Ab Ordinariis potest ordinari, quod administratores singulis annis rationem reddere teneantur. Item 29 administratores locorum piorum privatorum, qui secundum juris communis dispositionem visitari non possunt, ad redditionem rationis per Ordinarium iuxta terminos d. cap. 9. quod loquitur absolute, & absolute debet intelligi, cogi possunt, nulla habita ratione juris communis; die 9. Augusti 1569.

Gravinensi. Hoc decretum cap. 9. intelligitur generaliter, etiam in casibus à jure jam non concessis; eadem die, ac anno.

Mediolanensi. Administratores piorum Locorum etiam 31 exemptorum nullam rationem reddentes, Episcopo posthac eam reddere teneantur. Quod si aliis eam reddere consueverunt, cum illis adhibendus erit etiam Episcopus principaliter, & non solum in ratione reddenda adhibendus est Episcopus, verum etiam in deliberatione faciendâ, nec satis erit deliberatio faciendâ, à deputatis die 23. Augusti 1576.

Alina Episcopo. Questi mihi Illustrissimi Signori 32 hanno

hanno ordinato, ch'io scriva à V. S. che doverà bastarle, che le Confraternità di coeste Compagnie distribuiscano le limosine secondo la mente di quelli, che l'hanno ordinate, pur che à lei ne rendano buon conto sempre quando vuole per emendare in caso, che vi fosse errore, lasciandone nel restante la cura ad essi. 26. Aprilis 1583.

33 Anno 1588. Sixtus Papa V. transmittere fecit copiam infrascriptorum decretorum factorum in Congregatione Concilii ad Nuncium Neapolitanum cum mandato, quod de eis similiter copiam transmitteret omnibus Prælati Regni ad hoc, ut juxta eorum dispositionem executioni demandarentur.

34 In Congregatione Concilii fuit dubitatum an in exceptione cap. 7. sess. 22. de reform. qua excipiuntur hospitalia quæ sunt sub Regum immediata protectione, ut sine eorum licentia non possint ab Episcopis visitari, comprehendantur omnia hospitalia, quæ sunt in eorum ditionibus, & Regnis?

35 Respondit Congregatio, non comprehendendi, nisi hospitalia, quæ expressè reperiantur esse sub Regum protectione.

36 Item Congregatio censuit, Episcopum posse visitare omnia hospitalia, & pia loca quomodocumque nuncupentur, etiamsi sint privata laicorum & corrigere, & reformare in casibus à jure concessis, nempe ob negligentiam, vel dilapidationem bonorum, atque voluntas testatoris servetur juxta d. cap. 8.

37 Item Congregatio censuit, caput nonum ejusdem sessionis habere locum etiam extra visitationem, & in casibus à jure non expressis, & licere Episcopis exigere rationem ab Administratoribus etiam locorum merè laicorum, & privatorum generaliter sine ulla distinctione, & quando ex privilegio, vel consuetudine, vel aliqua alia constitutione aliis reddenda esset ratio, eisdem reddendam esse, adhibito cum illis Ordinario, nisi in foundatione aliter cautum esset, nempe quod rationes nec Ordinario reddenda essent.

38 Item Congregatio censuit, Episcopum habere votum absolventi, & condemnandi cum cæteris deputatis, & illius votum connumerari debere cum voto cæterorum, quorum major pars condemnat, vel absolvit.

39 Item Congregatio censuit, Ordinarium ex dict. cap. 9. posse ab administratoribus hospitalium, aliorumque piorum locorum rationem administrationis exigere, donec coram Ordinario doctum fuerit de institutione, in qua secus expressè cautum sit.

40 Item Congregatio censuit, executionem adversus administratores condemnatus juxta dictum cap. 9. sive soli Ordinario reddita fuerit ratio, sive unà cum aliis deputatis, ad ipsummet Ordinarium spectare.

41 Item Congregatio censuit, si Episcopo hospitale visitare volenti juxta d. cap. 8. opponatur exceptio, quod sub immediata Regum protectione existat, utique non ad Sæcularem Judicem, sed ad ipsummet Episcopum talis exceptionis cognitionem, & definitionem pertinere.

41 Id quod etiam docent, ac decisum referunt Martha, Armendar. Srephan. Vviemers, & Ciarlin. locis allegatis. Quia ut superius diximus, cum in hoc casu agatur de recognitione immediatæ protectionis, quæ est quid laicale, est sub judicio Episcopi, ut Superioris in ordine ad ea, quæ concernunt loca pia.

43 Firmana, Archiepiscopo. Che non doveva sforzare gli administratori dell'Ospitale di Montenuovo à portare i libri de' conti alla Città in Vescovato per rendergli conto, mà che questo doveva farlo nel luogo in visita, o fuori di essa; die 26. Septembris 1589.

CONSULTATIO XVI.

An in generali exemptione à jurisdictione Ordinarii includatur exemptio à visitatione?

Negative respondendum censeo. Primò, quia in generali concessione exemptionis non venit immunitas à visitatione, cap. Cum venerabilis, de censib. & tradunt Achil. de Graf. dec. 2. de exempt. Gratian.

discept. 870. nu. 7. Ciarlin. lib. 1. contr. for. cap. 65. nu. 5. Ricc. collect. 1228. Rot. dec. 2. de censib. in antiq. & dec. 186. p. 1. divers. Cum enim visitatio, tanquam inducta in favorem animæ, & in honorem Dei, sit privilegiata, ut annotant Pavin. d. visit. q. 1. n. 6. & q. 10. n. 1. Mar. Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 109. nu. 5. non censetur illi derogatum per verba generalia, nisi de ipsa fiat expressa mentio.

Secundò, quia hi sunt exempti à jurisdictione ordinaria, non delegata. Visitatio autem exemptorum, non fit autoritate ordinaria, sed delegata, ut per Concilium Trid. sess. 14. cap. 4. de reform. his verbis: Omnes Ecclesiarum Prælati, qui ad corrigendum subditorum excessus diligenter intendere debent, & à quibus nullus Clericus per hujus Sanctæ Synodi statuta cujusvis privilegi prætextu tutus censeatur, quominus juxta Canonicas Sanctiones visitari, puniri, & corrigi possit, si in Ecclesiis resederint, quoscumque sæculares Clericos, qualitercumque exemptos, qui alias suæ jurisdictioni subessent, de eorum excessibus, criminibus, & delictis quoties, & quando opus fuerit etiam extra visitationem, tanquam ab hac Apostolica Sedis delegari corrigendi, & castigandi facultatem habeant, quibuscumque exemptionibus, declarationibus, consuetudinibus, sententiis, juramentis, concordis, quæ tantum suos obligent auctores, ipsis Clericis ac, eorum Consanguineis, Capellanis, Familiaribus, Procuratoribus, & aliis quibuslibet ipsorum exemptorum contemplatione, & intuitu minime suffraganibus.

Hinc potest Episcopus ex dispositione Sac. Concilii Tridentini cap. 8. de ref. sess. 22. tanquam Sedis Apostolicæ delegatus legatarios cogere ad solvendum legata relicta à testatoribus juxta formam d. c. 8. etiamsi sint officiales S. Inquisitionis, & ob id exempti à jurisdictione Ordinarii, vel professores in Aliqua Universitate ratione litterarum conservatoriarum, quæ eximunt à jurisdictione ordinaria, non autem à delegata à Sede Apostolica, ut per Sacram Congregationem Concilii decisum super eodem cap. 8. in Pacen. sive Patavina per hæc verba: Legatarii possunt cogi ab Episcopo ad solvendum legata relicta à testatoribus juxta hoc decretum, etiamsi sint Officiales S. Inquisitionis, & ob id exempti à jurisdictione Ordinarii, & testatur Franc. Leo in thes. for. Eccles. p. 2. c. 2. nu. 82.

Non obstat consuetudo in contrarium. Tum quia est in specie abrogata à jure communi in cap. irrefragabili, de off. Jud. ordin. & à Tridentino loco citato. Tum etiam quia quodlibet caput ipsius Concilii dicitur continere decretum irritans exclusivum cujuscumque consuetudinis, ut firmat Rota in Seguntina 1. Junii 1593. coram Blanchetto, & Gonzal. ad reg. 8. gloss. 15. num. 37. cum aliis.

Hac distinctione corruunt, quæ in contrarium adduci possunt, & explicantur resolutiones aliquæ Sac. Congregationum, quæ obitare videntur, cum loquantur de exemptione à jurisdictione ordinaria tantum.

Solum tamen difficultatem facit resolutio ejusdem S. Congregationis S. Officii scribentis Inquisitori Melitæ sub anno 1635. ut servet solitum circa exemptionem familiarium, & aliorum inservientium S. Officio à jurisdictione Ordinarii. Undè si ex immemorabili Episcopus non visitavit hujusmodi exemptos, certum est non visitasse tanquam delegatus Apostolicus, nam non habet, quod possit eos visitare ex Tridentino, nisi ut delegatus. Quare si resolutio S. inquisitionis derogat jurisdictioni, Episcopo delegatæ, non potest Episcopus tanquam delegatus eos visitare, ac proindè servandum est solitum. Si enim, ait Paulus Jurisconsultus, de interpretatione legis quaratur, in primis inspicendum est, quo jure Civitas retrò in ejusmodi casibus fuisset. Optima enim est legum interpretis consuetudo, l. si de interpretatione, ff. de legib.

Adest nihilominus temperamentum, ut nimirum hæc visitatio quæ juxta Canonicas sanctiones ex dict.

cap. *sess.* 14. facienda est, intelligatur juxta dispositionem juris communis citra punitionem, & privationem, ut declaravit Sacra Congregatio Concilii in decreto cap. 4. *sess.* 6. de reform. teste Rota *decis.* 228. *part.* 2. *divers.* quod tamen decretum loquitur de visitatione personarum Capitularium, etiam exemptarum.

Limitanda verum est hæc doctrina ita, ut non habeat locum, quando in generali concessione exemptionis adesset particula, *omnino*, aut aliqua alia dictio, quæ significaret absolutam, & totalem exemptionem. Dicitio enim *omnino*, indistinctè comprehendit omnes casus, ut tradunt Roland. *conf.* 84. n. 24. *vol.* 1. Decian. *conf.* 182. n. 2. & proinde nullam recipit restrictionem, ut observat Menoch. *conf.* 2. nu. 256. Importat enim quandam totalitatem, quæ salvari non potest, nisi includat quicquid in tali genere, aut ordine complectitur, Rota in Calaguritana Canonici 20. Junii 1605. coram Lancellotto, ubi dicitur, quod complectitur omnes species ejus, cui annectitur; quia nimirum non solum includit substantiam rei, sed etiam quemcumque modum ipsius, atque aded falsa redderetur oratio, si exciperetur aliquid de re, cui adjungitur.

CONSULTATIO XVII.

An, & quo pacto contra Universitates deveniri possit ad interdictum Ecclesiasticum? Ubi ad rem alia.

Non potest etiam ex causa, aliàs legitima, ad censurarum fulminationem, sive publicationem procedi, quarum appellatione venit quoque interdictum cap. *querenti*, & ibi Doctores de verbor. *signific.* Calder. de *interdic.* *part.* 1. n. 3. *tract.* tom. 14. nisi præcedentibus saltem tribus monitionibus, & deinde citatione personali canonicè exequuta, *vulg.* cap. *Sacro* 48. de *sent. excommunic.* Felin. in cap. *Cum sit Romana de appellat.* Covarr. in cap. *Alma*, §. 9. num. 4. *cod. tit.* Rota *decis.* 13. num. 12. in *fin.* de *sent. excommunic.* in *antiq.* & *decis.* 5. n. 14. coram Urgellen. & *decis.* 1309. *part.* 2. coram Pegna, & *decis.* 1296. num. 1. coram Seraphino. In hoc enim æquiparatur excommunicationi, præsertim quando apponitur ob præsentam contumaciam, Felin. in d. cap. *Cum sit Romana* num. 18. Abb. in cap. *Ad hæc* 4. de *appell.* & in cap. *reprehensibilis* n. 4. *cod. tit.*

Quæ dispositio locum habet etiam, ubi agitur contra Universitates, §. *Quod si nemo*, ibi: *admoniti non excirentur ad sui defensionem*, ff. *quod cujusque univ.* Angel. *conf.* 196. num. 2. Add. ad Buratt. *decis.* 916. *lit.* A. Nam & istæ personaliter debent citari per executionem citationis exhibitæ representantibus Universitatem, legitime congregatis in collegio, vel loco solito juxta doctrinam Bald. in d. §. *Quod si*, num. 2. quam in his terminis amplexa est Rota *decis.* 254. nu. 3. *part.* 6. *recent.* & *decis.* 310. num. 2. coram Caval. & *decis.* 359. nu. 1. coram Pegna, & *decis.* 1028. num. 2. coram Seraph. Ac ita, ut ad hunc effectum non suffragetur denunciatio Parochi in Ecclesia, cum ex ea inferri non possit scientia in Administratoribus, & multò minus in Universitate, quæ scientia debet esse indubitata, & necessaria, ut in puncto Rota *decis.* 90. num. 2. *part.* 1. *recent.*

Quinimò esto etiam, quod ad singulos de Universitate inde possit talis scientia devenire, adhuc etiam non esset sufficiens ad hunc effectum. Quia scientia singulorum de Universitate, maxime in præjudicialibus, non afficit Universitatem, nisi illa fuerit legitime conventa, Gratian. cap. 601. nu. ult. *Surd.* *conf.* 28. n. 107. *Cancer.* *var.* *part.* 3. cap. 4. num. 102. Imò ne personaliter quidem executæ citationes contra singulares afficiant Universitatem ipsam juxta Glossam, communiter receptam in cap. *si capitulo*, v. *factam*, de *concess. præb.* in 6. Rota *decis.* ult. n. 2 & ibi Addit. qui plures alias adducit n. 6. coram Gregorio XV. & *decis.* 1116. n. 5. coram Seraph. Etiam si isti singulares personaliter citati forent ejusdem Universitatis Officiales, idem Seraph. *decis.* 1046. n. 5.

Ita ut, etiam si in aliquibus casibus sufficiat citare Rectores, & officiales Universitatum, adhuc hujusmodi citatio non potest reddere contumaces, nisi fictè, ut per Uberr. de *citac.* *lib.* 1. cap. 7. n. 144. in *fin.* Contumacia autem ficta non sufficit ad incursum censuratum ex vulgaribus.

Porro in d. cap. *Sacro*, de *sent. excommunic.* prohibetur, ne quis aliquem excommunicationis sententiam promulgare præsumat, nisi competenti admonitione præmissa, & præsentibus personis idoneis, per quas, si necesse fuerit, possit probari monitio. Quod si contra præsumperit, quisquam, etiam si aliàs justa sit excommunicationis sententia, ingressum Ecclesiæ per mensem unum sibi noverit interdictum; alia nihilominus pœna mulctandus, si visum fuerit expediri. Eum textum latè explicat Menoch. de *arbitr.* *cas.* 541. per *tot.* Navarr. cap. 27. num. 11. Sayr. *lib.* 1. cap. 12. n. 6. Sanchez *lib.* 6. de *matr. disp.* 32. num. 13. 17. & 21. Suar. de *cenfur. disput.* 3. *sect.* 8. Coninch. *disput.* 13. *dub.* 9. Laym. *lib.* 1. *tract.* de *cenfur.* cap. 6. num. 5.

Declaraturque primò ex cap. *Romana*, de *sent. excomm.* in 6. quod nec in specie, neque in genere pro culpis præteritis, vel præsentibus Judices Ecclesiastici ferre debeant censuras sine competenti monitione, aliàs sententia est injusta.

Secundò, quod dicitur in d. cap. *Sacro*, de modo ferendi sententiam excommunicationis, idem etiam in aliis censuris, scilicet suspensionis, & interdicti, observandum, ut non ferantur sine monitione, ut ex supra deductis, quibus adde cap. *reprehensibilis*, de *appell.* cap. *statutum*, de *sentent. excommunic.* in 6. Sayr. d. cap. 12. Suar. *disp.* 3. *sect.* 12. n. 4. Coninch. *disput.* 3. *dub.* 9. Laym. cap. 5. n. 4. Pœna verò, de qua in d. cap. *Sacro*, scilicet interdicti ab ingressu Ecclesiæ non incurritur, nisi in illo casu, quando fertur censura excommunicationis, non servata dicta forma prævia, & non procedit contra ferentem sententiam suspensionis, vel interdicti, Suar. *disp.* 37. *sect.* 1. n. 3. Bonac. de *cenfur. quæst.* 5. *punct.* 1. §. 1. n. 2. Tolet. *lib.* 1. cap. 48. §. *Octava*, quamvis alià contra teneant apud Bonaciam, nimirum Felinus, Henriquez, & Alterius.

Tertiò, quod illa monitio debeat esse canonica, seu competens, idest trina, vel una pro tribus, ad hoc ut censura sit justa, cap. *Constitutionem*, de *sent. excomm.* in 6. ibique Doctores, ad Menoch. *loc. cit.* n. 5. si tamen una intervenerit, valida est sententia, aliàs minimè, Barbof. in d. cap. *Romana* n. 21. cum ibi allegatis, & debent assignari dies pro singulis arbitrio Judicis, ut non minùs una dies, & communiter duo assignentur, Menoch. videndus *cas.* 545. n. ult.

Quartò, quod interdictum illud, seu pœna, de qua in d. cap. *Sacro*, non procedit contra Episcopos, quia de illis non est facta mentio, cap. *quia periculosum*, de *sentent. excommunic.* in 6. Sayr. d. *lib.* 1. cap. 13. nu. 15. Suar. *disput.* 37. *sect.* 1. n. 3.

Quintò, quod non prærequiruntur monitiones, quando fertur præceptum sub censura ipso facto incurrenda in casum contraventionis, d. cap. *reprehensibilis*, de *appell.* Laym. num. 5. ubi supra, Suar. *disp.* 3. *sect.* 8. nu. 5. Sanch. *lib.* 6. in *decal.* cap. 4. n. 50. qui dicunt procedere, sive illud præceptum sit speciale ab homine extrajudiciale, sive generale à jure, quia illud præceptum satis monet. Sed neque requiritur monitio ad sententiam declaratoriam censuræ incursum, sed requiritur tantum una citatio ad dicendum causam, quate non debeat declarari, utque non feratur in inauditum, nisi in contumaciam, *Glos.* in d. cap. *Sacro*, v. *confiterit*, & in *Clem. presenti*, *cod.* v. de *cenf.* Genuen. in *prax.* cap. 20. n. 16.

Præterea in cap. 1. de *sent. excommunicat.* in 6. habetur: *quisquis excommunicat, excommunicationem in scriptis proferat, & causam excommunicationis conscribat, exemplumque hujus scripturæ teneatur tradere excommunicato infra mensem, si fuerit requisitus, super qua requisitione*

fiat publicum instrumentum, vel littera testimoniales conficiantur sigillo authentico. Si quis autem iudicium huius constitutionis temerarius extiterit violator per mensem unum ab ingressu Ecclesie, & divinis officiis noverit se suspensum. Superior vero, ad quem recurrit, sententiam in tali casu relaxet, & Latorem, seu iudicem, qui talem sententiam protulit, condemnet in expensis, & interesse, & aliter arbitrio puniat. Et hæc etiam in suspensionis, & interdicti sententia mandat observari. Et declarat, quod si quis in dictis censuris divina officia fuerit executus, fiet irregularis, à solo Papa dispensabilis. Quod etiam explicat Menoch. de arbit. d. c. 541. à n. 14.

II Et declaratur primò, quod hæc censura suspensionis ab ingressu Ecclesie est propriè loquendo interdictum. Suspendio enim à divinis officiis est interdictum ab usu activo, & passivo divinorum, Suar. de cens. disput. 37. sect. 1. num. 1. Bonac. de cens. in com. disp. 3. q. 5. punct. 1. §. 2. num. 17. Secundò Episcopus non incurrit in pœnam interdicti, seu suspensionis, quia illorum non est facta mentio per d. cap. quia periculosum, & Genuen. cap. 24. num. 5. Tertio, quod ad incurrendam hanc pœnam requiritur temeritas; Suar. n. 2. quare aliqui dicunt, requiri scientiam. Ita Suar. & Card. in Clem. 1. §. porro, de sum. Trin. & in Clem. 1. §. Si quis, de stat. Monach. sed communior sententia ait, sufficere culpam latam, seu ignorantiam crassam. Glos. in d. cap. 1. v. temerarius, quam ibi sequuntur Doctores communiter, & Genuen. d. cap. 24. n. 1. quia temeritas non dicit dolum, sed fatuitatem, & imprudentiam, Jo. Andr. in d. cap. 1. Angel. in l. eum, quem temerè, ff. de iudic. D. Thom. 2. 2. q. 35. art. 25. dicens, temeritatem esse defectum Consilii, & speciem imprudentiæ, facitque textus in l. Julia-nus, §. Item qui furem in fin. ff. de act. empt. Quarto, ut non procedat, quando censura fertur per modum legis, vel edicti generalis, Menoch. loc. alleg. n. 6. Genuen. d. c. 24. num. 4. Item secundum aliquos neque procedit, quando ferretur censura per modum præcepti specialis pœnalis extrajudicialiter facti, Coninch. disp. 13. n. 85. Tolet. lib. 1. cap. 9. num. 6. sed contraria est communis, ut Genuen. ibid. nu. 1. Quintò, quod secundum aliquos non procedit hæc constitutio in Prælati Regularium, Tolet. n. 3. Genuen. n. 5. sed communis affirmat Navar. c. 27. n. 8. Ugolin. tab. 1. c. 14. §. 6. num. 2. & Canonistæ in d. c. 1. communiter.

CONSULTATIO XVIII.

De inforDESCENTIBUS IN CENSURIS ALIQUA NOTATI
NON INDIGNA.

I **M**ulta & varia de hac re scripserunt Authores, sed an consentanea, tu videris. Interim hæc accipe. Ille solum intelligitur inforDESCENS, qui animo pertinaci, & indurato, seu in contemptum clavium, quia scilicet noluit obedire, seu se subijcere clavibus, perseverat in censura per annum, cap. cum bona, de etat. & qualit. Rota decis. 196. nu. 2. apud Farin. in collect. decis. crim. Secus autem si ex alia causa, etiam irrationabili distulit petere absolutionem, seu parere, Rota ibi nu. 3. cum Glos. in c. Metropolitanum 2. qu. 7. & aliis iuribus. Vel si fecit instantiam pro absolutione, sed non potuit obtinere, Rota ibid. n. 4. Vel si fuit absolutus medio tempore, etiam si ad reincidentiam, Rota eo loco num. 5. & Setaph. decis. 1285. n. 4. & 5.

2 Et quidem inforDESCENTIA annalis in censura excommunicationis lata pro quacumque causa, etiam civili extra causam hæresis, reddit inforDESCENTEM suspectum de hæresi ita, ut contra eum ab Inquisitore procedi possit per textum in cap. Cum contumacia, de heret. in 6. qui licet loquatur præsertim in persistente in excommunicatione ex causa fidei, idem tamen procedit in reliquis excommunicatis, ut denotat verbum illud præsertim, cuius virtus est, ut exprimat casum minus dubitabilem, includendo casum magis dubitabilem, Dec. in l. qui se parit, num. 60. C. Unde liber. Soccin. jun. conf. 30. nu. 41. lib. 1. & in specie quod textus in d. cap. cum contuma-

cia procedat in quocumque excommunicato, scribit Menoch. cas. 416. n. 19. & declarat Sacrum Concilium Tridentinum sess. 25. cap. 3. in fin. de reform. ibi: excommunicatus quicumque si post legitimas monitiones, &c. indurato animo censuris annexus, in illis inforDuerit, &c. Comprehendit igitur Concilium quemlibet excommunicatum, tam ex causa civili, quam criminali. Idque tradunt Salzed. ad Diaz. in prax. cap. 116. in fin. Abb. in cap. gravem, de pœn. numer. 3. & in cap. excommunicatus 1. de heret. num. 6. Albertin. de heret. in 6. Direct. Inquis. part. 2. quæst. 47. n. 6. & 7. Pegna ibid. com. 72. lit. C. Zecch. in sum. part. 1. tit. de fid. rubr. de her. cap. 15. numer. 13. Royas sing. 62. num. 2. Fusc. de visit. lib. 1. cap. 29. num. 2. Azeved. lib. 8. tit. 5. leg. 1. num. 213. Perez. lib. 8. tit. 19. leg. 9. Rebuff. in prax. tit. forma, & declaratio nov. prax. §. 10. que absolventes num. 19. Ugolin. de censur. tab. 1. cap. 14. §. 3. n. 3. Lopez in instruct. part. 2. tit. 2. de excomm. cap. 12. Maiol. de irregul. lib. 3. cap. 21. Graff. lib. 2. cap. 76. num. 8. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 10. num. 10. ubi alii, Locat. in iudic. Inquis. v. Excommunicati num. 2. Paul. Ghirland. de heret. quæst. 8. num. 4. Genuen. in prax. Archiepisc. cap. 84. num. 8. Scacc. de iudic. cap. 98. num. 36. & Delben. de offic. S. Inquis. part. 2. dub. 111. sect. 6. num. 10. & ante omnes Franch. in d. cap. Cum contumacia in fine. Et pro hac sententia plures alios congerit, eosque sequitur Castropal. tom. 1. tr. 4. disp. 4. pun. 2. num. 5. Quare Campanilis in div. jur. Can. rubr. 11. cap. 15. num. 31. ait, quod inforDESCENTES ex quacumque causa possint citari ab Episcopis, sive Inquisitoribus, tamquam de fide leviter suspecti ad respondendum, quid sentiant de fide.

Ratio autem est, quia permanens in excommunicatione per annum extra causam hæresis, præsumitur ob contemptum clavium Ecclesie ex obstinata perseverantia malè sentire de fide, & de potestate Ecclesie, qui contemptus, & contumaciæ ratio in quocumque excommunicato, in excommunicatione perseverante, eodem modo militat. Imò major videtur in causa Civili, & major apparet clavium contemptus, cum hæc causa, ut potè levior, minus illum retardare debeat ad comparandum coram Iudice, ut rectè observant Salzed. ad Diaz. loc. sæpius allegato cap. 116. n. 12. Ricciul. de jur. person. lib. 4. cap. 7. num. 18. & Castropal. ubi supra. Atque addè poterint Inquisitores contra eum procedere, & inquirere, quid de fide, & potestate Ecclesie sentiat, ex eo enim, quod contemnere videretur claves, seu potestatem Ecclesie, non caret scrupolo hæreticæ pravitatis, ut in cap. fin. de pœn. habetur, firmatque Covar. in cap. Alma part. 1. §. 7. num. 10. Gurtier. lib. 1. qu. can. cap. 12. num. 20. Salzed. ad Diaz. d. n. 12. Ugolin. loc. cit. nu. 4. Aufied. decis. 365. & vol. 1. com. opin. cap. 3. Simanch. de cathol. instruit. Suarez de censur. disput. 17. sect. 1. n. 6. & Avil. eod. tract. part. 2. cap. 6. quæst. 9. dub. ultim. Hinc Clericus inforDESCENS per annum in excommunicatione potest omnibus beneficiis privari can. rursus, & can. quicumque 11. qu. st. 3. Gloss. in cap. Cum contumacia de heret. Quidquid dixerit Glossa singularis in cap. contingit de dot. & conium. ibique Butt. ac Roman. singul. 303 id habere locum, quando fuit excommunicatus pro causa criminali, secus pro civili. Tunc enim, inquiunt, non potest beneficiis privari, etiam si mille annis sic steterit in excommunicatione. Quod ego absurdum censeo. At de hoc infra.

Non potest tamen condemnari, ut hæreticus; sed cogi debet ad se purgandum, ut suspectus de levi, Sayr. lib. 2. cap. 10. num. 10. Ugolin. n. 3. Rubeus in repet. cap. per vestras in princ. §. 18. n. 24. de donat. inter vir. & uxor. Gonzal. in regul. Cancel. glos. 15. n. 108. qui ita intelligi ait Tridentinum loco allegato, quod si purgare se noluerit, & pertinaciter perseveraverit in excommunicatione, fit suspectus vehementer; & si in eo statu persistat alio anno, declarandus erit hæreticus, tamquam ex violenta præsumptione, Pegn. p. 1. direct. q. 47. n. 7. & 8.

InforDESCENS vero in censura lata in causa hæresis, ipsò

ipso jure habendus est, ut hæreticus, *auth. Gazaros, C. de hæret. cap. excommunicamus 1. de hæret. ubi Gloss. v. condemnatur, Hostien. n. 7. & 8. Abb. num. 11. Soccin. num. 14. Butr. num. 17. Joan. Andr. n. 4. Anchar. v. item 4. Anan. num. 6. traduntque idem Soccin. in cap. per iwas, de sent. excomm. n. 30. Ifern. de feud. rit. stat. & consuet. contra libert. Eccles. n. 10. Covarr. in d. cap. Alma part. 1. §. 7. n. 11. Clar. in §. hæresis numer. 21. Pegna part. 3. direct. com. 49. §. quod si is, Royas singul. 60. nu. 3. Ugolin. d. tab. 1. cap. 14. §. 3. numer. 2. Menoch. de arb. cas. 416. n. 6. Villadieg. de hæret. quest. 9. sub init. Scacc. lib. 1. de judic. cap. 98. n. 36. Salzed. ad Diaz cap. 116. num. 12. Simanch. de Carb. institut. rit. 2. n. 9. & rit. 24. num. 2. Graff decis. lib. 4. cap. 14. nu. 4. & Sayr. de censur. lib. 2. cap. 10. num. 11. Nam sufficiens est probatio, cum esse hæreticum, tum ex ipsa causa hæresis, ob quam expressim ab Inquisitoribus ad iudicium vocatus est, tum ex fuga, & declinatione iudicii, *arg. cap. Nullus, de præsumpt.* tum ex animo rebelli persistendi in censura per annum; in quo casu satis est, quod expressim vocatus fuerit, ut de rebus fidei responderet. Et sufficit, quod in genere crimen hæresis in hoc edicto exponatur, nec requiritur in specie hæresim exprimere ex Covarr. d. num. 11. Franch. d. cap. Cum contumacia, de hæret. lib. 6. & Hentic. in d. cap. Excommunicamus 1. de hæret. Et hæc quidem de jure.*

6 Verum de consuetudine Sac. Congregatio Inquisitionis non solet procedere contra excommunicatos infordecentes, nisi constet de contemptu censurarum. vel excommunicatio sit lara ex causa fidei. Ita scriptum fuit Episcopo Adiacensi sub die 22. Februarii 1591. & 22. Aprilis 1615. & 4. Maij 1622. & alibi sæpè. Undè contra infordecentes in sententia excommunicationis, & aliis censuris ecclesiasticis Auditor Cameræ Apostolicæ procedere debet, tamquam contra delinquentes, prout de jure, non citando eos ad respondendum de fide, vel tamquam suspectos de fide. Quod si verè suspicionem aliquam invenerit, remittere eos debet ad S. Inquisitionem, ut declaratum 12. Octobris 1588. Aliquando tamen fuit injunctum Inquisitoribus, ut procederent contra infordecentes, ut Inquisitori Veneto 10. Januarii 1598. Et quidam propter infordecentiam cogitur comparere in S. Officio ad respondendum, quid sentiat de fide sub 9. Augusti 1596. Et contra declaratum infordecentem per sententiam Auditoris Cameræ processit, probato tamen, quod habuerit notitiam dictæ sententiæ, ut 20. Septembris 1596. 20. Julii 1617. 22. Aprilis 1615. 21. Januarii 1602. 11. Februarii 1604. 4. Augusti ejusdem anni. & 31. Januarii 1607. Et sub die 17. Junii 1598. decretum, quod excommunicati propter occupationem bonorum Ecclesiasticorum, non procurantes absolutiones per tres, aut quatuor annos, possunt citari ad respondendum, quid sentiant de fide *per cap. fin. de pæn. & Concil. Trident. sess. 25. cap. 3. de reform.*

7 Iraque apud S. Officium non sufficit ad infordecentiam perseverantia in excommunicatione per annum, etiam completum, & continuum, sed requiritur contemptus clavium, ut notavit Pegn. *com. 72. part. 2.* Scacc. *de judic. lib. 1. cap. 89.* Zanch. *in sum. part. 1. rubr. de fid. cap. 11.* Acugna. *de confess. sollicit. qu. 24. n. 65.* Soula *in apher. lib. 1. cap. 27. nu. 8.* & Caren. *rit. 8. §. 4.* aliique, quos laudat Diana *part. 4. rr. 7. resolut. 18.* Aut quod infordecentia proveniat ex inobedientia excommunicationis impositæ ab ipso S. Officio in suspectum de hæresi, ut rescriptum fuisse Episcopo Placentino 7. Septembris 1606. asserit Lazar. *de monit. sect. 4. q. 8. nu. 20.* & 21. iustumque, non esse procedendum, nomine S. Officii contra aliquem ob infordecentiam ex eo, quod non paruit excommunicationi, & censuris Rotæ Romanæ, & similium, sed tantum super infordecentia proveniente ex inobedientia excommunicationis, & censurarum ab ipso S. Inquisitionis Officio impositarum. Idemque antea

scriptum Episcopo Ferrariensi sub anno 1585. in suspectum de hæresi, qui vocatus à S. Officio iudicium subterfugit, nolens comparere, & idcirco ob contumaciam declaratus excommunicatus per d. text. *in cap. Cum contumacia, de hæret. in 6.* ubi Gloss. *v. vehementem* advertit, quod ubi suspicio hæresis est contra aliquem, si citatus sit contumax, suspicio incipit esse vehemens. Et ita etiam sub anno 1627. rescriptum Inquisitori Cremonæ, ut testatur Carena *loco citato*, additumque, ne contra hujusmodi infordecentes procederet, nisi prius consulto Supremo Romanæ Inquisitionis Senatu in omnibus casibus particularibus. Sicque etiam decisum fuisse à Rota Romana in Segobienti infordecentiæ 5. Junii 1598. asserit Gonzal. *in reg. 8. Cancell. gloss. 15. nu. 106.* Si verò talis contumax communicatus in excommunicatione perseveret per annum, præsumptio, quæ erat vehemens, transit in violentam, quæ est sufficiens ad condemnationem. Et habetur *in d. cap. Excommunicamus 1. de hæret. in 6.* ubi Hostien. n. 2. & 3. tradit ex hac perseverantia in excommunicatione oriri præsumptionem juris ac de jure, per quam hæresis crimen sufficienter probatur, confirmante Butr. *ibi n. 7. & 12.* Anania n. 6. Anchar. n. 4. & Jo. Andr. *nu. 3.* Pegna *part. 3. com. 46.* Scacc. *de judic. cap. 98.* Farinac. *de hæres. q. 192.* Alter. *de censur. tom. 1. lib. 2. disp. 8. c. 3.* Sanctarel. *de hæres. c. 4. dub. 5. concl. 1. & aliis.*

Ad hoc tamen, ut talis, tamquam hæreticus condemnatur, debet antea citari, ut se purget à suspicionem ante annum, imò & post annum, antequam hæreticus declaratur debet ad iudicium admitti, ut iidem tradunt. Imò etiam post declarationem, & statuat ejus combustam, ut notavit Pegn. *ibidem com. 46. vers. adveniente,* Char. *de execut. sent. cap. 1. n. 278.* & Sanctarel. cum aliis *loco citato.* Nec verè dicendus est ille hæreticus, sed veluti hæreticus. Dictio namque *veluti* non identitatem, sed similitudinem importat ex Pegna, & Farinacio *suprà.*

Ad probandum autem infordecentiam non sufficit probare solam perseverantiam in censura, sed est etiam necesse probare animum induratum, in contemptum clavium, *d. cap. Cum bona de ar. & qual. d. cap. Cum contumacia, de hæret. in 6.* & Rota apud Farinac. *part. 1. decis. 132. n. 7.* Excommunicatus tamen post annum à declaratione citari potest, uti suspectus absque alia monitione ex Sac. Congregatione Concilii 22. Maij. 1586.

Infordecentem verò in excommunicatione in causa criminali lata, habetur pro convicto de eo crimine, Farinac. *lib. 1. qu. 18. nu. 39.* Gonzal. *d. n. 106. & 108.* cum ibi allegatis, secus in causa civili secundum veriore, ut Gonzal. *loc. cit.* quamvis alii contrarium teneant, ut Salzed. *ad Diaz c. 110. num. 4. vel c. 118. nu. 4.* in nova editione.

Infordecentem item in censura excommunicationis, vel suspensionis, vel interdicti per annum, vel ultra secundum aliquos Doctores est privatus ipso jure beneficiis. Ita Menoch. *de arbit. d. cas. 416. n. 52.* Sed hoc alii dicunt, verum esse, si erat excommunicatus ob crimen privatione dignum, aliàs non, sic Salzed. *ad d. cap. 118. num. 5.* Verum communis sententia tenet, non induci per infordecentiam privationem ipso jure, nisi sit excommunicatus ob causam, cui ipso jure sit annexa privatio, & tunc requiri sententiam declaratoriam, ut per Gonzal. *n. 104. gloss. 15.* & Seraph. *decis. 1285.* quod si erat crimen, ob quod de jure venit privandus, tunc ob infordecentiam posse per sententiam privari, ait Seraphin. *ibidem num. 1.* Si autem non erat crimen privatione dignum, sed ipse post annum ob infordecentiam citatus à S. Officio, ut suspectus de hæresi, fuit contumax, tunc privandum esse per sententiam, ut hæreticum præsumptum, Seraph. *eo loco n. 3.* Videndus Ricciul. *de jur. person. lib. 4. cap. 7. & 8.* ac Delben. *de offic. S. Inquis. d. p. 2. dub. 211. sect. 1. per tot.*

Infordecenti quoque in censura sæpè aggravatur eadem censura. Primus casus. Excommunicatus à delegato

Papæ, finita delegatione, potest absolvi ab eodem delegato intra annum, finita delegatione, post annum autem à solo Papa delegante potest absolvi, *cap. quærenti de offic. deleg. ibique Barbofa cum aliis n. 2. Secundus casus est de vexante ob censurarum sententias, ut post duos menses censura sit reservata Papæ, de quo Suar. de censur. diffin. 22. sess. 3. n. 6. & 7. Sayr. cod. arg. lib. 3. c. 8. n. 23. & cap. 29. n. item 23. & Jo. Monach. in cap. quicumque 12. de sent. excomm. in 6. ubi etiam Franch. & Archid. Et nonnumquam infordecenti ita aggravatur censura, ut aliam ipso facto incurrat graviolem, ut in cap. 1. de usur. & in extrav. Ambitiosa, de reb. eccles. non alien.*

13 Infordecenti denique in excommunicatione per annum, etiam si in articulo mortis fuerit absolutus, potest ecclesiastica sepultura denegari, & sepeliri in loco profano, *Genuen. in prax. c. 7. in addit.*

14 Cæterum ex regula Cancellariæ 66. de infordecentibus decernitur, ut generalis, absolutio à censuris in literis Apostolicis apponi solita, ad earum effectum non suffragetur, primò non parentibus rei judicæ. Secundò, incendiariis. Tertiò, violatoribus Ecclesiarum. Quartò, falsariis litterarum, vel signaturarum Apostolicarum, & eis utentibus, & fautoribus, & receptoribus eorum. Quintò, res veritas ad infideles deferentibus. Sextò, violatoribus Ecclesiasticæ libertatis. Septimò, via facti Apostolicis mandatis temerè non obtemperantibus, vel executionem eorundem impredientibus, si propter præmissa septem capita, aut aliquod eorum excommunicati à jure, vel ab homine per quatuor menses scienter hujusmodi sententiam excommunicationis sustinuerint.

15 Contra verò excommunicatos, non curantes absolutionem, & non obstante excommunicatione celebrantes, procedit Ordinarius resolutum 26. Maij 1609. & 1631. & 1632. Quandoque tamen S. Officium commisit informationes, ut in literis Patriarchæ Aquileiæ sub 15. Junii 1591. Excommunicatus ob violationem libertatis Ecclesiasticæ, & ita declaratus contemnens censuras, non potest citari, ut leviter suspectus de fide, ut sub die 3. Novembris 1621. Neque contra obloquentes de excommunicatione solet procedi in S. Officio, nisi alia concurrant. Qua de re alibi.

16 Constituitur igitur hæc regula. Si quis per annum integrum sciens, & volens in excommunicatione, vel censura lata ob causam hæresis infordecent, sit de hæresi vehementer suspectus. Quod si citatus ab Inquisitore non compareat, dicta suspicio transit in violentiam, & sic infordecent habendus est uti hæreticus, injuncta ei abjuratio de vehementi. Si verò infordecent in censura ob aliam causam, etiam Civilem, probabiliter redditur de jure leviter suspectus malæ credulitatis, & de levi abjurare debet, secus de consuetudine, nisi tamen, transacto anno, fuisset per sententiam Ordinarii condemnatus, ut infordecent, ex tunc enim, si non obediret, jurisdictioni Inquisitoris subesse incipit.

CONSULTATIO XIX.

An Clericus, qui de homicidio inquisitus, indicia tortura diluit, durante nihilominus communi existimatione populi, illum pro homicida reputantis, censendus sit irregularis ita, ut ad sacros Ordines promoveri nequeat?

1 **E**T affirmativè respondendum censeo cum Sac. Congregatione Concilii in Novarien. dimissoriarum ad ordines die prima Octobris 1661. Quoniam obstat irregularitas ratione generalis infamiæ, consurgens ex notorio delicto homicidii. Et, cum versemur in Clerico promovendo, non exiguntur exactæ probationes, sed sola diffamatio ad effectum prædictum censeretur causa sufficiens pro denegatione Sacrorum Ordinum, quod speciale est in homicidio, in quo etiam in dubio quis se gerere debet pro irregulari ob maximam indecentiam criminis

cruenti cum incremento sacrificio, ut per Sperell. *decis. 175. num. 50. & 100. 100. 2. cap. tabernaculum, de consecrat. dist. 1. licet enim esset David ex stirpe sacerdotali, attamen propter homicidium exclusus fuit ab ædificando Dei Templo, & ab altaris ministerio 1. Paralip. cap. 28. v. 3. Deus autem dixit mihi: Non ædificabis domum nomini meo, eo quod sis vir bellator, & sanguinem fundens.* Idedq; tam in veteri, quàm in novo testamento secundum suam originem irregularitas est de jure divino positivo, Navar. in sum. de censur. cap. 23. nu. 191. Tabien. v. irregularitas nu. 2. licet quoad modernam observantiam sit de jure canonico positivo, ut bene advertunt Archid. in cap. omnes 17. quæst. 4. num. 2. Innoc. in cap. nisi cum pridem 10. n. 8. de renunc. Quia nulla est inducenda irregularitas, quæ non sit in jure canonico expressa, cap. is, qui 18. de sent. excomm. in 6. Præcipuè quando homicidium ortum habuit, à causa illicita, & facto culpabili, cap. Suscepimus 8. de homicid. volum.

Refert Pais de Put. de syndicat. fol. 32. quem allegat Felin. in cap. s. quando de rescript. col. 2. casum, qui evenit Romæ Joanni Papæ XIII. Jussit Pontifex quemdam Romanum capite plecti, at ille cum aded clamasset, quod ob id Papa esset irregularis, ut populus de irregularitate Pontificis scandalizaretur, fuit jussu Papæ liberatus. Simile contigit Ostiensi, qui, cum esset Legatus Bononiæ, quidam reus pœna capitali condemnatus, petiit, ut prius sibi permitteretur alloqui Legatum de re ardua: Quod cum obtinisset, & nihil arduum dixisset, turbatus Legatus dixit: suspendio necetur. Illo autem clamante: vultis esse irregularis? Respondit Legatus: maledictus qui te docuit; Eumque remissum ad carceres postea liberavit, ut tradit Felin. ubi supra post Joan. de Lignano in cap. sententiam in fin. ne cler. vel monach. dicentem ibi se audivisse à Domino Paulo, dum legebat. Fundamentum colligitur ex cap. Ex litteris de excess. Pralat. ubi dicitur, quod Prælati non debent imponere proprio ore sententiam sanguinis, dicitque Baldus post Innoc. in cap. 2. de major. & obed. quod licet Papa possit statuendo imponere pœnam mortis, non tamen potest exequendo. Ex quo infert, quod si Papa propriis manibus occiderit aliquem, statim esset irregularis. Quod dictum posset sustineri sequendo opinionem illorum, qui volunt, quod irregularitas ex homicidio voluntario est de jure divino, ut tenent multi in cap. ad audientiam de homicid. Sed sequendo illos, qui dicunt, quod est de jure positivo, dictum Baldi non careret dubio juxta Felin. in d. cap. de major. & obed. cum Papa sit supra jus positivum cap. proposui de concess. præb. ubi concludit inveniri in locis per ipsum allegatis, quod quamvis irregularitas ex homicidio voluntario habeat in se rationem, ac mentem juris divini per textum in can. 1. de consecrat. dist. 1. tamen super ea potest Papa ex causa dispensare. Quod etiam voluit Ostien. in cap. Sicut dignum de homicid. & Innoc. in d. cap. ad audientiam eod. tit. ac Panorm. in cap. Ego N. in fin. de jurejur.

Probatur autem clarissimè nostra responsio dispositione Sacri Concilii Tridentini sess. 4. de reformas. cap. 7. ibi: qui sua voluntate homicidium perpetraverit, etiam si crimen id nec ordine judiciario probatum, nec alia ratione publicum, sed occultum fuerit, nullo tempore ad sacros ordines promoveri possit, nec illi aliqua Ecclesiastica beneficia, etiam si curam non habeant animarum, conferri liceat, sed omni ordine, & beneficio, & officio Ecclesiastico perpetuò careat. Crimen enim homicidii esse de illis, quæ licet occulta, & à testibus non probata, adhuc tamen irregularitatem irrogare, docet Covarr. in de homicid. §. 3. part. 2. sub num. 3. & seqq. tom. 2. Et confirmatur ex alia simili dispositione ejusdem Concilii cap. 1. cit. sess. 14. his verbis: *Ei, cui ascensus ad Sacros Ordines à suo Prælato ex quacumque causa, etiam ob occultum crimen quomodolibet, etiam extrajudicialiter, fuerit interdictus, aut qui à suis Ordinibus, seu gradibus, vel*

vel dignitatibus Ecclesiasticis fuerit suspensus, nulla contra ipsius Prælati voluntatem concessa licentia de se promoveri faciendo, aut ad priores Ordines, gradus, & dignitates, sive honores restituitur suffragetur. Quæ verba non solum præbent facultatem Episcopo, promotos ad sacros ordines suo arbitrio in omnibus his casibus suspendendi, sed eò magis promovendi ascensum ad majores Ordines denegare, ut pluries in terminis dicti Concilii declaravit ejus S. Congregatio, & habetur apud Barbolam ad d. locum.

Et quamquam dicta Concilii dispositio *cit. cap. 1. sess. 14.* disponat de promotore, & promovendo, notabilis tamen inter utrumque constituitur differentia. Nam Episcopus interdicens promotore ordinum exercitium, irrogat pœnam positivam privationis juris, jam obtenti, ac quæsiti, at non promovendo, non irrogat pœnam, sed solum denegat gratiam, quia illi non aufertur jus quæsitum, sed impedit jus quærendum. Unde facilius cum isto, quam cum illo procedit Concilium, & in specie quod plura impediunt ordinandum, quam ordinatum, habetur ex *Glof. in l. ambiguis, §. non est novum, ff. de regul. jur. ac Surdus cons. 174. n. 12.*

Quidquid igitur sit de promotore, de quibus alibi, quoad promovendos distinguendum est inter arctatos, & non arctatos ad Ordinum susceptionem. Illi enim, qui nullam habent arctationem ita, ut Ordines ex libera voluntate, ac devotione suscipere cupiant, nullum habent jus recurrendi, quia dare, vel negare ordines remissum est arbitrio Episcopi ad eò, ut causas deducere non teneatur, neque ab ejusmodi denegatione appellare liceat: Secus autem est in arctatis, quibus ex ordinum denegatione præjudicium inferri potest, atque ad eò tunc licitum est appellare, ac causas denegatione discutere, ut distinguendo firmavit Rota in *Elboren. Ordinum 25. Junii & 12. Novembris 1618. coram Remboldo dist. 186. & 195.*

In hoc autem casu Clericus repellendus est ab affectatione beneficii, tamquam publicè diffamatus de homicidio, pro quo inquisitus carcerem, ac torturam passus est. Non enim danda sunt iis beneficia, qui scandalum populo sunt præbituri, *cap. Tantis 81. d. cap. Omnipotens*, ubi *Glof. de accusat. Abb. in cap. 1. n. 8. & cap. per inquisitionem num. 11. de elect.* ac Rota in *Sabineñ. coram Sacro apud Marchef. de commiss. part. 1. & fusè in d. Calaguritana 5. Julii 1655. & 15. Maij 1656. coram Bichio.*

Undè non est inspiciendum, an ex hujusmodi inquisitione, ac tortura resultet infamia irregularitatem producentis, & an constet sufficienter de delicto. Nam hæc inspicienda essent, quando ageretur de privatione beneficii jam affecti, ac possessi, sive de impediendo jam promotore exercitium suorum ordinum. Quia cum tunc esset formalis pœna privationis juris quæsiti, necessaria quidem esset plena probatio delicti, seu vera infamia, quæ irregularitatem inducat; secus verò, quando agitur de promovendo respectu ordinum, sive de repellendo à consecutione beneficii numquam possessi, & quod post diffamationem adipisci quis velit, quia tunc non requiritur irregularitas ex delicto, vel infamia resultans, sed sufficit simplex diffamatio, ex qua populo scandalum oriri possit. Hinc ratio denegationis hujusmodi non tantum se fundat in irregularitate, sed in offensione, sive scandalo, quo de facto populus afficeretur.

Idque locum habet, etiam in inquisito de delicto, vel diffamatus sententiam absolutoriam obtinisset. Nam hæc tollit pœnationem, ac infamiam juris, non autem infamiam facti, ex qua scandalum populi oritur, ut in specie inquisiti de homicidio, qui sententiam absolutoriam obtinuerat, resolutum fuit in allegata *Sabineñ. coram Sacro num. 3. ubi distinguitur, an sententia sit declaratoria innocentiae, vel absolutoria simpliciter, quia deficiant probationes, & in terminis inquisitionis, ac diffamationis de simonia, quod sufficiat, etiam accedente*

sententia absolutoria, firmatum fuit in adducta *Calaguritana sub anno 1655. Inter autem impedimenta, quæ ex diffamationibus resultant, fortissimam est illud, quod oritur ex homicidio, in quo in dubio pro irregularitate potius respondendum est, id, quod in aliis casibus non ita faciliè accidit, maxime respectu promovendi, & ut ab ordinum susceptione absteat. Quia cum sit in statu libertatis, in quo aliam viam liberè eligere potest ad eò, ut nulla subsit necessitas Ordines suscipiendi, tutior pars tenenda est juxta ea, quæ tradit *Abb. & alii in cap. ad audien. iam, de homicid. ac Sperell. decis. 77. num. 31. & 32.**

Quod si hæc procedunt in casu, quo sine tormentis extat sententia absolutoria, quæ idcirco ostendit delicti probationes ad eò leves esse, ut nec indicium ad torturam inducere potuerint, undè faciliè apud populum innocentiae opinio generetur, multò magis procedere debent, ubi ad eò urgent indicia, ut inquisitus torturam subire coactus sit, ex qua etiam diffamatio, ac scandali causa saltem ex facto augentur.

Undè, cum hujusmodi Clericus non dicatur absolutus ob non probatam ab ipso innocentiam, sed ex quo ob defectum plenæ probationis torturam sustinuit, quæ sanè Clerico potius irrogat majorem infamiam, quam auferat maculam, jam contractam ex imputatione, ac diffamatione homicidii, de quo novis supervenientibus indiciis iterum vexari poterit, ut per *Farinac. in prax. tit. de inquis. qu. 4. nu. 23. Caball. resolut. crim. cas. 93. num. 3. & 11. Chartar. decis. crim. 72. num. 77. & decis. 38. num. 13. ac Rota in d. Calaguritana 5. Julii 1655. & 18. Junii 1657. Quinimò de commisso homicidio constare videtur ex urgentissimis indiciis, ut proinde reus tortus quantumvis absolutus potest plecti pœna extraordinaria, etiam corporis afflictiva, ne delictum omnino remaneat impunitum ex traditis per *Clar. quæst. 64. sub nu. 38. ibique Baiard. sub nu. 116. & seq. ac præcipuè sub num. 19. semper remanent reliquæ delicti, ac periculum, ne deregatur post assumptos ordines.**

Non suffragatur, quod sit fortè arctatus propter obtentum beneficium, si illud obtinuerit post commissum homicidium. Undè ex hoc etiam fuit incapax beneficii ex *d. cap. 7. sess. 14. de reformat. & beneficium, quod injustè retinet, non debet ei patrocinari ad recipiendos sacros ordines.*

Et quamvis homicidium non sit plenè probatum ad effectum condemnandi in pœnas juris, satis tamen probatum est, saltem ad effectum inducendi irregularitatem impediendam ordinum susceptionem ex sola notorietate facti, ad tradita per *Butr. in cap. ex tenore, n. 5. de rempore ord. Tolet in sum. lib. 1. cap. 69. n. 1. quæ notorietas resultat ex inspectione actorum, Gratian. discept. 638. nu. 11. & 12. Mascard. de probat. concl. 1102. n. 17. & speciale est in homicidio, quod, quantumvis occultum, parit irregularitatem ex firmatis per *Garz. part. 7. cap. 8. nu. 68. sufficitque, quod de illo Episcopus se informaverit, etiam extrajudicialiter, Gratian. discept. 780. n. 14. Add. ad Greg. decis. 224. n. 7. & Rota in recent. decis. 18. n. item 18. part. 4. Præsertim cum Episcopus ex officio inquirere potest super irregularitate cognoscenda, Cardin. in cap. ex litteris 1. n. 1. de homic. Cum igitur Episcopo innotescat ex publica diffamatione homicidii ortum fuisse scandalum in populo, debet utique illum, qui homicida reputatur, ab ordinibus repellere, cum propter scandalum quis efficiatur irregularis, ac removendus sit ab officio Sacerdotis per *text. in d. cap. ex litteris de homicid. ubi Glof. fin. ibique Abb. in princ. Butr. & Host. n. 1. Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 2. n. 38. & Leon. in prax. cap. 40. n. 38.***

Accedit, quod Ordo Ecclesiasticus, est dignitas, *l. 12. jubemus §. servus, C. de Episc. & cap. Cum de tua, de corp. vit. Ergo erit inhabilis ad ipsum quicumque infamia quocumque modo laborat, l. 2. C. de dignit. & cap.*

Inter dilectos, de excess. Prælat. Qui enim aliquo crimine diffamatus est, tamquam indignus est repellendus à dignitate, ac proinde non poterit ad ordines promoveri, neque in ipsis ministrare.

13 Neque his obstat textus in *cap. ex tenore, & cap. ad aures, de temp. ordinat.* Nam licet dubitaverit Navarr. *conf. 42. l. 1.* per dictam tamen dispositionem Sacri Concilii Tridentini correctos esse dictos Canones ex declaratione Sac. Congregationis, testantur Additio- nator ad dictum consilium Navarr, Riccius in *prax. decis. 564. alias 486. Barbol. in collect. ad dictum cap. ex tenore, n. 3. & in collect. ad dict. cap. 1. Concilii sess. 14. de reformat. n. 1.* & censuit etiam Rota in dicta Elbo- rensi Ordinum, ubi firmatur, quod cessante præcisa ar- ctatione non potest Episcopus ad id cogi, neque ab ejus arbitrio licet appellare. Quod secus dicendum esset, si dispositionem dictorum Canonum Concilium modera- tum non fuisset.

14 Itaque hic Clericus promoveri non debet ratione in- famiæ facti, nisi ea purgata fuerit, vel nisi ex gravi cau- sa, & cessante scandalo, fuerit dispensatus, ut per San- chez *opusc. lib. 6. cap. 3. dub. 5. in fine, cum ibi allegatis.*

CONSULTATIO XX.

An decretum Concilii Tridentini cap. 7. sess. 14. de reformati inducat novam irregularitatem, ita ut etiam ille, qui dat operam rei licitæ, & omnem adhibet dili- gentiam, ne sequatur homicidium, si deinde sequatur, incurrat irregularitatem? ubi de homicidio cum propul- satione injuriæ moderata non pauca differuntur.

1 **N**egativè respondendum est. Ita declaratum fuit in Sac. Congregatione Concilii sub die prima Octo- bris 1588. & detumitur ex *cap. Dilectus, cap. Ex litteris, & cap. fin. de homicid.* Item declaratum, quod dictum Concilii decretum loquatur in eo, qui fuisset in aliqua culpa, & indigeret dispensatione, ut in Hispalen. eo anno 1583. in Avertana 13. Novembris 1627. in Prænestina 7. Septembris 1630. & resolutum in Rota apud Farinac. *tom. 1. decis. 260.* & censuit Sac. Congregatio super Episco- pis in lanuensi 23. Maij 1589. cujus declarationem alibi integram adduxi. Idem declaratum à Sacri Congrega- tionis Concilii in Lucerina sub anno 1580. & in Sebeni- censi sub anno 1587. quæ etiam in Cremonensi censuit, supradictum decretum, quod loquitur de incapacitate beneficiorum, in qua sunt homicidæ, non extendi ad pensiones, & idèd locus homicidæ obtinere, & obten- tas retinere valeat pensiones.

2 Porro homicidium privatum necessarium, si conti- gat ob defensionem vitæ, seu corporis proprii, cum moderamine scilicet inculpatae tutelæ, non inducit irre- gularitatem ullam. Hæc hodie est certa doctrina ex *Clem. si furiosus, de homicid.* ibique Panormit. & in *cap. Sicut dignum numer. 14. de homicid.* quicquid alii dixe- rint antiquiores. Quia est necessarium ob propriam de- fensionem, & committitur absque peccato, ita ut vo- luntas sit voluntas directa de defensione, nec sit de se pec- catum, cum proprium voluntatis objectum non sit mors alterius, sed propria defensio, atque adèd non inducit irregularitatem, quia cum sit irregularitas ex delicto, præsupponit peccatum in occidendo; hic autem nullum intervenit delictum, quia vim vi repellere licet, *cap. di- lecto, de sent. excommunic. in 6. cap. 2. & cap. significasti, de homic. & l. sententiam, §. qui cum plures, ff. ad leg. Aquil.* quam sententiam tradit D. Augustinus *epist. 154. & lib. 1. de lib. arb. cap. 5.* D. Thomas 2. 2. *quest. 64. art. 7.* & Concilium Tridentinum *d. cap. 7.* docens in- curri irregularitatem ob voluntarium homicidium vim vi repellendo commissum. Nam aliàs involuntariè ad- missum, nullam irregularitatem incurrit juxta *d. Clem. de homicid.* Videndusque Less. *lib. 2. cap. 9. nu. 41.* Sayr. in *clau. Reg. lib. 1. cap. 6. n. 6.* & Tolet. *lib. 1. cap. 82. §. Primum.* Et ubi non est delictum, neque debet esse pœ-

na, cum pœna præsupponat culpam, D. Thom. 2. 2. *quest. 108. artic. 4. in solut. Sot. de just. lib. 1. q. 6. art. 5.* Covar. *var. lib. 2. cap. 8. in princ.*

An verò teneatur in valus consulere salutem in valoris, si periculum damnationis æternæ subsit, amittendo vitam corporalem suam, respondeo non teneri, cum nulla hic extrema necessitas subsit; propria enim malitia se in va- for in tale periculum conjicit, à quo sola voluntatis mu- tatione se ipsum eximere potest. Si tamen in valoris per- sona Reipublicæ admodum necessaria foret, magnæ cha- ritaris opus esset, vitam propriam negligere pro confer- vatione vitæ illius.

Si vero sit commissum ob defensionem necessariam vitæ alterius innocentis, aut Reipublicæ cum modera- tione inculpatae tutelæ, quando scilicet lege naturali, vel divina obligatur quis ad talem defensionem innocentis, probabilius est non inducere irregularitatem juxta Syl- vestr. *v. Bellum, qu. 2. §. Adde.* Covarr. in *d. Clem. si furiosus part. 3. §. un. num. 5.* Molin. *tom. 1. disput. 109. Avil. part. 7. disput. 5. sect. 3. dub. 5.* Genuesi. *cap. 34. prax. n. 16.* Laym. *l. 3. tract. de homicid. cap. 9. n. 2. Ma- jot. in 4. distinct. 15. quest. 20.* Petr. Navarr. *lib. 2. de restit. cap. 3. n. 419.* Vivald. *de irregul. n. 21.* idem Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 17. n. 21.* Fortun. *ad l. vi vim. vers. sed advertite. ff. de just. & jur. Anan. in cap. petitio de homi.* Imò generaliter etiam in casu, quo quis non tenetur occidere in valorem alterius innocentis, sed ta- men licet potest occidere, nec induci irregularitatem est probabilior sententia, Petr. Navarr. *loc. cit.* Covarr. *ibid. n. 5.* Less. *n. 73.* Molin. *disput. 72. tom. 4. Suar. di- spul. 46. de censur. sect. 3. n. 2.* Reginal. *lib. 2. cap. 5. nu. 60.* Coninch. *de irregul. n. 88.* & multi alii recentiores. Quamvis contraria sit magis communis, scilicet, quod occidens ad defensionem necessariam alterius, vel Rei- publicæ licet non peccet occidendo, tamen fiat irregula- ris ex defectu lenitatis, ut testatur Farinac. *quest. crim. 125. n. 180.* Suar. *sect. 3. n. 6. in fin.* Angel. *v. defensio n. 3.* Rosel. *v. homicidium 4. n. 1.* D. Antonin. *3. part. tit. 29. de irregul. cap. 2. §. homicidium, Navarr. cap. 27. man. n. 212.* Maiol. *lib. 5. de irregul. cap. 48. n. 9.* Tabien. *v. Irregularitas 2. n. 25.* Medin. *lib. 1. in tr. confess. cap. 11. §. 10.* Salon. *2. 2. quest. 64. art. 7. contrav. 2.* Henriq. *lib. 14. cap. 11. n. 3.* Philarc. *lib. 4. cap. 11. §. 3.* Medices *part. 2. sum. tit. 9. qu. 34. §. 10.* & docuerant Glos. in *d. Clem. si furiosus, Cardin. ibid. quest. 28.* Panorm. in *cap. Olim 1. n. 18. de restit. spol. Innoc. in cap. Si verò 1. n. 11. de sent. excomm. & alii, qui idèd aiunt tutius esse impe- trare dispensationem.*

Hanc ego sententiam nedum communiorem, sed etiam certam cenleo. Quia ex *d. Clem. si furiosus de homicid.* ir- regularitatis incurtus evitatur ab homicida, qui necessa- rio tuetur vitam propriam: ergo non evitatur ab homi- cida, qui alienam vitam etiam patris, & matris defendit, licet non peccet *cap. dilecto 6. §. fin. de sent. excomm. in 6.* Nam de jure communi irregularis est quilibet homi- cida, ut *cap. Si quis viduam 50. dist. & Doctores com- muniter tenent.* Hodie autem limitatur jus per dictam Clementinam, & in limitatione solum fit mentio de ne- cessariè defendente propriam vitam. Igitur quoad alios jus commune remanet in suo robore, Glos. in *d. Clem. v. suum,* quam sequuntur Panorm. & alii in *d. cap. Si ve- rò 3. nu. 11. propè fin. de sent. excommunic.* Covar. in *d. Clem. part. 3. relect. §. un. n. 5.* Atque multò minùs evi- tatur ab eo, qui occidit defendendo res proprias, *cap. Suscepimus, & cap. 3. de homic.* Glos. in *cap. 2. v. non deponatur, eod. tit. Tolet. in sum. lib. 1. cap. 80. n. 13.* cum aliis, quicquid dicant Sot. *lib. 5. quest. 1. art. 8.* Covar. ubi supra *num. 6.* Castr. *de leg. pœnal. lib. 2. cap. 14.* Petr. Navarr. *lib. 2. cap. 3. n. 418.* Less. *cap. 9. n. 73.* Sayr. *lib. 6. cap. 17. n. 22.* Suar. *disput. 46. sect. 2.* Tanner. *tom. 2. disput. 6. quest. 10. n. 209.* Coninch. *disput. 18. nu. 86. & 88.* Turrian. cum Valq. *lib. 9. de censur. disput. 66. dub. 3.* Gaspr. Hurtaq. *de censur. disput. 2. de irregul. diffic. 11.*

num. 40. Castellin. in comp. theol. moral. tract. 4. cap. 5. quæst. 1. Dian. part. 3. tr. 5. resolut. 79. Baun. part. 2. theol. moral. tr. 11. quæst. 23. dub. 11. Machad. de perfect. confess. tom. 1. lib. 2. part. 3. tr. 18. docum. 5. n. 5. Paulus part. 6. Theol. mor. disput. 6. de censur. pun. 14. nu. 1. Montefin. 1. 2. quæst. 76. art. 4. disput. 8. quæst. 12. n. 161. dum aiunt ex homicidio privato licito non induci irregularitatem ex defectu lenitatis. Nam hæc solum contrahitur ex homicidio ex publica autoritate, & proinde solum illam contrahunt, qui tamquam administratores. & cooperatores publici ad illud concurrunt autoritate publica, atque adeo solum in ordine ad homicidium per sententiam Judicis. Idque ampliant multi, etiam si defendens sit Clericus, vel Religiosus, quos allegat, & sequitur Barbol. in d. cap. Suscepimus 10. n. 2. de homic. Sed contraria est magis communis, quod homicida fiat irregularis ex defectu lenitatis ex Suarez, & Farinac. loc. cit. & tenet Villadieg cap. 6. n. 76. Henric. de irregul. c. 11. n. 3. lit. D. Avil. d. part. 7. disp. 5. sect. 3. dub. 4. §. denique, & Navarr. c. 27. n. 21.

6 Debet igitur esse ad necessariam sui defensionem, videlicet, cum quis neque clamando, neque fugiendo, neque alio modo mortem evitare potest, Gloss. in dict. Clem. un. v. non valens, de homicia. & ibi Panormit, n. 4. & 10. Covarr. in d. 3. part. relect. Clem. Si furiosos, de homici. §. un. n. 2. qui ait, hoc habere locum in periculo mutilationis alicujus membri. Ac propterea istud homicidium, vel mutilatio membri debet fieri in illo instanti aggressionis, non autem post illud instans, dum cessavit periculum, & aggressor se fugæ dedit. Hoc enim casu non est propulsare à se injuriam, sed potius illam ulcisci, cap. Significasti 18. de homic. Nam vim vi repellere licet in continenti, & sine intervallo, d. cap. Si verò 3. de sens. excomm. d. l. Scientiam 46. §. Sed si defendendi, ubi Gloss. v. ulciscendi, & l. si ex plagis §. Tabernarius, ff. ad leg. Aquil. ubi Gloss. v. ne data opera l. 3. §. Cum igitur, ibi: sed confestim, non ex intervallo, & l. 17. ubi: In ipso congressu, & ibi: illico, ff. de vi, & vi armat. & l. 2. §. arietes, ff. si quadr. pauper. fec. dic. Bartol. in l. 1. C. unde vi, n. 9. quoniam qui ex intervallo vim infert, cogitato infert, nec tam ad defensionem, quam ad ultionem. At ultio prohibita legitur in l. 45. §. 4. ff. ad leg. Aquil. Cuiac. 5. observat. 18. quamvis dissentiant Bald. Jas. Castr. & Doctores in l. 3. de just. & jur. Schincid. in §. Jus autem gent. institut. de jur. nat. gent. & civil. n. 15. & Connan. 1. com. 6. quare post illatam injuriam recurrentum est ad Judicem, ut docent Dec. conf. 487. n. 8. Conrad part. 3. de duel. cap. 62. & alii communiter in d. l. ult. vim, ff. de just. & jur.

7 Præterea ista defensio fieri debet cum moderamine inculpatae tutelæ, ut patet ex d. Clem. de homic. Moderamen autem inculpatae tutelæ tunc est, ut notat benè Panormit. in d. cap. Significasti n. 5. quando quis solum id facit, quo omisso, violentia propulsari non posset. Ita Gloss. in d. cap. Significasti v. Moderamine propè fin. Adeo, ut si possum cum minore percussione me defendere, non debeo cum majori illum verberare; si cum mutilatione membri, vel simplici vulnere tantum, non debeo illum occidere; si fugiendo possum evadere periculum mutilationis, vel mortis, teneor fugere etiam cum ignominia, nec debeo illi resistere, etiam si sim laicus; & hoc quoad incursum irregularitatis tantum. Pluris enim facere debeo vitam alterius, quam meam ignominiam, & honorem, Covar. in dict. 3. part. dict. §. un. numer. 4. ubi ex Alexandro conf. 119. lib. 7. ait, quod aliàs defensio hujusmodi esset immoderata, inhumana, barbaris potius, quam vitis ratione præditis, & Religionis Christianæ institutis conveniens; quibus concinit Sacri. Congregatio Concilii, quæ sub die 20. Decembris 1531. generaliter declaravit, eum, qui causa honoris insequitur inimicum, & occidit, incurrere irregularitatem.

8 Postremò hujusmodi moderamen est, quando æqualibus modis, & terminis propulsatur injuria, ut si armis

invasus sum, armis etiam invasorem propulsare, & offendere possum. Si sine armis, & solum pugnis invador, debeo simili modo illum expellere, nisi invasor haberet tantum roboris, ut plus posset inermis, quam ego armatus. Tali enim casu possum contra illum armis me defendere, ut post Gloss. d. v. moderamine, rectè advertit Bartol. in l. 1. num. 7. C. unde vi, Bald. in l. 1. col. 2. C. de confess. Dec. in d. l. ut vim. 3. numer. 4. ff. de just. & jur. Et ob eandem rationem hoc extenditur etiam ad inæqualitatem armorum. Cum enim quis invaditur à petitiore in tractando ense, vel alio simili armorum genere, tunc infirmior potest ad sui defensionem uti sclopo, & potentioribus armis contra hujusmodi aggressorem. Quia ista inæqualitas armorum necessariò requiritur ad infirmioris defensionem. Et quidem si quis percussorem ad se venientem gladio repulerit, non ut homicida teneatur. Quia defensor propriæ salutis in nullo peccasse videtur, l. 3. G. ad leg. Corn. de sicar. Et quoniam arma non solum galeas, gladios, hastas, & similia instrumenta continent, verum etiam lapides, fustes, cultellos, pugiones, l. 3. §. 1. de vi & vi arm. l. armatos 9. ff. ad leg. Jul. de vi publ. l. 224. §. velum, de verb. signific. Gad. in l. 41. eod. tit. Ac quoniam paritas armorum numquam in jure reperitur, cum generaliter scripserit Florentinus, quod quisque ob tutelam sui corporis fecerit, jure fecisse videtur, l. ut vim, & ibi Coral de just. & jur. Et idè Georg. Obrecht. de necessar. defens. cap. 10. n. 6. vult, non requiri ad moderamen inculpatae defensionis, quod æquo Marte, & paribus armis repellatur, licet dissentiant Bart. Castr. Jas. & alii in l. 4. C. unde vi. Certum est, quod si aggressus sit fortior aggrediente viribus, & animo, cum facile sine armis se defendere possit, si armis percutiat, non servabit moderamen inculpatae tutelæ, sed transibit ad vindictam, quia non servabit modum debitum, & plus faciet quam sit necessarium ad repellendam injuriam ad tradita per Gloss. in d. l. 1. v. moderamine C. unde vi, & Clar. in pr. s. homicidium n. 2. Abb. in d. cap. significasti n. 9. de homic. Grammat. cons. 63. n. 2. Trentacinq. pract. resolut. lib. 1. resolut. lib. 1. resolut. 1. de defens. n. 9. Cuenc. de defens. lib. 3. quæst. 2. n. 5. quod limitatur, nisi improvisa aggressionem perturbatus statim armis percuteret, quæ manibus teneret, quia tunc illa percussio esset ex instinctu naturali defensionis absque deliberatione, ac proinde absque peccato mortali, pro quo requiritur sufficiens deliberatio.

At si aggressus sit minus fortis, aut viribus, aut animo, si armis percutiat aggressorem inermem, non peccabit mortaliter, atque adeo neque contrahet irregularitatem. Nam cum liceat vim vi repellere, licet etiam æqualem vim obijcere vi illatæ, quia minor non sufficit ad repellendum, sed ut debilior succumbet. Si autem minus fortis pugnis percuteret, non obijceret æqualem vim, quia pugnus minus fortis minorem vim habet. Undè Gloss. d. v. moderamine ait: quid si pugnus unius plusquam alterius ensis percutit? Respondeo, defendat se ense propter inæqualitatem virium. Quod sequuntur Baldus, Angelus, Salicetus & Donellus ibid. num. 7. Osvald. ad Donel. lib. 17. cap. 2. lit. L. Trentacinq. d. resolut. r. n. 7. Afflict. ad Const. Regn. lib. 1. rubr. 8. n. 51. Peguer. decis. crim. 78. n. 28. part. 1. & Cuenc. de sui defens. lib. 3. qu. 2. n. 6.

Quinimò etiam si aggressus, & aggrediens sint æquè fortes animo, & corpore, adhuc tamen licebit se baculo defendere, & licet casu occidat, non incurret irregularitatem, dummodò tamen sistat intra terminos defensionis, neque ex industria, vel data opera tendat ad inferendum majorem percussione, quam sit necessaria pro defensione. Quia tunc observatur moderatio inculpatae tutelæ, quando illa vis aggressori obijcitur, quæ tendit ad propulsandam vim illatam, & est sufficiens pro illa propulsanda. Quod autem hoc, vel illo instrumento, hoc, vel illo genere armorum fiat, materialiter se habet, nec facit, quod excedantur termini inculpatae defensionis; quia

quia non exceduntur, nisi fiat aliquid, quod tendat ad vindictam. Unde modus defensionis attenditur in eo, quod fit ob defensionem, non autem in eo, quo fit, seu instrumentis defensionis. Dum autem non exceditur terminus defensionis, non habet locum peccatum mortale atque aded neque irregularitas.

- 11 Et ex his colligitur cum Bartolo *cit. loc.* quod tria requiruntur ad moderamen inculpatæ tutelæ. Ut fiat in instanti cum æqualitate modi defensionis ad offensionem, & ad meram defensionem, non autem ad ulciscendum injuriam, & propterea non licet in valorem, si fugit, persequi, ut *Glos. in d. l. 1. v. moderatione*, & ibi Bart. *C. unde vi, n. 10.*
- 12 Notandumque, ut quis necessarid, & impunè se defendat cum morte, vel mutilatione aggressoris; non esse necessarium, ut expectet se ab illo percipi prius, sed sufficere terrorem, & strepitum armorum, *l. 3. §. qui armati, ff. de vi & vi arm.* Imò sufficit, si videat venientem, & irruentem contra se armatum evaginato gladio, vel sclopo ad explodendum in manibus parato, Anan *in cap. si perfodiens 3. de homic. Dec. in d. l. ut vim 3. ff. de just. & jur. n. 10.* ubi *num. 9. in fine* admonet, quod defensio dicitur, antequam quis offendatur, ut injuria propulsetur, & offensio repellatur; quia post offensionem receptam non est defensio, sed vindicta, quod sequitur *Tolet. in sum. d. cap. 80. num. 40.* Nomine verò aggressoris ille intelligitur, qui non provocatus aggreditur, *l. 1. §. qui aggressorem 2. ubi Glos. C. ad leg. Corn. de sicar. l. 1. C. quando liceat unicuique sine jud. se vendic. & Dec. loc. cit. num. 9.* Ac ille, qui nedum actu vim infert, sed etiam qui paratus est inferre, quando primùm commoditas tulerit quia minæ solæ, vel terror armorum faciunt aliquem aggressorem, ut norant *Bart. in d. l. 1. §. Cum ardetes, ff. si quadr. paup. Florian. ibid. n. 5. Everard. conf. 35. n. 19. vol. 1.* Siquidem solus timor armorum dicitur offensa, ut notant *Glos. in l. metum, C. quod metus caus. Bart. in l. de pupil. §. si quis ipsi Prætori, ff. de oper. nov. nunc Bald. in cap. 1. quod metus caus.* Et proinde quando justè timetur, quod quis invadat, potest jure naturalis defensionis præveniri. Quia, licet non aggrediatur, est tamen aggressor præparatus, seu est aggressor quoad animum, & præparationem aggrediendi, atque aded vim infert juxta doctrinam, quam tradunt *Glos. in l. Si de possess. C. de vi, Jas. in d. l. 3. n. 9. ff. de just. & jur. Imol. conf. 103. vol. 1. Bald. in conf. schismatis posito in rubr. C. Si quis ubique test. prohib. Carrer. in pr. crim. tit. de homic. §. circa tertium num. 4. Grammat. conf. 18. num. 2. Bart. in d. l. 1. C. unde vi, Joan. Andr. in cap. Insinuante qui Cler. voc. Abb. ibid. & in cap. fin. not. ult. de his, que vi met. caus. fiunt, Zoanet. in repet. l. 3. part. 3. n. 45. ff. de just. & jur. Felin. in d. cap. suscepimus, de homic. Clar. lib. 5. sent. n. 32. Boss. tit. de homicid. n. 86. Dec. in d. l. ut vim num. 35. ff. de just. & jur. Rimin. conf. 44. num. 12. Alex. conf. 109. num. 4. lib. 1. Vvelemb. conf. 19. num. 16. vol. 1. Myling. conf. 27. num. 3. 4. & 7. dec. ad. 3. Volcz. ad leg. Cornel. de sicar. cap. 7. n. 119. Obrecht. de defens. necess. cap. 2. n. 19. Afflict. ad Constitut. Neapol. part. 1. lib. 1. rubr. 11. nu. 21. Sayr. lib. 7. d. reg. cap. 10. num. 18. Beia part. 2. cas. 21. Sot. lib. 5. de just. cap. 9. dub. 8. num. 44. & Fagund. lib. 5. in 5. præcept. Decal. cap. 6. num. 2. Id, quod solùm admiserim, quando nullo modo posset præcaveri damnum, quia cum sit damnum irreparabile, erit licitum prævenire homicidio. Et ided in tantum jura concedunt in valorem occidi, quia dum invadit personam, potest inferre damnum irreparabile, solùmque homicidium est licitum, quando est necessarium pro defensione propriæ vitæ, *l. scientiam §. qui cum aliter, ff. ad leg. Aquil.* Unde quamvis liceat prævenire aggressorem ad averendum damnum, quod parat, *l. is, qui aggressorem, & l. si quis percussorem, C. ad leg. Corn. de sicar. & d. l. 1. C. quando liceat unicuique sin jud. & l. Si ut allegas, d. C. ad leg. Cornel. hoc**

tamen solum licet eo modo prævenire, quo licet repellere, dum actu infertur injuria.

CONSULTATIO XXI.

An & qua. enus pater, ac mater possint suis filiis eligere sepulturam?

Quoad patrem indubitari juris est, filium impuberem, incapacem sibi eligendi sepulturam sepeliri debere, vel ubi pater vivens elegerit, si super electione habeat consuetudinem loci, vel cessante tali consuetudinaria electione sepeliendum esse, vel ubi alii majores sepulti fuerit, vel in Ecclesia parochiali. Textus est expressus in *cap. licet pater, de sepult. in 6.* & ibi *Gloss. v. vel in parochiali*, & annotant *ibidem Archid. numer. 1. Gemin. numer. 2. Joan. Andr. Anchar. Butt. & alii ac Navarr. conf. 2. de sepult. Petr. de Ubald. de can. Episc. cap. 11. num. 6. Beller. part. 1. disp. Cler. §. 3. de Cler. debui. num. 17.* qui citat *Medic. quæst. 8. de sepult. Sperell. decis. 89. num. 3. & seq. Villalob. part. 2. sum. tract. 31. diff. 2. num. 1. Bonac. disp. 3. de controv. quæst. 21. pun. 3. num. 8. Genuen. in prax. cap. 61. num. 4. ac Doctores congesti per Barbof. de jur. Eccles. lib. 1. cap. 10. nu. 28. & Rota coram Gregorio decis. 276. nu. 1. Nam, ut alibi dixi, jus commune determinat sepulturam pro unoquoque, ut nimirum debeat quisque sepeliri, aut in sepulchro majorum suorum, aut in Ecclesia Parochiali, ac insuper concedit unicuique, qui est capax electionis, quod possit sibi eligere sepulturam, undè non remanet aliqua potestas eligendi præter concessam à jure, quæ cum sit personalis, & iis tantum competat, qui sunt capaces talis electionis, non substituitur ratione incapacitatis alterius, & proindè nec pater pro filio, quando filius est incapax. Quare solùm restat, quod consuetudo prævalens contra jus commune det patri facultatem eligendi pro filio impuberi.*

Neque obstat, quod pater possit filio impuberi eligere sepulturam de jure ratione patriæ potestatis, ut tenet *Gloss. in cap. de uxore. v. definitum, de sepult.* quod tamen limitat, nisi consuetudo repugnet, *Hostien. in sum. tit. de sepult. num. 5. Molin. disput. 214. de just. & jur. vers. Pater eligere*, & idem videtur sentire *Rodriq. tom. 3. quæst. regul. 60. art. 1.* quia sicuti pater potest filio impuberi facere testamentum, *Instit. de pupil. substit. §. liberis*, & etiam facere substitutionem in bonis maternis, *l. 1. ff. de vulg. & pupil. idque ratione patriæ potestatis*, ita quoque poterit ratione ejusdem patriæ potestatis eligere sepulturam.

Nam respondeo, quod patria potestas est potestatis civilis, *cap. fin. de judic. in 6.* undè se extendit ad civilia tantum, non autem ad spiritualia, quale est jus eligendi sepulturam, *cap. suam, de Simon.* Neque licet arguere à potestate faciendi testamentum ad potestatem eligendi sepulturam, neque ab aliis temporalibus ad spiritualia, præsertim quando jura aliter decernunt.

Quod autem ad matrem, idem prorsus dicendum est; quia, licet mater non habeat filios impuberes in potestate, ac proindè non possit eis regulariter sepulturam eligere, nisi sit spuria, sicuti post *Gemin. in d. cap. licet, n. 4. de sepult. in 6.* firmat *Medic. de sepult. quæst. 8. nu. 26. & antea numer. 4. & 5.* ubi de legitimis dicit spectare ad patrem, attamen cum non possint sibi eligere sepulturam de his non prohibet jus, quominus alii ipsis illam eligant, sed convalidat consuetudinem qua pater assumit sibi jus, quod conveniret filiis, si essent capaces, & ipsis eligit sepulturam, atque aded hujusmodi consuetudo non est contra jus, cum nullum jus prohibeat, quod quis eligat pro eo, qui non potest eligere, sed est approbata a jure, & proindè secundum ipsum jus, quatenus ab ipso admittitur, ut rationabilis. Undè fit, quod sicuti pater ratione consuetudinis potest eligere filio impuberi

impuberi sepulturam, ita possit etiam mater, quia militat etiam in ipsa jus consuetudinis, tamquam in illa, cui incumbit cura filiorum impuberum.

5 Non obstat, textus in *d. cap. licet. de sepult. in 6.* ubi habetur, quod eligere sepulturam filio impuberi convenit patri ratione consuetudinis. Hæc autem consuetudo cum sit contra jus, quod disponit unumquemque sepeliri debere in sepulchro majorum suorum, aut in Ecclesia parochiali, ut in *d. cap. 1. de sepult.* non debet extendi ad matrem, præsertim cum agatur de præjudicio tertii, nempe Ecclesiæ, in qua de jure filius sepeliri deberet, *l. si vero, §. de viro, ff. sol. matrim.* Et hanc opinionem tenent Petr. de Ubald. *de can. Episc. cap. 11. num. 4.* Medic. *qu. 8. de sepult.* Jo. Afin. in *l. familiaria sepulchra, ff. de Relig. & sumpt. fun. n. 50.* Bursatt. *conf. 226. n. 128. vol. 3.* Belletr. *p. 1. disq. Cler. §. 3. de Cler. debit. n. 4.* Ricc. in *pr. decis. 666.* ac Genuen. etiam in *pr. cap. 16. n. 4.*

6 Nam consuetudo, ratione cujus pater potest filio impuberi eligere sepulturam, non est contra jus, sed declarativa juris, aut ad minus exorbitans à jure. Consuetudo autem, ut declarativa juris, debet sequi conditiones juris, quarum una est, quod extendatur ex identitate rationis. Unde cum eadem sit ratio de patre, & matre, quia pater non eligit filio impuberi sepulturam ratione patriæ potestatis, sed consuetudinis, fundata in eo, quod ad patrem pertineat cura de filiis, ex identitate rationis hæc consuetudo extendetur etiam ad matrem. Et ut exorbitans à jure etiam extenditur ex identitate rationis, ut notat Sperell. *d. decis. 89. n. 9.* cum Olach. *dec. 120. nu. 4.* & 12. Tiraquell. *de revoc. donat. v. Libertis n. 44.* Roland. *conf. 72. num. 49. lib. 1.* Menoch. *ad adipisc. remed. 3. num. 34.* Villagut. *de extens. leg. rubr. de extens. leg. exorbit.* ac Farinac. in *fragm. v. extensio n. 123.*

7 Verùm tradita doctrina ita intelligenda est, ut necesse sit, quod pater, vel mater eligat, vivente jam filio. Ita Lavor. *var. cap. 11. tit. 2. n. 118.* & Sperell. *d. decis. 89. num. 5.* qui tamen nullum textum, nullamque rationem afferunt. Ratio autem est, quia electio sepulturæ est ultimæ voluntatis, atque aded quando quis eligit sepulturam, refertur electio ad tempus, in quo is, pro quo eligitur, potest habere ultimam voluntatem, & facere possit talem electionem, si aliud non obstatet, undè refertur ad tempus vitæ, non autem ad tempus post mortem. Quod præsertim verum est, quia illa electio fit nomine alterius ad supplendam impotentiam illius, unde debet supponi filius, cujus nomine fit. Secura autem morte, non adest amplius filius, cujus nomine fiat. Pro textu autem adduco declarationes Sac. Congregationis super Episcopis his verbis conceptas. Pro patre: *Pater potest ante mortem filio impuberi sepulturam eligere, ubicumque voluerit, etiam in Ecclesiis Regularium, post mortem verò secus.* Ita in Fulginatè. 27. Octobris 1587. in una Servorum 6. Decembris 1641. in una Conventualium, Montis Pælusii 6. Junii 1659. Nisi contrarium habeatur de consuetudine, Rota apud Ludovif. *d. decis. 276.* Vel nisi adsit ibi sepulchrum majorum, *d. cap. licet, de sepult. in 6.* Dian. *part. 5. tract. 3. resolut. 107.* Pro matre autem ita: *etiam mater, cum pater non adest, potest filio impuberi sepulturam eligere, vivente tamen filio, ut in Avellinen. 15. Septembris 1603.* & ita intelligenda est resolutio Sac. Congregationis super Episcopis, quæ à Regularibus adduci solet. Ea est: *Sacra Congregatio censuit, licere parentibus in quacumque Ecclesia voluerint etiam Regularium, eorum filiis minoribus, qui ad annos pubertatis nondum devenerint, eligere sepulturam, nec à Parochis locorum impediri posse, aut debere, præsertim verò si in dictis Ecclesiis Regularium sepeliri consueverint, vel in eis habeant, sepulchrum majorum.*

8 Quæ quidem consuetudo probanda est à Regularibus, quod si spatio quadraginta annorum præscripta, prout in specie tradit Sperell. *d. decis. 89. num. 17. cum duobus seqq.* ac juncto num. 26. Adque hunc effectum non sunt

attendendi deponentes, in Ecclesiis Regularium fuisse sepultum aliquem numerum parvulorum, cum id potuerit contingere ex eo, quod ibi adesset sepultura eorum majorum, vel quod ipsis viventibus eorum parentes sepulturam elegerint. Ad effectum autem probandi, debent concludere de qualitate casus controversi, quod nempe ibi sepulti fuerunt, etiam si non adesset sepultura eorum majorum, & quamvis eorum parentes electionem fecerint post eorum mortem; quia consuetudo probari debet concludenter, præcisè, & in individuo casu, de quo agitur, Buratt. *decis. 129. nu. 6. & 383. nu. 13.* ubi etiam Add. *litt. A. Rota decis. 529. nu. 4. tom. 2. part. 4. recent.* & cum eisdem qualitatibus, de quibus in facto controversitur, Gregor. *decis. 162. n. 2.* Marc. Anton. Thomat. *decis. 131. n. 26.*

9 Undè etiam si parentes deponant electionem sepulturæ factam fuisse etiam post filiorum obitum, debent tamen deponere à quanto tempore, de actuum frequentia, deque temporis diuturnitate; quæ omnia conjunctim debet testis deponere ad probandum consuetudinem; quia non potest constare de quadragenaria nisi testes deponant de præciso tempore, quod incipit à primo actu, quæ sit, ita quod verisimiliter transeat in notitiam populi, Sperell. *d. decis. 89. n. 27.* & consuetudo per testes non probatur, nisi deponant de temporis diuturnitate, de visu actus, cujus consuetudo allegatur, ac de illius frequentia, Caval. *decis. 125. num. 8.* Rota *decis. 497. num. 2. part. 2. recent.* Neque ad hoc sufficiunt fides, etiam Civitatis; quia consuetudo non probatur per simplices fides, sed per testes formiter examinatos, qui deponant de requisitis ejusdem consuetudinis. Duran. *decis. 246. num. 1.* & Merlin. *decis. 225. n. 10.*

CONSULTATIO XXII.

Verum præcepta de gradibus cognationis, & affinitatis sint juris naturalis, in quo Ecclesia dispensare nequeat? Ubi etiam cujus sit in matrimonii impedimenti dispensare, ac de causis dispensandi?

1 ET quidem jure naturali prohibetur, quod fini matrimonii repugnat, sive primario, qui est prolis generatio, sive secundo, qui est liberorum educatio, adjectorium, infirmitatis solacium, aliaque conjugalia officia, quæ omnia cum in omni gradu cognationis, & affinitatis subsistere queant, sequitur, nullum gradum esse, in quo conjugium ita sit intrinsecè malum, in quo Deus author naturæ dispensare nequeat, scilicet etiam ut filia cum patre coeat, quod in extrema propagandi generis humani necessitate sibi licitum esse, filia Loth crediderunt, quæ ex patre liberos conceperunt. In quo licet peccarint decipiendo patrem, nec ejus requirendo judicium, attamen in eo casu non repugnare humanæ rationi constat. Undè illas omni crimine Chrysostronus *hom. 44. in Gen. & Ambrosius lib. de Abraham c. 6.* liberant; Augustinus verò *lib. 2. contra Faustum, c. 49.* peccasse dicit, non tam ardore libidinis, quam amore nimio posteritatis.

2 Quamvis ergo Deus in omni gradu absoluta potestate dispensare possit, attamen ex prima conjugii institutione luculenter discimus, non convenire, ut pater filia jungatur. Idè enim masculum, & fœminam creavit Deus illosque matrimonio junxit, ac de futuris reliquis matrimoniis dixit. *Relinquet homo patrem, & matrem, & adhaerebit uxori suæ.* Quibus verbis aperte innuitur, omnia conjugia inter ascendentes, & descendentes esse verita tum propter nimiam propinquitatem, tum propter ætatis inæqualitatem.

Accedit, quod uxor viro naturaliter subjici debeat, mater verò liberis præesse, cui etiam obedientiam, reverentiam, subjectionemque exhibere tenentur, quæ in usu conjugii filii cum matre stare nequeunt, juxta illud Levit. 18. *Turpitudinem patris tui, & turpitudinem matris*

matris tua non discooperies; id est filia non cum patre, nec filius cum matre coibit. Quod præceptum jus naturæ continet, vetans conjunctionem in primo gradu in linea recta. Undè Ambrosius Epist. 66. Ne pater filiam suam accipiat uxorem, interdictum est naturæ jure, interdictum est lege, quæ est in cordibus singulorum, interdictum est inviolabili præscriptiōe pietatis, titulo necessitudinis. Hinc ab hujusmodi connubiis naturaliter Gentes abhorrent, & Persæ, qui hujusmodi conjugia inter proximos admittunt, ab aliis feri & barbari habentur, quos reprehendit Tertullianus in Apologet. cap. 9. Chrylostom. homil. de Pentecoste, Augustinus q. 61. in Levit. Theodoretus in lib. de legib. Quin & Aristoteles lib. 2. Polit. uxorum communionem ex eo confutat, quod liberi parentibus miscerentur. Quod aded naturæ adversatur, ut dicat lib. de hist. animal. cap. 47. camelos nolle matribus misceri. In quo consentit Plinius lib. 8. hist. cap. 42. Inde superiori sæculo prodigiosum Henrici VIII. cum Anna Bolena, ipsius ex Adulterio filia conjugium, de quo Nicol. Sander. de schism. Angl. fol. 64. 65. 86. & 88.

3 Quare nullo jure homo in hoc primo gradu in linea recta dispensari potest. Similiter jure naturæ in primo gradu transversali consanguinitatis conjugia verita sunt, puta inter fratres, & sorores, sive ex utroque, sive ex altero parente. Nam id semper & ubique apud omnes homines recta utentes ratione judicatum est malum, nisi extrema cogente necessitate obligatio cessaret, ut accidit filiis Adæ, qui sorores accipere debuerunt, ut notat Augustinus lib. 15. de Civit. cap. 16. Hinc talia conjugia morte puniuntur Levit. 20. nec ulla Sanctorum exempla, qui in hoc gradu contraxerint, reperiuntur. Neque unquam dispensatio in hoc gradu ab ullo Pontifice facta legitur, etiamsi non defuerint, qui eam instantissimè petierint, ut de Comite Armeniaco refert Æmilius in Ludovico XI. Suetonius inter Caii flagitia enumerat, quod Drusillam sororem uxoris loco habuerit.

4 Si quis objiciat, Abraham duxisse Saram, quam sororem asseruit, Genes. 20. Respondeo, Saram fuisse consanguineam, videlicet neptem ex fratre Abrahæ Aran progenitam, ut constat ex cap. 11. Genes. ubi Thare genuit Abraham, Nachor, & Aran. Aran verò genuit Melcham, & Jescham, quæ alio nomine Sarai vocabatur, teste Josepho lib. 1. antiq. cap. 14. Hieronymo in quest. hebraic. in cap. 11. Genes. & in lib. contra Heluid. Augustino lib. 16. de Civit. cap. 12. 19. & lib. 22. contra Faust. cap. 3. Et quidem illo tempore non licuisset sororem uxorem ex c. 12. Genes. 20. & 26. liquet, ubi Abraham, & Isaac occultare sua conjugia volentes, dixerunt, Soror mea est, ut Palestini audito sororis nomine uxorem non esse crederent. Quod locum non habuisset, si genium more conjugium cum sorore licitum fuisset. Scripturæque sacræ consuetudo est patruales, & nepotes vocare fratres, & sorores, Genes. 13. Abraham Loth fratrem suum vocat. Genes. 16. Isaac Rebecam vocat sororem, Tob. 8. non luxuria causa accipio sororem meam uxorem. Præterea quod inusitatum fuerit, ut frater sororem acciperet in uxorem, evincit historia Thamar, & Amon 2. Reg. 13. Nec obstat, quod illa turbata dixerit: Pete à Rege, & non negabit me tibi. Nam illud repente illi occurrit effugium, ut imperum ejus retardaret, sperans eo modo incestum evitare.

5 Patet igitur, primum consanguinitatis gradum tam in recta, quam in transversali linea jure naturæ vetari. Similiter primum affinitatis gradum in linea recta privigni cum noverca, vitrici cum privigna, generi cum socro, atque loceri cum nuru. Ideoque contra facientes morte mulctantur Levit. 20. Ruben propter agnitam Patris concubinam primogenitura caruit. Apostolus nec inter gentes audiri scribit, quod noverca quis abutatur, 1. Cor. 1. Hinc Antonius Caracalla notatur, quod à Julia noverca non abstinuerit. Adonias morte punitus fuit, quia Abisag petiit in uxorem 3. Reg. 2.

6 Cæterum primus affinitatis gradus in linea transversali

minimè jure naturæ prohibitus est. Nam lex Moysis Deuter. 25. permittit conjugium cum uxore fratris defuncti, sicuti & cum sorore uxoris defunctæ. Et in hoc gradu per Ecclesiam sæpius dispensatum esse legimus, ut habetur cap. fin. de divort. Alexander VI. cum Catharina Arthuti Principis Valliæ conjugæ dispensavit, ut defuncto marito Henticum VIII. acciperet anno 1509. Primus ergo affinitatis gradus in linea transversali, & secundus, ac tertius quoque gradus consanguinitatis in eadem transversali linea non jure naturæ, sed Moysayco Judæis verabantur. Siquidem Jacob vir Sanctus duas sorores in uxores accepit, Genes. 29. & Judas uxorem filii defuncti alteri suo filio tradit, Genes. 38. & Amram Jochabed amitam suam uxorem habuit Exod. 6. & num. 26. Hi tamen gradus postea sunt Judæis prohibiti non sub mortis pœna, sed tantum sterilitatis, quia non jure naturæ, sed positivo Moysayco repugnaret in illis gradibus conjungi, Levit. 18. & 20. Cum ergo hi gradus usque ad quartum tantum jure Ecclesiastico nunc prohibeantur, ex causa in eis dispensari potest juxta Concilium Tridentinum sess. 24. cap. 5. de reform. & cap. 3.

7 In omnibus porro impedimentis matrimonii Ecclesiastico jure, vel Christiani populi more constitutis, Romanus Pontifex dispensare potest, ad cujus tribunal, & judicium matrimoniales causæ pertinent, puta de Sacramenti partibus, de Sacerdotali benedictione, de cognationis gradibus, de divortii, de impedimentis contractus; nam hæc omnia ad res conscientiæ, ac spirituales spectant. Non enim apud Christianos contractus legitimus matrimonii à Sacramenti matrimonii separatur. De Sacramenti autem, rebusque conscientiæ, quæ ex legibus divinis pendent, judicare Pastorum Ecclesiæ est, quorum Summus est Romanus Pontifex Christi Vicarius, qui divortii, & repudii causam non ad politicum Magistratum remisit, sed ipse judicavit, Matth. 5. & 19. Similiter & Apostolus de conjugii leges tulit, 1. Cor. 7. semperque usu in Ecclesia recepto de causis matrimonialibus non Reges, sed Pontifices consulti sunt, ut merito Concilio Tridentino anathema dictum sit eis, qui asseruerint causas Matrimoniales ad Judices Ecclesiasticos minimè pertinere, sess. 24. can. 12. Atamen causæ matrimoniales, merè politicæ, quales sunt de dotibus, de successione, de hæreditariis politico Magistratu subsunt; mixtæ, verò eidem quoque subsunt cum subordinatione tamen ad Ecclesiasticum Judicem, ita ut si lex civilis Ecclesiasticæ adversetur, eidem cedere debeat, prout in Justinianilege consobrinorum permittente conjugia evenisse conspiciamus, quam D. Gregorius in Epist. ad Augustinum Anglorum Episcopum rejecit, universa comprobante Ecclesia.

8 Quod verò ad causas dispensandi atinet, hujus instituti non est disputare de impedimentis dirimentibus matrimonia, sed simpliciter exponere praxim Dataræ Apostolicæ in concedendo dispensationes ad commoditatem eorum, qui solent committere tales dispensationes in Curia, ne cogantur, sicuti sæpè evenit, differre consecutionem dispensationum propter defectum sufficientis instructionis, qui igitur voluerit impedimentorum plenam cognitionem habere, multos & varios Authores graves consulere poterit, qui de illis scripserunt, & inter alios doctissimos Thomam Sanchez, & Poncium de Leone. Ided supposita sufficienti notitia impedimentorum dirimentium, super quibus peti solet dispensatio ad effectum contrahendi matrimonium inter personas, quæ aliàs de jure prohibentur simpliciter, narrantur hic genera impedimentorum, in quibus Summus Pontifex solet dispensare, omissis reliquis de jure divino, aut strictiori jure canonico inductis.

9 De impedimento Voti solemnitis, & Ordinis, cum sit indispensabile ex praxi, nihil dicendum. Minus etiam de linea ascendenti, vel descendenti tam in consanguinitate, quam in affinitate, Multò minus de impedimento naturali.

Impedimenta igitur, de quibus hic agendum est, sunt cognationis carnalis, quæ dicitur consanguinitas in linea transversali, impedimentum affinitatis, cognationis spiritalis, sive compaternitatis, provenientis tam ex Sacramento baptismi, quàm chrismatis, sive confirmationis; impedimentum publicæ honestatis propter contracta sponsalia cum sorore illius, quæ præ tenditur duci in uxorem, vel è contra, aut cum matre, vel filia, impedimentum criminis, sive neutro machinante, sive altero tantum, aut utroque, aut propter aliquod rescriptum Papæ in aliqua præcedenti dispensatione, in qua reddidit virum, aut mulierem inhabilem ad aliud matrimonium contrahendum, & hoc impedimentum venit in Romana Curia, subscripta *clausula superveniens*, de quo Sanchez *lib. 2. disp. 1. num. 8.*

11 Sæpius in eadem dispensatione occurrit multiplicatio graduum propter diversas provenientias, seu varios stipites, ex quibus contrahentes proveniunt, & nonnumquam notæ transmittuntur ad Curiam sub multis obscuritatibus, & æquivocis, quæ non possunt explicari, ac resolvi ab Expeditoribus, qui coguntur differre negotium usque ad dilucidationem expectandam de partibus, aut expedire cum periculo gravium errorum, & expensarum notabili detrimento, idè visum est opportunum monere, ut in similibus casibus conficiantur arbores scalarum provenientiarum, & transmittantur ad Curiam, ubi possint examinari a peritis.

12 Dispensationes autem matrimoniales, aliæ vocantur de majori, & aliæ de minori. Primæ expediuntur per Cancellariam, & taxam solvunt Officialibus, prout matricæ beneficiales. Secundæ expediuntur per Pœnitentiariam publicam, sive ut vocant per Officium minoris gratiæ. Dignoscitur autem differentia istarum matrimonialium hoc modo, quando in aliqua dispensatione, sive impedimento sit unius tantum gradus, sive plurium, quotiescumque reperitur impedimentum aliquod in tertio gradu, sive consanguinitatis, sive affinitatis, dispensationes tales vocantur de majori, etiamsi cum tali impedimento tertii gradus veniant alia impedimenta, sive inferiora sive paria, sive superiora.

13 Dispensationes super impedimento cognationis spiritalis, sive impedimentum sit ex Baptismo, sive ex Sacramento Confirmationis sunt dispensationes de majori.

14 Dispensationes in secundo gradu, aut in primo, & secundo non expediuntur per Cancellariam, sed per Breve.

15 Super impedimentis publicæ honestatis, & criminis, aut inhabilitatis ex rescripto, dispensationes expediuntur per officium minoris gratiæ, nisi forsitan concurrat aliud impedimentum, cujus dispensatio veniat expedienda de majori gratia, veluti si supplicantes essent in tertio gradu conjuncti, vel affines, & ulterius indigerent dispensatione super impedimento publicæ honestatis, quo in casu expeditio talis gratiæ fiet de majori, sicuti etiam in reliquis casibus, ut dictum est superius.

16 Super impedimento inhabilitatis inductæ à Summo Pontifice in aliquo præcedenti rescripto solet dari dispensatio sine alicujus causæ expressione, & talis dispensatio vocatur *clausula superveniens*, quæ expeditur de minori, & expensæ fiunt, sicut notantur in tariffa sub *clausula superveniens*.

17 Expensæ, quæ fiunt in expeditionibus dispensationum majoris gratiæ variantur secundum qualitatem, & quantitatem impedimentorum, secundum quas taxantur Bullæ in bancis scriptorum.

18 Apostolicorum, & deinde secundum dictam taxam regulantur ab aliis Officialibus, participantibus de taxis. Et quamvis multæ producantur Tariffæ, solet tamen ab Expeditoribus formari computum, sicut in beneficiabilibus. Quod quidem esset superfluum in expeditionibus de majori, quæ autoritate Illustrissimorum Regentium

Cancellariæ reperiuntur taxatæ in Tariffis publicis, & secundum illas Procuratores minoris gratiæ exigunt expensæ, quas excedere non possunt ex Constitutione B. Pii V. super reformatione Pœnitentiariæ Apostolicæ. Erit tamen advertendum, quod in illis Tariffis non comprehenditur procuratio, sive, ut aiunt, agentia, neque expensæ litterarum cambii, & aliarum similium rerum. Operæ pretium igitur erit distinguere & narrare causas, propter quas Summi Pontifices consueverunt dispensare super his impedimentis, & illarum formam, si non præcisè verbis saltem substantiam enarrare, prout hisce temporibus admittuntur, & limitantur in dataria cum clausularum rescriptis, quas restrictivas vocant.

Ob angustiam. Causa ob angustiam plurimum vulgaris est in dispensationibus matrimonialibus, & solet allegari hoc modo. Quod mulier contrahens in loco, in quo ipsa, & vir contrahens orti sunt propter illius angustiam virum sibi non consanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere possit, invenire nequit. Si fuerint ex duobus locis debet asseri angustia cum clausula etiam de uno ad alium se transferendo. Notandumque quod verba illa *sibi non consanguineum, vel affinem* retinentur, ubi impedimentum non est solius quarti gradus, aut tertii, & quarti à communi stipite provenientis; quia cum sint plures gradus, forsitan posset reperire virum consanguineum in inferiori gradu, quàm in allegatis; verbi gratia, si impedimentum sit duplicis quarti gradus, facile posset reperire virum consanguineum in uno solo quarto gradu, qui tamen sibi non esset æqualis conditionis. Advertendum tamen, quod quando impedimentum est tertii gradus, manente adhuc distantia secundi gradus, & ut vocant in secundo, & tertio à communi stipite, causa ob angustiam non admittitur, nisi illi superaddatur clausula, quod si extra eorum locum, vel loca originis hujusmodi nubere cogeretur, dos, quam ipsa habet, non esset competens, aut cum ea virum paris conditionis, cui nubere posset, invenire non valeret. Si tamen in isto casu clausula hujusmodi non placet, illius loco apponatur qualitas supplicantium, videlicet si sint nobiles, vel saltem ex honestis familiis, excusatur dicta clausula, & si extra &c. augentur tamen expensæ, prout notatur in Tariffa. Ita tandem debet intelligi angustia locorum, ut non comprehendantur Civitates, quæ sunt insignitæ Episcopali dignitate, nisi aliquæ in Italia, & Dalmatia, quæ non excedunt 300. focularia. Et quia id raro evenit, & multa requiruntur ad hoc, ut dicta angustia admittatur à Dataria, visum fuit sufficiens, si hoc innuerit.

Propter dotis incompetentiam. Alia admittitur causa, 20 videlicet, quando mulier non habet dotem competentem, cum qua virum paris conditionis, cui nubere possit, invenire nequit, & illa causa solet simpliciter admitti in dispensationibus minoris gratiæ, sed in dispensationibus de majori hujusmodi causæ superadditur, quod vir contrahens teneatur dotare mulierem usque ad quantitatem secundum dictæ mulieris qualitatem competentem. Et si partes institerint, poterint etiam addi in dispensatione minoris gratiæ, sed ad dictum dotis augmentum non coguntur; augmentum tamen dotis potest fieri ab alio, quam viro contrahente, dummodo tamen ille tertius augens dotem, vel dotans ex integro, aliunde ad id non sit obligatus ad dotandum mulierem, sive ex integro; sive ex toto augmento.

Pro indotata. Causa pro indotata in omnibus gradibus solet exprimi, ut sequitur: quod dum ipsa mulier indotata existat, nec habeat actionem, undè dotari possit, & vir contrahens illam sic indotatam in uxorem ducere, & illam ex integro dotare intendat, quod observatur in omnibus impedimentis etiam simplicis quarti. Sed hujusmodi causa parum in usu, quia difficilis probationis, & ut plurimum resolvitur in causam propter dotem, quæ est magis familiaris.

Propter

- 22 *Propter ætatem.* Ætas enim mulieris solet admitti pro causa, videlicet in dispensationibus minoris gratiæ, si mulier sit ætatis 24. annorum, & in dispensationibus de majori, si attigerit 25. Sed causa ista non valet, quando mulier jam alteri nupsit, & solet exprimi sub verbis, quod mulier 24. vel 25. annum agens hætenus virum paræ conditionis, cui nubere posset, non invenit.
- 23 *Propter inimicitias.* Admittitur etiam causa ad componendas inimicitias inter parentes, vel consanguineos, aut affines contrahentium, quæ sint graves, & sint aliunde ortæ, quàm ex causa contrahendi matrimonii inter supplicantes, & sub rescripto facta prius inimicitiarum hujusmodi compositione.
- 24 *Ad componendas lites.* Causa ad componendas lites solet exprimi, ut sequitur: quod cum inter contrahentium parentes, consanguineos, vel affines graves lites, & controversiæ super rebus magni momenti ortæ sint, & de præsentibus vigeant, aliunde tamen, quàm ex causa matrimonii inter supplicantes contrahendi provenientes, & ante illius contractum exortæ, & certum sit, quod si supplicantes invicem matrimonio copularentur, lites hujusmodi extinguerentur, ubi Dataria rescribit, & facta prius litem compositione.
- 25 *Propter hæresim.* In multis Germaniæ, & Belgii partibus, & aliquibus locis admittitur causa propter hæresim subsequenter verbis; quod cum supplicantes sint orthodoxæ fidei cultores, & Deo dante sub obedientia Sanctæ Romanæ Ecclesiæ vivant, vivereque, & mori intendant, & in illis partibus, in quibus multi adsunt hæretici, difficile sit singulorum animos explorare, & qui Catholicam fidem profiteantur internoscere, & ne contingat illos cum hæreticis contrahere &c. & dummodo contrahentes sint orthodoxæ fidei cultores, & sub obedientia S. R. E. vivant, vivereque, & mori intendant.
- 26 *Ad evitanda scandala.* Hæc causa non admittitur, nisi etiam petatur absolutio, aut propter incestum admissum, aut propter suspicionem incestus admissi inter partes. Propter incestum videlicet, quando supplicantes, non tamen data opera, aut non sub spe facilius habendi dispensationem carnaliter se cognoverunt. Propter suspicionem incestus, quando supplicantes in simul conversati sunt, & ex conversatione orta sit suspicio, quod se carnaliter cognoverint, & idè, nisi matrimonium inter illas non contraheretur, mulier remaneret diffamata, & innupta. In gradibus verò secundo, aut primo, & tertio non sufficit simpliciter, quod orta sit suspicio, sed illa debet esse gravis, neque sufficit, quod scandala timeantur, sed illa etiam debent timeri gravia. Imò pro miserabilibus solet etiam addi, quod nisi matrimonium contraheretur, supplicantibus viræ periculum immineret. Dispensationes cum absoluteione, & cum suprascripta causa petuntur, aut pro divitibus, aut pro miserabilibus. Pro divitibus solvitur compositio, & expensæ fiunt, prout notantur in Tariffa. Pro miserabilibus verò nulla solvitur compositio, sed tantum certa regalia pro officialibus, & idè debet venire fides subscripta ab Ordinario loci, qui sit Episcopus, vel ejus officialis, aut Vicarius, aut, Sede Episcopali vacante, officialis, sive Vicarius à Capitulo deputatus, & in aliquibus locis, quæ sunt nullius diocesis subscribatur ab Abbatibus, seu Prioribus, qui habent facultatem à Sede Apostolica exequendi dispensationes, & in tali fide pauperum is debet asseri, supplicantes esse pauperes, & miserabiles, illosque ex suis labore, & industria tantum vivere. In aliis verò locis nullius diocesis, quæ non dependent ab Abbatibus, seu Prioribus, habentibus suprascriptam facultatem, talis fides paupertatis debet fieri ab Ordinario viciniori. Evenit etiam aliquando, ut incestus sit emendicatus, & consultò, sive data opera ad effectum facilius consequendi dispensationem; quo casu dispensatio concedi-

tur cum majori difficultate propter talem malitiam, & imponitur pœnitentia gravior. Aliquando etiam evenit, ut partes ipsæ ex ignorantia facti contrahant matrimonium in aliquo gradu prohibito, in quo casu dub restant consideranda, quia si partes, habita notitia talis impedimenti, matrimonium ipsum aliàs fuerit canonicè celebratum, nulla indiget absoluteione, sed simplici tantum dispensatione, cujus expensæ limitantur juxta alias dispensationes, quæ expediuntur propter angustiam, vel propter dotis incompetentiam &c. prout tales expensas fecissent, si ante contractum matrimonium supplicaverint pro tali dispensatione. Sed, si habita notitia dicti impedimenti dirimentis, nihilominus partes ipsæ perstiterunt in copula carnali, jam facti sunt rei incestus, cum sit extra ignorantiam facti, & idè petenda erit absolutio, & in hoc casu omnia regulantur sicut in dispensationibus cum absoluteione juxta tariffam.

Item quia talis perseverantia aliquando est omninò secreta, & partes nolunt illam deduci ad forum contentiosum, tunc solent exponere in dispensatione per Datariam, quod, habita notitia impedimenti, abstinuerunt à copula, & deinde petunt remedium suum in Pœnitentiaria quoad forum internum. Et ratio est, quia nemo tenetur detegere culpam suam. Nonnumquam etiam accedit, ut sponsa fuerit rapta, & quia secundum decreta S. Concilii Tridentini inter raptorem, & raptam, matrimonium nullo modo consistere potest, quamdiù rapta in raptoris potestate reperitur, in tali casu prius de mandato Ordinarii loci mulier debet separari, & in loco, tuto ac libero constitui, & consentire futuro matrimonio cum raptore. Et si matrimonium fuerit clandestinè contractum, omnia observantur, prout in adducta causa ad evitanda, nisi quod aggravantur pœnitentia, aut salutari, aut publica.

Conceduntur etiam dispensationes sine aliqua causa expressione, quæ vocantur sine causa, & fiunt expensæ juxta Tariffam, prout adnotantur, nisi tamen in gradibus primo, & secundo, vel in secundo. Aliquando etiam admittuntur aliæ causæ, videlicet pro conservatione honorum in familia, pro confirmatione pacis, aut aliæ arbitrio Pontificis Summi, & potissimum in gradibus strictioribus. Sed quia nulla hucusque data est regula, & rarè admittuntur, nihil ulterius de illis dicendum videtur.

Præterea advertendum, quod nullæ expediuntur dispensationes in forma pauperum, ac miserabilium, nisi quando requiritur absolutio propter incestum commissum, aut suspicionem copulæ inter partes, & tunc contrahentibus imponitur pœnitentia publica, quæ alios deterreat à similibus committendis, ultra quam etiam solet imponi alia pœnitentia, videlicet, quod vir contrahens operam suam conferat fabricæ, aut in aliud servitium alicujus Ecclesiæ, vel loci pii per aliquot menses secundum impedimenti qualitatem. Et hoc observatur in dispensationibus in Italia & in Hispaniis. Nonnumquam etiam contingit in dispensationibus compaternitatum, aut primi gradus publicæ honestatis, & aliquando in aliis impedimentis, ut partes habeant copulam scienter, si quidem se suscepisse prolem alterius contrahentis, vel Confirmatione, sed quia existimabant exinde non provenisse aliquod impedimentum, quominus possent matrimonialiter copulari, in isto casu erit advertendum, quod talis existimatio uti erronea ex ignorantia juris, illis non suffragatur, sed petenda est absolutio, & expeditio fieri debet cum causa propter scandala, & regulantur expensæ juxta Tariffam cum absoluteione.

Ulterius erit notandum, quod licet S. Concilium Tridentinum, & subindè B. Pius V. in sua Constitutione, quæ incipit, *Illius vicem* limitatæ sint personæ, ad quas extenditur impedimentum cognationis spiritualis, magna tamen sit differentia in Curia Romana inter quas personas

personas de dicta cognatione spirituali petatur dispensatio; quia inter baptizantem, & baptizatum, seu baptizatam, aut inter levantem, & levatam tale impedimentum non vocatur simpliciter comparativitas, sed filiatio spiritualis, cujus causæ, & expensæ regulantur secundum causas, & expensas in primo, & secundo consanguinitatis, vel affinitatis, quæ, ut plurimum, pendet ex arbitrio Datarie.

³¹ In omnibus autem dispensationibus matrimonialibus quoad compositionem, vel alias expensas nulla habetur ratio super quo genere sit impedimentum, videlicet consanguinitatis, vel affinitatis, sive sit partim consanguinitatis, & partim affinitatis. In dispensationibus super impedimento cognationis spiritualis, videlicet comparativitatis debet explicari provenientia impedimenti, videlicet si vir susceperit unum, vel plures liberos mulieris ex alio viro, vel etiam ex ipso susceptos, vel è contra de muliere, & si hoc evenit in baptismo, aut confirmatione. Similes etiam provenientie declarari debent, quando impedimentum provenit ex actu fornicario, quod impedimentum non extenditur ultra primum, & secundum gradum. Idem etiam erit observandum in impedimento criminis, sive mors alterius conjugati evenit neutro supplicantium machinante, sive altero, sive utroque explicanda erit specificè, unde proveniat impedimentum, & si altero, vel utroque machinante mors conjugis alterius supplicantis evenit, gratia erit valde difficilis, quod si impedimentum criminis sit occultum, & partes nolint illud publicare, tunc dispensatio solet expediri per Pœnitentiarum secretam, commissa Confessario graduato, & ab Ordinario loci approbato.

³² In dispensationibus super impedimento publicæ honestatis deducenda erit similiter provenientia impedimenti quomodo evenit, ex qua ratione sponsalia, quæ induxerant impedimentum, fuerint dissoluta, aut de consensu, aut per mortem. Evenit aliquando, ut sponsalia fuerint contracta inter unum ex supplicantibus, & aliquem consanguineum, vel affinem alterius supplicantis in primo gradu. Quo casu advertendum est, quod si illis dispensati impediabantur aliquo impedimento dirimenti, talia sponsalia contracta sine dispensatione fuerunt irrita, & idèd nullum inductum impedimentum. Si fuerit obrepta dispensatio Apostolica inter dispensatos per verba de futuro, & illa fuerit executioni demandata, & per consequens sublatum impedimentum, quo tales dispensati tenebantur, tunc sponsalia fuerunt valida, & inductum impedimentum publicæ honestatis inter supplicantes; idèdque diligenter erit advertendum in similibus casibus, utrum fuerit obrepta aliqua dispensatio inter dispensatos, & narretur illius status & executio affirmativè, vel negativè, ne committatur error aliquis in nova dispensatione. Præterea erit etiam necessarium advertere, & monere quando fuerint dissoluta sponsalia, quæ præcesserunt inter unum ex contrahentibus, & consanguineum alterius, videlicet si de consensu, aut per mortem.

³³ Executio verò dispensationum Apostolicarum, nisi forsau dispensatio sit inter Reges, aut alios Principes supremæ authoritatis, committitur Ordinario loci, idèd Episcopo, seu ejus Vicario, aut Officiali, neque illas solet Papa committere officiali Capitulari, sed Ordinario viciniori, atenta vacatione Sedis Episcopalis loci. Quia tamen Dataria non est adstricta legibus communibus, aliquando se accommodat rerum & temporum qualitatibus, idèdque postremis illis temporibus habitatione bellicorum tumultuum pluribus in locis, ubi asseritur non tutus accessus ad Ordinarium supplicantium, tales dispensationes committit Ordinario viciniori, ad quem sit liber accessus. Et licet Dataria nonnumquam solet rescribere officiali Capitulari, & ad hunc effectum, & per decretum Apostolicum registratum in

quinterno Cancellariæ Apostolicæ tempore felic. rec. Urbani VIII. fuerit ordinatum Abbreviatoribus de Majori Parco, & aliis, ad quos spectat, ut in omnibus commissionibus super executione gratiarum tam beneficialium, quàm dispensationum matrimonialium rescribatur sub his verbis: *Dilecto filio officiali, vel Vicario venerabilis fratris nostri Episcopi N. ad exclusionem Vicarii, vel officialis Capitularis, novissimè tamen fuit introductum per tolerantiam, ut Cancellaria rescribat simpliciter. Dilecto filio officiali N. omissis illis verbis venerabilis fratris nostri, cujus rescripti vigore nonnulli Officiales, seu Vicarii Capitulares procedunt ad executionem hujusmodi rescriptorum. Videant tamen ipsi, an validè, præsertim cum magna inter Authores desuper habeatur disceptatio. Quando verò contrahentes vivunt non in sua, sed in aliena diocesi jam ab anno, & ultra, erit liberum ipsis contrahentibus, ut eorum dispensatio committatur Ordinario diocesis, in qua commorantur; imò quando sunt miserabiles ambo contrahentes, admittitur etiam fides paupertatis facta ab Ordinario, in cujus diocesi ab anno & ultra vivunt. Si vir fuerit unius diocesis, & mulier alterius, dispensatio committitur Ordinario mulieris, nisi forsau sedes vacet, aut non sit tutus accessus, vel oratrix extra suam diocesim jam ab anno, & ultra vivat, sive commoretur. In Insula Erice propter magnam distantiam à continente, & quia in ea nullus est Episcopus, executio dispensationum Apostolicarum solet committi officiali Tarracoeni in dicta Insula deputato. Possunt etiam contingere alii casus, in quibus Dataria rescribit alteri, quàm proprio Ordinario, sed rarissimè.*

Quando verò dispensationes matrimoniales repetuntur in totum expeditæ, & commissæ suis Ordinariis, à quibus non potest haberi executio, vel quia Sedes Episcopalis jam vacat, aut ad proprium Ordinarium tutus non patet accessus, vel quia Ordinarius, debitè requisitus, denegat executionem Bullarum, petitur per speciale rescriptum, sive per novam Bullam committitur executio talis dispensationis Ordinario viciniori, qui ad illius executionem procedat perinde ac si à principio illi commissæ fuisset, & hic modus esset valde tutior, quam petere executionem ab Ordinario Capitulari.

³⁴ Licet quoque juxta dispositionem juris Canonici impedimenta consanguinitatis, & affinitatis computentur à gradu remotiori, nihilominus in dispensationibus matrimonialibus pro diversis gradibus consanguinitatis, seu affinitatis ex eodem stipite provenientibus, non solum remotioris, sed etiam propinquioris gradus expressa mentio fieri debet juxta Constitutionem Pii IV. quæ incipit, *Sanctissimus*, & expressio propinquioris gradus hujusmodi vocatur distantia, quæ non est impedimentum, sed tamen juxta eandem Extravagantem indiget declaratoria, quæ exprimitur in singulis dispensationibus sub his verbis: *Distantiam vero tertii, vel secundi gradus hujusmodi non obflare declares.* Excipiendus tamen primus gradus consanguinitatis, vel affinitatis, quando videlicet contrahentes sunt conjuncti, vel se attinent in primo, & secundo consanguinitatis, vel affinitatis, in quibus gradibus tam propinquior, quàm proximior gradus faciunt impedimentum, & non distantiam.

³⁵ Si verò fuerit commissus aliquis error in dispensationibus, solet corrigi ab Illustrissimo D. Regente, si talis error sit substantialis, & habeatur Bulla ipsa originalis; sed si error occurrat in nomine, vel in aliquo gradu omisso, aut alia re substantiali, si supplicatio sit registrata, & Bullæ nondum registratæ, solet fieri reformatio per novam supplicationem cum insertione supplicationis primæ, cujus vigore Cancellaria expedit gratiam sub data ultimæ supplicationis, sive reformationis; si verò Bullæ sint in totum expeditæ, tunc solet expediri

nova gratia *Perinde valere*, in quo Papa supplet defectum primæ gratiæ. Sed quia talis materia infinitos complectitur fere casus, quos impossibile esset per singula capita exponere, & resolvere, satis visum fuit instituire remedium adhibendum à perito sollicitatore.

Impedimenta autem dirimentia sunt.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,

Cultus disparitas, vis, ordo, legamen, honestas,

Si sis affinis, si forte coire ne quis,

Si Parochi, & duplicis de su presentia testis,

Raptus si mulier, nec pariter reddita ante.

Hæc socianda veterum connubia facta retractant.

37 Priora duodecim à pluribus Juræperitis referuntur, duo verò postiora refert S. Concilium Tridentinum, nempe quando clandestinè, & quando vir mulierem rapuit. Ex duodecim tria corripit S. Concilium Tridentinum. Nam primò quoad impedimentum ex cognatione spiritali proveniens ultra disposita in *tit. de cognat. spir. in 6. sess. 24. c. 2.* & per Constitutionem etiam B. Pii V. corriguntur tria supradicta, & per eam sessionem, & Constitutionem declaratur impedimentum cognationis spiritalis suscipientes, & susceptam, susceptique parentes, ac baptizantes, & baptizatum, baptizatique patrem, & matrem non egredi. Idem de confirmatione intelligendum, quoad impedimentum publicæ honestatis ultra *c. Sponsam, de spons. in 6. vide S. Concilium Trid. d. sess. 24. c. 3.* & Constitutionem B. Pii V. quoad impedimentum ex fornicatione proveniens, aliàs ad quartum, hodiè ad secundum tantum gradum extenditur *ex d. session. 24. c. 4.*

38 Quod verò impedimenta dirimentia essentia matrimonii adveniunt, ad cujus veritatem liber consensus personarum legitimarum exteriori signo expressus requiritur, facile intelliget, qui animadvertit, ignorantiam, & coactionem reddere consensum involuntarium, non liberum, neque deliberatum. Undè qui circa personam errat, in eam non consentit. Similiter qui circa personæ conditionem errat, non censetur liberam sui corporis potestatem ei tradere, qui vicissim liberè tradere nequit. Undè pueri, furiosi, & amentes validè contrahere nequeant, quia usu liberi arbitrii destituuntur. Ad coactionem pertinent vis, & metus, quæ libertatem consensus quoque impediunt. Reliqua impedimenta dirimentia ex parte contrahentium personarum sumuntur, quorum aliquam personam omninò inhabilem ad contrahendum reddunt, & sunt vel naturalia, ut frigiditas, & perpetua coeundi impotentia, sive innata, sive maleficio procurata; vel sunt voluntaria ut solemne votum continentia, ordo sacer, vinculum matrimonii. Nonnulla verò impedimenta non absolute hominem ad contrahendum matrimonium inhabilem reddunt, sed respectu solum certæ personæ, ut crimen adulterii mixti, homicidium in ordine ad futurum matrimonium, cultus disparitas, cognatio, sive naturalis, sive spiritalis, sive legalis, qualis est affinitas.

39 Circa primum impedimentum dirimens notandum est, quod error personæ tollat consensum, non error qualitatis, an dives, pulchra, nobilis &c. nisi cadat in consensum.

40 Circa secundum servilis conditio alteri ignora tollit consensum, non autem præcognita, *c. ult. de conj. servor.*

41 Circa tertium votum triplicis est generis. Solemne per professionem in approbata Religione, vel per susceptionem Sacri Ordinis, vel per emissum in Societate Jesu post biennium. Hoc impedimentum jure constat Ecclesiastico, quo matrimonium postea attentatum sit invalidum, & nullum, ut à Concilio Trid. definitum est *sess. 24. can. 9.*

42 Circa quartum sciendum est, cognationem esse triplicem, naturalem, spiritali, & legalem. Naturalis est propinquitas per carnalem propagationem contracta quarum personarum, quarum una est ex altera, vel ambæ

ex eadem promanant, & reddit hæc propinquitas invalidum conjugium usque ad quartum gradum inclusive ut patet *ex c. Non debet, extr. de consang. & affin.* Olim verò ante Concilium Lateranense usque ad septimum gradum impediabat, ut constat *35 q. 3 c. Ad sedem. Conjun.* Si paterno sanguine, agnati vocantur, materno autem cognati, & hi omnes consanguinei appellantur. In eorum consanguinitas ab affinitate distinguitur, quod consanguinitas eorum sit vinculum, qui ab uno per sanguinis participationem descendunt. Affinitas verò eorum est, qui non per propagationem, sed per unionem duorum in carnem unam conjunguntur. Undè consanguinei unius conjugis efficiuntur affines alterius, non autem consanguinei ejusdem. Et quidem affines sunt in eo gradu alteri conjugum, in quo sunt consanguinei uni. Est autem consanguinitatis gradus distantia major, vel minor unius personæ ab altera secundum consanguinitatis lineam. Est autem linea hæc duplex, scilicet recta inter eos, quorum unus est ab altero mediate, vel immediate, & transversalis inter eos, quorum neuter ab altero, sed uterque à tertio vel immediate descendit, ut fratres, vel mediate, ut patruus, & consobrini.

Ut autem constet, quoto gradu consanguinitatis una persona distet ab alia, tres regulæ observandæ sunt. Prima est. In linea recta tot gradus numerandi sunt, quot numerantur personæ, omisso stipite. Secunda. In linea transversali æquali in eodem gradu consanguinei distat à se, quo eorum quilibet secundum lineam rectam distat à stipite. Itaque fratres, consanguinei sunt in linea transversali in primo gradu qui illorum quilibet in linea recta distat à stipite in eo gradu, consobrini duobus. Tertia regula. qui sunt in linea transversali, gradu inæquali, eo gradu inter se distant, quo remotissimus illorum secundum lineam rectam distat à stipite. Itaque patruus, & nepos distant in secundo gradu.

Sciendum tamen est, in linea transversali gradus aliter numerari à jure Civili, aliter in jure Canonico. Jus enim civile personarum numerum respicit. Jus autem Canonicum distantiam à stipite, ut docet *Alex. d. c. Ad Sedem 9. 5. & Canonizæ ad c. Quod dilectio, de consang. & affin. & c. fin. eod.* Ratio autem Canonica supputationis est, quia personæ in ordine transversali non conjunguntur, nisi ratione stipitis à quo procedunt. Undè inter se magis, aut minus distare nequeunt, quàm à stipite. Cum eo gradu inter se conjungantur, vel distent, quo stipiti manentur, vel ab eo distant. Hinc idem gradus est patruus, & filii fratris, qui est duorum patruellum. Siquidem non minus distat filius patris à patruo, quàm ab avo, in quo uterque conjungitur, sicuti patruus in avo suo conjungitur, à quo distat secundo gradu.

Si quis interroget, cur graduum supputatio non se in infinitum extendat, sed certo graduum numero terminetur? Respondeo, virtutem paternam in filium traditam, per quam similis ei redditur, non solum in specie, sed etiam in individuo, complexione, moribus, colore lineamenti, ob quæ peculiaris inter consanguineos affectio nascitur, paulatim diminui, tandemque post aliquot generationes evanescere, quod post quartam generationem fieri plerique solet. Idè legislatores certum graduum numerum consanguinitati præfixerunt. Moyses quidem in *Levit. 8.* duos gradus in recta linea prohibuit, conjugium scilicet patris cum filia, & cum nepote, & matris cum filio, & nepote. In transversa verò prohibuit conjugium fratris cum sorore, sive ex uno, sive ex utroque parente, nepotis cum amita, vel matertera, non tamen prohibuit conjugium patruus, vel avunculi cum filia fratris, aut sororis.

Quod ad affinitatem verò in recto ordine prohibuit conjugium filii cum noverca, & patris cum nuru, & cum privigna, vel ejus filia. In ordine autem transversali prohibuit conjugium cum uxore fratris, & cum sorore uxoris viventis, & cum uxore patruus, ubi duo gradus prohibi-

prohibiti reperiuntur tam in consanguinitate, quam in affinitate Nam filia privignæ est in secundo gradu cum Patre, & uxor patris in secundo gradu cum nepote.

47 Quamquam verò lex Divina hos paucos gradus matrimonia impedire constituerit, lex tamen civilis, & Ecclesiastica plures addiderunt, & quidem olim usque ad septimum gradum, nunc verò usque ad quartum tantum prohibentur conjugia; quia enim matrimonium super contractu politico fundatur, qui secundum tempora, & hominum conditiones mutationem admittit, simulque in naturæ officium humanæque fragilitatis remedium institutum est, idèd Christus circa materiam hujus Sacramenti in genere positam Ecclesiæ potestatem dedit prohibendi, aut admittendi plures, aut pauciores gradus consanguinitatis, & affinitatis ad validè contrahendum, prout benevolentia, amicitia sive multiplicandis expedirent.

48 Quia verò nunc hominum vita brevis est, nec ultra quartam generationem vulgò protenditur, ad amicitiam veluti revocandam prohibitio iusta ratione ad quartum gradum restricta est, cum sufficiat ad reverentiam consanguineis exhibendam, & confederationes dilatandas. Ob quas causas certos gradus fuisse vetitos constat, ut Augustinus docet *lib. 15. de Civit. cap. 16 & 22. & lib. 22. contra Faust. 5. 3. Ambros. ep. 66. Gregor. lib. 12. ep. 31. & D. Thom. 2. 2. q. 154 art. 9. Aristotel. lib. 2. polit. & Concil. Lateran. c. 50.*

CONSULTATIO XXIII.

De vagorum Matrimonio quoad statum liberum.

1 Sacrum Concilium Trident. *sess. 24. c. 7. de ref. matr.* ad vagorum matrimonium duo in Parochis requirit, nimirum diligentem inquisitionem, & licentiam Ordinarii; quia cum causa, in qua probanda est libertas horum hominum vagantium, sit valde ardua, nam, ut ait Concilium, ut improbi sunt ingenii, prima uxore relicta, aliam, & plerumque plures, illa vivente, diversis in locis ducunt; quod est in magnum præjudicium Sacramenti Matrimonii, animarum, ac Reipublicæ Christianæ, idèd cautè admodum providendum est; quod fieri non potest, nisi præmissa diligenti inquisitione, ac licentia ejusmodi.

2 Verum quoniam sæpè numero contingebat ex negligentia vel Parochorum, vel Ordinariorum in hac re minorem cautelam adhibitam fuisse, quam Concilium evitandi polygamias expostulat, idcirco S. Congregatio Inquisitionis, experientia in dies edocta, instructionem edidit, in qua præcipit, & Concilio addit, quod si contrahentes sint vagi, non procedatur ad licentiam contrahendi, nisi doceant per fides Ordinariorum suorum esse liberos, & in aliis servata forma Concilii Tridentini *d. c. 7. sess. 24.* Id, quod olim etiam usus obtinuerat, ne hujusmodi vagi, præsertim ignoti Matrimonio jungerentur absque literis testimonialibus sui Ordinarii, ut refert Abb. antiq. in *c. fin. de clandest. desponsat.* & ibi Jo. Andr. *n. 5. ad fin. Panorm. n. 7. idem Jo. Andr. in c. fin. nu. 2. de eo, qui duxit in matr. Greg. Lop. lib. 1. tit. 3. p. 4. Manuel. tom. 1. sum. edit. secunda c. 219. n. 3. Segur. in direct. judic. p. 2. c. 16. n. 28. in fine.*

3 Quare censeo, servandam esse Instructionem S. Inquisitionis, prout servandam esse in hujusmodi casibus semper rescriptis S. Congregatio Concilii, præcipuè in Neapolitana 1666. in qua agebatur de Matrimonio concubinatorum forensium, in quibus minus est periculi, quam in vagis.

CONSULTATIO XXIV.

An dispensari possit cum Catholicis, eorumque familiis, ut in partibus hæreticorum possint pecunia sibi acquirere decimas Ecclesiasticas, ab ipsis hæreticis usurpatis?

R Espondeo, posse in hac specie cum Catholicis, eorumque familiis super hujusmodi jure dispensari. Etenim, licet laici sint incapaces juris spiritualis, non sunt tamen incapaces fructuum decimarum, qui temporales sunt. Pontifex enim est supremus dispensator horum fructuum, ac proinde potest illos applicare cuicumque voluerit, si secundum rectam, & convenientem causam expedite judicaverit, ut per Suar. *tom. 1. de Relig. c. 15. n. 3.* In hoc autem casu iusta, atque expediens videtur causa intervenire. Nam hujusmodi decimæ hoc pacto deveniunt ad Catholicos cum evidenti Ecclesiæ utilitate.

Atque ita cum Henrico Corcagensi in Hibernia Urbanus VIII. summus Pontifex dispensavit, ut bona Ecclesiastica ab hæreticis empta tuta conscientia retinere valeat, cum clausulis tamen diversis, ut videre est sub anno 1631. & cum alio dispensavit sub anno 1633. & cum alio 1639. Et Gregorius XV. sub die 7. Julii 1622. cum Hibernus petiisset secum dispensari, ut monasterium, Ordinis Cisterciensis à Regibus Angliæ mediante notabili pecuniarum summa acquisitum, retinere possit, cum eo, ac ejus successoribus dispensavit, ut illud retinere possint cum clausula durante tantum schismate in illis partibus, ac interim tam ipse, quam sui successores teneantur erogare eleemosynam Catholicis pauperibus judicio Confessarii, meminerintque bona esse Ecclesiæ, & cum juramento coram Ordinario promittant, se cessante schismate quoad dicta bona staturos judicio Ecclesiæ.

Eadem dispensatio cum eisdem clausulis concessa fuit viro nobili, & Catholico Hiberno sub die 19. Novemb. 1602. Eademque concessa nobili Bohemo, mandante Paulo V. scribi Nuncio Apostolico, ut adimpletis per dictum virum nobilem conditionibus oblatis cum in foro conscientia securum reddat, sed ore tenus tantum, nihil ei dando in scriptis, ut sub die 6. Octob. 1605.

4 Eleemosynæ verò hujusmodi assignandæ videntur illi Religioni, cujus erant decimæ, quemadmodum assignatæ fuerunt in usum Religionis Cisterciensis in casibus supradictis. Undè lecto supplici libello Procuratoris Generalis Cisterciensis, decretum, ut eleemosynæ provenientes ex bonis Monasteriorum ejusdem Religionis in Hibernia, quæ post schisma pervenerunt ad seculares Catholicos, assignentur in usum Religionis Cisterciensis, nec liceat cuique Confessario illas in aliquem alium usum convertere prætextu cujusvis indulgi Apostolici, ut sub 19. Junii 1624.

CONSULTATIO XXV.

An nocte Sacrata Nativitatis Salvatoris, post primam Missam cantatam, alia dua Missa immediate celebrari, & Christi fidelibus Sacra Eucharistia ministrari liceat?

1 Q Uod ad Missas P. Suar. Theologorum nostri sæculi phœnix, & in materia de Sacramentis religiosissimus, in omnibus felicissimè fecundum ingenium in 3. p. q. 83. D. Tb. disp. 30. sect. 4. sic ait: *Quoad primam Missam indubitatum est, quod non est inchoanda ante mediam noctem; quia antea non incipit dies Natalis, neque ante illam horam natus est Christus; ab illa tamen hora completo matutino, dici potest juxta Ecclesiæ consuetudinem. Tamen de secunda, & tertia est res dubia; nam ferè omnes censent, privilegium illud esse limitatum ad primam Missam, & idèd non licere ceteras anticipare ante certam horam.*

2 Hujus autem sententiæ nullum in jure fundamentum re perire potui. Nam in *can. Noctè sancta de consecr. d. 1.* nec de prima Missa, nec de Missa in singulari sermo est, sed absolutè dicit: *Noctè sancta Nativitatis Domini Salvatoris Missas celebrèt presbyteri.* Cur ergo limitabimus hoc privilegium ad primam potius, quam ad ceteras Missas? Præsertim quia statim subditur, reliquis verò temporibus non esse Missas ante diem celebrandas. Ergo non solum una Missa illius festivitatis, sed absolutè tempus

illius noctis excipitur, ut in eo possint Missæ celebrari. Accedit, quod Platina in *vita Telesphori*, inquit: *Stravit, ut in Natali Jesu Christi noctu tres missæ celebrentur, prima in dimidio noctis, quando Christus in Bethleem nascitur. Secunda illucescentie aurora, quando à pastoribus agnitus est. Tertia eadem hora dici, qua nobis dies redemptionis, & veritatis illuxit.*

3 Quæ distributio ab ipso Platina accommodata videtur. Nam in decreto Pontificis non continetur. Undè solum fuisse videtur ab eo statutum, ut tempore nocturno possint illæ tres Missæ inchoari; quod autem necessariò debeant interrumpi, & post finitam primam Missam expectari lux dici, ut secunda inchoetur, hoc non legitur ab eo statutum, nec videtur posse colligi ex illo mysterio, seu repræsentatione pastorum. Nam unde constat, eos non venisse ad Christum adorandum ante lucem dici? Ex textu enim Evangelico colligi non potest. Nam *Luc. 2.* dicitur Angelum apparuisse pastoribus custodientibus vigiliis noctis super gregem suum, & statim surditur, eos festinantes ivisse ad videndum Verbum sibi revelatum.

4 Deinde neque ex officio illius secundæ Missæ colligi potest non posse dici tempore noctis. Nam introitus ejus sic incipit: *Lux fulgebit hodie super nos.* Quæ verba propriissimè videntur posse dici tempore nocturno, quin potius etiam de tertia Missa, ait D. Thomas hic *ad 2.* posse ad generationem æternam accommodari; quia in ea Evangelium dicitur de æterna generatione, & hac ratione poterit dici in nocte, quia illa generatio, quantum ad nos, est occulta, & in divina caligine; vel si referatur ad nativitatem temporalem, quia introitus incipit: *Puer natus est nobis*, etiam illa noctu perfecta est. Ergo hac ratione non repugnabit etiam tertiã Missam noctu dicere.

5 Deniq; esse potest congruentia; quia tota illa nox propter Christi claritatem dies ab Ecclesia reputata est; & idè facultatem nobis fecit. Missam ea nocte dicendi. Ergo non est, cur limitemus hoc privilegium, sed ex quo tempore possunt ea nocte tres Missæ inchoari, censendum est jam absolutè illud esse tempus legitimum ad sacrificandam, & consequenter, finita prima Missa posse inchoari secundam sine respectu ad lucem auroræ.

6 Et quod in Missis privatis id non esse sub præcepto necessarium, sed quovis tempore, in quo prima Missa legitime obsoletur posse inchoari secundam, & consequenter tertiã Missam, ita probat idem Suarez; quia neq; in jure potest aliud præceptum satis ostendi, ut declaratum est, neq; ex consuetudine. Nam potius regulariter ita fit sine scrupulo; neq; ex ratione, quia jam illud tempus designatum est, ut legitimum ad sacrificandam, & non est admodum grave, vel necessarium in Missis privatis servari illam temporum distributionem, quod ferè in aliis horis, vel officiis Ecclesiasticis semper ita servatur.

7 Item, nam si quis fortè se non posset Missam festivitatis ea nocte dicere, posset pro sua devotione dicere Missam de B. Virgine, eamque posset noctu dicere. Et similiter qui non posset dicere tres Missas, sed tantum unam, posset pro devotione sua dicere tertiã, omittis primam, & secundam, eamque noctu dicere posset, quia privilegium non est limitatum ad officium primæ Missæ. Ergo eadem ratione quamvis qui dixerit primam Missam, poterit consequenter dicere secundam, & tertiã, quamvis nox dureret, quia etiam non est privilegium limitatum ad unam tantum Missam. Undè non refert, quod in secunda, & tertia Missa dicatur: *Et diem Sacratissimum celebrantes.* Tum quia à tempore noctis computatur totus ille dies naturalis; tum etiam quia verba non semper referuntur ad tempus, in quo dicuntur, sed ad tempus, pro quo repræsentando, & commemorando dicuntur; sicut [& est optima confirmatio totius sententiæ] in prima etiam Missa dicitur: *Et noctem Sacratissimam celebrantes,* & nihilominus quoad Missas privatas non est necesse semper eam Missam noctu dicere, sed absque ul-

lo peccato dici potest in plena luce. Ergo similiter fieri potest è converso. Est ergo hæc sententia satis probabilis, & secuta. Ita Suarez.

Ego autem fateor affectum meum apud amicos. Non possum legere libros P. Suarez quin aliquoties excusculer codicem. Et nihilominus hac in re cogor ab eo discrepare, cujus sententiam, licet admittat Gavant in *rubr. p. 4. tit. 3. nu. 6.* si causa adsit majoris numeri Sacerdotum, minorisque numeri altarium, & ejusmodi si minus omnes celebrare commodè possint, contrariam tamen sententiam communiorem ait cum Francolino *p. 1. c. 39. n. 20.* ubi alios citat. Eamque docuerunt antiquiores, nominatim Angel. de Claval. in *voce Missa §. 46.* Sylvester *ead. voce 1. §. 6.* Armilla, & Tabiena *eadem pariter voce.* Navarrus in *encheirid. c. 25. num. 87.* & in *d. can. nocte Sancta.* Duran. de *ritib. Eccles. lib. 2. c. 7. num. 2.* asserentes, quod ipsa Nativitatis nocte primam dumtaxat licet Missam celebrare adeo ut reliquas duas neque publicè, neque privatim ante auroram continuare liceat. Ratio autem deducitur ex primaria institutione hujus cetermonia; in qua intentio Ecclesiæ fuit, ut prima Missa dicatur post mediam noctem, secunda in aurora, tertia in plena luce, ut ait idem D. Thomas *loc. cit.* Unde solum in prima Missa dicitur, *communicantes, & noctem sacratissimam celebrantes.* In secunda autem, & tertia dicitur, *& diem Sacratissimum celebrantes.*

Et quamvis Suarez id verum esse censeat, & in Missis solemnibus observandum, ad quas præcipuè respicit institutio, & horarum distributio, non autem in Missis privatis; quod de Missis solemnibus intelligendum esse testatur idem Duran. *loc. alleg.* nihilominus tamen aliter quoad utrumque dubium visum est S. Rituum Congregationi, quæ per hæc verba decrevit. *In nocte Nativitatis Domini post primam Missam cantatam alia dua missæ immediate non celebrentur, nec Christi fidelibus sacra Eucharistia ministretur, in Pisaurensi.*

Item per hæc alia. *Patres S. Caroli Congregationis Clericorum Regularium petierunt responderi, an liceat in nocte Nativitatis Domini post cantatam primam missam, alias duas immediate celebrare, & communicare fideles? Et S. Congregatio respondit, nullo modo licere sed omnino prohiberi die 20. Aprilis 1641.*

Et cum quidam Regulares id nihilominus licere prætenderint, & propterea rursus in eadem S. Congregatione audiri supplicaverint, ejus Eminentissimi Patres, ipsis auditis, protulerunt hoc decretum.

Cum superioribus diebus consulta hac S. Rituum Congregatione, an esset permittendum celebrari in media nocte Natalis Domini post missam decantatam successive alias duas missas & in eis S. Communionem exhibere fidelibus, illam deposcentibus, & respondisset, non esse permittendum, sed omnino utrumque prohiberi; nihilominus nonnulli Regulares asserentes hoc licere, supplicarunt audiri. Et S. Congregatio ipsis auditis cum procuratoribus, & advocatis ad relationem Em. Pullonii Secretis in decretis, & respondit, iterum prohibendum tam sacerdotibus celebrare, volentibus, quàm confluentibus in media nocte ad Ecclesias, & communionem deposcentibus die 7 Decembris 1641. quorum decretorum duplicata expedita fuerunt die 9. Augusti 1653. Carolo Episcopo Ostiensi Cardinali Medices Præfeto, & Bernardino Roccio S. Rituum Congregationis secretario. Ita S. Rituum Congregatio, cujus jussa in omnibus exequamur.

CONSULTATIO XXVI.

1 An evaso mulieris sinistro fœtu laborantis, ac mori proxime, qua impetrato alicujus Servi Dei auxilio factum emisit salva, & incolumis. sit ad scribenda miraculo?

2 Quid de instantanea sanatione tibiis, & cruribus impotentis, & attracti.

3 Deque sanatione strumarum etiam à Regibus facta, ac obiter de titulo Christianissimi, qui olim Hispaniarum Regibus usitatus, ac debitus fuit, digressio.

4 Quid de vulneribus, carbunculis incis, & sanatis absque ullo penitus cicatricis vestigio?

5 Quid de liberatione à suppressione urinae cum emissione prae grandis calculi spinosi, & asperi? Et de calculo, siue lapide per album dejecto?

6 Quid de paulo ante sanatis ex miraculo, reincidentibus in eundem, aut alium morbum?

7 Quid de periculoso partu ob foetus duplicatos?

8 Quidve de ceco, surdo, muto qui statim lumen, auditum, loquelam recipiunt.

Respondeo, Legitimè probata veritate facti, quod scilicet factum, quod narratur ad miraculum, eo modo probetur contigisse, quo narratur, probataque qualitate miraculi, hoc est, quod facto comprobato contineatur effectus, qui naturæ vires excedat, ut propterea ad miraculum referri debeat, ac probata intercessionem Servi Dei, quod nempe talis effectus euenit ad intercessionem illius, non autem alicujus alterius Sancti, cenleo, hæc omnia, hujusmodique alia miraculo esse adscribenda.

Et quod ad primum miraculo adscriberem, si, considerato statu, in quo mulier reperiebatur desperatæ planè salutis fuerit. Cum enim foetus in utero haberet transversum, imò & exanimem, eoque magis si cœperat corrumpi, & venter tumescere, neque idè possibile esset ut ullis naturæ viribus, aut artis adjutorio, nullo præteritum adhibito instrumento ad illius extractionem, eum emittere ipsa matre salva, & incolumi, utero nulla ex parte ulcerato, aut alio morbo infesto remanente, prout probari debet ex doctissimis medicorum peritissimorum allegationibus super hisce casibus consultorum, quæ exhiberi debent, quibus tanquam peritis in arte, omninò est credendum per l. 5. de venur. inspic. cum passim aliis, ac juxta stylum S. Rituum Congregationis ut liquet ex relatione B. Pii V. in 2. miraculo post mortem, vers. factum, ubi allegantur Doctores in c. fin. de frig. & malef. ac in relatione S. Raymundi p. 2. mirac. 16. in relatione S. Caroli miracul. 18. post mortem, & miracul. 11. v. Quarto accedit iudicium medicorum, prorsus desperata haberetur, eo quod nullis eam crederent adjuvari posse remediis, profectò de hac muliere judicandum esset, quod Omnipotentis Dei virtute supra naturæ vires operante, mortis imminentis periculum per admirabilem, & naturaliter impossibilem foetus emissionem incolumis evaserit.

Ac proinde hoc genus miraculi, si non ad secundum gradum miraculorum saltem ad tertium referendum est, in quibus ea Deus operatur, quæ excedunt facultatem naturæ, saltem quoad ordinem, ac modum, ut sæpius fuit resolutum in similibus casibus mulierum, quæ in partu ad mortem laborarunt, & præter iudicium ac spem medicorum, & obstetricum mortem evaserunt, ut in relatione SS. Didaci, Raymundi, Caroli, Francisci Borgæ, & in casu relato à Mutio Justinopolitano in vita S. Porphyrii.

Ad 2. Cum agatur de sanatione morbi, ope naturæ insanabilis, quod constare debet ex depositione medicorum, ut potè ortum ducentis à resolutione nervorum qui sunt vehiculum nutrimenti, ut considerat Altomar. de medend. human. Corp. c. 14. ubi ex mente etiam aliorum, sic ait: Verum quæ à nervi divisione oritur resolutio, Paulo teste, insanabilis est, nec minùs si ex spinalis medulle transversis incisionibus, seu luxatione valida. Amplius si resolutum membrum minuat, aut ejus color immutetur. Et Martiniel. ex autoritate Avicennæ lib. 3. de morb. nobiliores anime facultates obsidentibus c. 16. §. prognostica, inquit: Quæ à vertebrarum luxatione suscitatur omninò opem medicam respuit, teste Avicenna, necessariò fatendum est, privationem vitæ in tibiis, & cruribus ineptis ad motum propter nutritionis privationem. Atque adè cum hæc sanatio supponat vitam in subiecto, illa penitus orbato, facultatum vitalium restitutio eis partibus in secundo miraculorum ordine ponenda est.

Idemque dicendum de sanatione strumarum, ac aliorum morborum iustantanea. Potestatem eas sanandi habuerunt, ac etiamnum habent Reges Franciæ. Prisci etiam Austriæ Principes, quia ab Habsburgensibus oriundi sunt, strumas, ut ferunt Jo. Pauli in *spudopadia*, & Laur. in *theatr.* vi quadam divina sanare poterant Nam in Alsatia vallem aiunt Alberti dictam, quæ cum plurimos gignat struma laborantes, plurimos quoque manu Principum illorum curatos vidit. Regibus Hungariæ icteri sanandi virtutem concessam esse perhibent. Reges Hispaniarum Crucis signo dæmones depulisse, Aragoniæ strumas sanasse refert And. Laurent. *lib. de strum. ex Chaffaneo in catal. g. or.* & Carol Tap. Vide Ant. Beuter. Eduardus Rex Angliæ gestavit annulum, cujus contactus comitiali morbo salutaris erat. Hinc natum, testatur Polydorus *lib. 8. hist. Angl.* ut Reges postea Angliæ consueverint in die Parasceves multa cæremonia facere annulos, quos qui induunt hisce in morbis omninò nunquam sunt. Idem Reges hac potestate sanandi strumas ante clauerunt, quàm ullum exemplum à Galliæ Regibus editum proferri possit. Solebat, inquit idem, Rex Eduardus divinitus solo tactu sanare strumosos. Quod quidem immortale munus, jure quasi hæreditario ad posteros Reges manavit. Nam Reges Angliæ etiam nunc tactu, ac quibusdam hymnis, non sine cæremoniis prius recitatis, strumosos sanant.

Et hic etiam obiter annotandum est, Titulum *Christianissimus* aliquot sæculis antequam Summi Pontifices eum Regi Galliæ concessissent, Hispaniæ Regibus usitatum, ac debitum fuisse. Christianissimi namque nomen Franciæ Regi antiquæ possessionis jure vindicatur à multis, tanquam Carolo Calvo in sua coronatione datum, ab Innocentio, Honorioque III. repetitum, & ante illos à Mauritio Cæsare tributum. At seculiseculo, & amplius, an equam ullus Pontifex Maximus, aut ulla Synodus Ecclesiæ Carolum Calvum, vel quemquam Regum præcedentium *Christianissimum* nuncupasset, Reges Hispaniæ jam possessionem ejus occupaverant. Non historici cujuspiam obscuri attestatio, non epistolis inscriptio, sed integra Ecclesiæ Concilia plenissimam faciunt fidem. Nam ann. quingentesimo nonagesimo octavo, hoc est centum & quinquaginta annis ante Pipini regnum, Reccaredus qui totam Gothorum gentem ad Catholicam fidem exemplo, & verbis traxerat, à Concilio Toletano, æra 635 sub ipso celebrato, vocatur *Christianissimus, & Amator Dei, gloriosissimus Dominus*. Et anno sequenti statim in ingressu Concilii Barcinonensis dicitur *Christianissimus, & piissimus Dominus Reccaredus Rex*. Itaque Jo. Biclarensis Abbas, à S. Isidoro Hispalensi ante mille plus minus annos commendatus Reccaredo coatanus, à quo Gerundensi Episcopatu admotus fuit, in chronico, quod Reccaredi ætate terminavit, in qua, inquit, *Synodo memoratus Christianissimus Reccaredus &c.* Quam honorificam ejus nomenclaturam ducentis annis Rodericus Sanctius Episcopus Palentinus, aliquoties imitatus est. De Sisebuto testantur, qui res Hispaniæ jam ab aliquot annorum centuriis memoriæ mandaverunt, eum à Scriptoribus antiquioribus *Christianissimum* nuncupari solitum. Hic Sisebutus *Christianissimus, per historiatores vocatur*, ait Alphonsus in *anacephalosi* Episcopus Burgenfis. Et Rodericus Sanctius in Sisebuto: *Hic Christianissimus, & Religiosissimus appellatur*. Et à quadringentis annis ante utrumque, Rodericus Toletanus *libro 2. eodem eum nomine appellat*. Anno verò 638. Concilium nationale totius Hispaniæ, & Galliæ Narbonensis de Chintilano Rege dicitur *capite sexto, Tolet. æra 676. capite tertio. Inspiramine Summi Dei excellentissimus, & Christianissimus Princeps, ardore fidei inflammatus, Regni sui Sacerdotibus pravaricationes, & superstitiones eorum eradicare elegit funditus*. Et rursum *cap. 19. Gratias agimus Christianissimo, & Gloriosissimo Chintilano, Principi nostro, cujus studio advocati, & instantia collecti sumus. Leo II. Papa Romanus in Epist. ad Quiricum Episcopum dicit,*

dicat, se destinasse Petrum Notarium ad præcellentissimum, atque Christianissimum Regem. Ervigium videlicet, filium suum, Ecce quot annis, imò sæculis ante Carolum Calvum, Innocentium, & Honorarium, imò ante Carolum Magnum, & Pipinum, omnemque Romanorum Pontificum indulgentiam, etiam tempore Mauricii Cæsaris Hispaniæ Reges Christianissimi titulo utebantur.

7 Cur autem ille titulus succedentium sæculorum lapsu ab Hispanis Regibus præteritus sit, si eis antiquæ possessionis usu, ac jure debeatur, causa in promptu est, quod in Catholicæ Ecclesiæ fide, & phrasibus eruditi Principes nomen Christiani fidelibus impositum esse scient, ut fideles Christi à Paganis, ac Judæis, hoc est, Christi fidem omninò derectantibus, non verò à schismaticis, atque hæreticis distingueret. Hinc etenim fit, ut quicumque se Christianum dixerit hoc ipso quidem neque Paganus, neque Judæus esse intelligatur, manente tamen ambiguitate, quam sectam Christiani nominis profiteatur. Inde illa phrasid Augustini lib. de vil. cred. c. II. qua Christianorum plures hæreses esse scripsit. Et in Epist. 56. Videmus nullum jam errorem se audere extollere ad congregandas sibi turbas imperitorum, qui non Christiani nominis velamenta requirat. Inde illud examen ex diversis Augustini locis, quo initiandi rogabantur, Christianus es? Cui quæstioni, inquit Augustinus tr. 44. in Joan. respondet, non sum, si Paganus es, aut Judæus, &c. ut ostenderet Christianum hoc nomine à Pagano, Judæoque secerni. Hac ergo doctrina instituti Hispaniæ Reges, & Antistites alia nomina quæsierunt, quibus propriè à sectis quas relicto Arianismo repudiaverant hoc est ab hæreticis capitaliter sibi invidis & à schismaticis unitatis Ecclesiasticæ vastatoribus disjungerentur. Quare, relicta Christianissimi nuncupatione, cujus possessionem vacuum ultrò Francorum Regibus reliquerunt, Orthodoxi & Cathol. appellari sunt, ut Orthodoxi titulum eos distingueret ab hæreticis, Catholici à schismaticis, vel pot' us ab utrisque. Nullus enim hæreticus orthodoxam fidem tenet, sæpè schismaticus. Nullus hæreticus, aut schismaticus catholicus esse potest. Nam ista nomenclatura Christianum à quocumque schismatico, & hæretico evidentissimè, certissimèque distinguit. Hinc illud S. Augustini de hæreticis lib. contra Epist. fund. cap. 4. Tenet me ipsum Catholica nomen, quod non sine causa inter tam multas hæreses sic ista Ecclesia sola obtinuit, ut eum omnes hæretici se Catholicos dici velint, quare nunc tamen peregrino alicui, ubi ad Catholicam conveniatur, nullus hæreticorum, vel basilicam suam, vel domum audeat ostendere. Et ante Augustinum S. Pacianus Barcinonensis, hoc est Hispaniæ Præsul, Epist. 1. ad Sympron. Ego forte ingressus populosam urbem hodiè, cum Marcionitas, cum Appelleccianos, Cataphrygas, Novatianos, & ceteros hujusmodi comp. rissem, qui se Christianos vocarent; quo cognomine congregationem meam plebis agnoscerem, nisi Catholica dicitur? Quid Clarius, quam Ecclesiam Catholicæ nomine ab omnibus hæreticorum conciliabulis discerni, à quibus tamen nomine Christianæ nulla ratione discernitur?

8 Jam vidimus, quomodo non tantum ab hæreticis, sed etiam à schismaticis, hoc est ab omnibus pestibus fidei, unitatisque inimicis eadem appellatione Catholicus separatur. Velint, noli, ait August. lib. 1. de ver. relig. c. 7. ipsi quoque hæretici, & schismatici aliam quando non cum suis, sed cum extraneis loquuntur, catholicam nihil aliud, quam Catholicam vocant. Non enim possunt intelligi, nisi hoc eam nomine discernant, quo ab universo Orbe nuncupatur. Et idem ille S. Pacianus cum docuisset, inguentibus post Apostolos hæresibus, quæ Ecclesiam in partes lacerabant, opus fuisse proprio nomine, quod corrupti populi distingueret unitatem nulla scilicet hæresi, vel schismate divulsam, statim subjicit d. Ep. 1. Ne astues, frater, Christianus mihi nomen, Catholicus vero cognomen. Illud me nuncupat, hoc ostendit. Hoc prodor, inde significor.

Et S. Cyrillus catech. 18. Ne petas, ubi sit Ecclesia, sed ubi catholica Ecclesia. Hoc enim nomen proprium est hujus S. Ecclesiæ, matris omnium nostrum. Catholicum enim propriè est nomen unitatis, atque communionis cum Ecclesia totius Orbis, repugnans ex diametro scissioni unitatis Ecclesiasticæ, sive per hæresim, sive per schisma divellatur. Ex quo nascitur, ut Catholicus hoc ipso, quo Catholicus, utroque & schismatis, & hæresis labe careat, quorum utrovis tota Catholici nominis ratio prorsus perit. Nec hæreticus, inquit August. lib. de fid. & symbol. c. 10. pertinet ad Ecclesiam cathol. cam, que diligit Deum, nec schismaticus, quoniam diligit proximum, de quo non est jam pluribus dicendi locus.

Cum hæc igitur juxta antiquorum doctrinam certa sint, ut nomen Catholicum rationem Christiani vagam, hæreticis, schismaticisque communem includat, contrahat, & à capitalibus Christianismi vitiis, hæresi, atque schismate discriminet, Hispan. Reges, ut Christianæ suæ fidei sinceritatem, unitatisque Ecclesiasticæ dilectionem propriissimè, potentissimèque restarentur, præclarissimo isto, & propriissimo cognomine ipsius Ecclesiæ Dei, Catholicos se nuncuparunt, & à Præsulibus, Pontificibus Ecclesiæque Conciliis appellati sunt. Quam nominis Catholici præ Christiano præcellentiam ut Augustinus designaret, plerumque, quando non quolibet modo Christianum, cujusmodi, & hæreticus esse potest, sed Orthodoxum, unitatisque sociatum Ecclesiasticæ vult exprimeret lib. de hæres. Christianum Catholicum vocat, quarum (hæreseon) aliquam qui tenuerit Christianus Catholicus non erit. Et Præclarissimè collationis Carthaginensis Patres, quorum Augustinus choragus fuit in coll. 3. dici nu. 100. Afrorum Christianorum Catholicorum hæc est. Nos univ. so Orbi Christiano Communione coheremus; nimirum quia non sufficit esse Christianum, nisi sit in Christianæ fidei professione, in ipsaque Ecclesiastica unitate sine hæresi, sine schismatis labe, Catholicus.

Ecce causa cur Hispaniarum Reges, cum Christianissimi titulo ab ipsis fidei suæ exordiis insignirentur, glorioso Orthodoxi, maximeque Catholici cognomine delectati, ac designati sint; quod Catholici nomen complectitur duplicem illam virtutem excellentem Christiani hominis. Orthodoxam Christi fidem, & gluten unitatis, hoc est fidem, unitatisque unitatem, quarum alterutra qui caruerit, certe ille non Catholicus, sed Christiani hominis umbra, fumus, nihil est, quamvis Christianissimus appelletur. Quamquam magno, arcanoque Dei consilio contigerit, ut amplitudinis vocabulum, quo Ecclesia Dei vivi propriè Catholica cognominatur, solis Hispaniarum Regibus communicatum sit. Nulla quippè ab Orbe condito Monarchia, ut fufius alibi dicturi sumus, potentius, constantiusque laboravit, ut Ecclesia gloriosissimæ istius nomenclaturæ effectu, hoc est ipsa sui ipsius per totum Orbem diffusionem pot' retur, quam ea, cujus isti Reges habenas tractant. Quidni igitur Sponsa Dei solos istos Reges gloriosi sui cognominis participes afficeret, quorum fidelitate, atque strenuitate se vim nominis istius re ipsa per universum Orbem implevisse, & quotidie implere gratulatur?

Ad 3. Probata pariter divisione cutis, vel incisione, sequitur necessariò probatio miraculi, quia hujusmodi cicatrices propter cutis divisionem, aut incisionem nunquam aboleri possunt, sed semper remanet aliquod earum vestigium, ac signum visibile.

Ad 4. Probata similiter instantaneitate, & impossibilitate transitus hujusmodi calculi ab angusto uretere, ejus liberatio miraculo est adscribenda; quia cum foramen urinarium sit angustissimum, negant periri, non solum grandiores lapides, sed etiam exiguos calculos inde posse exire. Undè communiter docent, nulla alia ratione curari posse calculo laborantes, quam sectione, ut per Vid. lib. 10. de curat. membr. c. 20. ubi ait, quando calculi duriores, & grandiores sunt effecti, tunc unica spes est in eorum extractione, dissecta à perito Chirurgo ipsa vesti-

ea. Idemque confirmat Bartol. libel. de extrah. lapid. vesic. c. 22.

13 Et quidem quando calculi in vesica medicamentis vix, aut admodum difficulter frangi possint, ad chirurgiam veluti Sacram anchoram confugiendum. Minores quandoque in virga hærent, qui idoneo instrumento extrahi, aut incisa carne eximi possunt. Monet hoc eleganter Celsus lib. 7. c. 26. Nonnumquam prolapsus in ipsam fistulam calculus, qui subinde ea extenuatur (lego, quæ subinde ab eo extenuatur, dum scilicet paulatim propellitur, fistulam distendens) non longè ab exitu inhaerescit. Eum, si fieri potest, oportet evellere, vel oriculario Specillo, vel eo ferramento, quo in sectione calculus protrahitur. Si id fieri non potuit, cutis extrema quam plurimum attrahenda, & condita glande lino vincienda est, ut calculus consistat, neque retrò remeare possit, deinde à latere, (qua maximè parte renitur, tumetque calculus, à latere autem coles carnosior, at in superna parte, quod ibi vena, & arteria subsit incisio hæmorrhagiam efficeret, inferna quia exanguis est, & assiduo urinæ fluxum excipit, non coalesceret) recta plaga coles incidendus, & calculus eximendus est, tum cutis, (quæ violentius ad tegendam glandem attracta fuerat) remittenda. Sic enim fit, ut incisum colem integra pars cuius contegat, & urina naturaliter profluat.

14 At multò faciliùs absque ulla læsione eximuntur mulieribus, quàm viris, idque ob amplum, & breve vesicæ collum. Scribit Vida lib. 3. de arte med. 6. se lapidem magnitudine nucis regalis, quem in collo vesicæ continebat religiosa quædam, qui etiam urinam omninò cohibebat cum vehemènti dolore, ad moto speculo matricis patefacisse, & volsella eduxisse. Refert & ibidem, se vidisse lapidem, quem obstetrix à collo vesicæ fœminæ cujusdam utero geentis, jam propè partum, manibus extraxerit, magnitudinis parvi ovi gallinæ. Meminitque Beverovic. de calcul. c. 12. puellæ sex annorum, cui urina planè suppressa nullis remediis promoveri poterat calculum amygdali penè magnitudine ductum obstruentem, se præsentem chirurgum absque ullo dolore exemptum. Hinc rectè Celsus ait. In fœminis, ubi parvus calculus est, scalpellus supervacuus est, quia cum urina in cervicem compellit, quæ & brevior, quàm in maribus, & laxior est. Ergo & per se sæpè excidit, & si in primo, quod est angustius, inhaeret, eodem tamen unco sine noxa educitur.

15 Totum hoc negotium fusè prosequitur Aetius è tetr. 3. serm. 3. c. 5. huc affertre operè pretium est. Sæpè delati ex renibus in vesicam lapides, & præ magnitudine circa collum vesicæ detentis, in extremum periculum agrum deducunt, tum propter dolorum acumen, tum quod urinam excernere non permittunt. Decubitus igitur formam in talibus moliri oportet ita, ut supini situentur, & longè altiōres Coxarum vertebrae habeant. Deinde multiformiter eos commovere, quo omnibus machinamentis adhibitis, lapidem ex ipso vesicæ meatu excidere faciamus. Post verò agros jubere, ut alacriter urinam ejiciant, & ejecto lotio sinere. At verò ubi lapis non fuerit educatus, rursus movere, atque hoc ipsum sæpè repetere. Quod si non evacuetur, catheter instrumentum prolebanda urina aptum, quod pro agrè àtate congruenter sit moderatum, eoque humor educatur. Post verò per potiones lapidem in amplitudine vesicæ existentem confringere valentes, lapis ipse attrahatur. Si verò ex vesicæ quidem excidat calculus, juxta medium autem meatum ipsius pudendi obsirmetur, & vulnerando exulcerationis periculum inducat, decoctum quoddam ex urinam ducentibus plurimum exhibendum, est, jubendusque ager, ut multam urinam congreget, eamque postea emingat, ac diligentius expellat; ita enim de tractus lapis celeriter excidere consuevit. Novit autem, inquit Philagrius, quemdam, in quo quidem aliàs lapis fuit progressus, non penitus autem, quàm in summo pudendo fortiter obturatus, & parum absuit, quin homo periret propter urinæ suppressionem, & maximum dolorem. Angusta igitur volsella ipsum lapidem extrahere non potuimus. Quare sensim, & quietè agitavimus perquam tenui auri-

culario Specillo; cum verò neque hoc modo cum extrahere possemus, secare statuimus, vulnuscule supernè juxta glandis magnitudinem incusso, infernè enim secare non expedit, quandoquidem ferè semper in fistulam proficit, ac postea per ipsam fissuram urina excernitur. Porro ubi, per urinam prodierit lapis, lac asinum melle modico mixtum prabeatur, & reliqua etiam diæta commodior, veluti ad ulcera fieri consuevit, constituatur, ob vexationem scilicet in locis ex lapide factam, Inde verò preservare hominem oportet, ne rursus renes lapide infestentur.

Prosper Alpinus alium modum eximendi calculos sine incisione, quo Aegyptii hodiè utuntur, describit lib. 3. de Medicina Aegypt. c. 14. lineam cannulam accipiunt longitudine octo digitorum, & crassitie pollicis, quam colis, sive penis canali admovent, fortiter inflant, ac ne flatus ad interiora perveniat, altera manu extremum pudendi comprimunt, & constringunt. Foramen deinde cannulæ claudunt, ut virgæ canalis intumescat, & amplior fiat. Quo facto minister digito in anum posito lapidem paulatim ad canalem virgæ, atque in ejus extremum deducit. Ubi præputio lapidem appropinquare sentiunt, cannulam à virgæ canali subito amovent, atque hò modo calculum ad olivæ nucleus magnitudinem ab Arabe quoque extractum fuisse, à se visum narrat Alpinus citatus, qui & alium modum ab Arabe quodam usurpatum ibidem recenset. Habuit quædam cannulas magnitudine inæquales in modum musici instrumenti, syringæ appellati, è substantia cartilaginea, quæ facillè dilatatur, harumque graciliorem primò in virgæ canalem immisit quousque ad vesicam pervenit, ac mox ore illam inflavit quantum potuit: post hanc majorem, & crassiorè immisit, eodemque modo inflavit, postea tertiam, & tandem quartam omnium maximam. Hoc modo dilatata virga, cum putaret viam calculo satis patulam, ægroto, digitoque in anum immisso, calculum ad collum vesicæ, quo majoris cannulæ extremitas pervenit, deduxit, & in eum canalè detrudere conatus est. Quo facto altero cannulæ meatu ore excepto conatus est spiritum ad se trahendo lapidem simul extrahere. Mitum verò, neminem apud nos idem experiri. Neque enim ad eò difficultè os, & canalis vesicæ dilatari possunt, ut prima facie in expertis apparet, cum multò latius in gravidis uteri corpus, & in partu os ejus extendantur. Et multò expediri hoc modo eximeretur calculus, quàm urethræ incisione, quæ callum relinquit, ac proinde meatum urinarium duriorè, & angustiorè efficit.

Hactenus dictum quibus modis calculos è renibus, ut 17
retibus, vesicæ, urethra minores elicere oporteat; quod si grandior lapis in vesicæ hæreat, in maximumque periculum, & extremum penè discrimen æger adducendus sit, omnis in sectione spes, quæ dubia. Non rarè siquidem cum calculo vitam ipsam aufert. Igitur ubi ultima experiri statutum est, ait Celsus d. lib. 7. c. 26. ante aliquos diebus corpus preparandum est, ut modicos, ut salubres cibos, ut minimè glutinosos assumat, ut aquam bibat, &c. Cum eò venit, incidi super vesicæ cervicem juxta anum cutis plaga lunata usque ad cervicem vesicæ debet, &c.

Hæc est simplicissima curatio veteribus usitata, quam 18
vulgo minorem apparatus vocare solent, quod paucioribus instrumentis peragatur. Sed in ea Aquapendens meritò reprehendit lunatam sectionem, quia ea transversus musculus penis amputentur, & plus intus, ac in profundo, quàm par sit, incidi, ac meatus urinarius præteriri possit. Ipse verò, ut hodiè etiam observatur, secundum ductum musculorum, & in medio eorum sectionem censet peragendam. Deinde, & hoc rectè monet, malè forcipes ab antiquis neglectas, & extractionem vel digitis, vel unco solum tentatam fuisse, quorum utrumque parum notum. Nam digiti non sufficiunt, per unco verò extractio periculo non vacat, cum lapis facillè sub unco effugere & ab unco vicinæ partes lædi possint.

Hinc alius adhuc est secandi modus, qui quod majori 19
instrumentorum apparatu fiat, apparatus magnus dicitur.

Hinc Jo. de Romanis, Cremonensis medicus, qui circa annum Domini 1520. Romæ floruit, invenit, & usurpavit, eumque postea ejus discipulus Maraiianus sanctus cum instrumentis necessariis peculiari libello descripsit, atque ex eo in chirurgicas suas transtulere Pareus, & Gourmelinus & in suas institutiones Sennettus.

20 Hujus ratio ejusmodi est. Corpore ægri, ut in modo descripto à Celso præparato, ipse super mensam stabilem diductis, & complicatis genibus ferè supinus ita collocabitur, ut ejus calcanea ferè nates contingant, manusque poplitibus extrinsecus subjiciantur. Tum verò habena duplici à cervice dependente crurâ, tibiâ & pedes firmiter vinciantur, & laqueo sic constrictus æger à valentibus ministris utrinque comprehendatur, & immobilis teneatur. Figura ægri ad sectionem hoc modo siti extat apud Pareum *lib. 16. c. 42* tum cathetere gibba curvaturæ parte in longum paulò latiore rima fissus, cujus figuram loco allegato videre est, oleo inunctus in vesicam immittatur. Minister verò alter, qui ægri dextram genu tenet, dextra manu scrotum paululum in dexteram partem ita attollat, ut chirurgus sine impedimento sectionem instituere possit. Tum chirurgus inter anum, & scrotum, non quidem per medium perinæum, sed sinisterorsum, qua parte catheteris fissura convertetur, duorum ab ano digitorum spatio, secundum fibrarum rectitudinem scalpellum adiget, ejusque aciem in catheteris, qui in collo vesicæ est, rimam demittit, atque ita sectionem instituet, ut vulneris internalongitudo pollicis transversè latitudinem non multum excedat.

21 Mox per vulnus virgulæ argenteæ, seu ferramenta duo exigua, longa, teretia, in extremo leviter incurva, quorum alterum in extremitate obtusum, & læve est, alterum læviter cavatum, & bifurcatum, quæ ductores nominantur, quod reliquis instrumentis in vesicam immittendis ductorum loco sint, & loco allegato apud Pareum depinguntur, in catheteris rimam primò immittantur, deinde retracto cathetere in ipsam vesicam demittuntur. Tum inter hæc duo instrumenta, quæ sinistra manu firmiter teneat, chirurgus forcipem, quæ rostrum anatinum appellatur, dextera manu in vesicam immittat, quæ calculum, si parvus sit, nullo negotio facilè extrahet. Si vero major quàm ut per vulnus extrahi possit, vulnus ampliandù, vel diducto, illo rostro anatino, vel dilatatorio instrumento, ibidem depicto. Postea rursus forceps aliqua vel recta, vel incurva in vesicam demittatur, eaque calculus comprehendatur, ubi comprehensus calculus fuerit, sensim in utrumque simul latus movendo extrahatur. Si plaga dilatata difficulter adhuc extrahatur calculus, chirurgus, sinistrae manus junctos digitos indicem, & medium in anum immittat, & calculum ad cervicem vesicæ simul compellat.

22 Cavendum autem, ne sub forcipe confringatur calculus, idèdque extractus diligenter contemplandus, & si vel alius calculus adhuc restet, is simili modo extrahendus, vel si quid detritum, instrumento instar cochlearis eximendum. Si tamen calculus major est, quàm ut per vulnus, etiam quantum potest dilatatum, extrahi possit, forcipe per medium dentata Parei, vel alia potiùs Petri Franconis confringendus, & particulatim extrahendus. Videndum tamen, ne aliqua particula fracti calculi intus remaneat, sed omnes diligenter eximendæ sunt.

23 In fœminis quoque ratio extrahendi calculi similis pene est. In hoc tamen differt, quod fissus catheter, qui in vesicam per meatum urinæ demittitur, & super quem vesicæ cervix secatur, in fœminis non incurvus, ut in viris, sed potiùs rectus est. Ad hæc si quando propter extractionis difficultatem digiti subjiciendi sunt, quibus calculus ad vesicæ cervicem compellatur, mulieri per naturalia subjici debent, virgini tamen nunquam per naturalia, sed per anum, aut mari.

24 Tertius lithotomiæ modus, quo contra veterum sententiam non per perinæum, sed per hypogastrium, &

membranosam vesicæ partem sectio instituitur, ab inventore Franconiana quibusdam dicta est, uti prima à descriptore Celsiana, & ab eo, qui instrumentis eam illustravit, Guidoniana, proxima ab illo, qui etiamnum vivo inventore fusè eam descripsit, Mariana. Modus hic extrahendi calculum per membranosam vesicæ corpus, primùm usurpatus fuit, salute jam ægri desperata, partim temeritate quadam, partim artificio chirurgi Petri Franconis, qui tamen, licet ipsi feliciter successerit, posthac uti illa sectione prohibet. Quod miratur Rouffetus, & variis exemplis probat vulneratam quoque vesicam sanari posse *lib. 3. de part. Casar. c. 6. 7. 8. & 9.* Idem persequitur aliquot observationibus in *append. Bauhinus.* Sed audiamus primùm ipsam historiam.

Scribit Francus *c. 33.* sibi aliquando infantem bimumulum calculo vesicæ magnitudine circiter ovi gallinæ laborantem oblatum fuisse. Cum autem omnem, quam potuit diligentiam, ad calculum deorsum in collum vesicæ detrudendum adhibuisset, nihilque efficere potuisset, infans eidem à dicto calculo ita torqueretur, ac vexaretur, ut parentes illum libentius mortuum, quàm diutius in tanta miseria spiritum ducere cuperent. ipse verò interea exprobrationem sibi factam, quod calculus e ducere non potuerit, in malam partem interpretatus esset, tandem se calculum in inguine, & superiore offis pubis parte, paulò è regione execturum apud se constituisset, quandoquidem calculus deorsum deduci non potuerit, se propterea eum, digitis in anum immittis, addò in altum elevasse, dum ministrorum alter è latere opposito ventrem comprimeret calculumque ad locum incidendum protruderet, ut eum ibidem excecuerit, infantemque, tamen si summo perè debilitatum, nihilominus tamen restitutum vulnusque sanatum fuisse. Hoc vel contra mentem authoris qui stolidè se egisse fatetur, imitandum esse censet Rouffetus pessimo consilio. Nam pro uno fortè servato, non sunt innumeri occidendi. Aphorismum Hippocratis cito *lib. 6. aphor. 18. cui perfecta fuerit vesica, aut cerebrum lethale est.* Quod raro fallit.

Quare quartus calculum secandi modus ab eodem Francone inventus, & probatus, authoris nomen potiùs præferre meretur, & Franconianus appellari, quem ipse descripsit loco citato. Corpore ægri, ut dictum, ad lithotomiam parato, factaque supra itretarium, ut vocat, sive ductorem incisione, turundam vulnere accommodatam imponit, nihilque prætereà ea vice molitur, nisi fortè per se in vulnere compareat, tunc eum vel tenaculis instituto suo appropriatis, vel hamulis, qui hac in parte, ubi calculus æqualis, ac levis fuerit maximè idonei, & commodissimi sunt, extrudit. Quod si verò calculus non ad vulnus procciderit, aut grandior fuerit, tum vulnus more solito obligat, ægrumque reponit, diebus aliquot post, ubi ægri melius habent, vulnusque suppuratur, nec febris adest, calculus eidem in vulnere comparet, ut plerumque contingit, tum eum, ut dictum, extrudit. Calculo verò ad vulnus non prorumpente, digitis in anum immittis, atque compressis abdominis musculis deorsum ad vulnus protrudit, quod eo tempore absque ullo periculo fieri posse dicit; quandoquidem intumefactiones, inquit, remiserunt, & urina semper liberè effluit, præterquam quod etiam æger eo usque exquisitam victus rationem observavit, nullaque inflammatio amplius in vulnere verenda est. Reliqua apud authorem ipsum legere est.

Posteriores duas lithotomiæ species in usu alicubi esse ignorat Beverovius loco citato, at multiplici experientia edoctus primam Celsianam, secundam ut faciliorem, ita & quamvis secus nonnullis videatur, rutiorem esse judicat. Quæ cum fusius prosecutus sit Pareus in chirurgia, & absoluto tractatu de lithotomia vesicæ Fabricius Hildanus, actum hinc agere nolo. Atque hæc adduxi, ut pateat quam hic morbus sit truculentus, quod incipiens vix curari possit, ait Galen. *de sanis. tuend. c. 6.* & si per annum duret, nullum curatum vidisse neque juvenem,

venem, neque senem faterur, quia intemperies illa sit habitualis, quæ nullo modo postea temoveri potest, ad eum autem Authores ferè omnes vel confugiendum ad sectionem, tamquam ad sacram anchoram, de qua nihil certi polliceri quis potest, cum anceps satis, ac dubium sit remedium, asserant, vel, ut ego consulto, ad Dei servos, ut eorum intercessione, post invocaram ipsorum opem, miraculo calculus ejiciatur.

28 Quare testantibus medicis, ac chirurgis impossibilitatem secundum artem extractionis hujusmodi calculorum absque sectione, non quidem dubitative, ut fieri solet in morbis, quorum qualitates internæ argui non possunt, nisi ex conjecturis externis, sed asserive, & ad evidentiam ex quo lapidem cum suis instrumentis tetigerint, & cognoverint per experientiam ejus qualitatem ac magnitudinem non extrahendam, nisi cum scissione, his planè credendum est, quippe qui testantur de his, quæ pertinent ad suum exercitium ex sæpè firmatis in aliis miraculis.

29 Ad 5. Censeo, non esse contra rationem miraculi, si sanatus paulò ante reincidat in eundem, vel alium morbum, ut patet de S. Petronilla, quæ à S. Petro sanata fuit, ut discumbentibus ministraret, Panvin. in relat. S. Bonaventura par. 2. art. 6. Castellani. de Canoniz. Sanct. 9. 6. S. quero, an sit contra rationem miraculi si sanatus. Ubi etiam ait, nihil relevare, quod in dubio infirmitas paulò post reversa, præsumatur ex prima causa procedere. Quia id habet locum in sanatis secundum ordinem naturæ, non autem in sanatis miraculosè.

30 Ad 6. Licet hujusmodi partus difficultates ope remedium possint evinci, aliquando tamen ex conjunctis accidentibus, vel ex sui natura morbus est ad eum pertinax, pernicaxque, ut remediis non frangatur, non cedat. Constat enim partus difficultatem esse difficillimæ curationis, cum ex multis causis oriri possit, quas enumerat Agneta lib. 3. ap. 7. 6. inter quas recenset, tamquam præcipuum locum tenentes eas, quæ se tenent ex parte fœtus, videlicet quotiescumque ille à naturali figura recedit, ut quo magis ab illa discedat, eo difficiliorem curationem reddat, ut docet Vid. de curat. membr. lib. II. c. 34. Ad eumque periculosa est hujusmodi partus difficultas, ut Auctores periculosa prognostica passim pronuncient. Si quidem Hippocr. 9. aphor. plura & quidem gravissima mala ex hac matrem contrahere docet, & Mercurial. de morb. mulier. lib. 2. c. 2. sic om. natur. Omnis figura non naturalis mala, & periculosa. Dicebat enim Hippocrates lib. de natur. puer. Si fœtus exeat aliena figura, quam deceat, periculum semper imminet, ne aut fœtus perdat, aut foemina & fœtus. Idemque confirmat Sennert. lib. 4. pract. p. 2. sect. 6. c. 7. prognost. 1.

Edque magis, si vitium sit in objecto, & fœtu, qui debet expelli, quod in numero, magnitudine robore, figura, & sexu consistere potest. Si enim non unicus, sed plures sint fœtus, & præsertim, si, ut inquit Hippocrates, uterque eodem tempore exitum quærat, si sit fœtus magnus, vel secundum universum corpus, vel secundum partem aliquam, vel secundum caput potissimum, si sit imbecillis ut membranas discurrere non valeat, & proprium exitum sibi ipsi parare, & adjuvare; nam in partu, ut ait Galenus lib. 5. aphor. 55. duplex requiritur robur ut mulieris, & fœtus, & multò magis si mortuus sit, si sit potius foemina, quàm mas, & si malè figuratus descendat, proculdubio propter has causas inquit Eustach. Rudius lib. 2. c. 61. semper partus difficilior evadit. Fœtus autem imbecillior evadit propter febres, medicum, & alia omnia, quæ mulierem ipsam imbecillè reddunt. Malè autem figuratur fœtus multis modis, & potissimum quatuor. Nam vel exit pedibus, vel manibus, aut una, aut ambabus, vel obliquis, & in latera, vel duplicatus. Et hoc potest fieri tribus modis, id est secundum manus & pedes, secundum posteriora, & anteriora, & c. S. vitium sit in viis & c. ut iter fœtui nò satis pateat, quod scilicet occipitio, vel lincipite posteriori pubis parte ita inhæreat,

ut spontè prodire nullo modo possit, & obstetricis, vel ministri manus auxilium allatura propter angustiam eò pervenire nequeat; quo fit, ut sæpè & fœtus, & puerpera intreat, & hæc esse una difficultatis partus ex magis præcipuis causis, asserit idem Rudius loc. alleg. ubi concludit; Omnis autem partus difficilis periculosus est, & si mulier quatuor diebus in partu laboret, ut ait Avicenna, necessariò fœtus moritur.

Sed pro cautiarum diversarum discrimine diversimodè prognosticum fieri debet. Interdum enim subdit Rudius, possimus tum matri, tum puero salutem prædicere. Interdum matris vitam, sed pueri mortem. Nonnunquam è contra. Aliquando utriusque mortem pronunciamus. Verbi gratia si fiat difficultas propter vitium expultricis, & matris febre correpta, quæ tamen febris non fuerit valde diuturna, nec sit valde acuta, possunt ambo servari. Si malum fiat vitio fœtus malè figurati, si exeat secundum pedes, periclitantur. Si obliquè, & secundum latera egrediatur, majus malum est, maximum, si exeat duplicatus. Quod si id fiat secundum partes anteriores, & ventrem ipsum, fœtus de necessitate perit, & mulier maximè periclitatur. Quod si fiat vitio viarum si secunda densæ, & validè adhærentes sint, si tandem fœtus exeat, servatur, sed mater ob detentas secundas perire solet. Quod si ossa pubis sint latiora, & intus connexa, puer de necessitate peribit, & nisi in frustra concidatur fœtus, mater quoque peribit. Undè in hoc casu forsitan melius est recedere, vel chirurgis totum opus relinquere. Demùm ipse Rudius adducit pro unaquaque causa hujusmodi difficultatum medicamenta, & præfidia.

Quare si applicata remedia non profint partus difficultati, & puerpera ita viribus sit destituta, ut ejus salus perneceffe periclitetur, & invocato aliquo Dei Servo, illicò fœtum ediderit incolumis, & quod mirabilius, abique doloribus, miraculo puro id esse adscribendum.

33 Quid verò de sanatione è calculi doloribus cum illius dejectione per alvum, sive secessum, intercessione alicujus Servi Dei implorata? Indubitatè est, calculos, & lapides creati in intestinis, ac per secessa sine dolore, vel absque magno, excerni sicut audivisse refert Galen. lib. 2. c. de loc. affect. ac de visu tradunt Rhasis in Galeno lib. 10. c. 2. lit. X loquens de lapide in intestino colo, & in ano pinguium, Gentil. in comm. ad c. Avicen. lib. 4. fen. 1. tract. de febr. sexta, & septena, Matth. de Gradib. comm. ad cap. de colic.eliac. Gilbert. Anglig. lib. 6. cap. de lapid. ren. & vesic. Jacob. Carp. in Isagog. anatom. de colo intest. Hier. Mont. lib. 4. c. 1. anat. morb. Fernel. lib. 6. cap. 2. Mercurial. lib. 2. c. 4. de excrem. Capinat. pract. lib. 3. cap. 13. nu. 60. de calculo ad magnitudinem ovi gallinacè, Uvier. lib. 4. cap. 16. de præstig. demon. edit. 6. de paulo majori ovo columbæ Marcel. Donat. lib. 4. c. 30. loquentes de affectis dolore colico, Antonius Guayner. c. 1. tract. de calculos pass. Jo. Anulea comm. in 6. lib. Rhaadalm. c. de lapid. Scannar. tract. 6. c. 6. rubr. 19. Jo. Franc. Pedemont. c. 1. sum. 1. par. 4. addit. ad Mes. loquens de majoribus nucè in puero, & prægrandi sicut ovum in cholericò, Briafeax in can. ad aphorism. 79. lib. 4. Hippocratis, Solkogr. ad c. 4. lib. 1. Hollerii de morb. intern. Paracelsi comm. ad c. 4. tr. 4. de tartaro, Jul. Cæl. Scalig. exerc. 108. nu. 3. de subit. Trinc. lib. 20. c. 6. de nat. cur. part. hum. corp. Gemm. lib. 2. cyclognom. pag. 76. & lib. 2. c. 2. Cosmop. Valef. comm. ad hist. 28. lib. 5. epidem. Hippocr. Ferrand. lib. de nephrit. & lithias. Pareus lib. 2. 4. c. 19. Berard. Burgens. lib. de calcul. & arthrid. pag. 118. qui etiam pag. 90. meminit de de magno calculo inter intestinum rectum, & colum vesicæ, Salvif. annot. c. 79. Thom. à Vega comm. ad lib. 1. c. 5. de loc. affect. Galeni, referens in Pedemontano conspexisse fluxum lapidum ex anu, qui duravit per mensem, & magnitudinem quorundam fuisse ovi, Beniven. c. 9. de subdit. exemplificans in subsistente in intestino, iterque magna ex parte obstruente propulisse ab alvo instar ovi colum-

columbini, adjuvante tamen virtute expultrice, licet videretur non posse inde deduci, quia esset deligatus intestino, eisdemque tunicis, ipsiusque crassioris intestini aliqua cellula inhæresceret. *Fonsec lib. 1. cap. 5. de calcul.* narrans mulierem Mexicanam consuevisse lapides ex alvo per intervalla dejicere, quod medicus Hispanus valde miratus, quasi miraculum scripsit, Isaias Moschiner, in annot. narrans excretionem octo, vel decem lapillorum instar silicum, majoremque avellanis coloris flavi maculis nigrantibus factam à muliere propè Burlagum, Petrus Forest. *schol. ad observ. 26. lib. 14. de altera.* quæ rejecto lapillum rotundum paulò majorem ovo columbino, longo tempore durum permanentem, Crot. in epist. ad Thom. Jordan. *lib. 4. conf. & epist. Croten.* recensens Canonicum Uratislaviensem plurimos calculos instar castanearum ejecisse per alvum, quos sigillatim enumerat, eorum verba referendo Schenkus *observat. medic. lib. 3. de intestin. ut. intestinorum lapis, sive tartarus observat. 1. pagin. 370. cum tribus seqq. eisdemque relatis testatur Sennertus medic. pract. lib. 3. part. 2. sect. 1. cap. 5. & Zacut. de med. pr. hist. lib. 1. hist. 70. dub. 44. pag. 122. col. 2.*

34 Quibus accedunt tria exempla relata per Joan. Keremannum, quæ leguntur tam penes Schenkium *d. observ. 1. quàm in novissima editione Theatri vitæ humanæ tom. 1. v. Affectus ut. intestinorum affectus pag. 163. sub lib. F.* Primum scilicet Baldasari Arnoldi Ecclesiastis Terogensis annorum 63. cui grandis lapis paulatim creatus, teres, globosusque, venulis albis, & luteis in colore spadicæo divertentibus rectum intestinum transversus abstraxerat, ita ut in chirurgica manu eximendus fuerit, eoque pondere levato, cessaverint dolores colici, quibus dictus canonicus passim afficiebatur. Alterum Francisci Frizi medici Paravini colicis doloribus crebrò obnoxii, qui, lapide ovi magnitudine per alvum exeret, liber in posterum ab illis permansit. Tertium Mauriti à Themen, qui singulis mensibus luna silente lapides quandoque majores, quandoque minores pisis rotundos, oblongos, & subasperos per secessum ejicere consueverat absque molestia, interdumque etiam conglobatos arenulis instar arremois fulvos, & subduros, sed leviores in pondere.

35 Idèdque non debet miraculo adscribi, quod toties natura vi sua expultrice effecisse docent tot celeberrimi scriptores

36 Verùm ex eo, quod patiens cruciatur maximis doloribus, dum mingebat, sequitur, quod calculus fuerit in vesica, non autem in intestinis. Tum quia in his existendo non potuisset producere similes dolores, licet valuisset comprimendo vesicam in ore impedire lotii egressum. Tum quia hujusmodi dolor est peculiare signum existentie calculi in vesica, ut tradit Fernel. *in physiol. lib. 7. c. 13. sub initio.* Et nihilo minus id medicis, atque anatomicis relinquendum est. Miraculum enim potest probari non solum per testes, qui miraculo præsentis fuere, sed etiam per peritos medicos, vel chirurgos, qui non fuerunt præsentis miraculo, sed perspectis omnibus facti circumstantiis, de quibus testes deposuerunt, concludant sanationem, vel factum non potuisse evenire ex causa naturali, & in necessariam consequentiam censeant, miraculo esse adscribendam, ut fuit conclusum in relatione S. Franciscæ, & S. Caroli, & S. Ignatii in r. mirac. & S. Thomæ de Villan.

33 Ad 7. Quod in hujusmodi factis plenè comprobatis contineatur effectus miraculosus supra vires naturæ, nullam habet dubitationem. Quia, licet natura possit dare lumen, auditum, loquelam corpori, non potest tamen illa dare corpori cæco, surdo, muto, utpotè quæ à privatione ad habitum non habet regressum. Nam & Salvator noster Jesus Dominus inter miracula, per discipulos Joanni renuncianda, hæc in primis expressit *Matth. 11. Euntes, inquit, renunciate Joanni, quæ vidistis. Cæci vident, &c.* Debet igitur actus illuminationis cæci, auditionis, & locutionis surdi acmuri referri ad secundum

genus miraculorum, quæ naturæ viribus sunt impossibilia ratione subjecti, quamvis ulterius & in modo etiam verferet miraculum, si cæcus, surdus, mutus &c. incontinenti, statim ac invocaverint Dei Servum, visum, auditum, loquelam recipiant. Et hujus generis miraculorum exempla passim leguntur in Canonizationibus, & in vitis Sanctorum.

CONSULTATIO XXVII.

Quinam cultus Beatis, adhuc non canonizatis, præstandus sit?

Sunt qui asserant apud Luysium Turrianum *in 2. disp. 17. dub. 7.* posse deferri omnes cultus, quos fideles Sancto canonizato deferunt. Quia tales cultus non sunt restricti in Bulla beatificationis, ut supponunt, atque adèd possunt deferri etiam Beatis.

Alii cum eodem Turriano inquirunt, non posse præstari, nisi solum cultus, quos Pontifex in Bulla concesserit. Quia potest Pontifex illos restringere, & idèd observandum est, quod in Bulla beatificationis fuerit concessum, atque expressum. Ita Trullench. *lib. 1. in decal. cap. 9. dub. 5. n. 11. Rocalul. lib. 2. in decal. c. 9. n. 53. Castil. de cert. glor. Sanct. c. 2. nu. 11. Molfes. tom. 1. summ. tr. 11. c. 6. num. 51 Dian par. 2. tr. 15. resol. 55.*

Multi, qui propius ad veritatem accesserunt, respondent, quod quantum attinet ad cultum, beatificatio dicitur, & est quædam canonizatio particularis, eo quod limitetur ad certum genus cultus, necnon ad certum genus personarum. Conceditur enim communiter facultas personis certæ Provinciæ, aut Religionis, ut possint divinum officium recitare, vel missam celebrare certo die, quæ restrictio minimè sit circa Sanctum canonizatum. Et quamvis aliquando in canonizatione alicujus Sancti non obliget Ecclesia ad recitandum Officium illius Sancti, scribitur tamen ille in catalogo Sanctorum, & aliqui cultus possunt illi deferri à tota Ecclesia, v. g. quod eorum imagines collocentur in Templis: quod possint in eorum memoriam Tempia Deo dicari: quod eorum reliquiæ possint etiam in Templis coli, ac similia, quæ deferri non possunt Beatis. Deinde de eo, qui est canonizatus potest Religio, cujus patronus est, vel titularis absque speciali facultate recitare Officium, & Missam celebrare, tanquam de duplici, etiam per Octavam. Quod tamen de Beato non licet, sine speciali facultate Summi Pontificis.

Plures non longè aberrarunt à scopo, dum aiunt primò, certum esse, quod de Beato, de quo cum restrictione per verbum *can. um*, vel *so. um*, aut *dum axat* data est facultas celebrandi in uno Conventu alicujus Religionis non liceat, neque possit in tota Religione celebrari. Quia excederetur facultas Pontificia.

Secundò certum etiam esse, inquirunt, quod attentis privilegiis Regularium, licitum sit illis in tota sua Religione celebrare Missam & Officium de Sancto, aut de Beato, de quo absolute, ac sine restrictione aliqua data est facultas Pontificia in certo, ac determinato Conventu talis Religionis de illo celebrandi. Ita Quintanadueña *tom. 2. tr. 1. 2. singul. 15. & 16. Jo. à Cruce in epist. lib. 2. c. 4. concl. 3.*

Tertiò valde probabile putant, quod privilegia communicationis concessa Regularibus, per quæ gratiæ, & favores concessi uni Conventui illorum, extendantur ad omnes alios eorum Ordinum Conventus, non sint revocata per decreta Urbani VIII. aut aliorum Pontificum, & idèd valde probabile esse, dicunt, quod omnes Conventus alicujus Religionis possint Missam, & Officium dicere de Sancto, aut Beato, cujus Missæ, aut officii celebratio sine restrictione concessa est à Sede Apostolica alicui speciali Monasterio dictæ Religionis, ea ratione quia decreta Urbani VIII. aut aliorum Pontificum nullam habent clausulam derogativam prædictorum privilegiorum.

7 Quarto, quod non ex eo, quod præcisè quis declaratur Beatus, conceditur præcisè facultas de illo Missam dicendi, aut officium, sed solum appellandi illum Beatum, ut fuit observatum in beatificatione Aloysii Gonzagæ, teste Turriano *d. disp. 17. dab. 3.* & Trullench. *loc. cit. c. 9. dub. 5. n. 3.*

8 Non licere autem Beatum invocare in publicis Litanis, tradunt nonnulli, saltem in eo casu, quo in decreto beatificationis non fuerit expressum, ut de illo Beato celebrari possit Missa, aut divinum Officium recitari. Quia in dicto casu excederetur facultas à Summo Pontifice concessa. Licet enim tamen esse, aiunt, invocare in publicis Litanis Beatum eo die, quo est concessum, ut de illo dicatur Missa, & Officium, minimè verò in aliis, in quibus est id prohibitum. Quia quamvis in Bulla beatificationis non exprimat, posse Beatum in publicis Litanis invocari, hoc tamen ipso videtur concessum dum conceditur id, quod in eodem genere majus est, ut Missæ sacrificium, atque Officium. E contra si in aliis diebus est prohibitum Missam, & Officium pro dicto Beato celebrare, consequenter erit quoque prohibitum, illum in publicis Litanis invocare. In his enim materiis facultates Pontificiæ potius sunt restringendæ, quàm ampliandæ.

9 Sic etiam quando Pontifex concedit sacerdotibus alicujus Religionis, ut certo die dicant Missam de aliquo Beato, non possunt eadem die dicere officium de communi Pontificum de dicto Beato. Quia sunt diversa, nec unum includitur in alio.

10 Si verò concedat Pontifex Sacerdotibus alicujus Religionis, ut in die obitus Beati celebrent Missam & Officium de illo, non possunt id facere per totam octavam, si facultas concessa sit restrictiva pro die obitus tantum. Quia expressè id negat Pontifex. Si facultas non sit restrictiva, nec quidem possunt in dicto casu, nisi aliàs Beatus sit Patronus, Titularis, aut Patriarcha Religionis, cui concessa est dicta facultas sine restrictione. Prima pars patet. Quia, ut per octavam dicatur Missa, & Officium, necessariū est, ut in decreto beatificationis, aut aliter exprimat. Secunda. Quia quod dicatur Missa & officium in die obitus, ac etiam per totam octavam est privilegium concessum omnibus Sanctis Patronis, Titularibus, aut Patriarchis, seu Fundatoribus cujusvis Religionis, ut constat ex Bulla Greg. XIII. apposta in Breviario Romano, ut per Granad. *conr. 1. de fid. tracl. 7. disp. 4. sect. 1. n. 10.*

11 Certumque est, quod quando in Bulla beatificationis alicujus Beati concedit Pontifex facultatem dicendi Missam, & officium certis personis, & non aliis, non licet aliis hæc dicere. Quia tunc Pontifex expressè restringit facultatem ad certum genus personarum, atque ad id illa solum, & non alia possunt missam & officium de illo Beato dicere.

12 Pariter certum videtur, quod quando conceditur facultas certis personis, v. g. alicujus Religionis, vel Provinciæ, aut Civitatis celebrandi Missam de aliquo Beato, & expressè non negatur aliis, nequeunt alii Sacerdotes seculares, vel Regulares dicere missam, & officium proprium illius Beati. Quia excederent facultatem concessam. Longèque probabilius censetur, & conformius decretis Pontificiis, non posse quemlibet Sacerdotem ex non recensitis in Bulla beatificationis dicere missam votivam, aut officium votivum in honorem illius Beati, pro quo Sedes Apostolica concessit Sacerdotibus alicujus Religionis facultatem dicendi missam, & officium proprium in aliquo certo die. Tum quia aliàs canonizatio, & beatificatio in nullo differunt. Et tum quia non solum olim sed nuper etiam id decrevit S. Rituum Congregatio, quæ die 5. Octobris 1652. *censuit, ac declaravit, si Sanctissimo placuerit, non potuisse, neque posse iam seculares, quàm Regulares cujuscumque Ordinis, & Instituti, etiam Societatis Jesu, excedere limites Indulgentiarum Sedis Apostolicæ super beatificationibus præsertim in ce-*

lebratione Missarum, & officii cum Octavis, nisi hoc expressè Sedes Apostolica eis indulserit. Et, facta relatione per Cardinalem Cornelium, Episcopum Albanensem die 16. Decembris 1652. Sanctitas sua approbavit, & sic, ut præmittitur, servari mandavit.

Minusque possunt alii Sacerdotes, quibus non est concessa facultas dicendi missam de aliquo Beato, illam dicere in casu, quod id petant Sacerdotes illi, quibus hujusmodi facultas concessa est. Quia excederent facultatem sibi concessam, cum aliàs omnes alii Sacerdotes tam seculares, quàm Regulares possent missam de Beato celebrare, si ad id rogarentur à Regularibus, quibus hæc facultas solum est concessa. Unde neque etiam ad cantandum solemniter missam potest alius Sacerdos interrogari; quia in tali licentia standum est præcisè verbis concessionis, sine qua non licet deferre illum cultum publicum alicui personæ ex prohibitione juris communis, quæ solum intelligitur, quantum sonat licentia, & concessio, & non amplius.

Nec quando aliquibus Sacerdotibus conceditur facultas celebrandi missam de aliquo Beato in aliqua determinata Ecclesia, licet adhuc celebrare in aliis. Quia non licet publicum cultum alicui deferre, nisi juxta facultatem à Summo Pontifice concessam. Facultas autem concessa est certo loco, atque ad illum limitata, ac proinde in quocumque alio loco est illicitus. Peccaretque mortaliter Sacerdos, si celebraret in aliis Ecclesiis, etsi semel id faceret. Quia hujusmodi loci mutatio, etiam si semel fiat, est omninò contraria decreto Pontificio, & cum sit in materia gravissima, esset lethale.

Quod si in Bulla beatificationis concederetur, ut tali die in tali Ecclesia liceret celebrare missam de tali Beato, possunt quidem omnes Sacerdotes tam seculares, quàm Regulares sibi celebrare. Quia tunc solum datur restrictio ex parte loci, non autem ex parte personarum.

Quando verò concedit Pontifex, ut in die obitus Beati celebraretur missa de illo, non licet transferre illum diem; & in alio celebrare, si translatio festivitatis fiat omninò ex mera voluntate; liceret verò, si fiat ob aliquod legitimum impedimentum, ob quod juxta rubricas Breviarii Romani transferri debent Sanctorum festivitates. Tutius tamen est in hac re consulere S. Rituum Congregationem.

Non autem licet, quando primùm conceditur facultas celebrandi missam pro aliquo Beato, quasi pro initio festivitatis, illam celebrare ante diem à Pontifice præfixam. Quia per id omninò contravenitur decretis S. Congregationis. Unde in tali casu non celebrantur missæ, sed, statim ac innotescit diploma pontificium, pulsantur campanæ, & cum præsentia Episcopi cantatur solemniter hymnus Te Deum laudamus ante Imaginem, & altare Beatificari, & in fine dicitur Oratio v. g. de communi Confessorum, non Pontificum. Et ita fecerunt Patres Societatis Jesu in beatificatione B. Francisci Borgiæ, & Clerici Regulares pro B. Caietano, & B. Andrea.

Posse autem deferri Beatorum Imagines, aut Reliquiæ in solemnibus processione, & in Templo, aut altari collocari, cum lumine depingi, & c. affirmat Jo. de S. Thoma 2. 2. *disp. 9. art. 1.* Quare, ait, ista damnanda non esse, etsi in decreto non exprimat. Quia violentur quasi connexa cum celebratione missæ, ac recitatione officii. Sic enim in eorum honorem Sacrificium, & officium Deo offertur per se est connexum, quod in Templo, & altari, ubi tale Sacrificium, & officium dicitur, speciali signo honoris ejus imago collocetur, in ejus honorem talis publicus cultus exhibetur.

Hanc sententiam non carere difficultate, fateretur Diana *par. 10. tracl. 2. resol. 21.* ac Leandro *par. 1. in decal. tracl. 7. disp. 2. qu. 23.* non solum probabilis sed etiam certa videtur, præcipuè si loquamur de Beatis, de quibus per concessionem Apostolicam potest missa, & officium celebrari. Quia, inquit, hæc invaluit apud omnes Provincias consuetudo, quam semper toleravit Ecclesia, ut præfatis signis

fignis ostenderetur quis esset beatificatus. Idque tenet Palaus, Sanchez, Bonacina, Granadus, & alii, quos refert idem Leander *loc. cit.*

- 20 Possè tandem licitè Episcopum instituere diem festum alicujus Beati, negat Diana 3. part. tract. 5. resol. 9. cum multis, affirmant Suarez, Fagundez, Palaus, Trullench. Granadus & alii, quos sequitur idem Leander *loc. alleg. 9. 24.* ubi probabilius id censet Quia ait, revera, potest instituere diem festum Sancti canonizati. Ergo etiam potest & beatificati. Nam hic etiam est canonizatus, licet minori pompa, & apparatu.
- 21 Legisti, mi lector, sententias Auctorum, quæ an olim fuerint probabiles, an certæ, nil curandum, cum in hac re S. Rituum Congregatio, habita coram Sanctissimo Alexandro VII. super cultu Beatis nondum canonizatis, præstando ediderit plura decreta, quibus præfata sententiæ vel corriguntur, vel abrogantur. Illa sunt tenoris sequentis.
- 22 Ad aures Eminentissimorum Patrum Congregationis Sacrorum Rituum plures devenerunt, qui pararunt Indulgentiarum excessus in materia præstationis cultus Beatis, adhuc non canonizatis. Quamobrem eos eliminare, ac ne in futurum inducantur, providere studentes, ad infra scripta devenerunt.
- 23 Quod eorumdem Beatorum Imagines, etiam non principaliter, & uti supplices appositæ, simulacra, pictura, tabellæ, aut Scripturæ, eorum præclara gesta representantes, aut referentes, in Ecclesiis, & Oratoriis quibuscumque, & præsertim in quibus Missa Sacrificium, vel alia divina Officia peraguntur, inconsulta Sede Apostolica, nullo pacto exponantur.
- 24 Quod ubi Indulgentia fuerit per Sedem Apostolicam, Imagines, Simulacra, pictasque tabellas in Ecclesiis poni, & coli posse, in pariete tantum, non autem super altari collocandi facultas tributa censeatur.
- 25 Quod si concessa fuerit per eandem Sedem Apostolicam Altarium erectio, non tamen ob id Missam, & Officium de prædictis Beatis celebrandi, vel recitandi facultas tradita præsumatur. Etenim specifica, & expressa concessio super his præcedere debet.
- 26 Ubi in uno loco cultus fuerit concessus, non extendatur, inconsulto Pontifice, ad alium locum, quævis alia concurrente autoritate.
- 27 In locis, ubi Beatos prædictos ab omnibus coli permissum fuit, non inde publica officii recitatio permittatur, sed tantummodo privata, nec satisfactoria præcepto recitationis, nisi quoad illos, quibus Sedes Apostolica de hoc indulserit.
- 28 Missa pariter, quæ fuerint indulta certis personis, nempe presbyteris regularibus, vel secularibus alicujus loci, vel Monasterii, seu presbyteris, alicujus Ecclesiæ servitio præcipue addictis, à constituentibus Sacerdotibus, quævis dignitate, etiam Cardinalatus insignitis, minimè celebrentur.
- 29 Dies festi in Beatorum eorumdem memoriam non celebrentur, nisi speciali indulto Apostolico provisum fuerit.
- 30 Eorumdem nomina in Calendariis non apponantur, nisi illius tantum loci, earumque personarum, in quo & à quibus cultus cum Officio, & Missa celebretur.
- 31 In quibusvis Ecclesiasticis precibus, etiam in Oratoriis privatis recitandis, particularia eorumdem suffragia non apponantur, vel recitentur.
- 32 Publicis in precibus, præter indulgentias, & à Sede Apostolica approbatas, iidem Beati non invocentur.
- 33 Eorumdemque Reliquiæ in processionibus minimè circumferantur.
- 34 Sacra tamen Congregatio presentibus declaratione, & iustione removere non intendit cultum Beatis per communem Ecclesiæ consensum, vel per immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum, virorumque Sanctorum scripta, vel temporis centum annorum metam excedentis scientiam, ac tolerantiam Sedis Apostolicæ, aut Ordinariorum hæcenus præstitum, ac certis modo, & forma ab eo tempore

exhibitum. Verum si à centum annis citra cultus hujusmodi aliqua ex parte constiterit auctus, & extensus, eo casu S. eadem Congregatio eundem in pristinum reduci jubet, prout quemvis cultum extra casus prædictos ad expressam tantum verbaliter in Apostolicis indultis omnino revocari mandat sub pœnis, &c.

Firmis quoque remanentibus decretis, nempe, ut Beati in Patronos eligantur, ne eorum natalitia cum Octavis celebrentur, & aliis quibuscumque à S. Congregatione hæcenus emanatis, quæ presenti decreto renovantur.

His autem Sanctissimo relatis, & in S. Congregatione Rituum ordinaria habita coram Sanctitate sua per Eminent. & Reverend. D. Cardinalem Sacchetti accuratè perlectis, maturè discussis, Sanctitas sua ea approbavit, & pro omnimoda eorumdem observatione mandavit typis imprimi, ad valvas affigi, & publicari, ut elapso termino sex mensium à die publicationis eorumdem, omnes & singulos afficiant, & ardeant ac si omnibus, & singulis eadem exhibita, vel personaliter presentata, intimata, seu notificata fuissent. Indulget quoque locorum Ordinariis, ut autoritate Sedis Apostolicæ possint, imò debeant seculares, & Regulares quoscumque, quantumvis exemptos, etiam Societatis Jesu, Sancti Antonii Viennensis, & Sancti Joannis Hierosolymitani, ac reliquos omnes speciali expressione indigentes, etiam sub censuris compellere.

Cumque aliqui nulli subdantur Episcopo, qui eos, si excesserint, coercere valeant, eo casu à Sedis Apostolicæ Nunciis, si aderint, sin minus ab Archiepiscopis, in quorum Provinciis, vel ab Episcopis Romano tantum Pontifici subjectis intra, vel propè quorum diocesis limites eorum Ecclesiæ, vel Monasteria sua fuerint, tanquam à Sede Apostolica delegatis, ad hujusmodi decretorum observationem prædicti omnino cogantur. Die 27. Septem. 1659. Jul. Episc. Sabinensis Card. Sacchetti. Franciscus Maria Phœbeus S. Rit. Congreg. Secretarius.

CONSULTATIO XXVIII.

An & quatenus res gesta, egregia facinora, miracula, aliæve hominum, qui cum opinione Sanctitatis è vita decesserunt, possint in lucem edi, typisque mandari?

Molfesius *conf. 45. à n. 51.* & Trullench. *lib. 1. in de. cal. c. 9. nub. 6. n. 19.* tradunt, licitum semper fuisse, omnes res gestas insignium in Sanctitate virorum statim post illorum obitum colligere, & in lucem dari ex praxi ac usu universalis Ecclesiæ à temporibus Apostolorum, ut posterius imitarentur eorum vitam.

Verum & in hac re observandum omnino est decretum Urbani VIII. qui in eisdem suis constitutionibus, seu decretis, quæ incipiunt *Sanctissimus, & celestus Hierusalem*, libros eorumdem hominum qui sanctitatis, si ve martyrii fama, vel opinione celebres è vita migraverint, gesta, miracula, vel revelationes, seu quæcumque beneficia, tamquam ipsorum intercessionibus à Deo accepta continent, sine cognitione, & approbatione Ordinariorum, Theologorum, aliisque piis viris in consilium adhibitis, peracta, & negotio instructo ad Sedem Apostolicam deinde transmissa, ejusque responso non expectato, imprimi prohibuit. Cum tamen in dies eos prælo dati, non obstantibus eisdem Constitutionibus, comperit sit, S. Congregatio Eminentissimorum Cardinalium supremæ & universalis Inquisitionis literis circularibus, quas Ordinariis direxit, omnia & singula in eisdem Constitutionibus contenta ad amissim servari, alioquin qui typis in posterum excidentur, ipso facto absque alia declaratione pro libris prohibitis haberi præcepit. Tenor verò literarum est hujusmodi.

Illustre, e Reverendissimo Signore, come fratello. Osservando, che alla giornata escono alla luce diversi libri, i quali contengono la vita e l'azioni di vari fedeli morti con opinione, e fama di santità, e di grazie, e anche tal volta di miracoli attribuiti a medesimi, nè si pratica nella pubblica.

publicatione di essi cioè, che è stato da questa S. Congregazione altre volte in questa materia decreto sotto a' 13. di Marzo del 1625. e a' 5. di Luglio del 1634. commanda la Sanità di Nostro Signore col parere di questi miei Eminentissimi Collegi generali Inquisitori, che nell' avvenire puntualmente si osservino i predetti decreti, e dichiarara. che i libri, e quali nelle predette materie usciranno alla luce senza che si siano precisamente osservate tutte, e singole cose contenute in essi, si haveranno esso fatto, e senza altra dichiarazione per prohibiti. Significo ciò a V. S. accioche in questa sua Diocesi invigili per l' osservanza, e le priego contento. Di Roma a' 13. d' Aprile del 1658. Di V. S. come fratello, il Cardinal Barberino.

CONSULTATIO XXIX.

An Canonicus, dispensatus super aetate, censeatur dispensatus a promotione ad subdiaconatum, & usque ad quem annum, & in quam poenam incidat, si non promoveatur.

Videtur, quod donec sit idoneus ad ordinem suscipiendum, censeatur accessorie dispensatus, ut non promoveatur, quia una dispensatio sine alia sustineri non potest. Ita Rebuf. in prax. benef. part. 2. tit. de non prom. infra ann. n. 15. & alii, quos congerit Barbof. de Canon. cap. 16. num. 18. Sed postquam pervenerit ad aetatem idoneam subdiaconatui viginti annorum tenetur ordine suscipere, & cogi potest, ut declaratum tradit Garz. de benef. part. 3. cap. 4. num. 7. quam declarationem refert per extensum Barbof. ad Concl. sess. 22. cap. 4. num. 6. de reform. & consonat stylus Datariae quae huic dispensato addit decretum in dispensatione, quod cum primum vigesimum secundum suae aetatis annum attigerit, ad Subdiaconatus Ordinem se promoveri facere omnino teneatur, alioquin Canonicatus, & praebenda vacent eo ipso, ut latius in formula relata a Pyro Corado in prax. dispens. lib. 4. c. 2. num. 40.

Hujus styli ratio est, quia annus promotionis currit Canonico a tempore, quo sit idoneus ad Canonicatum, & sic ab initio anni vigesimi primi, quae est aetas legitima ad obtinendum Canonicatum Subdiaconalem quando Ordines sunt jam distincti, quidquid sit ubi adhuc non est facta distributio ad cumulata per Barbofam d. tract. de Canonic. cap. 13. n. 9. ubi refert auctoritates, & decisiones.

Propter hujusmodi stylum, videtur hunc dispensatum, qui neglexerit promoveri anno vigesimo secundo, amisisse Canonicatum. Quia licet poena juris sit sola amissio dimidia partis distributionum juxta Clem. Ut ii de aet. & qual. tamen cum in decreto dicatur, quod Canonicatus vacet eo ipso, si non promoveatur, incidisse videtur in privationem ipso facto quatenus hoc decretum Datariae sit subaudiendum in dispensatione etiam fundatoris, veluti potest dubitari, quia stylus Datariae in beneficiabilibus facit jus, cum quo praesumuntur fundatores beneficiorum se velle conformare ad tradita per Lotter. de re benef. lib. 2. quest. 27. num. 67. Unde non requirit sententiam tradit Navar. cap. 25. num. 118 Rebuf. in prax. tit. de non promot. num. 72. Less. lib. 2. capit. 34. num. 101. in fin. Sanchez consil. l. 2. cap. 2. num. 1. & communem ait Garz. part. 11. c. 10. n. 28. quia non est poena, sed conditio resolutive.

Quamvis hoc casu non adsit monitio sub poena privationis ab ordinando neglecta, quam potuit ei facere Ordinarius, ut saepe resolvit S. Congregatio Concilii apud Barbofam de Canon. d. cap. 16. num. 20. licet haec non importet privationem ipso jure, sed requirat sententiam, ut ibidem subdit. Quod etiam tenet Henriquez li. 10. c. 23. S. ult. Zerol. in prax. part. 1. v. beneficium §. 4. Sahagun. in cap. fin. de sequestr. pos. n. 81. Mulan. part. 1. tit. 1. qu. 9. & declaravit S. Congregatio Concilii quae in Macerateni 17. Aprilis 1666 censuit in hoc casu standum esse in decretis, nempe requiri sententiam. Quia tamen agitur de controversia, quae saepe occasione dispensationum, aut funda-

tionum ad praxim deduci potest, atque in exemplum trahi, idco mihi videtur non abs re esse, hoc dubium iterum, ad trutinam revocari.

CONSULTATIO XXX.

An Ecclesiastici possint aperire novum furnum in praedictum Baronis habitus ab immemorabili, & ex concordia cum illis in ius prohibendi subditis, ne alibi, quam in suo forno panem coquant? Et an impediens Ecclesiasticos possit excommunicari.

Respondendum cenfeo negativè, sed dictum Baronem manutenendum esse in pacifica possessione contra omnes, ut dixit Rot. dec. 50. n. 21. part. 2. div. & in Avenionensi, sive Auriacensi molendini 14. Decembr. 1646. coram Verospio.

Maximè & attentis consuetudine, qua omnes alii Barones ejus antecessores hoc jus prohibendi suis subditis habuerunt. Nov. de gravam. v. asal. gravam. 58. num. 1. & 5. & gravam. 59. num. 34. de Marin. quotid. resol. cap. 119. num. 13. part. 2. Thelaur. dec. 16. num. 13. ac prohibitionibus diversis temporibus publicatis a dictis Baronibus cum acquiescentia, ac obedientia subditorum, controventiumque punitione, Rot. dec. 616. num. 1. part. 3. rec.

Non obstat, quod hujusmodi prohibitio non comprehendat Ecclesiasticos. Tum quia stante dicta consuetudine, quae inducit in Barone, ejusque ministris bonam fidem, non possunt propterea, quatenus in aliquo contra Ecclesiasticos deliquissent, censuris innodari, ut in terminis respondit Anton. var. lib. 1. resol. 65. num. 56. Tum quia intervenit in hoc casu transactio, sive concordia inter Baronem, & Ecclesiasticos, qui ab illo receperunt in ejus sylvis jus lignandi, ille ab istis hoc jus prohibendi; quae transactio fuit etiam servata contra Ecclesiasticos cum dictis prohibitionibus, ne furnum aperiant, ac panem alibi coquant. Quamobrem, uti a tanto tempore, cujus non extat memoria, pro bono pacis fuerit usque adhuc observata, non debet modo in controversiam deduci, Rot. dec. 175. num. 11. part. 8. rec.

Præcipue cum ex lapsu tot annorum, quo observata fuit, praesumatur etiam intervenisse omnes solemnitates, & beneplacitum Apostolicum, Coccin. dec. 301. num. 2. & 3. Othobon. dec. 240. num. 12. Quamvis in dicta transactio id non fuerit forsitan reservatum, sive enunciatum, Rot. dec. 256. num. 2. part. 8. Seraph. dec. 1042. num. 3. Quod non excluditur a Constitutione 157. Urbani VIII. quae tollit praescriptionem contra Ecclesiam, & Ecclesiasticos, quia non tollit praescriptionem centenariam completam ante illius promulgationem, ut in hoc casu, ibi: non intendens autem per praesentes tollere centenariam, & censuit Rota in Romana praetensa devolutionis palatii 18. Junii 1657. coram Alberгато, §. quia ponderatum fuit.

At nihilominus tenendum est, posse hujusmodi furnum aperire, ut saepius decrevit S. Congreg. Immunitatis, ut ex subjectis declarationibus: Episcopus potest aperire furnum ad effectum de spianare il suo grano, 14. Decembris 1649. in Urbinate in Nucerna die 25. Januarii 1650. in Forosempronien. die 23. Augusti 1633.

Ecclesiastici non possunt cogi ire ad certum furnum, 13. Julii 1637. in Fancusi, Clerus potest habere furnum proprium, eoque uti, seu locare persona sibi bene visa, 9. Martii 1632. in Eugubina.

Item & id. Furnus Ecclesiasticorum gaudet exemptione, 20. Martii 1630 in Nuscana.

Et Nuncius Neapolitanus provideat circa furnos Regularium, ut illis utantur, pro suo usu tantum 4. Decembris 1628.

Quia est contra libertatem Ecclesiasticam, contra quam nulla induci potest consuetudo, ut saepe decantavimus.

Et concordia non est approbata à Sede Apostolica, est- que contra *cap. non minus, & cap. adversus de immun. & cap. quamquam de censib. in 6.*

CONSULTATIO XXXI.

- 1 *An Clericus prima tonsura deprehensus à Curia seculari in flagranti crimine in habitu laicali, gaudeat privilegio fori, si non inceserit in habitu, & tonsura, nec inservierit Ecclesia?*
- 2 *Ubi & quid de Clerico non beneficiato, solito tamen Ecclesia inservire, & in habitu & tonsura incedere, si noctu, vel interdum in habitu laicali deprehendatur cum armis, vel in alio flagranti crimine?*
- 3 *Et an Clericus non incedens in habitu & tonsura, vel alias non habens qualitates c. 6. sess. 23. Concil. Trid. sicut amittit privilegium fori, ita etiam privilegium Canonis amittere censetur?*

1 **R**espondeo ad primum negativè. Quia de jure novo S. Concilii Tridentini *cap. 6. sess. 23. de ref.* ut Clericus primæ tonsuræ, vel in minoribus ordinibus constitutus gaudeat privilegio fori, necessarium est, ut clericalem habitum, & tonsuram deferat, simulque de mandato Episcopi alicui Ecclesiæ inserviat.

2 Quæ dispositio procedit, etiam si Clericus hujusmodi non fuerit ab Episcopo præmonitus, ut habitum, & tonsuram deferat. Nam quidquid sit de jure communi, certum est in terminis Concilii, monitio non est necessaria, ut deducit *Grat. discept. 440. n. 8.* Menoch. *conf. 912. n. 34.* ubi alii. Et ad hunc effectum requiritur servitium assiduum aded, ut non sufficiat tertid, aut quartid inservire. Quia verba Concilii important actum continuum. Menoch. *loc. alleg. numer. 70. & de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 76. num. 38.* Carol. de Grass. *effect. Cler. eff. 1. num. 1182. & seq.* Nec sufficit simplex deputatio Episcopi absque exercitio, ut aperte colligitur ex dispositione ejusdem S. Concilii, ibi: *alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inserviat.* Quæ verba non solum requirunt successivum servitium, sed etiam assiduum usque ad tempus commissi delicti, Delbene *loc. alleg. n. 29. de Grass. d. eff. 1. num. 1183.* Menoch. *d. conf. 912. n. 28. & seq. ad Mastril. d. dec. 111. num. 9.*

3 Sicut etiam requiritur assidua delatio habitus, & tonsuræ, nec sufficit interpolata, de Grass. eo loco *num. 1183.* Menoch. *ibid. num. 32. & d. præsumpt. num. 39.* sicuti enim momentanea dimissio habitus non privat Clericum, qui aliàs assidue illum defert, ita è contra momentanea delatio ad hunc effectum nen suffragatur, Delbene *de immun. cap. 4. dub. 8. sect. 4. num. 25.* Barbola *de potest. Episc. alleg. 12. num. 15. & 19.* ubi, quod ad hoc, ut gaudeat privilegio fori, requiritur, ut deferat habitum, & tonsuram copulativè aded, ut non sufficiat delatio alterius tantum, scilicet habitus, vel tonsuræ, sed utrumque sit necessarium ex Castropalao, Riccio, & aliis per eum allegatis, Mastril. *decif. 111. num. 4. & Delbene d. sect. 4. num. 14. & seq.*

4 Et quidem tollitur omnis difficultas, si tempore commissi delicti, in quo hic Clericus deprehenditur in flagranti, non esset in habitu ita, ut ex hoc solum non debeat gaudere fori privilegio, nec possit habitum resumere in præjudicium juris quæsti foro seculari, ut aliis adductis probat Sanchez *de maurim. lib. 7. disp. 46. num. 10.* Cum eo ipso, quod quis sine habitu est repertus, illum antea dimisisse præsumendum est, Delbene *ubi supra.*

5 Non obstat, quod dispositio S. Concilii Tridentini emanaverit in odium Clericorum, & ided non obstat Episcopo, quo minus possit contra eosdem Clericos procedere, etiam in præjudicium fori secularis, ut declaratum à S. Congregatione ejusdem Concilii, refert Fagnan. *in cap. Si quis num. 75. de for. comp.* Nam id procedit, si Episcopus prævenit, non autem quando, ut in hoc casu, prævenit Judex laicus, ut optimè ex mente dictæ S. Congre-

gationis declarat idem Fagnanus *loco citato.* Alia vide in *tom. 3.*

6 Prima tonsura igitur initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus constitutus fori privilegio non gaudet ex Concilio Tridentino *dict. cap. 6. sess. 23.* nisi beneficium Ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum, & tonsuram deferens alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi inserviat, vel in seminario Clericorum, aut in aliqua schola, vel universitate de licentia Episcopi, quasi in via ad majores Ordines suscipiendos versetur. Et S. Congregatio Cardinalium ejusdem Concilii interpretum declaravit ad hoc, ut fori privilegio gaudeat, requiri, ac sufficere ea, quæ ex infra scriptis Capitibus singillatim ac seorsim sunt adnotata. Ut obtineat beneficium Ecclesiasticum, ut clericalem habitum, & tonsuram deferens in aliquo seminario de licentia Episcopi degat, ut in habitu, & tonsura incedens in aliqua schola de licentia Episcopi versetur, ut habitum, & tonsuram deferens in aliqua universitate de licentia Episcopi moretur. Si verò, quæ in aliquo ex his capitibus comprehensa sunt, in Clerico concutiant, sed aliqua occasione habitum à se deferri solitum ad breve tempus deposuerit, non ided fori privilegium amittere. An verò habitus sit clericalis, ad Judicis Ecclesiastici cognitionem pertinere. Quibus autem casibus Clericus ex decreto Concilii fori privilegio non gaudet, nullam requiri monitionem, ut illud amittat.

7 Advertendum tamen ad illa verba Concilii: *de mandato Episcopi, & de licentia Episcopi,* quia ex ipsius Congregationis sententia non sunt substantialia, ut in subjecta declaratione. *N. N. Clericus Romanus, qui prima tonsura in Urbe initiatus quatuor Ordines Minores Panormi cum dimissionis D. Cardinalis Urbis Vicarii suscepit. Romam reversus, & in habitu Clericali incedens, studiis incumbens, frequentavit Collegium S. Thome, ubi Fratrem Donatum publicè logicam tradentem quotidie audivit, prout in fide, quæ datur ejusdem Fratris Donati. Et licet nulli esset adscriptus Ecclesiæ, tamen non destitit diebus præcipuè festis, & aliis inservire Sacrificio Missæ in Ecclesiâ sancti Jacobi incurabilium, & aibi, prout in fide sacrista, quæ similiter datur. Mox sororis infamia commotus, & stimulis incensus honorum, eam pluribus vulneribus confodit, & rem omnem sine difficultate confessus est. Cumque inter alia pro ipsius defensione dicatur, ut Clericum pro tali homicidio non posse iradi Curia seculari, nec affici ultimo supplicio opponitur à fisco eum non gaudere fori privilegio, quia neque beneficium habet, neque est adscriptus Ecclesiæ, neque versatur in Scholis de licentia Episcopi, ut requirit Concilium Tridentinum sess. 23. c. 6. Unde quaeritur quid juris?*

Die 20. Junii 1609. S. Congregatio Concilii perpendit secundum ea, quæ proponuntur, in hoc casu concurrere omnia requisita, ut hic Clericus gaudeat privilegio fori. Est enim initiatus prima tonsura, incedebat in habitu, & tonsura clericali, & Ecclesiæ inserviebat. Imò etiam in schola versabatur, quia publicam dialecticæ lectionem in adibus sanctæ Mariæ supra Minervam audiebat. Unus tamen superest scrupulus, quod nec ad inserviendum, neque ad versandum in schola ulla præcessit licentia, nullumque mandatum Vicarii Urbis, ut requirit Concilium, dum *cap. 6. sess. 23.* statuit hujusmodi Clericum privilegio fori gaudere, si inserviat Ecclesiæ de mandato Episcopi, vel in schola versetur de Episcopi licentia. Sed hanc difficultatem sustulerunt duæ antiquæ declarationes Congregationis, quarum altera declaravit, *privilegio fori gaudere Clericum minorum Ordinum in habitu, & tonsura incedentem, inservientemque Ecclesiæ, tamen absque ullo Episcopi mandato.* Altera determinavit, *talem Clericum inservientem alteri Ecclesiæ, quam ei, cui mandaverat Episcopus, ut inserviret, nihilominus gaudere privilegio fori, nimirum, quia*

quia qualitas mandati, vel licentiæ est levis, satisque est concurrere, quæ potiora sunt, nempe tonsuram, delationem ipsius cum habitu clericali, servitium Ecclesiæ, vel commorationem in schola aliqua. Ita enim etiam, cessante Episcopi mandato, vel licentia, satisficit menti Concilii ed tendentis, ut solus Clericus, qui quasi in via ad majores Ordines suscipiendos versabatur, nec causa effugiendi seculare forum vagus huc, illucque discurrebat, sed Ecclesiastico servitio insistebat, fori privilegio se juvare posset, quæ qualitates in hoc Clerico cum fine Concilii concurrunt, quamvis non afferatur mandatum, vel licentia Episcopi. Itaque pro certo habentes, hunc Clericum fori privilegio gaudere, Patres mandarunt Secretario, ut eorum nomine alloqueretur Governatorem Urbis, ut suspenderet in causa, donec res posset referri ad Sanctissimum.

9 Et prosequendo hanc materiam, quæ in praxi quotidiana versatur, notandum est primò ad privilegium fori alterutrum sufficere, idest, ut Clericus vel beneficium Ecclesiasticum habeat, vel habitum, & tonsuram clericalem deferens alicui Ecclesiæ inserviat, ut jam declaravit S. Congregatio Concilii. Siquidem consulta, an Clericus beneficiatus, qui non deferens habitum & tonsuram immiscuit se enormitatibus, possit à Judice laico puniri, non præcedente monitione, respondit *ex cap. 6. sess. 23. Clericum beneficiatum gaudere privilegio fori, licet clericalem habitum, & tonsuram non deferat, quia d. c. 6. dat privilegium alternativè, vel beneficiatis, vel deferentibus habitum.*

10 Notandum est secundò, de jure veteri Clericos in minoribus non conjugatos, & non beneficiatos, nec in habitu incedentes ante monitionem gaudere fori privilegio secundum communem opinionem, de qua testatur Clar. in §. fin. q. 36. *vers. hac autem*, licet secus statutum esset de Clericis conjugatis *per cap. un. de Cler. conjugat. in 6.* ubi ita tradunt Anchar. Franch. & alii. Hanc differentiam quoad hoc abstulit Concilium d. c. 6. Nam Clericus in minoribus non conjugatus, nec beneficiatus etiam ante monitionem, nisi deferens habitum, & tonsuram inserviat Ecclesiæ, non gaudet privilegio fori, ut S. Congregatio declaravit.

11 Tertio notandum est, Concilium ita voluisse occurrere Episcoporum conniventia erga Clericos delinquentes, & incitare Clericos ad delationem habitus Clericalis, ut tamen noluerit Clericos plus æquo laicorum potestati subicere, proindeque Clericis non habentibus requisita fori privilegium non ademit perpetuò, sed suspendit ad tempus ad ea, quæ de Clerico conjugato tradunt Archid. Jo. Andr. Anchar. & Franch. in d. cap. un. quos sequuta fuit S. Congregatio respondens, *Clericum conjugatum, qui post amissum habitum clericalem deliquit, quamvis pro eodem delicto in Curia Laicali citatus, & condemnatus fuerit, si deindè modò non in fraudem, resumpto habitu, & tonsura Ecclesiæ deserviat, non posse à Iudice laico pro eodem delicto personaliter distringi.*

12 Ex quibus inferitur, quod cum versetur in materia correctoria juris veteris, etiam inspecta mente ipsius Concilii, in favorem Ordinis Clericalis sit pronuntiandum, & inharendum antiquorum Canonum dispositioni, nisi quatenus expressè sint correcti. *cap. Cum expediat de elect. in 6. c. Ecclesia vestra 2. eod. ut. l. præcepimus in fin. c. de appell.*

13 Hinc quoad secundum, posito dicto decreto Tridentini Concilii c. 6. sess. 23, Clericus non beneficiatus solitus tamen Ecclesiæ inservire, & in habitu, ac tonsura incedere, si deprehendatur noctu, vel interdium in habitu laicali cum armis, vel in flagranti alio crimine gaudet fori privilegio.

14 Primò, quia animi indicium apparet ex perseverantia, idèòq; brevi reverts uxor nec diverrisse videtur, *l. divorcium, ff. de divort. l. quidquid calore, ff. de reg. jur.* Et non dicitur venisse, qui non stetit, *cap. Si postquam, & ibi Glos.*

v. mente, & cap. Capietes, §. si per viginti, ubi Gloss. & compareant de elect. in 6. Item non videtur possessionem adeptus, qui eam statim amisit, *l. non videtur, ff. de acquir. poss.* Sic qui habitum clericalem dimisit, illum statim resumpturus, censetur non dimisisse, confert *cap. ad nostram, ibi, statim pœnituit, quod habitum induisset*, ibique Gloss. de reg. jur. Eòq; magis, quia cum versetur in materia pœnali, & odiosa amissionis privilegii fori, factum non dicitur, quod factum non durat, *cap. nam & ego de verbor. signific.* Animus autem resumendi colligitur ex ipsa consuetudine habitum jugiter deferendi ex notatis à Gloss. in c. 1. v. non timore, quod met. cau. & à M. noc. lib. 6. præsumpt. 37. n. 28. & mutatio voluntatis non præsumitur, nisi probetur, *l. qui voluntatem, ff. de probat.*

Secundò habitus Clericalis non prodest ei, qui paulò ante capturam publicè se gerebat pro laico, *c. Si Iudex laicum*, ubi Doctores hoc notant de sentent. ex comm. n. 6. Ergo multò minus habitus laicalis nocebit ei, qui antea se gerebat pro Clerico, eum in primo casu laicus agat de privilegio acquirendo, in secundo autem Clericus, de privilegio jam quæsito non amittendo, ac proindè potior sit cautela Clerici, *l. fin. Cod. de jur. dot. l. ult. C. de Codic. Feder. de Sen. cons. 112. nu. 3. Roman. cons. 179. n. 17.*

Tertio verba legis intelligi debent civili modo, non crudè, aut amarè, ut de continuo commitali, continua residentia, vel continuo servitio respondit Calder. *consil. 88. alias 8. de offic. leg.* Cardin. post Gloss. in Clem. 1. in 12. *quæst. de foro comp.* Ergo quod dicitur de habitus delatione, sicut & de tonsura, non ita consipi debet, ut eum primum Clericus ex quavis occasione illum exiit, vel negligentia passus est, crescentes Capillos tonsuram abscondere, eo ipso fori privilegium amiserit. Utrumque valdè absurdum videtur. Facit textus in *cap. u. qui de sepult. in 6.* & quod notat Imol. *cons. 9. in fine*, ubi tenet privilegium concessum illis de comitatu, qui per decem annos continuè habitaverint in Civitate, intelligi, etiam si habitantes civitatem tempore melium, & vindemiarum iverint in comitatum cum familia ad colligendos fructus. Quia ex quo reversi sunt ad Civitatem, dicuntur continuè habitasse. Et quod notat Bartolus in l. 4. §. Prator, ff. de damn. infect. ubi quod habitare quis dicitur in Civitate, licet tres mentes ruri permaneat, & sequitur Felin. in *cap. quoniam num. 2. de offic. ordin.* Ad quod confert etiam decretum Concilii Trident. *cap. 1. sess. 23. ibi, qui aliquantisper tantum absunt ex veterum Canonum sententia non videntur abesse, quia statim reverturi sunt.*

Quartò hæc verba Concilii c. 6. *nisi habitum, & tonsuram deferens Ecclesiæ inserviat*, resolventur, nisi habitum, & tonsuram deferat, & inserviat. Ex defectu autem servitii uno, aut altero die Clericum intelligi suspensum à privilegio fori, nemo æquus Iudex dixerit. Atque adèò neque ex prima, aut altera brevi habitus dimissione *ex reg. l. jam hoc jure, §. Sed si, & ibi Bart. nu. 1. ff. de vulg. & pupill.*

Quintò habitus regularis adèò est annexus monachis, ut in quocunque loco consistentes, sive in lecto quietescentes, constanter eo uti debeat, *can. vidua 20. quæst. 1. & can. Sanctimonialis 23. dist. 1. c. ut*, ut temerè dimittentes, ipso facto excommunicentur *in c. ut periculosa ne Cler. vel Monach. in 6.* Et nihilominus religiosus, qui iocosa levitate ad horam dimittit habitum, ut currat, & lapidem projiciat, in excommunicationem non incidit, nec tanquam apostata amittit privilegia ordinis secundum Paludanum, cujus sententiam dicit rationabilem Silvest. v. *excommunicatio 9. n. 5.* subdens, non censeret Religiosum dimittere habitum, si illum dimittat non dolosè, & cum assumptione alterius ad utendum eo, sed ad horam voluptuosè nullo alio assumpto, vel assumpto quidem, sed ad solatium ex levitate iocosa, non autem ad utendum. Et fuit opinio Zenzelini, afferentis, professum non incidere in pœnas, si habitum dimittat cum assumptione alterius ad horam, non ad notabile tempus, Judicis,

aut boni viri arbitrio limitandum. Quia non dicitur quis assumplisse, quod statim est dimissurus.

19 Ergo longè minus ex dimissione habitus ad breve tempus incidere debet in pœnam amissionis privilegii fori Clericus secularis, qui non est aded adstrictus ad continuam, & nunquam interruptam habitus delationem, sicut Regularis. Et propterea idem Zenzel. in *Clem. quoniam de vit. & honest. Cleric.* tenet, Clericum secularem, qui non continuè defert vestem virgatam, vel paritiam, nec proprii usus causa, sed ob festum locii, qui uxorem duxit, vel militiam, aut doctoratum assumpsit, non incidere in pœnam illius decretalis; quia talia raro occurrunt, & jura coaptantur his, quæ sæpè accidunt, *l. ex his cum duabus leg. seq. ff. de leg. & sequitur Silvestr. loc. cit.*

20 Ultimò, si aliter responderetur, consequens esset, ut Clericus in minoribus nunquam ferè in causa criminali gauderet privilegio fori. Quia commissurus delictum regulariter non incedit in habitum, atque ita Concilium statuisset de casu minus frequenti contra jura proximè citata.

21 Non obstat, quod regulariter attenditur tempus delicti. *l. i. ff. de pœn.* Quia procedit quoad pœnam imponendam à suo Judice, non quo ad Judicis competentiam, ut declarat Dv. n. in *l. Idem Ulpianus. ff. de excus. iur. quem refert Joan. Andr. in cap. un. n. 19. de oblig. ad ratioc.*

21 Item non obstat dictum Alexan. *conf. 8. lib. 1. ex Baldo in l. affinis a. C. Commun. de success.* quod attendi debeat tempus delicti ad cognoscendum, ad quem forum spectet cognitio. Quia negatur, Clericum in casu de quo agimus, deprehensum sine habitu, esse etiam pro illo tempore extra jurisdictionem Judicis Ecclesiastici ex prædictis. Deindè responderetur, hoc dictum procedere in favorem fori Ecclesiastici, ut scilicet is, qui tempore commissi delicti resumpsit habitum, licèt eundem postea dimiserit, non possit à Judice laico condemnari pro eo delicto. Et in his terminis loquitur Alexander post Doctores ibi citatos. Quod si acciperetur in alium sensum, adversaretur decisione S. Congregationis in causa Nuscana alibi relatæ.

23 Sicut non obstat, quod de Clerico conjugato videntur sentire Doctores in *d. cap. un. de Cler. conjug. in 6.* Tum quia non loquuntur in terminis illius, qui solitus est habitum deferre. Tum quia de Clerico conjugato ad non conjugatum non inferitur ad diminutionem privilegiorum, quæ fortius inhærent non conjugato. Tum quia in judicio præjudiciali status attenditur tempus, quod est magis favorabile, *arg. s. sed & si quis insti. de ingen.* Ergo prævalebit consuetudo deferendi habitum huic momento, quo deprehensus est, attendita consuetudine circumscripta alia consuetudine, quod Clericorum gravitas nocturnis vagationibus inepta est. Neque enim tunc viget ratio illa, ne Clerici vagentur inverecundè non agniti per habitum proprium, quam in Clericis regularibus considerat textus in *d. et. cap. ut periculosa ne Cler. vel Monach. in 6.* ut per Silvestr. ubi supra n. 4. ac magis decedens est vagatio ipso.

24 Cæterùm si talis Clericus noctu, aut interdium sine habitu repertus à Judice seculari ignoranter comprehensus, & in carcerem conjectus esset, excusaretur Juxta à sententia excommunicationis secundum terminos, *cap. Si Iudex laicus de sentent. excommunic. in 6.* Habitus enim facit præsumptionem, ut quis judicetur talis, qualem habitus, quem defert, demonstrat, ut *ibi, & in l. item apud s. Si quis. ff. de injur.* Feber. de Sen. *conf. 13. n. 3.* Et qualis actus apparet in sua figura, talis præsumitur in sui essentia, Paul. de Castr. *conf. 261. in princ. lib. 2.* Ac propterea Clerici incedentes in habitu seculari præsumuntur laici, & offendens eos, & interficiens non est excommunicatus, quia ignorantia non ligat animam, ut inquit Hieronym. Tort. consilio suo post *conf. Boerii num. 20.* ubi plura allegat, & præcipuè textum in *l. si ignorans ff. locati.*

Atqui si posteaquam cognovit, illum esse Clericum vellet eum invitum retinere, aut reculare ad Judicem Ecclesiasticum remittere sub prætextu, quod talis Clericus gaudere non posset privilegio fori, non evitaret censuras *d. cap. Si Iudex laicus, & can. Si quis suadente 17. qu. 4.*

Porrò an Clerici reperti cum armis prohibitis ex forma proclamationum Principis secularis, possint à Judice laico puniri, & quomodo faciendâ sit contra eos executio, quærit, & solvit Clar. in *s. fin. qu. 36. & Covarr. præl. qu. 33. & variat. resol. lib. 2. c. 20.* at nos dicemus *conf. ult. seq.*

Ad tertium negativè. Si enim Concilium voluisset in casu *d. c. 6. sess. 23.* comprehendere etiam privilegium Canonis, sicut statuit de privilegio fori, statueret potuisset de privilegio Canonis, ut in simili in *cap. ad audentiam de decim.* vel saltem communi vocabulo de privilegio Clericali dixisset juxta *d. c. un. de Cler. conjugat. in 6.* Quod igitur non est Sanctorum Patrum decreto sancitum, lupertitiosis non est adinventionibus præsumendum, *can. consulisti 2. qu. 5. & cap. inter corporalia de translat. Episcop.*

Videtur etiam considerandum, limitationem quo ad fori privilegium rationabilem esse tum propter querelas Officialium laicorum ad notata per Joan. Andr. in *d. un.* tum ut Clerici in officio suo contineantur, illorumque malitiis obvietur, *cap. ex parte, s. ult. de privil.* Tum propter Episcopos, qui meritò excluduntur, ne possint repetere Clericos incertis sedibus vagantes. Nam cum debuerint illos alicujus Ecclesiæ servitio adscribere juxta *d. c. 6. Tridentini*, patiuntur etiam habitu dimisso succedere. Tum denique, quia ex hoc, quod foro seculari supponuntur Clerici, non irrogatur injuria Ordini Clericali, cum autoritate Canonum supponantur, neque ipsis personis, quæ jure meritò iustitiæ subjiciuntur. At privilegium canonis nullius jurisdictionem lædit, retrahat laicos ab injuriis inferendis Clericis quibus infensi sunt, *Gloss. in d. can. Si quis suadente 17. qu. 4.* Si illo privarentur, id contingeret interdum absque illorum culpa. Nam etiam in habitu, & tonsura incederent honestamque vitam ducerent, qui tamen fortè alterius culpa, vel impedimento beneficia non obtinerent, vel Ecclesiæ de mandato Episcopi non inservirent, destituerentur privilegio Canonis in favorem Cleri concessio, expositi non quidem Judicum iudiciis, sed privatorum injuriis, ac violentiis.

Accedit, quod Juxta laicus procedens contra Clericum, si modò violentia absteat, de jure communi non est ipso facto excommunicatus, sed excommunicandus, nisi in casu *cap. quoniam de immun. Eccl. in 6.* lecus autem hodie ex Bulla in Cœna Domini, in qua utroque casu Judices seculares procedentes contra personas Ecclesiasticas, excommunicantur *can. 15.* Nec facit actum, qui reparari non possit ubi cognoverit illum esse talem, qui Judici Ecclesiastico remitti debeat juxta *d. cap. Si Iudex laicus de sentent. excommunic. in 6.* At percutiens eum, quem scit, vel scire debet esse Clericum, incidit ipso facto in excommunicationem. Et tamen si limitatio Concilii haberet locum in privilegio Canonis, pœna excommunicationis, etiam si Clericus in habitu, & tonsura aperte incedens percussus esset, non censetur irrogata, nisi idem beneficium obtineret, vel Ecclesiæ, ut supra, interviret. Quod latere facile potest percipientem, & interim injuriam percusso illatam non aufert ultio Canonica. Cum igitur urgentes rationes adsint, cur privilegium fori limitari debuerit, privilegium Canonis minime non est recedendum à verbis, & mente verisimili ipsi Concilii, *vulg. l. non aliter. ff. de leg. 3.*

Non obstat, quod faciliùs privilegium canonis de jure amittitur, quàm fori privilegium, *cap. perpendimus cum ibi not. de sentent. excommunic.* Quia ex hoc ipso dici potest particulariter providendum fuisse circa privilegium fori, & quoad privilegium Canonis satis provisum antea fuisse. Neque est omittendum, communiter

Doctores in d. c. *perpendimus*, ex eo moveri, quod in textu ibi, & in c. *Cum non ab homine de judic.* fit mentio solum de privilegio Canonis. Unde inferunt, non censeri idem dispositum de privilegio fori.

31 Considerandum etiam, de jure communi in multis casibus Clericos supponi foro laicali, in quibus non gaudent privilegio fori, ut in causa civili reconventionis, *Can. cuius in agendo 3. qu. 8.* & notatur in *cap. 1. & 2. de mut. per. in causa feudali, cap. Caterum de judic. cap. verum, & cap. ex transmissa eod.* in Clerico incorrigibili, ut in d. *cap. Cum non ab homine eod.* Cum invocat Episcopus brachii secularis auxilium, ut in *cap. nullus de foro compe.* Complures alios casus recenset Ostien. in *summ. de sentent. excommunic. §. quis possit excommunicare.* Alios ponit Gloss. in *cap. fin. v. de jure de except. in 6.* & casus octodecim, in quibus Iudex secularis potest manus in personas Clericorum iniicere sine metu excommunicationis, enumerat Bernard. Laurent. in *tract. hac de re edito inter tract. comm. tom. 14. pag. 406.* & casum unum, & viginti, in quibus Iudex laicus potest procedere contra personas Ecclesiasticas in causis criminalibus, & triginta causis civilibus late prosequitur Aufser, in *tractat. de potest. secul. super person. Eccles. in 1. & 2. reg.* Triginta duas limitationes ad regulam *cap. nullus de foro comp.* ponit Mar. Soccin in *cap. Si quis eod. tit. num. 15.* & sexaginta septem cumulat Carol. de Grass. de *effect. Cleric. effect. 1. à n. 668. ad 1257.* inter quas omnium frequentissima est, quæ habetur ex jure novissimo Concilii Tridentini d. *cap. 6. sess. 23* & tamen in his omnibus casibus gaudent Clerici privilegio Canonis. Ex quo apparet, ad privationem privilegii fori non sequi alterius privilegii privationem. Et quidquid esset de jure communi, cum in lege nova specialiter disponatur de uno privilegio, ad aliud non est facienda illatio, præsertim in conclusionibus, seu limitationibus pœnalibus, *cap. pœna de pœnit. dist. 1. cum concord. de quibus ibi per Gloss. in v. non excedunt.*

32 Rursus Clerici hoc casu, quo supponuntur foro seculari, non videntur eximi omnino à foro spirituali, sed solummodo tunc non gaudent illo privilegio. Unde hinc licet tantummodo inferre, ut ipsi privilegium exemptionis allegare nequeant, ad declinandam Iudicis secularis jurisdictionem, sed non licet inferre, quin Episcopus non præventus possit illos judicare, si pro Clericis adhuc publice se gerant. Jam enim S. Congregatio consulta, *an decretum Concilii d. cap. 6. vers. Is etiam obstei Episcopo, quominus jure suo animadvertere possit in delinquentem, qui alioquin ex eodem decreto fori privilegio non gaudeat, respondit, Clericos in minoribus Ordinibus constitutos, nisi beneficium Ecclesiasticum habeant, aut Clericalem habitum, & tonsuram deferentes Ecclesia deseruiant, vel in seminario, aut aliqua schola, vel universitate de licentia Episcopi versentur juxta d. cap. 6. sess. 23. forum Iudicis laici declinare non posse, non tamen idem decretum obstei Episcopo, quominus jure suo in hujusmodi Clericos delinquentes, si Clerici adhuc permaneant, possit animadvertere.*

33 Neque obstat, quod aliàs Concilium eluderetur, Episcopus enim hanc jurisdictionem sibi semper vindicet, & sic indirectè hujusmodi Clerici gauderent fori privilegio, & quod in causa Macerateni decisum fuerit Clericum, qui non incedebat in habitu, & tonsura, comprehensum, & detentum in carceribus Curie secularis, non fore remittendum ad Episcopum, qui tanquam suum Clericum repetebat; nam respondetur eo casu inter Iudicem Ecclesiasticum, & secularem esse locum præventionis, quemadmodum postea resolvit S. Congregatio. Atque ita salvatur decisio Maceratenis, ubi reus reperiebatur in carcere, eratque præventa executio in personam juxta decisionem Rotæ *dec. 3. de sentent. excommunicat. in nov.* salvatur jurisdictio Episcopi, qui ob culpam Clerici dimittentis habitum non amittit omnino jus in eum, Reipublicæ magis consulitur, quia minus periculi est, ut delicta remaneant impunite, & fraus in fraudulentum caput

retorquetur; neque enim tanquam laicus evitabit Iudicem Ecclesiasticum, neque ut Clericus Iudicem laicum; nec dispositio Concilii contradicit; quia emanavit in odium dimittentis habitum, non autem in odium Episcopi, & verba diriguntur ad ipsum Clericum, ut non gaudeat privilegio fori, non ad Iudicem Ecclesiasticum, ut illum habeat, tanquam exemptum; & alienum à sua jurisdictione, neque mens, neque verba Concilii violantur.

Ex quibus patet eo rationabilius Concilium admississe Clericis tantummodo privilegium fori, quod, eo sublato, nullam præjudicium inferretur jurisdictioni Ecclesiæ præconvenientis, & in eo militant rationes, quæ nullatenus siderari possunt in privilegio Canonis. Demum hanc sententiam olim probavit eadem S. Congregatio. Nam proposito dubio, *an Clerici qui decreto Concilii cap. 6. sess. 23. privilegio fori privantur, intelligantur etiam privati privilegio Canonis, die 16. Octobris 1582. S. Congregatio censuit, non intelligi privatos.*

CONSULTATIO XXXII.

Suppositio Principis secularis edito ad bonum publicum lato de armis non ferendis, aut domi retinendis. Queritur.

Primo, an Clerici ex Episcopi licentia possint eadem arma deferre, ac retinere ita, ut ejusmodi licentia non ab eodem Principe, sed ab Episcopo tantum sit eis concedenda?

Secundo, an Episcopi familia, de ipsius Episcopi licentia impunè uti possit quovis armorum genere, perinde ac familia Principis secularis?

Quod ad primum. Sunt qui putant, hujusmodi edito ligari Clericos, non modo vi directiva rationis, sed etiam coactiva, ita ut si arma contra Principis laici prohibitionem detulerint, possint civiliter puniri à secularibus Iudicibus. Ita præ cæteris Ioan. Fab. in *l. adictos v. ult. procedat, c. de Episcop. aud.* Aufser. in *tract. de potest. secul. seu in repet. Clem. 1. de offic. Ordin. n. 21.* Gulielm. de Benedict. in *repet. cap. Raynuitius, v. & uxorem nu. 36.* Ioan. Redin. in *tract. de majest. Princip. v. non armis solum decoratam par. 2. num. 162. & seq.* ubi nititur hanc opinionem tueri rationibus, & autoritatibus.

Alii verò quam plures arbitrantur, Clericos teneri tantum edito laicali vi directiva rationis, ita ut propterea possint quidem à Curia seculari armis spoliari, sed non puniri, etiam civiliter, cum hoc sit jurisdictionis, idèdque pœnam esse petendam à Iudice Ecclesiastico tantum. Hujus sententiæ sunt Ioan. de Platea in *S. item lex Julia instit. de public. judic.* Ioan. Lup. in *repet. cap. per vestras in 2. not. S. 1. nu. 13. de donat. inter vir. & ux. Afflict. in constit. Intentionis num. 1. in fin. de illicit. port. armor. Covarr. præct. quest. 33. num. 8. & var. resol. cap. 20. in fin. lib. 2. Menoch. de arb. cas. 394. num. 31. & seq. Clar. in *S. fin. quest. 36.* ubi testatur, hanc esse magis communem opinionem, Sor. in *4. dist. 3. quest. 2. art. 2. concl. 4.* & Farinac. de *arm. quest. 8. n. 96.**

Horum plerique probant usque ad eòd licere familiæ seculari Clericos cum armis deprehensos absque metu excommunicationis apprehendere, atque armis spoliare, ut nec deinde teneantur eadem arma restituere Iudici Ecclesiastico, uti opinantur Covarruvias, Clarus, & quidam alii locis citatis, ubi præcipuè Covarruvias ita inquit: *Censeo, Clericum quemcumque arma prohibita portantem posse per secularem Iudicem, & ministrum laicæ jurisdictionis armis his spoliari, & privari absque ullo metu excommunicationis. Hoc enim ad secularem Iudicem, & Reipublicam rectorem dubio procul pertinet, nec compelli poterit Iudex secularis à Iudice Ecclesiastico arma illa restituere. Siquidem laica lex arma prohibere potuit, eaque prohibitio Clericos etiam complectitur, ut probavimus superius. Et licet non possit Iudex secularis punire Clericum, arma prohibita portantem, pœna etiam pecuniaria, ipsa tamen arma, quibus armatus deprehensus Clericus est, iustissime potest idem auferre, nec est lex divina, vel humana, qua contrarium probet. Imò hac consuetudo, aut tacita juris*

permissio sanctissima est, atque in maximam vergit Reipublicæ utilitatem. Ita Covarruvias, cujus verba multa, ratio nulla.

4 Hæc opinio supponit illud principium, quod lex civilis generaliter lata ob bonum publicum, & commune tam laicorum, quam Clericorum utilitatem, etiam Clericos comprehendat, saltem vi directiva, & ex vi dictaminis rationis, cum & ipsi sint cives, ac membra Reipublicæ. Quod docuit Gloss. in can. generaliter v. necessarii 16. qu. 1. Salic. in aurb. cassa num. 12. C. de Sacros. Eccl. Calder. conf. 2. col. 3. de for. compet. Barbat. conf. 1. col. 12. lib. 3. Abb. in cap. non minus col. fin. de immunit. Eccles. Paul. de Castr. in l. ad instructionem, C. de Sacros. Eccl. Nat. conf. 311. num. 4. Gulielm. de Benedict. in d. cap. Raynuius d. v. num. 70. Bellam. conf. 45. in princip. post Innocentium inter consilia ejusdem Bellameræ conf. 46. num. 4. & 47. Idque aliis relatis comprobatur Fagnan. in tract. de just. & valid. censur. Pauli V. part. 3. vers. Quanto arguitur. Idedque Cardinalis Bellarminus tom. 2. contr. lib. 1. cap. 28. an Clerici sint liberi à jugo potestatis secularis in secunda propositione, cum primum docuisset, Clericos quoad vim rationis directivam, non autem coactivam ligari constitutione Principis, jubentis neminem noctu armis incedere, subdit deinde. Nam Clerici præterquam quod Clerici sunt, sunt etiam cives, & partes quædam Reipublicæ politice. Igitur ut tales vivere debent civilibus legibus. Non sunt autem alia, quam quæ à Magistratu politico lata sunt, Valentia tom. 4. disp. 9. quest. 5. punct. 4. in princ. Igitur illas Clerici servare debent, alioquin magna confusio, & perturbatio in Republica oriretur, si Clerici non servarentur politice leges in rebus humanis, & politicis. Hæc Bellarminus.

5 Hæc tamen non carent difficultate. Nam in contrarium urget textus in l. placei, C. de Episcop. & Cleric. ubi dicitur, Clerici cum publicis actionibus, vel ad Curiam pertinentibus, cujus corpori non sunt annexi, nihil commune habeant. Per quem textum Abb. n. d. cap. non minus in fin. de immunit. Eccles. tenet, Clericos non esse de universitate laicorum, & allegat Innoc. in cap. Dilecta de excess. Pralat. & sequuntur Thom. Parpal. in rep. d. l. Placei, & Ioan. Maur. in l. un. C. de mulier. in quo loco lib. 10. Quod absque dubio procedit in odiosis, in quibus Clerici non comprehenduntur appellatione populi, cap. sententiæ excommunic. in 6. & est communis opinio, ut restatur Dec. in cap. Ecclesia Sancta Maria nu. 36. de constit. Licet secus sit in favorabilibus, cap. dilecti de for. compet. ibique Abb. nu. 3. in 2. notab. Anch. Imol. & Abb. n. cap. 1. de præben. Præpos. in can. de iis 12.

6 Verum esto sententia Covarruvias, & aliorum sit vera in ea parte, in qua affirmat, Clericos ligari edicto Principis, ex dictamine, ac vi directiva rationis tantum, ut & nos alibi diximus. At certè nullo jure defendi potest in alia parte, in qua vult Clericos posse à Curia seculari apprehendi, atque armis spoliari. Nam aut executor, vel officialis Curie secularis apprehendit Clericum, eumque armis vi spoliatur de facto, & tanquam privata persona, & tunc non excusatur à violenta manuum injectione. Quia sicut non liceret alteri privato Clericum sistere, repellere, dimovere, aut aliquid ex ejus manibus per vim abstrahere absque incurso censurarum Canonis, Si quis suadente, 17. qu. 4. ut illic omnes notant & in cap. Pervenit, & in cap. Iva nos de sententiæ excommunic. ita nec licebit hoc ministro seculari, si de facto & tanquam privatus procedat per textum in cap. Si vero 1. in fine de sententiæ excommunic. cui responderi non potest, ut inquit Aretin. in cap. Cum non ab homine de jud. Vbi propterea miratur de Doctoribus contrarium asserentibus contra casum illius decretalis, & cum eo sentit Felin. in d. cap. Si vero num. 2.

7 Si autem Clericum sistat, & armis privet, tanquam officialis, & executor Curie secularis, tunc negari non potest, quin hujusmodi actus sit jurisdictionis, cum procedat à Curie ministro, tanquam ministro; & de manda-

to Iudicis secularis. Executio enim est pars jurisdictionis cap. Si delegatus de offic. deleg. in 6. Ioan. de Anan. in c. Significasti in fin. eod. iii. Quinimodò quo ad personas aliquas non subditas in multis casibus jura permittunt cognitionem, sed non executionem, ut l. à Divo Pio, ff. de re jud. Gloss. 1. in Clem. 1. de for. comp. fuscè Anchar. in c. Eam qua num. 15. de reg. jur. in 6. & patet ex notatis ab Innoc. in d. cap. Significasti in fine. Quare palam est, tam ipsum executorem, qui Clericum armis spoliatur, quam Iudicem mandantem incidere in excommunicationem statutam in c. ut fama de sententiæ excommunic. & in Bulla Cœnæ can. 17. ut in specie advertit Navarrus, Magister Covarruvias in Man. cap. 27. n. 71. & Bellarm. loc. alleg. in 2. propositione.

Neque urget ratio, quod Clerici sint membra Reipublicæ civilis & quod non deceat eos publicam tranquillitatem perturbare. Nam hæc ratio solum concludit, eos teneri ex rationis dictamine ad observantiam legis secularis, ut sentent Auctores postremò citati. Sed inde non potest inferri, ut si eam non observent, sint eis arma auferenda per familiam secularem. Habent enim suos Iudices Ecclesiasticos à quibus apprehendi, armis spoliari, ac pro modo culpæ coerceri, & puniri valeant. Vnde opinio Covarruvias, tanquam periculosa ob metum censurarum, minus vera, & quæ adversatur Ecclesiasticæ libertati, nullo modo est sequenda in praxi, nec eam sequi solent Iudices timorata conscientie cum præsertim non desint Auctores, maxime ex recentioribus, qui eam refellunt. Vide Suar. lib. 4. defens. cap. 34. n. 14. & Delbene de immunit. cap. 9. dub. 7.

Cæterum ut edictum Magistratus secularis arma prohibentis obliget Clericos vi directiva rationis, non tamen hinc sequitur, ut Episcopus non possit ex justa causa licentiam deferendi arma eodem edicto prohibita, suis subditis impertire.

Neque enim fas est Clericis Iudicem secularem adire pro hujusmodi licentia obtinenda, à quo Iure divino, & humano exempti sunt, ut alias probavimus. Et cum Princeps secularis possit eam suis subditis in suo territorio tribuere, nulla ratio suadet, cur non idem liceat Episcopo, cum & ipse habeat merum imperium in sua diocesi, can. Si quis Episcopus, ibique Gloss. v. quia alibi 1. qu. 7. Gundital. de heret. quest. 11. n. 16. & seq. Idedque posse Episcopum hujusmodi licentiam concedere, supponit Præpos. in can. Clericum 50. dist. Marfil. in pr. crim. §. pro complemento sub n. 4. & Guidopap. dec. 437. n. 7.

Cum itaque Episcopus possit hanc licentiam impertire, manifestum etiam est non legem laicam prohibentem, sed Ecclesiasticam concedentem esse quoad Clericos observandam. Neque enim est habenda ratio legis secularis, quando opponitur Canonice, c. 1. ubi Glossa, & Doctores de nov. oper. nunc. Berol. conf. 196. n. 23. lib. 1. & in specie Bellarm. d. n. 1. cap. 27. pro pos. 2. ubi affirmat Clericos, ne vi quidem directiva rationis ligari hujusmodi lege civili, quando adversatur Ecclesiasticæ. Atque ita cum pugnent hoc casu prohibitio laici, & concessio Ecclesiastici, lex utriusque observanda erit quoad suos subditos, Gloss. in cap. possessor de reg. jur. in 6. & ibi Ioan. And. in Mercur. Batr. in cap. Clerici n. 12. ibique Abb. n. 2. de judic. Felin. d. cap. Ecclesia S. Maria n. 43. de constit.

Neque obstat, quod cum Princeps secularis possit suo edicto Clericos ligare, saltem ex rationis dictamine, poterit quoque illos à nexu hujusmodi obligationis absolvere, atque ita licentiam deferendi arma concedere, cum eadem sit solvendi, ac ligandi potestas, can. Verbum de pœnit. dist. 1. cap. Cum inferior de major. & obed. Federic. de Sen. conf. 14. num. 4. in 2. qu.

Nam respondetur, Clericos duobus modis ab hujusmodi edicto absolvi posse. Primo cum Princeps generaliter revocat legem, quam condiderat de armis non deferendis. Et tunc non est dubitandum, quin etiam Clerici sint soluti à lege, cui ex vi rationis subjiciebantur; sublata enim est vis legis ex ipsius conditoris revocatione, Gloss.

Gloss. can. in istis §. leges 4. d. Bartol. in l. omnes populi in fm. de just. & jur. Gloss. & Doctores in cap. 1. de constit. ubi Dec. num. 37.

- 14 Secundò absolvi possunt Clerici à dicta obligatione nominatim, cum scilicet Princeps relaxat legis vinculum in specie quoad Clericos per concessionem licentiæ, & hoc non licet. Quia quæcumque lex secularis, quæ specialiter, & nominatim de Clericis, vel rebus Ecclesiasticis statuit, etiam si in eorum favorem sit lata, nulla est defectu potestatis, ut probat textus expressus in d. c. Ecclesia S. Mariae, illis verbis, *Quod Ecclesiarum etiam respiciat commodum, & favorem.* Ergo quemadmodum non possit laicus Clericis nominatim prohibere armorum delationem, ita nec poterit illis hanc licentiam speciatim impertire, cum utroque casu careat jurisdictione, à qua potestas statuendi dependet, l. fin. ff. de jurisd. omn. judic.
- 15 Quod evidenter alia etiam ratione probatur. Nam non est dubitandum, quin usus armorum lege Canonica sit Clericis interdictus. Id enim sancitum est in cap. Clerici, ubi Gloss. & omnes de vit. & honest. Cler. in Clem. 1. eod. tit. & in can. Clerici, & seqq. 13. q. 8. Quod latius prolequitur Marfil. in pr. crim. §. pro complemento hujus operis n. 1. & seq. & Menoch. de arbitr. cas. 394. n. 31. Itaque, si admittamus, Clericos ligari etiam edicto laicali de armis non deferendis, manifestum erit, illis constringi hæc in re duplici vinculo obligationis, idest civilis, & canonici. At Princeps secularis quamvis tollere possit vinculum à se injectum sublata suæ legis obligatione, nulla tamen ratione poterit eximere Clericos, sibi alias non subditos ab obligatione Juris Canonici; facultas enim, & juxta causa super hoc jure dispensandi non secularibus potestatibus sed Ecclesiasticæ tantum est à Christo Domino attributa, cap. translatio, ibique Abb. in summ. & cæteri de constit. & habetur 96. dist. per tot. Doctores in cap. per venerabilem, qui fil. sint legit. Specul. in tit. de legat. §. postremò cum aliis adductis per Ruin. cons. 75. num. 2. vol. 3.
- 16 Ex his omnibus patet, Clericis nihil prodesse licentiam cum armis incedendi à seculari potestate impertitam; sed opus esse, ut nexus jure Canonico injectus ab Ecclesiastico Iudice relaxetur.
- 17 Quod verò ad secundum censeo similiter, familiam Episcopi quovis genere armorum impunè uti posse pertinè, ac familiam Curia secularis. Nam lex civilis prohibens generaliter usum armorum, C. ut armorum usus lib. 1. & in rubr. de Fabric. eod. lib. & in auct. de arm. §. Si autem, non comprehendit familiam Episcopi, ut scripsit Bald. in l. 3. §. ait enim. ff. de offic. Præf. Vigil. ubi ex textu illo: nota, inquit, *Officiales communes posse, ac debere portare arma. Et idem puto de familia Episcopi, cum ipse habeat imperium in sua diœcesi.* Et sequuntur Marfil. loc. cit. num. 5. Socin. reg. 30. in 1. fall. Barbat. de Cardin. leg. quest. 5. num. 17. Amed. de syndic. num. 92. ubi propterea reprehendit quemdam Iudicem, qui jussum capi familiarem Episcopi pro delatione armorum, & Menoch. d. casu 394. num. 6.
- 18 Quæ conclusio iidem ferè nititur fundamentis, quibus primæ quæstionis solutio. Nam cum familia Episcopi sit exempta à jurisdictione seculari, sitque de foro Ecclesiæ, cap. fin. ubi omnes de offic. Archid. Dec. in cap. Cum non ab homine n. 4. de jud. & de communi testatur Abb. in cap. 2. num. 6. de for. comp. & nos in tom. 1. tenetur servare legem Episcopi usum armorum concedentis, non edictum laici prohibentis.
- 19 Neque his obstat, quod Episcopus pro executione justitiæ debeat implorare auxilium brachii secularis, can. administratores, & can. Principes 23. q. 5. & quod, sicut pro spiritualibus debent Principes recurrere ad Ecclesiam, ita intemporalibus debeant Prælati recurrere ad Principes seculares, can. Cum ad verum, & can. Imperator 96. d. Nec promiscuis actibus sunt eorum officia perturbanda, l. Consulta divalia, C. de testam. Pulchrè Oldrad. toto cons. 83.
- Quia respondetur, hoc idem observari inter seculares 20 Iudices, ut unus imploret auxilium alterius, ubi vires ipsius non sufficiunt ad exequendum, quod sibi incumbit per textum in l. Si quis in hoc genus, C. de Episc. & Cler. sed & Iudices seculares in subsidium invocant auxilium Ecclesiæ, ubi per se non possunt suos subditos coercere, ut notat Innoc. in c. Licet ex suscepto de foro comp. Ergo hinc non benè inferitur, ut Ecclesia non habeat potestatem exequendi etiam per suos ministros.
- Et propterea jura non statuunt præcisè, ut Episcopus 21 teneatur implorare brachiumulare, sed adjectis verbis: *Si opus fuerit, ut in cap. 1. ibi, Et cum opus fuerit publicum convocent auxilium, de offic. Ordin. in cap. periculofo, §. ult. in invocatio, si opus fuerit, de stat. Regul. in 6. innovato à Concilio Tridentino in cap. sess. 25. de Regul. & sæpè alibi.* Per quod insinuant, esse arbitrarium Episcopo ad brachii secularis invocationem confugere, cum sibi vires non suppetunt ad justitiam exequendam.
- Minus obstat, quod Ecclesiæ sit interdicta executio gladii temporalis, cum Petro Dominus dixerit: *Convertite gladium tuum in locum suum, ut legitur, & notatur in cap. novu. de judic. & in summ. 23. qu. 8. & arma Clericorum sint lachrymæ, & orationes, Can. Convenior, ead. caus. & quest.*
- Nam Ecclesia non habet gladium materiale ad mor- 22 tem alicui inferendam, vel membri mutilationem. Et in hunc sensum accipienda sunt jura in contrarium adducta ut plenè notatur in d. c. Cum non ab homine de judic. & in c. Novimus de verb. signif. At secus est ad exequendam justitiam sibi incumbentem, ut patet ex Clem. 2. §. fin. de heret. ubi tribuitur facultas Inquisitoribus hæreticæ pravitatis, ut possint armatos officiales habere. Ex quo innuitur, penes Ecclesiam esse hanc potestatem utendi officialibus armatis in criminalibus ad suum forum pertinentibus. Alioquin non potuissent ea Inquisitoribus concedere, facitque ad id ex ravag. Vnam Sanctam de major. & obed. Atque ita contrarias oppositiones Abbatis in d. cap. Significasti de offic. deleg. diluit Gundisal Villadieg. de heret. d. quest. 11. nu. 6. subledens sic observare communem usum. Legendus item Delbene de immun. c. 4. dub. 15. sect. 2. & d. c. 10. dub. 8. & 11.
- Accedit, quod ex decreto S. Concilii Trid. cap. 3. sess. 25. 23 Episcopus, antequam utatur gladio excommunicationis debet ad executionem realem, vel personalem, etiam contra laicos procedere per suos proprios, vel alienos executores. Quod necessariò supponit eum posse uti officialibus armatis, cum personarum distinctio, vix, ac ne vix quidem fieri possit sine ministerio armorum.
- Neque vero hac in re videtur hodie subesse ulla diffi- 24 cultas. Nam, etsi olim esset opinio ab aliquibus contraversa in d. c. Cum non ab homine de jud. an liceret Episcopis habere familiam armatam, nihilominus S. Congregatio Episcoporum jam sæpius probavit sententiam Episcopis faventem, veluti gravioribus auctoribus, & solidioribus rationibus munitam, censuitque, Episcopum non solum posse, sed debere etiam habere familiam armatam immunitate Ecclesiastica gaudentem. Idemque respondit S. Congregat. Concilii, ab Episcopo Sorano consultata sub die 13. Novembris 1613. Quamobrem non videtur amplius dubitandum, quominus possit Episcopus usum armorum cujusvis generis suis officialibus pro executione justitiæ concedere ad instar Principis secularis.
- Eandem sententiam in familiaribus Episcopi etiam 25 non necessariis pro executione justitiæ probavit Curia Romana in casu Republicæ Lucanæ. Nam Vexilliferi, Antiani, Ministri, & Officiales, qui pro tempore existerant, denunciati fuerunt excommunicati ab Episcopo Civitatis Castellii commonitorio Apostolico in vim specialis facultatis desuper habitæ per litteras in forma Brevis sub die 23. Februarii 1640. Civitas veto cum universo dominio Lucano supposita fuit Ecclesiastico Interdicto propterea quod duos familiares Cardinalis Episcopi cum armis deprehensos, & duos ejusdem Cardinalis fratres

germanos in depressionem, & violationem Ecclesiasticæ libertatis carceribus mancipaverint, & eundem Commissarium ab Urbano VIII. illuc allegatum admittere recusaverint, ut in sententia declaratoria sub die 29. Martii, & in alia interdictoria 5. Aprilis 1640. Confert textum in l. 1. §. Sed & si qua leges, C. de ver. jur. enuel. & dicta per Card. Zabarel. conf. 136. num. 1. per Lap. alleg. 55. n. 3. Delbene locis supracitatis, & nos alibi.

27 Porro regula est; quod non licet laico capere Clericum, nec captura est valida, Pro quo est textus in c. Si verò de sentent. excomm. & in cap. 2. v. distringere de foro comp. facitque Gloss. in can. Si quis suadente 13. q. 4 ubi si laicus hoc faciat, incidit in illum Canonem.

28 Et licet Abbas in cit. c. Cum non ab homine de judic. dicat, quod si laicus, non esset in dolo, puta quia non caperet eum, suadente diabolo, tunc non esset excommunicatus, & propterea tradunt recentiores cum ipsa Rota Romana, quos alibi adduxi, quod quælibet causa excuset laicum, ex qualibet causa etiam injusta excusat à dolo, l. igitur, ff. de liber. caus. notaturque in l. plagii, C. ad leg. Fab. de plag. Excommunicatio autem non infligitur, nisi existenti in dolo ad tradita per Joan. Andr. in cap. quanta in fin. de sent. excomm. Undè mediator simoniæ non esset excommunicatus si nesciret, vel aliter non esset in dolo. Et ita limitatur Extravagans Pauli Secundi: *Quam detestabile de simon.*

29 Id tamen posset procedere in foro animæ, at in foro Canonico videtur, quod sufficiat dolus præsumptus, ut probatur in d. cap. quanta v. interpretatur, & satis est ex mente Felini. Pro quo etiam facit Gloss. in cap. Si Clericos v. injuria de sentent. excomm. in 6. ubi quis, licet non sit in dolo, tamen si indebitè aufert equum Clerico, est excommunicatus, & lex videtur præsumere dolum.

30 Nec obstat, quod quælibet causa in isto casu excuset. Nam ubi aliquis delinquit contra ea, quæ sunt prohibita jure divino, tunc non excusatur à dolo, nisi probaverit justam causam, ut per Salic. in l. Senatus, Cod. de his qui sibi in text. Imol. & Raphaelere in l. ex consensu, §. fin. ff. de apell. Alex. conf. 103. col. penult. to. 1. Laicus autem est prohibitus, etiam jure divino per illud: *Nolite tangere Christos meos.* Et quia immunitas & exemptio Ecclesiastica est de jure divino, ut per Felin. in c. 2. de major. & obed. & est communis opinio, ut supra, & alias diximus, & confirmatur ex d. c. Si quis suadente, §. committant. Ibi autem nesciendo committunt, aut negligendo violant, & sic ignorantia punitur, in quam cadit dolo. Et propterea videtur, quod laicus in supradicto casu esset excommunicatus, tanquam sit in dolo præsumpto. Quod etiam confirmatur tribus rationibus.

31 Prima, quia qui se ingerit, præsumitur in dolo, lib. spadonem, §. fin. ff. de excus. iur. Quia videtur hoc in contemptum facere, ut per Abb. in cap. Intelleximus in penult. col. de judic.

32 Secunda, quia quando aliquis facit illud, quod est de genere prohibitorum, licet aliquo singulari casu permittatur, tamen præsumitur in dolo, & sic est excommunicatus, nisi ipse probet contrarium, l. si non convitii, Cod. de injur. Bald. in l. dolum, C. de dol.

33 Tertia quia qui facit, quod non debet, præsumitur in dolo, l. si procuratorem, §. fin. l. dolum ff. mand. Paul. de Castr. in l. ubi exigitur in princ. ff. de eden. Ideoque si laicus capiat Clericum, præsumitur in dolo, & consequenter est excommunicatus, nisi capiat justis de causis. In foro vero animæ iste præsumptus dolus non attendetur, si verè non intervenisset. Pro quo facit, quod notat Io. Andr. in cap. Is, qui sedem de spons. ubi dicit, quod jura, quæ se fundant super præsumptionibus, non habent locum in foro animæ.

34 Hæc tamen regula limitatur primo, nisi laicus caperet Clericum de licentia ejus Episcopi, cap. ut fama de sentent. excomm. cap. si Clericos, cod. iii. in 6.

35 Sed quid si Episcopus daret generalem licentiam Judi-

ci seculari, ut possit capere quoscumque Clericos facinorosos, & sibi præsentare? Butrius in d. cap. Cum non ab homine ait, quod tali casu laicus, qui caperet Clericum non esset excommunicatus. Id tamen Anchar. in reg. juris ea, quæ in 21. q. & Aretin. in d. cap. Cum ab homine iniqui non esse verum, nisi in casu, quo Clericus reperitur in flagranti crimine, ex quo tunc potest capi sine aliqua cognitione, alias minimè. Quia, ut aliquis capiatur, debet præcedere aliqua cognitio circa præsumptiones, & indicia ut notatur in l. 2. C. de exhib. reis, & per Gloss. in Clem. Pastorialis v. de more de re jud. Ista autem cognitio non potest demandari per Episcopum laico, cap. 2. de re jur.

Posset fortè sustinere opinio Butrii. Quia textus in 36 d. cap. Si Clericos, & in d. c. ut fama, habet locum etiam in tali casu per rationem ibi positam. Nec videtur, quod in Ordinario, qui velit capere Clericum, sit necessaria ista cognitio, ut per Gloss. in c. fin. de accus. in 6. Sed sufficit quædam levis præsumptio, quæ potius videtur esse facti, & potest competere laico, ut notatur in cap. de procur. Præterea, licet Index adhibuerit hanc cognitionem, captura tamen de se tenet, nec est ipso jure nulla. Ergo laicus non erit excommunicatus. Episcopus vero non debet dare licentiam Curia seculari capiendi Clericos indecentes de nocte, ex S. Congregatione super Episcop. in Castellanetensi 13. Julii 1602. nisi de speciali mandato propter vagantium etiam Regularium multitudinem ex eadem Sacra Congregatione in Ravennatensi 12. Septembris 1594. Maximè si inventi fuerint in habitu seculari, eadem Sacra Congregatione 13. Septembris ejusdem anni.

Secundò limitatur in casibus, in quibus potest Clericus 37 verberari juxta c. 3. de sent. excomm. quia à fortiori poterit capi, ut ducatur ad suum Indicem. Ita tenent Io. Andr. Abbas, & alii in d. c. Cum non ab homine, arg. l. Nec in ea ff. de adult. Sed notandum, quod verberare, & capere aliquem in isto casu, videntur esse diversæ speciei. Unde tunc non procedit regula, quod cui licet plus, liceat quod est minus secundum Ioan. Andr. in c. pænis de l. jur. in 6. quem allegat Aretin. in l. 2. in fin. ff. de legat. 1. & probatur in l. solemus, ff. fin. ff. de judic. facitque cap. cui de non Sacerdotalibus de præbend. in 6. quod autem sint diversæ speciei probatur, quia verberare respicit actum privatum, ducere in carcerem respicit actum publicum, l. 1. Cod. de priv. carc. Potest tamen responderi, tenendo, quod dictum Ioan. Andr. non sit verum, prout etiam tenuit Dec. in d. cap. Cum non ab homine, & sic quod valeat regula generaliter, quod cui licet plus, liceat quod est minus, quam vis sint diversæ speciei, l. in suis in fin. ff. de lib. & posth. ubi lex, quod quis possit occidere, extenditur tanto fortius, ut possit exhæredare.

Et licet respondeatur, quod ibi est lex ipsa, quæ extendit 38 attamen ratio habet locum, ut etiam possit fieri extensio ab homine. Et pro hac opinione est casus in l. ex eo, C. de arg. in reb. lib. 12. ubi dicitur, quod absurdum est in eum posse criminaliter ferre sententiam, cujus de nulla re pecuniaria possit judicare. Ecce ergo, quod textus arguit ad diversam speciem.

Neque obstat d. l. solemus, ff. fin. quia ibi latrunculator 39 videtur excipi pro Iudice ad cujus officium spectat inquirere, & judicare latrones, non autem generaliter pro quolibet Iudice criminali. Vnde cum habeat jurisdictionem distinctam, meritò non cognoscit in causa pecuniaria.

Et ex hac limitatione infertur, quod liceat mihi ne- 40 dum me defendere ab insidiatore juxta l. ut vim de just. & jur. sed etiam eum capere propria auctoritate, & ad Iudicem ducere, & captura tenebit. Id probatur ex mente Doctorum in dict. can. Cum non ab homine, dum allegant textum in d. c. 3. de sentent. excomm. & confert, quod notat Bald. in repet. l. 1. in 3. quest. C. unde vi, ubi dicit, quod licet mihi pro defensione rerum mearum capere aggressorem, ne fugiat, & ducere ad Iudicem; & sequitur l. l. in d. l. ut vim col. 7.

- 41 Tertio limitatur, ut Clericus possit capi per laicum, ut committendum delictum prohibeatur secundum Abb. in d. cap. Cum non ab homine, & sequuntur alii. Nam spectat ad publicam utilitatem, ut delictis obvietur, can. fornicatio, can. non inferenda 23. qu. 3. quia agitur de publica utilitate, ut quis coniciatur in carcerem, etiam non expectato præcepto Iudicis, l. generali, C. de decur. lib. 10. Imò in illo casu delinqueret laicus, nisi prohiberet, can. non est innocentia 23. qu. 3. Gloss. in cap. 2. de heret. cum similib. Et in tali casu si socius interficiat Clericum se præparatè ad mortem sui socii, non erit excommunicatus juxta Innoc. & Anchar. in d. c. 3. de sent. excommunic.
- 42 Et istam limitationem intellige, quando aliàs commode delictum non posset impediri; nam ratio Doctorum aliàs militaret. Item intellige, ut procedat etiam in delicto præsumpto, puta, quod quis reperiat de nocte. Quia qui malè agit, odit lucem, cap. consuluit de offic. deleg. secundum Abb. & alios d. cap. Cum non ab homine. Quod puto esse verum ubi subesset verisimilis conjectura, quod iste Clericus iret ad committendum aliquod delictum, quia reperiretur armatus, vel indutus vestibus laicorum. Est enim præsumendum contra tales, qui prohibita faciunt, ut notatur in l. si non conviuii, C. de injur. in l. si qua, C. de Episcop. & Cler. Et qui portat arma, præsumitur habere malum animum secundum Bald. in c. 1. Si quis rusticus de pac. ven. in usib. feud.
- 43 Sed pone, quod Clericus repugnet capientibus; estne laico licitum eum verberare, quando aliter non permittit se duci? Videtur affirmativè respondendum per textum in d. c. si Clericos, dum tamen modus non excedatur, & in d. cap. ut fama in ultimis verbis. Quod videtur esse de mente Ioan. Andr. in d. cap. si Clericos. In contrarium videtur esse textus in cap. universitatis de sententi. excommunic. ubi Clericus, qui potest capi per laicum de consensu Episcopi, tamen potest etiam eo cõsentiente verberari. Sed responderetur, quod hic textus procedit, quando quis verberaretur principaliter ad correctionem, vel vindictam, secùs in casu nostro, in quo verba veniunt in consequentiam rei licitæ, quia prohibet se capi.
- 44 Quartò limitatur, quando esset verisimilis suspicio, quod Clericus fugeret, & sic delictum remaneret impunium. Nam & tunc publicè interest, ut talis delinquens capiatur. Ita Abb. in d. cap. Cum non ab homine, & est communis opinio, ut ibidem per Felin. & Bart. in l. si quis in servitute, ff. de furi. cum aliis.
- 45 Contrarium tenent Aretinus, Sículus, & Decius in d. cap. Cum non ab homine, & Alex. in d. l. si quis in servitute in Apostil. ad Bartol. & pro eorum opinione videtur stare text. in d. cap. 3. de sententi. excommunic. ad quem respondet Decius. Sed de hac re inferiùs.
- 46 Secundò videtur urgere textus aliter eum inducendo, quam alii faciunt in d. c. fama. Nam ille textus in principio loquitur, etiam quando suspicio est, quod Clericus fugiat. Vnde cum prosequatur in text. laici verò, & c. debet intelligi etiam in casu, quo sit Clericus suspectus de fuga, quia ista adversativa verò repetit eandem qualitatem secundum Bald. in l. omnes populi ff. de just. & jur. Alex. in l. filius à patre col. 10. ff. de lib. & posth.
- 47 Tertio contra istam opinionem videtur facere, quod licet Clericus deprehendatur, non tamen est verisimilis præsumptio, quod fugiat, ex quo laici non poterunt perhibere testimonium contra illum, immò reiciuntur, c. de cetero de testib.
- 48 Contra eandem opinionem etiam inducit Alexander textum in d. cap. Universitatis, ubi etiam in casu necessitatis Abbas non potest facere verberari Clericum à laico. Ergo non debet licere laico capere sine licentia.
- 49 Item moveretur, quia non est verum, quod delicta fugiente Clerico remaneant impunita, ex quo poterit procedi adversus ejus bona, fietque remissio ad petitionem Iudicis, Clem. Pastoralis de re judic. Et has rationes etiam adducit Aretin. in d. cap. Cum non ab homine de judic. & Dec. ibid. quia ratio Abbatis non videtur vera, quia est talis laicus in tali casu non incidat in Canonem si quis suadente, ex quo cessat dolus, tamen non sequitur, quod captura teneat.
- Puto, communem opinionem esse veriorem, pro qua sententia defendenda considerandum est, quod textus in d. cap. ut fama, & in d. c. si Clericos, sine dubio concedunt fieri talem capturam de mandato Episcopi sui. Vnde inferitur, quod etiam possit fieri sine mandato, dummodò Episcopus suus ratificet, cap. ratihabitionem cum ibi notatis de reg. jur. in 6. & quod notat Abb. in cap. quod sicut de elect. Vnde quando laicus videt Clericum suspectum de fuga, potest verisimiliter cogitare, quod mens Episcopi est, ut talis capiatur, ne fugiat, & quod si scivisset, dedisset sibi licentiam. Quare meritò sufficit ratihabitione. Quod probatur aliquibus similibus.
- Primò per id, quod notat Bald. in cap. Cum omnes, de 51 constit. ubi per illum textum dicit, quod potest Capitulum facere aliquam utilem constitutionem etiam Episcopo absente de rebus Ecclesiæ. Quia in tali casu verisimile est, quod consensisset, cum justam causam dissentienti non haberet.
- Secundò facit, quod notat idem Bald. in l. tale pactum, §. si ff. de pact. ubi ait quod in quacumque materia sit talis extensio, ut habeatur pro facto illud, quod quis fuisset verisimiliter facturus, si de eo casu cogitasset. Idem notant recentiores in l. Barbarius, ff. de offic. Præsid.
- Tertio, quia quando utiliter agitur, præsumitur, vel est, ac si processisset mandatum secundum Abbatem in cap. Cum pro causa fin. de procur.
- Quartò per textum, ibique Gloss. in cap. fin. de poenit. §. & remis. ubi quando dilatio esset periculum allatura, prout in hoc casu, nõ est expectanda licentia Superioris. Quo spectat id, quod notat Gloss. in l. nullus, C. de Iudicis.
- Quintò adduco, quod voluit Bart. in l. de pupillo, §. si Praiori in ult. col. ff. de oper. nov. nunc. ubi per illum textum dicit, quod si fiat injuria rustico, & ipse protestetur ex parte Prætoris, & ad eum iter arripiat, habetur ac si à principio fecisset protestationem cum auctoritate Iudicis, & idem est in nunciante novum opus, ut ibi per eum.
- Non obstant allegata in contrarium. Et primò non obstat d. cap. 3. de sententi. excomm. quia ibi, dum dicitur, quod non licet Clericum deprehensum in adulterio mulieris extraneæ verberare, vel capere, fateor esse verum per se, sed si ceperit, & duxerit ad Episcopum, & Episcopus ratihaverit expressè, vel tacitè, retinendo eum in carceribus, cetera ratio textus, quia non ipse deprehensor, sed Episcopus ipse videtur cepisse, cap. pen. de sententi. excomm. in 6. quamvis etiam textus in d. cap. 3. non videatur loqui, quando Clericus captus fuit, ut duceretur ad Iudicem. Quid enim si eum cepisset solùm, ut infamaret eum coram populo?
- Neque obstat textus in d. c. fama. Quia sumus in casu exceptionis, dum ibi dicitur, dum tamen id de mandato, & c. Ratificatio enim equiparatur mandato per regulam juris antiqui. Vnde dispositio de uno loquens habet locum etiam in alio in qualibet materia, ut per Bartol. in l. 2. de leg. 1. & Doctores in auct. quas actiones, Cod. de Sacrosan. Eccles. Et ubi lex etiam requirit speciale mandatum, tamen sufficit ratihabitione, leg. quod si speciale mandatum, ff. de minor. per Bald. in l. si maritus, C. de procur. & in l. multum interest col. 3. Cod. si quis alteri, vel sibi per Iulian. l. si quis mihi bona, §. iustum, ff. de acquir. hered. facitque ad rem textus notabilis in cap. 1. de homic. in 6.
- Pariter non obstat, quod non sit verisimilis suspicio fugæ, ex quo laici non admittuntur ad testimonium contra Clericos in criminalibus. Quia hoc argumentum non est generale, & non procederet in notoriis. Item quando aliter delictum probari non posset, quia verisimiliter non adfuisset aliquis Clericus, ut per Abbatem, & Aretinum in d. cap. de cetero de testib. Præterea laici latentem faciunt indicium ad torturam, prout ibi dicitur. Hujus timore est verisimile, quod Clericus fugeret, ut per Bartol.

Bartol. in l. fin. in pr. ff. de bon. eor. qui sibi mortem consciv. & iuvat textus in d. cap. ut fama in princ. & Aretin. in d. cap. Cum non ab homine de iudic.

- 59 Item non obstat textus in d. c. Universitatis, quia facilius, permittitur carceratio, quam verberatio, ut per Doctores in d. c. Cum non ab homine. Item ille textus debet intelligi, quando Abbas potest facere verberari per alium Clericum, ne alias impunita remaneant delicta, ubi forte ille textus non procederet.
- 60 Non itidem obstat; quod iste Clericus poterit puniri aliis modis. Nam eo fugiente non considerantur illa remedia, ut probatur in d. cap. ut fama in princ.
- 61 Neque obstat responsio Decii ad rationem Abbatis. Quia dato, quod laicus non sit excommunicatus, tantò facilius poterit captura ratificari per Episcopum, ex quo laicus non afficitur pœna dicti Canonis, & sic actus non est omninò nullus causa notata per Innocen. in cap. Prudentiam de offic. deleg.
- 62 Quare tenenda est communis opinio, quæ clarius procedit in civilibus, veluti si Clericus fugiat propter debita. Nam tunc licet laico creditori eum capere, quia tunc agitur de eius interessè, ut tenuerunt Ioan. Andr. Ioan. de Lignan. Abb. & cæteri in dict. cap. Cum non ab homine de iud. argum. textus in l. ait Prator, §. si debitorem, ff. de his, qua in fraudem credit. Quia iste Clericus fugiens, ne satisfaciatur, est in delicto, undè potest capi, ut obviatur delicto committendo per supradicta secundum Siculum in dict. cap. Cum non ab homine.
- 63 Et confirmatur, quia valet argumentum de tempore, & loco ad personas, l. vinum, ff. si cert. per. l. si quis exheredato, §. ex quo, ff. de in iust. rupt. & irr. testam. Sed potest quis fugitivus capi tempore feriato in honorem Dei, ut est Glossa, communiter approbata in l. fin. C. de fer. vel etiam in loco sacro secundum quandam opinionem Ias. son. in d. l. vinum. Ergo idem in persona. Item quia fugitivus non potest opponere exceptionem incompetentiæ Iudicis secundum Anchar. cons. 192. Roman. cens. 242. Alex. in l. de papillo, §. si quis rivos de nov. oper. nunc. Roman. Ias. & alii in l. 2. ff. de iuris d. omn. Iud. quod ampliatur ita ut procedat nedum in ipso creditore, sed etiam in lociis & agentibus ipsius creditoris, cap. Olim de restit. spol. secundum Abb. & Aretin. in d. cap. Cum non ab homine. Ac etiam procuratoribus, quamvis creditor non adesset ut est Glossa in l. 1. v. ab his, C. ubi quis de ver.
- 64 Advertendum tamen est, quod ista conclusio secundum Siculum est dubia. Quia textus in d. §. si debitorem, non loquitur de captura personæ, sed de captura rerum tantum, & ita etiam notabiliter dicit nomen cons. 157. in ult. col. & fuit de mente Cyni in l. fin. de act. in princip. Pro qua opinione facit, quia difficilius conceditur captura personæ, quam rerum. Unde non valet pactum, quod liceat creditori capere debitorem propria auctoritate, secus de rebus secundum Alexandrum post alios in l. alia, §. eleganter, ff. sol. matr. Aretin. in l. nemo potest in princ. ff. de leg. 1.
- 65 Præterea & fortius videtur obstare alia ratio. Nam Clericus non potest regulariter capi, & detineri in carceribus pro debito pecuniario, c. lasor de pign. c. Odoardus de solut. Ioan. Andr. in d. c. Si Clericos de senten. excommunic. in 6. Doctores in l. miles in princ. ff. de re iud. Unde, si prædicta limitatio esset vera, sequerentur, quod capi Clericum à laico sit unum speciale, & ut capiatur pro debito civili, est aliud, & tamen plura specialia simul non concurrunt, l. Si quis rem, ubi Bartol. ff. de pollic. & Doctores in l. si is, qui pro empt. in l. ult. q. ff. de usucap.
- 66 At tenendo communem opinionem adhærendum est supradictæ rationi, quod iste Clericus fugiens sit in delicto; unde licitum est laico eum capere, quia in effectu dicitur obviare delicto, quod sua interest, ne committatur.
- 67 Et ex hoc infertur responsio ad aliam rationem. Nam licet regulariter Clericus non debeat in carceres detruhi pro debito civili, tamen istud non procedit in casu nostro, in quo ultra debitum agitur de evitando delicto, &

sic non est aliquod speciale, quod Clericus conjiciatur in carceres pro debito civili, cui sit annexus dolus; arg. cap. gravis de depos.

Atque ex hoc videtur, quod possit limitari textus in d. c. Odoardus de solut. ut nec procedat, quando talis Clericus esset in dolo. Et propterea in illo textu consideratur illa qualitas, quod Clericus de plano recognoverat debitum. Nam si scienter negasset, & deinde fuisset convictus, non videtur, quod ille textus procederet; ex quo lex præsumit adversus talem, l. sed hoc ita, ff. de re iud. l. si dubitet, §. 1. ff. de fideiuss. l. rem alienam in ult. resp. ff. de pig. ignorat. act. Undè talis non gaudet beneficio cessionis, ut est magis communis conclusio in §. fin. instit. de act. per Angel. Ias. & Doctores in l. 1. C. qui hon. ced. pos. Et præsumitur dolus in eo, qui sciens se non esse solvendo, contrahit multa debita, & allicit creditores ad sibi credendum, l. penult. ff. de jur. dot. per Paul. de Castr. in l. etiam, §. 1. in fin. ff. de sol. matr. Unde, si post debita contracta Clericus dolo fecisset, ne posset solvere integrum debitum, non posset uti beneficio d. c. Odoardus, secundum Andr. Sicul. loc. cit. argum. d. l. etiam, §. licet, facitque, quod notat Dyn. in reg. peccatum in fin. de regul. jur. in 6.

Potest etiam ad prædictas rationes aliter responderi, Et primo ad §. si debitorem, quod ille textus probat à fortiori. Quia si licet capere debitorem fugitivum, & ab eo auferre pecuniam debitam, quo casu videtur creditor, sibi jus dicere propria auctoritate contra l. extat ff. quod met. caus. multò fortius licebit capere personam, & trahere eam ad Iudicem suum. Quo casu creditor non dicitur sibi dicere jus propria auctoritate. Et credo, quod Doctores voluerint inducere illum textum hoc modo.

Ad secundam rationem potest responderi, quod laicus capit Clericum fugientem, & ducit ad carceres, seu ad ejus Iudicem, qui eum in carceres conicit, non ibi remaneat pro debito pecuniario, sed ut saltem satisfat de parendo juri secundum Ioan. Andr. in d. cap. si Clericos, vel caveat de satisfaciendo, cum ad pinguiorem fortunam pervenerit in casu, quo non sit solvendo juxta d. cap. Odoardus. Et ista responsio est verior, quando Clericus ex justa causa fugisset, ita quod non esset in dolo.

Et sic remanet propugnata hæc communis opinio, quæ sanè intelligenda est, quando Clericus esset in ipso instanti actu fugæ, aliàs si solum esset circa præparationem, & superisset tempus competens, teneretur laicus adire Episcopum, qui deberet adhibere aliqualem cognitionem, an Clericus esset debitor, & an suspectus de fuga. De quo per Doctores in l. si fideiussor, §. fin. ff. qui satisf. cog. Et ita istam conclusionem intellexit Ioan. Baptista de Sancto sever. in tr. de debitor. fugit. in v. parte principali qu. 6. & ex hac declaratione tolluntur quædam rationes Andrea Siculi in d. cap. Cum non ab homine de iudic.

Sed quid si aliquis capiat fugitivum, & detineat per aliquot horas, deinde relaxat, nec præsentet Iudici, an incidet in crimen privati carceris; Et videtur, quod in criminalibus incidat in tale delictum, ut notat Dec. cons. 100 col. 3. quia hæc facultas competit capienti, ut ducat eum ad Iudicem. Ergo non sequuto sine capiens est in pœna per ea, quæ tradit Felin. in cap. quoniam in ult. per illum textum de probat.

Id tamen non procedit in eo, qui est deprehensus in adulterio secundum formam l. 5. ff. de adult. quia talis captura sit causa rei attestandæ tantum. Unde cum nemo invitus teneatur accusare, l. 1. C. ut nemo invitus arg. solum, videtur ille deprehensus retineri, ut quando placuit accusare, possit habere probationes.

Minus id procedit in civilibus. Quia lex permittit hanc facultatem non tam ad finem, quod reus ducatur ad suum Iudicem, quam ut creditor non incurrat in damnum d. §. si debitorem. Et propterea absque eo quod debitor ducatur ad Iudicem, si creditor consequitur pecunias suas, potest eas accipere, & debitorem dimittere, nec tenetur eas consignare Iudici secundum Alex. cons. 64. vol. 3. & est de mente Abb. in d. cap. Cum non ab homine, dum allegat

allegat *c. Olim de rest. spol.* Et id videtur verius, licet alii non distinguant.

75 Fallit hoc in casu *c. ex rescripto. de iurejur.* ubi licet laico retinere monachos in obsides, declarando, ut ibi per Io. And.

76 At ponamus extare statutum, quod villæ teneantur malefactores Iudici consignare in agro suo, vel solvere æstimationem damni. Aliquis Clericus spoliavit quemdam viatorem, an Villa tenebitur?

77 Videtur non teneri. Quia tale statutum non potest regulariter intelligi de Clericis, ex quo laici non possunt capere Clericos juxta supradicta. Et ita firmant Bald. in *d. c. Cum non ab homine*, ibique Doctores, pro quo facit, quod notat idem Bald. in *rubr. decret. col. 4.* ubi dicit, quod, quamvis statutum sit, quod scholaris teneatur jurare Re-ctori suo, non tamen Clerici tenebuntur, cum casus evenisset in facto. Ista decisio Baldi fuit revocata in dubiis quia statutum poterat verificari in Clerico in casibus permixtis. Nam ratio talis statuti erat, ut ipsi villici essent diligentes ad prohibitionem delictorum, quæ ratio habet locum etiam in Clericis delinquentibus, quia possunt laici prohibere Clericos à delictis perpetrandis. Item possunt eos capere, quando sunt dprehensi in flagranti crimine, ut supra visum est. Vnde ex hoc capite Villa non potuisset obtinere. Sed ex eo, quia viator erat forensis non poterat uti beneficio statutorum, ut per Paul. de Castro in *l. omnes populi in fin. ff. de just. & jur. cum concordantibus.* Sed de his satis. Videndus Carol. de Grass. *effect. Cleric. l. a n. 135.* ubi alia, quæ huc spectant, adducit.

CONSULTATIO XXXIII.

An, & quibus in casibus Clericus, non servatis gradibus pœnarum in *cap. Cum non ab homine de iudic. prescriptis*, de quibus infra, sit degradandus, & tradendus Curie seculari?

1 Gravissima est hæc controversia, & multarum fons, Gidèque in praxi necessaria. Sunt qui opinantur textum in *d. cap. Cum non ab homine*, qui pro homicidio, vel furto imponit tantum pœnam depositionis, non autem degradationis, & traditionis Curie seculari, debere intelligi, ac restringi ad homicidium, vel furtum non qualificatum, quod non transeat in aliam speciem criminis graviolem, ut si commiserit crimen aliquod atrocissimum, puta homicidium cum prodicione, vel parricidium, vel homicidium cum latrocinio, seu spoliatione, vel homicidium cum sacrilegio, ut in eo, qui occidit presbyterum, vel personam sacram, vel aliud simile, propter quod de jure civili esset laico imponenda aliqua pœna ex atrocissimis, verbi gratia, pœna ignis, pœna dilacerationis, quæ infligitur, cum reus secatur in frustra, & pœna traditionis ad bestias, vel aliæ, de quibus in *l. Pœna parricidii, ff. ad leg. Pomp. de parricid. in l. sacrilegii, ff. ad leg. Jul. pecul. & in l. capitalium per tot. ff. de pœn.* Item debere intelligi de Clerico, qui commisit unum homicidium per unam falsitatem, vel unum furtum, non autem si commiserit plura homicidia, plures falsitates, plura furta, ex quorum singulis esset deponitio dignus. His enim casibus putant, tales Clericos esse per Episcopum degradandos, & tradendos Curie seculari, ut luant pœnam ultimi supplicii.

2 Pro hac opinione inducitur primò textus in *cap. 1. de homicid.* ubi refertur illud Exodi *cap. 21. si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, ab altari meo evelles eum, ut moriatur.* Dicendo enim evelles eum ab altari, ostendit, se intelligere de Clerico homicida per insidias, & sic qualificato, qui servit altari, non autem de laico, qui non servit, immò stare debet ab altari remotus, ut *c. 1. de vit. & honest. Cleric.* Nam privatio, sicut est evellere, præsupponit habitum, *cap. ad dissolvendum de desponsat. impub. l. decem, ff. de verb. oblig.* Intelligit ergo evelles, scilicet per depositionem, seu degradationem Iudicis Ecclesiastici ita, ut moriatur per execu-

tionem Iudicis secularis. Idcirco enim littera dicit, *moriatur*, in tertia persona, quasi non per Episcopum, qui evellit ab altari, cum Ecclesia non proferat sententiam sanguinis, *cap. sententiam ne Cleric. vel Monach.* sed per alium pœna mortis sit imponenda, quia verbum, *moriatur*, in dubio intelligitur de morte naturali, & non civili, *cap. suscepti de rescript. in 6. & in l. ex ea parte, s. in insulam, ff. de verb. oblig.*

Secundò inducitur textus in *cap. Novimus de verb. signifi.* ubi Pontifex occasione explicandi contenta in canonibus antiquis, & in suo decreto contra fallarios promulgato super forma degradationis, & traditionis faciendæ potestati seculari sic ait: *Ubi Clericus propter hoc, vel aliud flagitium grave non solum damnabile, sed damnosum fuerit degradatus, tanquam exutus privilegio Clericali, seculari foro per consequentiam applicetur.* Nam jus alternativæ ostendit regulam degradationis, & traditionis Clerici facinorosi non esse restringendam ad solum crimen falsi, sed generaliter infligendam pro quolibet crimine gravi damnabili in se, & damnoso quoad exemplum aliorum.

Nec satisfacit responsio Aretini in *d. cap. Cum non ab homine num. 59.* & aliorum, dicentium, delictum grave, & damnosum intelligi, quando delinquens est incorrigibilis propter scandalum, seu malum exemplum. Nam huic interpretationi obstat natura dictæ alternativæ. Quia, sicut qualitas incorrigibilitatis non requiritur in prima parte alternativæ pro crimine falsi, ita nec in altera super alio flagitio gravi. Quia res dubia in una parte alternativæ declaratur, habito respectu ad positam in alia secundum Bartol. in *l. 1. num. 1. & Soccin sen. eod. num. 1. ff. de reb. dub.* Tum quia dictio, *aliud*, ostendit; Summum Pontificem intellexisse de simili gravi quidem, sed citrà requisitum incorrigibilitatis, sicut in falso, quia ponitur comparative ad illud secundum Gloss. in *l. si fugitivi v. alia pœna, C. de serv. fug. & Bald. in l. fin. n. 1. C. de his, qui domin.* Et ita prædictum *cap. Novimus*; intellexit Innoc. *ibi num. 1.* dum generaliter ait, quod pro quolibet crimine, dummodò sit damnabile, & damnosum, potest aliquis tradi Curie seculari.

Tertiò pro eadem opinione inducitur textus in *cap. pro humani de homic. in 6.* ubi cum Clerici mandantes, seu facientes hominem Christianum interfici per assassinum, & receptantes, defendentes, seu occultantes assassinum, habeantur ab omnibus diffidati. Ex hac perpetua diffidatione ex verissimi mente innuitur, Ecclesiam nolle graviter delinquentes in suo foro retinere, sed juxta delicti qualitatem puniendos dimittere Curie seculari.

Quartò allegatur textus in *can. sunt quadam 23. q. 5.* ubi dicitur: *Sunt quadam enormia flagitia, quæ potius per mundi Iudices, quàm per Antistites, & Rectores Ecclesiarum vindicantur.* Et in fine subjungitur, illos maxime constitutos esse propter latrones, homicidas, raptores, & ut illos damnent, & alios suo timore compefcant.

Quintò ad idem inducitur textus in *cap. At si Clerici judic. ibi, non debet quemlibet pro suis excessibus Iudici tradere seculari.* Quæ verba innuunt, Episcopum posse hoc facere, etiam non data incorrigibilitate, licet facere non debeat indifferenter, & quodocunque, sed tantummodò cum delictum hoc exigit, vel ob sui gravitatem, vel frequentationem secundum Abb. *ibi col. penult.*

Ultimò in hujusmodi delictis atrocissimis, quæ requirunt pœnam excessivam, non invenitur aliqua pœna canonica, qua reus possit condignè puniri ex theoria Innocentii in *c. qualiter & quando 2. n. 6.* & ibi etiam Ioan. Andr. *n. 18. de accus.* ubi æquiparando per modum regularum pœnas canonicas legalibus pœnis, tradunt regulam, quod in omnibus delictis, in quibus per leges sæculi imponitur pœna mortis naturalis, secundum canones succedit pœna degradationis, & traditionis Curie seculari. Ergo contra Clericum, qui homicidium qualificatum perpetravit, vel plura homicidia, falsitates, vel latrocinia, Ecclesia uti poterit hæc pœna degradationis, & traditionis

traditionis Curia seculari. Quia non habet ultra quid faciat, ut dicitur *in d.c. Cum non ab homine*, cum secundum canones nunquam imponatur poena mortis corporalis, *cap. Clericus, & bap. Sententiam ne Cleric. vel Monach. can. 1. & 2. dist. 51.* Cum enim pro simplici homicidio, vel furto procedat ad depositionem, & detractionem in Monasterium, ut *in d.c. Cum non ab homine, & in cap. iue de poen.* utique pro qualificato, vel iterato, cum gravior poena ei condigna non reperiatur inter Canones, recurrendum erit ad vindictam secundum leges saeculi, mediante degradatione, & traditione Iudici seculari.

9 Quod confirmatur. Quia poenae ita debent commensurari delictis, ut quod sceleratius est commissum, gravius vindicetur per textum *in can. afferamus 24. qu. 1. cap. quaevis de his, quae sunt à major. par. Cap. cap. fin. de excess. Pral.* Et ex iteratione delicti poenae augeantur secundum Gloss *in l. quicumque v. vel tertio in fin. C. de serv. fug. & in l. servos v. sapius, C. ad leg. Jul. de vi publ. vel priv.* quia iteratio transit in consuetudinem peccandi, *l. 3. in fin. Cod. de Episc. aud.* At si homicidium, & furtum qualificatum, vel iteratum citra incorrigibilitatem puniretur eadem poena canonica depositionis, seu detractionis in monasterium, qua punitur simplex, & unicum, non servaretur iustitia commensurationis. Ergo pro illius observatione dicendum est, in qualificato, seu iterato locum esse degradationi, & traditioni Curia seculari.

10 Haec sunt praecipua fundamenta hujus opinionis, quam praeter ceteris tuetur Anchar. *in d.c. Cum non ab homine à n. 10. de judic. & in cap. Ea quae, num. 22. de reg. jur. in 6. & in conf. 158. à num. 5. & in publica disputatione, quam habuit Bononiae Abbas Siculus scholaris Ancharani in cap. at si Clerici à num. 39.* Horum opinionem approbant Anania *in cap. 1. numer. 5. de iis, qui fil. occid. & in cap. 1. numer. 4. & 5. de homicid.* Felin. *in cap. 1. numer. 49. de constit. & in cap. inquisitionis numer. 5. de accusat.* Dec *in dict. cap. at si Clerici, num. 251.* qui licet hanc opinionem non sequatur, tamen concludit, eam habere magnam aequitatem, ut delicta puniantur debita poena, & se vidisse illam servari Florentiae. Eamque pariter Aldobrand. *in addit. litt. E.* fatetur veriore, ac late prosequuntur Mantic. *num. 64.* Hippol. de Marfil. *in repet. à num. 336. & in conf. 9. numer. 17.* Gulielm. de Benedict. *in cap. Raynucius pag. 3. quae. de homicid. à num. 40. de testam. dicens communio-rem, Alciat. in dict. cap. Cum non ab homine à num. 22.* ubi non solum putat, hanc esse veriore in puncto juris, sed amplius inquit, servari de facto in pluribus locis, Brunel. *in dict. cap. de homicid. par. 5. numer. 6. & in tr. de Conciliis numer. 9. ar. 12. numer. 3.* Alex. de Naxo *conf. 59. nu. 21.* Barbat. sibi contrarius *conf. 64. nu. 8. & 9. vol. 1.* Angel. *de malefic. v. & ibi caput à spatulis amputetur num. 38.* subdens se eam vidisse de facto servari Ferrariae, ibique Augustin. *nu. 43.* dicens communem, & ita vidisse praticari, Socin. *sen. de reg. jur. litt. C. reg. 16.* Boll. *issul. de for. compet. numer. 135. & 141.* Tiraquel. *de poen. temper. cap. 49. numer. 36. & seqq.* Diaz *in pr. crim. can. cap. 90. alias 96.* referens duos casus, alterum Parisiis 1530. in Sacerdote, qui animo depradandi necaverat Rectorem cujusdam Oppidi, alterum Hispali anno 1536. in quatuor Regularibus, qui Provinciale laqueo suffocatum in lecto interfecerant, Decian. *irad. crim. lib. 6. c. 28. numer. 14.* vocans communem, & *lib. 9. cap. 16. numer. 35.* ubi loquitur de Clerico parricida, & *lib. 7. cap. 38. numer. 11.* ubi de reo laesae majestatis, Franch. *deciso. 571.* qui non solum *numer. 4.* refert Neapoli subisse poenam ultimi supplicii Clericum, qui furtum commiserat in monte Pietatis, cum fuerit degradatus per Curiam Ecclesiasticam, & traditus Curia seculari, sed *numer. 1.* testatur etiam poena mortis animadversum fuisse in Clericum in sacris constitutum, qui una cum aliis decem furibus ingressus cum armis domum honestae mulieris, sitam in suburbio S. Antonii, accepta ab eadem clave unius capiae, illa & filiabus inclusis in quadam Camera

inferiori, subripuit duceatos septingentos, & quaedam mobilia. Nam praevia consultatione S. Congregationis Cardinalium, negotiis Episcoporum praeposita, degradatus fuit, & traditus Magnae Curiae. Et videtur ex mente Innocentii *in d.c. Cum non ab homine, v. deponendum est, & Baldi nu. 1.* ubi similiter limitat textum, nisi enormitas causae aliud inducat.

Nos vero, antequam hujus quaestiones decisionem definiamus, operae pretium esse duximus, textum *in dict. cap. Cum non ab homine* in compendium redigere, ejusque germanum sensum explicare. Ad mentem igitur dicti textus, qui praxim inducit procedendi contra Clericum criminofum, servandi sunt quatuor gradus. Constito enim de delicto, si delictum est depositione dignum, Clericus deponitur. Et hic est primus gradus poenae infligendae, & si se corrigat, quia non iterat, nec continuat delicta, & depositionem servat, & poenam, & poenitentiam injunctam adimplet, non proceditur ulterius; sed, si sit incorrigibilis, praedicta non servando & similia, vel deteriora crimina perpetrando, excommunicatur. Et hic est secundus gradus. Crescente vero contumacia, anathematizatur. Et hic est tertius gradus. Demum, si non resipuerit, quin potius in profundum malorum devenit, ne sit perditio plurimorum, scilicet per malum exemplum, vel etiam plurimos damnificando, mutilando, vel occidendo, tunc denique, cum Ecclesia non habeat ultra quid faciat, relinquet eum comprimendum per secularem potestatem. Qui est quartus gradus poenae infligendae. Et est simile *in can. dictum 81. d. can. Clericus 3. q. 4. can. si quis Sacerdotum 11. qu. 1. d. cap. at si Clerici de juvic.*

In quo adnotandum est primo, quod haec procedendi forma locum habet, quando poena incipit à crimine, seu quando proceditur propter crimen. Tunc enim Clericus criminofus primo deponitur, secundo excommunicatur, tertio anathematizatur, & quarto loco per Curiam secularem comprimitur. Secus vero si poena incipiat à contumacia, quia tunc procedendum est ordine inverso. Nam primo Clericus contumax suspenditur, secundo excommunicatur, tertio deponitur, quarto ac ultimo traditur Curia seculari. Et hunc ordinem respiciunt jura *in can. foris 23. q. 4. can. quorundam 23. d. c. honoratus 74. d. cap. quoniam, § fin. ut lit. non contest. & declarant in dict. cap. Cum non ab homine, Gloss. ult. Innoc. nu. 1. Ost. num. 9. & 11. Bald. nu. 2. Henric. Boich. in fine, Butr. nu. 33. ac reliqui omnes.*

Secundo advertendum est, cum textus *in dict. cap. Cum non ab homine*, dicit, *cum Ecclesia non habeat ultra quid faciat*; ita demum Clericum depositum incorrigibilem esse comprimendum per Curiam secularem, si Ecclesia non habeat ultra quid faciat, scilicet de facto, non autem de jure quia certum est, Ecclesiam de jure ultra poenas depositionis excommunicationis, & anathematis, habere etiam alias poenas, cum multae sint, ut notat Gloss. 2. *in cap. ad reprimendam de offic. Ordin. & Joan. Andr. in cap. pro humani, num. 4. col. 3. de homicid. in 6. & fusiùs in cap. qualiter, & quando 2. num. 18. de accus. Potest enim omnia bona temporalia confiscare, ut ibi, & in c. excommunicamus, §. damnati, de heret.* Habet poenam verberum citra sanguis effusionem, *ut cap. in Archiepiscopi, de rapt.* Imprimis characterem etiam in facie, licet non ita profunde, ut sanguinis eliciatur, sed cutis superficies stigmatum notis deformatur in signum maleficii, *ut c. ad audientiam, juncta Gloss. ultim. de crim. fals.* Inducit servitutem, *capit. ita quorundam de Iuda.* ubi Christiani deferentes merces prohibitas ad Saracenos efficiuntur capientium servi. Potest diffidare Clericos cum omnibus suis, ut à quocumque possit impunè offendi, *ut in dict. capit. pro humani.* Potest detrudere in monasterium ad tempus, vel in perpetuum, *de lapsis 19. quae. 6. cap. novimus, §. 1. de verb. significat.* Et in specie habet poenam exilii, *ut cap. accusatoribus 3. q. 3. can. Probinum, ibique Gloss. fin. 16. quae. 1. can. accedens 50. d. cap.*

ca. de calumn. cap. ult. de pœn. idque per omnes exilii species, de quibus notat Glos. in extravag. ad nostri Ioannis XXII. v. banniti de privi.

Unde quamvis Alciato *in d. cap. Cum non ab homine* num. 108. videatur verior opinio, quod Ecclesia non habeat pœnam exilii per textum *in d. cap. Cum non ab homine*, nam in illo Ecclesia tradit Clericum seculari, ut mittatur in exilium. Si enim ipsa habuisset istud remedium, non debuisset tradere seculari, cum Ecclesia istud non faciat, nisi in subsidium, ut per Butr. *in dict. cap. Cum non ab homine*. Et solutio aliorum non est bona, dum dicunt, quod hoc est dictum, quia Ecclesia solet intercedere pro Clerico degradato, ut secularis alleviet pœnam, *cap. nominus de verb. significat*. Nam non debuisset Ecclesia impetrare pœnam exilii pro Clerico, cum ipsa tradendo eum Iudici seculari, tacite pronunciaret, talem pœnam non esse sufficientem, neque infligendam, ex quo eam potuisset irrogare, & non facit iuxta notata *in cap. 2. de ord. cognit. per Bartol. in l. a. precedentie, C. de delat. Præterea textus in d. cap. novimus* procedit in eo, qui degradatus traditur per Iudicem ecclesiasticum seculari, non autem in casu, quo servata solemnitate *d. cap. cum non ab homine*, non requiritur aliqua traditio secundum communem opinionem.

Et propterea inquit Alciatus, videtur verior communis conclusio, quod imò Ecclesia non inferat pœnam exilii propriè loquendo, de qua *in l. 2. ff. de publ. iud.* Et ad contraria respondet, quod intelliguntur impropriè & largè, prout ponitur pro relegatione, vel pro iussione, ne quis recedat à certo loco, de quo per Archid. *d. 45. can. cum neatus*. Potest etiam dici, quod illa pœna exilii, licet inferatur iubente Ecclesiastico, tamen imponitur per Iudicem secularem, *arg. c. 2. de Cler. excom.* illud non cavillando, prout facit Abbas *ibi*, qui restringit, quando de facto Episcopus non poterat talem pœnam imponere. Quod caret ratione. Ex quo si ipse imposuisset, secularis obligatus fuisset præstare brachiū *c. 1. de offic. ord.* Et pro hoc facit quia canon aliquando ostendit, qua pœna secularis punire eum possit, ut per Glos. *in cap. delati* §. qu. 6. Archid. *in can. Synodo d. 63.* cum concordantibus per Felin. *in cap. Cum non ab homine de iudic.*

Cum tamen textus *in d. cap. Cum non ab homine* dicat, Clericum incorrigibilem post possessionem, excommunicationem, & anathema esse comprimendum per secularem potestatem ita, ut ei pœna exilii deputeretur, eo quod Ecclesia non habeat ultra quid faciat, & tamen Ecclesia possit eandem quoque pœnam exilii infligere per omnes ejus species, ut supra probatum est, utique cogimur fateri, ea verba non esse intelligenda de jure ita, ut Ecclesia non habeat ultra, quid faciat ex defectu pœnarum, vel ex defectu potestatis, sed defectu propter potentiam criminosis, qui ab Ecclesia corrigi, & comprimi non potest. Et ita hunc textum intelligit Abb. an iq. *ante num. 1. dicens, hoc cap. intelligi de nobilibus, & potentibus, ad quorum correctionem non sufficit Episcopus, vel Prælati, & cum eo concordant Jo. Andr. num. 8. Bald. num. 2. Bellam. num. 1. Butr. n. 18. Cardinal. n. 5. Anchar. nu. 6.* Ex quibus patet, hanc esse communem lectionem ad textum *d. cap. Cum non ab homine*, prout etiam testatur Abb. Siculus n. 24.

Nec refragatur, quod Ecclesia possit invocare Iudicis secularis auxilium, isq; teneatur illud præstare, tanquam Ecclesiæ minister *d. cap. 1. de offic. ord. & can. administratores* 23. qu. 5. *can. petimus* 11. *quest. 1.* Et eo invocato, possit Ecclesia imponere pœnam exilii, vel aliam canonicam, ut *in cap. si famæ de sent. excom.* ubi Clericos incorrigibiles Ecclesiasticus Iudex detudat in arctam custodiam.

Nam, ut rectè respondet Abb. *in d. cap. Cum non ab homine* num. 15. fortè de facili capere non poterat per familiam potestatis, fortasse ad hoc sæpè, ac sæpius adhibitam. Undè Ecclesia non vult amplius habere curam ipsius, sed dimittit eum Iudici seculari, qui poterit habere maiorem

solertiam in capiendo eam, cum agnoverit, illum esse de suo toto, vel fortè, ut sæpè de facto contingit, iste Clericus captus multoties capturam illiusit, effringendo carceres, & deteriora committendo, & ita Ecclesia non potuit eum condignè castigare, cum pœnam mortis non habeat. Quare ipsum relinquit Curia seculari, quæ legitimam infligat, idest à legibus secularibus impositam, & sic mortis, vel mutilationis membri iuxta qualitatem & sic mortis, vel mutilationis membri iuxta qualitatem delicti, ut per Abb. antiquum *in d. cap. Cum non ab homine v. legitima*. Et hunc, ait, esse verum intellectū Abb. Siculus, ubi supra, quem etiam posuit Archid. *in can. si quis Sacerdotum* num. 5. 6. & 7. 11. *quæst. 1.* relatus à Bellam. *in cit. cap. Cum non ab homine* num. 3. ubi asserit, tunc deum Clericum tradendum esse Curia seculari, idest permittendum esse, imò præcipiendum Iudici seculari, ut eum capiat, & coerceat, si per Ecclesiam corrigi non possit propter illius potentiam, vel malitiam, vel quia detentus, utendo arte necromantiæ, illudit carcerem, & ibi in pace esse non vult. Concordat Cardinal. *in d. cap. Cum non ab homine* num. 5. dum ait: Clericum esse incorrigibilem, cum non vult pœnitere, nec potest capi per Iudicem Ecclesiasticum, & tunc esse coercendum per Iudicem secularem, cum Ecclesia non habeat ultra quid faciat. Ex quo intellectu notandum est, Clericum depositum, & incorrigibilem, quandiu detinetur in carceribus Curia Ecclesiasticæ, nullatenus esse tradendum Curia seculari, cum Ecclesia possit eum punire pœnis Canonicis, de quibus supra. Quod notandū dixi propter errorem popularem Doctorum, sive Iudicū.

Tertio est adnotandum, quod licet Abb. *in d. cap. Cum non ab homine*, pro declaratione Glossæ opponat, quod dictus textus sit superfluous dum imponit pœnam excommunicationis, & anathematis, nulla tamè est superfluitas. Quia sive intelligimus de excommunicatione minori, sive majori, utraque potest fieri contra eundem, ut est Glos. *in cap. via quorundam de Inda.* & secunda non per hoc erit superflua, imò operabitur istum effectum, quia excommunicatus retinebitur extra communionem, donec etiam ab ea fuerit absolutus secundum Ost. Anan. & cæteros *ibi*. Undè inferitur ad id, quod notat Bartol. *in l. de pupillo, §. si plur. b. ff. de nov. oper. nunc.* ubi vult, quod semel bannitus possit pluries de novo banniri, de quo etiam Doctores *in l. qui b. idem ff. de verb. oblig.* Undè intellectus Goffredi, ac Innocentii *in d. cap. Cum non ab homine*, videtur verus, ut primò quis feriatur simplici excommunicatione, deinde anathemate.

Neque obstat, quod appellatione excommunicationis in dubio venit major, *cap. penult. de sentent. excommunic.* Nam id verum est, absolute loquendo, sed ex quo *in d. cap. Cum non ab homine*, prius requiritur excommunicatio, deinde crescente contumacia anathema, dicendum est, quod prius intelligitur de minori, quia una pars legis per aliam declaratur, *l. Titia, §. 1. ff. de verb. oblig.* Et secundum hunc intellectum potest salvari Glossa, dum ait *suaspendi*, intellige à perceptione sacramentorum, donec pœniteat, & absolvatur.

Minus obstat Abbas *ibid. n. 23. Ostien. n. 6. Io. Andr. n. 22. item 6. Butr. n. 32. Card. n. 3.* dum intelligunt, excommunicationem dici eam, quæ sine solemnitate fertur, sicut anathema, ubi intervenit solemnitas, de qua *in can. debent* 11. q. 3. Solemnitas autem talis anathematis est, quia hanc fulminat Episcopus cum duobus præbyteris presentibus cum candelis accensis, quas debent in sine anathematizationis in terram projicere & pedibus conculcare, ut moris est Romani Pontificis in publicatione Bullæ in die Cænz Domini.

Nam horum intellectus est periculosus. Quia textus *in d. cap. Cum non ab homine* præsupponit, quod anathema sit gravior pœna, ex quo inferitur, crescente contumacia, & tamen istæ solemnitates nihil videntur aggravare. Undè verior videtur præcedens intellectus. Præterea ista differentia non probatur in jure, imò potius

contrarium in *d. can. debent*, ubi textus simpliciter appellat excommunicationem illam, quæ fit cum tali solemnitate.

23 Quare, omiſſa etymologia anathematis poſita ridiculè in *diſt. cap. Cum non ab homine* à Joan. Andr. Anchar. Abb. & aliis, dicendum eſt, anathema in *d. cap. Cum non ab homine*, non eſſe diſtinctionem græcam, ſed hebræam, qua ſolent hebræi extremam deteſtationem ſignificare, ut ait D. Hieronymus interpretans illud verbum, quod eſt in *epiſt. Pauli ad Galat. c. 1.* Alioqui anathema, ſi à Græcis derivetur poteſt accipi pro re idolis dedicata, & altaribus ſuperimpoſita.

24 Diſſert ergo anathema in hoc ab excommunicatione, quia inferitur adverſus eos, qui ex graviſſimo aliquo delicto deteſtabiles ſunt, & maledicti, & de quibus non eſt ſpes, quod reducantur ad pœnitentiam, & ſic merito inſtigatur tamquam quid extremum. Excommunicatione vero fit adverſus eum de quo eſt ſpes quod pœniteat, & corrigatur, *c. 1. de de ſeni. excom. in 6.* & anathema habet in ſe aliquam deteſtationem, ſed excommunicatione ſimpliciter ejiçit extra communionem fidelium. Et ita intelligitur textus in *cap. ſin. 3. q. 4.*

25 His autem prænotatis vera ſententia eſt, quæ aſſerit, non eſſe locum degradationi, neque traditioni Curie ſeculari, niſi in caſibus à jure expreſſis. Hanc tuetur in ſpecie, & communem vocat Aretin. in *d. cap. Cum non ab homine* à *n. 51.* Barbat. in *d. cap. at ſi Clerici* à *num. 120. de judic. ibique Dec. num. 258.* dicens veriore de jure. Berro. *nu. 181. & ſeqq.* Anton. Burgof. *n. 106. cum tribus ſeqq.* Arnold. Alaban. in *repet. cap. quoniam quaſt. 11. à num. 37. de heret. in 6.* Riminald. jun. *conf. 685. n. 30. & ſeqq. vol. 6.* Ferret. *conf. 76. num. 12.* Plaza in *epiſt. delict. lib. 1. cap. 21. num. 7. & 13. & cap. 22. num. 4.* Villalob. *com. opin. liti. C. num. 33. & liti. 1. n. 8.* Bonacof. *con. opin. crim. lib. 1. v. Clerici ſi per inſidias*, aliique recentiores, præcipuè S. Rota Romana coram Coccino in Lucana juris patronatus, ac tenuit diſcretè Oſt. in *cap. 1. n. 2. de homic. ubi ſtatuit*, Clericum pro homicidio ex inſidiis, ſive cum prodicione, & ſit qualificato, de quo loquitur ille textus, ita demùm eſſe tradendum Curie ſeculari, ſi ſit incorrigibilis, & non aliàs, juxta textum in *d. cap. Cum non ab homine.* Item Clericum pro homicidio depoſitum, ſi poſteà committat alia homicidia, non tamen eſſe tradendum Curie ſeculari, niſi ſit incorrigibilis ſecundùm gradus in *d. cap. Cum non ab homine* præſcriptos, tenſit aperte Card. *ibi n. 4. de judic.*

26 Præcipuum hujus opinionis fundamentum eſt, quia Eccleſiaſtica libertas, & Clericorum exemptio à ſeculari poteſtate, non tantum canonicis ſanctionibus, ſed etiam divina ordinatione fuit conſtituta ex S. Concilio Trident. *ſeſſ. 25. de ref. c. 20*, quod probavi aliàs. Ergo ſolus Papa poteſt hujusmodi exemptionem limitare, ſeu declarare, præſcribendo in quibus caſibus Clerici ſint per Eccleſiam degradandi, & comprimendi per Curiam ſecularem; quia cum non puri hominis, ſed verbi Dei vice fungatur in terris, jus divinum, non humana, ſed divina potius auctoritate diſtinguitur, ſeu declarat. *ut in cap. quanto de tranſlat. Epiſc. & plenè explicant. Oſt. in ſum. de reſcrip. §. quas vires*, Jo. Andr. in *cap. actus legitimi n. 50. de reg. jur. in 6.* Anchar. *conf. 373. & 239. ac Præpoſitus vs can. laicorem n. 17. l. qu. 1.*

27 Certi autem ſunt caſus, in quibus Romani Pontifices per ſuas Conſtitutiones, vel in corpore juris inſertas, vel extravagantes, ordinarunt, Clericos eſſe degradandos, & tradendos Curie ſeculari. Eorum primus eſt in crimine hæreſis, *cap. Excommunicamus, §. damnari, & cap. ad abolendam §. 1. de heret. c. 1. & cap. ſuper eo eod. tit. in 6.* Secundus eſt in crimine falſificationis litterarum Apoſtolicarum, *cap. ad falſariorum de crim. falſ.* Tertius eſt in crimine inſidiarum, & conſpirationis contra proprium Episcopum, *cap. ſi quis Sacerdotum 11. q. 1. de quo Doctores in cap. ad abolendam n. 44. de heret.* Et pro his tribus criminibus dumtaxat de jure communi Clericum poſſe

degradari, & tradi Curie ſeculari, aliàs vero tuendum eſſe per Eccleſiam, determinat Innoc. in *d. cap. excommunicamus n. 1. Gloſſ. in diſt. cap. ad abolendam, v. relinqua ur*, ibiq; *Oſt. n. 5. Jo. Andr. n. item 5. Henric. Boic. n. 21.* qui in hanc ſententiam citat Joan. & Tancredum, *Butr. num. 20. Card. n. 7. & Abb. n. 11. Gloſſ. in d. can. ſi quis Sacerdotum, v. mox depoſitus*, ubi etiam Archid. *n. 1. Turrecrem. n. 5. Gemin. n. 4. Præpoſ. n. 5. Gloſſ. in cap. Novimus, v. tradatur de verb. ſigniſ. ibique Innoc. n. 1. Oſt. n. 1. Card. n. 4.*

Ex quibus patet, hanc eſſe unanimem Canonistarum ſententiam, & communem theoreticam Doctorum, aſſerunt Gulielm. de Benedic. *poſt 3. part. repet. cap. Raynaldius de teſtament. q. de homicid. num. 3. & ſeq.* quem referet Follet. *n. prax. crimin. Canon. fol. 272. n. 21. & Jul. Clar. in for. crim. §. ſin. q. 36.* In aliis autem criminibus, utcumque atrociffimis, ſufficit ſola depoſitio, nec debet actualiter degradari, ſi paratus ſit, ſe corrigere, ſed debet detruſi in pœpetuum carcerem, ut tenent omnes ſupracitati, & hanc dicit eſſe communem opinionem Boſſ. *in de foro comp. num. 136.*

Quartus caſus eſt in Clerico aſſaſſino, qui tanquam publicè diſtidatus abſq; ulla depoſitione, vel ſententia, ipſo jure, & facto relinquitur Curie ſeculari, *ut in cap. pro humani, de homic. lib. 6. ur de tradendus eſt Curie ſeculari*, non expectata incorrigibilitate, eſtque communis ſententia, ut teſtatur idem Gulielmus *a. qu. de homicid. & Clar. loc. cit.* Neque in hoc crimine aſſaſſini requiritur ſolemnis degradatio, ut ait Caſſan. in *conſuet. Burgund. in iii. des ruſtiques rubr. 1. v. ſi auctum fall. 2.* & alii apud Clarum, ſtatuitque Franch. *d. c. 571. n. 7.* Requiritur tamen declaratio Judicis Eccleſiaſtici, qua pronunciet, illum eſſe aſſaſſinum, eſſeq; communem opinionem, inquit Caype, *dec. 112 in & alii apud Clarum; ubi ſupra.*

Quintus caſus eſt in Clerico incorrigibili, qui ſervatis gradibus pœnarum præſcriptis in *d. cap. Cum non ab homine de judic. cum Eccleſia non habeat ultra quid faciat*, prævia degradatione traditur Curie ſeculari juxta unum intellectum, ut ibi Gloſſ. *ult. Oſt. n. 8. Butr. n. 7. & 17.* quod ſecurius eſſe, dicit Henric. Boich. *nu. 8. vel ſecundùm alium intellectum Clericus*, quando eſt depoſitus, & incorrigibilis ſine alia degradatione, & traditione ſtatim efficitur de foro ſeculari. Atque ita hic eſt caſus ſingularis ſecundùm Card. *ibid. n. 2.* Nam ſi abſque depoſitione Clericus tertio monitus ingerens ſe enormitatibus perdit privilegium clericale, ut *cap. conſuevit 2. c. in auctoritate, & cap. perpendimus de ſeni. excom.* multo magis perdet jam depoſitus, qui tertio monitus poſteà ſe non corripuit; neque in *d. c. Cum non ab homine* dicitur quod tradatur ſeculari poteſtati, ſed quod ſecularis poteſtas eum comprimat. Hoc tamen intelligunt Cat. *n. 6. & Imol. eod. n.* quando de incorrigibilitate notoriè conſtat, ut quia incedit armatus, & ſpernit monitiones Episcopii. Tunc enim non eſt neceſſe, ut convincatur, ordine judiciario ſervato, cum in notorio talis probatio non requiratur, *cap. ad noſtram 3. de jurejur. can. manifeſta, & can. de manifeſta 2. qu. 1.* Alioquin, ſi non conſtaret de incorrigibilitate, & Judex laicus Clericum comprehenderet, & ille negaret, ſe eſſe incorrigibilem, de hujusmodi articulo, an eſſet incorrigibilis, prius cognoscendum eſſet per Judicem Eccleſiaſticum, *arg. cap. Si Index laicum de ſeni. excom. in 6.*

Sextus caſus eſt in Presbyteris, & Clericis ſecularibus, ac regularibus crimen netandum contra naturam exercitibus. Nam ex Conſtitutione 72. B. Pii V. quæ incipit *Horrendum illud scelus*, omni privilegio clericali, omniq; officio, dignitate, ac beneficio Eccleſiaſtico privantur ita, ut per Judicem Eccleſiaſticum degradati Curie ſtatim ſeculari tradantur, quæ de eis illud idem capiat ſupplicium, quod in laicos hoc in exitio devolutos legitimis reperitur ſanctionibus conſtitutum. Quod etiam de perpetratis hoc ſcelus idem Pontifex prius ſtatuerat in Conſtitutione 5. quæ incipit, *Cum primum*, §. 11. de cujus conſtitutionis intellectu vide Paninac. *de delict. can. q. 138. n. 39.*

³² Septimus, & octavus est in iis, qui ad ordinem presbyteratus minimè promoti, Missarum celebrationem reperi fuerint usurpasse, vel sacramentalem confessionem audivisse. Ab Inquisitoribus enim, & locorum ordinariis ab ordinibus, si quos habuerint, degradati, statim Curia seculari traduntur, debitis pœnis plectendi ex Constitutione Pauli IV. apud Maiolum *lib. 4. c. 13. n. 1.* ex Constitutione Gregorii XIII. *incip. Officii nostri*, ex Constitutione Clementis VIII. *Et si alias* 81. & ex Constitutione Urbani VIII. *Apostolatus officium*, ubi declaravit, eas pœnas procedere, etiam in minoribus 25. annis, majoribus tamen 20. annis.

³³ Novus, & ultimus casus est in personis Ecclesiasticis, tam secularibus, quàm Regularibus, quæ in provinciis regnis, civitatibus, & locis in Italia dumtaxat existentibus, aureas, vel argenteas monetas tondent, fabricant, colorant, vel aliàs adulterant, aut adulteratas scienter erogant, vel exponunt. Nam prævia degradatione Curia seculari puniendi traduntur ex Constitutione Urbani VIII. *In suprema*, edita Idibus Novembris anno 1627.

³⁴ Cùm igitur regula sit pro exemptione Clericorum à seculari potestate, ante omnem humanam constitutionem à jure divino inducta, & prædicta regula certi tantum casus reperiantur excepti, utique in aliis non exceptis firmetur regula in contrarium, ut non sit locus huic pœnæ degradationis, nec traditionis Curia seculari, *l. quasium, §. denique, ff. de fund. instr. l. num. quod liquide, §. fin. ff. de pœn. leg. c. 2. de conjug. leprof.* & notat Dyn. *in rubr. de reg. jur. in 6.* & ita in hac specie ratiocinatur Rota in d. Lucana juris patronatus 4. Junii 1607. coram Cocino, ubi n. 7. firmat, Episcopum non posse devenire ad actualem degradationem Clerici, neque eum tradere Curia seculari, nisi in casibus à jure canonico, & ex jure novo, ut supra expressis.

³⁵ Atque ita die 16 Novembris 1650. in Congregatione ab Innocentio X. specialiter deputata actum de causa cujusdam N.N. Siculi, solemniter professi in Religione fratrum N.N. qui in eadem commiserat furtum excedens summam scutorum centum, & loco tritemium, ad quas damnatus fuerat, septennium manserat in carcere, ac deinde ad Sacerdotium promotus, habitu Religionis temerè dimisso, apostatavit, & per annum extra Religionem vagatus in habitu clericali, tandem Romæ anno Jubilæi paravit decem magna furta in Palatiis diversorum Magnatum cum portarum, & scriniorum fractura, in quorum ultimo deprehensus, & carceribus mancipatus omnia singillatim confessus fuit. Et cùm dubitaretur, an propterea esset degradandus, & tradendus Curia seculari, ut lueret pœnam ultimi supplicii, articulo demandato Summi Pontificis accuratè discussio, resolutum fuit contra opinionem Ancharani, & Abbatis non esse locum huic pœnæ degradationis, nec traditionis Curia seculari, sed tantum detractioni in perpetuum carcerem, vel ad trimeses. Quam Congregationis sententiam Sanctitas sua sibi relata approbavit. Et ita prædictus reus in effectu ad trimeses in perpetuum fuit transmissus.

³⁶ Deinde, quod non sit deveniendum ad actualem Clerici degradationem extra casus in jure expressos, etiam si in aliis sit eadem, vel major ratio, sic demonstratur. Nam laici cudentes falsam monetam committunt crimen læsæ majestatis, & per leges civiles imponitur pœna excessiva, quia traduntur flammis exurendi, & eorum bona publicantur, *l. 2. c. de fals. monet.* juxta interpretationem, quam dicit esse communem Vivius *com. opin. v. monetam falsam*, Covar. *in collat. veter. numism. cap. 8. n. 3.* & in Gallia falsificantes monetam Regis in aqua fervente suffocantur, ut refert Ign. *in repet. l. non alias num. 597. ff. Sillan.* & Jul. Clar. *in pr. crim. §. falsum*, & tamen Clerici monetarii ante Constitutionem Urbani VIII. non tradebantur Curia seculari, ut *in extr. avog. un. de crimin. fals.* cùm hoc esset speciale in falsariis litterarum Apostolicarum, ut *in d. cap. ad falsariorum de crimine fals.* neq; post

Constitutionem traduntur, nisi in Italia. Clerici idolorum cultores, aruspices, & sortilegi de jure Canonico deponuntur, & detruduntur in monasterium, *ut can. si quis Episcopus seq. 26. q. 5.* & tamen de jure civili laici concremantur, & eorum bona publicantur, & saltem in casu *l. 3. c. de malef. & maibem.* Episcopi, & Clerici rebellantes Sedi Apostolicæ non traduntur Curia seculari, nisi sequuta incorrigibilitate, *can. de iuribus 23. q. 5.* Et tamen committunt crimen atrocissimum læsæ majestatis in primo capite, *ut l. 1. in princ. & quod ibi notatur ff. ad leg. Jul. majest. & in Clem. Pastoralis de re judic.* & servatur ubique, ut laici scindantur in frustra, teste Claro *in §. læsæ majestatis.* Clerici contra naturam incontinentes secundum Canones non traduntur Curia seculari, sed deponuntur, & in monasterium detruduntur, *ut cap. Clerici de excess. Pralat.* licet hoc crimen sit atrocissimum, & Constitutio B. Pii V. restringitur ad exercentes. Reiterantem baptisma de jure civili, summo supplicio afficiuntur, *l. 2. c. ne sacrum baptism. recit.* Et tamen de jure Canonico Clericus solum deponitur, laicus excommunicatur, *c. 1. ubi Anan. de apostat.* De jure civili falsificans litteras Principis morte punitur, quia tale crimen dicitur grave, *l. ubi §. de fals. & tamen secus est de jure Canonico, c. ad audientiam de crim. fals.* præterquam in litteris Papæ, ut supra dixi.

Hinc falsa est regula, quam statuit Anchar. *d. conf. 157. 37.* quod ubicumq; de jure civili in aliquo delicto reperitur imposita pœna mortis naturalis, de jure Canonico succedit degradatio, & traditio Judici seculari per textum *in aut. in Cler. apud propr. §. Illud palam.* Et ita refert tenuisse Jo. Andr. & Innocentium *in cap. qualiter, & quando 2. de accusat.* quam regulam esse multum periculosa Clericis, dixit Anan. *in dict. cap. qualiter, §. ad corrigendos col. 6.* & non esse veram, eamq; ibi reprobatur Felinus. Hinc etiam falsa est nova doctrina, quam tradit Abbas *in d. c. At si Clerici n. 41. de judic.* quod ubicumq; per leges imponitur pro crimine atrocissimo aliqua pœna ex lævissimis, puta ut reus damnetur ad bestias, vel igne comburatur, aut in frustra scindatur, contra Clericum talia committentem possit Judex laicus procedere super tali crimine atrocissimo, & Episcopum in sententia, & processu prævenire, & eo degradato legali pœna afficere. Patet enim ex prædictis, etiam ubi lex imponit aliquam ex prædictis pœnis lævissimis, & excessivis, nihilominus non esse locum degradationi, & multò minùs præventioni Judicis laici. Nam etiam in casibus, in quibus expressum est in jure, ut Clericus degradetur, nihilominus non efficitur de foro seculari, nisi postquam degradatio fuerit celebrata, seculari potestate præsentem, ac pronunciatum eidem, cùm fuerit celebrata, ut in suum forum recipiat degradatum, & sic intelligitur tradi Curia seculari, ut est expressum *in cap. Novimus de verbor. significat, & facit degradatio in fine de pœn. in 6.*

Et utraque arguitur falsa, vel ex eo, quod doctrina Abbatis, & regula Ancharani est contra mentem Doctorum communiter, dum tenent, quod crimina, quæ dicantur gravia, multum residet in arbitrio Judicis secundum ipsum Abb. & Doctores *in d. c. At si Clerici*, & consequenter pœnæ etiam erunt arbitrariæ, quæ regulantur secundum gravitatem criminum, ut per Bartol. *in l. levius, ff. de accusat.* Non est igitur verum, quod præcisè debeat Judex imponere pœnam degradationis, ubi leges imponunt pœnam mortis. Ex quo etiam confunditur opinio Butrii *in cap. Cùm dilectus in 6. col. de purg. vulg.* ubi dicit, loco mortis impositæ per legem, subrogari depositionem per Canones. Quare tenendum, quod istæ pœnæ sunt multum arbitrariæ respectu criminum, quæ aggravantur secundum qualitates positas per Abb. *in d. c. At si Clerici.* Ideoque non obstat ratio Anchar. per textum *in d. §. Illud palam*, quia hodie ille §. est correctus per textum *in aut. Statuimus*, ubi Bart. *c. de Episc. & Cler.*

39 Ulteriùs, quod plura furta, vel plura homicidia non sufficiant ad tradendum Clericum Curia seculari, non data incorrigibilitate secundum gradus *in d. cap. Cum non ab homine* præscriptos, probatur manifestè. Nam ait textus, depositum pro homicidio, vel furto, seu perjurio non statim esse comprimendum per secularem potestatem, sed si sit incorrigibilis, priùs esse excommunicandum, & crescente contumacia, anathematizandum. Dicitur autem incorrigibilis, qui similia, vel deteriora crimina committit, nec vult pœnitere, secundum Butr. *ibi n. 22*. Ergo iteratio delictorum non sufficit ad tradendum Curia seculari, nisi deveniat in profundum malorum, & sic sequatur ultima incorrigibilitas, quæ succedit post anathema. Tunc enim Ecclesia non habet ultra, quid faciat, & idèd, ne ille sit perditio plurimorum, relinquit eum seculari potestati puniendum. Id, quod etiam observat Ost. *in d. c. Cum non ab homine prope fin. & Dec. in d. c. At si Clerici n. 258*.

40 Præterea pro hac sententia est textus *in cap. tua de pœn.* ubi Pontifex requisitus, qualiter puniri debeant Clerici in latrocinis, vel aliis magnis sceleribus deprehensi, respondet eos à suis Ordinibus degradatos, esse detrudendos in arcta monasteria ad pœnitentiam peragendum. Nam latrocinium est delictum gravius, quàm furtum, *c. i. in fin. de homic.* Unde secundum Ost. *in d. cap. Tua in princ. & Joan. Andr. n. 1*. ille textus loquitur de iis, qui se immiscent enormitatibus juxta *cap. perpendimus de sentent. excom.* Et sic loquitur de furibus qualificatis, & non de simplicibus, qui tamen & ipsi à suis Ordinibus sunt deponendi, ut patet *ex d. cap. Cum non ab homine*, & degradatio, de qua *in d. cap. tua*, intelligitur de verbali, scilicet depositione, non de actuali secundum Joan. Andr. *ibi n. 2*. alias non congruerent, quæ ibi sequuntur, de pœna detrusionis in monasterium. Nam actualiter degradatus exiit omni privilegio Clericali, & statim efficitur de foro seculari, *ut d. cap. degradatio de pœn. in 6. & d. cap. Novimus de verb. signif.* Item verba illa: *in latrocinis, vel aliis magnis sceleribus*, apta sunt comprehendere etiam plura latrocinia, vel magna scelera. Ergo est ibi textus expressus, quod pro furto etiam qualificato, vel iterato, Ecclesia non imponit pœnam actualis degradationis.

41 Postremò ad hoc est textus *in d. cap. ut fama de sentent. excommun.* ubi deciditur, ut Clerici, qui graviter excedentes à Prælatiis suis in monasterium detrusi, carcerem claustrum effugiunt, & prioribus se sceleribus scelestis immiscent, ab iisdem Prælatiis possint, ac debeant arcta custodia mancipari, ne aliter ad similia, vel deteriora labantur, nec Curia secularis possit illos capere, nisi de mandato eorundem Prælatorum. Quia tunc non sua, sed illorum auctoritate id facere videntur. Ubi ponderantia sunt verba, graviter excedentes, ac illa, prioribus sceleribus, quæ ostendunt hos Clericos gravia, seu magna scelera commisisse, & sic homicidia, vel furta, & similia, de quibus loquitur *d. cap. Cum non ab homine de judic. & dict. cap. tua de pœn.* item illa, prioribus se sceleribus scelestis immiscentes, atque hæc: *ad peiora*, quæ demonstrant, eos deindè iterata, & graviora scelera commisisse. Et nihilominus à suis Judicibus Ecclesiasticis sunt comprimendi, vel per seipos, vel si necesse fuerit, invocato brachii secularis auxilio. Ac proindè *in dict. cap. tua*, est casus expressus, quod pro magnis sceleribus iteratis, ac etiam pro homicidio qualificato, vel iterato Clericus non traditur Curia seculari, non data incorrigibilitate.

42 Non obstant, quæ pro contraria opinione adduximus. Textus enim *in c. i. de homic.* habet varios intellectus, ac proindè allegari non posse ad decisionem causarum, notat Bart. *in l. In ambiguo n. 2. ff. de reb. dub. Alex. l. i. col. 2. ff. sol. matrim. & Felin. in c. 1. ad fin. de conscri.* præsertim ad limitandam Clericorum exemptionem. Multi enim, ut Gloss. Ost. Aretin. *ibi*, illum intelligunt in laico, qui proditorie homicidium commisit, quod magis consonat sacrae scripturae ita, ut si confugiat ad Ecclesiam, debeat in-

de evelli, nec gaudeat immunitate, de quo *in cap. Inter alia de immun. Eccles. & videtur approbatus in Constitutione 7. Gregorii XIV. eod. tit.*

Plerique exponunt verbum, *moriatur*, idest deponatur, quod habetur instar mortis, *can. quia ergo 2. q. 7.* quod esse communem sententiam, testatur Aretin. *n. 59*. quamvis enim verbum, *moriatur*, regulariter sit intelligendum de morte naturali, hoc tamen fallit, quando refertur ad Ecclesiam, quæ hanc pœnam non infligit, cum non habeat vindictam sanguinis. Estque simile *in cap. per venerabilem qui fil. sine legi.* ubi verba illa Deuteron. *decreto Judicis morietur*, quæ in veteri testamento intelligebantur de morte naturali, in lege nova ab Ecclesia exponuntur, per excommunicationis sententiam, velut mortuus à communione fidelium separatur. Quare de morte spirituali, scilicet depositione communiter intelligitur *d. c. de homicid.* ut per Ost. *ibi n. 35*. Et licet lex Exodi loqueretur de morte naturali, tamen illud præceptum, cum sit judiciale, cessavit post Christi adventum, ut docet D. Tho. *1. 2. q. 103. art. 4. & qu. 104. art. 3.*

Ad textum *in cap. Novimus de verb. signif.* respondetur, verba illa, *vel aliud flagitium grave*, esse intelligenda de criminibus, pro quibus est expressum in jure, Clericum esse degradandum, & tradendum Curia seculari. Nam cum prima pars alternativæ loquatur de falsario literarum Apostolicarum, de quo est in jure expressum ut debet degradari, *ut in cap. ad falsariorum de crim. fals.* utique dum textus dicit propter hoc, scilicet crimen falsi, & postea subjungit, *vel aliud flagitium grave*, debet intelligi de alio flagitio similiter in jure expresso, ponderando dictionem, *aliud*, quæ est repetitiva similium juxta Gloss. *in l. si fugitivi v. alia pœna, C. de servo fugit.* Inter casus autem in jure expressos non reperitur homicidium, vel qualificatum, nec homicidium, vel furtum iteratis vicibus repetitum.

Ad textum *in cap. pro humani de homic. in 6.* responderet Aretin. *in cap. Cum non ab homine n. 59*. illum casum habuisse specialem causam, & occasionem à frequentissimis cædibus, & magnis periculis, quæ imminabant propter illos assassinos. Unde in aliis delictis, quantumcumque enormibus, non videtur militare eadem ratio. Nam propter delicti frequentiam aliquid securius statuitur, *ut l. aut facta in fin. ff. de pœn.* & nihilominus, etiam vigeret eadem ratio, quia tamen lex ista est pœnalis, & exorbitans, non deberet fieri extensio per textum *in l. sed sciendum, ff. ad l. Pomp. de parricid. & facit Gloss. in Clem. ut sic v. eisdem de at. & qual. cum vulgò aliis.*

Textus verò *in can. sunt quadam 23. qu. 5.* non loquitur de Clericis, sed de laicis, qui ut ibi dicitur interficiunt Pontificem Apostolicum, Episcopum, Presbyterum, sive Diaconum. Tales enim vindicantur à secularibus potestatibus, licet puniri possint etiam per Ecclesiam, cum crimen sacrilegii sit mixti fori, ut notatur *in cap. Cum sit generale de foro comp.* Alioquin si textum intelligeremus de Clericis, & de omnibus delictis ibi expressis, sequeretur, quod Clerici pro quolibet homicidio, furto, raptu puniendi essent per Judicem secularem. Quod pugnat cum *d. cap. Cum non ab homine, & d. cap. tua de pœn.*

Quod autem ad textum *in cap. At si Clerici de judic.* ejus intellectus desumitur ex illis verbis: *non debet quemlibet*, exponendo *non quemlibet*, idest nullum, vel ut alii meliùs exponunt, *quemlibet*, idest depositum. Et hoc modo potius facit pro nostra sententia secundum Aretin. *in d. cap. Cum non ab homine n. 61.*

Et quod attinet ad fundamentum contrariæ opinionis, illud manifestè destruitur ex eo, quia pro atrocissimis delictis, pro quibus secundum leges imponenda esset pœna mortis, Ecclesia habet pœnam carceris perpetui, quæ proportionatur pœnæ mortis naturalis, saltem quando sic detrusus debet sustentari pane doloris, & aqua angustia ad textum *in d. cap. Novimus, s. pro illo de verb. signif.* sicque Clericus delinquens non est impunis immò acriùs affigitur, quia minor pœna est statim mori, quàm diù affligi.

& salutem non sperate, ut per Card. & Aretin. in d. c. Cum non ab homine n. 53. & textum in can. nihil enim 2. de confessecrat. dist. 5.

49 Dissipatis contrariæ opinionis nebulis, hoc veritatis Sole, ut quoquo modo aliqui officias inducant, considerantes, etiam cessante incorrigibilitate, à Clericis perpetrari posse talia flagitia, quæ non valeant condignè puniri sola depositione, vel detractione in Monasterium, cuius loco successit transmissio ad turrets, nunc verò in Ergastulum, excogitarunt, hoc relinquendum esse arbitrio Iudicis Ecclesiastici, qui juxta qualitatem facti, & personarum decernat, an delinquens sit degradandus, & Curia seculari tradendus, necne. Non enim inficiantur, posse contingere homicidium, aliudve crimen ita perniciosum Republicæ, inspectis loci, temporis, & personarum qualitatibus, quod arbitrio discretorum Iudicum hanc traditionem iustissimè patiat. Inter eos est Covar. *pract. q. lib. 2. quæst. 20. n. 7.* & ex eo Plaza in *epit. delict. l. 1. c. 21. n. 13.* Didac. Perez *1. 3. com. in ord. reg. Castell. lib. 8. tit. 4. l. 3.* Clar. in *S. fin. d. quæ 36.* subdens tamen in dubio non esse faciendam traditionem Clerici delinquentis, qui non est incorrigibilis, nisi natura rei, & circumstantiæ criminis aliud suadeant. Idem asserunt Scacc. de *judic. l. 1. c. 11. n. 66.* & seqq. Farinac. *p. 8. num. 81.* aliique recentiores, quorum nonnulli addunt hujusmodi arbitrium non aliter explicandam esse quam consulto prius Summo Pontifice, ut tradit Maiol. de *irregul. tit. de depos. & degradat. c. 14.* ubi pluribus exemplis ostendit in multis mundi partibus sapienter servatum fuisse opinionem Ancharani, & Abbatis accedente tamen Summi Pontificis auctoritate, & non alias. Quod etiam admittunt Lopez in *leg. part. Hispan. lib. 61. v. homicidium tit. 6. part. 1.* & Farinac. *d. quæ 8. num. 81.* qui propterea *conf. 143. n. 1. vol. 2.* respondit, Presbyterum, qui occidit Præpositum villæ Cerenaschi, & bonis expoliavit, de jure potuisse etiam, non expectata incorrigibilitate, prævia reali degradatione, tradi Curia seculari, saltem Pontifice Summo consulto. Quod similiter tutius esse, ait Martin. del Rio *disquis. magic. lib. 5. sect. 16. vers. Si queras.*

50 Verum, quidquid dicant isti aliique, cum jura in hoc articulo sint clara, non relinquatur locus arbitrio Iudicis per textum in *cap. de causis de offic. Iud. de leg.* Et ideo cum nostra sententia sit clara, certa, tuta, est amplectenda; contraria verò cum sit obscura, absurda, sacris canonibus, & salutem inimica est responsio.

51 Hæc omnia produxi, ut sciant Episcopi, ac Iudices Ecclesiastici, quibus in casibus degradandi sint Clerici, & consignandi Curia seculari, atque illos tueantur in casibus hic non exceptis, tanquam jure divino à potestate laica exemptos, alioquin & in jus divinum, & in sacros Canones delinquent.

CONSULTATIO XXXIV.

Verum Regularis professus, qui fuit baptizatus tanquam expositus, ita tamè, ut ex publica fama ipsius patres non ignorentur, neq; prorsus sit incertum, an ex illegitimis nuptiis sit conceptus, possit eligi in generalem, vel obtinere alias Prælationes sua Religionis.

1 **N**egativè censo respondendum ex ferè communi, ac tutiori Doctorum sententia, qua generatim sentiunt expositos esse reputandos illegitimos, atque aded irregulares, *cap. Cum in cunctis, & cap. Innocentii de elect. & cap. 1. & cap. fin. de fil. Presbyt.* Ii sunt Maiol. de *irreg. lib. 1. c. 11. num. 1. & 3.* Angel. in *l. librorum, ff. de iis, qui not. infam. l. 1. nec professio, Cod. de testam. Alciat. de presump. reg. 3. presump. 1. num. 12.* Vivald. de *irregul. n. 123.* Valquez *1. 2. disp. 66. cap. 1. num. 48.* Petr. Barbof. in *rubr. ff. solut. matrim. part. 1. num. 20.* Salzed. Diaz. in *pract. crimin. cap. 14.* Ugolin. de *irregul. cap. 44. §. 7. n. 1.* Henriquez *lib. 11. cap. 20. s. 2. & lib. 14. cap. 8. §. 10.* Lopez in *instrucl. tom. 2. par. 2. cap. 23.* Sayr. *lib. 6. de censur. cap. 10. n. 39.* ubi prudenter ait: quia in dubio, saltem ante factum

pars tutior sequenda est periculum peccandi vitandum est, ideo in praxi, quando non constat de parentibus expositorum, non sunt temerè ordinandi, quia parentes eorum ignoti sunt, si tamen constet esse legitimos, ordinari possunt. Idem asserit Cardinalis Toletus in *summ. lib. 1. cap. 58. n. 2. in fin.* his verbis: *Non video, inquit, quæ ratione stabiliaur, ut dicatur, expositos, quorum nates ignorantiur, posse admitti ad Ordines, & præsumi eos legitimos, cum in dubiis debeamus potius reputare eos irregulares. Est autem maxime dubium immo & probabile ex illegitimo natos esse concubini; hi enim frequentius exponuntur. Tutius ergo puto, eos affirmare irregulares, sicut & ceteros illegitimos.* Idem quoque docent Avil. de *censur. part. 7. disp. 3. dub. 9* dicens probabiliorem, Garz. de *benef. par. 7. c. 2. n. 10.* inquis, contrariam sententiam post factum posse admitti propter auctoritatem Doctorum. Quod etiam tradunt Honded. *lib. 2. conf. 47. num. 23.* Castil. *lib. 2. quotidian. controvers. cap. 19. num. 51.* C. var. in *Clem. si furiosus par. 1. nu. 9. de homicid.* dicens magis probabilem, & consulens, expositos non esse promovendos ad Ecclesiasticos ordines absque dispensatione, quam opinionem sibi magis placere, ait Salzed. *dict. c. 14. l. 1. c.* & hoc esse tutius, scribit Suarez *tom. 5. de de censur. disp. 50. sect. 4. num. 4.* & firmavit Rota coram Puteo *par. 1. dec. 435.*

Præcipuæ rationes, quibus innituntur sunt. Primo, quia res dijudicanda est à communiter accidentibus, *lib. si possideatis, Cod. de probat. Gloss. in l. que naturales eod. tit.* Communiter autem qui exponuntur, sunt illegitimi. Secundo quia expositi censentur, tanquam vulgo quæsitum, hoc est filii publicarum metetricum, qui nullum certum patrem, habent, ut docent Bald. in *l. vulgo in prima lectura, ff. de stat. homin. in princ.* Paleot. de *noth. c. 63. num. 2.* Pat. d. *dec. 435. nu. 2. lib. 1.* At vulgo quæsitum sunt illegitimi, Doctores locis allegatis. Tertio quia in dubio tutior pars est deligenda, *c. ad audientiam, cap. significasti 1. & 2. de homoc. cum aliis.* & tradunt Covar. in *d. Clem. si furiosus n. 2.* Est autem dubium an expositi sint illegitimi, atque adeo debent eligere tutiorem partem & reputare se illegitimos. Quarto in dubio non præsumitur quis legitimus ex Angel. in *dict. l. liberorum, ff. de his, qui notant infam. l. 1. Alciat. locis supracitatis.* Ergo expositus, de quo est dubium, an sit legitimus non debet præsumi, quod sit legitimus.

Quæ quidem rationes potiori jure locum habent in hoc casu, in quo sumus extra Doctorum controversiam cum ex publica fama constet, hujusmodi expositum ex illegitimis nuptiis esse conceptum, ejusque parentes non esse prorsus incertos, ac proindè excludi dubium, & incertitudinem illegitimitatis, in quo casu procedunt Doctores contrariæ sententiæ. Quare ex hac sola infamia redditur ineligibilis ad dignitates religionis per *l. 2. Cod. de dignit. lib. 12. & regul. infamibus de reg. jur. in 6. & cap. Cum non in cunctis de elect.* quia illegitimus est infamis, *can. infames 6. qu. 1.* & proindè ineligibilis, ut tradunt communiter Doctores in *cap. accusatum de simon. & in cap. Omnipotens de accusat.* ubi in specie Anchar. num. 5. dicit etiam sine aliqua litiis motione infamatum videri ineligibilem, cum infamia repellat quemlibet à promotione dignitatis. Quod ibi reperunt Abb. num. 4. & Soccin. num. 7.

Posita igitur hac irregularitate ex illegitimis natalibus orta, per ingressum Religionis, & professionem in eam emissam, dictus Regularis non est habilitatus ad Prælationem regularem per textum expressum in *cap. ut filii de fil. Presbyt.* Vbi Doctores omnes, nominatim Fagnan. à num. 14.

Quin, etiam si nulla extaret publica infamia, concludendum est cum Rodriguez, rerum regularium peritissimo *tom. 1. quæst. regul. 13. art. 1.* ubi sic rem absolvit: *Expositi legitimi censentur secundum opinionem doctissimorum virorum, unde non videntur indigere dispensatione, ut ad sacros Ordines promoveantur, nec etiam*

facti Regulares videntur indigere dispensatione, ut ad Prælationes regulares admittantur. Cum tamen circa hoc sit varietas opinionum consultius erit, ut minimè ad Prælationes regulares admittantur, nisi cum eis prius secundum terminos privilegiorum Regularium dispensentur. Hactenus Rodriguez. Sed cessat omnis difficultas ex stylo Cancellariæ Apostolicæ, de quo testatur Pyrrhus Corrad. in *pr. dis. Apost. lib. 3. c. 2. & n. 1.* ubi asserit, dispensationem cum huiusmodi expositis peti, & concedi cum omnibus qualitatibus, conditionibus clausulis, & decretis, cum quibus conceduntur pro illegitimis, Et *nu. 3.* subiicit formulam supplicationis pro expositis secundum eundem styllum, in qua inter cætera apponitur clausula restrictiva citra dispensationem ad dignitates. Quare non amplius dubitandum, quin huiusmodi expositi sint irregulares, atque adeo inhabiles ad Prælationes suæ Religionis etiam ex stylo Romanæ Curia, quæ in hac materia facit legem, & pro lege servatur, *c. ex litteris de consti. c. quam gravi de crim. fals. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. Gloss. 6. nu. 210.* salvis tamen privilegiis cuiusque Religionis.

CONSULTATIO XXXV.

De Presbyterio, sive choro ad exclusionem ex eo magistratus, aliorumque secularium, ubi alia.

PRæter aliàs à me dicta, habent Tempora pleraque omnia duas præcipuas, & à se invicem distinctas partes, Presbyterium videlicet, seu Chorum, & Gremium ut vocent. Presbyterium appellant locum in Templis, Presbyteris, & omni Clero destinatum. Gremium vero in quo stant, aut sedent laici utriusque sexus, quem locum Græci Naon, Latini Templum, seu Navem appellant. Presbyterium postea nominarunt Chorum à Corona. Olim enim in modum Coronæ in eo stabant circum aras, & ibi psalmos concinebant concorditer. Quod postea Flavianus, & Theodorus immutarunt, alternatim psallere constituentes. Significat enim Chorus propriè multitudine canentium, aut saltantium, D. Augustinus de *Civ. Dei, lib. 22. cap. 8.* hunc locum appellat Exedram. Inquit enim: *quod cum ex Dominico Pascha die tertio fieret in gradibus Exedra, in qua de superiore loquebar loco.* Sic enim videtur Ludovico Vivi suis in hunc locum annotationibus. Dicta est autem Exedra à sedium frequentia, & sedendi commoditate, quod huiusmodi loca circumquaque suas habeant sedes. Græci hanc partem etiam appellant Sacratium, sive Sanctuarium, quæ divisa erat à reliquo Templo gradibus, cancellis, & velis, sive aulæis, neque eo penetrabant alii, quam Sacerdotes cum suis ministris Clericis.

2 His duabus partibus accessit progressu temporis tertia Porticus videlicet ante ingressum, in Templum. Eam Græci Pronaon, Latini vestibulum dixerunt, in qua manserunt pœnitentes.

3 Presbyterium autem, seu Chorus ab initio non ubique in extrema, sed aliquibus in locis in media Templi parte stetit, sicut & altare quod Choro assignatur quemadmodum cum ad altaria ventum fuerit multis comprobatur. Leonardus Ravolinus in descriptione peregrinationis suæ in Terram Sanctam *lib. 3. cap. 11.* refert, Hierosolymis hodie adhuc Chorum, quem Græci occupant, in media parte Templi montis Calvariæ situm esse. In aliis tamen Templis Chorus prima, seu extrema pars fuit.

4 Facta est hæc distinctio ad imitationem Templi Hierosolymitani, quod partes tres præcipuas habuit. Prima appellabatur Sanctum Sanctorum, & Adytum ædis, vel Oraculum Templi. Secunda Sanctum. Tertia Atrium. In Sanctum Sanctorum nulli hominum licebat ingredi, nisi semel in anno Summo Pontifici tantum. Sanctum vero solis Sacerdotibus parebat per vices sacra facientibus, seu ministrantibus. In Atrio colligebatur populus, qui ad Aram holocaustorum omni ex parte prospicere poterat, cum cõtèmplandorum sacrorum gratia advenisset.

5 In eo solam discrimen fuit, quod apud Iudæos Tem-

plorum pars prior, quæ ipsis Sanctum Sanctorum dicebatur, stabat occidentem versus, quod illi expectarent adhuc Messiam. Deindè, ne Ethnicos imitari viderentur qui Orientem versus adorabant. Quia vero venit nobis benedictus ille Rex Israel, idè Christiani priorem Templorum locum versus Orientem ædificare progressu temporis cœperunt. De Antiochenis autem Syris Socrates in *hist. Eccles. indicat, quod ipsorum Ecclesia inversum habeat situm, lib. 5. cap. 22.* De qua re vide Bellarminum ex Duardo, & aliis *liq. 3. cap. 3. de cultu Sanctor.*

Hæc autem Templorum distinctio, quando primo cœperit, ab auctoribus non indicatur. Aut si maxime Constantini Magni ætate, vel paulo ante eam cum magnificis Templorum substitutionibus cœpit, illud tamen certò non constat, quando quo auctore, & cuius mandato Clerus à populo in Templis fuerit separatus. Extat quidem Clementis primi decretum; quo prohibet laicos Presbyterium ingredi, dum Sacerdotes Missas celebrant, ut refert Platina. Vnde quidam probare volunt jam tunc distincta in Templis fuisse loca, ubi Presbyteri & Clerici steterunt. Sed decretum hoc falsò Clementi aliqui tribui existimant. Primo, quod Clementis huius tempore Christiani nulla proisus Tempora in toto orbe habuerunt. Secundo, quod ea quoque ætate Missæ vocabulum, cuius Clemens in suo decreto meminit, penitus ignotum fuit. Tertio, quod decretum hoc in decretis Clementis nusquam reperitur. Sed hæc an rectè dicantur mox videbimus.

Ex ea vero narratione, quæ apud Theodoretum *lib. 5. 7 cap. 18.* & Sozomenum *lib. 7. c. 24.* extat, apparet hanc in Templis, Cleri, & populi separationem Ambrosii tempore in usu fuisse incertum tamen à quo instituta. Cum enim Theodosius Imperator pro more intra cancellos, qui locus tum Sacerdotum solus, sed Imperatori etiam propter eminentiam hæctenus patuerat, consistere voluisset, exire iussus fuit ab Ambrosio Episcopo Mediolanensi, ob eadem Thessalonicae perpetrata, & cum reliquis assistere: *Demonstravit illi Ambrosius inquit Theodoretus, discrimina locorum, primumque numquid velle interrogavit? Cui Imperator cum respondisset, expectare se communicationem divinatorum misteriorum, hæc illi per primarium suum Diaconum mandavit: Interiora, Imperator, solis Sacerdotibus patenti, reliquis vero omnibus inaccessa, & intacta. Proinde exi, & communiter cum reliquis assiste, nam purpura Imperatores, non Sacerdotes facit.* Neve assentationem aliquam resiperet, & legitimum ordinem excederet, ut Theodoretus loquitur, si Imperatores in eo Ecclesiæ loco, in quo Sacerdotes propter excellentiam à plebe separati sederent, cum locum Imperatoribus in Ecclesia deputavit Ambrosius deinceps qui ante Cancellos esset Sacratii, seu Presbyterii, in quo erat Sacerdotes ita, ut Imperator ante plebem quidem præcipuo loco; ante ipsum vero Sacerdotes sederent. Quam præscriptionem optimus Imperator reversus Constantinopolim quoque servavit. Nam cum festivitate quadam in Templum ibi venisset, & munera ad sacrum altare obtulisset, statim exiit, quem cum interrogare Nestarius, Constantinopolitanus Episcopus, cui non maneret? *Vix, inquit, cum gemitu perdidici discrimen inter Imperatorem, & Sacerdotem. Vix enim inveni magistrum. Ambrosium namque solum novi dignè vocari Pontificem.* Hic ego utriusque opus admiror, illius fiduciam, huius autem obedientiam. Illius zeli fervorem, huius fidei puritatem. Tantum prodest increpatio à viro virtutibus florente prolata. Et si vero post Theodosium id ipsum sequentes Imperatores sine dubio observarint, nihilominus in Constantinopolitana Synodo 6. concessum à Patribus, *ut ex laicis Casari saltem ingredi chorum liceret, can. 69.* Vide Garanzam *fol. 324.*

De S. Felice IV. autem, qui Pontificiam Sedem ascendit anno Christi 526. refertur, quod primum Clerum à populo in Ecclesiis, dum sacra peragerentur, discreverit lege,

lege. Idem fecit Bonifacius Secundus, Felicem hunc proximè securus, teste Sabellico. Confirmatur hoc etiam in Synodo Tunonensi secunda anno 570. celebrata juxta Panvinum *cap. 4.* Idem etiam decrevit Leo Quartus anno 847. in Synodo, à se Romæ habitâ *cap. 32.* Sigibertus, & Sabellicus *Ennead. 9. lib. 1.*

10 In ipso etiam Choro quædam distinctio locorum esse cæpit, in quibus Clerici sederent, ut patet *ex can. 38. Tolctani Concilii 4.* Alii enim in primo Choro, ut Presbyteri, alii in secundo, ut Diaconi, sediones suas habuerunt.

11 Et in Constantinopolitano Concilio sexto testatur Constantius Presbyter Ecclesiæ magnæ, quod cum Photinus Episcopus Carthaginensis Constantinopolim venisset, & acturus Missas in Templo B. Mariæ quævisset ubi deberet sedere, utrum ante Metropolitanos, qui ibi morabantur, an post eos, ibi inventum esse in bibliotheca librum quinti Concilii latinum, qui singulis sua loca & sedes distribueret *tom. 2. Concil.*

12 Ex Chrysoctomi quoque *homil. 74. in Math.* colligitur, Constantinopoli locum illum extra Presbyterium distinctum fuisse, & mulieres à viris parietes quosdam separasse, *Oporiet, inquit, interiori parte à mulieribus disseparrari. Verum quoniam non vultis, necessarium esse patres nostri putaverunt, saltem his ligneis parietibus vos disseparrare. Sed mox addit: parietes illos ab initio non fuisse sicut à senioribus acceperit: In Christo Iesu enim non esse nec marem, nec fœminam. Docet quoque ibidem, Apostolorum tempore viros, & mulieres una orasse.* Indicat tamen simul etiam causam, ob quam parietibus istis plebs Constantinopoli separata fuerit: *quod nimirum muli ad formas mulierum aspiciendas, & ad dolescentulorum pulchritudinem curiosius intuemdam in Ecclesiam venerint.* Unde illud vitium taxans, *quid facis homo, inquit, mulierum speciem curiosius in Ecclesia perscrutaris, nec horrescis Templum Dei afficiens contumelia? Prostibulumne tibi videtur Ecclesia, & foro ignobilior? Nam in foro erubescis, etiam times, ne quis te videat mulierem sectari. In Ecclesia vero Dei, cum ipse Deus te alloquatur, & ab istis deterreat, eo ipso, inquam, tempore maximè fornicatione ac adulterio uteris, quo tibi magna voce intonatur, ut ab his fugias, nec horrescis, nec stupes. Sanè præstaret cæcos aut aliter agrotos esse, quam ita oculis turpiter abuti.*

13 Philo Iudæus *l. de vit. contempr.* servari solitum ab Ethenis tradit, quod D. Hieronymus *descript. Eccl. in Philone* Christianos fuisse affirmat, ut viri à mulieribus distincti essent, cum agerentur sacri Conventus, his verbis: *Commune seminam, in quod septimo quoque die conveniunt, septo clauditur duplici, separatis virorum, & mulierum cœtibus. Nam mulieres quoque simul auscultant ex more dumtaxat quæ institutum idem sequuntur. Medius autem paries à solo surgit iribus, quatuorve cubitis in modum loricula. Superiora usque ad tectum patent. Unde gemina provenit commoditas, & quod pudori fœminei sexus consulitur, & quod verba Doctoris exaudiunt facillè absque ullis obstaculis, quæ vocem ejus intercipient.*

14 Eadem quoque apud Clementem *c. l. 2. c. 61.* Nazianzenus ex his, quæ scribit in somnio Anastasiæ super Ecclesiæ porticus mulierum locum fuisse demonstrat, cum ait *Sancta Virgines una cum gravibus matronis è sublimi tecto castissimas sermonibus meis aures inclinabant.* Confirmant hæc, quæ de S. Chrysoctomo Metaphrastes in vita ejus scribit, nimirum, *Clericum sacris assistentem, cum mulierem sursum in tabulato manentem procaciter inspexisset, ab altari movisse.*

15 De loco insuper, ubi virgines à cæteris fœminis separatæ agerent in Ecclesia, D. Ambrosius *de Virg. l.* meminit his verbis: *Nonne vel illum locum tabulis separatum, in quo in Ecclesia stabas, recordari debuisti, ad quem religiose matrona, & nobiles certatim currebant tua oscula petentes? Procopius etiam de adif. Justin. l. 1. hæc habet: Sunt duæ utrinque porticus, quas fastigiata testudo, & aurum venustant. Harum una viros orantes, altera mulieres admittit.*

Ad consulendum igitur honestati sacrorum hominum, jam olim constitutum est, ne mulieres ad Presbyterium, & altaria accederent, sed seorsim à viris omnibus, procul ab altaribus in Templo residerent. Noluit quidem Ecclesia à sacris conventibus arcere mulieres, etiam si interessent mares, quod à Licinio persecutore tentatum, prodit Euseb. *lib. 1. vit. Constant. cap. 45. & lib. 10. hist. cap. 8.* affirmans, mandasse Licinium, ne viri simul cum mulieribus, in Ecclesiis interessent, neve Episcopi divina eloquia mulieribus explicarent; cumq; Paulus Neocæsareæ Euphratesis Episcopus ab institutione mulierum non abstulisset, ludibrii, & cruciatus causa iussisset tyrannum, ut admoventur ignis ejus genitalibus, & nervi articulorum manuum ejus succenderentur, Theodoreto teste *lib. 1. hist. cap. 7.* & Gregorio Presbytero ea oratione, qua Pares Nicenos exornavit. Heracleæ item Licinius Ammonem Diaconum cum quadraginta virginibus Hadrianopolitanis, quas informabat, igne ac gladio sustulit. Hoc igitur impiissimi tyranni edictum nihil motati sacri homines, fœminas ad pietatem informare, & eas juxta Apostoli usum in Ecclesiis admittere, quamvis mares adessent, perrexerunt. Sed ut honestati undecumque consuleretur, primo eas seorsim à viris omnibus collocarunt, deinde etiam procul ab altaribus, & à sede sacrorum hominum.

Agens de eadem secretione Cyrillus Hierosolymitanus *17. in pr. Catechis.* docensq; cū viris, viros mulieres cum mulieribus vetari in Templo Dei oportere, affert exemplum arcæ Noeticæ, quæ erat typus Ecclesiæ. In ea vero arca per tempus diluvii erat Noe, & filii ejus, & uxor ac filia, & nurus. Separabantur tamen mansione ita, ut fœminæ simul omnes essent in uno loco, & in alio viri. Id quod esse in Ecclesia servandum, admonet S. Cyrillus, *Ne studium salutis sui perditionis occasio. Et si enim pulchrum sit institutum proximum assidere proximo, sed procul tamen sint affectiones.* Eandem ob causam mulieres non accedebant ad communicandum promiscuè cum viris, ut nunc affolet sed seorsim post omnes viros cum solis mulieribus, ut liquet ex Clemente Romano *lib. 2. constit. capi. 57.* alias *61.* Et apud Hebræos in sacra ad Templum peregrinatione seorsim viri, seorsim fœminæ ibant ex Beda *Luc. 3.*

Sic etiam locus interior Templi Hierosolymitani multo fuit discretus, quo fœminæ tam indigenæ, quam peregrinæ orationis causa conveniunt. Ita enim Iosephus *lib. 6. c. 6.* de Iudaico bello in descriptione Templi ab Herode restituti: *Necessario, inquit, proprius locus Religionis causa mulieribus destinatus, muro discernebatur: altera quoque porta operas fuisse videbantur. Contra primam vero secreta erat, ex aliis regionibus una porta meridiana, & una septentrionalis, quibus ad mulieres introibatur, per alias enim transire ad mulieres non licebat. Patet enim locus ille pariter indigenis, & hospitibus fœminis, religionis causa venientibus.*

Ex quibus vides, quo hæc mulierum à viris secretio pertineret. Et sanè congruè, ac decenter ita constitutum est, ne qui in domo vitæ mortem querunt, ut D. Augustinus loquitur *ser. 246. de temp.* & digno fulminibus scelerare Ecclesiam prostibulo mutant, ut ait S. Chrysoctomus *hom. 7. in Math.* necnon Anastasius Sinaïta *orat. de Synaxi,* exitialem experirent viciniam alterius sexus. Quidquid auctor libri de singularitate Clericorum contra effutiat.

Quemadmodum etiam calumniatur pro more latinis Ballamon. *ad can. 69. sexta Synodi, & ad can. 44. Synodi Laodicena,* cum ait, eos mulieres ad altaria, & in sanctum Tribunal, ad sedendum promiscuè cum sanctis ministris admittere. Hæc Balsamonis criminatio aperte revincitur ex Clemente Romano *lib. 2. constit. capi. 57.* sic alloquente Episcopum: *Cum Ecclesiam Dei convocas, tamquam magna navis gubernator, jube cum omni prudentia congregari, præcipiens Diaconis veluti nautis, ut loca fratrum tamquam navigantibus valde accuratè, & honestè disponant. Ac primum quidem sit ades oblonga Orientem*

versus, navis similis, utrinque pastophoria in Orientem sit solum Episcopi in medio positum, & ex utroque ejus latere sedeant Presbyteri, & astant Diaconi succincti, & expediti sine multa veste. Sunt enim illi similes navis, hi illis, qui per foros navis cursant. Sit autem locum vita, ut laici in altera parte ordine, & decore, & quiete sedeant. Item ut sedeant mulieres separatim, ac cum silentio, in medio autem lector ex loco edito legat. Apertè igitur ex hoc decreto revincitur fabulositas Balsamonis, & aliorum calumniantium Latinos.

21 In Capitularibus Regum Francorum lib. 7. c. 134 idem vetat ut, & allegantur in eam rem Concilium Chalcedonense, & Gelasius Papa, tanquam de hoc copiosissimè disputantes. Sed & in Nannetensi Concilio can. 3. post alia de restringendo Canone Niceno circa Sacrorum hominum, & mulierum contubernium, additur: *Sed & hoc secundum auctoritatem canonum modis omnibus prohibendum, ut nulla fœmina ad altare presumat accedere, aut Presbytero ministrare, aut intra cancellos stare, aut sedere.* Non potuit clariùs confodi Balsamonis calumnia; quandoquidem Concilium ex Canonum, ut ait, auctoritate modis omnibus prohibendum decernit, ne mulieres ad altare accedant, vel intra cancellos stent, vel sedeant. Separabant cancelli locum sacris ministris deputatum à loco laicorum. Itaque intra eos non admittebantur mulieres, quæ procul erant ab altaribus, & Sacrario cancellis occluso, unde laici quoque mares apud Latinos arcebantur, ut liquet ex Theodosio inde excluso per S. Ambrosium. Et in Ecclesia quoque Romana distincta fuisse in Basilicis loca virorum, & mulierum ex Symmachi, & Gregorii III Pontificum viris ostenditur.

22 Utrique igitur & viri laici, & quæcunque fœminæ occupabant Ecclesiæ navim, ut ex Clemente vidimus; mares in dextera navis parte sedem habebant, mulieres in sinistra, sive viri in parte australi, mulieres in boreali, ut habet Ordo Romanus de officio Misse, necnon Micrologus de Eccles. obser. cap. 9. Amalarius lib. de Divin. offic. cap. 2. Albinus Flaccus lib. de offic. cap. de Sabbato sancto, Gulielmus Durandus lib. 1. r. rational. cap. 1. n. 46. atque Vicecomes lib. 4. de baptisim. cap. 15. qui rationem assignatæ mulieribus stationis ad Boream, viris ad Austrum, cujusmodi etiam erat statio therapeuterum, & therapeutridum apud Philonem proferunt, ut significaretur fortiores hostibus tentantibus obiciendos esse, infirmiores autem, ac debiliores esse humiliter erudiendos, & ut teneatur correspondentia cum Angelo quem Ioannes vidit, pedem dextrum ad mare in Austro situm protendere, sinistrum autem in terra ad Aquilonem.

23 Præterea etiam Constantinopoli, aliisq; in Templis locus fuit extra Chorum, quem Paulus Diaconus l. 22. & 23. rer. Roman. Catechumenium appellat, in quo Catechumeni stabant, vel sedebant. Erant autem Catechumeni, qui nuper de gentilitate venerant, & habebant voluntatem credendi in Christum, ut Isidorus de officiis indicat. Vel qui ex Christianis quidem parentibus erant geniti, nondum autem erant baptizati, idèdque etiam in Religione, seu fide Christiana nondum perfectè instituti, unde & nomen Catechumenorum, hoc est nondum initiatorum, sed qui adhuc imbuuntur elementis Religionis, sortiti sunt. Hi non admittebantur ad communionem, sed dum illa fiebat, foras exire jubebantur; idèdque etiam inter initiatos, seu perfectos non sedebant, sed peculiarem, & ab aliis separatam locum in Templis habebant, ut est legere in actis S. Parthenii 7. Februarii, & in oratione Constantiniani Episcopi de inventiohe S. Enphemiæ apud Sarrum 1. Julii, & liquet ex Codino lib. 3. de offic. cap. 17. nu. 45. ex ejus explanatore Gretsero lib. 3. cap. 18.

24 Neque tantùm mulierum discretio loci in Templis erat, sed etiam velatio. Principium duco à ritu jam ab ipsis Apostolis inducto, quo mulieres sive nuptæ, sive innuptæ, ut Tertullianus lib. de vel. Virg. demonstrat, iussæ sunt Ecclesiam subire velatæ propter Angelos. Hoc quid se, variè variè expoluerunt apud Evagardentium in lib. 4.

Irenæi cap. 70. & Peterium in cap. 6. Genes. disput. 1. & 2. Vasquez 1. par. disput. 178. Pinedam in cap. 1. Job. ad v. 6. Fuerunt, qui dicerent, Apostolum mulieribus mandasse velare in Templis capita propter Angelos, quia Angeli sunt in Templis frequentes, ut excipiant, & in Cælum pervehant orationes fidelium. Quod Tertullianus agens de oratione admonuit cap. 13. & S. Nilus exemplo S. Chrysostomi struxit. Et singulis altaribus suum adesse tutorem Angelum, docet divinum visum apud Moschum cap. 4. pravi spiritus. sanè non malè velamine, quod est nota subjectionis, jubentur mulieres in Templis operite capita ad exhibendum Angelis astantibus reverentiam, aut certè ad confundendum ea humilitatis nota Satanam, ut S. Paulinus tradit ep. 4.

Sed commodissimè in rem præsentem creditus Ambrosius ibidem, & Anselmus, necnon S. Thomas, & Glossa ad can. mulier. debet 3. qu. 5. ac Dionysius Paulus Lopis n. 158. tractans Sacerdotum excellentias consentaneè ad ea, quæ habet Gulielmus Parisiensis cap. 2. agens de Sacramento Matrimonii, Angelos, propter quos Apostolus velari mandavit mulierum capita, interpretantur sacros ministros, quibus timuerit Apostolus ab objecto speciei fœminæ non velatæ, nam etiam apud Ioannem Apocal. 2. nomen Angelorum Episcopis Ecclesiarum moderatoribus tribuitur.

Itaque non inverisimiliter ritus sacer, de quo agimus, 26 inducitur censetur ab Apostolis ad consulendum pudicitie sacrorum hominum. Quod non minori jure dicitur, quàm quod Benedictus Iustinianus asserit 1. Cor. 11. Angelos dici ab Apostolo viros quoscumque, quibus subjectionis tesseram exhibere mandetur mulier.

Hinc viri gravissimi non possunt non concitari in no- 17 vum morem ab usu illo antiquo, & Apostolico adeò abhorrentem, quo fœminæ pectora indecentissimè nudatæ, & mammas indignè ostentantes, adde etiam humerorum, & brachiorum partem resectæ, non modò subeunt Ecclesias, sed etiam ad Sacra Tribunalia procidunt, & ad ipsam divinam mensam cœlesti cibo pascendæ procumbunt. Hæc impudentia mirum quantum hodie per omnes ferè oras gliscit, negligentibus iis, quorum esset tam indecoram, tam à Religione, & honestate averfam petulantiam cohibere. Non sic Beatissimus, ac Religiosissimus Innocentius XI. Pater, ac Dominus noster, qui hoc probrum Romanæ Urbis excommunicatione, aliisque censuris, ac pœnis coercuit.

Sanè Clemens Alexandrinus lib. 2. pæd. cap. 3. cum retu- 28 lisset fœminas quasdam alabastris admodum ore angustis bibentes, capita reflectere, & jugulum extendentes, colla denudare, id valdè sugillat fixo hoc Canone: *Nullo modo permittendum est mulieribus, ut appareant aliquid corporis denudantes, ne ambo protabantur; hi quidem, ut qui ad videndum incipientur, illa verò, ut qua in se virorum intuitum attrahant. Semper autem, tanquam presentem Domino, honestè versandum est, ne nobis quoque sicut Corinthiis succensens, dicat Apostolus: Convenientibus vobis non licet Dominicam Cœnam comedere.* Hæc quam aptè intorqueantur in propudiosas illas communicantium mulierum nuditates, puto perspicuum.

A S. Hieronymo ep. 8. eadem humeri, atque cervicum 29 resectio inter notas insignis corruptelæ numeratur. Demetriadem namque informans, ait de puellis pedissequis: *Illæ tibi sic pulchræ, illæ amabilis, illæ habenda inter socias, quæ se nescit esse pulchram, quæ negligit formæ bonum, & procedens ad publicum non pectus, & colla denudat, nec pallio revoluta cervicem aperit; sed quæ celat faciem, & vix uno oculo, qui via necessarius est, patente ingreditur.* Idem in suscepti contubernii infectione inter lascivix argumenta, hæc recensent: *Vestis ipsa vitis, & puella animi tacentis indicium est, si rugam non habeat, si per terram, ut alior videtur, non trahatur, si de industria dissoluta sit tunica, vel aliquid in eis appareat, operiat quod sœdum est, & operiat, quod formosum. Palliolum inter dum cadit, ut candidos nudet humeros, & quasi videtur, noluerit,*

voluerit, celat festina, quod volens detexerat. Et quando in publico, quasi per verecundiam operis faciem, lupanarium arte, id solum ostendit, quod ostensum magis placere potest.

Nihil sanè esse magis primum ad libidines, quam eorum non modò, quæ natura abscondit, sed etiam quæ disciplina velavit, membrorum operata nudare, graviter dixit S. Ambrosius *lib. 3. de Virg.* In quam rem illustrandam, & ad perspiciendum quanti libidinis ignes nudatione quacumq; fœminei corporis succendantur, fusiſſimè disputat Tiraquellus *ad leg. 4. connub. à nu. 10.* Sed nunc quæ in communi vita fiunt non attendo, intentus solam nudationem pectoris, & humerorum bona ex parte per tempus publicæ orationis, aut confessionis sacramentalis, vel Communionis. Extra has verò circumstantias quo sordeat peccato huiusmodi nudatio docebunt Sanchez *lib. 9. de matr. disp. 46. num. 26.* Bonacina *tom. 1. qu. 4. punct. 9.* Baucius *quæst. 109. & 112.* ac alii. Redolere sanè eam scapularum nudationem meretriciam petulantiam, intelligitur ex actis S. Pelagiæ, nondum conversæ, quam Episcopi sic procedentem contuiti, avertis oculis, tamquam rem propudiosam, & execrabilem gementes sunt detestati.

CONSULTATIO XXXVI.

Ad tollendas controversias, quæ magna populi offensione quandoque inter Regulares, Confraternitates, & Parochos seculares in funeribus, & funeralibus oriuntur, ad dubia infra scripta requisitus pro veritate ita respondendum censeo.

AD primum, an scilicet societates prædictæ nullum habentes privilegium possint præter consuetudinis sepelire in suis Oratoriis corpora defunctorum?

Respondeo, non posse. Quia non potest quis relicto majorum suorum, vel parochiali sepulchro sepeliri in Oratorio, vel in Ecclesia, quæ de jure, vel ex privilegio cœmeterium non habet, per textum *in cap. fraternitatem de sepult.* ibique Canonistæ communiter, nominatim Innoc. n. 1. De jure autem communi cœmeterium habent illæ duntaxat Ecclesiæ, quæ habent populum, ut tenet Gloſ. in *Clem. Dudum S. hujusmodi v. sepulturam*, Innoc. Ost. Archid. & Io. Andr. *in cap. 1. de sepult. in 6.* Oratoria autem confraternitatum non habent populum, atque adeò non possunt in iis sepeliri corpora defunctorum.

Neque suffragatur præsentia consuetudo. Tum quia debet probari legitime. Tum quia est contra jus, quod disponit, unumquemque sepeliri debere in sepulchro majorum suorum, aut in Ecclesia parochiali, ut *in cap. 1. de sepult.* & agitur de præjudicio tertii, nempe Ecclesiæ, in qua de jure sepeliri debent, *l. si vero, §. de viro, ff. sol. matr.* Et tum quia non potest præscribi, aut consuetudine acquiri id, cujus non adest capacitas, Societates autem seculares sunt incapaces juris spiritualis, & Ecclesiastici, quale est jus sepulturæ, ut proinde Vitalin. *in d. Clem. Dudum, §. hujusmodi num. 10.* concludat, quod illa sola Ecclesia habet jus sepeliendi, cui sit concessum cœmeterium, ac ita quod licet fuerit Ecclesia ædificata autoritate Episcopi, non idcirco habeat jus sepeliendi, nisi fuerit ei cœmeterium concessum, cujus sententiæ fuit Ost. *in sum. iii. de sepult. §. 2.* & Archid. *in cap. de pact. & in can. nemo 1. de consecr. d. 1. & in d. cap. fraternitatem*, firmatque Innoc. *in cap. 1. de sepult.* quod etiam decrevit S. Carol. *lib. 3. A. flor. tit. 15. de sepult.* ubi solum admittit consuetudinem immemorabilem, his verbis. *Ne in Confratriarum, scholarumve Oratoriis, Ecclesiisve cadavera, etiam Sodalium sepeliri liceat, nisi id licere ex privilegii tabulis, aut consuetudinis immemorabilis usu, constet Episcopo.*

Ad secundum; posito quod eadem Confraternitates possint ex consuetudine immemorabili sepelire in suis Oratoriis corpora defunctorum, an possint sepelire suos confratres, qui sibi in illis non elegerint sepulturam?

Respondeo, pariter non posse. Nam qui poterat eligere sepulturam, & moritur absque electione, debet sepeliri in sepulchro majorum suorum, vel in Ecclesia parochiali, ut delimitur ex *d. c. 1. de sepult.* juncta Gloſ. in formatione casus, & ex *cap. is, qui eod. tit. in 6.* & tradunt Ioan. Andr. *in c. Religiosi eod. tit.* Burlat. *conf. 226. num. 10.* aliique communiter. Quare cum ab Episcopo Bergomensis propositum fuisset 14. dubium S. Congregationi super Episcopis, & Regularibus, ut alibi retuli: *Se havendo la Compagnie secolari privilegio di sepelire ne' loro Oratorii, possano sepelire alcuno, che in articulo mortis non se habbia eletto la sepultura in esso Oratorio. S. Congregatio die 10. Maii 159. respondit negativè, nisi saltem in articulo mortis ibi elegerit sepulturam.*

Ad Tertium. An filii impuberes, & uxores Confratrum Societatum possint sepeliri in Ecclesiis Regularium, in quibus habent Capellam, & prætendunt habere sepulturam in dicta Ecclesia.

Respondeo, quoad huiusmodi uxores negativè, si ibi sepulturam sibi non elegerint ut supra diximus, sed sepeliendæ sunt ubi de jure sepeliri debent. Quod verò ad filios impuberes servandum est *cap. licet de sepult. in 6.* ubi ita decernitur: *licet pater minores filios, qui nequeunt antequam ad annos pubertatis perveniant eligere sepulturam, possit, si consuetudo terra id habeat, quæ voluerit sepelire, hoc tamen non potest ubi consuetudo huiusmodi non habetur, sed sunt cum suis majoribus, vel in parochiali Ecclesia tumulandi.*

Cum igitur, ut alibi dixi, jus commune determet sepulturam pro unoquoque, ut nimirum debeat quisque sepeliri, aut in sepulchro majorum suorum, aut in Ecclesia parochiali, ac insuper concedat unicuique qui est capax electionis, quod possit sibi eligere sepulturam, non remanet aliqua potestas eligendi præter concessam à jure, quæ cum sit personalis, & iis tantum competat, qui sunt capaces talis electionis, non substituitur ratione incapacitatis alterius, & proinde, nec pater pro filio, quando filius est incapax. Quare solum restat, quod consuetudo prævalens juri communi det patri facultatem eligendi pro filio impuberi. Atque ita docent Gloſ. *in d. cap. licet pater x. vel in parochiali*, ibique Archid. *n. 1. Gemin. nu. 2.* Io Andr. Butr. ac ceteri Canonistæ, Navar. *conf. 2. de sepult.* & Rota coram Gregorio XV. *decis. 276. n. 1.*

Ad quartum. An ab hæredibus defuncti Confratris sepeliri in Oratorio suæ sodalitatæ aliquis solvi debeat proprio ejus parochi jure sepultura, quod in d. Civitate solvi solet?

Respondeo affirmativè per textum expressum in *cap. 10. ad Apostolicam de Simon.* ubi Innocentius III. hanc piam, & laudabilem consuetudinem pia devotione fidelium introductam, præcipit observari, & declaravit S. Congregatio super Episcopis in Sabinensi 27. Junii 1659. apud Nicol. *Incubrat. part. 1. lib. 4. tit. 15. num. 22.* & in Anconitana 19. Decembris 1608. apud eundem *in floscul. v. confraternitas*, ubi concessum ex gratia ut Confraternitas sepelire possit in sua Ecclesia omnes suos Confratres ante infirmitatem, de qua discesserint, in ea Confraternitate descriptos de consensu hæredum, & sine præjudicio quartæ funeralis, aliorumque emolumentorum, quæ spectarent ad Capitulum, vel Parochum.

Ad quintum. An ab eisdem hæredibus defuncti id ipsum solvi debeat, quædo defunctus sepelitur in propria sepultura, vel eam sibi elegit in aliis Ecclesiis, etiam Regularium?

Respondeo, quod ad utramque partem affirmativè. Quod ad primam enim extat declaratio ejusdem S. Congregationis super Episcopis in d. Sabinensi apud eundem Nicol. *loc. cit.* per hæc verba: *Si ad si laudabilis consuetudo solvendi jus sepultura, etiam pro iis, qui sepeliuntur in propriis sepulchris, servanda est, & in Militenſi 25. Julii 1606. apud eundem in hunc modum: pro sepultis in Ecclesia nova Confraternitatis Curatus idem recipere decet, ac si sepelirentur in sua parochiali. Et quoad Regulares certum est, quod hoc jus sepulturæ non est quarta funeralis, sive portio canonica, quæ debetur Parochi,*

ad quam solvendam Regulares non teneri ex suis privilegiis fortasse nunc asserunt, sed est jus omnino distinctum à quarta, de qua solum Constitutio B. Pii V. loquitur in §. 11. & 12. ubi distinguit primò Conventus Regularium, qui solvere debent quartam, interpretando Concilium Tridentinum, ac deinde loquitur de jure sepulturæ absque ulla distinctione. Si autem jus sepulturæ non esset diversum à quarta funerali, superflua esset dispositio Constitutionis super jure sepulturæ, dum vult quod quarta tantum solvatur in certis casibus, & jus sepulturæ indistinctè, ac indeterminatè, quando sit consuetum. Quarta solvitur à Regularibus ex iis, quæ in funere deferuntur, jus verò sepulturæ solvitur ab hæredibus defunctorum. Ne solvatur quarta est ex privilegio ad commodum Regularium, ut verò solvatur jus sepulturæ est in damnum hæredum ex laudabili consuetudine.

13 Et quidem quatenus etiam hoc jus sepulturæ sit quarta, eam solvere tenentur Regulares non habentes privilegium cum specifica derogatione d. Clem. Dudum de sepult. ut per decis. 83. post Tambur. de jur. Abbat. & decis. 49. Millini num. 1. etiam stante dispositione S. Concilii Trident. cap. 13. sess. 25. de ref. Nam aut eorum monasteria ædificata sunt citra 40. annos à publicatione dicti Concilii, & privilegia fuerunt abrogata; aut sunt ante 40. annos, & cum Parochi sint in quasi possessione exigendi hoc jus trium Juliorum, sive loco quartæ, sive jure sepulturæ, dicendum est, illos esse in possessione exigendi quartam, & Concilium non suffragari, ut discit Millin, d. n. 1. declarat Barbos. de Paroch. lib. 3. c. 25. nu. 13. & seq. juxta decisionem 84. coram Coccinio post Tambur. loc. alleg. Atque aded debetur Parochis id, quod à Regularibus, & à defunctorum hæredibus denegatur pro jure sepulturæ, quod percepturi essent in suis Ecclesiis, non obstantibus Constitutionibus Apostolicis, & SS. Congregationum decretis, cum in d. Constitutione B. Pii V. præservetur hoc jus sepulturæ, quod sive sit diversum à quarta, ut probat Gabriel cons. 190. à nu. 1. lib. 2. potuit consuetudine introduci, ac taxari dictis Juliiis tribus, ut prosequitur idem Gabriel, & Gratian. discept. 210. num. 10 cum seqq. & decis. March. 20 n. 14 sive quartam etiam implicet, illa est debita juxta textum in d. cap. 1. de sepult. & in d. Clem. Dudum eod. tit.

14 Ad sextum. An parochi dari debeant duplex stipendium, quod dari solet aliis Sacerdotibus pro associatione funeris, quando ad d. associationem invitantur Regulares, vel Societates, vel Capitulum, sive cadavera tumulentur in Ecclesia parochiali, sive in Ecclesiis Regularium, sive in Oratoriis Societatum?

15 Respondeo etiam affirmativè ex declaratione S. Congregationis super Episcopis in Cassanensi 5. Maii 1617. apud Nicol. d. par. 1. lib. 4. tit. 15. num. 22. ampl. 3. tenoris sequentis: regulariter Archiepiscopo, sive Curato solvenda est duplex merces, quam sit ea, quæ solvitur singulis aliis presbyteris ordinariis. Quod etiam servatur Romæ ex statuto Cleri Romani cap. 6. §. 13. quia Parochi comitantur funus cum stola.

CONSULTATIO XXXVII.

An falsus calumniator in materia ad S. Officium spectante, veluti sollicitationes in confessione, sit de hæresi suspectus, & tanquam talis debeat abjurare, & quomodo?

Et an gaudeat immunitate Ecclesiæ?

Et an idem dicendum sit de teste deponente falsum in S. Officio, & in materia ad S. Officium spectante, ut supra?

1 Ad primum respondeo negativè. Primò quia si esset de hæresi suspectus, deberet puniri pœna hæretici; sed hujusmodi falsus calumniator non est puniendus pœna hæretici, sed pœna calumniatoris, vel alia pœna arbitrio Inquisitorum, ut tradunt Io. Andr. Butr. Cardinal. & Anan. in cap. penult. de hæret. Iacob. Septim. in infir. cathol. cap. 4. & cap. 61. n. 35. Royas singul. 8. d. 1. Secundo quia B. Pius V. generaliter in sua Constit. 5. statuit, ut in

omni crimine denunciante per calumniam pœna talionis puniantur. Solum igitur quo ad pœnam, non autem quo ad crimen falsus calumniator, & suspectus de hæresi sunt æquales, quamvis hæc pœna regulariter hodie non imponatur, ut per Doctores communiter, & nos alibi. Tertio, quia nullibi cautum reperitur, quod hujusmodi calumniatores sint de hæresi suspecti, & quod tanquam tales debeant abjurare. Extatque decretum S. Congregationis S. Officii sub die 30. Maii 1601. in quo habetur, quod calumniatores ultra pœnas corporis afflictivas damnentur ad reficiendum damna, expensas, & interesse.

Ad 2. consentaneè ad dicta respondeo, gaudere. Privantur enim immunitate Ecclesiæ tum hæretici, tum suspecti de hæresi. Hic autem falsus calumniator non est hæreticus, neque suspectus de hæresi.

Ad 3. affirmativè. Quia ille testis est de hæresi suspectus, qui prius de se, vel de aliis hæresim confessus fuerat, postea negat, ut ex cap. literas de præsumpt. & ibi canonistæ communiter. Hic autem testis non est hujusmodi, atque aded non est suspectus de hæresi. Secundo quia, licet falsi testes in crimine hæresis eadem pœna, qua hæretici, vel suspecti de hæresi puniendi sint, non tamen eorum filii, & nepotes redduntur infames, nec aliis pœnis obligantur, quibus hæreticorum liberi obligati sunt ex allegatis à Farinacio de hæresi quest. 188. §. 2. num. 54. Essent autem eorum filii, ac nepotes infames, aliique pœnis obligarentur, si falsi testes in crimine hæresis essent hæretici, vel de hæresi suspecti. Tertio quia non deponit falsum, occultando hæresim, sed illam revelando, atque aded non offendit divinam majestatem, sed humanam. Hæreticus autem, vel suspectus de hæresi est, qui offendit divinam majestatem, vel ejus fidem. Et hinc est, quod contra testem falsum crimen hæresis deponentem non proceditur tanquam in fautorem, secus autem contra testem falso hæresim occultantem, in quem post processum formati de crimine fautoris, & tanquam fautor hæreticorum, atque adeo tanquam de hæresi suspectus damnari, non quidem ob præcisam falsitatem sed potius ob favorem, & auxilium hæretico præstitum ut rectè Castropal. tom 1. tract. 4. disp. 8. punct. 15. §. 6. n. 11. Reperio tamen, quod N. qui contra N. falsum deposuit in S. Officio dat supplicem libellum, in quo revocat, tanquam falsa ea, quæ denunciaverat, & fuit decretum, ut examinetur, & retineatur.

CONSULTATIO XXXVIII.

Quæ pœna Episcopus committens stuprum cum Sanctimoniali puniendus sit?

1 Sexta Synodus, relata in can. Si quis Episcopus 29. q. 1. rem hanc ita definit: Si quis Episcopus, Presbyter, Diaconus, aut Subdiaconus, aut lector, aut psalmista, aut ostiarius cum muliere sanctimoniali Deo mechanicus fuerit, deponatur. Quia sponsam Christi corrumpit. Si verò laicus excommunicetur.

Per hunc textum Anania cons. 1. col. 2. tenet, quod hoc delictum est de majoribus merentibus perpetuam depositionem; dato etiam, quod tale stuprum cum moniale non sit notoriè scandalosum, vel diu continuatum, & ait hoc ita declarare Butr. in cap. si Clerici de judic. & tradit Abb. in cap. Clericus num. 2. de vit. & honest. Cleric. Grilland. in tract. de pœn. omnifar. coit. quest. 1. ad fin. ubi per d. textum in can. Si quis Episcopus docet, quod Clericus cujuscumque gradus, vel dignitatis deponitur propter hoc delictum ab omni ordine Sacro, & privatur omnibus beneficiis, ac detruditur in arctum monasterium ad agendum perpetuam pœnitentiam.

Edòque magis depositioni locum esse ait Turrecrem. in d. cap. Si quis Episcopus, si in notitiam populi hoc delictum pervenerit. At Bernard. Diaz in pr. crim. can. cap. 83. vult per eundem textum, quod depositioni sit locus, etiamsi ad notitiam populi delictum non pervenerit, cum

cum d. can. Si quis Episcopus, simpliciter imponat poenam depositionis. Et hoc, ait, videtur velle Anania, & Butrius locis allegatis. Quare concludit, convictum de hoc delicto, nullo discrimine habito, deponendum esse, & in monasterium, seu carcerem ad tempus aliquod, addo ego vel perpetuò juxta personæ qualitatem, & delicti continuationem, & populi noxiam detrudendum. Quod est juxta can. Si qua monachorum d. caus. 27. qu. 1.

Et quidem hoc crimen esse gravissimum, & depositio ne dignum, nemo dubitare potest. Quia reperitur jure expressum in d. c. in. Si quis Episcopus. Quod esse regulam in materia depositionis, tradunt Doctores, quos sequitur Sayr. de censur. lib. 5. cap. 21. num. 5 De quo crimine S. Cyprianus ad Pomponium, relatus in can. nec aliqua ead. caus. 27. qu. 1. his verbis conqueritur: Si superveniens maritus sponsam suam jacentem cum altero videat, nonne indignatur, & fremit, & per zeli dolorem fortassis & gladium in manum sumit? Quid Christus Dominus. & Iudex noster, cum Virginem suam sibi dicatam, & sanctitati sue destinatam, jacere cum altero cernit, quam indignatur, & irascitur? Et quas pœnas incestus ejusmodi conjunctionibus comminatur?

Quod si de hoc crimine Episcopus non fuerit convictus, sed adfuerit grave scandalum in populo, quod sedari non potest, in hoc casu intervenire causam legitimam cedendi Episcopatum, decernit textus in cap. nisi cum pridem de renunc. quia Episcopus non debet magis temporalem honorem, quam æternam affectare salutem. Et ut ibi ait Fagnan. num. 73. tantum potest esse scandalum, ut Episcopus non solum possit, sed etiam teneatur renunciare, ut tradunt in eundem textum Ost. & Io. Andr. num. 19. & Cardin. in §. pro gravi, allegantes cap. nihil de prescript. c. teneantur de preb. cap. 1. 2. & 3. de purg. can.

Si verò renunciare noluerit, poterit Summus Pontifex illum privare, cum interveniat justa causa can. per principalem 9. quast. 3. ibi, cum necesse fuerit, quo sensu intelligendam esse ibi Glossam, in d. can. per principalem, tradit Cardinal. conf. 143. num. 4. & Fagnan. in c. quanto de translat. Episcop. num. 78. qui & num. 71. insinuat, posse dissolvi vinculum spiritualis conjugii, adminiculante aliqua justa causa. Quidquid sit, an Pontifex privare possit Episcopum etiam sine causa, de quo Doctores, & Fagnanus in d. cap. quanto.

Vt igitur Episcopus deponatur, requiritur justa, & sufficiens causa ob aliquod crimen, quod in jure inducit depositionem. In hoc autem casu certum est, quod crimen, de quo Episcopus est accusatus, & processatus, reperitur in jure expressum in adducto can. si quis Episcopus 27. qu. 1. Et licet non sit confessus, neque convictus, videndum nihilominus est, an hoc non obstantibus insurgat ex iudiciis causa sufficiens ad renunciandum. Et ut supra dixi, quamvis non sit convictus, tantum tamen potest esse scandalum, ut non solum possit Episcopus, sed etiam teneatur renunciare, & quod si renunciare tenuerit, possit Summus Pontifex illum privare; quia intervenit justa causa, nempe grave scandalum in populo cum odio implacabili, atque adeò necessitas, aut utilitas Ecclesiæ, quæ omnino requiritur pro dissolutione vinculi matrimonialis inter Episcopum & ipsam Ecclesiam juxta consilium Romani 467. nu. 6. & Lotterium de re benef. l. 2. quast. 22. num. 47.

Vude tota difficultas verti potest, an adhuc non obstante, quod Episcopus non sit confessus, neque convictus, constet de justa, & sufficiens causa depositionis, ut possit movere Pontificis animum ad illum deponendum, non solum ex hæcenus deductis in processu, præsertim ex gravi scandalo, sed etiam ex causis Sanctissimo notis, & absque defensionibus, nisi illis, quæ ex processu informativo dari possint, & an auctoritate ordinaria, an de plenitudine potestatis, & an per Breve, an autem per motum proprium. Quibus respondeo, quod si Papa procedat de plenitudine potestatis, non requiritur citatio, secus autem si procedatur de potestate ordinaria,

ut per Fagnan in cap. Consultationibus de Cler. agror. numero 69. Quod si procedere velit de plenitudine potestatis, procedendum est per motum proprium, ut in hac specie declarat Io. Menoch. in cap. Si motu proprio numero 10. & 13. de preb. in 6. Felin. in cap. Quæ in Ecclesiis col. 23. vers. similia quinto de consti. & alii, quos sequitur Ant. Gabr. in iii. de jur. quas. non sol. concl. 3. num. 12. & cum hisce clausulis: Motu proprio, ex certa scientia, deque Apostolica potestatis plenitudine, & non obstante.

Qua in re extant similia exempla apud Baron. Anno 1201. num. 38. Innocentius III. deposuit Gualterium Episcopum Troianum ob expollatas ab eo Ecclesias. Anno 1233. num. 56. Gregorius IX. deposuit Episcopum Bosensem in Vngaria propter ejus perfidiam. Anno 1257. num. 9. Alexander IV. privavit Philippum Archiepiscopatu Salisburgensi ob ejus inobedientiam, & contumaciam. Anno 1348. Clemens VI deposuit Henricum Archiepiscopum Moguntinum ob contemptum censurarum. Anno 1426 num. 11. Martinus V. condemnavit, ac deposuit Conradum Episcopum Pragensem ob suspicionem hæresis Hussitarum; & plura hujusmodi sæpè. Ac nostro tempore Innocentius X. & Alexander VII. deposuerunt, sive renunciare compulerunt Episcopos N. N. N. N. imputatos de mandato homicidio in suis diocæsi-bus. Clemens X. coegit Episcopum N. N. ad renunciandum Episcopatum ob probabilissima indicia violationis monialium; & Innocentius XI. anno 1686. privavit Episcopatu Episcopum N. N. ob indicium stuprum cum moniali, licet non fuerit confessus, neque convictus. Quare usus fuit chirographo, ac motu proprio cum lapradictis clausulis, assignata congrua, & habito monasterio SS. Cosmæ, & Damiani pro carcere.

CONSULTATIO XXXIX.

De praxi, qua servatur in conversione hebræorum, ejusque difficultatibus.

Primo, Neophyti, qui ut plurimum, defertunt nomina eorum, qui cupiunt venire ad fidem Christi, frequentissime hac in re mentiuntur, affirmantque, eos suscipere velle baptismum, qui nunquam de fide Christiana suscipienda cogitarunt; undè ex catechumenorum domo remittuntur ad Synagogam non sine magno nostræ Religionis opprobrio, & irrisione.

Secundò, fit sæpè, ut qui nunquam de baptismo cogitarant, postquam diutius in domo catechumenorum detenti sunt, eos pudeat redire ad suos, apud quos in tota vita malè audiunt, qui aliquando Religionem suam deserere cogitarunt, idèò ficto animo suscipiunt baptismum, & inter christianos vivunt, tanquam hebræi, exercentes malas artes, nec raro, data occasione, fugiunt in eas partes, ubi illis publicè liceat judaizare, id quod non semel contigit.

Tertiò, sæpè à neophytis, vel catechumenis, etiam maritis, deferuntur mulieres, & præsertim Virgines, quæ revera nullum habent animum suscipiendi fidem Christi, sed Neophyti, vel catechumeni, qui cupiunt eas ducere in uxores, dicunt, velle fieri christianas, ut adducantur in domum catechumenorum, ibique cum illis liceat agere, illisque persuadere baptismum, ut eas iniquis rationibus ad suas condiciones perducant, ducantque in uxores, quæ nunquam suscipiunt baptismum sincero animo.

Quartò, apud hebræos magna notantur infamia, qui aliquando tentarunt deserere hebræorum ritum, Neophyti, qui sunt inferri privati de causis quibusdam hebræis, deferunt eorum nomina, & dicunt, illos velle fieri christianos, ut capiantur, & adducantur ad domum Catechumenorum, ut eos afficiant tali nota.

Propter has, & alias causas quæritur.

Primo, an expediat statueri, ne Neophyti, & alii, quæ agunt de conversione hebræorum, persuadeant ipsis, quæ cupiunt

cupiunt baptizari, petere per se baptismum, præsertim si sine adultis, & viri quibus patet aditus ad tribunalia Christianorum?

Secundò, an expediat ad mulieres, puellas, & pueros, quibus non licet adire per se ad Episcopum, vel alios Superiores, mittere aliquos probata viâ qui secreto domi suæ, vel alio opportuniore loco explorent earum voluntates, videantque, an habeant fundamentum delationes Neophytorum, antequam capiantur à satellitibus, & ducantur ad domum catechumenorum?

Tertiò, an pueri ante usum rationis, qui habent affines hebræos, & christianos in equali gradu, debeantur potius hebræis, cum sint quasi in possessione, an verò christianis in favorem fidei? Item pueri, qui habent plures affines hebræos, unum tantum christianum in equali gradu, an debeantur hebræis? Item viri pueri in equali gradu debeantur potius affini, qui est tutor, aut curator, an verò Christianis?

Quartò, an credendum sit uni dicenti, puerum aliquem esse sibi affinem, vel filium, & idè sub sua potestate, an verò exploranda sit veritas; antequam pueri capiantur?

Quintò, an præsertim sint, cæteris paribus, viri mulieribus, affines ex parte patris iis, qui sunt ex parte matris, quando plures sunt, qui pueros ad se pertinere dicunt, an verò in favorem fidei semper præsertim sint Christiani hebræis?

Sextò, postquam pueri pervenerunt ad usum rationis, an parentes possint eos capere, & ducere ad catechumenos, ut ibi addiscant articulos fidei?

Septimò, an jure queant baptismum donari, si dubitatur, an sint, necne rationis compotes, cum petant baptismum?

Octavò, an, qui convertuntur ad fidem, cogendi sint solvere debita contracta ante baptismum, ipsis etiam hebræis, etiam consanguineis?

Nonò, an parentibus parvulis neophytis capi possint filii hebræi, qui sunt jam rationis compotes, etiam invitati, & nolentes, ut ducantur ad domum neophytorum? Item an parente marito eadem de causa capi possit uxor invitata, & nolens fieri christiana? Rursus, an parente fratre, capi possit frater, vel soror vidua jam rationis particeps, etiam nolens, & repugnans, ut ducantur ad domum catechumenorum?

Antequam respondeam ad quæsitæ suppono primum hebræos non esse vi compellendos ad fidem, sed monitis, & adhortationibus alliciendos juxta *can. qui sincera d. 45.* ubi S. Gregorius ait, qui extraneos à christiana religione ad fidem cupiunt perducere, blandimentis, non asperitatibus debent studere, & reddidit rationem; quia asperitatibus potius alienantur à fide, quàm erga eam afficiantur ea pietate, quæ est necessaria, ut quis verus fidelis sit. Existimat autem S. Gregorius eo loco afferri vim hebræis, si non permittantur suos dies festos celebrare, ut hac occasione convertantur ad fidem, idè præcipit Episcopo Neapolitano, ut non patiatur hebræos in suis solemnitatibus inquietari, & Concilium Toletanum 4. ut refertur *ead. dist. can. de Iudeis* prohibet afferri vim, ut Iudæi ad fidem convertantur, & concludit, non vi, sed liberi arbitrii facultate suadendi sunt, ut convertantur. Idem habemus *cap. Sicut de Iudeis, & Sarac.* ubi Clemens III, aliam reddit rationem, dicens, quippe Christi fidem habere non creditur, qui ad baptismum non spontaneus, sed invitatus cogitur pervenire. Idem habet S. Thom. 3. part. quæst. 68. art. 7. & alii Theologi communiter in 4. d. 4.

Deindè suppono in hoc negotio, fieri posse hebræis injustitiam. Hinc S. Thom. 3. part. quæst. 68. art. 10. in corpore, ubi quærit, an pueri hebræorum baptizari possint, invitatis parentibus: si pueri, inquit, nondum habent usum liberi arbitrii secundum jus naturale, sunt sub cura parentum, quandiu ipsi sibi providere non possunt. Idè contra justitiam naturalem esset, si tales pueri invitatis parentibus baptizentur. Idem repetit 2. 2. quæst. 10. art. 2. Idem tenent omnes Theologi loco citato, & Tabiena v. *infidelitas, §. 6.* Colligitur hos ipsam ex *cap. ex litteris*

de convers. infid. ubi agitur de baptismò puerorum, & dicitur, pueros pertinere jure naturæ ad parentes. Addit S. Thom. loco alleg. fieri etiam injuriam hebræo adulto, si baptizetur invitatus; quia cum baptismus sit liber, sit injustitia illi, qui cogitur, illum suscipere. Pati propterea possunt injustitiam hebræi, si invitati, & repugnantes ducantur ad domum catechumenorum, nam cum apud eos magna infamia laborent ii, qui aliquando in ea domo fuerunt, quis non videat injustè affici tali nota eos, qui numquam voluerunt fieri christiani? Denique non solum patiuntur injuriam illi, qui invitati coguntur suscipere baptismum, quem Dominus voluit esse liberum, sed etiam illi, qui hac de causa à christianis molestantur per *cap. qui itinerà d. 45.* Quare qui invitati capiuntur absque eo, quod ullum indicium dederint, quod vellent fieri christiani, injustè molestantur hac de causa, nec honestatur hæc actio ex eo, quod, quanvis, quando capiuntur, non habeant animum suscipiendi baptismum, in domo tamen catechumenorum convertantur aliqui, quia non sunt faciendæ mala, ut eveniant bona, nec violandum est jus, quod habent hebræi, ut non molestentur causa fidei, ut aliquis convertatur, ut notavit Suar. 3. part. tom. 3. quæst. 68. art. 4. disp. 35. sect. 3. sed servandum est jus in toto hoc negotio.

His positis ad tollendum opprobria, & irrisiones in christianam Religionem, quæ in hujusmodi conversione magna populorum offensione oriuntur, illisque in posterum occurrendum prospiciendumque decori Religionis christianæ, ac libertati Iudæorum in suscipienda Christi fide, respondeo ad primum, expedire, ut ii, qui possunt adire superiores per se, petant baptismum, & non per neophytos catechumenos. aut aliam interpositam. Primum quidem quia non est credendum ex animo eos desiderare baptismum, qui cum possint illum petere, nolunt petere. Illi autem, qui non accedunt ad fidem animo sincero, non sunt admittendi ad Sacramentum baptismi.

Nec dicat quispiam, desiderare illos ex animo, sed pudere eos aperire animum suum Superioribus. Primum, quia non sunt Iudæi adeò verecundi, ut eos pudere possit agere cum ministris Episcopi, vel aliorum Prælatorum cum quibus quotidie habent negotia. Deindè pudor iste est valde puerilis, quem verum desiderium baptismi nihili faceret. Secundò experientia compertum est, sæpè à neophytis deferri nomina eorum, qui nunquam voluerunt fieri christiani, sed illis, qui volunt fieri christiani, sit injuria, si molestentur causa fidei, ut dixi supra *ex can. qui sincera d. 45.* Ergo ad servandam justitiam, quam debemus servare etiam hebræis, expedit non audire aliorum delationes, quando hebræi sunt adulti, & per se possunt petere baptismum. Tertio cavendum est, ne fides nostra fiat extraneis odiosa *d. can. qui sincera d. 45.* sed si admittantur delationes, etiam quando Iudæi possunt per se petere baptismum, sit multis odiosa, quia sæpè capiuntur, qui nullum dederunt signum, quod vellent fieri christiani, & ex domo catechumenorum revertuntur ad suas cum magno opprobrio nostræ religionis. Quartò nulla est causa, cur ii, qui possunt per se petere baptismum, petant per alios. Ergo suspecta debet esse omnis delatio adultorum, qui per se petere possunt baptismum.

Ad secundum respondeo, puerorum, ac mulierum, quibus non licet per se adire superiores christianos, & petere baptismum, antequam in dictam domum perducantur, diligenter explorandas esse voluntates ab aliquibus probis viris secreto domi suæ, vel alio opportuniore loco, videanturque, an habeant fundamentum aliquod delationes neophytorum, vel catechumenorum, antequam capiantur à satellitibus, & ducantur in domum catechumenorum juxta *cap. Sicut de Iudeis, & Sarac.* Rationi quippè congruum est, ut prius extra dictam domum explorentur earum voluntates, non autem in dicta domo, in qua habitò prius earum consensu instruendæ sunt, non explorandæ. Porro in hac re gravissima non est temerè unicuique credendum.

credendum. Explorari autem posset eorum voluntas, si non haberetur fides quibuscumque signis, sed solum vel literis, vel expressis verbis, si non crederetur uni, sed pluribus testibus dicentibus, quod talis vult fieri christiana. Si proponeretur certa aliqua poena iis, quos constat animo nocendi detulisse nomen alicujus, vel falso dixisse, quod talis, vellet fieri christiana. Primò, non esset temerè, & ex levissimis indicis capiendas mulieres, & ducendas ad cathecumenas constat, quia cum Judæi sint sui juris in negotio Religionis *cap. de Iudæ d. 45. & docet S. Thom. 3. part. qu. 68. art. 10.* qui nolunt fieri christiani, patiuntur injustitiam, si capiuntur, aut molestentur causa fidei per textum *in d. cap. sicut Iudæi*, ad quem omnes suffragantur, & *in cap. majores*, §. *item queritur de baptism. & in d. can. qui sincera, & can. de Iudæis 4.* & *in can. ad fidem 23. qu. 5. non est Religionis*, ait Tertullianus, *ad Scapul. cogere Religionem*, quæ sponte suscipi debet, non vi, nec baptismus conferri debet, nisi ei, qui fidem habere præsumitur, ut hoc post alios probat *Sot. in 4. d. 5. qu. un. art. 8. & art. 10. in 3. col.* Si autem credatur unicuique, præcipuè neophyto, vel cathecumeno dicenti, talem mulierem velle fieri christianam, vel si credatur quibuscumque signis, frequenter capientur illæ, quæ nolunt fieri christianæ. Ergo vexantur injustè, & contra Canones citatos. Secundò, quia muliebris sexus est valdè fragilis; si injustè mulieres ducantur ad domum cathecumenorum, periculum est, ut præ pudore non audeant redire ad suos, ideòque ficto animo suscipiant baptismum non sine magna hujus Sacramenti injuria, ut notat S. Thom. *loc. cit. vivantque inter christianos tanquam hebrææ*, ut videre est *de consec. d. 4. can. Iudæi. & cap. plerique*, nostratq; mulieres doceant varias superstitiones. Quod non expedire Ecclesiæ, ipsi rerum eventus declarant.

6 Licet enim non semel Christianissimi Principes suis edictis Judæos ad fidem venire quodammodo coegerint, assequi tamen non potuerunt, ne qui sponte sua superstitionem deposuisse simulabant, ad pristinam superstitionem redirent. Sic Ratisbonæ sub Henrico IV. anno 1086. apud Crant. *lib. 5. c. 14.* in Hispania sub anno 694. baptismum scædissimè macularunt, ut in Concilio Toletano. Fœnus, ut antea, exercebant, quo substantias omnes Christianorum devorant.

*Atque vitam nunquam Iudæa subacta fuisse
Pompei bellis, Imperioque Tui.
Latius excisa pestis contagia serpunt,
Victoresque suos natio victa premit.*

Tertiò, si mulieres invitè capiuntur, & ad domum Cathecumenorum ducantur, nostra fides sit odiosa extraneis per *d. can. qui sincera d. 45.* Ii enim putant, neminem suscipere nostram fidem sincero animo, sed solum vi, & metu; hoc autem est injuriosum nostræ Religionis, ut monuit S. Gregorius *lib. II. ep. 15.* Quartò per *cap. Sicut de Iud. & Sarac.* nulli conferendus est baptismus, nisi prius explorata diligenter ejus voluntate. Non est autem satis explorata illius voluntas, quando creditur uni tantum, præcipuè neophyto, vel cathecumeno, quod talis mulier vult fieri Christiana. Ergo non est mulier Hebræa capienda, referente uno solo, quod velit baptizari. Quintò, mulieres præsertim inuuptæ magnum patiuntur famæ, & pudoris detrimentum, quando semel fuerunt ductæ ad domum cathecumenorum, nec facilè ab Hebræis accipiuntur in uxores; ideò sit illis grave damnum, quoties invitæ capiuntur. Quare sicut non possunt Judæi pensionibus, sive vectigalibus extraordinariis gravari, ut illis radio affecti ad baptismum perducantur. Quod probatur *ex ex d. c. Sicut Iudæi de Iud.* ita quoque non possunt gravari infamia, & ignominia, per quam indiget cogantur suscipere baptismum.

7 Ex quibus manifestè patet quàm abhorret à Sacris Canonibus, à Sanctis Patribus, à libertate Judæorum,

à Religione Christiana, à praxi antiqua casus puellæ adductæ in domum cathecumenorum per delationem unius Cathecumeni, vel neophyti, qui tædio affectus suæ uxoris, & captus amore supradictæ puellæ, eam defert, affirmans, velle fieri christiana, ut his malis artibus illam in uxorem ducat. Ut propterea non sint puellæ in dictam domum Cathecumenorum ducendæ, nisi prius constiterit, vel per earum epistolas, vel per uuncios non suspectos, vel per testes idoneos, vel per earum voluntatis explorationem velle suscipere baptismum sine satellitibus, sine injuria suscepti baptismi, sine injustitia illum suscipientis.

Atque ita sæpius decretum fuit in casibus longè fortioribus, ut in subjectis decretis; Judæam puellam, quæ confugiens ad Christianos pluries asseruit, velle fieri christiana, quam alii Judæi ad alias partes traduxerunt, ne fieret christiana, Sanctissimus mandavit recuperari, eamq; collocari apud aliquam mulierem nobilem, ipsum, ejusq; parentes examinari, & facta diligentia, ipsaque nolente fidem amplecti, fuit parentibus restituta, 26. Maii 1615. & 29. Octobris ejusdem anni.

Hebræa infantula, cujus pater consensum, ut baptizaretur, præstiterat, & postea pœnituit, retenta fuit sub custodia Christianorum, examinari testes super consensu, & illo non constito, restituta patri 4. Nov. 1627.

Dices, quando Hebræi animadvertunt mulierem aliquam, aut puerum agere de deserenda synagoga, & sequenda Ecclesia illum aliò transmittunt, occultant, multisque fraudibus avertunt ab hoc sancto proposito, difficile esse explorare animum earum, quæ dicuntur velle baptizari sine apertò periculo salutis. Ideò in favorem fidei capi posse mulieres hebræas, etiam si non plenè constet de earum animo.

Respondeo primò. Si severè puniantur illi, qui impediunt aditum ad fidem, provisum fore huic incommodo. Secundò respondeo, mulierum voluntatem explorari non posse secretò, sed per plures testes. Quod si fiat, non poterunt impediri ab Hebræis, ne veniant ad baptismum. Tertiò, non debere Christianos agere contra jura, ne Judæi contra jus fasque agant.

Ad 3. in quo queritur, an pueri debeantur in æquali gradu Christianis potius, quàm Hebræis, respondeo in his omnibus casibus jus servandum esse. De jure autem satis est, ut puer ante usum rationis baptizetur consensu solius patris, renitente matre, *cap. ex literis de convers. infid.* vel solius matris, si pater sit Hebræus ex *Concil. Tolet. 3. can. 14. ex Tolet. 4. can. 61.* & communè Doctorum sententia, *Suar. 3. p. tom. 3. disp. 2. sect. 3. Valentia tom. 3. disp. 4. par. 3. pun. 3. Tab. Syly. et aliorum.* Et nomine parentum intelligi debent avi, & proavi, mortuo patre, & matre, imò & tutores, & illi, quorum cura relictus est puer, ut notant auctores citari. & *Navar. cons. 3. de convers. infid.* in fine refert, Gregorium XIII. justissimè baptizari jussit puerum, petente avo paterno, renitente matre Hebræa, idque publica sententia decretum. In omnibus ergo casibus relatis in tertio quæsito pueri debentur potius Christianis, quàm Hebræis favore fidei.

Ad 4. Respondeo, non esse credendum uni, sed probandum juridicè, cujus potestatis sit puer, qui debet baptizari. Nam cum hic agatur de jure, quod convenit alicui supra puerum, contra jus, & fas esset privare alicui suo jure, quod habet in puerum alicui, non probato veridico jure alterius.

Dices, Hebræi, dum queritur ad quem pertineat, puer, solent illum aliò transmittere, vel occultare, & ita eludere voluntatem parentum.

Respondeo, posse consignari puerum alicui certæ, & determinatæ personæ, quæ teneatur illum repræsentare. Deinde potest secretò, & occultè inquiri, ad quem puer pertineat. Denique procedendum est hac in re, sicut in aliis judiciis, quando anbigitur, cujusnam res aliqua est, & cavendum, ne ulli parti fiat injuria.

- 16 Ad 5. Respondeo, ut ad 3. semper scilicet præferendos esse christianos hebræis.
- 17 Ad 6. Respondeo, puerum in eo casu tradendum illi, qui habet patriam potestatem, vel cuius curæ relictus est.
- 18 Ad 7. Respondeo, in dubio meliorem esse conditionem possidentis. Unde, invitis parentibus, qui possident; non sunt baptismo abluendi.
- 19 Ad 8. Respondeo cum Tabiena *In Sum. v. Iudæus n. 16. Panorm. in cap. debitum de bapt. Glor. de consecr. d. 4. cap. Iudæi, & colligitur ex cap. falsas de pœnit. d. 5. illos, qui baptizantur, teneri solvere omnia debita ante baptismum facta, nisi sint usuraria, & injusta, neque hac de re potest ullus dubitare. Unde Glossa in cap. Iudæi de consecr. d. 4. obligationes, inquit, in baptismo non tolluntur.*
- 20 Ad 9. Respondeo, pueros jam rationis compotes non posse invitos, & nolentes rapi, petentibus parentibus christianis. Quia jam sunt sui juris circa materiam Religionis, nec ab ullo cogi possunt, ut suscipiant fidem christianam. Multò minùs capi possunt uxores invitæ, petentibus maritis, aut fratres, vel sorores nuptæ, aut viduæ, petentibus fratribus, aut propinquis. Omnes enim, qui sunt rationis participes, liberi sunt in materia Religionis, nec possunt cogi, ut satis constat ex dictis.
- 21 Confirmatur, quia invito patre hebræo potest filius rationis compos fieri christianus. Quia jam est sui juris. Ergo invito etiam parente christiano potest manere in hebraismo eadem de causa. Atque hæc observavi, cum essem Theologus deputatus concionibus, quæ ad Hebræos habentur.

CONSULTATIO XL.

Caius, constante matrimonio genitus, ac natus, accepit à sua matre, ipsum non esse filium legitimum, & naturalem sui Patris, sed spurium Pomponii adulteri, qui credens eum esse suum filium, apud se educavit, cognomen, & insignia sua familie dedit, & in publicis, ac privatis scripturis suum filium appellavit, unde fama publica, tanquam spurius habitus est. Cumq; admissus esset ad minores Ordines, instante dicto Pomponio, Episcopus cum eo dispensavit super defectu natalium, & Summus Pontifex ad Sacros Ordines, quos nondum suscepit. Verùm re postea maturè perpensa, & cognita, inspectaq; fide sui baptismatis, reperit fuisse baptizatum, uti filium legitimum, & naturalem suorum parentum. Ideoque petit ad Sacros Ordines, & ad Canonatum in Cathedrali promoveri absque ulla dispensatione. Quæritur an ei obstat aliqua irregularitas?

- 1 Secundum ea, quæ proponuntur respondeo, nisi ei obstat aliud canonicum impedimentum, nullam ex hac facti specie illi obstat irregularitatem, atque adeò posse sine dispensatione ad Sacros Ordines, & Canonatum promoveri in Cathedrali. Nam huiusmodi præsumpta irregularitas excluditur per filiationem, & legitimitatem comprobata ex matrimonio, quæ probatio omnes alias contrarias probationum species evincit, ut est casus expressus in *c. per tuas, qui fil. sint legit.* In quo textu fama viciniæ, & tractatus habebat, ut mulier esset concubina, & sic filius ex ea susceptus esset illegitimus. Et tamen, quia matrimonium fuit per testes comprobatum, Pontifex huic probationi innixus, sententiam Judicis super legitimitate confirmavit. Constat autem in præsentibus, supradictum Caium genitum, ac natum esse, constante matrimonio, atque adeò constat de ejus filiatione, ac legitimitate. Quare ad constituendum filium in quasi possessione legitimitatis sufficit, quod natus sit ex ea, quæ videbatur uxor, ut declarat *Alex. conf. 51. n. 2. l. 1. Dec. conf. 54. n. 5. in fi. Fagnan. in c. lator, qui fil. sint legit. n. 4. & 13. ac Rox. in Parmensi status coram Sacro 26. Maii 1618. §. veritas ergo, cum aliis ibi adductis Ratio autem est, quia probatio per assertionem matris sæpe est mendax ob multos respectus; probatio per famam viciniæ est probatio opinata, & probatio per nominationem, & tractatus*

Pomponii adulteri est probatio simulata, vel præsumpta; sed probatio super existentia matrimonii est vera probatio. Semper autem mendacium, opinio & simulatio, vel præsumptio cedit veritati. Quod innuitur in *d. c. per tuas* his verbis. *Nos autem attendentes, quod plus est quod in veritate agitur, quàm quod simulate concipitur.* Ibi que tradunt *Butr. n. 2. Anchar. in 4. notab. Abb. notab. r. Præposit. & Alex. de Neu. in 2. notab. aliique communiter.*

Non obstat dictum matris, afferentis ipsum esse spurium. Quia non tenetur filius credere matri id dicenti, ut per *Navar. concl. 1. de fil. presbyti. n. 5. & conf. 21. n. 2. de homic. quam sententiam sequuntur Medin. Cod. de reb. restit. qu. 3. cas. 4. Salzed. in pract. c. 14. lit. C. Covar. part. 2. Sponsal. c. 8. §. 3. n. 8. D. Antonin. p. 2. tit. 2. c. 7. §. 4. ubi ait: Nec vir, neque filius, neque etiam publicus Judex mulieri hoc revelanti credere obligatur, nisi probet dicta sua per infallibilia signa, aut per violentas probationes, sive per idoneos testes. Quod repetit *p. 3. tit. 28. c. 4. docetque Sayr. de censur. l. 5. c. 10 n. 37. Henriq. l. 1. de matr. c. 21. §. 2. & l. 14. c. 8. §. 19. Sor. l. 4. de instit. qu. 7. art. 2. ubi ait, spurius non tenetur matri quantumlibet juranti adhibere fidem, sed in judicio existimandus est legitimus, neque etiam alleganti turpitudinem suam ulla debetur fides, Castr. lib. 2. de leg. pœnal. cap. ult. concl. 3. Comitulus l. 7. resq. 16. n. 13. Silvest. v. Adulterium n. 4. Rossell. n. 2. Tab. n. 7. & jubetur in l. filius, ff. qui sunt sui, vel alien. jur. Quia, dum constat de matrimonio, est in possessione legitimi filii. Et quamvis crederet, matrem fuisse adulteram, non tamen propterea tenetur credere, se esse illegitimum. Nam etiam filii legitimi nascuntur ex matre adultera, quod *Sayr. loc. cit.* asserit, esse verum, etiam quando mater, juramento adhibito, affirmaret, filium esse illegitimum, & quamvis esset in articulo mortis, ut etiam præ cæteris tradit *Suar. tom. 5. de censur. disp. 50. sect. 4. n. 5.* Neque obstat fama publica, credulitas, & tractatus Pomponii adulteri. Quia, secluso testimonio utriusque parentis, nunquam aliquis debet se reputare illegitimum propter rumorem aliquem, vel infamiam. Quia hæc non inducunt sufficientem probationem; & ideò prævalet justa possessio cum justo titulo matrimonii, ut ex *Covar. quem sequitur Suar. loc. cit. n. 7.***

Minus obstat, quod obtinuerit dispensationem ab Episcopo ad minores Ordines, qua usus est, & à Summo Pontifice ad Ordines Sacros. Nam, etiam si huiusmodi dispensationes ipse petierit, cum tamen vel ex ignorantia, vel ex levitate, vel ex aliis causis crediderit se esse illegitimum, potest modò deponere dubium, & credere se esse legitimum, & sic absque dispensatione poterit ad Sacros Ordines, & Canonatum promoveri, ut per *Suar. loc. alleg. d. sect. 4. n. 7.* Quia propter rationes, quæ postea occurrunt, potest deponere dubium, & ita putare se esse legitimum. Non enim, ut dixi, tenetur credere testimonio unius, præsertim fœminæ, & in re, quæ nec etiam illi potest esse satis perspecta. Nam licet mulier se cognoscat adulteram, non tamen potest semper cognoscere, quod filius natus sit ex adulterio, non autem ex viro suo, nisi in casu *c. trāsmissa, qui fil. sint legit.* Qui nõ est casus noster.

Denique non obstat, quod in dubio facti tenetur quis reputare se irregularem per text. in *c. ad audientiam, c. Significasti 2. cap. pen. de homic. & docent Azor. tom. 1. l. 2. cap. 19. qu. 10. & 11. Sayr. l. 1. de censur. cap. 2. n. 16.* In hoc autem casu adest tale dubium. Atque adeò tenetur Caius, se reputare irregularem.

Nam id locum habet in dubio tantum de homicidio, ut per *Suar. l. cit. sect. 6. n. 10.* non autem in hoc casu, in quo Caius sine dubio absque ulla sua culpa est in possessione filii legitimi ex vero titulo matrimonii, cui favendum est. Quare potest dubium speculativum deponere, & practicè se reputare certum filium legitimum, ut per eundem *Suar. eod. loc. n. 6. in fine.*

CONSULTATIO XLI.

- 1 *An Catholicis in partibus hereticorum permitti possit citra Religionis injuriam offerre liberos baptizandos à ministris hereticorum? Quod aliqui facere consueverunt in quibusdam Regionibus, in quibus acrius urgent leges contra Catholicos?*
- 2 *Quid faciendum illis Catholicis, qui propter fines humanos, & motiva temporalia, aut ipsi domi enutriunt filios suos in hæresi, aut sinunt à cognatis, aut aliis eosdem educari, imò, qui interdum eos dehortati fuerint, aut deteruerint ab amplectenda vera fide, cum tamen ipsi parentes in fide vera sibi videantur perseverare?*
- 3 *An Sacerdos debeat excipere in Ecclesiam illos, quos noverit subjacere censuris Protestantium, vel an debeat eos differre, donec satisfecerint statutis Protestantium Ecclesie? Causa dubii hæc est. Ministri inclamitant, & ex eorum clamoribus duo genera malorum in præfatos Catholicos derivantur: Prius est, concitant Magistratus ad observantiam legum pœnalarum contra Catholicos. Posterius est malum infamiae, quæ nos notant, tanquam Ecclesia nostra constet solùm, ac propagetur ex illiusmodi impuris hominibus.*
- 4 *An eos liceat matrimonio jungere, qui dictis obnoxii sunt publicis pœnis, non quod licitas arbitrantur, sed quod ea vim, quam à jure non habent, à factis, & consuetudine gentis sibi dudum vendicant, atque præsumunt. Hæretici vero indulgentiam nostram, & officii rationem in disciplina vertunt in accusationem, atque defectum. Præterquam quod hinc nacti occasionem easdem, quas memoravimus, minas, & mala intentant.*
- 5 *An Sacerdos interpellatus debeat, & in conscientia, & ratione officii teneatur, stantibus dictis censuris, etiam extra periculum mortis, baptizare nothos hereticorum, quibus ministri baptismum denegant, donec solitam parentes impleverint publicam pœnitentiam.*
- 6 *Est vir Catholicus, qui cum hæretica cupit inire matrimonium, aut viceversa, vel etiam utraque pars contrahentium sunt Catholici. Quaritur, an permittere possit Sacerdos eosdem jam in facie Ecclesie Catholice matrimonio junctos, coram ministro denuò contrahere, seu, quod idem est, apud Conventum Protestantium contractum civilem confirmare hoc solo sine, ut evitent multam, & incarcerationem irrogandam juxta leges patriæ?*
- 7 *Quid illis faciendum, qui obtinenda uxoris gratia, aut alia de causa frequentant, aut frequentaverint hereticorum templa, quemadmodum & illis, qui sæpius fuerint in hæresim relapsi?*

AD 1. Negativè. Quia urget peculiare periculum, ne debitus ritus servetur, & sic ritui, ac ceremoniæ pravitate hæreticæ communicetur, nec abest periculum infectionis, aut concipiendæ certæ cujusdam animi proclivitate erga ritum talem, ut per Becanum in *compend. contr. fid. lib. 5. cap. 8.* & dixi alibi. Quod confirmatur. Quia, si ex declaratione Clementis VIII. pro Græcis, non licet à Schismatibus sacramenta accipere, multò minùs licebit ab hæreticis. Quare putat Palæus hujusmodi Catholicos peccare mortaliter in tali administratione ob irreverentiam Sacramento factam, ut *tom. 4. tr. 19. disp. un. punct. 10. nu. 12.* Ubi Vasquez, Suarez, Coninch. & Laymannus.

AD 2. Quod verò ad illos Catholicos, licet à censuris videantur excusari, quia non receptant, vel favent directè in favorem hæresis, sed propter lucrum humanum, peccant tamen contra charitatem, & contra justitiam, & officium proprium, quo tenentur enutrire suos filios in pietate, ac fide catholica; imò videntur indirectè favere hæresi, atque adeò, tanquam fautores sint habendi. Ideoque acriter, ac seriò monendi sunt, ut resipiscant, alioquin denegentur iis sacramenta, cum sint in statu peccati mortalis.

AD 3. Affirmativè, dummodò ipsos pœniteat, non

sunt criminosi publici, vel aliquod canonicum iis non obstat impedimentum. Nam agit rem licitam, nullaque est Protestantium jurisdictio circa hujusmodi censuras. Quidquid exinde mali, vel infamiae immeritò eveniat. Ecclesia enim nunquam gremium suum claudit tedeuntibus ad ipsam, ut in *l. ult. C. de Sum. Trin. & fid. cath.* & ut habetur, in *can. Dico 23. qu. 4.* Peccatores nunquam deserendi, quia homines sunt, persequenda in eis propria iniquitas, sed miseranda, & sublevanda cõmunis natura.

AD 4. Pariter affirmativè ex eadem ratione; quia nempe rem licitam faciunt, & pœnæ illæ non obligant, tanquam illicitæ, ac injustæ.

AD 5. Similiter affirmativè, ut evitetur irreverentia, qua afficeretur Sacramentum baptismi, si à ministris hæreticis administraretur.

AD 6. etiam Affirmativè, si minister assistat, tanquam magistratus politicus.

AD 7. Quoad frequentantes hæreticorum templa, non licet illa ingredi ob finem adductum. Tum quia generatur in catholicorum animis offensio. Tum quia videtur fieri aliqua communicatio ritus, ceremoniæ, ac impietatis cum hæreticis. Tum quia imminet periculum propriæ perfidiæ, ac subversionis, & catholice Religionis contemptus. Tum denique quia id specialiter prohibetur, tanquam illicitum catholicis Angliæ, atque adeò Scotiæ, aliorumque Regionum à Paulo V. anno 1606. ut per Suar. in *Regem Angliæ lib. 6. in proem.* & Ricciul. de *jur. pers. lib. 1. cap. 6. n. 3.* licet ipse Ricciulus n. 4. id declaret, ut procedat, quando aditus ad templa hæreticorum fit causa Religionis, secus autem si fieret ob civile negotium, ut in præfenti, quia, inquit, ingressus regulatur à causa, ut per Bald. Socin. & Surd. quos adducit. Est tamen rejiciendus, quia id est periculo subversionis, & scandalo obnoxium.

Quo verò ad relapsos absolvendi sunt post pœnitentias salutares juxta facultates Missionariis concessas. Porrò hæretico relapso administranda esse sacramenta, tradit textus in *cap. super eo de heret. in 6.* ibi: *si tamen postea pœniteant, & pœnitentiæ signa in eis apparuerint manifesta, nequaquam sunt humiliter petita sacramenta Ecclesie, nempe pœnitentiæ, & Eucharistiæ deneganda.* Ibi docet *Glof. v. deneganda. Jo. And. n. 3. Jo. Monach. nu. 5. Silvester v. hæreticus l. n. 14 & seqq.* passimque alii, & declaravit sæpius S. Congregatio S. Officii, præsertim ann. 1588. 13. Febr. an. 1615. 27. Sept. & alibi. Relapsi tamen non dicuntur qui in hæreses reincident post illas abjuratas in foro conscientiæ tantùm; sed ii, qui post abjuratorem factam in foro exteriori coram Judice, notario, & testibus, in hæreses reincident. Et isti, nisi ex speciali mandato Sanctissimi, & S. Congregationis S. Officii, non possunt absolvi, 31. Martii 1610. 18. Dec. 1610. 7. Martii 1613. Et, si carcerati pœniteant, licet tradantur Curie sæculari, admittuntur tamen ad sacramenta ex *d. cap. super eo de her. in 6.*

CONSULTATIO XLII.

- 1 *An juramentum præstitum testibus in fine eorum examinis, sufficiat ad validitatem examinis, etiam in S. Officio?*
- 2 *Et quatenus negativè, an saltem faciat aliquale indicium ita, ut reus spontè comparens post dictum examen gaudeat beneficio spontè comparentis, tanquam non legitime preventus?*
- 3 *Et an sufficiat, quod repetitus cum juramento in principio ratiificaverit primum examen?*

AD primum. Affirmant Doctores quos refert Farin. *qu. 74. n. 40. de test.* si tamen post completum examen juramentum deferat incontinenti, & non ex intervallo. Quia tunc est præsumptio, quod quando testis deposuit, cogitavit de juramento præstando. Et ideo præsumitur, verum dixisse propter reverentiam juram. quod sciebat, se præstaturum, ac si prius præstitisset. Propter enim

enim contiguitatem temporis res reducitur ad ordinem juris, & sic præpofteratio solemnitate substantialis non vitiatur, quando ex ipsa præpofteratione non cessat causa, propter quam inducitur dispositio, secus autem si cessaret. Et concordando opiniones, id tenet Abbas, quem sequitur Felin. *in c. de testibus n. 5. de testib. dicentes*, quod hæc opinio procedit, quando testis juravit spontè incontinenti, nullo interrogante, vel ipsum petente, ut juret. Contraria verò opinio procedat, si requisitis, etiam jurasset incontinenti; quia non est præsumptio, quod in examine cogitaverit de juramento à se præstando, cum nesciret, an esset ad id cogendus, imò verisimiliter debuerit hoc cogitare, videndo omitti in principio juramentum, prohiberi solitum. Unde satis esse, si incontinenti ultrò post depositionem juraverit, tradunt etiam Mynsing. *cap. 4. obser. 77.* & in materia S. Officii Locat. *in Iudicial. Inquisit. v. testes n. 59.* his verbis: *Quando autem sit jurandum? Dic, quod licet & ante, & post depositionem, vel responsionem testis possit jurare, melius tamen est, ut ante juret, ubi refert Abbatem in d. cap. de testibus.*

2 Et quidem, licet hoc juramentum sit solemnitas substantialis in recipiendo testimonio, non videtur tamen ejus præpofteratio vitiare examen. Quia ex ipsa præpofteratione non cessat causa, ob quam juramentum deferatur à Judice, & præstatur à teste, juxta ea, quæ tradit Gail. *obser. 101. n. 10. lib. 1.* Causa autem perhibendi juramentum est veritas, quæ non minus videtur jurata post depositionem, quam ante illam. Atque idèò cum non cesset ista causa, non videtur absurdum, quod hoc juramentum præpofterari possit.

3 Communis tamen sententia est, examen non valere, nisi antequam testes examinentur, hoc illis juramentum deferatur per textum *in l. jurisjurandi* his verbis: *jurisjurandi religione testes priusquam perhibeant testimonium jamdudum archari præcepimus, C. de testib. & per textum in d. cap. de testibus in can. in primis 2. qu. 1. in can. hortamur 3. qu. 9. & in can. testes in fin. 4. qu. 3.* Id, quod communiter à Doctoribus concludi, testatur Felin. *in dict. cap. de testibus d. n. 5.* ibique Abbas & Baid. *in cap. fraternitatis eod. tit. & in d. l. jurisjurandi in princ. ac ii*, quos adducit, ac sequitur Farinac. *d. 9. 74. nu. 31.* testantes de communi, & quos sectatur Crot. *de testib. n. 131.* Bosl. *in for. crim. tit. de oppos. contra testes n. 83.* Iterum Felin. *in d. cap. fraternitatis n. 2.* Guazin. *defens. 14. cap. 3. n. 4.* ac ferè omnes, Cantera, Acugna, Bellonus, & alii, quos, etiam in materia S. Officii, prosequitur Carena *de offic. S. Inquisit. p. 3. tit. 7. §. 1. nu. 2.* Quam stylus & observatio confirmavit, & veritorem appellat Rota in Bonon. fideicommissi de Victoriis coram Segobiensi 5. Maii 1655. n. 36.

4 Ratio autem, quam adducunt Salic. *in d. l. jurisjurandi*, Abb. *in d. cap. de testib.* & alii illa est, quia, si testis prius jurat, postea deponit, præsumitur, quod timore juramenti non dicat falsum, nec est aliqua causa impellendi ipsum ad falsum dicendum. Sed quando testis prius deposuit, & postea dicitur ei, quod juret, suspectum est ejus testimonium. Quia præsumitur, quod timore infamæ & erubescentiæ tunc non diceret contrarium ejus, quod prius dixit. Si autem recusaret jurare, puniretur pœna falsi de eo, quod dixit non juratus, si convinceretur de mendacio, ut per Jo. And. Bart. Bald. & alios apud Felin. *in d. cap. de testib. n. 6.* Ita illi.

5 Præterea hoc juramentum duo continet. Primum respicit intentionem Judicis. Secundum respicit testimonium perhibendum. Quoad primum respicit, quod servetur forma juris, cujus Judex est minister, quæ importat necessitatem ordinis. Nam dicta *lex jurisjurandi* imponit præceptum, ut prius per testes juret, quam per eos testimonium perhibeatur. In iis autem, quæ sunt de necessitate ordine actus, Judex debet diligenter advertere, ut ipse ordo servetur. Quia Judex non potest mutare ordinem traditum à jure, ut ait Bal. *in l. primus n. 34. C. de iis. qui accus. non pos.* Alioquin præ-

pofteratio dicti ordinis vitiaret actum, Salic. *in l. præpofteri, C. de test.* Jacob. de Gaz. *conf. 65. divers. n. 3. lib. 2.*

6 Quod verò ad illud, quod respicit testimonium, est, quod si testes jurarent post depositionem factam, etiam incontinenti, semper verum esset, quod testimonium absque juramento præstitum fuerit. Quia tunc juramentum non caderet super intentione de testimonio reddendo, sed de reddito. Juramentum autem in teste, antequam deponat, desideratur, ut metu perjurii advertat, puram veritatem dicere, ut notat. Seraph. *de privi. juram. privi. 115. n. 7. & privi. 30. n. 4.* ubi alias adducit rationes, ac firmat, quod testis non debeat jurare post, sed ante depositionem.

7 Postremo quia, quando aliquid requiritur ad validitatem actus, tunc illud adhiberi debet, quando fit ille actus, non post factum dictum actum, ut per Castr. *n. 4. in l. liberorum, §. si. in ff. de his. qui notantur infam.* Juramentum autem est solemnitas, quæ requiritur ad validitatem testificationis, dum est in fieri, & idèò si postea fiat, nihil operatur. Item quia hoc juramentum requiritur pro forma, ut per Guazzinum & alios locis allegatis, etiam ex Doctoribus pro contraria sententia adductis, ac in materia S. Officii tradit Eymer. *in direct. p. 3. qu. 82.* ibique Pegna & Locat. *in Iudicial. Inquisitor. v. testes nu. 56.* id appellans solemnitatem formalem, & consubstantialem, cum exprimat per modum præcepti. Quando autem aliquid requiritur pro forma, non sufficit, quod convalescat actus, quod subsequatur, sed debet concurrere in ipso actu, ut tradunt Jas. *in l. Si quis mihi, §. jussu nu. 44. ff. de acquir. hered.* Rot. coram Caputaq. *dec. 54. p. 2.* & coram Cavaler. *dec. 56. n. 5.*

8 Neque obstat ratio in contrarium adducta. Quia causa deferendi juramentum testibus non est veritas simpliciter. Quia veritas, etiam sine juramento haberi potest, sed est ipsa testificatio, quæ non debet esse nuda, sed vestita religione jurisjurandi juxta formam datam à jure. Quæ testificatio, si non esset hoc juramento vallata, nihil esset in judicio, & sic cessaret ejus virtus.

9 Ad 2. Respondeo nullum facere indicium. Primò, quia hujusmodi testes habentur ac si essent examinati sine juramento. Testes autem examinati sine juramento nullum faciunt indicium, Abb. *cap. Cum olim in 3. not. Glof. in cap. Sicut. de sent. excom.* Cravet. *ad Vestr. libro 6. cap. 11. nu. 28.* post Decium, & alios, Em. Suarez *in thes. recept. sent. v. testis num. 269.* Et in materia S. Officii Locat. *d. num. 56.* Deinde quia testes examinati sine juramento æquiparantur testibus examinatis sine citatione partis, ut notat Bald. *in auth. hodie in princ. C. de Jur. calumn.* & post eum Dec *in cap. in nomine Domini n. 32. de testib.* ubi etiam Fagnan. *num. 46.* Testes autem examinati sine citatione partis nullum faciunt indicium, ne leve quidem, ut evidenter probatur *ex d. cap. in nomine Domini de testib.* ibi: *nullius momenti*, quæ verba sunt universaliter negativa & excludunt indicium, quantumvis modicum, ut ibi per Abb. *n. 14.* Aret. *in princ.* Felin. *n. 3.* & communiter Doctores.

10 Non obstat, quod testis non juratus, deponens falsum, punitur, saltè pœna stellionatus. Atq; adeò testificatio sine juramento aliquid operatur, etià si esset falsa.

11 Nam responderetur, quod hujusmodi testificatio dupliciter considerari potest. Vel per respectum ad probationem principalis facti, super quo est interposita, & tunc nihil operatur. Vel per respectum ad quoddam esse figuratum testificationis, quatenus propter hoc suum esse in figura testificationis offenderit aures Judicis, *l. nullum, C. de testib.* Bald. *in d. l. jurisjurandi n. 14. C. eod.* & tunc sine punitione, saltè stellionatus, prætermitti non potest, ne puniatur.

12 Solum ergo faciunt aliqualem præsumptionem, quæ sufficit ad informandam conscientiam Judicis, ut per Ripam, Decianum, & alios, ait Guazzin. *d. defens. 14. c. 3. nu. 13.* ubi tradit, quin hoc operetur, & adminiculum, ut per Coccin. *decis. 173. n. 4.*

13 Ad 3. Affirmativè respondit Guazzin. *loc. alleg. cap. 4. n. 2.* inquit, quod si testis in primo examine non juraverit, sed in repetitione, erit expurgatum vitium primi examinis, cum attendatur secundum examen factum solemniter, parte citata, & non primum pro informatione Curia. Quod etiam observatur in S. Officio. Nam ut tradit Carena *in annotat. ad §. 10. in tract. de strigib. in crimine*, quantumvis crudeli, & immani servari debet ordo judiciarius, ut latè probavit Turreblanc. *de mag. l. 3. cap. 16. n. 1. & seqq.* Unde in hac materia posse objici testibus, quod sint examinati in Summario sine citatione partis, nec sint, ea citata, repetiti, dixit Berlich. *concl. 4. n. 135.* Goedelm. *de magis lib. 3. cap. 8. n. 30.* idemque Carena. *p. 3. tit. 7. §. 5. n. 1.*

14 At ego clariùs respondeo, quod repetitio dupliciter considerari potest. Uno modo, quatenus deserviat defectui, examinis, veluti quando testes volunt se declarare, aut Judex quarit, ut magis se explicent. Altero modo quatenus deservit legitimatiõni processus, & hoc modo describitur, quod sit nova testium super iisdem examinatio, ut per Farinac. *quest. 66. num. 307.* & Bertazol. *conf. 70. n. 30.*

15 Dicitur autem nova, quia testes iterum jurare tenentur, ut docet Clar. *q. 45. n. 13.* Burfat. *conf. 172. n. 35. lib. 2. & conf. 205. n. 107. & seqq.* & denuò iteratò deponere quidquid in offensivo deposuerunt, Bertazol. *loc. alleg. n. 30.* ita, quod non sufficiat confusa repetitio, nimirum quod testes se referant ad primas attestaciones, ut tradit Bald. *in l. fin. n. 12. C. de testib.* Et præcipuè si fuerint invalidæ, ut in hoc casu, & prout sunt omnes ferè depositiones pro informatione receptæ, Bartol. *in l. ligata n. 3. de leg. 1. Add. ad dec. 38. Capicci. nu. 6.*

16 Ideòq; cum prima examinatio fuerit nulliter, quoad testes, recepta, & nihil contra reum probet, cum fuerit habita, testibus non juratis, meritò primum examen supplementum per repetitionem non recipit, sed *si manente, ff. de precar.* Quia defectus non probationis est defectus à principio inhærens examini, & est in essentialibus, & idcirco est ac si non fuerit facta. Non enim dicitur suppleri per repetitionem, sed de novo fieri. Bald. *in l. petens ex stipulatione n. 12. in fin. C. de pactis.* Quare cum testes examinati in informativo sint nulliter examinati, ideò non minùs quàm cæteri alii in repetitione debent per extensum suum examen repetere. Quod autem nullum est non potest per repetitionem relativam confirmari, *l. obligat. §. tutor, ff. de auctor. tut.* Cacheran. *decis. 33. nu. 12.* sed debent testes denuò examinari, ut notat Centulin. *ad dec. 37. apud Farinac. lib. 1. consil. lit. A.* Præsertim quia agitur de actu fieri prohibito, ideòque debet denuò reirerari, ut valeat, *l. qui per salutem*, ibique Jas. & Bald. *ff. de jurejur. Vivius opin. 911.* & Franc. *dec. 688.* Et hoc idem voluisse Guazzinum, ex ejus verbis constare mihi videtur. Verùm in summis Tribunalibus id remitto arbitrio Judicum.

CONSULTATIO XLIII.

- 1 An Sacerdos, qui pluries in die celebrat ob questum, sit verè ac propriè Simoniacus?
- 2 An incurrat pœnas contra simoniacos ipso jure illatas?
- 3 An ex criminis notorietate, & ex sententia condemnatoria efficiatur irregularis? Et quatenus affirmativè?
- 4 An cum eo dispensare possit ejus Episcopus? An verò dispensatio sit ei concedenda à S. Congregatione Concilii?

1 **A**D primum respondeo, esse simoniacum jure divino, & naturali, ac etiam jure positivo juxta divisionem, quam omnes admittunt cum *Glof. in cap. primum de pact. v. illicitæ pactiones, & cap. ex parte 1. de offic. Ind. deleg. can. salvator 1. qu. 3. vers. Et Iudicem*, & constat ex aliis, quæ latè tradit Suar. *tom. 1. de Relig. lib. 4. cap. 2. & 7.* & Less. *lib. 2. cap. 35. dub. 2. & seqq.* atque habe-

tur *ex can. fin. qu. 3.* ubi non solum est sermo de beneficiis, sed etiam de Sacramentis, & Sacramentalibus. Quare Sacerdos accipiens eleemosynam ob questum damnatur tanquam simoniacus à Concilio Toletano II. *cap. 8. relato in can. Quidquid 1. qu. 1.* quod sequitur Fagnan. *inc. Significatam n. 19. de præb.* Siquidem pro actibus virtutis in aliorum utilitatem cedentibus, quales sunt Missæ, officia divina &c. non potest pretium aliquod recipi, neque possunt questus causa exerceri, ut expressè sancitur *in cap. cum Ecclesia, cap. non satis, cap. ad Apostolicam & c. suam de Sim. & docent Doctores omnes cum D. Th. 2. 2. qu. 100. art. 2. & 3.* Quia sunt ministeria sacra, & actus Ordinis clericalis.

Ad 2. Negativè. Nulla enim pœna imposita est committentibus simoniam, nisi simonia fuerit commissa, vel in ingressu Religionis, vel in ordine, vel in beneficio, ut docent communiter Doctores, quos adducit, & sequitur Pasqualig. *de Sacrif. Miss. qu. 922. nu. 3.* Qui omnes non negant hujusmodi Sacerdotem non esse simoniacum, sed solum aiunt, non incurtere in pœnas jure latas in Simoniacos. Tum per rationes ab ipsis adductas, & tum quia neque in decreto, neque in decretalibus, neque alibi invenitur textus imponens ipso jure censuram, vel pœnam aliquam simoniacis, nisi in casibus supradictis, ut etiam rectè inquit Suarez *loc. cit. cap. 55. n. 5.*

Ad 3. Affirmativè. Quia ex criminis notorietate, & ex sententia condemnatoria Judicis efficitur infamis infamia facti, & juris, atque adeò irregularis verè, ac propriè, tanquam damnatus de crimine publico, quo quisque notatur infamis *per l. 1. §. que in judicio ff. de his, qui not. infam. & can. infames, §. porro 3. q. 7.* Hoc autem crimen est publicum, ac proinde infamans, lata sententia condemnatoria, ut P. Thesaurus olim 40, & amplius annis S. Pœnitentiariæ Theologus, & Canonista *in pr. de pœn. Eccles. p. 2. v. Missa 5. nu. 4.* qui in hac specie subdit hæc verba: *Item si esset condemnatus, quod bis una die celebrasset ob lucrum, seu eleemosynam acquirendam, ut communiter contingit, tunc multò certius censere-tur notatus infamia juris, & irregularis effectus ratione, vitii simonia, quod est gravissimum.* Et v. *Simonia 1. nu. 1.* cum aliis docet, quod *Simonia in omni materia commissa condemnatur in judicio sententia definitiva, reddit infamem infamia juris, & irregularem;* quod de communi testatur Suarez *d. tom. 1. de Relig. tr. ult. cap. 56. n. 21. colq;* adduxi *tom. 4. consult. 1.*

Ad 4. quoad primam partem negativè; non potest enim super hac pœna infamiæ, vel irregularitatis Episcopus, seu Prælatus cum subditis suis dispensare, quia est de gravioribus criminibus, Thesaur. *d. verb. Simonia, §. amplius, & d. vers. Missa, §. Item*, quia, inquit, hoc sacrilegii crimen, vel etiam simoniæ est gravius adulterio, ideòque Episcopus non potest dispensare *per cap. at si Clerici §. in adulteriis, de Judic. Abb. Diaz. & Ugolin* quos ibi refero.

Solum igitur dispensatio concedi potest à Summo Pontifice, & per Vicariam potestatem à Sacra Congregatione Concilii, quæ, an debeat concedi remittenda est præstanti judicio Eminentissimorum Patrum, consideratis circumstantiis loci, temporis, personæ, infamia, & scandalo, an scilicet continent, atque Episcopi relatione, præsertim hisce temporibus, in quibus hoc crimen gliscit, ut ignis oleo.

Atque ita declaravit S. Congregatio Concilii in Senensi die 16. Novembris 1686. nempe esse cum præfatto Presbytero dispensandum ad tempus Archiepiscopo benevisum.

Proferam verba integra casus, & declarationis, quæ sunt hujusmodi, Senensis Irregularitatis. Super libello per Sanctissimum D. Nostrum ad hanc Sac. Congregationem remisso, quo N. N. Parochus Ecclesiæ S. Eugenie supplicavit redintegrari ad facultatem celebrandi Missam, à qua fuit suspensus ex eo quod

duas Missas eodem die pluries celebravit, Archiepiscopus auditus ita refert.

8 N. N. Curatus Ecclesie parochialis Sanctae N. accusatus, quod plures missas eodem die celebraverit avaritiae causa, convictus, & confessus, prout ex processu apparet, condemnatus fuit à Vicario generali in poenam carceris ad biennium, & suspensus à celebratione Missarum. Pluribus transactis mensibus cum infirmitatibus angeretur, commutatus fuit carcer formalis & assignata domus privata pro carcere; sed cum mala valetudine laboret, aëris, & cœli variatione indigere asserit, idque illi indultum fuisset mutato carcere in exilium extra diœcesim, hoc tamen ad effectum perducere non potest, cum non habeat, unde se aliat, œconomus apposito ad regendam curam animarum, cuius annui fructus scuta triginta monetæ non excedunt, ipsique alimenta præstantur à consanguineo paupere cum maximo sui incommodo, non habens pro alimoniis sui ipsius, & propriæ familiæ, ob idque ut in exilium missus ipse sibi de victu provideat, instat restitui ad celebrationem missarum, quod non nisi à Sede Apostolica obtinere posse dignoscitur, ex quo fit irregularis effectus ob infamiam, prout affirmat novissimè Pignatellus tom. 4. *Consult. Canonic. 1.* ac super ea dispensatione indigeat, quam eidem indulgeri posse censetur, cum jam plura poenitentis animi signa dederit ita, ut novus lapsus probabiliter non sit pertimescendum. In diœcesi tamen celebrare pro nunc non permittendus ex eo, quod tale facinus à populo existimatum gravissimum, maximum induceret in rudibus scandalum, cum factum sit notorium, & delinquens publicè diffamatus, quæ circumstantiæ non militant in longinquis regionibus.

9 His in postrema Congregatione per summarium relatis orta fuit quæstio.

An Orator dici possit irregularis, & propterea injunctum efformari dubium, cui Eminentissimi Patres respondere dignabuntur, nempe

Primo, an Orator præfata ex causa in irregularitatem inciderit?

Et quatenus affirmativè.

Secundo, an cum eo sit dispensandum?

Die 16. Novembris 1686. Sacra Congregatio Em. S. R. E. Cardinalium Concilii Trid. Interpretum censuit cum oratore esse dispensandum infra tempus Archiepiscopo benevisum.

Ita reperitur in regesto decretorum ejusdem Congregationis lib. 36.

CONSULTATIO XLIV.

An Abbates Regulares possint uti baldachino intra numerum trium vicium die, qua solemnè ritu in suis Ecclesiis celebrant exequias Principum?

An quatenus sic celebrare nequeant, incurrant ex causa talis usus baldachini aliquas censuras?

Posito quod incurrant, an censura possint infligi, seu declarari ab Episcopis?

1 Sacra Rituum Congregatio in Florentina Casinensium sub die 12. Martii 1618. censuit, licere Abbatibus juxta eorum antiquam consuetudinem, quando solemnè celebrant, uti baldachino, ita tamen, ut modestè cum debita convenientia, sine pompa, & auro, atque in tribus ad summum festivitibus quolibet anno utantur. Idemque declaravit & sanxit sub die 29. Januarii 1618. Quod si contra præsentis, & dictorum aliorum decretorum dispositionem quis eorum aliquid egerit, eadem Sacra Congregatio gravi admodum animo feret, & debita punitione illius inobedientiam coercebit. Et constituit Urbanus VIII. pro Casinensibus 2. Julii 1629. & pro Olivetanis 4. Aprilis ejusdem anni, ac eadem Sac. Congregatio in Camaldulen. 21. Augusti 1632. & antea sub die 18.

Martii 1617. ubi præscribitur modus, & norma, cum qua Abbates Monachorum uterentur baldachino, & Pontificalibus, cujus decretum per extensum affert Pasqualig. *ad contrrov. inter Episcop. & Regul. part. 1. n. 396.* Tambur. *de jur. Abb. tom. 1. disp. 21. quæst. 10.* Novar. *in Lucern. Regul. v. Baldachium nu. 3.* Gavant. *in manual. Episcop. eod. v. nu. 2. & v. Abbas num. 6.* Barbof. *de jur. Eccles. lib. 1. cap. 17. num. 59. & in Sum. Apost. dec. v. Abbas collect. 3. num. 3. & v. Baldachinum collect. 53. num. 7.* Lezan. *in sum. eod. v. num. 5.*

Et quidem quod attinet ad primum videtur respondendum, posse Abbates Regulares uti baldachino, sive festus, & solemnè reputetur dies exequiarum Principum, sive non reputetur. Nam S. Congregatio nihil aliud voluit in decretis præfatis, quam coarctare, & taxare numerum dierum, seu vicium, quibus Abbates uti possent baldachino, non autem qualificare dies, quibus illo uti deberent. Quod probatur ratione, verbis, præsumptione. Ratione quia cum ex eo solùm prohibeatur Abbatibus usus baldachini, ne uno, eodemque tempore Episcopus, & Abbas eandem gerant dignitatem, & in eodem corpore duo appareant capita æquè digna & visibilia. Non enim possunt simul ac eodem tempore in eadem Ecclesia Episcopus, & Abbas erigere baldachinum, Cespèd. *de exempt. Regul. cap. 13. dub. 22. num. 1.* Donat. *in prax. rev. regul. par. 2. tract. 13. quæst. 76.* Quemadmodum autem hæc ratio minùs considerabilis videtur diebus ferialibus, iis enim Episcopi nec celebrare, neque Baldachinum in Ecclesiis Regularium erigere solent; ita dicendum necessariò est, S. Congregationem non taxasse qualitates dierum, cum præjudicium Episcoporum esset minùs diebus ferialibus, sed solùm respexisse ad numerum vicium.

Verbis, quia fuit dictum, quando solemnè celebrant, quod in tribus ad summum festivitibus facere eis permittitur. Cum enim dictio *ad summum*, includat id, quod est minus, sive referatur ad numerum, sive ad tempus, prout ad utrumque referri adnotat Barbof. *dict. 6. num. 23.* clarè patet, fuisse individuos dies festos, tanquam casus magis dubitabiles, & voluisse S. Congregationem includere in decretis id, quod erat minus, tam respectu numeri, ubi scilicet duabus, vel una tantum vice, quam respectu temporis, ubi nimirum diebus non festis Abbates celebrare voluissent,

Præsumptione. Quia præsumptio est, quod verba potius demonstrativè, quam taxativè adjecta censeantur, sicuti in specie, omissis generalibus de statuto, dicente in festivitibus solemnibus ad effectum, ut intelligeretur etiam comprehensus dies commemorationis mortuorum, dixit Rota coram Buratto *decis. 758. num. 5.* omnesque ferè Authores, qui de hisce decretis loquuntur solùm ad numerum trium vicium se restringunt, & nullam de diebus festis faciunt mentionem. Ita Tambur. *de jur. Abb. tom. 1. disp. 21. q. 10. num. 10.* Gavant. *in man. Episc. v. Baldachinum num. 2.* Pasqualig. *in addit. ad Lauret. tit. de usu Baldachini num. 390. & seqq.* Igitur intrat regula, quod expressio eorum, quæ frequentius solent contingere, non stat restrictivè, Gloss. *in Clem. 1. v. Præsides, de rescript. Rebus. de nominat. q. 5. num. 25. & 26.* Rot. *decis. 25. nu. 5. & 8. & dec. 59. num. 5. p. 5. rec.* Et quia tempus censeari potest adjectum incidenter, & ad bene esse, non autem principaliter, ideòque actus attenditur, & non tempus, Abb. *conf. 93. num. 4. lib. 1.* Item quod verba in dubio demonstrativè, non autem taxativè, aut limitativè prolata censeantur, *l. fin. §. Tertia, ff. de liber. leg. Bart. in l. Cum pater, §. mensa num. 8. ff. de leg. 2. Caphal. conf. 137. nu. 37. Gregor. XV. decis. 516. nu. 10. Merlin. dec. 438. n. 12. & dec. 611. n. 11.* Itidem & illa, quod quando casus aliquis, vel qualitas ratione frequentioris contingentie exprimitur, inde non deducitur exclusio aliorum casuum, Paris. *de confid. q. 29. num. 52.* post alios, *Surd. conf.*

cons. 25. n. 33. ubi latè Gratian. *discept.* 121. nu. 20. Mafcard. *de gener. stat. interpr. concl.* 4. num. 206. plenè Rot. in Leodiensi domini 3. Julii 623. coram Coccino, apud Fenzon. *dec.* 165. Ubi quod licet Concilium Trid. *sess.* 24. *cap.* 20. *de ref. s. Præterea*, dum disponit, quod appellans teneatur acta omnia coram Episcopo gesta ad Judicem appellationis transferre, habet locum etiam in actis coram quocumque Judice, etiam non Episcopo. Unde fit, quod dummodò usus Baldachini non excedat tres vices concessas, extendi possit ad alias occasiones quæ non sint festivitates.

Et sanè ipsa funebris exequiarum solemnitas, qua solemnè ritu Principibus parentatur, potest reddere diem solemnem, atque festivum. De earum solemnibus ac ritu legendi Duran. *de ritib. Eccles.* c. 23. à n. 10. Casal. *cod. arg. c.* 67. *Lavor. var. lucubr. iii.* 2. c. 1. & *seq.* estque textus in *l. Mania* 4. ff. *de manum. testam.* Hinc funus publicum, & indictivum dicitur, quod publica Senatus autoritate celebratur apud *Lavor. c.* 2. nu. 8. & *c.* 3. n. 145. Hincque solemnè ritu celebranda funera Cardinalium more etiam Imperatorum, & Regum, fuit decretum in Consistorio, ut apud *Lavor. c.* 1. n. 218. habeturque in Cæremionali Romano sub Leone X. *lib. 1. sect.* 15. & in Cæremionali Episcop. sub Clemente VIII. *l.* 2. c. 11. eosque haberi pro feriatis, praxis Romanæ Curix demonstrat. Et hinc demùm feriatos, & festivos dies esse illos, quibus natiuitas Principis, vel mors celebratur, probat in terminis comprehensionis sub statuto, loquente de festiuitatibus solemnibus *Burat. dec.* 758. n. 1. & *seqq.* talesque ferias sic in honorem Principis indictas assimilari quodammodo feriis in honorem Dei, observat *Bald. in l. 1. C. de fer. n.* 3. festumque defunctorum celebrari, dixit Gennadius, Patriarcha Constantinopolitanus pro Concilio Florentino *sess.* 5. *col.* 2. Et Zaccharia Papa I. mandat in Bullar. *Casin. const.* 4. *sub n.* 3. anniversarium diem celebrari Gregorio III. antecessori suo, & sibi post mortem, & vocat solemnem, & festivam Commemorationem. Undè *Archid. in cap. Alma de sent. excom. sub n.* 4. festum, idem quod solemnitatem importare probat, & solemnès dies dici, quibus defuncti officium habetur, quo casu solemnè præstari dicuntur. Concinnunt *Marul. l. 1. sac. caterem sect.* 15. *Volater. in phiol. l.* 3. c. *fin.* & *Chassan. in Catal. glor. mund. p.* 2. *const.* 6. *in fin.* *Rosin. in antiq. Rom.* l. 5. c. 39. ibique *Dempester, Lipsius ad lib.* 4. *annal. Taciti,* *Tiraq. ad Alex. lib.* 3. c. 7. *Jo. Kirchmanus* integro volumine, apud quos ludi funebres, Apotheosis, alia.

Cùm ergo decretum S. Congreg. loquatur in genere de festiuitatibus, nec magis se ad unam, quàm ad aliam restringat, non possunt Abbates redargui de excessu, dum celebrant die solemnè, & festivo funebri.

At verò negativam partem ex eo tuendam esse apparet, quod concessio Baldachini facta est pro festiuitatibus, ut constat ex decreto, idèdque non est in dubium vertendum, quin concessio sit coarctata ad festiuitates, *l. ille, aut ille s. cum in verbis, ff. de leg.* 3. Exequiæ autem non veniunt appellatione festiuitatum, atque adèd non includuntur sub illis tribus festiuitatibus, pro quibus conceditur Abbatibus usus Baldachini.

Firmaturque decisio ex eo etiam, quod concessio non habet locum, nisi quatenus verba concessionis adaptari possunt, *l. quod constitutum ff. de testam. milit. & cap. si pater, de testam. in 6.* annotantque Doctores nominatim *Bald. cons.* 486. *lib.* 2. Constat autem, quod verbum *festiuitates*, pro quibus conceditur Abbatibus usus baldachini, non adaptatur exequiis, de quibus fiunt solemnè, non autem festiuitates, cùm festiuitas ad diem pertineat, non ad actionem. Undè fit, quod limitata concessio non potest extendere effectum ultra terminos suæ limitationis, *l. qui tabernas ff. de contrah. empr. & l. ex pacto, s. Item quero, ff. de vulg. & pupil. subst. cum aliis apud Tiraquel. tr. cess. caus. p. 1. n. 147. dec. & Rot. coram Mant. 232. num. 9. & decis. 690.*

num. 9. p. 1. recent. Ac proindè cùm concessio sit limitata ad festiuitates, non potest extendere suum effectum ad exequias quantumvis solemnès.

Egregium quoque stabiliendæ hujus decisionis momentum ex eo sumitur, quod in decreto S. Congreg. expressis verbis usus baldachini permittitur illis tribus festiuitatibus, quibus solemnè Abbates celebrant juxta consuetudinem Ecclesiæ; sicque extendi non potest ad Exequias, quas Abbates non solent solemnè celebrare in suis festiuitatibus, cùm in iis non soleant uti baldachino nigri coloris, quo in exequiis utuntur. Cùmque hujusmodi indultum detrahat juri Episcoporum, quibus solùm de jure permittitur erectio baldachini, etiam in Ecclesiis Regularium, ut habetur in *Clem. Archiepiscopo, de privil. & decrevit S. Rituum Congregatio apud Novar. in Sum. Bullar. tit. de baldachino n.* 1. traditq; *Ricc in pr. p.* 2. *resol.* 313. n. 1. *Lauret de Franc. in contr. inter Episcop. & Regul. tit. de usu baldachini p.* 1. n. 380. subdens ex decreto Apostolico, ibi relato nihil de novo concessum Episcopis, sed solùm declaratum, compelli posse etiam censuris Regularès, & alios exemptos nolentes assentiri, quod Episcopus utatur baldachino in eorum Ecclesiis. Idèdque strictè debet intelligi, ubi scilicet Abbates tribus illis diebus functiones solitas solemnè celebrent, non autem insolitas illis præcipuè diebus, quibus unaquæque Ecclesia propriis intenta festiuitatibus abstinere solet à celebratione Exequiarum. Quare cùm sit calus insolitus, non censetur comprehensus indulto, quod strictè interpretari debemus, ut dixit *Rot. decis.* 4. nu. 16. *part.* 7. *recent.* sufficitque casum non reperiri expressè privilegiatum, ut stetut regulæ, *Rot. decis.* 314. nu. 10. *part.* 8. *recent.*

Et hinc est, quod quando Episcopus celebrat pro defunctis, licet pontificaliter, non potest uti omnibus insignibus Pontificalibus, ut per *Abb. in cap. 1. de auct. & usu pal. Bald. & id. Alzed. de præel. Episc. dignit. p.* 1. *cap.* 13. n. 40. & 69. & desumitur ex cærem. *Episcop. lib.* 2. c. 11. & ex eod. c. 1. *Honorius III. respondet*, quod Archiepiscopus uti debet pallio illis tantùm diebus, qui continentur in privilegiis suæ Ecclesiæ, & subdit ex hac responsione resolvi, an possit uti pallio, quando celebrat pro defunctis. In privilegiis autem non continentur dies commemorationis omnium defunctorum, & multò minus dies cæteri quando ex aliqua occasione contingit celebrare pro defunctis juxta animadversionem Glossæ in *cap. ad honorem de auct. & usu pal.*

Atque ita declaravit, atque decrevit S. Rituum Congregatio decreto suo emissio, atque approbato à Pontifice Summo sub die 27. Septembris 1659. & publicato sub die 3. Februarii 1660. in quo prohibetur Abbatibus uti indulgentia Pontificalium in officiis, & missis defunctorum. Ita enim §. 5. decernit: *Dies verò, in quibus solemnè ipsis operari conceditur, sint de præcepto festivi, vel alii, in quibus ipsos pontificaliter celebrare festiuitatis ratio exigat, nempe Patroni loci, Fundatoris Ordinis, Tituli, & Dedicacionis Ecclesiæ. Abstineant autem ab hujusmodi Pontificalium usu in Officiis, & Missis defunctorum quocumque die, etiam festivo, & de præcepto.*

Ad secundum. Certè videri potest, id ex omni parte esse negandum. Primò, quia Abbatibus reapse competit jus erigendi Baldachinum. In his autem terminis si quis habens aliàs facultatem excedit, non dicitur se intrudere, nec usurpare. Sic in fortioribus de confessario aliàs approbato, qui absolvit à reservatis, rectè docet *Cesped. num.* 3. Et in specie, quod Abbates ultra tres vices utentes baldachino, non peccent mortaliter, cùm sit solummodò præscriptio ritus directiva, ut de Rubricis tradunt *Gavant. in rubr. Miss. p.* 3. *tit.* 11. *Marchin. de Sac. Ord. tr.* 3. p. 3. c. 6. n. 4. aliique; quia tantùm ostendunt, quid congruenter sit faciendum; & quatenus etiam esset præceptiva, non obligat tamen sub mortali, sed tantùm sub veniali, *Taner. tom.* 4. *disp.* 5.

disp. 5. q. 10. dub. 1. nu. 6. Quar. in rubr. Missal. proœm. sect. 2. punct. 7. & quod solum si frequenter non observant decretum, possint puniri in foro externo ratione contemptus Sacre Congregationis, asserit Pasqualig. in addit. ad Lauret. de Franch. d. tit. de usu baldach. n. 37. & seq. Ubi autem non intervenit peccatum mortale, non potest intervenire censura gravis, Bonac. de censur. disp. 1. qu. 1. punct. 3. propof. 3. num. 6.

13 Deinde non videtur, ejusmodi Abbates incurrere censuram in cap. Cum & plantare, §. de confratribus ver. Quod autem de privil. inflictam. Quia non loquitur generaliter de arrogantibus sibi quodcumque jus Episcopale, sed solum de illis juribus, quorum in eodem textu antecedenter mentio facta fuerat, nempe de receptione decimarum, de admissione interdictorum ad divina, de non presentatione presbyterorum ad Curam, & hanc fuisse mentem Concilii Lateranensis, restatur speciatim Abbas antiquus ad eum locum, cujus doctrinam sequitur Cespèd. de exempt. Regul. cap. 16. dub. 258. præcipue n. 3. & approbat Squil. de oblig. & privil. Episcop. p. 3. c. 19. n. 89. prout etiam quoad interdictum, de quo in fine ejusdem cap. referatur solum ad expressa in §. excommunicatos cum seq. tradunt ibidem Innoc. in fine, Jo. Andreas nu. 12. d. Abb. v. Subjaceant, Zabarel. v. interdicto. Et in similibus actibus consistere usurpationem jurium Episcopaliū advertit Anchar. à num. 1. & facit Concilium Chalcedon. relatum in cap. pervenit 16. qu. 1. in quo pariter interdicuntur Religiosi sub anathematis pœna sibi vindicare jura Episcopalia, atque officia, & explicantur, quænam illa sint, scilicet pœnitentiam dare, & remissionem peccatorum, reconciliationem pœnitentium, decimas, & Ecclesias.

14 Præterea non videtur incurrere censuras comminatas in Bulla Cœnæ contra usurpantes jura Episcopalia; quoniam ad hunc effectum requiritur, quod hic præsumptus usurpans sit destitutus omni probabili credulitate, quod jus ad se non pertineat, & certò sciat, jus esse proprium Episcopi, & nihilominus sibi illud appropriare velit. Sic ex Suarez, Filuccio, Bonacina, & aliis probat Pasqualig. in cit. loc. part. 2. qu. 24. n. 3. & dixerat antea Barbof. in collect. ad Concil. Trid. sess. 2. de ref. cap. 11. n. 3. Quia non potest jus dubium alienum prævalere contrapossessionem certam, quia non est sufficiens ad ipsam evertendum, præcipue si cõstat, quod aliàs jure possideat. Et quia lex, sive etiam sententia non obligat hic & nunc, nisi sit certa, quia obligatio hic & nunc posita, est certa in actu exercito, & est effectus legis, seu sententiæ. Effectus autem certus requirit causam certam. Quando autem adest dubium juris de censura, lex, aut sententia, undè provenit, est dubia, atque aded non potest producere effectum certum obligationis. Atqui Abbates, nedum habent probabilem credulitatem super usu baldachini, sed etiam jus certum, & proinde dici nequit, quod usurpaverint. Quin cum in eo textu sit appositum verbum præsumpserint, quod dolum, & temeritatem supponit, non comprehendit Abbates, qui aut bona fide, aut per ignorantiam, etiam culpabilem, aut etiam per imprudentiam, & temeritatem, nisi illa fuerit ingens, ac ex certa scientia se gerant, Cened. collect. 4. nu. 3. cum aliis apud Barbof. dict. 268. n. 3. Ricc. resol. 19. nu. 1. & 2. Bonac. de censur. disp. 1. quæst. 2. punct. 1. nu. 11. & Salas de legib. tr. 14. disp. 21. sect. 3. nu. 16.

15 Hinc, quatenus etiam posset inter jura Episcopalia connumerari usus baldachini, quod non videtur, cum non sit propriè jus Episcopale, sed tantum lato modo, quatenus scilicet quædam facultas aliquid faciendi, vel aliqua re utendi, jus dicitur. Quarè propriè est quoddam insigne honoris, ac dignitatis, & non solius Ordinis, seu dignitatis Episcopalis, ut benè vidit Tambur. de jur. Abbat. tom. 1. disp. 21. quæst. 1. num. 4. sed competit quoque in Ecclesiis Principibus laicis, &

Regum Oratoribus, ac pluribus Ecclesiasticis viris carentibus ordine & dignitate Episcopali; adhuc tamen non adaptatur Abbates ejusmodi usurpationi, cum habeant speciale privilegium illud erigendi tribus vicibus quolibet anno. Undè cum facultas non sit consumpta, minimè derogatur juri Episcopali, eam exercendo magis in una, quàm in alia solemnitate, idque ad summum Episcopi curare poterint, quod non erigatur ultra tres vices à S. Congregatione permissas, ejusdemque Sac. Congregationis officium est, non autem Episcoporum præfatam indultum interpretari. Undè poterint solum Episcopi nuuciare eidem Sac. Congregationi excessum, ad quam postea spectabit provisio. Ideòq; cum interim sit aliquo modo dubium, non potest incurri aliqua censura, præsertim gravis, sicuti est Interdictum, quod supponit peccatum mortale juxta communem sententiam, de qua Bonac. de censur. in com. quæst. 1. punct. 3. pr. pos. 3. nu. 6. & Sayr. lib. 1. cap. 9. nu. 28. Ac etiam si decretum S. Congregationis esset clarum, adhuc non habere locum interdictum; sed solum pœnam aliquam arbitrariam, monet Pasqualig. d. part. 1. num. 398. & tandem censura comminata in Regulares, jurisdictionem spirituales, vel temporales Episcopi usurpantes, non habent locum, nisi usurpent tanquam propriam, seu ex intentione eam sibi appropriandi. Indeque requiritur, quod liquidissimè constet, jurisdictionem esse alienam, & ad se nullo modo pertinere. Et idè si adesset controversia, & quisque probabiliter putaret ad se pertinere, censura præfata locum non vindicaret, ut idem Pasqualig. loco alleg. part. 2. q. 24. num. 30.

His tamen non obstantibus, jure optimo Abbates ejusmodi incurrere interdicti censuram, cenfeo sequentem ob causam. Quia Abbates exercent in Ecclesia Pontificalia, sibi que arrogant Episcopalia jura erigendo baldachinum, & celebrando cum mitra Missam, & officium defunctorum. Quod cum prohibitum sit à Concilio Chalcedonensi, ut d. cap. Pervenit 16. q. 1. & cap. Accedentibus, ibique Abb. de excess. Pral. merito incurrunt in censuram interdicti ab Alexandro III. inflictam in d. cap. Cum & plantare, §. vult. vers. Quod autem, de privil.

Nec refragantur huic resolutioni prius in contrarium allatae dubitandi rationes. Quoniam tam decretum Sac. Congregationis, quàm privilegium, quod habent erigendi baldachinum, id eis permittit solummodò in tribus anni festivitibus, in quibus Abbates solemniter celebrant juxta consuetudinem Ecclesiæ. At dies, qua celebrant exequias defunctorum, non est festus solemnis juxta consuetudinem Ecclesiæ, neque Abbates celebrant ea die festivitatem diei, sed funus, cumque pro funere non liceat erigere baldachinum, nequeo uti in celebratione Missæ, vel officii defunctorum, ut sanxit S. Rituum Congregatio, cum soli Episcopo de jure competat in Ecclesiis, ut tradidit tom. 1. propterea non possunt evitare contemptum, ac proinde censuram excommunicationis latam in d. cap. Pervenit, & interdicti inflictam in d. cap. cum & plantare, §. de Confratribus, vers. Quod autem de privil.

Nil officit, quod interdictum referatur tantummodò ad præcedentem §. Excommunicatos & §. Quod si Templarii, ut volunt aliqui. Nam benè etiam referatur ad Regulares exemptos proximè nominatos in d. §. de confratribus, qui de facto Episcoporum jura usurpant, ut annotat Glof. ibi v. privilegiorum, & advertunt Hostiens. in eundem text. nu. 10. v. Religiosis.

Ad 3. negativè decidendum videtur. Primum, quia in d. cap. Cum & plantare eo §. quod autem, solum habetur, quod sic contra institutum hoc venerint, & Ecclesia, in quibus ista præsumpserint, subjaceant interdicto, & quod egerint, irritum habeatur. Ex quibus manifestum est, quod Pontifex in hoc textu nullam tribuit Ordinariis facultatem puniendi Regulares, qui sibi jura Episcopalia usurpant.

usurpant. Imò cum ipse pœnas imponat, excludit talem potestatem ab Episcopis. Quod præ cæteris observat Cespèd. *de exempt. Regul. d. cap. 16. dub. 158. num. 3. circa fin.*

20 Secundo. Quia Episcopus non habet facultatem excommunicandi Regulares exemptos, etiam in casibus, in quibus aliàs excommunicari deberent, præcipuè quando muniti sunt privilegio, quod ab Episcopis excommunicati, & interdicti nequeant, ut per textum expressum in *cap. Volentes §. 2. de privil. in 6. firmant Zerol. in prax. Episcop. part. 1. Excommunicatio tit. de excom. caus. mater. Diana p. 2. tr. 2. de dub. Regul. resol. 35. Cespèd. loc. cit. cap. 18. dub. 294. n. 1. ubi in specie de interdicto in Ecclesiis, & Monasteriis, habentibus privilegium, ne interdicti possint, Lezan. in sum. v. interdictum nu. 9. plenissimè Donat. in prax. p. 2. tr. 13. qu. 23. Pasqualig. in add. ad Lauret. de Franch. p. 2. q. 7. num. 4. Squillan. de oblig. & privil. Episc. p. 3. c. 19. n. ult. & Cassaing. de privil. Regul. tr. 2. c. 4. propos. 5. per tot. Nam ex una parte habetur certa exemptio Regularium, ex alia autem non habetur lex aliqua, quod tribuat pro hoc casu potestatem Ordinariis eos puniendi, sed ad summum opinionem Doctorum, quæ non facit aliquid certum, sed ad summum probabile. Quando autem certum concurrat cum opinabili, præferendum est, quod certum est, & secundum ipsum judicandum. Hinc est, quod quando lex vult, quod Ordinarii possint exercere aliquam jurisdictionem in Regulares, hoc expressè declarat, ut passim in Trid. Concilio, & quoad censuras annotat Sanchez *lib. 8. de matr. disp. 23. nu. 23. cum pluribus aliis, & Lezan. tom. 1. quæst. reg. cap. 11. n. 14. quia, stante exemptione, requiritur specialis dispositio, ut possint Episcopi exercere jurisdictionem in exemptos, cum exempti subtrahantur eorumdem jurisdictioni.**

21 Imò neque ipsos declarare valet ubi ipso jure sunt excommunicati, vel interdicti, ut de veriori post relatos hinc inde Auctores comprobatur Donat. *eo loco qu. 76. num. 2. & seqq. Cespèd. d. cap. 18. dub. 29. Pasqualig. cit. q. 7. num. 4. & latè Cassaing. d. tr. 2. cap. 4. prop. 6 Diana part. 3. tr. 2. resol. 35. Pelliz. in man. tr. 8. cap. 6. sect. 1. n. 45. Quia non possunt Regulares declarari excommunicati, nisi prius citentur. Episcopi autem non sunt quoad illos Judices competentes, quando ex specialibus privilegiis fuit illis adempta omnimoda jurisdictioni.*

22 Præsertim cum interdictum, de quo in *d. cap. Cum & plantare*, non incurrat ipso jure, sed requiratur sententia Episcopi, ut clarè explicat *Glof. v. privilegiorum, & in d. cap. Pervenit 16. qu. 1. omnesque ferè Doctores in d. §. in id conveniunt, ut præ aliis Anchar. in fin. Host. pariter in fin. Abb. nu. fin. Zabar. item in fin. & Boich. nu. 6. ubi explicando verba illa textus subjacent interdicto, inquit, debere intelligi de interdicto ferendo per Episcopum, quia non est canon latæ sententiæ, sed ferendæ. Idemque asserit Tambur. de jur. Abb. tom. 1. disp. 3. quæst. 7. num. 34. Hoc ipsum dicendum est de textu in *d. cap. Pervenit 16. qu. 1. loquitur enim de vindicantibus sibi arroganter jura Episcopalia, & non imponit censuram ipso jure, sed dicit sub anathematis vinculo id esse prohibitum. Ubi Glossa inquit, infligendi, loquiturque de monachis tum temporis subjectis Episcopo, ut in *cap. Qui verè ibidem relato, & desumpto ex eodem Concilio Chalcedonensi, Quotiescumque autem non agitur de sententia declaratoria censurarum ipso jure per Sacros Canones infligatur, prævia est, quod requiratur prævia monitio cum competenti termino juxta textum in *cap. Sacro de sent. excom. & in *cap. Statuimus in fine*; ibique *Glof. v. admonitionem*, dicens, requiri tres monitiones, vel una pro omnibus cum intervallo dierum, & in *cap. Romana, Spiritum, etiam in fine.*****

Idque etiam in privilegio concernente exemptio-²³ nem ponatur pro abusu pœna aliqua ipso facto incurrenda. Quia non incurritur pœna, nisi præcedat sententia declaratoria abusus, ut desumitur ex *l. eis qui delatorem, ff. de jur. fisco. & cap. Cum secundum, de barel. in 6. Ubi quod requiritur sententia declaratoria hæresis, ut locum habeat confiscatio bonorum ipso facto imposita pro hæresi, & tradunt Bartol. in *cit. l. Eius, qui delatorem, Ifern. in cap. 1. num. 10. de feud. fin. culp. non amitt. Felin. in cap. Rodolphus nu. 35. de rescripto. Tiraquel. in l. Si unquam v. Revertatur, num. 400. C. de revoc. don. & docent communiter de lege pœnali, quod non sortiatur suum effectum quoad pœnam nisi præcedat sententia declaratoria criminis, ut Bald. in *d. cap. 1. de feud. Jo. Andr. in cap. pro humani de homicid. in 6. Dec. in cap. 1. nu. 73. in 1. lect. de const. Covar. 4. decr. part. 2. cap. 6. §. 8. num. 10. Gramm. decis. 15. nu. 8. Myling. cent. 2. obser. 43. Achil. de Graf. decis. 1. de pœn. Suar. lib. 5. de legib. cap. 8. nu. 3. Vasquez. 1. 2. disp. 170. cap. 3. Sanch. alios citans lib. 2. decal. cap. 22. n. 7. quia impositio pœnæ ipso facto incurrendæ, habet vim sententiæ condemnatoriæ, sententia autem condemnatoria non potest habere locum, nisi in judicio constet de crimine; & idè, ut sententia condemnatoria legis habeat locum, debet crimen deduci ad judicium, & declarari.***

Idèque cum sint omninò exempti à jurisdictione²⁴ Episcoporum, ac Delegatorum Apostolicorum ex Constitutione Zacchariæ 1. sub anno 643. quæ est 2. num. 3. in Bullario Casinensi, relata à Tambur. *de jur. Abb. part. 3. disp. 5. quæst. 1. nu. 13. & ex compluribus Summorum Pontificum literis Apostolicis. præcipuè ex illa Eugenii Quarti sub anno 1434. de qua in d. Bullario in ordine 59. num. 1. quam exemptionem approbavit Rota coram Coecino decis. 83. nu. 1. ubi nullam declaravit sententiam Nuncii Apostolici Venetiarum, prolatam in Monachos S. Benedicti ex defectu jurisdictionis, eamque memorabilem appellat idem Tambur. *loc. cit. tom. 1. disp. 18. qu. 3. nu. 14. & plenariam vocat disp. 15. quæst. 4. num. 3. quod tuentur Sanch. de matr. lib. 7. disp. 33. num. 23. & in decal. lib. 6. cap. 1. num. 14. Tambur. d. disp. 5. quæst. 12. sub num. 63. qui loquitur etiam in delicto notorio, atque omnes Regulares, rectè sequitur, quod quælibet excommunicatio, aut alia censura lata contra ipsos, erit nulla defectu jurisdictionis ut desumitur ex *cap. 2. in fin. de in integr. restit. & cap. Quanto de privil. & Clem. 1. §. nonnulli, de excessib. Prel. ac tradunt Imol. in cap. Ex parte de privil. Nat. conf. 257. n. 7. Bellamer. conf. 20. nu. 14. Rota decis. 118. nu. 2. apud Tambur. Lezan. tom. 1. quæst. regul. cap. 1. num. 2. alique innumeri. Nequit enim dari gravior nullitas, quam ex defectu jurisdictionis, ut in hac specie tradit, Suar. *de censur. disp. 4. sect. 6. num. 5. & Sayr eod. tit. lib. 1. cap. 16. num. 10. & 17. ubi de censuris latis contra exemptos, & privilegiatos, & inde censuras esse ipso jure nullas, quamvis etiam nulla fuerit interposita appellatio, probat Abb. in cap. cum dilectus nu. 3. de relig. dom. Quod procedit, etiam si Ordinarius privilegia exemptionis ignoraret. Quia nihilominus omnia nulla, ac irrita sunt, Covar. in cap. Alma part. 2. §. 7. num. 5. cum aliis per Lamb. tom. 2. disp. 14. quæst. 4. num. 2. Cochier. de jurisd. in exempt. part. 2. qu. 6. n. 40. Ubert. de citat. cap. 9. num. 420. reddens rationem è Speculatore quod hujusmodi ignorantia non potest facere Judicem, qui non est Rodriq. tom. 2. quæst. 59. art. 5. & Lezan. v. Exemptio num. 8.****

Tertiò, quia vel censuræ infligi nequeunt quando²⁵ saltem est dubium, an privilegium utendi baldachino extendatur ad diem, qua Abbates illo utuntur, & an ex tali usu censuras incurrant, ut jam diximus. Vel ad Episcopos nullo modo pertinet ejus rei cognitio, & interpretatio, cum tali casu Ordinarius esset Judex, & pars, ut ait textus in *cap. cum venissent de judic. & prosequitur*

prosequitur Donat. *in prax. part. 2. tr. 13. qu. 14. Celsped. cap. 24. per tot. Squillan. p. 3. cap. 19. num. 104. Cassaing. cap. 4. propof. 2. & rursus tract. 2. cap. 8. prop. 4. & extat Constitutio Alexandri VI. pro nova Congregatione Casinensi, de qua Donat. d. q. 14. tract. 13. Celsped. d. dub. 382. num. 5. Vel interpretatio facienda est favore Abbatum, sic disponente eadem Constitutione, Donat. d. qu. 14. nu. 4. Et in Bullar. Casinensi super hac interpretatione, facienda ad eorum favorem in casibus dubiis præter Constit. Alexandri VI. quæ est 110. num. 2. adsunt aliæ, nempe Leonis X. quæ est 129. nu. 21. Clementis VII. 148. nu. 3. Pauli III. 156. nu. 4.*

26 Quartò, quia non solum sunt exempti, sed etiam habent privilegium, ne possint excommunicari, vel interdici ab Ordinariis cum decreto irritante, ut ex Constitutione Eugenii IV. *in Bullar. Casin. 58. nu. 2. & Const. 58. num. item 2.* Undè nullæ remanent censuræ absque aliqua distinctione, an fuerint producta privilegia, vel ne, quia decretans ligat, etiam ignorantes, ut benè Sayr. *de censur. lib. 1. cap. 8. num. 7. Cochier. de jurisdict. in exempt. part. 2. quest. 49. num. 3. Rodriq. qu. regul. 59. art. 5. tom. 2. Donat. tom. 4. tract. 13. quest. 24. Gibballin. in tract. de jurisd. in fer. censur. disp. 3. q. 1. nu. 6. ad med.* Extantque literæ S. Congregationis super Episcopis, & Regularibus, datæ Episcopo Bobiensi, quarum verba hæc sunt: *La Santità di Nostro Signore hà rimesso alla S. Congregatione la lettera di V. S. scrittagli intorno il particolare dell' interdetto da lei posto nella Chiesa di S. Martino di questa Città della giurisdictione de' Monaci di colombano della Congregatione Casinese. E benchè questi miei Illustrissimi Signori riconoscano in ciò il buon zelo di V. S. nel servizio di Dio, hanno tuttavia risoluto di scriverle, che non havendo lei giurisdictione sopra le cose, persone, e Chiese di detti Monaci, come vedrà dall' allegato decreto della Congregatione del Concilio, se non in quelle dov' è la cura dell' anime di persone secolari, non hà potuto, ne meno mettere l' interdetto in detta Chiesa, e perciò vuole, che lo debba levare, e come le piacerà di fare, e Dio la contenti. Di Roma a' 12. di Dec. 1607.*

27 Quare procedit regula, quod etiam in casibus, in quibus data est facultas Ordinariis, procedendi contra Regulares, non tamen possunt censuris innodari per textum celebrem in *cap. 1. J. in eos de privil. in 6.* Ideòque S. Congregatio, dum mandavit Episcopis, ut coercerent Regulares, etiam exemptos, ne accederent ad monasteria monialium, declaravit privilegium præfatum, ut testatur Quaranta *in Summ. Bull. v. Monasteria Monialium, Rodriq. tom. 1. quest. 45. art. 2. in fin. Campanil. in diver. rubr. 12. cap. 16. num. 40. Vulpel. in pr. cap. 4. n. 8. Suar. de relig. tom. 4. lib. 1. cap. 10. num. 27. Lezan. tom. 1. cap. 25. num. 35. Tambur. de jur. Abbatif. disp. 25. quest. 9. num. 1. Dian. p. 3. tr. 2. resol. 103. & Alphonf. de Leon. de censur. resol. 2. num. 473.*

28 Ex quibus sequitur, quod in istiusmodi Regulares, qui habent privilegium non possint excommunicari, nisi à Papa, non poterit Episcopus talem sententiam fulminare. Quod stante nullitate, & injustitia censurarum clara, & notoria, licitè possint à Regularibus contemni citra incursum alicujus pœnæ, ut tradit Navar. *tit. de censur. cap. 37. n. 187. ad differentiam censurarum, contra quas opponeretur solum de injustitia, quo casu intrat rescriptum D. Gregorii, relatum in c. 1. n. qu. 3. quod scilicet sententia Pastoris, sive iusta, sive injusta fuerit, timenda sit, ut distinguendo, etiam quoad forum externum, probat Navar. d. loco nu. 3. & post multos Sayr. de censur. disp. 4. sect. 7. n. 1. & 17. lib. 1. & cap. 16. n. 43. & seq. ac cap. 17. nu. 7.* Ubi quod concurrente tali nullitate, quod sententia excommunicationis sit omninò nulla, per consequens nulla oritur obligatio etiam in exteriori foro & in ordine ad publicas actiones, undè nec potest habere locum panitio

ratione contemptus; idque non obstante scandalo. Quia procedit in nullitate dubia, secus in ea, quæ est clara, & notoria, ut advertit idem Sayr. *d. d. c. 16. n. 43.* Ubi praxim insinuat pro removendo scandalo, quod scilicet nullitas censurarum publicetur, dicens quod tali casu non potest allegari ratio scandali. Quoniam si post hanc publicationem adhuc quis scandalizatur, non est scandalum pusillorum, sed Phariseorum. Quod exempti citati ab Episcopis comparere non teneantur, Lezan. *v. Exemptio, nu. 14. Uberr. de cit. cap. 9. numero 420. Cochier. de jurisd. in exempt. p. 2. quest. 6. numer. 15.*

Et quamvis decens sit comparere ad allegandum, privilegium exemptionis, ut religiosè admonet Lezana ubi proximè n. 14. nunquam tamen tenentur illud exhibere, Cochier *loco citato, Lezan. ibid.* quia hoc esset facere Ordinarium Judicem in sua causa, quod non licèt, etiam in casu dubii circa privilegia, cum non pertineat ad eos illorum interpretatio; quod non solum Ordinarius Ecclesiasticus, qui usurpare contendit jurisdictionem in exemptos incurrit excommunicationes contra usurpantes jurisdictionem Ecclesiasticam, latas in d. Constitutione Eugenii IV. pro Casinensibus, & in Tridentino *cap. 11. sess. 22. de reform. & in Bulla Cœna Domini in cap. 17.* non autem incurrit excommunicationem latam in d. Bulla Cœna *cap. 20.* juxta communem; quia d. c. 20. agitur de usurpatione juris, & jurisdictionis temporalis ad Romanam Ecclesiam alicubi pertinentis, ut reatè Sayr. *de censur. lib. 3. cap. 24. numero 5. Suar. eod. argum. disp. 21. sect. 2. num. 104. & Bonac. questione 21. punct. 1. numero 15.* estque contra Cochier. *d. tr. de jurisdict. in exempt. p. 4. q. 75. n. 1. & 7.* Verùm etiam Regulares Prælati, sive Officiales consentientes usurpationi jurisdictionis in exemptos, seu illi subjectioni. Nam cum sint exempti, & immediatè subjecti Summo Pontifici non possunt absque ejus licentia in alterius jurisdictionem consentire, *cap. Cum tempore, in fin. de arbit. & tradunt. Abb. ibi nu. 2. Jo. Andr. in cap. Scienti. de reg. jur. in 6. Felin. in cap. G. & G. num. 13 de offic. deleg. Bald. in l. Si quis ex consensu, nu. 8. C. de Episc. aud. Archidiac. in cap. Conquestus, nu. 49. quest. 3. de for. compet. Surd. conf. 47. num. 24. Silvest. v. Exemptio, nu. 10. & Rot. coram Mantica dec. 237. num. 5. & in Gandaven. Monasterii 29. Aprilis 1641. coram Panzirolo.*

Quinimò Prælati usurpantes talem jurisdictionem, incurrunt in pœnas Extravag. *Ambitiosa.* Quia hæc renunciatio exemptionis est alienatio prohibita rei Ecclesiasticæ, *dict. cap. Cum tempore, de arbit. ibique Hostien. & Abb. n. 3.* Et quia hoc jus reputatur inter immobilia per *dict. cap. & Gloss. in cap. 2. v. Iura, de reb. Eccles. non alienan. in 6. & per tex. in cap. Nulli, extr. eod. tit. & ibi Imol. A Rodoan. eod. tract. in de alien. redd. & jur. nu. 22. & talis renunciatio est nullius momenti, d. c. Cum tempore, & cap. Si diligenti. de for. comp. & ex dicta Constitutione Eugenii IV. ubi n. 11. sic: *Sanctitas sua decrevit, quod si Ordinarii, vel alii contrarium facere presumpserint, & requisiti, seu per notificationem dicti privilegii, ut desistant, facere neglexerint intra tres dies à die requisitionis, seu notificationis, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, & nihilominus, quod aliter factum est, ipso facto sit irritum, & inane, & nullius efficacie, roboris, aut momenti.**

Et propterea si Episcopi prævidentes aliquem excessum supra præscriptum S. Congregationis, inhiabant Abbatibus, aut Pontificaliter celebrare, aut cum illo excessu celebrent, quamvis malè faciant excedendo præscriptum S. Congreg. attamen non tenentur servare inhibitionem, tanquam, nullam & ab eo provenientem, qui non habet supra ipsos aliquam jurisdictionem. Quod si Episc. contra Abbates, vel Regulares aliquid innovet, aut fulminando, censuras aut aliquo alio modo, erit revocandum à superiore, tanquam continens

continens contemptum Romanæ Sedis, dum in eisdem immediatè subjectos manum extendit contra legis prohibitionem, *cap. Cordi, in fin. de appell. in 6. Oldrad. conf. 206. n. 1. in fin. & Rot. coram Mantica decis. 31. nu. 3.* Quod Episcopus tenetur ad omnes expensas, quas Abbates facerent intuitu molestiæ ipsis ab eodem illatæ, item & ad alia, de quibus in *cap. Sacro, de sent. excomm.* Siquidem cum sine jurisdictione eos vexet, injusta est vexatio, & attentata, & proindè tenetur eos reddere indemnes juxta ea, quæ tradunt Imol. *conf. 66. nu. 24.* Lancelot. *de attent. p. 3. cap. 31. nu. 164.* Rota coram Durano *dec. 305. numer. 2. & coram Pegna dec. 237. numer. 3.*

32 Tandem quod Abbates, sive Regulares exempti poterint hujusmodi censuras tanquam nullas licitè contemnere, habetur in *can. non debet, 11. qu. 3. Sayr. lib. 1. cap. 16. n. 42.* Seraphin. *decis. 1098. nu. 4. & decis. 1239. nu. 3.* & in Larién. pensionis 7. Februarii 1620. coram Ubaldo, & lacerare cedulones, Navarr. in *cap. Cum contingat, de rescript. remed. 2. nu. 41. & seqq.* Undè ex hoc capite non possunt excommunicari, Alphonf. de Leon. *de censur. resol. 2. sub. nu. 473.* & pluribus relatis probat Rodriq. *10m. 2. qu. reg. 59. ar. 5. in princip.* Cochier. sæpè *cit. p. 2. qu. 40. nu. 2.* Sanch. *de matrim. lib. 7. disp. 33. nu. 23. & in sum. lib. 6. cap. 1. nu. 14.* Tambur. *de jur. Abb. tom. 3. disp. 596. n. 63.* Lezan. in *Sum. v. Exemptio, nu. 8.* Sayr. *de censur. lib. 1. cap. 8. nu. 7.* Cesped. *de exempt. Regul. dub. 294. nu. 1.* Pelliz in *man. tract. 8. cap. 6. sect. 1. dum. 44.* Palqualig. ad Laur. *p. 1 nu. 80. & Rota dec. 146. nu. 1. & 2. coram Buratto.*

33 Quæ præcipuè obtinent, si regulares appellaverint. Tunc enim nequit Ordinarius ad ulteriora procedere, Scacc. *de appell. quest. 17. limit. 22. n. 47.* qui loquitur de simili præcepto, Barbof. in eisdem terminis ad *cap. Pastoralis, 53. nu. 5. de appell.* Ricciull. *de jur. person. lib. 4. cap. 66. n. 29.* & in specie interdicti Scacc. *dict. limit. 22. nu. 60.* Barbof. *loc. citat.* Imò ne declarare quidem potest incursum censurarum post appellationem; nam quando declaratoria habet annexum factum, super quo Judex potuit decipi, tunc appellatio suspendit, sive sit declaratoria à censuris latis ab homine, sive à lege, *cap. Per venit, cap. Consuluit, cap. Cum sit Romana, §. fin. de appell. cap. Is, cui, de sent. excomm. in 6. Scac. d. limit. 22. nu. 36.* Genuen. in *prax. cap. 28. nu. 1. & Ricciull. loc. cit. lib. 4. cap. 64. nu. 31.* Magisque observanda sunt, si etiam Ordinarius super hac re Sacræ Congregationi jam scripserit, responsum ab ea expectaturus, eoque non expectato ad censuras deveniat. Hoc enim casu præcipitanter, nulliter, & attentativè procedit, ut in specie de recurso, Bald. in *cap. unic. §. sancimus, num. 2. & 3. iit. quo temp. mil. in sub. feud. Magon. decis. Lucensi, 23. nu. 1.* Burfatt. *conf. 291. nu. 43. vol. 3. & dictum fuit in Romana Vineæ 30. Maii 1644. coram Taraconenf. & in terminis relationis Magon. dict. decis. 23. numer. 4.* Vant. *de nullit. ex defect. jurisd. numero 143.* Marant. in *prax. p. 6. numero 10.* Ofalc. *decis. 84. numero 12.*

34 Verùm etiam ob hujusmodi interdicti contemptum nulla irregularitas incurritur per *cap. ad presentiam, 16. de appell.* ubi quod excommunicatus post interpositam legitimam appellationem, potest ea pendente sine alicujus irregularitatis incurso celebrare, suumque officium in divinis profèqui, ubi Franch. *num. 3. & 4.* cæterique communiter, etiam si postea pronuncietur, appellationem firmitatem non habere, malèque appellatum, Felin. in *cap. Rodulphus, num. 43. de rescript.* Sanch. *consil. lib. 3. cap. unic. dub. 32. nu. 244.* cum Imola, Geminiano, & Lapo in *Clem. 1. de sequestr. possess.* quia tunc quis efficitur irregularis, violando censuram, quando revera censuram contraxit, Bonac. *de censur. disp. 7. quest. 3. pun. 5. num. 2.* Antonel. *de regim. Eccles. lib. 2. cap. 10. nu. 12.* Undè, si nec ritè, neque rectè Judex ad censurarum declarationem pro-

cesserit, sic declaratus celebrando irregularis non efficitur, Cajet. *opusc. tom. 1. tr. 19. de excomm. lib. 1. tr. 5. cap. 6. per 100.* Antonel. *loc. cit. nu. 13.* Et illi qui sciunt, Clericum injustè, ac nulliter excommunicatum, possunt cum eo participare in divinis. Et quamvis admoneant Doctores quod quando scandalum insurgere potest, id secretò fiat, concludunt tamen, quod licet cum scandalo id fieret, non tamen inde resultaret irregularitas, quia irregularitas non est asserenda, ubi non est jure expressa, *cap. Is, qui, de sent. excomm. in 6.* Doctores communiter. Non est autem expressum, quod contrahatur ratione scandali, sed excommunicationis, Sayr. *de censur. lib. 1. cap. 16. nu. 43. & seqq.* Antonel. *loc. cit. n. 13.* Imò si quis, deposito omni dubio, firmiter credat se non esse excommunicatum, quamvis postea talis esset, non idcirco divina celebrando irregularis efficitur, Bonac. *d. disp. 7. q. 3. pun. 6. num. 2.* post Suar. *de censur. disp. 3. sect. 3. num. 3. & alios.* Quia non dicitur tunc in contemptum clavium celebrasse.

At verò prædictis non obstantibus ipse in hac disputatione, negativa sententia repudiata, affirmativam amplector, itatuendo, posse ab Episcopo Abbates, & Regulares usurpantes sibi jura Episcopalia non solum declarari incurfos in censuras, sed censuris puniri. Et licet quod ad punitionem propter plurium Scriptorum consensum, omninò illam non impugnem, tamen, quod ad declarationem vetus commentum est, pluries à S. Tribunalibus explosum, ita ut non videam, cur postea Regularibus, & aliis placuerit, nisi quod errore jam occupati erant, Episcopum id non posse.

Et quod puniri possint tradunt apertè Cochier. *p. 2. 26. de jurisd. Ordin. in exempt. lib. 1. qu. 45. n. 100.* Barbof. *de potest. Episcop. par. 3. alleg. 105. nu. 65.* Merol. *tom. 3. theolog. moral. disp. 7. cap. 4. dub. 9. n. 166.* Tamburin. Monachus Benedictinus *de jur. Abbac. tom. 1. disp. 15. q. 7. n. 34.* aliique communiter per textum expressum in *d. cap. Cum & plantare, §. quod autem, de privil.* Ubi statutum est quoad præfatos Fratres. De his autem statutum est in præcedenti *§. de Confratribus*, quod in ipsos Episcopi suam potestatem exercere possint. Poterunt ergo exercere etiam in omnes Regulares. Fateor, quod ex hoc textu non nisi suboscure punitio hæc eliciatur, undè argumentum est infirmum, nam in *d. §. de Confratribus*, nempe oblatis, nihil statuitur de fratribus Templi, & Hospitalis, sed solum in *d. §. quod autem*, & quidem diversimodè. Illi subjiuntur Episcopis, isti interdicto; ideòque alia ratione id probandum est, eaque est; Episcopus potest punire Regulares exemptos, qui ejus jurisdictionem perturbant, ut docent Innoc. in *c. Dilectus, in fin. de pæn.* Salzed. ad Diaz. *cap. 3. litt. A §. punire*, Aufrer. *de potest. sacul. super Eccles. person. nu. 23.* Roias *de heret. p. 1. nu. 15.* Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 23. nu. 21.* Eman. Themud. *p. 1. decis. 62. nu. 32. & alii in cap. de pæn. in 6.*

Quia nimirum concessa jurisdictione, conceduntur 37 omnia sine quibus illa non potest exerceri, *l. 2. ff. de jurisd. omn. jud.* qui autem sibi usurpat jura Episcopalia, perturbat jurisdictionem Episcopi. Hanc rationem eludant, respondendo, quod usurpatio jurium Episcopaliū non est perturbatio jurisdictionis Episcopi. Sed immeritò, quid enim aliud facit usurpator jurium Episcopaliū, qui per usurpationem etiam propriè dictam, id est, non quasi furtivè, aut manifesta rapina, sed tamquam ex jure illa ad ipsum pertineant, sibi usurpat? Hoc est enim tam propriè usurpare; ut Gloss. in *cap. Multi, 2. quest. 1.* Cajet. *v. Excommunicatio, cap. 27. vers. quarta est.* Suarez *de censur. disp. 21. sect. 2. nu. 96.* Sayr. *lib. 3. de censur. cap. 21. in fin.* Ugolin. *super cap. 17. Bull. in Cæn. Domini nu. 4. & §. 2. nu. 2.* quam turbare jura Episcopalia, hoc est confundere, & permiscere, sic ut agnosci jam non possint, an ad solum Episcopum spectent, *ad l. 22. §. si signa, ff. qui test. fac.* Turbat profectò Episcopi possessionem, qui

qui sibi ejus jura usurpat. Præterea textus in d. cap. Cum & plantare, §. 1. & in cit. cap. pervenit, 15. q. 1. non aiunt, qui usurpant, sed qui contra Episcopalem auctoritatem multa præsumunt. Qui contra Sanctorum Patrum decreta, Episcopalia, jura & officia arroganter vindicant, hoc est turbant; semper namque dicitur quispiam turbare, quando de jure non agit. Denique Sacri Canonis citatis in locis Religiosorum arrogantiam, & abusum in juribus Episcopalibus coercere penitus voluerunt, ejusmodi autem arrogantia, & abusus quot modis fiat, enumerari vix potest, cum plura sint negotia, quam vocabula, l. si quis infundi, deleg. 1. & interrogatus respondit Bart. cons. 112. n. 1. lib. 1. turbationem esse quamdam speciem delicti habentem pluries differentias, ideòque, libris circumstantiis personarum, temporis, causæ, rerum, loci & similibus prudens Episcopus arbitrabitur.

- 38 Nec quidquam ad rem facit, quod interdictum sit nullum, eo quia sententia Episcopi declarat Ecclesiam interdictam ipso facto, quamvis interdictum contentum in dict. §. quod autem, sit ferendæ, non latæ sententiæ, & quod etiam Monachi, præcipuè Casinenses, habeant speciale privilegium, ne interdicti queant absque auctoritate Apostolica.
- 39 Nam quod attinet ad primum, verba dicti textus important interdictum ipso facto, ibi: *Subjaceant interdicto & quod egerint, irritum habeatur.* Verbum enim, *subjaceant*, est latæ sententiæ, ut cap. *Si quis suadente*, 17. q. 4. Gloss. in cap. 1. de injur. in 6. & ita refert aliquos tenere Hostiensi *hic in fine*, & complures pro hac sententia promit Tiraquel. in l. *Si unquam, v. revertatur*, nu. 148. ubi nu. 150. eam per se veriore ait, & in specie advertit Dec. ad dict. cap. Cum & plantare, §. in Ecclesiis, nu. 27. & seq. Sayr. de censur. lib. 1. cap. 11. nu. 8. Sicque non requiritur aliqua sententia, sed simplex declaratio suffragatur, ut etiam tradunt Barbosa de officio & potest. Episcopi. dict. alleg. 105. nu. 63. & Tambur. dict. disp. 15. q. 7. nu. 34. dum dicunt Episcopum declarare posse interdictas Ecclesias, in quibus Religiosi exempti sibi arrogat jura Episcopalia, quod etiam annotat Abb. in dict. cap. Cum & plantare, nu. 7. Rursus ea verba, & quod egerint, irritum habeatur, important pœnam ipso jure. Actus enim irritatio inducit pœnam latæ sententiæ ipso facto incurrendam, cap. Statutum, §. ult. de rescript. in 6. cap. Fundamenta, §. quod si secus, de elect. in 6. cap. Quorundam in fin. eod. tit. Clem. Pastoralis, de sent. & de re judic. cum pluribus, quos congerit Sayr. in clau. reg. lib. 3. cap. 8. numer. 26.
- 40 Et quod attinet ad privilegia, respondetur; primò esse exhibenda, tanquam non inserta in corpore juris, quo inspecto, habent Episcopi omnimodam jurisdictionem in Abbates, Monachos, & quoscumque Regulares, ut in dec. Rot. 78. p. 1. divers. & dec. 15. nu. 1. p. 1. rec. & asserunt Ugolin. de off. & potest. Episc. p. 1. cap. 20. sub princip. Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 21. numer. 4. & seq. ac Ciarlin. contra. 50. num. 16. & contr. 120. num. 28.
- 41 Secundò etiam ubi Regulares exempti sibi usurpant Episcopalia, vel delinquant circa ea, quæ Episcopo sunt concessa, abutendo suis privilegiis, potest Episcopus non obstante exemptione procedere contra eos ad censuras, ut in d. can. Pervenit, 16. q. 1. nisi in privilegio exemptionis dicatur expressè, quod exemptio debeat servari etiam in casibus, in quibus exempti usurpant sibi Episcopalia: vel delinquant circa ea, quæ Episcopis sunt concessa, ut ad rem egregiè Cochier. de Conservat. tom. 2. q. 103. num. 3. in princ. & ante fin. atque habetur in d. ca. Pervenit, 16. q. 1. quia licet Episcopus non possit exemptos judicare, & censuris punire, potest tamen interdictos, & excommunicatos declarare juxta doctrinam Gemin. in cap. Si Papa, 40. d. & in cap. Episcoporum col. penult. de privil. in

6. Gabr. de reg. jur. concl. 3. n. 43. Lancell. de attenti. p. 2. cap. 4. limit. 2. num. 7. Idque ad effectum, ut evitentur à populo suæ diœcesis, Henriquez lib. 8. cap. 25. num. 7. Rodriguez tom. 2. quest. regul. 63. ar. 11. Cened. qu. can. 20. num. 30. Alter. de cens. tom. 1. disp. 10 lib. 3. cap. 5. in fin. Ricc. in add. ad instir. can. lib. 2. tit. 22. §. nec id mirum, & in prax. tom. 2. resol. 210. num. 4. Trivisan. lib. 1. dec. 36. nu. 2. Bagn. de S. R. E. dignit. tr. 12. fol. 202. Piasec. in prax. p. 2. cap. 3. §. 6. num. 59. & Felin. in cap. Non potest, de re judic. num. 3. ubi subdit, quod Episcopus possit etiam tales Regulares excommunicatos citare ad videndum declarari, & publicari, ea ratione, quia, concessio principali, videtur concessum etiam accessorium, præsertim cum sit sumenda informatio super excommunicatione contracta. Et præcipuè si excommunicatio ipso jure fuerit incurta, & causa sit Botoria, Gambar. de offic. Legat. à lat. tit. de potest. Legat. in Regulares, & exemptos nu. 2. Ugolin. de potest. Episcopi. p. 1. cap. 29. §. 10. num. 1. Barbosa. eod. tract. d. alleg. 105. n. 73. Delben. de immunit. cap. 14. dub. 1. num. 13. & latè Sanch. consil. moral. lib. 6. cap. 9. dub. 1. num. 29. rationem afferens, quia cui pœna à jure infligitur, & delictum est notorium, non dicitur Episcopus cognoscere de delicto exempti, cum in notoriis judicialis cognitio non requiratur. Et ita fuisse resolutum à Sac. Congregatione in Limana 29. Januarii 1633. refert. Barbosa. in Sum. decis. Apostol. collect. 301. num. 7. de quo nos alibi.

Imò quando causa est manifesta, vel quasi. Nam tunc cum nulla requiratur causæ cognitio, sententia, aut probatio, arg. cap. de manifesta, cum pluribus antecedentibus 2. q. 1. cap. Cum secundum, in fin. de heret. in 6. Auth. ut iudicium sine quoque suffrag. §. necessitatem, sed tantum requiratur declaratio, aut notificatio, etiam si hæc per personam læsam fiat, non erit jus dicere in causa propria, quod regulariter vetitum est per l. 1. C. Ne quis in sua causa, & l. qui jurisdictioni, ff. de jurisdiction. omn. Iud. Et quamvis concederemus, esse id dicere jus in causa propria, non tamen esset illicitum, quia id non prohibetur, quando delictum esset manifestum, & pœna à jure limitata. Ex primo enim oritur, quod privata passio locum non habeat in iudicio circa delicti veritatem. Ex secundo autem, quod non fiat excessus in pœna; undè verius juris executor, quam Judex hoc casu quis videtur appellandus. Præterquam quod, quando Judex læsus est persona publica, quia prosequitur actionem publicæ injuriæ, non dicitur jus dicere in causa propria, & consequenter etiam si pœna non esset à jure limitata, posset in ea judicare, dummodò crimen sit manifestum, ut diximus; quod habetur ex cap. Guillisarius, §. sed & hic, cap. Si is, qui, ubi Gloss. 23. q. 4. cap. Si quis erga 2. quest. 7. cap. Dilectio, de sent. excomm. & ex Doctoribus in d. l. qui jurisdictioni, ff. de jurisd. omn. Iud. Innocentio & Jo. Andrea in cap. Ex parte 1. de verb. signific. Turrecrem. in cap. 2. nu. 3. 94. dist. Host. in Sum. tit. de sent. §. Quis debet, Gemin. in cap. 1. num. 7. Anchar. ibid. num. 2. Franc. num. 4. de pen. in 6. qui distinctius explicant, quando liceat in causa propria jus dicere. Ratio autem, cur, etiam si pœna non sit à jure statuta, sed arbitraria, possit adhuc quis judicare in hisce casibus, ea est, quod assignari debet aliqua differentia inter injuriam privatam, & publicam, & publicæ personæ. Atqui quando injuria est privata, & pœna limitata à jure, si injuria sit notoria, potest Judex læsus infligere, eo quod censetur merus executor. Ego quando vindicat injuriam publicam debet aliquid majus posse, nimirum pœnam statuere.

Quin & in his nulla citatio partis necessaria est; si quidem ex notorietate supponitur quoque notum, quod nullam habuerit excusationem. Undè debet audiri, cum non habeat, de quo audiatur, Gloss. in cap. Commissa, v. Iusto, de elect. in 6. ubi ait, quod non est in iudicio

judicio audiendus, qui non potest contradicere, Felin. in cap. Cum olim n. 10. de sent. & de re jud. quicquid in oppositum velit Graff. conf. 8. de sent. excom. videlicet ad omnem declarationem excommunicationis necessariam esse citationem partis; cujus fundamenta probant tantum in casu, quo delictum aliquo modo celari, vel excusari posset, secus quando est notorium, ut tandem admittit conf. 15. n. 7.

44 Et ex hac ipsa ratione non suffragatur privilegium ab Eugenio IV. concessum Casinensibus, ne interdicti possint abique Apostolica auctoritate. Nam loquitur, ac intelligi debet de interdicto ferenda, non autem de simplici declaratione interdicti, à lege comminati, & incurfi, aut quando potest Episcopus declaratoriam proferre.

45 Neque hujusmodi interdictum dici poterit attentatum, uti publicatum post transmissum forsan processum ad Sacram Congregationem. Nam poterit Episcopus illum transmittere ad probandum contraventionem, & contemptum dicti decreti, ad hoc ut Sacra Congregatio procedat ad pœnas in eo sibi reservatas, non autem ad perendum consilium, ut ipse procedat ad interdictum, ex dispositione Sacrorum Canonum. Undè cum id tendat ad diversos fines, non potest dici, quod Episcopus transmittendo processum ad Sacram Congregationem super transgressione ejus decreti, abdicaverit à se jurisdictionem quoad declaratoriam, & relaxationem interdicti à Sacris Canonibus statuti. Aliud enim est, quod Abbates, sive Regulares sint puniendi ob contemptum decreti, quod spectat ad Sacram Congregationem, cujus Majestas læsa est, Rota decis. 5. num. 5. ut lit. pend. in antiq. Aliud verò, quod ab Episcopo relaxetur declaratoria interdicti ob usurpationem jurium Episcopaliū, quod provenit ex dispositione Canonum. Et consequenter unum alterum attentatum reddere non poterit, ex traditis per Bellon. conf. 11. nu. 24. & 38. Mant. decis. 322. num. 13. & seqq. Buratt. decis. 644. nu. 5. Præterea potest Episcopus tueri censuris sua jura, quamvis super illis controversia pendeat coram alio, Ricciul. de jur. person. lib. 4. cap. 61. num. 61. & seqq. Bellet. disq. Cleric. par. 1. tit. de favor. Cler. can. §. 4. sub num. 31. Celsaque attentatum propter diversitatem jurium, & facti, l. 1. C. Si unus ex pluribus appell. l. Cum queritur, ff. de except. rei judic. Coccin. decis. 304. nu. 1. Aded, quod sicedulones non essent affixi, deberent affigi propter dictam usurpationem, & decretum in hoc solum inservit ad probandum, quod Abbates non habent usum baldachini, nisi in tribus festivitatibus.

46 Hinc sustinetur quoque sententia irregularitatis, & privationis, si Abbates violaverint interdictum, sicque ob id irregularitatem, & privationem vocis activæ, & passivæ incurserint per textum in cap. Is, qui, §. Is vero, de sent. excom. cap. Cum medicinalis, §. Caveant, eod. tit. & cap. 1. de sent. & re jud. lib. 6. Covar. in cap. Alma p. 1. §. 2. n. 2. de sent. excom. Ugolin. de censur. tab. 5. cap. 11. §. 1. num. 1. Sayr. eod. tr. lib. 5. cap. 14. num. 9. & 18. Peyr. tom. 2. quest. 2. cap. 5. §. 2. n. 40. Sayr. de censur. disp. 34. sect. 4. num. 14. & 16. Neque dubium est, quin Regulares, lacerantes cedulones affixos auctoritate Episcopi, ab eodem puniri possint, Celsped. de exempt. regul. cap. 18. dub. 292. per tot. qui enim turbat jurisdictionem alterius, potest ab eo puniri, cap. 1. de off. deleg. ubi alii, & cap. Dilecto, de senten. excom. in 6. & l. unic. in 1. ff. Si quis jus dicen. non obtemp. Doctores communiter, quos sequitur Farinac. in pr. iii. de crimin. las. majest. quest. 113. n. 67. quia tunc puniatio reducitur ad defensionem jurisdictionis, atque aded ad jus naturale, ut ex cit. cap. Dilecto, habetur. Regularis autem lacerans cedulones Episcopi turbat ejus jurisdictionem, ita sanè, quod Episcopus stante perturbatione suæ jurisdictionis possit contra Regularem procedere, non solum remedio congruo, sed etiam adhibere censuras Ecclesiasticas, si opus fuerit.

Tandem, ne, mi lector, amplius te moret, ita sub die 27. Septembris 1659. decrevit Sacra Rituum Congregatio decreto suo auctoritate Sanctissimi publicato sub die 3. Februarii 1660. In quo confirmantur decreta, quæ aliàs emanaverant, & alia statuuntur, ac indulgetur locorum Ordinariis, ut auctoritate Sedis Apostolicæ possint; imò debeant controvencientes etiam per censuras compellere ad observantiam dictorum decretorum. Ejus verba s. ult. ita se habent: *Indulsetque propter ea locorum Ordinariis, ut auctoritate Sedis Apostolicæ possint, imò debeant præfatos, etiam per censuras compellere. Cùmque nonnulli ex dictis Abbatibus, & Prelatis propriam habere possint territorium, juraque Episcopalia, nullisque subdantur Episcopis, qui eos coercere, si excesserint, valeant. Eo casu à Sedis Apostolicæ Nunciis, si aderunt, sin minus ab Archiepiscopis, in quorum Provinciis vel ab Episcopis Romano tantum Pontifici subiectis intra, vel propè quorum diœcesis limites, eorum Ecclesia, vel Monasteria sita fuerint, tamquam à Sancta Sede Delegatis ad hujusmodi decretorum observationem prædicti omninò cogantur.*

Undè cum Episcopi habeant tam ordinariam, quam delegatam jurisdictionem, poterunt utroque modo contra Regulares procedere. Audiamus interim D. Bernardum Epist. 42. sub fine, ad Henricum Senonensem Episcopum, ubi suum aperit sensum circa Pontificalia in Abbatibus insignia: *Abbatibus, ait, aperte indicant, quid cogitent, dum multo tempore, ac pretio Apostolicis adeptis privilegiis per ipsa sibi vindicant insignia temporalia, utentes, & ipsi more Pontificum mitra, annullo, atque sandaliis. Sanè si attenditur rerum dignitas, hanc Monachi abhorret professio. Si ministerium solis liquet congruere Pontificibus, profectò esse desiderant, quod videri, gestiunt, meritoque non queunt Episcopis esse subiecti, quibus jam se comparant desiderio; quid si & nomen eis conferre posse privilegiorum auctoritas, quando putas auro redimerent, ut appellarentur Pontifices? Quò ista à Monachi? ubi timor mentis? Ubi rubor frontis? Quis unquam probatorum Monachorum tale aliquid, aut verbo docuit, aut reliquit exemplo? Ita Bernardus.*

Et quidem de hisce exemptionibus, ut breviter ali- quid dicam, eas privilegia dispensationum nomine explicant Goffridus Vindocinensis in opusc. cap. 5 & Bernard. de consid. lib. 3. Certum est Monachos æquè ac Clericos Episcopis subijci debere, ut definit Concilium Chalcedonense canon. 4. quod multis deinde Canonibus confirmatum est, præsertim Concilii Agathensis, & can. 19. Concilii Aurelianensis, habiti anno 511.

Sed paulatim ab eo jure recessum est, cum studio fovendæ quietis monasticæ ab Episcoporum potestate monasteria liberari, & eximi cœperunt. Initium harum exemptionum ad Gregorium Magnum vulgò refertur, quod aliqua ex parte verum est. Etenim trium monasteriorum in Urbe Augustodunensi privilegia ab ea concessa leguntur anno 602. Sed quæ bonis oblati consulant tantum, ut ea Monasteriis intemerata serventur, non autem eximant Abbates à diœcesana lege, & jurisdictione Episcopi, quamvis non nisi adhibitis sex aliis Episcopis de criminali causa adversus Abbates judicium fieri possit. Facultatem liberam administrationem, Abbatis electionem, & alia quædam diversis monasteriis indulgit, quæ quieti Monachorum prospicerent, sed ab Episcoporum jurisdictione Abbates non exempt. Nam quod monasterio S. Medardi à S. Gregorio collatum dicitur privilegium, suppositivum esse omnibus jam ferè constat. Vide Gregorium ipsum lib. 11. reg. Epist. 10. 11. & 12. & lib. 4. Epist. 43. & lib. 7. Epist. 18. & lib. 10. Epist. 22. & Alibi.

Quare prima fortassis exemptio ab Episcopi jurisdictione, quæ à Romanis Pontificibus indulta est, tribuenda est Adeodato Papæ, qui rogatus ab Agyrico Abbate Sancti Martini Turonensis, illi privilegium immunitatis, causa cognita, concessit, sed præfatus est, hoc alienum

alienum esse à more Romanæ Ecclesiæ, ut monasteria ab Episcopi jurisdictione eximantur.

52 Ex hoc usu profectum, ut si qui Episcopi immoderatus se gessissent erga Abbates, & Monachos, libertas illis à Summis Pontificibus indulgeretur, invitis licet, & renitentibus Episcopis Exemptionum probabilem causam hinc sumpsit Gregorius VII. in Epist. ad Taurinensem Episcopum *lib. 2. Epist. 69. An ignoras, inquit, quod Sancti Patres plerumque, & religiosa monasteria de subjectione Episcoporum, & Episcopatus de Parochia Metropolitanæ Sedis propter infestationem præsidium dixerunt, & perpetua libertate donantes, Apostolicæ Sedis, velut principalia capiti suo membra, adherere sanxerunt?* Eo prætextu utebatur Alexander II. cum Gervasio Remensi, qui privilegia Monasterio Corbeïensi concessa ab Ecclesiastico canone aliena esse existimabat, in hunc modum rescripsit Epist. ad Gervas. Remens. *Alias esse leges Ecclesiarum, quæ sunt generalis, & aliæ esse eas, quæ specialiter in privilegiis quibusdam prærogantur Ecclesiis ad immunitatem, ne quorumlibet importunitate patiantur inquietudines.*

53 Quod ægè tulerunt omnibus sæculis Episcopi, qui dolorem suum sapientissime litibus implicatissimis, & scripturionum querelis ulsi sunt. Imò & Bernardus Abbas de hac imminutione auctoritatis Episcopalis gravi ex conquestus, est. *lib. 3. de consid. ad Eugenium Papam: Murrur loquar, & querimoniam Ecclesiarum, truncari se clamitant, ac demembrari. Vel nulle, vel pauca sunt, quæ plagam istam aut non doleant, aut non timeant; Queris quam? Subtrahuntur Abbates Episcopis, Episcopi Archiepiscopis &c. Sic faciliando probatis vos habere plenitudinem potestatis, sed justitia forè non ita. Facitis hoc, quia potestis, sed utrum & debeatis questio est.* Multis deinde prosequitur inversum ordinem, & confusam Ecclesiæ hierarchiam aded, ut monstro similes esse dicat Ecclesiasticorum graduum status, cum inferiores dignitates à Superioribus divisæ, capiti conjunguntur, ac si digitus supra manum constitutus capiti connectatur. Invenitur alibi in monachos, qui Episcoporum imperium detrectarent, & superbiam suam honesto libertatis nomine tegerent, monasteriorum redditus devastantes, ut pecuniæ redemptione à jurisdictione diocesana emanciparentur, ut *Epist. 179. 190. & 42. Joannes quoque Sarrisenensis Policrar. lib. 7. cap. 21. & Petrus Blesensis Epist. 68. hunc disciplinæ everisæ morbum suo sæculo deplorarunt; quæ privilegia deinde ad Ecclesiarum capitula protecta sunt, eo prætextu, quod & Monasticam vitam Clericatus adjecissent, quodque ab Episcopis suis iniqua dominatione premerentur.*

54 Sed quanto incremento arctæ sint exemptiones à quingentis annis, illi soli constabit, qui diligenter, & numerum Religiosarum domuum ab eo tempore excitatarum, & privilegia non solum libertatis, sed etiam plurimarum facultatum illis concessa, expendet.

55 Quæ variis moribus Ecclesiæ statum concusserunt, sed quantum fieri potuit Conciliis Lateranensibus, & Viennensi, pluribusque Summorum Pontificum Constitutionibus huic discordiæ prospectum est, qui exemptiones non resciderunt quidem, sed variè pro temporum, & rerum conditione temperarunt. Gulielmus, Durandus de modo Concil. general. celebr. rubr. de exempt. omnibus ingenii viribus hanc ab Ecclesia ægritudinem depellere contendebat accurata, & supra sæculi sui captum elucubrata tractatione, quæ remedium aliquod à Concilio Viennensi extorsit. Probat ille, constitutum in Ecclesia ordinem à Conciliis generalibus, pro libitu à Pontificibus his gratiosis exemptionibus everri non posse. Deinde, etsi hoc à Papa fieri possit, non expedire statui universalis Ecclesiæ, nec Religioni, nec ipsis personis religiosis; quod ille multis argumentis conficit, docens Episcopatus vim in partes dividi, dignitatem violari, obsequium, reverentiamque Episcopis debitam aboleri, vitia subditorum impunita relinqui, & criminibus

faciliorem viam aperiri; Quin & Religiosos, qui demissionem animi sectari profrentur, his exemptionibus tumidos in superbiam aded efferri, quod non solum Abbates, & Priores, Guardiani, & alii in statu alicujus administrationis, & pralationis existentes, verum etiam minores fratres, & persona dictarum Religionum frequenter putant Episcopis, Archiepiscopis, & aliis Prælati se quodammodo fore æquales, & debere quibuscumque aliis personis Ecclesiasticis, Ecclesiastica beneficia obtinentibus, anteferri. Sed Durandi animus commotus detumisset, si felicitas eorum temporum religiosos homines edidisset, similes nostris, quorum emendata, castigataque vita, squalorem sæculi nostri non mediocriter absterget, exornatque.

Quare cum ex hac graduum confusione scandalum ab aliquot sæculis hac de re natum, nondum sit penitus deletum, etsi non aded ferveat ac tempore Bernardi, atque aded ob eam causam exemptiones omnino tolli non debeant, attamen cum istæ Canonum, & disciplinæ sanioris remissiones publicam tranquillitatem lædant, proprium esse Pontifici muneri, ut ex parte sua curet his incommodis prospici, intelliget, qui diligenter expendet ea, quæ in hanc rem à veteris Conciliis decreta, & à Patribus adnotata sunt.

CONSULTATIO XLV.

An & quatenus possit Episcopus celebrare Pontificaliter, vel celebrari facere in Ecclesiis Regularium, aliisque exemptis, sive eo presente, sive absente.

ET videtur, hoc quidem negandum esse, cum non possit Episcopus cathedram collocare in loco exempto, ut rescripsit D. Gregorius Episcopo Ariminensi in can. Luminoso 18. qu. 2. ibi: *Missas quoque publicas in cænobis fieri omni modo prohibemus.* Et infra: *Nec audeat illic Episcopus cathedram collocare, vel quamlibet potestatem exercere imperandi, nec aliquam ordinationem, quamvis levissimam faciendi, nisi ab Abbate fuerit rogatus, Idem habetur in cap. Cum Episcopus, ubi Gloss. lit. G. de offic. Ordin. in 6. & in cap. Si Papa, ibique etiam Gloss. lit. E. de privil. eod. & advertit Vitali in Clem. 2. num. 29. 30. & 53. de privil. Anchar. n. 2. inquit: De jure ergo communi non possunt Episcopi in talibus locis exemptis benedicere populo, nec deferre crucem ante se, nec in Pontificalibus celebrare, vel sine iis celebrari facere. Id ipsum quoque aliis relatis, probat Cochier. de jurisd. Ordin. in exempt. part. 2. quest. 1. n. 7. & 8.*

Hinc insuper exemptionem stabiliunt plures Constitutiones Apostolicæ cum diversis Ordinibus Regularium. Id enim indulget Cælestinus Cælestinus V. *constit. 2. incip. Et si cunctos §. 29. Bullar. nov. tom. 1. Congregationi Lateranensi Sixtus IV. Constit. 10. Dum ad universos §. 38. d. tom. 1. Amplissimè verò Congregationi Casinensi Zacharia Primus Constituit. 3. Omnipotenti Deo §. 9. Gregorius IV. Constituit. 5. Quoniam §. 3. Calistus II. Constituit. 11. §. 5. Innocentius III. Constituit. 21. Commissa nobis §. 16. & Constit. 23. Omnipotenti Deo §. 5. & 6. & Eugenius Quartus Constit. 59. Essex debito §. 7. in Bullar. Casinensi, relata etiam à Rodriguez tom. 1. Bullar. pro Regular. Constit. 7. §. 2. & clariùs in Constituit. 64. incip. Regularem, repetita ac regeſta per Cherubin. in Bullar. nov. tom. 2. Constit. 9. §. 7. quibus fuit concessum, ne ullus Episcopus in eorum Ecclesiis, nisi ab Abbate, Prioreve loci fuerit invitatus, missarum solemniam celebrare audeat, vel jubere fieri stationes, aut processiones deduci sub excommunicationis pœna, quam incurrant ipso facto, si aliter attentaverint; quo privilegio æquè frui debent alii Regulares vigore communionis omnium privilegiorum quibusvis Religiosis, Congregationibus, & Ordinibus, quocumque nomine nuncupentur, illis concessis, non solum ad eorum instar, sed æquè principaliter, ac pariformiter in omnibus, & per omnia, perinde ac si eorum*

Religionibus specialiter, & expresse concessa fuissent; Quemadmodum hanc communicationem in similibus terminis ad effectum, ut censeantur Religioni Theatino- rum communicata privilegia aliis concessa, quæ exi- unt à solutione quartæ funeralis, resolvit Rota in Li- cienst quartæ funeralis 15. Januarii 1618. coram Cocci- no, & in Cracoviensi 25. Maij 1646. coram Peutingero, & in Romana jurium funeralium 4. Julii 1633. coram Zarate, & latius in Januensi privilegiorum 28. Junii 1649. coram Cardinali Corrado.

Constito itaque de specialibus indulcis, privilegiis, & exemptionibus Regularium non refragatur *Clemen. 2. de privileg.* per quam Clemens V. in Concilio Vien- nensi permisit Archiepiscopo per quævis loca exempta suæ Provinciæ transitum facienti posse Crucem ante se liberè portari facere, populo benedicere, divina officia privatim, vel publicè ibidem audire, & ea etiam in pon- tificabilibus celebrare. Illa enim nullum justribuit Archie- piscopis, vel Episcopis in Ecclesiis, ac locis Regularium specialiter, & expresse exemptorum.

Primò, quia dispositio *d. Clemen. 2.* est exorbitans à jure communi *d. can. Luminoso, §. nec audeat 8. quest. 3.* ut ex eo censuit Gloss. in *cap. Cum Episcopus v. officium de offic. ord. in 6. & in d. cap. Si Papa 10. v. collo- care de privileg. etiam in 6.* & tradunt Anchar. in *d. Clemen. 2. num. 2. Abb. in cap. Clerici sub num. 8. de vit. & honestat. Cleric. Gemin. in cap. Abbates nu. 6. & cap. ad Apostolica in princ. n. 5. & in §. Et est idem nu. 27. de privileg. in 6. ibique Franch. n. 5. & in d. cap. Ab- bates n. 3. propè fin. & Lap. alleg. 19. ac propterea stri- ctè intelligenda de locis exemptis simpliciter, non de Regularibus Sedi Apostolicæ immediatè subjectis, & ab Ordinariorum jurisdictione, & quavis alia superioritate penitus exemptis, & amplius fruentibus præcita- tis indulcis, ac privilegiis Cœlestinorum, Casinensium, & Lateranensium specialiter, & expresse, ac æquè prin- cipaliter illis communicatis; Quare in fortioribus ter- minis Peyr. de privileg. *Minim. in comm. ad Constit. 26. Leonis X. §. 25. num. 45.* dixit Episcopos ex dispositione *d. Clemen. 2.* non posse in Ecclesiis Regularium exemp- torum Pontificalia exercere, quia exemptis, & particu- lariter privilegiatis non præjudicatur in suo privilegio, nisi quatenus exprimitur.*

Secundò, quia, esto sine veri præjudicio, quod *d. Clemen. 2.* comprehenderet Regulares exemptos, illi tamen fuit derogatum indultis, & privilegiis ad favorem Casinensium, & Lateranensium specialiter, & expresse communicatis aliis Regularibus. Apostolicas namque Sanctiones, in Concilio Viennensi editas à Clemente V. Joanne XXII. ejus successor publicavit Kalendis No- vembrii anni 1316. Pontificatus sui secundi, ut legitur in præmio Clementinarum. In Constitutionibus verò Eugenii IV. ad favorem Casinensium, & Sixti IV. ad fa- vorem Canoniorum Lateranensium longè postea ema- natis specialiter, & expresse derogatum fuit omnibus, & quibuscumque Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, etiam in universalibus Conciliis editis, cæ- terisque contrariis quibuscumque, ut legitur in utraque Constitutione Eugenii IV. publicata die 23. Februarii 1434. & Sixti IV. publica decimò Kalend. Septembris 1476. in qua etiam speciatim, ac expresse derogatum fuit Constitutionibus, & ordinationibus in Viennensi Concilio editis, & per consequens *d. Clemen. 2. de pri- vileg.*

Neque dubitari potest, quin etiam in *d. Constitutio- ne Eugenii IV.* pro Casinensibus fuerit sufficienter deroga- tum decreto Concilii Viennensis, relato in *Clem. 2. de privileg.* quamvis de eo non legatur specifica mentio; quia licet dispositiones Conciliares non veniant sub ge- nerali, vel generalissima derogatione juxta firmata in decisionibus S. Rotæ 112. & 123. part. 1. *divers. & co- ram Coccino decis. 269. n. 6.* sufficit tamen, si in deroga- tione fuerit facta specialis mentio alicujus Concilii

generalis, & postea generaliter aliis derogatum, sicut i- habetur in dicta Constitutione Eugenii §. 21. ibi: *Non obstantibus in Constantiensi, & aliis Conciliis &c.* ut be- nè declaravit Rota in Conchen. exemptionis decimarum 17. Maij 1589. coram Orano apud Garz. de benef. part. 4. cap. 5. n. 39 quam refert Add. ad Buratt. decis. 704. n. 14. & firmatum fuit in decis. 7. n. 7. part. 5. recent. traditque Tambur. de jur. Abbat. tom. 1. disput. 15. quest. 15. n. 2. Et de hac communicatione, quod ex clausula- rum amplitudine satis censeatur derogatum *Clemen. du- dum, de sepult.* quæ pariter est decretum ejusdem Con- cillii Viennensis, dixit Rota in citata Cracoviensi coram Peutingero, in qua etiam firmatur, quod ubi constat de voluntate Papæ, non requiritur formalis derogatio *Cle- men. Dudum*, nec in privilegiis, nec in communicatio- ne, sed sufficienti clausulæ generales; quod pariter con- firmatur in *d. Romana jurium funeralium coram Zara- te.* De quo diffusè Passarin. in *cap. Licet 1. de constit. in 6. art. 13.*

Eoque faciliùs censeari debet, Summos Pontifices de- rogare voluisse *d. Clemen. 2. de privileg.* quia est odiosa; nam corrigit jus antiquum, & uti talem eam agnove- runt Vitalin. *ibidem nu. 30. & 53.* & Anchar. *nu. 2. & 7.* Facilis namque est redditus ad dispositionem juris anti- qui, & dispositio, quæ id facit, non potest dici odiosa, sed rationabilis. Indeque meritò Clemens VIII. in decre- to edito anno 1603. quod Episcopi possint habere balda- chinum, etiam in Ecclesiis exemptis, quando Pontifi- calibus paramentis, vel etiam sola cappa indui divinis intersunt, non loquitur generaliter, & indistinctè, sed li- mitatè ad eas Ecclesias, in quibus Episcopi possunt Pon- tificalia exercere, ut ex decreto relato à Quarant. in *Sum- Bullar. v. Privilegia Regularium.* Atque ita evitantur omnes doctrinæ, quæ in contrarium allegari possunt, nec non resolutiones S. Congregationis, dum intelli- gendæ sunt juxta terminos *d. Clem. 2. de privileg.* circum- scriptis Regularium privilegiiis.

Adeoque etiam, ut non obstaret observatio, quod Episcopus pluries celebraverit pontificaliter in Ecclesiis exemptis; quia dum non poterat jure proprio id facere, censetur solùm cum licentia, & consensu Regularium id peregisse, nisi ex parte ipsius doceatur de illorum con- tradictione, & quod eam illi non attenderint, Gratian. *disceptat. 298. n. 10. Lotter. de benef. lib. 2. quest. 31. n. 27.* & dixit Rota in Fanen. præcedentiæ 1. Julii 1648. coram Arguelles. Undè cessat, quod posset obijci de præscriptione, cum illa in actibus facultativis nunquam detur, ut per *decis. 400. n. 3. part. 4. recent.* Præcipuè si expresse Regulares protestati fuerint, quod celebraretur, citra tamen præjudicium omnium, & quorum- cumque suorum jurium, & quod per hujusmodi con- cessionem non intelligeretur factum aliquod præjudi- cium; quæ sanè impediunt, ne jus, vel privilegium competens amittatur, Abb. in *cap. Cum accessissent nu. 7. ibique Felin. n. 30. de constitut. Suarez de legib. lib. 8. cap. 35. nu. 3. & 24. Rodriq. tom. 3. quest. 51. art. 7. in fin.*

Denique cum præfatæ Constitutiones sint munitæ va- lidissimis clausulis, & decretis irritantibus, ita profectò & intentione Summorum Pontificum omnia contra ea- rum tenorem per inferiores acta inficiunt, & quo- vis juris effectu prorsus destituuntur, ac si gesta non fuissent, Campanil. in *divers. jur. Can. rubr. 12. cap. 13. sub numero 81. Mandol. de privileg. ad instar Gloss. 15. sub num. 32. Rot. coram Buratto decis. 704. num. 10. & coram Cavaler. decis. 432. n. 2. & in citata Januensi privilegiorum 28. Junii 1649. §. secundò, coram Cardin. Corrado. Undè nec actu contrario, nec quovis temporis lapsu Regulares amississent sua privilegia; quia decre- tum irritans in illis appositum substulisset omnem præ- scriptionem usus contrarii, Rot. *decis. 3. de privileg. in an- tiq. decis. 240. n. 5. part. 4. div Buratt. decis. 704. n. 10.* Et stante communicatione privilegiorum remanere*

debet potius immunes à quocunque præjudicio, dum Patribus Casinensibus fuit in specie concessum, quod eis non præjudicaretur per quoscunque actus contrarios, & quod non currat præscriptio, nisi centenaria, ut refert Lezan. in Sum. v. Privilegia n. 47. & advertit Rot. in alleg. Januen. coram Contrado, Portel. in addit. ad dub. Regul. v. Privilegium n. 4. Rodriq. tom. 3. quest. 36. n. 3. & Dian. part. 3. tract. 2. resolut. 88. Et in omnem casum tunc existens Superior domus Regularis, sibi tantum præjudicasset, non successoribus, ac toti Religioni in exemptione, non privatis ejus personis primò, & principaliter, sed universæ ejus Communitati concessa, Corn. conf. 13. n. 5 v. l. 3. Natr. conf. 160. n. 46. Suar. d. lib. 8. cap. 35. n. 6. & in terminis privilegiorum Congregationis Lateranensis, & Societatis Jesu, Rodriq. d. tom. 3. quest. 37. art. 3. Imò potius ex assiduo per totam Religionem usu dictorum privilegiorum fuisset conservatum jus dicti privilegii ad instar jurispatronatus, quod per exercitium unius ex compatronis, aliis præservatur, ut in specie dixit Rot. coram Orano decis. 240. n. 6. & 7. p. 4. divers. Seraphin. decis. 951. n. 1. & 2. & Buratt. decis. 704. n. 9. & in simili fuit consideratum in Gerunden. exemptionis sub anno 1636.

10 Quatenus verò, circumscriptis specialibus privilegiis Regularium, Episcopus virtute dictæ Clement. 2. possit per se in eorum Ecclesiis Missam, & divina Officia celebrare, & pontificalia, ac cætera, quæ sunt Ordinis exercere, nulla tamen ratione valet per alios in sui præsentia facere solemniter celebrari. Id enim literaliter, imò à fortiori ratione congruit dispositioni Concilii Vienenensis in d. Clement. 2. ubi, quamvis Episcopo per quævis loca exempta suæ provinciæ transitum facienti, & ad ea declinanti, ut Crucem antese liberè portari faciat, benedicat populo, divina officia privarim, vel publicè ibidem audiat, & ea etiam in Pontificalibus celebret, subjicitur tamen duplex limitatio, quando facit celebrare. Prima, quod in sui præsentia. Altera, quod sine Pontificalibus, ibi: *Et faciat in sui præsentia sine pontificalibus celebrari*. Idemque repetitum est respectu Episcopi in S. Simili modo, ibi: *Et in sua præsentia facere celebrari*, ut Gloss. v. *celebrari*, pariter addidit, limitandum esse sine pontificalibus, prout supra, & rationem reddit præcedenti v. *Sine pontificalibus*, quia id esset auctoritative demandare, & jurisdictionem exercere contra expressam declarationem ejusdem Clementinæ, ubi licet Archiepiscopo, ac Episcopo in locis exemptis; vel circa hoc privilegiatis, pontificalia, & cætera, quæ sunt Ordinis, exercere possit, subjicitur tamen eodem S. Simili modo, quod prætextu concessionis hujusmodi, &c nullam aliam jurisdictionem idem Archiepiscopus, vel Episcopus exerceat. Inferens propterea v. *Celebrari*, duo in textu diversa, & contradistincta fuisse decisa. Aliud namque esse celebrare, quod Archiepiscopo, & Episcopo permissum est. Aliud verò quasi auctorizando sibi facere celebrari; quia id solum procedit in eorum præsentia, & sine pontificalibus; quod clariùs in eadem Clementina declarat Cardin. in 5. notab. sub n. 3. & seq. & num. 11. ac in d. S. simili modo nu. 5. quest. 7. Vitalin. n. 13. & 17. Anchar. n. 40. Imol. n. 19. & Gulielm. de Monte Laud. nu. 2. Cochier. de jurisd. in exempt. tom. 1. part. 2. quest. 1. n. 7. & seq. Tambur. de jur. Abbatiss. tom. 1. disp. 17. quest. 15. nu. 15. & sentiisse videtur S. Rituum Congregatio in Ferrariensi 20. Julii 1600. & in Tullensi 6. Decembris 1613, quarum meminit Sell. in select. can. cap. 3. nu. 87. ex eoque Barbol. Apost. dec. coll. 292. n. 2. & de jur. Eccles. lib. 1. cap. 43. n. 297. nimirum si juxta terminos dictæ Clementinæ Archiepiscopo, ac Episcopo non licet in sua præsentia, celebrari facere in pontificalibus, multò minùs eis absentibus.

11 Accedente præsertim longissima consuetudine assidue observata, & nunquam interrupta, quam in puncto rei-
nendam esse, tradit Gavant. in Thes. Sac. Rit. tom. 2. sen

in man. Episcop. v. Processio n. 24. & 25. ibi: *Non si aliud ferat consuetudo.*

12 Idem non prodest resolutio S. Rituum Congregatio-
nis in Firmana 25. Januarii 1603. qua declaravit, Regu-
lates non posse impedire, quominùs Episcopus per suos
Canonicos cantari faciat Missas in eorum Ecclesiis,
etiam exemptis, ad quas diriguntur, & terminantur pro-
cessionibus, cujus meminit Sell. cap. 25. n. 12. & Barbol.
Apost. dec. collect. 642. n. 7. Tum quia cum simpliciter
dixerit posse Episcopum per suos Canonicos cantari fa-
cere, intelligenda est, prout de jure, scilicet in præsen-
tia Episcopi, & sine pontificalibus juxta secundam par-
tem decisionis sæpè citatæ Clement. 2. de privileg. &
specialem declarationem ejusdem Sacræ Congregationis
in dictis Ferrariensi, & Tullensi, ibi: *Episcopus potest
de jure in omnibus Ecclesiis suæ diocesis, quantumvis
exemptis, & privilegiatis Missas, & divina Officia
cum assistentia suorum Canonicorum, etiam in pontifi-
calibus celebrare, sive ab aliis, sine tamen pontificali-
bus celebrari facere, & in eis habere circulos.* Tum
quia loquens generaliter de Regularibus exemptis, non
comprehendit Regulares, pro quibus adsunt specialia
privilegia Summorum Pontificum, ne in eorum Eccle-
siis Episcopi possint, illis invitis, Missas celebrare, aut
pontificalia exercere, ut superiùs dictum est. Tum quia
inter cætera privilegia Casinensium, aliis Regularibus
communicata, Clemens Octavus Constit. 143. in Bullar.
ejusdem Ordinis indulgit, ut Constitutiones Apostolicæ,
dantes facultatem contra exemptos, non comprehende-
rent Casinenses. Tum denique quia intelligendæ sunt de
processionibus, & Litanis majoribus in festo S. Marci,
& minoribus Rogationum, in quibus Missa celebra-
tur, & fiunt preces, secùs autem in aliis, quæ ad li-
bitum fiunt, etiam citra missæ, & divinorum celebra-
tionem.

13 Parique declaratione eliditur vis alterius decreti dictæ
Sac. Congregationis in Alexandrina S. Petri de Broglio
7. Februarii 1604. apud Sellium, & Barbolam d. col-
lect. 292. n. 3. & seq. in quo dicitur, Episcopum posse in
omnibus Ecclesiis suæ diocesis, quantumvis exemptis,
cum assistentia suorum Canonicorum missas, & divina
officia celebrare. Primo, quia loquens simpliciter de Ec-
clesiis exemptis non complectitur Regulares, specialiter
exemptos. Secundò, quia recipit interpretationem à
præcedentibus resolutionibus ipsius Congregationis in
dictis Ferrariensi, & Tullensi, literaliter prohibentibus
Episcopo, ne in Ecclesiis exemptis per alios faciat cele-
brari. Tertio non procedit, quando in contrarium con-
suetudo suffragatur.

14 Neque aliter intelligenda est decis. 238. part. 2. recent. 15
in qua n. 3. resolutum fuit, Episcopum in quacunque Ec-
clesia, etiam exempta, suæ diocesis, posse pontificali-
ter celebrare, quia juxta terminos dictæ Clementinæ 2.
& Doctores superiùs allegatos, limitatè loquitur de Epi-
scopo, habente facultatem per se celebrandi in pontifica-
libus, non autem per alios solemniter.

15 Verùm his omnibus non attentis, haud dubitamus, 16
affirmativam sententiam defendere, præeunte nobis in
primis, Musconio de majest. milit. Eccles. part. 1. lib. 1.
cap. 8. in quo recenset insignia Episcopalia, quæ sunt
mitra, baculus pastoralis, annulus, sandalia, chiro-
tecæ, crux pectoralis, tunicella, dalmatica. Ratio au-
tem est, quia hoc modo non exercet pontificalia, sed iis
utitur. In privilegiis autem Regularium prohibetur Epi-
scopis exercitium Pontificalium, quatenus continent
jurisdictionem; quod si quoque prohibeatur illorum
usus, prohibetur quatenus est informatus exercitio,
vel actu aliquo jurisdictionis, de quo etiam infra.
Quippè differt usus Pontificalium ab exercitio, tra-
dente Gloss. in d. Clement. v. *celebrare, de privil.* ibi:
*Archiepiscopi non committant Episcopo usum Pontifica-
lium extra suam diocesis, sed suo jure Episcopus celebrat*
111111

utitur illo : quod ut dixi , approbat consuetudo , sed si jurisdictione , vel officio uti vellet , puta ordinandi , degradandi , chrismandi , vel similia faciendi , tunc sine licentia Episcopi id non poterit . Ex quibus patet , quod usus Pontificalium est diversus ab exercitio , cum id dicat usus Pontificalium informatum aliquo actu jurisdictionis officii , seu ministerii Episcopalis .

17 Et ita intelligitur etiam locus Concilii Tridentini *cap. 5. de reform. sess. 6. ibi* : *Nulli Episcopo liceat Pontificalia in aliterius diœcesi exercere , nisi de Ordinarii loci expressa licentia , & in personas eidem Ordinario subjectas tantum* . In his autem loquitur non de usu insignium Pontificalium , sed de exercitio . Ex quibus asserunt Doctores , posse Episcopum in aliena diœcesi celebrare cum insignibus pontificalibus , ut *Gloss. in d. Clemen. eo v. celebrare , Zabarel. ibi, vers. Septimo quæro , Imol. num. 4. & 10. Vital. n. 13. Vanshel circ. Host. in cap. fin. de auct. & us. pal. Panorm. in cap. Ex tuarum , & in d. cap. fin. & in cap. antiqua num. 10. de privil. Mil. in reperi. §. Episcopus , vers. Episcopus etiam , Aretin. conf. 150 n. 3. Silvelt. v. Archiepiscopus num. 6. & ii , qui scripserunt post Concilium , Graff. part. 1. dec. lib. 3. cap. 2. n. 10. Covar. lib. 3. var. cap. 20. num. 5. Henriq. lib. 3. Sum. cap. 6. Laym. lib. 1. theol. mor. tract. 4. cap. 5. n. 5. & in quest. can. cap. 17. num. 274. Bonac. disp. 3. de Sacram. quest. un. punct. 2. num. 3. Alzed. de præc. Episcop. dign. part. 1. cap. 13. n. 88. Thomas Hurt. par. 1. resol. moral. tom. 2. cap. 6. resol. 23. num. 239*

17 Deinde in Ecclesiis Regularium Episcopus celebrare potest absque licentia ; quia non celebrat , tanquam simplex Sacerdos , sed tanquam Episcopus . Ergo poterit etiam celebrare cum ornamentis pontificalibus ; nam habet facultatem celebrandi , uti Episcopus . Ornamenta enim connexa sunt cum persona , cui insunt , tanquam suo principali , juxta *l. Ex diverso , ff. de rei vindic. Et idem concessio celebrationis , ut pontificalis , se extendit etiam ad ornamenta , ut accessorium , l. Aurelius , §. legatum , & l. fin. §. fin. ff. de lib. leg. & l. lecta , ff. si cert. per. ubi Doctores communiter , & l. Lucius , ff. qui pot. in pign. hab. & optimè notant Anchar. conf. 291. num. 1. & Merlin. decis. 35. num. 5. quod præcipuè dicendum est de mitra , quæ non est signum jurisdictionis , sed tantum dignitatis , ac spectat ad decorem , atque ornatum , ut observat Duran. lib. 2. de rit. b. Eccles. cap. 9. num. 11. patetque ex eo , quod Episcopi illa utantur coram Summo Pontifice , in cujus præsentia deponuntur signa jurisdictionis , undè etiam Cardinales deferunt rochetum coopertum , quod detectum gestant , sede vacante ; quod desumitur ex *cap. Vi Apostolica de privil. in 6. ibi* : *Et ex majoritate , ac decore majori ornatum majoritas apparet dignitatis* . Subsequiturque dispositio de qualitate mitræ , itaut dignioribus decernatur magis ornata , ut appareat discrimen dignitatis .*

18 Præterea id planum , ac manifestum fit ex Concilio Viennensi sub Clemente V. relato *in d. Clem. 2. de privil. in quo conceditur Archiepiscopis , & Episcopis , ut etiam in locis exemptis possint benedicere populo , divina officia privatim , vel publicè audire , & in pontificalibus celebrare , seu celebrari facere , sine tamen pontificalibus , quovis privilegio non obstante , ita tamen , quod prætextu concessionis hujusmodi in locis ipsis exemptis nullam aliam jurisdictionem exerceant , nec personis exemptis , vel privilegiatis molestiam inferant , vel gravamen ; nullumque exemptionis , vel privilegii eorundem aliud præjudicium generetur , nec ipsis Archiepiscopo , vel Episcopo jus aliquod , quomodolibet acquiratur . Per quem textum Doctores passim hoc idem firmant , nominatim Vital. ibidem num. 15. dicens esse signum majoris præeminentiæ , quod Episcopus faciat coram se alterum Episcopum celebrare , quàm id facere per seipsum , cum istud sit humilitatis , & orationis , illud majoritatis , & prædominationis , ibique*

pariter *Imol. num. 8. inquit* , quod etiam per alium potest Archiepiscopus celebrari facere cum pontificalibus , quatenus id injungat ipsimet Episcopo diœcesano , cui hoc competit suo jure , nec potest aliis Episcopis hoc demandare , *Fusch. de visit. lib. 2. cap. 8. num. 5. Franch. decis. 711. num. 10. part. 4. Cochier. de jurisd. Ordin. in exempt. par. 2. quest. 45. num. 69. Grat. decis. March. 113. ibique Add. à num. 7. & latius idem Gratian. discept. 467. num. 32. & 33. Tambur. de jur. Abbat. tom. 1. disp. 15. quest. 15. num. 2. cum seqq. Novat. in luc. regul. v. Episcopus num. 47. Lezan. in sum. eod. v. nu. 22. Peyrin. ad Const. 26. Leonis X. §. 24. num. 45. & dixit Rot. decis. 238. num. 3. part. 2. recent. quamvis more Scepticorum de veritate hujus conclusionis dubitet Celsed. de exempt. Regular. cap. 7. dub. 154. in fine.*

Quod igitur primo loco dictum est de exemptione Regularium ex jure communi *in can. Luminoso 18. qu. 2. ex D. Gregorio frustra deducitur . Tum quia ejusmodi exemptio revocata remanet per Concilium Viennense in d. Clementina 2. de privil. tum etiam quia illa D. Gregorii epistola suspectissima est falsitatis ; non enim reperitur inter illius epistolas ex regesto editas , nisi parva ejus pars , & valdè diversa . Augentque suspicionem , quæ decernit in ea parte , quæ inter S. Gregorii epistolas non est , cum sit generalis exemptio Monachorum à jurisdictione Episcoporum , cujus rei contrarium posteriores etiam Canones præsupponunt ; item & anteriores . Monasteria enim Monachorum , ipsosque Monachos fuisse subjectos Episcopo , intra cujus diœcesis confines monasteria erant constructa , fuit de antiquissimo jure communi , & quidem à temporibus Apostolorum , ut colligitur ex S. Dionysio Areop. *de Eccles. Hier. cap. 6. & habetur expressum in Concilio generali Chalcedonensi , act. 4. cap. 5. & act. 15. cap. 4. celebrato sub Leone I. anno 451. Accedit , quod subscriptiones , quas habet Episcoporum desumptæ sunt ex decretis Gregorii II. qui diu post vixit . Edita quidem olim fuit inter Concilia tom. 3. sed nullo auctore , & tanquam de Monachis nigris loquentem Conciliorum Collectores eam interpretati sunt , ut Baronius tom. 8. fol. 143. lit. D. & Gallonius . Mitto , quæ Cherubinus ad eam ait in Bullatio , nempe D. Gregorium confirmasse Regulam S. Benedicti in Concilio Romano , & idem eam Constitutionem evulgari ; quo enim auctore , hæc asseveret , non liquet , nisi fortè ex Codice Sublacensi , de quo Baron. d. tom. 8. fol. 91. lit. E. & fol. 144. d. lit. D.**

Minus obstant privilegia Eugenii Quarti pro Casinensibus . Tum quia intelliguntur de exercitio Pontificalium , non autem de usu . Tum etiam quia fuerunt revocata à decreto Sac. Congregationis super Episcopis , & Regularibus , quod cum ad propositæ rei fidem faciendam in primis spectet , integrum subijciam , id autem sic habet : *Decet Episcopo pro eo , quo in Ecclesia Dei excellunt dignitatis gradu , in quocunque suarum diœcesum loco , quoties eos sibi pontificalia exercere , aut in pontificalibus , adesse & assistere contingit , eam , quam par est , reverentiam , & honorem decore cultu , & ornatu exhiberi . Quare non sine gravi animi dolore auditum est , nonnullos Regulares , vano quarundam immunitatum , & privilegiorum prætextu Episcopis in eorū Ecclesiis , pontificalibus intercessionibus , non modo renuisse in eis supra locum Episcopalis solii baldachinum erigere , verum id etiam jussu ipsorummet Episcoporum curantes , prohibere , & arcere ausos fuisse , Atque ideo Sac. Congregatio S. R. E. Cardinalium negotiis , & consultationibus Episcoporum , & Regularium præposita , facto verbo cum S. D. N. Clemente Papa Octavo , ac de Sanctitatis suæ speciali , & expresso mandato , hoc præsentis decreto perpetuis futuris temporibus valituro , declarat , statuit , decernit , & mandat , ut de cætero Episcopi , ubi tam ex consuetudine , & privilegio , quàm ex Sacrorum Canonum Constitutionibus , &*

Pontificalis Romani præscripto, aut alio jure Pontificalia exercere, aut pontificalibus paramentis cum mitra, vel etiam sola cappa induti in quibusvis Regularium tam Mendicantium, quam non Mendicantium, & Monachorum etiam Casinensium, Clericorum, Presbyterorum, & cuiusvis alterius Ordinis, Religionis, Militiæ, Societatis, aut Congregationis Ecclesiæ interesse possunt ipsi Regulares, quoties opus fuerit, teneantur ibi, & debeant in loco ad solum Episcopi constituendum opportuno, & congruo, baldachinum auollere. Eis autem facere negligentibus, aut nolentibus, liceat eisdem Episcopis illud asportari, & in quacumque eorumdem Regularium, aut alia quantumvis exempta Ecclesia supra Episcopale solum, seu pontificalia salsistorium erigere facere, atque sub eo sedere, & stare, quemadmodum in propriis, & Cathedralibus eorum Ecclesiis stare, & sedere solent, eo tamen dumtaxat tempore, quo Pontificales huiusmodi functiones exercent, vel dum actus ipse, cui in pontificalibus aderunt, peragitur. Si qui verò Regularium huic declarationi, statuto, decreto, & mandato, inobedientes, & contumaces fuerint, sciant se ab eisdem Episcopis ad id per censuras, & pœnas Ecclesiasticas, & huius decreti virtute, cogi, & compelli posse, aliisque pœnis tam spiritualibus, quam temporalibus arbitrio Summi Romani Pontificis subjacere, & obnoxios fore. Non obstantibus quibuscumque, &c. Romæ 10. Junii 1603. Extatque apud Peyr. in privileg. Minim. tom. 1. Constitut. 26. Leonis X. §. 24. num. 45. ejusque meminere Pasqualig. ad Laurent. part. 1. nu. 381. & seq. ac Delben. de immunit. cap. 14. dub. 4. n. 6.

21 Ex quo decreto defensionem decisionem extendere licet, ut vires suas exerat tam in usu, quam in exercitio Pontificalium. Et adverte, quod eadem S. Congregatio sæpius referiplit, quod Episcopus, ac etiam Canonici, & Clerus possunt cantare Missam in Ecclesiis Regularium, etiam ipsis invitis, præcipuè si fuerit solemnitas de pontificalibus, vel celebratio sit occasione processionis generalis. Tunc enim non ad Regulares, sed ad Canonicum digniorem spectat celebrare, ut declaratum per Sac. Rituum Congregationem in Firmana sub anno 1603. occasione Missæ Rogationum, testantur Novarius, & Lezana in suis Summis v. Processio, & Barbol. in sum. Apost. dec. v. Episcopus quoad Regulares collect. 297. nu. 2. & Gavant in man. Episcop. v. Processio num. 24. & 25. Et in hoc casu, sicut etiam in aliis, quando Episcopus potest pontificalia vel exercere, vel illis uti, potest etiam Regulares renuentes censuris, aliisque pœnis punire.

22 Possunt itaque Episcopi in Ecclesiis Regularium divina officia privatim, & publicè audire, & ea quoque in pontificalibus celebrare, solemniter populo benedicere per illa verba, *in nomine Domini benedictum, &c.* ac baldachino uti, ibique facere coram se celebrari, sed sine pontificalibus.

CONSULTATIO XLVI.

Utrum delatio stola, ac functiones parochiales, quæ in Ecclesia parochiali sunt, absente illius Parocho, spectent ad ejus Viceparochum, an verò ad Parochum alterius Parochiæ, qui ibi præsens existit.

1 Spectare ad Viceparochum existimo. Etenim extra dubium est, quod Parochus possit, imò debeat, si casus postulet, assumere sibi Coadjutorem in cura animarum ex dispositione *can. Tempus 16. quest. 1.* & Sacri Concilii Trid. *cap. 4. sess. 21. de reform.* & ibi S. Congregatio, Lotter. *de re benef. lib. 3. quest. 27. num. 165.* Pialec. in *prax. tit. de visit. Paroch. n. 20.* sicuti, & in omni casu absentia debet cum approbatione Episcopi relinquere Vicarium, qui Ecclesiæ ipsius inserviat, Trident. *cap. 1. sess. 23. de reform. cap. Extirpanda S. qui verò, de præb. S. Congregatio Concilii passim, Fusch. de visit. lib. 2. cap. 4. n. 6. Azor. p. 2. lib. 6. cap. 5. quest. 7.*

& regulariter nulli prohibitum est, quando non potest per se, deservire per substitutum.

Undè sic deputatus in Viceparochum, & ad functiones curæ, atque Ecclesiæ, sicut est subrogatus, & substitutus dicto Parocho, ita uti subrogatus de jure succedit in locum ejus, cui subrogatur in commodis æquè ac in incommodis, *l. un. C. de colleg. lib. 11. l. 1. C. de offic. Vic. ac utitur eodem jure, & privilegio ex allegatis per Gabr. tit. de reg. jur. concl. 2. n. 1. Caputaq. decis. 227. in fin. part. 3. Rot. decis. 252. n. 7. part. 5. recent. & in terminis Gratian. discept. 298. post alios n. 4.*

Neque in his terminis materiæ Ecclesiasticæ, & observationis Sacrorum Rituum necesse est ad effectum gaudendi iisdem prærogativis, ut in subrogato concurrant cæteræ qualitates subrogantis; quia in his terminis non attenditur majoritas vel minoritas personæ, sed functio, exercitium actus, & indumentum sacrum ad effectum habendi præcedentiam, quæ regulariter debetur subrogato in iis, quibus subrogantem repræsentat, Felin. in *cap. Cum olim num. 1. de offic. deleg. Gratian. d. discept. 298. num. 4.* Hinc est, quod minus nobiles præferuntur nobilioribus, ac dignioribus ratione actus competentis ex officio, & in illius exercitio, *d. l. 1. C. de offic. Vic. Felin. in rubr. de major. & obed. num. 1. Gratian. loco alleg. nu. 1. & 2. Seraph. decis. 964. num. 2. Add. ad Gregor. XV. decis. 124. num. 2. Rot. in Taurinensi delationis baldachini 4. Junii 1646. coram Cardin. Corrado.*

Aded ut simplex Capellanus curatus amovibilis ratione officii præcedere debeat aliis Sacerdotibus ætate, ac promotione antiquioribus ex declaratione Sacræ Congregationis Rituum in Nucerna 16. Aprilis 1644. Imò is Capellanus, faciens officium cum superpelliceo, & stola præcedat etiam ipsi Rectori Ecclesiæ, cui inservit ex simili declaratione, & non obstante contraria consuetudine, ut in Nucerna Paganorum 11. Julii 1637. his verbis: *Sac. Rituum Congregatio censuit, Sacerdotem Capellanum, seu Portionarium in Parochiali, facientem officium cum cotta, & stola, debere habere primum, & digniorem locum in choro, etiam supra proprium Rectorem, non obstante contraria consuetudine.* Hoc ipsum censuit in Maceraten. 10. Junii 1656. *Capellanus Curatus S. Blasii Montis Milonis Maceraten. diocesis declarari postulavit, ipsi in funeralibus ratione stola præcedentiam deberi, etiam supra alios quoscunque Sacerdotes Curatos, prout in similibus aliis S. Congregatio declaravit; quodque Em. Patres ejusdem Congregationis in loco predicto servari jusserunt.* Et Interamnen. 22. Novembris 1636. *S. Rituum Congregatio, prout alias sæpè, ita in casu proposito respondit, Parochum, & Vicecuratum amovibilem Cathedralis in processionibus incedere debere cum capitulo supra Priores plebanos, & Curatos perpetuos beneficiatos.*

Eademque ratione ipse Episcopus assistens cum cappa vespertis solemnibus thurificatur post celebrantem juxta dispositionem *Cæremonialis lib. 2. cap. 2.* Et officium faciens in choro, vel functionem sive processionis, sive alterius rei, præcedit cæteris omnibus, quantumvis dignioribus. Tantæque est considerationis indumentum sacrum, ut est stola, quod ratione illius, Parochus in funeralibus præcedentiam habeat, etiam supra Collegiatam intervenientem, ex declaratione ejusdem Sac. Congregationis in Spoletana 21. Aprilis 1635. & in Laudan. 23. Maij 1639.

Prædicta autem eò magis locum habent in Ecclesia propria, etiamsi Parochus alter sit dignior, Abb. in *cap. 1. num. 18. de dol. & contum. Gonzal. ad reg. Cancel. gloss. 6. num. 100. & seq. Gratian. d. disceptat. 298. n. 90.* & declaravit sæpius eadem Sac. Congregatio, ut in Asculana 23. Maij 1641. hunc in modum: *Insante Plebano Ecclesiæ Accumoli, Asculana diocesis declarari, præcedentiam in propria sua Ecclesia deberi sibi supra omnes alios presbyteros ad eam concurrentes occasione functionum Ecclesiasticarum. S. Rituum Congregatio censuit, præce-*

præcedentiam in casu proposito competere Oratori in propria Ecclesia, etiam supra quoscunque alios Sacerdotes antiquiores in ordine. Et ita servati mandavit die 23. Maij 1641. Ac in Verulana. Ad instantiam Abbatis parochialis Ecclesia S. Petri Terra Banco Verulana diœcesis contra Archipresbyterum S. Angeli ejusdem loci, Sac. Rituum Congregatio respondit, functiones omnes in Ecclesia propria spectare ad Parochum privative quoad omnes alios, & ita in casu proposito cantandi Missas solemnes, Vesperas, aliave munia per ipsum in propria Ecclesia emergendo, non obstante ordinatione Episcopi in contrarium edita, S. Rituum Congregatio respondit, ad Plebanum spectare omnia munia in sua Ecclesia propria, & ita servari debere, prout omnino servari mandavit, quibuscunque non obstantibus, die 24. Novembris 1635.

7 Neque ipsi Parocho præsentem in aliena parochiali dari debet præcedentia super dictum Vicecuratum in processionibus, quæ fiunt extra Ecclesiam; quia hinc resultat violentia Sacris ritibus, quod scilicet functio præcedendi processionibus fiat ab eo, qui missam annexam functioni non celebrat, quod non est admittendum contra declarationes S. Congregationis, mandantis, ut functiones fiant ab eo, qui missam celebrat, ut in Neritonensi prima Martii 1614. & in Recanateni 8. Februarii 1642. & specialiter habere processionem in Aquilana 5. Junii 1634. tenoris sequentis: *Pro parte Capituli Ecclesie S. Mariae de Paganica, Aquilana diœcesi petiitum fuit declarari, an in exequiis moriuorum celebrans in fine Missæ, deposita casula, fumere debeat pluviale, & prosequi omnes alias ceremonias incensando, & aspergendo circum circa tumulum, dictasque exequias solitis orationibus terminare, etiam si ibidem tunc assistant alii presbyteri in majori dignitate constituti? Item, an idem ritus servandus sit in processionibus, & in expositione Sanctissimi Sacramenti orationis quadraginta horarum, ut is, qui celebrat, vel ordinat vespere in dictis solemnitatibus, gestare debeat Sanctissimum Sacramentum in processione immediate ad Missam, vel vespere sequentibus, vel assumi debeat dignior de Clericis adstantibus ad dictas functiones prosequendas finitis vespere, vel missa? S. Rituum Congregatio prout alias sæpe, ita in casu proposito respondit, prædictas omnes functiones spectare, ac pertinere ad eum, qui vespere decantavit, vel Missam celebravit. Et idcirco processiones censentur functiones illius Ecclesie, à qua incipiunt, cum mandentur per rubricas Missalis, Rituale, & Cæremoniale, uti pars officii, quibus interesse debent Canonici sub pœna amissionis distributionum, ac si non interessent divinis officiis.*

8 Neque admitti potest, quod stola in processionibus detur Parocho extra Ecclesiam propriam, postquam processio in aliena Ecclesia cœpta esset cum principio functionis ab illius Vicecurato; quia id esset dimidiare functionem, quod non licet, & cum perficienda sit ab eo, qui illam incepit, ut de processione Sanctissimi Sacramenti respondit S. Congr. Rituum in Lucana 21. Aprilis 1635. per hæc verba: *Capitulum Cathedralis Lucana exposuit in delatione Sanctissimi Sacramenti, quæ sit per digniorem de Capitulo, absente, vel impedito Episcopo in die solemnitatis Corporis Christi, transiens per limites Parochie S. Fridriani, Priorem ipsius Parochie pretendere, sibi consignari debere Sanctissimum Eucharistia Sacramentum deferendum ab ipso Priore per limites sua Parochie, quod cum sit contra solitum loci, & ritum universalis Ecclesie, supplicavit responderi, quid servandum? Et S. Rituum Congregatio respondit, delationem Sanctissimi Sacramenti in casu proposito spectare ad digniorem Cathedralis per totam viam, etiam si contingat processionem transire per limites alterius Parochie. Et ita omnino servari mandavit.*

9 Quod autem pro inconvenienti notetur, ut simplex Sacerdos, qualis est hujusmodi Vicecuratus, in processionibus præferatur Parocho prædicto, prærogativam

Parochi suis radiis, & non alienis fulgente, nullatenus est habendum in consideratione. Siquidem esto, quod talis Capellanus Vicecuratus in cæteris sit minus dignus, attamen in his terminis, & in casu processionum, in quibus uti celebrans facit functionem cum habitu sacro, idest stola, quæ deservit loco pluvialis ex rubr. Missal. de qual. param. cap. 19. ibique Gavant. p. 1. tit. 19. sub num. 4. Ritual. tit. de exeq. §. Exequiarum ordo, Gratian. d. cap. 298. n. 54. & 57. quique in Ecclesia, in qua suum Parochum substituentem repræsentat, Missam annexam cantavit, & cujus Ecclesie est functio, præferri debet, ex supra firmatis. Et præcipue quia stola cum Sacerdotem constituit cum paramento Ecclesiastico, quod ei confert præcedentiam supra omnes alios, etiam ipso digniores, ut latè firmat Gratian. d. cap. 298. n. 54. 66. 67. & 84. adeo ut potius inconveniens esset, & contra dictas regulas dare stolam præfato Parocho, & consequenter præcedentiam in functione Ecclesie non suæ sine missæ annexæ celebratione, & contra voluntatem proprii Parochi, ad quem, si adesset, functio tota spectaret, illumque cogere ad subrogandum loco sui alienum Parochum, quem subrogare non tenetur. Unde, quatenus etiam est simplex Parochus, præcedentiam in processionibus habere non debet in Ecclesia aliena; quia processiones generales Litaniarum, & sanctissimi Corporis Christi numerantur inter functiones parochiales, ex quo jubentur fieri extra civitates in parochiis locorum per rubricas Missalis suis locis ad textum in Clement. 1. §. non itaque de reliq. & ven. Sanct. Rot. decis. 536. n. 1. & 2. part. 2. recent. Et præcipue pertinent ad majorem Ecclesiam loci, tanquam de illius juribus juxta declarationes Sac. Rituum Congregationis, præsertim in Florentina 27. Junii 1620. quæ est hujusmodi: *In causa vertente inter Præpositum parochialis Ecclesie S. Thomæ Certaldi Florentina diœcesis ex una, & Fratres Augustinianos parochialis Ecclesie Sanctorum Michaelis, & Jacobi ejusdem Castri ex altera partibus, de & super præcedentia, & celebratione processionis in die Festivitatis Sanctissimi Corporis Christi, & aliorum, Illustrissim. D. Cardinali Ursino referentie, decrevit dictam Ecclesiam D. Thomæ Præposituram nuncupatam, esse principalem, & superiorem in dicto Castro, & ad dictum Præpositum, sive ejus Vicepræpositum spectare, & pertinere jus præcedendi in omnibus, & quibuscunque actibus, & propterea fratres dictæ Ecclesie SS. Michaelis, & Jacobi debuisse, & debere in omnibus recognoscere in majorem, & superiorem dictum Præpositum, sive ejus Vicepræpositum, ejusque futuris temporibus debere realiter, & cum effectu exhibere, & præstare omnia, & singula obsequia, recognitiones, accessiones, & præminentias quascumque. Insuper ad dictum Præpositum, sive ejus Vicepræpositum spectare, & pertinere jus celebrandi processionem in prima die festivitatis Sanctissimi Corporis Christi, & ob id dictum Præpositum manutenendum esse in possessione celebrandi eam. Et ita servari mandavit. Idem censuit in Syraculana sub die 6. Septembris 1636 & in Cameranensi 23. Aprilis 1633. Et censentur non solum functiones illius Ecclesie, à qua incipiunt, & in quam terminate debent juxta dispositionem Ritualis, tit. de process. litan. major. Gavant. in man. Episc. v. Processiones num. 16. & juxta declarationes Sac. Congregationis Rituum, speciatim in Valicen. 15. Januarii 1643. quo respectu audiuntur quotidie contentiones inter Ecclesias, prætendentes hujusmodi processiones ad se, non ad aliam spectare; sed præcisè sunt pars integralis officii ejusdem diei, in quo indicuntur. Unde ex obligatione Litanie dicendæ sunt ab omnibus obligatis ad divinum officium, etiam extra Chorum ex præcepto rubricatum Breviarii cap. 37. & post Litanias, & preces adjunctas psalmis pœnitentialibus, & admonet Barthol. Corfert. in prax. Cæremon. pro parochial. p. 2. rubr. miss. cap. 9. n. 6. Et ex hoc per consequens censendæ sunt functiones ejusdem Ecclesie.*

Idque etiam si dictus alienus Parochus solo nomine Dignitatis Archipresbyter nuncupetur. Cum enim careat Collegio, & jurisdictione, non est verè, & propriè dignitas, atque adeò nullam prærogativam meretur, *cap. Super specula, ne Cler. vel Monach. cap. un. eod. tit. in 6. ibique Doctores, & tradunt Feder. de Sen. conf. 86. num. 2. Hostien. in cap. de multa num. 11. de præb. Anchar. in Clem. Si dignit. num. 1. eod. tit. Rot. in Hispanen. præminentiarum 3. Decembris 1610. coram Pegna.*

10 Nihil denique relevat in proposito, quod functiones in Ecclesia, quæ non possunt fieri per unam dignitatem, fieri debeant per aliam proximè accedentem, & non per substitutum; quia id procedit, ubi dignitates sunt ejusdem Ecclesiæ, ut in Cathedrali, in quibus terminis loquitur Cæremoniale *lib. 1. cap. 26. de suppl. vicib.* In hoc autem casu una Ecclesia nil commune habet cum alia.

11 Quod si prædictus alienus Parochus præterdat, se esse in possessione petagendi hujusmodi functiones, atque adeò petat servari solitum, & consuetudinem, secundùm quam similes controversiæ præminentiarum decidi solent, *cap. Cum olim, de consuet. Seraph. decis. 716. in fin.* Id debet ab eo doceri per attestaciones concludentes tempus necessarium ad præscriptionem consuetudinis, quæ in his terminis, in quibus jus resistit ex jam deductis, requiritur quadragenaria, *cap. ultim. in fin. ubi Gloss. & Doctores, de consuet.* Undè si habenda sit ratio possessionis, ea priùs facienda est per legitimas probationes, interim verò servanda est dispositio juris, quæ proculdubio est pro dicto Vicecurato.

CONSULTATIO XLVII.

An Episcopus in processionibus possit post se deferre sellam gestatoriam.

1 **A**ffirmativè, quia est de ritibus, & illius usum arbitrarium Episcopo in quocunque loco magis apto, & per Concilia, Canonicalque Sanctiones designato ad ministrandum, præsertim quando est eadem, qua utitur in Ecclesia, & quam Cæremoniale, Concilium, & Canones dicunt, esse de dignitate, & de pontificali, *cap. Episcopus in Ecclesia, 95. d. ex Concilio Carthag. 4. & usus illius in stationibus reputatur, ac si esset in Ecclesia ipsa, quia processio ab exitu usque ad reditum unicus dicitur actus, non minùs ac si in ipsa Ecclesia perficeretur, idèdque omnia loca, per quæ processio transit, tanquam Ecclesia, considerantur. Hinc respondit Rota inter contententes de præcedentiâ, locum semper eundem ab unoquoque tenendum in itinere, & stationibus, quem in ipsa Ecclesia habet, ut in *acis.* Cæsaraugustana præminentiarum.*

2 Sequitur ergo, quod usus ejusdem Sellæ, quoad locum debet esse idem, qui est in Ecclesia, in loco scilicet magis apto ad ministrandum, cum Episcopus sedens aspicere possit recta linea mediam altaris partem juxta librum Cæremonialem *1. cap. 13. Undè Concilium Trid. cap. 6. sess. 25. de refor. relinquit arbitrio Episcoporum locum in processionibus, & sanè medius debetur Episcopo ministranti, exemplo Salvatoris.*

3 Atque ita declaravit Sac. Rituum Congregatio in Granatensi tenoris sequentis: *Exposuit Archiepiscopus Granaten. à Regio Magistratu ei novissimè controversi coeptam delationem Sella in processionibus Corporis Christi, que hætenus sine ulla contradictione media inter ipsum Archiepiscopum, & Magistratum ab immemorabili tempore in hujusmodi, aliisque solemnibus processionibus deferri consuevit. Et S. Congregatio jussit servari decretum emanatum anno 1608. die 10. Maij etiam in processione Sanctissimi Corporis Christi die 15. Septembris 1657.*

CONSULTATIO XLVIII.

An seculares manutendi sint in jure sedendi in suis sedilibus, sive sedibus positis in Ecclesiis? Ubi alia.

Affirmativè. Nam, licet laici sint incapaces spiritualium, nullumque habeant jus possidendi sedilia in Ecclesia, imò Ordinarius possit illa de facto removere, ut ex cumulatis per Giovagnon *lib. 2. conf. 8. n. 1. & seqq.* Id tamen procedit solum in principio appositionis ipsorum, non autem, quando in Ecclesia permanserunt spatio alicujus temporis, Episcopo tolerante; tunc enim Episcopus citra injuriam illa nequit amovere, ut ex cumulatis per Gratian. *discept. 210. n. 32. sed illorum Domini manutendi sunt, Giovagn. ibid. n. 11. & seqq.* Ex spatio quippè temporis præsumitur concurrisse tacita licentia Episcopi, dum diu ipse toleravit, Rot. *decis. 222. p. 1. d. v.* sufficitque titulus decennalis ad præscribendum contra Episcopum præsentem, scientem, ac tolerantem.

Hinc quamvis S. Congregatio super Episcopis censuerit, quod sedes esse non debeant in Ecclesia extra tempus concionum, ut in Januensi 17. Aprilis 1583. maxime si sint occasio scandali, ut in Acheruntina 24. Septembris 1585. nisi fuerint lapideæ, vel etiam ligneæ parietibus adhærentes, ut in Sarzanensi 21. Novembris 1600. & 28. Februarii 1601. Attamen in illis removendis, vel alterandis declaravit, quod non debeant permitti novitates, ut in d. Acheruntina 4. Junii 1602. in Ferentina 8. Decembris 1645. Præsertim in Sede Episcopali, vel Principum laicorum, ut in Januensi 27. Januarii 1597. Et quod possint à dominis ornari, ut in Andriensi 25. Octobris 1602. & eis etiam inscriptio, vel aliud signum apponi, 14. Januarii 1603. quodque Superiores Regularium non possint illas removere à loco solito, nisi cum circumspessione, maxime si spectent ad Magistratum, ut in Alsicensi 22. Martii 1603. Illæque removendæ, quæ adèd altari vicinæ, sunt, ut celebrantem impediunt, ut in nullius Castridurantis 10. Novembris 1623.

Instante tamen Episcopo Macerateni, S. Rituum 3 Congregatio declaravit, Gubernatori Macerateni, Præsidi Provinciæ, non habenti facultatem Legati de Latere, non competere Sedem sub baldachino, sed sine baldachino, & sine folio supra scamnum Magistratus, ac proindè Episcopum, eo præsentem, in nullo loco dicæsis debere à benedictionibus populi abstinere.

Nullam præterea debere præcedentiâ Gubernatori, 4 ac Præsidi prædicto supra Episcopum, etiam extra dicæsim degentem.

Episcopum non debere obviam ire Gubernatori prædicto, adveniendi ad Cathedralem, neque ab illa discedentem associare.

Gubernatorem ac Præsidem prædictum teneri accedere ad Episcopum, ut ab eo accipiat candelam, & palmam benedictam, etiam cum osculo manus ejusdem Episcopi.

Canonicos teneri præstare Gubernatori Civitatis, ac Præsidi Provinciæ consueta obsequia, & quatenus de consuetudine non liqueat, satis videri, ut per duos Canonicos excipiantur, & ad portam Ecclesiæ associetur.

Magistratum teneri præstare Episcopo, & Cathedrali Ecclesiæ consueta obsequia tum præsentem, tum absente Gubernatore, & quatenus renuat præstare, compelli posse.

Ad supplendum Magistrati absentem in lorione manuum Episcopo, posse subrogari alios nobiles viros, quibus tamen locus in scamno Magistratus minimè assignetur. Et ita servari mandavit die prima Aprilis 1662.

CONSULTATIO XLIX.

An Regulares, qui ex immemorabili sunt obligati ad officiandum in Ecclesiis Cleri secularis, precedere debeant ipsi Clero? Ubi de actibus facultatis non inutilia.

Minimè;

Minimè; quia de jure Clerus secularis præferitur Regulari, tam in propriis, quàm in eorundem Regularium Ecclesiis, *cap. Legi, cap. Alia 16. q. 1.* tradit Jo. Andr. *in cap. Delictum de regul. jur. in 6.* Glos. *in cap. Qualiter de accus.* Quia dignior est quoad auctoritatem Cœtus Clericorum secularium, quàm merè monachorum, Valenz. *conf. 84. nu. 12. tom. 1.* ac censuit sapius S. Rituum Congregatio, & nos alibi fusè.

Idque, non obstante prætenfa consuetudine præcedendi. Nam præterquamquod talis possessio, seu consuetudo probari debet cum suis requisitis, de quibus Rot. *dec. 159. num. 54.* coram Em. Orthobono, & actibus quidem infimul concessis, & denegatis arbitrio Cleri secularis nullatenus induci potest jus aliquod ad effectum manutentionis, vel consuetudinis, cum sint interrupti ac difformes ratione familiaritatis, & amicitia, Mantie. *decis. 244. nu. 10. & decis. 267. nu. 2.* Posth. *de manut. obser. 54. n. 5. cum seqq.* & post eum Rot. *decis. 46. n. 50. & decis. 229. n. 9. & 11.*

Quæ enim dependent ex mera voluntate non possunt præscribi, etiam per longissimum tempus, ut norant Glos. *in l. 1. v. Comuni dividendo, C. de an. excepti.* Bart. *ibid.* Bald. *in l. Cum notissimo, C. de prescript. trig. an. alique,* & ided nec acquiri aliquod jus ad ipsa exigenda, quamvis tempore valdè diuturno continuentur. Nam explicant solùm quid sit in potestate operantis, qui ea ad libitum exercens, ponit tantùm in esse, quod placeat, ita tamen, ut possit non ponere, & ided actus hujusmodi non habent vim patiendi jus aliquod in favorem alterius, nec inducunt veram consuetudinem, quia hæc, ut obliget, debet esse legitimè præscripta, *cap. fin. de consuet.*

Hinc communiter docent, quod quæ sunt meræ facultatis non possunt præscribi juxta textum *in l. Viam publicam, ff. de via publ. ubi Doctores, & cap. possessiones 16. quest. 1.* ac Canonistæ *in cap. Significante, de appell.* Et quod ex gratia, & liberalitate per modum facultatis est alicui concessum, etiam si esset elapsum tempus immemorabile, potest negari, Gregor. *dec. 162. nu. 16.* Surd. *conf. 127. n. 82. cum seqq.* Rip. *in cap. Cum Ecclesia Sutrina, ubi ceteri, de caus. possess.* Ex quibus actibus nunquam inducitur præjudicium, nec acquiritur jus in possessorio, neque in petitorio, Seraph. *decis. 1089. n. 1.* Gratian. *discept. 113. n. 61.*

Et quidem cum ea facultativa sint, quæ pendent à nostra libera voluntate, *l. si constante, S. si maritus, ff. sol. matr. & l. In remandata, C. mandati, Archid. in cap. Cum aliquibus, de rescript. in 6.* Menoch. *conf. 143. n. 2.* Et proindè circa ipsa libertas concessa sit à jure, ita, ut nulla nobis detur actio, aut exceptio contra aliquem, nec alteri contra nos, sequitur, quod non pariant aliquod jus deducibile in iudicium, Menoch. *conf. 201. n. 6. & conf. 748. n. 29.* etiam si per longissimum tempus exercentur; quia non habent causam præcedentem, ex qua oriatur obligatio, & tempus non est modus inducendi obligationem, *l. obligationum, S. placet ff. de act. & oblig.* Et ided nullo unquam tempore præscribi possunt, *l. Et habet, S. hospites, ff. de precario, & l. si mulieri, ff. quib. mod. usufr. amit.* Præsertim quando nullus præcedit titulus, ex quo colorari possit hæc præcedentia, & sic necessariò dimanat ex actu facultativo ad tradita per Add. *ad decis. 162. coram Gregorio XV.*

Et quamvis aliqui limitent hanc doctrinam, ut non obtineat, quando aliquid factum est tanto tempore, cujus initii non extet memoria, ut Jo. Andr. *in cap. Pervenit, de censib. Felin. in cap. Cum M. Ferrariensis, de constitut. Angel. in l. si certis annis, C. de pact. Bartol. in l. Cum de in rem verso, ff. de usur. Balb. de prescript. quest. 1. n. 5.* debet tamen hæc limitatio ita accipi, quando potest præsumi aliquis titulus, in quo fundari potuerit præscriptio, secus autem, quando ex natura sua actus est talis, ut declaret, processisse ex mera facultate. Si

enim tempus non habet vim ex se ad inducendum obligationem, etiam si sit aded longum, ut non extet memoria initii, non habebit vim inducendi, & proinde semper relinquet actum in esse facultativo; quod habetur ex doctrina Bald. *in l. licet n. 5. C. de jur. delib.* Angel. *conf. 55. n. 3.* Aretin. *S. Actionum n. 54. Instit. de act. Corn. conf. 305. lib. 3.* Menoch. *conf. 201. n. 62.* ubi alii, Capol. *de servit. aqueduc. col. 23.*

Accedente juris resistantia, ne Regulares præcedant Clericis secularibus in propriis eorum Ecclesiis, quocasu, docto de titulo, nullum potest acquiri jus ex dictis actibus, Marefcot. *var. lib. 1. cap. 11. n. 6.* Seraph. *decis. 802. nu. 2.* Rot. *decis. 205. nu. 23.* apud Posth. *de manut.*

CONSULTATIO L.

An quando Græci accedunt ad confitenda peccata apud Missionarium, teneatur Missionarius ab eis exigere confessionem generalem, quia, si non habent veram formam absolutionis, pœnitentium confessiones sunt invalidæ, idedque reiterandæ?

1 Forma autem absolutionis Græcorum hæc est. *D. N. Jesus Christus, & Deus, qui hoc mandatum ligandi, atque solvendi peccata hominum dominis, & sacris suis discipulis, & Apostolis tradidit, ipse de excelso prætereat omnia peccata, & omnes iniquitates tuas. Ego verò indignus ejus servus ab ipsis idem faciendi occasiones, & causas nactus absolvo te ab omni excommunicatione in quantum possum, & valeo, & tu indiges. Insuper ego absolvo te ab omnibus peccatis tuis quacunque coram Deo, & mea indignitate confessus es in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen.*

2 Utrum Missionarii, teneantur interrogare Græcos ad pœnitentia Sacramentum accedentes de eorum fide, v. g. de Summo Pontifice, de processione Spiritus Sancti, de Glorificatione Sanctorum, de consecratione in azymo, & purgatorio, in quibus vulgò errant Græci. Interrogandi videntur, ne in dictis erroribus remaneant. Si autem interrogantur, periculum esset, ne aversionem in Ecclesiam Romanam concipiant, confessionemque apud illius Sacerdotem effugiant, existimantes, illos de ipsorum fide dubitare, ritumque aliquo modo reprobare. Præterea quod accedendo, implicite videntur recognoscere Summum Pontificem, & ejus fidei veritatem.

3 Utrum Missionarii in casu necessitatis, aut moris periculo, ubi non est copia Confessoris latini, licitè valeant apud Græcos schismaticos confiteri? Et utrum Græcus, Ecclesia Romana reconciliatus, possit apud eosdem Græcos confiteri ad evitandam gravem persecutionem, aut damnum à schismaticis suscitandum.

4 Utrum Græcus, ad ritum latinum conversus, possit iterum ad ritum Græcum redire?

5 Utrum Sacerdos Missionarius in quadragesima vacans muneri missionis, & inter Maronitas degens eo tempore ad missionem maximè congruo, possit celebrare Missam juxta eorum consuetudinem tertia hora post meridiem? Quia si antea celebraretur, vel paucissimi, aut potius nulli aderunt confessuri, & verbum Dei audienti, vel ceriè subido, dicta Missa, jejunium solvent contra eorum ritum, illos obligantem ad jejunium protrahendum usque ad horam tertiam pomeridianam. Quod si non liceat antalis dispensatio concedenda sit?

AD 1. Non teneri exigere Confessionem generalem, quia forma hujusmodi absolutionis permessa est in generali Concilio Florentino, & tolerantur Græci, si absolvunt pœnitentes forma consueta ab Ecclesia Orientali, ut sæpè declaravit S. Congregatio S. Officii, præsertim 19. Decembris 163. Edque magis, quia præsens forma non solùm continet verba per modum precationis, sed etiam per modum iudicii.

2 Ad 2. Negativè, nisi probabiliter crederent, pœnitentes ex malitia, vel negligentia aliquid necessarium ad integritatem Confessionis omittere; in hoc enim casu tenentur eos interrogare circa id, quod prætermittere existimatur, quia eo modo absolventes applicarent formam absolutionis insufficienti materiæ, nimirum confessioni non integræ formaliter, quod est sacrilegium.

3 Ad .Pro parte affirmativa facit Extravagans *Ad Evitanda Martini V.* quod sine ullo discrimine excommunicatos non denunciatos docet non esse vitandos, ac si excommunicati non essent. Et in casu, quo pœnitens sit constitutus in necessitate, admittit Caietan. in 3. p. 9. 104. n. 6. & quat. *ibid.*

4 Pro contraria verò parte facit, quod licet isti schismatici, in quantum non excommunicati nominatim, non sint vitandi, in quantum tamen schismatici sunt separati à communicatione à jure Canonico, & privati jurisdictione, ut constat ex cap. 1. & 2. de schism. Secundo, quia apertè Clemens Papa VIII. in sua Bulla de communicatione Latinorum cum Græcis sub anno 1595. die 31. Augusti hanc docet sententiam: *Ordinati, inquit, ab Episcopis schismaticis, aliàs ritè ordinatis, servata debita forma recipiunt quidem ordinem, sed non executionem, & insuper prohibentur in prædictis Ordinibus ministrare sine dispensatione Sedis Apostolicæ.* Et confirmatur, quia in eadem Bulla de Sacramento pœnitentiæ dicitur in casu necessitatis presbyteros græco Catholicos posse latinos absolvere. Ubi per particulam illam, *Catholici*, schismatici videntur excludi, etiam in casu necessitatis, quia eo ipso quod schismatici sunt, carent jurisdictione. Et hanc partem tuetur Bellam. lib. 2. de Roman. Pontif. cap. 30.

5 Quare censeo respondendum, in utroque casu non licere. Quatenus verò sequi velimus opinionem Caietani, Suarez & aliorum, requiruntur sequentes conditiones. Prima, ne ulla inde oriatur Catholicorum offensio. Secunda, ut in Sacramento administrando, & recipiendo legitima Ecclesiæ forma servetur, & minister verè sit Sacerdos. Tertia, ne ulla sit communicatio ritus, cæremoniæ, & schismaticæ pravitatis. Quarta, ne ullum immineat pœnitenti periculum erroris in fide.

6 Ad 4. Negativè, & si quis Græcus id fecerit, gravi pœna puniri debet, ut declaravit S. Congregatio S. Officii anno 1642. fol. 132.

7 Ad 5. Hoc idem dubium fuit propositum à Capuccinis septem vel octo ab hinc annis, & credo fuisse responsum affirmativè, vel ad majorem cautelam fuit concessa facultas celebrandi missam in illis Religionibus diebus tantum jejuniorum quadragesimæ usque ad horam nonam, hoc est tertiam post meridiem. Quæ facultas fundatur in ritu antiquo, in autoritate Doctorum, in congruentia Christi, qui hora nona in Cruce expiravit, & in devota observatione quarumdam nationum orientaliū, ut alibi dicemus.

CONSULTATIO LI.

Celebrato matrimonio inter duos Magnates hæreticos, etiam juxta decretum S. Concilii Tridentini, quamvis in illa diœcesi non publicatum, postquam vixerint simul pluribus annis, & filios susceperint, vir catholicam religionem amplexus est, quare uxor id ægre ferens, & ortis inter ipsos conjuges variis dissensionibus, credens Episcopus illas sedari, dictos conjuges separavit, fuitque inter eos conventum, quod uxor posset vivere seorsim à viro, donec ipsa significaret ei suum animum mutatum, & proclivem ad illum amandum.

1 *Queritur primò, an ista concordia, sive pactio sit valida?*

2 *Secundò, an dicta uxor sit compellenda, licet hæretica Calvinista, ad cohabitandum cum suo viro catholico, & ad præstandum ei debita obsequia matrimonii, cum ipse vir sit præpotens Dominus, eduçet suam familiam ca-*

tholicè, & moraliter nullum immineat periculum subversionis ab uxore pertinacissima hæretica, & domina multarum ditionum?

3 *Tertiò, quibus mediis juridicis, sive prudentialibus possit, ac debeat ad id compelli?*

AD 1. concordiam, sive pactiōem hujusmodi esse irritam. Primò, quia stipulatio in arbitrium promittentis collata non valet, ut in l. stipulatio 17. de verb. oblig. Quia est contra naturam contractus, qui est ultro, citroque obligatio. Quia autem ex stipulationis contractu, qui dicit, dabo si voluero, si arbitratus fuero, si putavero, id rectè agitur, ne necessitate dandi adstringatur. Huic similis dispositio est in l. in vendentis C. de contr. empt. ubi dicitur, in vendentis, vel ementis voluntatem collata venditione, venditionem esse nullam, quia non adstringit necessitate contrahentes. Hinc etiam Pomponius in l. sub hac de oblig. & act. ait: *Pro non dicto est enim quod dare, nisi velis, cogi non possit.* Et quamvis ea sit possibilis conditio, quia tempore sequenti velle poterit uxor sic promittens, adhuc tamen nulla est stipulatio, quia à principio non subsistit, & quod ab initio nullum est, tractu temporis non convalescit.

Secundò, quia est pactio contraria naturæ matrimonii. Quia pactio ista in hoc casu habet pro objecto id, quod est initio duarum obligationum omninò inter se pugnantium. Nam eo ipso quod voluit matrimonium, voluit obligari ad servandam fidem, prolem, & Sacramentum. Ac eo ipso quod vult sub hac pactione divertere, vult teneri ad omninò opposita. Implicat autem has duas obligationes simul nasci. Nam qui vult se obligare ad unum, eo ipso vult non obligari ad aliud, quod oppositum est, cum ad apposita simul velle se obligare non possit, cum ergo exprimat pactionem, ad quam revera vult obligationem consurgere, quæ opposita est obligationi legitimæ matrimonii, planum est, eo ipso nolle obligationem, quæ nascitur ex matrimonio, quæ est opposita illi obligationi, quam vult induci ex hac expressa pactione. Et in hoc sensu habet locum cap. fin. de condit. apposit. Quam rem explicat Sanch. de matr. lib. 5. disp. 9. Pontius eod. tr. lib. 3. cap. 9. n. 8. & alii.

3 Ad 2. Affirmativè. Quia separatio inducta est in pœnam hæresis, & in favorem Catholicæ, & idè est voluntaria Catholico, si ille velit divertere. Cumque in hoc casu nullum subsit periculum perversionis ipsius viri, neque prolis jam susceptæ, ac suscipiendæ, non potest dirimi hujusmodi matrimonium ex cap. *Quanto de divort.* Præsertim existente consuetudine, quæ sit, ut apud Gallos, & Germanos catholici matrimonia cum hæreticis contrahant, & cum eisdem cohabitent. Quare posse catholicum cogere uxorem hæreticam, ut secum cohabiter, probat Sanchez pluribus ac solidis rationibus à paritate conjugis innocentis respectu adulteræ lib. 10. disp. 13. n. 26. & disp. 10. num. 3. Et quatenus opus sit poterit cum ipso dispensari, ut cum hujusmodi hæretica cohabiter ad evitandam infamiam facti ob bonum publicum Religionis Catholicæ, ac eorum subditorum.

Ad 3. Servata juris censura, poterit compelli ad hujusmodi obsequia censuris Ecclesiasticis. Nam hæretici subsunt jurisdictioni Ecclesiæ, licet non sint in Ecclesia, ut per Ricciol. de stat. person. lib. 5. cap. 12. Perseverante verò contumacia, poterit ad id compelli, etiam privatione feudorum, & exemptione plebis christianæ ab obedientia, & subjectione ipsius uxoris hæreticæ, ut per Delben. de offic. S. Inquis. part. 1. dub. 154. corol. 4. ex auctoritate S. Scripturæ, Sanctorum Patrum, ac Doctorum.

Prudenter tamen agendo, debet hæc hæretica induci exhortationibus, ac persuasionibus sui Episcopi, ac etiam Nuncii Apostolici, si forsan adit in illis partibus, aliorumque piorum Principum ad cohabitandum cum suo

suo viro , instruendo illam , matrimonium inter catholicum , & hæreticam esse indissolubile jure divino , prohiberi conjuges , legitimo matrimonio conjugatos , separari , præsertim in odium fidei catholicæ , subesse periculum incontinentiæ viri , & forsan ipsius mulieris , teneri ad debitum conjugale , & similia . Quæ si non proderint , & filii ex matrimonio geniti catholicèque educati extiterint , qui succedere debent feudis maternis , omneque periculum excluditur , ne perveniant ad hæreticos , consulendus est vir catholicus , ut ad evitanda majora mala , vivat separatus à sua uxore hæretica sine tamen periculo incontinentiæ .

CONSULTATIO LII.

An excommunicatus in S. Tribunali S. Officii vigore Constitutionis B. Pii V. Si de protegendis , & inforDESCENS in dicta excommunicatione per annum , possit audiri per procuratorem excusantem ejus contumaciam , & inforDESCENTIAM , ex quo sit à S. Pœnitentiaria absolutus in foro conscientia ?

Et an admissio , & verificatio dicto Brevis cum absolutione subsequente ejus vigore , suffragetur prædicto contumaci , ne contra eam procedatur ad ulteriora , tanquam contra inforDESCENTEM ?

AD 1. Negativè respondent Doctores , quos sequitur Carena de offic. S. Inquisit. part. 3. tit. 11 §. 13. n. 50. Idque ne pro defensione quidem innocentia , nisi reus se in carcerem constituat ex Farinacio *quest.* 185. n. 99. Nam Inquisitores exquirere debent veritatem ex ore rei , & aliter judicia redderentur irrita . Solùmque id admittitur ad allegandum causam absentia , nempe infirmitatis , vel alias exceptiones dilatorias opponi solitas , ante tamen litis contestationem ex Clato , Farinacio , Soula , Palao , Carena *loc. cit.* & Bordonio de S. Trib. cap. 34. num. 33.

AD 2. Respondetur ex rigore juris non suffragari . Nam absolutus in foro conscientia , etiam post peractam pœnitentiam , potest pro suo delicto aeculari , & puniri in foro exteriori , per textum in cap. admonere , ubi Gloss. & DD. 33. *quest.* 2. traditque Gloss. in cap. de his in fin. de accus. ibique Hostien. Butr. Abb. & Felin. nu. 6. & iterum Gloss. in cap. Gaudemus , v. poterit de divort. Pagn. ad Exmer. com. 25. vers. rursus , cum aliis , quos refert ac sequitur Ricciul. de jur. person. lib. 4. cap. 68. n. 12. & Carena part. 2. tit. 8. §. 6. n. 26. confirmaturque ex praxi S. Pœnitentiaria , quæ solùm absolutiones hujusmodi concedit pro foro conscientia tantùm , & non aliter , ut ex formulis , quas adducit P. Leonius in prax. pœnitent. part. 3. fol. mihi 530. ac alibi , & ex Bullis Jubileorum , in quibus semper apponitur clausula , quod absolutio à censuris in foro conscientia non suffragatur pro foro externo , ut ex Suarez firmat Carena , modò citatus , parerque ex facultatibus concessis à Summis Pontificibus eidem S. Pœnitentiaria , præsertim ab Urbano VIII. in Constit. sua incip. Regimini data 27. Septembris 1634. quod scilicet illa non potest absolvere hæreticos , delatos S. Officio . Si verò non sint adhuc delati , sed complices habent , vel conscios suæ hæresis , non potest illos absolvere , nisi prius apud S. Officium abjuraverint occultè , sed pro foro externo , & ibidem complices , seu conscios nominaverint , & tum eos absolvere pro foro conscientia tantùm . Hæreticos autem omninò occultos potest absolvere absque alia abjuratio-
ne penes S. Officium .

AD 3. Secundùm verò æquitatem , quando absolutus in foro conscientia egit humiliter pœnitentiam , si deinde accusetur in foro exteriori , erit cum eò mitius agendum , cum ex absolutione petita , & pœnitentia peracta satis appareat crimen ipsi displicuisse , Ricciul. *loc. alleg.* n. 16. ita quidem , ut absolutio prædicta in foro conscientia operetur , quod Judices non debeant sic absolutum declarare

inforDESCENTEM , neque in effectus inforDESCENTIA incidisse , possitque admitti sic absolutus in judicio , & extra judicium ac si non esset excommunicatus , ut per Carena. *dict.* tit. 8. §. 6. n. 29. ex Suarez , & Valero ab eo relatis . Quia taliter absolutus non potest dici omninò inobediens mandatis Ecclesie , & contemptor censurarum , atque adeò debet mitius puniri in foro externo ex æquitate , secus autem ex rigore juris .

CONSULTATIO LIII.

Cum facultates concessa quibusdam Episcopis in partibus sint , quæ sequuntur .

1 Conferendi ordines extra tempora , & non servatis interstitiis usque ad presbyteratum inclusivè , si Sacerdotum necessitas ibi fuerit .

2 Dispensandi in quibuscumque irregularitatibus , exceptis illis , quæ vel ex bigamia vera , vel ex homicidio voluntario proveniunt .

3 Dispensandi super defectu ætatis unius anni ob operariorum penuriam , ut promoveri possint ad Sacerdotium , si alias idonei fuerint .

4 Dispensandi , & commutandi vota simplicia , etiam castitatis ex rationabili causa in alia pia opera , non tamen Religionis .

5 Dispensandi in quacumque simonia , & in reali dimissis beneficiis , & super fructibus malè perceptis , injuncta pœnitentia salutari , vel elemosyna arbitrio dispensantis .

6 Dispensandi in 3. & 4. consanguinitatis & affinitatis simplici , & misto tantùm , & in 2. & 3. & 4. mistis , non tamen in 2. solo quoad futura matrimonia , quo verò ad præterita etiam in 2. solo , dummodo nullo modo attingat primum gradum cum his , qui ab hæresi , vel infidelitate convertuntur ad fidem , ut supra , & in prædictis casibus prolem susceptam declarandi legitimam .

7 Dispensandi super impedimento publicæ honestatis justitiæ ex sponsalibus proveniente .

8 Dispensandi super impedimento criminis , neutro tamen conjuge machinatis , & restituendi jus petendi debitum amissum .

9 Dispensandi in impedimento cognationis spiritualis , præterquam inter levantem , & levantem .

10 Hæc verò dispensationes matrimoniales , videlicet 6. 7. 8. & 9. non cedantur , nisi cum clausula , dummodo mulier rapta non fuerit , vel si rapta fuerit , in potestate raptoris non existat , & in dispensatione tenor hujusmodi facultatum inseratur cum expressione temporis , ad quam fuerint concessæ .

11 Dispensandi cum gentilibus & infidelibus plures uxores habentibus , ut post conversionem , & baptismum , quam ex illis maluerint , si etiam ipsa fidelis fiat , retinere possint , nisi prima voluerit converti .

12 Consecrandi olea cum Sacerdotibus , quos potuerit habere , dummodo ad minus sint quinque , non tamen extra diem Cœnæ Domini .

13 Delegandi simplicibus Sacerdotibus potestatem benedicendi paramenta , & alia utensilia ad sacrificium missæ necessaria ubi non intervenit Sacra unctio , & reconciliandæ Ecclesias pollutas aqua ab Episcopo benedicta , & in casu necessitatis etiam aqua non benedicta ab Episcopo .

14 Largiendi ter in anno indulgentiam plenariam contritiis , & confessis , & Sacra Communionem refectis .

15 Absolvendi ab hæresi , & apostasia à fide & quoscumque , etiam Ecclesiasticos , tam seculares , quàm regulares , non tamen eos , qui ex locis fuerint , ubi Sanctum Officium exercetur , nisi in locis missionum , in quibus impunè grassantur hæreses , deliquerint , nec illos , qui judicialiter abjuraverint , nisi isti nati sint ubi impunè grassantur hæreses , & post judicialem abjuracionem illuc reversi in hæresim fuerint relapsi , & hos in foro conscientia tantùm .

16 Absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolica reservatis , etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis .

17 Consec

17. Concedendi indulgentiam plenariam primo conversis ab hæresi, atque etiam infidelibus quibuscumque in articulo mortis saltem contritiis, si confiteri non poterunt.

18. Concedendi indulgentiam plenariam in oratione 40. horarum ter in anno indicenda diebus eidem Episcopo benevisis contritiis, & confessis, & sacra communione refectis, si tamen ex concursu populi, & expositione Sanctissimi Sacramenti nulla probabilis suspicio sit Sacrilegii ab hereticis & infidelibus, aut magistratu offensum iri.

19. Lucrandi sibi easdem indulgentias.

20. Singulis secundis feriis non impeditis officio novem lectionum, vel, eis impeditis, die immediate sequenti, Missam de requiem in quocumque altari, etiam portatili, liberandi animam in ejus intentionem à purgatorii poenis per modum suffragii.

21. Tenendi, & legendi, non tamen aliis concedendi libros hereticorum, vel infidelium de eorum religione tractantium ad effectum eos impugnandi, & alios quomodolibet prohibitos, præter opera Caroli Molinæ, Nicolai Macchiavelli, & libros de Astrologia tractantes, ita tamen, ut libri ex illis provinciis non efferantur.

22. Præficiendi parochiis regulares, eisque suos deputandi Vicarios in defectu secularium, de consensu tamen suorum Superiorum.

23. Celebrandi bis in die, si necessitas urgeat ita tamen, ut in prima missa non sumserit ablutionem per unam horam ante auroram, & aliam post meridiem sine ministro sub dio, & sub terra, in loco tamen decenti, etiamsi altare sit fractum, vel sine reliquiis Sanctorum, & presentibus hereticis, schismaticis, infidelibus, & excommunicatis, ac aliter celebrari non possit.

24. Deferendi Sanctissimum Sacramentum occultè, & ad infirmos sine lumine, illudque sine eodem retinendi pro eisdem infirmis in loco tamen decenti, si hereticis, aut infidelibus sit periculum Sacrilegii.

25. Induendi vestibus secularibus, si aliter vel transire ad loca ejus cura commissa, vel in eis permanere, non poterit.

26. Recitandi Rosarium, vel alias preces, si breviarium suum deferre non poterit, vel divinum officium ob aliquod legitimum impedimentum recitare non valeat.

27. Dispensandi quando expedire videbitur super esu carniū, ovorum, & lacticiniorum tempore jejuniorum, & præsertim quadragesima.

Idèd queritur.

Primo. *Utrum in omnibus istis facultatibus, & gratiis dispensandi in irregularitatibus, simonia, votis, absolventi à reservatis, & qua sunt hujusmodi, in quibus nec determinantur persone, nec earum status, sed loquuntur indefinite, & universaliter sicuti sunt plures earum à prima usque ad 17. inclusive, possint, aut debeant servando in reliquis earum tenorem, & restrictionem extendi ad omnes personas, etiam non subditas prædictis Episcopis, nempe peregrini, exteri, advena, religiosi, & moniales etiam Societatis Jesu ita, ut omnes etiam suis Prælati ignorantibus, aut contra eorum voluntatem possint à prædictis Episcopis absolvi à quibuscumque censuris, & peccatis, prout in num. 16. continetur, etiamsi ad speciale regimen suarum Religionum sint reservata, & eadem ratione dispensari in irregularitatibus, simoniis, & ad eum modum, quo possent in anno Jubilæi absolvi, vel a penitentiariis Summi Pontificis, vel à quocumque Confessario approbato ab Ordinario virtute Jubilæi, dum tamen prædicti Episcopi in propriis diœcesibus existunt, & prædicti Religiosi, peregrini, & advena similiter reperiuntur in eisdem diœcesibus maxime si non per fraudem, & ad prædictas absoluciones, & dispensationes solum ad eas appulerint, seu pervenerint?*

2. *Utrum ad prædictas gratias consequendas necesse sit, ut prædicti omnes habeant, vel assumant Bullam Cruciate respectu suspensionis factæ à generali Commissario Cruciate in Regnis Hispania, in quibus fruuntur Cruciate privilegio.*

3. *Utrum prædicta facultates, & gratia sic absolutæ, & in quibus non ponitur clausula restrictiva in foro conscientia tantum, ut ponitur in fine 15. in his, qui judicialiter abjuraverunt ab hæresi, intelligendæ veniant pro utroque foro absolutè, & sine restrictione, dum tamen servantur reliquæ restrictiones in eisdem gratiis, & facultatibus appositæ?*

4. *Utrum in insulis, in quibus, etsi per Commissarios exerceatur S. Inquisitionis officium, quia tamen non exercetur per Inquisitorum Tribunal, quod residet in civitate v. g. & insulæ Canariæ respectu hujus alterius diœcesis, possit Episcopus absolvere in utroque foro, aut saltem in solo interiori, hæreticos, schismaticos, & apostatas, prout in d. n. 15. conceditur.*

5. *Utrum in facultate data ad absolvendum ab omnibus casibus, Sedi Apostolicæ reservatis, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis, possint prædicti Episcopi practicè uti opinione illa gravissimorum Doctorum, asserentium, posse Confessarios in Jubilæis universalibus, quando prædicta clausula ponitur absque restrictione & limitatione hæresis, etiam virtute hujus facultatis n. 16. quæ pari modo sine restrictione loquitur absolvere ab hæresi, etiam publica pro foro interiori, prout in prædictis Jubilæis? Et quid si prædicti absolventi à prædictis reservatis, conventis in d. n. 16. aliàs denunciati fuissent excommunicati judicialiter, & in cedulonibus appositi, quod in percussoribus Clericorum enormi, aut enormissima percussione non difficilè evenire poterit, utrum tunc abolendi sint cedulones, ipsique criminosi pro foro externo habendi ab excommunicatione absoluti?*

6. *Utrum in casibus periculosos, & occultis, in quibus inter eos, qui contracturi sunt matrimonium, adest impedimentum affinitatis ortæ ex copula illicita fornicaria, aut incestuosa, & difficillimum est, prædicta matrimonia impediri absque scandali nota, & infamia eorum, qui turpiter sic copulam habuerunt, & ad petendam dispensationem, etiamsi ditissimi essent, non possunt Romam adire ob nimiam distantiam, Turcarum, & itineris pericula per terras, & maria, instante tempore, & tunc quàm citius contrahere debeant, quia sic pactum est inter patres, tutores, aut consanguineos. Imò aliquando factæ denunciations matrimoniales in Ecclesia, si in prædictis casibus infamiae, & damnorum sic occultis, possint prædicti Episcopi ante factum matrimonium uti opinione Thomæ Sanchez, & aliorum Doctorum asserentium, posse Episcopos probabiliter in prædictis casibus, quando timentur considerabilia damna, si non contrahatur matrimonium, dispensare pro solo foro interno, etiam ante factum matrimonium. Et in aliquo Episcopatu pluries necessaria fuit hujusmodi gratia, & facultas, ut ex relatione diversorum Missionariorum sum edoctus, licet aliqui nunquam in prædicto impedimento ante factum matrimonium dispensaverint?*

7. *Utrum ad dispensandum in interstitiis temporum ad Sacros Ordines, in quibus non ita coguntur nonnulli Episcopi; nam facit expertus sum, eos in illis dispensate, satis sit in aliquo Episcopatu divisio insularum, pericula maris, ampliores sumptus, quos faciunt ordinandi, asperitas itineris in terra, vel alia honesta causa, an præcisè servanda sint à Concilio Tridentino tradita de utilitate, vel necessitate Ecclesiæ, ne cum his Insularis possint Episcopi dispensare, maxime cum ad hoc multoties interponantur preces, & aliquando importunæ Magnatum?*

8. *Utrum facultas data ad impediendam Indulgentiam plenariam n. 14. & 18. intelligi debeat universaliter, ut tam in loco, aut Civitate, ubi resideant Episcopi, quàm in reliquis aliis locis suarum diœcesum, possint eisdem, vel differentibus diebus, dummodo in quolibet loco non excedatur à vice terna prædictam indulgentiam plenariam supplicare?*

9. Utrum quinquennium datum currere debeat à principio anni 1687. in quo incipit currere onus visitandi limina Apostolorum, licet antea sint data à die 4. Octobris 1687. usque ad finem anni venturi 1689. inclusivè.

Die 13. Augusti 1670. relata instantia Missionariorum, remissa à S. Congregatione de Propaganda Fide pro declaratione, an tempus præscriptum in facultatibus incipiat currere à die expeditionis, vel adventus eorum in Missionibus, S. Congregatio dixit, quod facultates currunt à die, quo perveniunt ad locum Missionum.

10. Verum facultas data num. 23. celebrandi per unam horam ante auroram, intelligenda sit in augmentum alterius horæ jam concessæ à S. Sede Apostolica anno 1679. simul ad aliam horam, quæ jure, & privilegio datur itineris causa, & alia honesta recreatione omnibus Episcopis?

11. Utrum in facultate concessa num. 10. ad liberandam animam è Purgatorio cum missa de requiem singulis secundis feriis, officio novem lectionum non impeditis, aliàs die immediatè sequenti, possit Episcopus, quando sequens dies etiam sit impeditus officio novem lectionum, vel dicere missam de requiem, vel cum missa festi currentis prædictâ indulgentiam applicare.

AD 1. Respondeo affirmativè, dummodo non in fraudem juxta Constitutionem Clementis X. anno 1. ejus Pontificatus, *Et habentes facultatem absolvendâ.*

Ad 2. Negativè. Alioquin facultates hujusmodi essent frustra concessæ, & idè censentur concessæ cumulativè.

Ad 3. Pro foro conscientie tantum, ut declaravit Urbanus VIII. pro facultatibus Bullæ Cruciatæ in sua Constitutione *In specula* 19. Junii 1630. §. 3. & est 105. tom. 4. *Bullarij*, ibi: *Concessionem S. Cruciatæ, quæ respectu facultatis hujusmodi, etiam laicis, & Clericis secularibus cujuscumque status, gradus, qualitatis & conditionis &c. quoad casus reservatos, etiam in Bulla Cæna Domini, hæreticis exceptis contentis, non nisi in foro conscientie, non autem in foro externo suffragantur.* Ratio autem est, quia talis facultas conceditur in ordine ad ministrandum Sacramentum pœnitentiæ, atque adè ordinatur ad amplificandum facultatem, & jurisdictionem ministri talis Sacramenti, & proinde est concessa solum pro foro pœnitentiæ, & non pro foro externo.

Ad 4. negativè. Quia talis potestas exercetur per Inquisitores, vel per ejus Commissarios ad hunc effectum deputatos.

Ad 5. etiam negativè. Tum ex praxi. Tum ex declaratione B. Pii V. anno 1572. Gregorii XIII. anno 1576. Tum ex dicta Constitutione Urbani VIII. pro explicatione similium facultatum Bullæ Cruciatæ verbis superius adductis. Tum quia crimen hæresis est specialiter delegatum Inquisitoribus ita, ut pro ipso institutum sit speciale Tribunal, in quo sit examinandum, & impendenda absolutio. Quare cum concessio talis facultatis sit universalis delegatio in ordine ad absolutionem à reservatis Apostolicæ Sedi, hæc universalis delegatio non derogat speciali delegationi de crimine hæresis, jam factæ ipsum reducenti ad speciale Tribunal, imò hæc specialis delegatio derogat illi universali, quia generi per speciem derogatur, *l. in toto jure ff. de reg. jur. cap. 1. & c. pastoralis de rescript.* Quod præsertim verum est, quia delegatio criminis hæresis est facta privativè quoad cæteros. Et idè censuris Ecclesiasticis irretiti, & denunciati cogi possunt, ut se gerant pro talibus, etiam si in foro interno fuerint absoluti, *ut ex d. Constit. Clem. X. §. quinimo. Vide nostrum tom. 10.*

Ad 6. Afirmat Sanchez, Vasquez, & Salas, quos sequitur Pontius *de matr. lib. 8. cap. 13. numero 6. tam*

ante quàm post contractum matrimonium. Negant verò Garz. *de benef. p. 11. cap. 5. num. 3, 7.* & alii, quia ut possit Episcopus in hoc casu dispensare, debet esse bona fide contractum matrimonium, si enim mala fide contractum est, non poterit Episcopus dispensare. Quia cum ea dispensatio detur ab Episcopo ex præsumpta licentia & consensu Summi Pontificis, non potest in eo casu præsumi, ne faveatur audaciæ, & iniquitati. Quod constat ex Trid. *sess. 24. de reform. matr. cap. 5.* cum velit carere spe dispensationis.

Ad 7. Servanda decreta S. Concilii Trid. *sess. 23. c. 11. & 14. de ref.* nimirum in anno ab Ordinibus minoribus ad Subdiaconatum, & à Diaconatu ad Presbyteratum non potest Episcopus dispensare, nisi Ecclesiæ utilitas, & necessitas id exposcat. In anno autem à Subdiaconatu ad Diaconatum potest ex qualibet rationabili causa ex verbis Concilii, ibi: *nisi aliud Episcopo videatur, ut ex cap. 13.*

Ad 8. affirmativè, quia hæc jurisdictio est voluntaria, atque adè potest exerceri in quocunq; loco, ac tempore ex Suarez *in 3. p. D. Thom. disp. 55. sect. 3. nu. 17.*

Ad 9. Currere à die acceptationis facultatum, atque adè à principio anni 1688. in quo visitavit limina Apostolorum.

Ad 10. Hora ante Auroram concessa ex privilegio potest tantum anteponi toti illi tempori matutino, in quo licet celebrare secluso privilegio. Quia Pontifex concedens privilegium, & taxans tempus, intendit concedere totum illud tempus, quod concedit tanquam aliàs non concessit, sive ex consuetudine, sive secundum Doctorum opinionem, sive ex quocunq; alio capite. Et proinde pro aurora est accipiendum totum tempus ante ortum Solis, in quo juxta communem existimationem licet celebrare. Quod importat duas horas circiter ante ortum Solis, & his adjungendam horam privilegii, ut per Doctores apud Pasqualig. *de sacrif. miss. q. 426. n. 6. & 7.* Neque extat privilegium, aut jus aliquod concedens Episcopis posse celebrare una hora ante Auroram. Si tamen daretur urgens causa, ut conficiendi viaticum, vel alius casus particularis, poterit dispensari, ut una hora ante Auroram possit celebrare, vel facere coram se celebrare.

Ad 11. Debet celebrare missam festi currentis cum eadem Indulgentia, ut ex Constitutione Clementis IX. Innocentii XI. de quibus nos alibi.

CONSULTATIO LIV.

1. *Ut servari debeat sigillum Confessionis Sacramentalis quid requiratur?*

2. *Et an crimen revelationis confessionis spectet ad Sac. Officium? Quomodo probetur? Et quæ pœna de jure communi.*

AD 1. respondeo ex parte pœnitentis requiritur, quod confessio fiat ex intentione Sacramentali, animo scilicet se accusandi in hoc foro, & subjiendi se clavibus Ecclesiæ, ut per Caiet. 2. 2. q. 70. *artic. 1. & tom. 1. opusc. tr. 21. Sor. in 4. dist. 18. q. 4. art. 5. & in re lect. de secret. membr. 2 q. 7. Navar. in mun. c. 18 numero 55. Simanch. tit. 42. num. 15.* Quare si confessio non fiat hoc animo, & intentione, reverà non est confessio, nec peccata subjiuntur clavibus, ac proinde non est res sacra, neque ex illa oritur sacrum secretum, Suarez *de pœnit. disp. 22. sect. 2 n. 6.*

Non obstat, quod pœnitens exterius præsumatur voluisse confiteri, idè què protulit verba illa: *Confiteor Deo & tibi Pater.* Nam ex modo confitendi, & ex aliis circumstantiis apertè colligitur, illum non accessisse ad Confessarium animò confitendi, sed decipiendi Confessarium, ut sit particeps sui delicti. Unde etiam si ipse pœnitens protestaretur, se loqui sub sigillo, nihil referret, si verè constaret, non accessisse

accessisse ad finem obtinendi absolutionem, sed animo inducendi Confessarium ad aliquod peccatum; ad fractionem enim sigilli Sacramentalis est necessaria intentio se accusandi coram Iudice, à Christo constituto, ut ab illo vel absolvatur, vel curetur, seu iuretur eo modo, quo ipse iudicaverit expedire, Perez de pœnit. disp. 54. sect. 3. num. 14. & 7.

3 Ad 2. affirmat Alphonsus de Leone de offic. Confessar. recollect. 22. num. 12. cas. 3. & Molfes. tr. 7. cap. 23. n. 68. & seqq.

4 At contra tenent Rodriq. p. 1. sum. Cap. 63. num. 10. Molfes. p. 1. sum. tract. 7. cap. 23. num. 68. Bonac. disp. 5. de pœnit. q. 6. sect. 5. pun. 1. num. 6. Dian. p. 4. tr. 8. resol. 95. & Carena de offic. Inquis. p. 1. tit. 17. §. 23. n. 91. qui testatur de praxi.

5 Ego autem has contrarias sententias ita concilio.

6 Si est sermo de simplici delicto revelationis confessionis, non videtur pertinere ad Tribunal S. Inquisitionis, sed ad Iudicem Ordinarium Ecclesiasticum ex cap. omnis utriusque sexus de pœnit. & remiss. in fine, ubi cum Pontifex præmisisset prohibitionem revelandi confessionem, decernit pœnam contra revelantes, nempe depositionem, & detractionem in monasterium ad perpetuam pœnitentiam, & nullam mentionem facit de Inquisitoribus, aut de hæresi, aut hæresis suspicione quod satis indicat, hanc causam ad Ordinarium Iudicem spectare. Quia revelatio confessionis secundum se nec continet hæresim, nec illius suspensionem, quia revelans delinquit solum circa præceptum, quod non concernit fidem. Facultas autem Inquisitorum de jure est tantum ad inquirendum contra hæresim, ut alibi diximus, & habetur in cap. Accusatus, §. Sanè de heres. in 6. Revelatio autem confessionis ex natura sua non continet hæresim, neque inducit suspensionem hæresis, atque adeo non pertinet ad Tribunal Inquisitionis.

7 Quod si quandoque de aliquo crimine, ex quo hæresis suspicio non oritur, ejus Tribunal cognoscit, id specialiter fuit ei concessum per decreta Summorum Pontificum prout ex peculiaribus Pii IV. Gregorii XIII. & Urbani VIII. rescriptis de quibus Sousa in aphorism. Inquis. lib. 1. cap. 59. nu. 10. Lusitania Inquisitores de sodomia cognoscunt. Et ita ex Molfesio, ac Diana tradit Carena de Inquis. tit. 17. nu. 91. & seqq.

8 Si verò confessionis revelatio sit ita qualificata, ut inde oriatur suspicio hæresis, tunc quidem poterunt Inquisitores contra revelantes procedere, saltem ad inquirendum, quid sentiant de fide, ac de pœnitentiæ Sacramento, ut notat etiam ex Molfesio, Carena loco allegato. Nam tunc subintrat jurisdictio Inquisitorum, tanquam ea, quæ concessa est pro conservatione fidei Catholicæ.

9 Revelatio autem confessionis tunc esset qualificata in ordine ad hunc effectum, quando non ex malitia revelantis censeretur provenire, sed ex ejusdem pravo sensu circa res fidei ut si revelans frequenter incidisset in hujusmodi crimen; quia tunc ostenderet se contemnere obligationem sigilli atque adeo de illa male sentiret. Aut si ita revelaret confessionem, ut simul verbis aut facto declararet, sigillum confessionis esse parvipendendum, & non curandum. Quia hoc pacto videretur non credere strictam obligationem ipsius, aut aliquo alio modo declararet, se non æstimare hujusmodi sigillum. Aut si sit improba vitæ, & aliàs de hæresi suspectus, prout in casu simili Congregationem S. Officii Cremonæ die 9. Novembris 1587. censuisse, ait idem Carena. Juxta distinctionem à me traditam extant hac in re declarationes S. Congregationis S. Officii, quæ revera non sunt, sed videntur contrariæ.

10 Porro crimen revelationis probatur eodem modo, quo probatur crimen sollicitationis in confessione,

per testes scilicet singulares, de qua re, nos etiam alibi; docentque plures Doctores, quos refert Molfesius in sum. tract. 7. cap. 23. num. 64. & seq. Quod si accusator, sive denunciator sit pœnitens, in dubio ei fides præstatur, & Confessario incumbit onus probandi, se aliunde scivisse factum illud, vel habuisse licentiam ab ipso pœnitente revelandi, & ita sentire subdit D. Thomam in 4. dist. 25. quest. 3. art. 2. Ostiensem, Sylvestrum, & Megalam, quos ait etiam docere, quod quando accusans, vel denunciatus esset persona extranea, in dubio crederetur Confessario. At mihi innixio auctoritati Rodriquez, Molfesii, Menochii, & aliorum placet contraria sententia, scilicet quod, cæteris paribus, in dubio debet credi potius Confessario, quam pœnitenti accusanti, seu denuncianti, quia Iudici in foro exteriori creditur in iis, quæ spectant ad ejus officium, & aliter sciri nequeunt; nam in iis præsumitur pro ipso, cap. Significavit de appell. cum aliis congestis à Mascardo de prob. concl. 951. num. 30. Ergo eo magis hoc procedit in hoc casu. Quia Confessarius est Iudex in foro interiori, & ex arctitudine sigilli præsumitur illud inviolabiliter servasse, & solum de licentia pœnitentis revelasse. Præterea probatio per testes est arbitraria Iudici, ut docent communiter Doctores, & clarè habetur in l. 3. ff. de testib. & latissime tradit Menoch. de arb. Iud. lib. 2. cas. 90. Ideoque Iudex debet magis fidem præstare Confessario, quam pœnitenti cum ejus testimonium præferatur aliis testibus, ut post alios probant idem Mascardus concl. 306. Anna conf. 50. num. 11. Borgnin. dec. 6. nu. 338. p. 1. & ita in præsentis casu pluries ab eximiis viris resolutum fuisse, testatur Molfesius, ne sit in facultate cujuslibet mulierculæ triobolaris quoslibet Confessarios probatissimæ vitæ hac infamia afficere.

Si quis igitur objecerit Confessario, quod revelaverit confessionem, credendum est ipsi Confessario, præsertim probo, si dixerit se habuisse à pœnitente licentiam revelandi, ut propterea non teneatur id probare, quia hæc licentia secretò, & sine testibus concedi solet; Quapropter in defectum aliarum probationum sufficit juramentum Sacerdotis, Menoch. præsumpt. 58. num. 15. lib. 1. Vivius com. opin. v. Confessario, Hippol. in pr. 8. diligenter n. 99. Lap. alleg. 94. post initium, Cotta in memor. v. juramentum, Diaz. in pr. c. 112. n. 4. ibiq; Salcedus, aliique. In secretis enim, quando sumus in dubio, stari debet juramento rei, cap. si verò de sent. excom. ubi glos. & can. lectum 2. quest. 2. notatque Lap. alleg. 47. num. 6. ac Felin. in cap. Significasti 1. num. 4. fallent. 3. de homic. Præcipue si adminicularetur ex eo, quod dum revelavit, dixit, se id facere de licentia pœnitentis.

Idem propter easdem rationes dicendum videtur, si Confessarius fateatur relevasse tale dictum, sed neget, illud habuisse in confessione, quamvis præsumendum esse contra confessarium, nisi doceatur aliunde scivisse, teneant Ost. Abb. & Card. in cap. omnis de pœnit. & remis. Angel. v. confessio n. 21. Lap. alleg. 94. Felin. in c. 1. de except. col. 1. Barbat. conf. 70. vol. 2. Rip. in tr. de pest. lib. 3. nu. 106. Diaz. loc. cit. ad fin. Navar. in c. Sacerdos nu. 163. de pœn. d. 6. ubi ad id in casu simili allegat dictum singulare Innocentii in c. Quia verisimile de præsumpt. Qui tamen addunt non esse puniendum pœna ordinaria, quia aperte non convincitur de delicto, Royas sing. 3. num. 44. & Mascardus concl. 1192. num. 5.

At si Confessarius dicat, & excipiat, quod aliunde sciverit, tunc tenetur id probare quia sumus in materia, quæ est capax probationis, cum possit id adducere, undè sciverit, Abb. in d. c. Omnis in fin. Innoc. in c. Super bis de accus. Jo. Andr. ibid. & Salcedus ad Diaz. d. c. 112. adeo quod, si non probaverit, cum constet de revelatione, præsumptio erit contra ipsum, ac proinde punietur

puniatur, saltem pœna extraordinaria. Quia cum crimen non sit plenè probatum, non habet locum pœna ordinaria.

14 An autem confessor prohibeatur revelare, non tantum peccatorem, sed etiam peccatum in Sacramento pœnitentiæ sibi detectum, affirmat Abb. *in d. c. Omnis nu. 8.* putans, Sacerdotem incidere in pœnam ibi statutam. Probat primò ex eo textu ibi: *Qui peccatum.* Secundò à speciali in verbis præcedentibus; nam textus permittit Sacerdoti revelationem in uno casu dumtaxat, idest cum indiget prudentiori consilio, & tunc debet etiam cautè revelare. Tertiò ratione; nam Sacerdos ita scit peccatum, sicut peccatorem, tamquam Dei minister.

15 Oppositum censent Paludanus *in 4. d. 21.* & communiter Theologi, ut testatur Navar. *in d. c. Sacerdos n. 75.* modò tanta cautela id faceret, ut nullatenus in notitiam peccatoris deveniri posset. Primò *per c. Officii de pœnit. & remiss.* ubi Cardinalis Legatus significavit Papæ peccatum suppositi partus, in pœnitentia sibi confessum, nec Papa hoc factum damnavit. Sed hunc textum minimè urgere puto cum Navarro *loc. cit. n. 78.* quia causa revelandi fuit, ut peteretur consilium super casu dubio, quod specialiter permittitur *in d. c. Omnis.* Secundò, quia causa finalis. cur prohibita sit revelatio peccati in pœnitentia confessi est, ne prodatur peccator, & sic fideles à confessione Sacramentali deterreantur, *ut in d. c. Omnis.* Per revelationem autem peccati tantum, peccator ipse non proditur dummodò, cautè id fiat, ut fecit Cardinalis ille Legatus *in d. c. Officii,* & patet *in c. Si Sacerdos de offic. ordin. in c. Significasti,* ibi: *nomen adulteri celans, de adult.* Atque adeò cessat prohibitio, *arg. c. Et si Christus de jurejur. c. cum cessante de appel. & Ladigere §. quamvis ff. de jurepair.*

16 Ut autem hæ sententiæ concilientur, distinguendum est. Peccata ipsa sine expressione personæ non cadunt sub sigillum Confessionis Sacramentalis Quia hoc sigillum, sicut & confessio, est de necessitate Sacramenti, ac de jure divino, ut docet D. Th. *in 4. dist. 21. q. 3. art. 1. q. 1. in corp. & in resp. ad 2. Sylvest. in sum. v. Confessio 3. n. 2.* & passim Theologi, & Canonistæ, ac proinde Ecclesia super hoc sigillo dispensare non potest. Nam, ut ibi docet D. Thomas, præceptum de sigillo confessionis servando sequitur ipsum Sacramentum. Et idè sicut præceptum de confessione Sacramentali facienda est de jure divino, & non potest aliqua dispensatione, vel jussione humana ab illa absolvi, ita nullus ad revelationem confessionis potest ab homine cogi. Quod innuit textus *in cap. Si Sacerdos de offic. ordin.* dum decernit, Ordinandum posse determinare tantum, & non nominatim arguere, vel punire eum, quem in confessione novit esse criminis reum, quia non scit, ut Judex, vel homo, sed ut Deus. Et quia Sacerdos in actu confessionis est Vicarius Dei specialis, Papa verò generalis. Specialis autem, quoad illam speciem, major est generali, *cap. Studuisti de offic. deleg. Glos. in d. c. dilectus,* ibi: *Et in hoc major. erat ipsi Rectoribus, quia Dei legatione fungitur.* Atque adeò non potest Papa super sigillo confessionis dispensare.

17 Itaque si peccata ipsa caderent sub sigillo confessionis, non potuisset Innocentius Tertius, & Concilium generale statuere, sicut statuit *in d. c. Omnis,* liceret Sacerdoti, si prudentiori consilio indigerit, revelare peccatum sibi confessum. Quia præter pœnitentem, nullus mortalium dispensare potest, ut liceat frangere sigillum confessionis Sacramentalis, nedum pro prudentiori consilio exquirendo, sed nec pro alia causa, quantumvis gravi imò ne quidem si ageretur de salute totius mundi, ut loquitur Soc. *de regen. secret. q. 7. membr. 2. concl. 4.* Aut igitur Papa cum Concilio *in d. cap. Omnis* permittit revelationem peccati contra necessitatem Sacramenti, & divinam jurisdictionem, quod impium, & erroneum est asserere per textum *in can.*

Sunt quidam 25. quest. 1. Aut revelatio peccati sine expressione peccatoris ad sigillum confessionis non pertinet.

Et sanè si Consilium statuisset, ut pro prudentiori consilio liceret Confessori revelare peccatorem, nemo auderet affirmare, hoc statutum esse validum, quia per hoc violaretur sigillum Confessionis, quod est de jure divino, contra quod Ecclesia non dispensat, *ut in d. can. sunt quidam.* Ergo eodem modo non potuisset Concilium statuere, ut liceret pro prudentiori consilio peccatum revelare, si peccatum ipsum non secus, ac peccator caderet sub hoc sigillum. Unde convincitur, non violare sigillum confessionis, qui peccatum revelat ita cautè, ut inde in notitiam peccatoris deveniri non possit, & in hoc casu salvari posse Theologorum sententiam, inquit Fagnan. *in cap. officii de pœnit. & remiss.*

Revelatio verò peccati sine expressione personæ cadit sub prohibitionem positivam Ecclesiæ, de qua *in d. cap. Omnis.* Tum quia, id probat textus *in d. cap. Omnis.* Tum propter periculum manifestationis pœnitentis. Ubi enim vertitur salutis periculum, Ecclesia generaliter aliquid statuit, vel prohibet ad cautelam eorum, quæ possunt consurgere, *ut in can. dixit Dominus 32. q. 1. in c. licet de elect. in c. ad aures de temp. ordin. & in cap. Romana §. in Universitatem de sent. excom. in 6.* Nemo enim negaverit, ex revelatione peccati multoties deveniri in cognitionem ejus, qui confessus est, facilèque esse aliena præcipuè subtiliter indagantibus, conjungendo tempus, locum, speciem peccati, qualitatem personarum, & alia id genus, pervenire in notitiam, aut saltem in suspicionem pœnitentis. Atque adeò providè sanxit Concilium *in d. c. Omnis,* ut ne peccatum quidem ipsum liceat revelari.

Quinimò si accuratè expendatur textus *in d. c. Omnis,* apparebit, prohibitam esse revelationem peccati, etiam si exinde non sequatur manifestatio confitentis. Nam ibi permittitur revelatio peccati in casu speciali dumtaxat, cum videlicet Sacerdos indiget prudentiori consilio, & tunc ita demum, si cautè hoc fiat, & sine ulla expressione personæ, ut patet ex illius verbis, *vers. Sed si.* Ergo per locum à speciali extra illum casum prohibita est revelatio peccati, etiam si fiat cum cautela Navarri & sine ulla expressione personæ. Alioquin si in omnibus casibus liceret indistinctè revelare peccatum cautè, & personæ pœnitentis non expressa, ineptè Concilium permisisset, ut liceret revelare peccatum cautè, & personæ in uno casu dumtaxat, idest cum Sacerdos eget prudentiori consilio. In illo igitur casu, in aliis censetur prohibitum, *cap. ex tuarum,* ibiq; *glos. fin. de auth. & us. pal. glos. vult. in fin. & Doctores in cap. Nonne de præsumpt.*

Per has considerationes putat idem Fagnanus loco allegato, salvari posse opinionem Abbatis, non autem ex eo, quod Sacerdos scit peccatum, sicut peccatorem, tamquam Dei minister. Quia hæc ratio congruit tantummodò violationi sigilli Sacramentalis jure divino prohibitæ; at revelatio peccati sine expressione personæ, non jure divino, sed Ecclesiastico tantum interdita est.

Cæterum quoad pœnam depositionis ab Ordine Sacerdotali, & perpetuæ detractionis in monasterium, quæ in prædicto *cap. Omnis* imponitur Sacerdoti, qui peccatum in pœnitentia judicio sibi detectum præsumpserit revelare, minus esset rigor, ut in eam indistinctè incideret quilibet Sacerdos, qui diceret, se peccatum aliquod audivisse in confessione, licet nullo modo proderet peccatorem. Imò Navarrus *in d. cap. Sacerdos nu. 87. de pœnit. d. 6.* opinatur, hoc nonnunquam fieri posse cum fructu, puta si aliquis in suis excusationem, vel aliorum accusationem contenderet talia, vel talia peccata vel tales circumstantias ab aliquibus non solere in confessione aperiri. Tunc enim Sacerdos,

qui assereret, imò id solitum esse sibi illa frequenter in pœnitentia aperta fuisse, cùm fructu loqueretur secundum Navarrum. Et quamvis hæc theoricæ Fagnano loco citato *num. 39.* non probetur, quia Sacerdos pro errore proximi confutando, aliis mediis uti debet, quàm revelatione circumstantiæ sibi detectæ in Sacramento pœnitentiæ, sicut Clemens VIII. in decreto edito super casuum reservatione dixit, diligentissimè cavendum esse à Superioribus Regularibus, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem utantur; tamen Sacerdos qui Navarri doctrinam servaret, utique plebendus non esset gravissima illa pœna depositionis, & detractionis ad modum pœnitentis simoniaci, & hæretici, *ut in cap. Quoniam de simon. cap. penult. de hæret. & notat in prædicto cap. Omnis Jo. Andr. Cùm præsertim Concilium ibi utatur verbo illo præsumpturæ, quod includit eos tantum, qui dolo, ac temeritate, non autem eos, qui per simplicitatem, & aliqua probabili ratione ducti in legem committunt, ut tenet Cardinal. in Clem. 1. quæst. 39. de privil. ad quod plura de more cumulat Tiraquel. de pœn. cap. 43.*

23 Quare existimo cum Fagnano, ex hoc relinquendum esse arbitrio Judicis, qui, facti circumstantiis maturè perpensis, dijudicet, an huiusmodi pœna sit exequenda, vel potius temperanda, secundum ea, quæ generaliter adnotavit Henr. Boich. *in cap. in Archiepiscopatus col. 2. de rapr. & silius Marian. Socin. in cap. licet à num. 22. de pœn.* Præcipua autem ratio habenda esset causæ revelationis; præsertim quia Concilium in prædicta decretali *Omnis*, quamvis exprimat tantummodo casum, cùm Sacerdos prudentiori consilio indigerit, per hoc tamen non videtur excludere alios casus similes. Nam exceptio in uno casu non firmat regulam in contrarium in aliis casibus, qui sunt similes exceptis, etiamsi alibi non reperiantur specificè excepta per textum *in cap. Cum dilecta*, ubi hoc notat Abb. *numer. 6. de confirmat. nihil. vel in nihil. Glos. in l. fin. vers. voluerit Cod. de revoc. donat. Alex. conf. 130. num. 6. lib. 4. ubi ampliatur, hoc procedere, etiamsi exceptioni adjecta sit dictio.*

24 Undè si pœnitens confiteretur casum, Episcopo reservatum, & Sacerdos non haberet facultatem absolvendi ab illo casu, neque Episcopus vellet eam generaliter impertiri, sed in casibus particularibus dumtaxat, utique non esset violator prohibitionis Concilii Sacerdos, qui in illo speciali casu peteret ab Episcopo hanc sibi facultatem fieri. Maximè, quia in præcitato decreto Clementis VIII. inter cetera cautum est, ut Confessarius Regularibus in singulis domibus per Superiores deputatis reservatorum absolutio committatur, quando casus occurrerit, in quo eam debere committi, ipse in primis Confessarius judicaverit. Quod certè ad praxim deduci non potest sine manifestatione illius casus, in pœnitentia detecti.

25 Quod si urgeas, petendam esse licentiam relevandi illum casum à pœnitente, replicat Fagnanus *n. 44.* id ipsum fieri posse cum Sacerdos indiget prudentiori consilio, & tamen eo casu Concilium non arctavit Confessorem ad petendam huiusmodi licentiam, neque *ex d. cap. officii* apparet, Cardinalem Legatum significasse Papæ de licentia mulieris pœnitentis ea casum suppositi partem, in confessione sibi eedetum.

26 *Ex d. can. Sacerdos de pœnit. d. 6. & ex d. cap. Omnis de pœnit. & remiss.* aliqui Doctores colligunt, revelationem secretum confessionis incurrere ipso facto infamiam, & consequenter irregularitatem *d. can. Sacerdos*, & saltem posita notorietate juris, aut facti, quia omne crimen enorme depositione dignum notorium infamat secundum magis communem, & reddit irregularem. Dicitur autem crimen enorme de jure canonico, pro quo venit imponenda pœna

detractionis in monasterium, Abb. *in cap. tua de pœnit. Clar. in pr. crim. §. 1. ut in hoc casu contingit.* Et quod revelans confessionem sit irregularis ipso facto, tenet Speculator, quem sequitur Maiol. *lib. 5. cap. 19. numero 6.* qui addit irregularem quoque fieri secularem, qui audita peccata alicujus confitearis sacramentaliter revelat, sed quod ipso facto ante notorietatem criminis non sit irregularis, tenendum est. Nam *can. Sacerdos* nominat eos ignominiosos ratione illius publicæ, & solemnis pœnitentiæ, quæ reddit infamem, quando imponitur ex gravi delicto; sed non antequam imponatur specialiter ab homine. Si autem sequuta fuerit sententia condemnatoria, non dubitatur, talem esse irregularem, etiam speciali titulo ob infamiam juris ex hoc crimine publico. Quidquid in contrarium dicat Bardonus *resol. 9. numer. 30.* Et de ignominia posita *in d. can. Sacerdos* non haberi rationem, quia ille textus est correctus à textu *in d. cap. Omnis utriusque*, & non reperiri ullibi in jure hanc irregularitatem. Nam *cap. Omnis* non abstulit ignominiam, sed addidit detractionem in Monasterium Deindè id saltem locum habet post sententiam declaratoriam, ut supra dictum est. Advertendum tamen, quod illa pœna peregrinationis *in d. can. Sacerdos* inflictæ, fuit commutata per *d. cap. Omnis*, in pœnam detractionis in Monasterium. Et hodie pœna detractionis in Monasterium est commutata ex consuetudine in pœnam trirremium, Farinac. *qu. 119. num. 55.* De pœnis autem ferendis contra tales delinquentes vide Menoch. *de arbit. cas. 414.* & Bernard. Diaz. *cap. 112.* ibique Salcedum.

Ad quem autem Judicem hæc cognitio spectet, si 27 Confessarius frangens sigillum confessionis Sacramentalis sit Regularis, certum est, quod Episcopus potest illum suspendere à confessionibus audiendis. Sed in aliis pœnis à jure inflictis possit contra illum procedere, vel illum punire debeat ejus Superior Regularis, Cespedes *de exempt. Regular.* ubi potestatem ferè omnem Episcopi in Regulares infringere conatur, tamen *in cap. 16. dub. 264.* favet Episcopis inquiens post Constitutionem Gregorii XV. *Inscrutabili*, potestatem Episcopi non esse in hoc coarctatam, sed quacumque pœna posse in dictos Regulares procedere. Denunciations autem contra Regulares, revelantes confessionem, remittuntur eorum Superioribus, qui si quid grave compererint, tenentur certiore reddere S. Officium. Non tamen impediuntur Regulares recurrere ad S. Officium.

Contra illum, qui in Confessione peccata ejusdem audivit, & postea publicat, non proceditur in S. Officio.

Afferenti, casum revelationis confessionis non spectare ad S. Officium, imponitur, ut revocet suum dictum, dicendo, non ad se pertinere huiusmodi declarationes facere.

Inditiatus, si confiteatur, plures confessiones revelasse, interrogatur, quid sentiat de sigillo confessionis. Si autem rectè responderit, damnatur prævia tortura super intentione, & pro ulteriori veritate, & abjuratone de levi ad triremes per quinquennium, ac deponitur in perpetuum juxta *cap. Omnis utriusque sexus de pœnit.*

CONSULTATIO LV.

- 1 An persona Catholica juncta matrimonio in faciem Ecclesie, presentibus Sacerdote, & testibus, possint postea renovare verba Sacramenti, & dare dexteram coram ministro, & testibus in templo hereticorum, ad hoc tantum, ut effugiant leges pœnales graves quidem?
- 2 Utrum ad easdem leges pœnales effugiendas Catholici parentes possint permittere, ut liberi baptizentur à ministro heretico, cum in multis locis severe puniantur

- puniantur carcere, & multa, qui aliter faciunt, ut in matrimonio?
- 3 An liceat uti chrismate, ac oleo Sancto infirmorum veteri ad triennium, & ultra, cum non suppetat copia habendi olea recentia ut sæpè contingit.
  - 4 An liceat uti candelis ex adipe animalium in sacrificio, cum sæpè non suppetat copia habendi cereas?
  - 5 An sufficiat testimonium Medici hæretici ad hoc, ut concedatur licentia Catholico comedendi carnes diebus prohibitis? & cum multis non sit facile vel illud ipsi testimonium utrum Sacerdos in verbo penitentis possit talem concedere licentiam?
  - 6 An Catholici possint permittere aut etiam imperare servatis, tam hæreticis, quam Catholicis, ut laborent diebus festis, præsertim cum plures habeant servos hæreticos, quam Catholicos, nec illi absque istis laborare velint, sed abutantur die festo in potationibus, & scurrilitatibus, cum non habeant plerumque pias occupationes?
  - 7 An teneantur Catholici observare dies festos S. Josephi, S. Sylvestri, & S. Annæ, & an laici teneantur iis diebus abstinere ab opere servili?
  - 8 An liceat conferre ceremonias baptismi filiis Catholicorum baptizatis ab hæreticis ministris?
  - 9 An liceat patrono Catholico præsentare ministrum hæreticum ad beneficium Ecclesiasticum, ne amittat jus patronatus?
  - 10 An liceat conferre easdem ceremonias hæreticis ad fidem conversis, enixè petentibus cum experientia constet, quod eadem collata cuidam hæretico converso ad fidem, sed postea mente capto, & furioso, sanum illum & mentis compotem reddiderint?
  - 11 An liceat conferre easdem ceremonias liberis, quorum pater hæreticus est, ac mater Catholica enixè rogans, ut suppleantur ceremonia, & sperans fore, ut unus, aut aliter eorum, & saltem filia educantur in fide Catholica.
  - 12 An liceat baptizare spurios hæreticorum liberos, quibus baptismum conferre sæpè recusant ministri hæretici, donec parentes solvant multam pecuniariam, & publicam agant pœnitentiam?
  - 13 An liceat jungere matrimonio aliquos hæreticos sub promissione evadendi Catholicos.

1 AD 1. Non posse, sed peccare, secus autem si minister assistit tanquam magistratus politicus.

2 Ad 2. Negativè, nisi in casu absolutæ necessitatis, quia in divinis, & in sacris hæretici jure divino sunt visitandi, primò quia ex hujusmodi cum hæreticis sermonis, & rerum communicatione oritur offensio, aut scandalum. Secundò, quia plerumque Catholicis imminet periculum spiritualis exitii, & interitus, videlicet perfidiæ, & catholicæ religionis contemptus. Tertiò, quia ex hoc suspicio nascitur, quod verbo, signo, vel factò hæreticorum ritus, mores, aut dogmata profiteamur, ut advertit Tom. à Jesu de conversione omn. gent. proc. lib. 8. §. 4. par. 2.

3 Ad 3. licere ex dispensatione Apostolica concedenda; nam quod sit novum, & recens non est de necessitate Sacramenti, sed præcepti, quod habetur ex cap. 36. Concilii Carthag. 4. cap. 3. Concilii Vasensis cap. 12. Concilii Toleran. 1. cap. omni tempore de consecr. d. 4. can. Si quis de alio de consecr. ead. d. & ex cap. Quoniam de sentent. excommunication. in 6. dummodò tamen chrisma substantialiter incorruptum maneat, & fragrantiam, seu odorem balsami retineat. Nam, si hunc omninò amisisset, aut omninò nulla, aut certè valdè dubia materia esset, quia jam videretur omninò corrupta, saltem quantum ad mixtionem ex oleo, & balsamo. Ita Suar. in 3. p. D. Thom. q. 72. art. 4. sect. 1. §. hic verò.

4 Ad 4. Negat Suarez in 3. p. D. Thom. q. 83. art. 4. sect. 6. §. tertio, ubi, etsi quando candela cerea haberi non

posset, non damnat peccati mortalis eum, qui sine scandalo, contemptu, sed ex devotione cum sola lucerna ex oleo missam diceret, inferiorem tamen materiam nullo modo adhibendam esse censet, ut ex sevo, vel simili, dicens esse valdè indecentem, & ab Ecclesiæ usu prorsus alienam. Alii verò apud Pasqualig. de sacris. miss. quest. 726. num. 4. tradunt, posse adhiberi lumen etiam ex adipe; quare respondendum censeo, quod, deficientibus candelis cereis, possint adhiberi lumina ex oleo, deficiente oleo, possunt adhiberi candelæ ex adipe, saltem ex dispensatione Apostolica. Nam, licet ritus adhibendi lumen ex cera in sacrificio missæ, sit antiquissimus ex eodem Pasqualigo lib. nu. 1. de jure tamen nulla adest obligatio adhibendi lumen ex cera, sed solum in cap. fin. de celebr. missar. damnatur ille presbyter, qui sine igne sacrificabat. Quare licet uti luminibus ex oleo, uti sit coram SS. Eucharistiæ Sacramento; vel ob præcisam necessitatem ex adipe, saltem ex dispensatione Apostolica, cum id tantum sit contra consuetudinem Ecclesiæ, in qua ob gravem necessitatem potest dispensari.

Ad 5. sufficere verbum pœnitentis arbitrio Parochorum, five Confessariorum, dummodo fiat absque scandalo, maximè verò si causa sit evidens, quia tunc de se solvit obligationem sine alia dispensatione, ut per Pasqualig. de jejun. q. 389. & q. 399. & seq.

Ad 6. Posse, tradunt auctores; quos sequitur Naldus in Sum. v. festum num. 7. Primò, quia cum intendatur ad evitandum peccatum, non videtur imputandum ad peccatum; nam quicquid agunt homines, intentio judicat omnes. Secundò, quia hoc videtur fieri ex morali necessitate vitandi otium, sive peccatum, & ex benigna permissione matris Ecclesiæ. Tertiò, quia idem opus potest esse servile, & non servile, variatis circumstantiis, undè non est censendum servile, quando ordinatur ad vitandum peccatum, cum ordinetur ad salutem animæ.

Verùm hanc doctrinam tunc solum habere locum, alii existimant, quando opus servile est medium necessarium ad vitandum peccatum, ita ut non adsint alia media, quia tunc desinit esse prohibitum. Cum enim medium sequatur naturam finis nempe vitare peccatum, sit necessarius, medium quoque, nempe opus servile evadet necessarium, atque adeò non prohibitum. Rarò tamen potest esse medium necessarium ad vitandum peccatum, quia adsunt plura alia media non prohibita ad vitandum otium, quia semper adsunt honestæ recreationes non prohibita in die festo, quibus otium vitari potest. Et ideò refellunt allatam sententiam Castropalaus part. 2. tract. de fest. observ. dist. un. punct. 10. n. 3. & Sanch. lib. 5. conf. mor. cap. 2. dub. 18. num. 12.

Quia media, quæ sunt ex se mala, & prohibita, non evadunt bona, & licita ex eo, quod ordinentur ad finem bonum. Undè, quia furari est ex se malum, ex eo quod ordinetur ad elemosinam faciendam, aut fugiendum aliquod malum, ut esset homicidium, non fit licitum. Quare cum exercere opus servile in die festo sit de se malum, non evadet licitum ex eo, quod ordinetur ad fugiendam occasionem proximam peccati. Et ideò in hoc casu negativè respondendum censeo.

Ad 7. quoad utramque partem affirmativè ex Constitutione Urbani VIII. pro observatione festorum, licet festum S. Sylvestri, & S. Annæ, Suarez 11. de relig. c. 9. nu. 20. & 23. censuerit non esse sub præcepto juris. Undè neutrum extra Romam observari testatur.

Ad 8. 10. & 11. Affirmativè, idque sub pœna peccati mortalis. Quia hujusmodi ceremoniæ pertinent ad publicam professionem fidei. Atque hæc obligatio oritur non solum ex natura rei, quatenus quod omittetur, esset aliquid grave, concernens professionem fidei, sed etiam ex consuetudine, quæ declarat hanc obligationem.

10 Ad 9. Non licere. Nam hæresis inducit inhabilitatem ad consequenda Ecclesiastica beneficia, ut exprimitur in cap. Statutum 1. de hæret. in 6. ibique Doctores, & cautum reperitur ex Constitutionibus Innocentii IV. Nicolai III. apud Pegnam, & in l. cum auth. seq. & l. Curiales C. de hæret. Idque, etiam si sint de jure patronatus, vel alterius cujuslibet ut per Lambert. de jure patronat. lib. 2. p. 1. q. 9. art. 6. text. in cap. ad abolendam §. præsentii. Qua ratione collatio est nulla ipso jure extr. de hæret. Lambert. loc. cit. Pegna p. 3. direct. com. 162. vers. ad hæc collatio, ac ita ut referentur ordinationi, & dispensationi Sedis Apostolicæ per Constitutionem B. Pii V. quæ incipit, Cum ex Apostolatus officio apud eundem Pegnam. Et Episcopus illud conferens scienter hæretico, aut hæreticorum fautoribus, puniatur, cap. ut commissi in fin. de hæret. in 6. ibique Doctores, Lambertinus, & Pegna locis allegatis.

11 Ad 12. Affirmativè, quia peragitur res licita.

12 Ad 13. Videndum prius est, an hujusmodi promissio fiat voce, vel scripto, & quatenus scripto, exhibeatur exemplar. Est enim prohibitum Parochis Catholicis assistere celebrationi matrimoniorum hæreticorum, nisi prævia abjuratione, vel fidei professione. Si tamen contrahatur sub prædicta conditione, vel cum certa, vel satis probabili spe reducendi ad fidem Catholicam hæreticos, poterit concedi facultas assistendi prudenti arbitrio Parochorum.

CONSULTATIO LVI.

1 An sit concedenda facultas dispensandi super impedimenti matrimoniorum in secundo, & ab altero in tertio affinitatis gradu coram Turcarum Iudice contrahentium, quæ Episcopi illarum partium nullatenus solve-re possunt.

2 Et an Episcopus prohiberi possit sub pœna excommunicationis, quod nemo baptizare possit adultum, cujus non percipit idioma, & quod hæc prohibitio sit generalis, quodve non possint baptizari ii, quorum idioma non intelligitur, nisi in articulo mortis?

1 AD 1. respondeo; quoad matrimonia hujusmodi a censo, esse denuò contrahenda coram proprio Parocho, si in illis locis fuerit publicatum S. Concilium Tridentinum, vel coram Ministro Catholico, & quatenus timeantur scandala, vel discessio à fide Catholica, posse, si Sanctissimus annuerit, dispensari cum sic matrimonio conjunctis, sive scienter, sive ignoranter in præfatis impedimentis arbitrio Episcopi, declarando legitimam eorum prolem susceptam, & suscipiendam, dummodo tamen ipsi conjuges, & eorum filii sint verè Catholici, ac in posterum instruantur circa hujusmodi impedimenta juxta Sacros Canones, & S. Concilium Tridentinum.

2 Ad 2. Si nulla prorsus eis dari potest instructio sive catechismus ante susceptionem baptismi, & adsit firma spes, aut certitudo, quod permansuri sint in proposito illum suscipiendi, donec instruantur, poterit hoc permitti arbitrio Episcoporum, secus autem si timeatur, eos permansuros, vel morituros in Ethnicismo, & haberi possit aliqualis instructio saltem per interpretes, ac educentur inter Christianos, & nullum adsit periculum apostatandi, quo in casu possunt baptizari prævia majori instructione quæ fieri poterit, ut ex Concilio Nicæno l. c. 1. quod prohibet cathecumenos baptizari, nondum satis instructos aut probatos, nisi gravis urgeat necessitas. Quare postquam Philippus evangelizavit Eunucho, & ambo venerint ad quandam aquam, dixit Eunuchus: Ecce aqua, quis prohibet me baptizari? Dixit autem Philippus: Si credis ex toto corde, licet. Et respondens ait: Credo Filium Deie esse Jesum Christum, & Philippus baptizavit eum. Censuit ergo Philippus, satis esse, ut adultus bapti-

zetur, quod credat Filium Dei, esse Jesum Christum.

Quod si cui repentinus morbus incidat, qui spe vitæ exclusus, Christianum se fieri velle significet, is verò & rudis sit, & temporum impediatur angustiis, ne Christianæ doctrinæ rudimenta satis accipere possit, meritò quæritur, quidnam satis esse existimandum sit, ut salutari lavacro perfundi possit? D. Augustinus de fid. & oper. c. 9. etiam in tanta temporis coarctatione, de omnibus symboli articulis interrogari vult hominem, & sic baptizari. Quod sanè in eo Catechumeno, qui aliquamdiu res nostras audivit, non est difficile, ut rogatus & ore, & corde respondeat. At si rudis sit omninò, & ad imbuendum mora sit brevis, quid sit agendum, adhuc quæritur, ne aut homini salutis aditus præcludatur, aut baptismus detur indigno. De qua re censo, ut quam possit brevissimè præcipua tantum doceantur, quorum primum est, ut credat in unum Deum Patrem, & Filium, & Spiritum S. Secundum, hunc esse omnium Creatorem, & eundem gloriam bonis æternam præstantem in Cœlis, & malis supplicia sempiterna. Tertium, à peccatis neminem liberari, nisi per Jesum Christum, Dei Filium, hominem factum, passum, & mortuum propter nos hunc esse Dominum, & Redemptorem nostrum, & spem unicam, qui regnat gloriosus in Cœlis. Quartum, hujus Jesu Christi hominem fieri servum per baptismum, in quo omnia peccata remittuntur, & vita donatur æterna. Hæc si, ut potest, & credat, & confiteatur, rogandus est, an verè præterita vitæ criminum pœniteat, præcipuè idololatriæ, & an in posterum velit rectè vivere secundum Dei, & Christiani populi leges, atque præcepta. Si se, & præterita dolere responderit, & futura adimplere cuperet ex animo, non est differendus, sed Christo ex aqua, & Spiritu S. regenerandus.

Illud autem sine ulla dubitatione confirmo in talibus, si voluntas sit bona, & divinitus præparata, qua verè velint esse Christiani, nunquam intellectui lumen deesse, quo quantum oportet, necessaria salutis suæ percipiant, Deo plerumque illustrante & irrisicè tenebras mentis humanæ. Et narratur in historia Indorum, quod pridem evenit, ut Missionarii in Urum inciderent extremè ægotantem, corporis tanta deformitate, ut vix hominis simulacrum retineret, mentis verò, utpote Urum, tanta hebetudine, ut truncus magis existimaretur. Hic petiit instanter, ut fieret Christianus, brevi de fidei præcipuis mysteriis edoctus, tanta alacritate cuncta percepit, ut esset admirationi. Itaque baptizatus cum magno animi gaudio Christum alloquebatur: Domine, siquidem me Christianum esse voluisti, transfer in Cælum. Atque in his vocibus Deo gratam afflavit animam, cumque esset abjectissimæ, etiam inter suos conditionis, nesciebant, quo impellente præcipuo quodam honore tumulatus est, ipsis, ac aliis divinæ bonitatis gratiam celebrantibus. Itaque neque Deus homini deest, neque homo Deo, quamvis brevi temporis intervallo, si quem Deus efficaciter ad salutem vocat.

Et quidem licet adultos baptizandos esse prius instruendos in fide, quam ad baptismum admittantur, habeatur ex can. Ante baptismum, & seq. de consecr. d. 4. imò ex verbis Christi instituentis baptismum Matth. ult. Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Quare videtur hæc instructio præmittenda de jure divino, & ex vi institutionis; siquidem eam præcepit Christus præmittendam in ipsa institutione Sacramenti, & est necessaria ex natura rei, quia cum in baptismo fiat professio fidei, debet baptizandus, quando est capax, scire, quid profiteatur; urgente tamen in periculo mortis, utpote naufragii, & aliis hujusmodi, Tollet. lib. 2. Sum. cap. 21. numero 5. in fin. Zambran. in decis. cap. 1. de baptism. dub. 14. Joannes Saucius in select. de Sacram.

Sacram. Diana p. 5. ar. 3. resol. 20. aiunt, esse utrumque exponendam fidem, & si petens baptismum assentiat, esse baptizandum. Quod certè observandum est, si adsit tempus explicandi, quocumque modo explicatio fieri potest.

6 Verùm si adsit periculum, quod superveniat mors, dum interim fides explicatur, non erit necesse præmittere instructionem; sed eo ipso, quod petit baptismum, poterit baptizari. Quia dum petit, præsumitur scire, quid petat, & proinde aut instructum esse in fide, aut saltem velle suscipere baptismum, sicut Christus instituit, & Ecclesia ministrat, atque adeò velle profiteri illam fidem, ac religionem, ad quam baptizando admittit Ecclesia. Quod sufficit, ut docet D. Th. 3. p. 9. 68. art. 8. ad 3. Quia implicite cognoscitur fides, quam profiteri debet, & adveniente baptismo, in quem consentit, profitetur explicitè fidem Trinitatis, cum in forma baptismi fiat explicitè invocatio ipsius. Unde præcedit baptismum aliqualis instructio, quæ consistit in cognitione confusa fidei, quam proponit Ecclesia.

7 An autem possit baptizans præmittere instructionem, quando adest tempus præmittendi illam, ne se exponat periculo mortis, utpote quia pestis grassatur, vel bellum, & si diù in illo moretur, imminet periculum infectionis, videtur affirmativè respondendum. Tum quia licet ex natura Sacramenti sit necessaria instructio fidei, non est tamen necessaria explicita, sed sufficit, si baptizandus velit recipere baptismum eo pacto, quo à Christo institutus est, & ministratur ab Ecclesia, ut diximus. Tum quia, licet adsit obligatio ministrandi baptismum constitutis in periculo mortis, quando alicui incumbit ex officio cura salutis ipsorum, quales sunt Parochi, etiam cum periculo mortis, ut alibi docuimus, non tamen adest obligatio præmittendi instructionem cum tanto discrimine, cum hæc non sit medium necessarium ad salutem. Imò, cum agatur de conferendo baptismo adulto, qui proinde non est subditus Ecclesiæ, consequenter non spectat ad jurisdictionem Ecclesiæ, neque Parochi habent specialem obligationem ad baptizandum, sed tantum communem, quam habent ceteri ratione charitatis; Unde cum charitas neque in tali casu cum periculo vitæ obliget ad baptizandum cum tali adulto non sit in extrema necessitate, siquidem salvari potest per contritionem, & baptismum in voto, multò minùs obligabit ad præmittendam instructionem fidei cum periculo vitæ.

8 Denique, ne ob instructionis defectum, qui sacro baptismate initiantur, immaculatam Christi legem profanis, ac gentilitiis institutis ex ignorantia scèdant, ac idololatriam cum orthodoxa fide confundant, ut sæpè in Goa, Cinaque Insulis evenire enunciatum est, caveant ii, qui iisdem instruendis incumbunt, ne in posterum ullus ad baptisma admittatur, qui veterem hominem, ac gentilitios mores profus exutus, Christum plenè non induerit, & in fide sit sufficienter instructus. Ita ex S. Congreg. de prop. fid. Alex. VII. in Bulla *Sacrofancti Apostolatus Officii*, & Clemens IX. in Bulla *In excelsa*.

CONSULTATIO LVII.

1 *An in locis in quibus viget adhuc abusus ducendi uxores absque intervenitu Parochi, & testium, sint sacramenta administranda illis sic conjugatis.*

2 *An liceat illis celebrare verè matrimonium eorum, qui dimissa, vel expulsa, vel sponte abeunte prima, ac etiam secunda uxore, tertiam accipiunt cum intentione contrahendi, asserentes, se non intendere cum prima, & secunda perpetuò cohabitare, cum contraxerint, sed tantum eas experiri, utrum sua do-*

rum essent proficua, seu apta administrationi, vel servituti, nec ne?

3 *An tuto possint Sacramenta administrari parentibus, filiam Turcis, vel Schismaticis ob aliquem finem, in sponsam promittentibus, absque eo, quod amplius valeant retrahere promissionem, nisi cum vitæ, honorumque periculo?*

4 *Sintne administranda Sacramenta mulieribus Catholicis commorantibus apud Turcas, cum protestentur velle inter eos degere absque injuria Creatoris, & Catholicam legem profiteri, atque observare?*

5 *An baptizari debeam parvuli ex matre Catholica, patre verò infideli, quando missionarios, parentibus sese opponentibus, gravis metus concitatur?*

6 *An admittendi sint Turca, vel Schismatici ad suscipiendos in baptismo Catholicorum filios, supposito, quod aliunde nequeant parentes sedare dissensiones, & odia, vel an saltem Catholicis cum Turca possit admitti, ut inde ex parte salvetur ritus Ecclesiæ, & simul intentioni parentum satisfiat?*

7 *Sunt ex Schismaticis viri, qui secundum eorum ritum contrahentes cum Catholica, vel Schismatica matrimonium, ea laborant ignorantia, ut nesciant maritalem consensum perpetuò cohabitandi esse de essentia Sacramenti matrimonii. Hinc mulieres è domibus maritorum expelluntur, vel ipsæmet fugam arripiunt, & ad Catholicos accedunt. In tali casu possuntne licitè ac legitimè cum Catholico nubere?*

8 *An quando verè nulla subest via evadendi, nisi injuriam injuria, homicidium homicidio vindicetur, Catholici in tali statu, & dispositione perseverantes, citulo, ut aiunt, defensionis necessariae, sint susceptionis Sacramentorum capaces.*

AD 1. Si non est publicatum in illis partibus decretum Sacri Concilii Tridentini, sunt administranda Sacramenta clandestinè contrahentibus, quia matrimonium est validum, secùs autem si est publicatum; nam matrimonium esset irritum, & viverent in continuo concubinato. Ita Doctores communiter, & censuit sapiens Sac. Congregatio Concilii, & Congregatio S. Officii. In casu verò, quod non esset publicatum, curandum illis est, ut servent antiquas leges Ecclesiasticas, quoad fieri possent, scilicet testes adhibendo, quibus probari conjugia possint, instrumenta etiam de eo publica conficiendo, quandoquidem nec Parochi copia est, nec denunciationibus, ac benedictionibus Ecclesiasticis locus, factò etiam examine sufficienti, an illis obstet aliquod canonicum impedimentum.

Ad 2. Non licere, cum primum matrimonium fuerit legitimè contractum. Quia est contractum juxta receptam in illis locis consuetudinem, dummodo tamen, ut dictum est, non fuerit publicatum Concilii Tridentini decretum. Commune enim est in contractibus ineundis spectari locum, in quo celebrantur, consuetudines, ut per Sanchez *lib. 3. de matrimon. d. 18. num. 28.* quidquid sit de intentione contrahentium, de qua non judicat Ecclesia. Alioquin nullum esset apud illam gentem firmum matrimonium, cum semper possit opponi defectus intentionis perpetuò cohabitandi cum muliere, tanquam cum uxore, sed tanquam cum famula, atque adeò vivendi in perpetuo concubinato.

Ad 3. non posse administrari, donec perseverent in tali promissione, maximè si finis, ob quem id permittunt, sit alienus à certa spe convertendi Turcam, vel Schismaticum ad fidem Catholicam, sed potius cum periculo perversionis sponsæ. Et potissimum quoad promissionem, quæ fit Turcis, cum non possit esse inter Christianos, & Turcas validum, ac legitimum matrimonium ob disparitatem cultus, atque adeò

promitterent vivere suas filias in concubinato, ideòque talis promissio non solum est illicita, & non obligat, sed etiam est sacrilega, si scienter id faciant; Si verò ignorent, id esse peccatum, possunt admitti ad Sacramenta, dummodo eos pœniteat, & agant, quod debent.

4 Ad 4. esse administranda, dummodò catholicè vivant, & nullum actum idololatriæ, aut fidei Christianæ contrarium committant.

5 Ad 5. Possunt baptizari, etiam contra voluntatem parentum. Quia cum parens fidelis teneatur illos baptizare, atque Ecclesia habeat jus eum cogendi, si renuat, tunc eo ipso Ecclesiæ curæ, & providentiæ relinquitur. Ita Thom. à Jesu lib. 4. de procur. sal. omn. gent. pag. 210. §. Sed quid si uerque. An autem id expediat, relinquendum tribitrio Missionariorum, qui in casu, quo illos baptizent, debent subtrahere parvulos sic baptizatos à cura eorum parentum, ne ab alio infideli seducantur, & diligentem curam suscipere illos instituendi in fide Catholica.

6 Ad 6. Hortari debent Missionarii Catholicos, ut abstineant adhibere Turcas, vel Schismaticos pro compatribus. Quod si sine periculo, aut magna perturbatione abstinere nequeant, quidam dicunt, id tolerari posse, ut Layman. lib. 5. tract. 2. cap. 9. Diana par. 9. tract. 7. resol. 31. At ego id non approbo; quia est contra finem institutionis patrinorum in baptismo. Permitterem tamen ad sedandas turbas Catholicum cum Turca, ut, quoad fieri possit, prædictus finis fervetur. Et quamvis circumferatur quædam declaratio Sac. Congregationis S. Officii in hunc tenorem: *Catholicos in partibus Turcarum adhibentes Turcas, & Schismaticos pro compatribus moneantur abstinere, sed si sine periculo, aut scandalo cessare nequeant, eis poterit permitti.* Ea tamen mutila est. Integra autem ita legitur: *An permittendum sit, quod Catholicos adhibeant Turcas, & Schismaticos pro compatribus in sponsalibus? Ad quod respondendum, ut moneantur abstinere. Verum si sine periculo cessare nequeant, posse eis permitti, 17. Octobris 1615.* Non igitur in baptismo, nisi fortè unà cum Catholico

7 Ad 7. Non posse, quia matrimonium contractum inter Schismaticos, & Catholicos, est verum matrimonium etsi illicitum, atque adeò ipso constante non possunt mulieres Catholicæ cum viris Catholicis nubere, cum matrimonium sit indissolubile. Quare Missionarii docere debent illas gentes, matrimonium ob nullam causam posse dissolvi ex doctrina Christi cap. 10. Marc. cap. 16. Luc. cap. 5. Matth. B. Pauli 1. Corinth. 7. ex auctoritate, & observatione totius Ecclesiæ juxta cap. gaudemus de divort. ex SS. Conciliis, præsertim Tridentino sess. 24. cap. 7. ex Patribus, & ex rationibus, quas alibi adduxi.

8 Ad 8. Si se contineant intra limites necessariæ defensionis absque odio cum moderamine inculpatæ tutelæ, ita ut non transeat ad vindictam, sed servent modum debitum, & plus non faciant, quam sit necessarium ad repellendam injuriam juxta ea, quæ tradunt communiter Doctores, sunt capaces susceptionis Sacramentorum. Quia, cum non excedatur terminus defensionis, non habet locum peccatum mortale, atque adeò sunt susceptionis Sacramentorum ca paces.

CONSULTATIO. LVIII.

1 *An quilibet Apostata à fide, qui se judicat dispositum martyrio, debeat induci ad protestandum publicè fidem Christianam, nihilque curandum de corporalibus persecutionibus propriis, vel aliorum, vel saltem permittendum sit, ut exequatur suam inspirationem quicumque ad id faciendum exponatur, aut quisque dissuadendus ab hujusmodi actione ob generales causas quarundam Regionum, saltem quando, ac ubi timetur periculum*

gravis persecutionis Christianorum?

2 *Quomodo se gerere debeat Minister Ecclesiasticus cum iis, qui se non sentiunt sufficientes ad suscipiendum martyrium, & cupientes confiteri fidem Christianam, sine martyrio, vivunt quoad fieri potest, juxta fidem internam, sperant corporalem libertatem, & interim desiderant, & postulant reconciliationem secretam, & participationem Sacramentorum?*

3 *Quomodo etiam se gerere debeat idem Minister cum iis, qui nullam fugiendi spem habent, neque animi fortitudinem profuturi fidem externam cum probabili periculo crudelis necis, imò cum humana certitudine illius, neque possunt absque eodem periculo omittere partem aliquam rituum apostaticorum, sed queruntur de Ecclesia Christi, quod velit eos condemnare in vita, cum credant quidquid ipsa credit, & faciunt, quidquid ipsa præcipit absque eo quod se exponant mortis tyrannidi?*

4 *An pro causa simili supradictis, sive absque causa peculiari, sed solum pro fidei ardore, ac zelo, cum maxime videant illam collapsam. & tot animas non solum sine luce evangelica, sed etiam sine spe illius, liceat cuicumque Catholico Ecclesiastico, vel seculari publicè illam prædicare, ac defendere, atque adeò exponere se martyrio?*

AD 1. Respondeo. Apostatas à fide, redeuntes non teneri ad abjurandum publicè coram infidelibus, sed sufficere, ut abjurent in balneo (hoc nomine appellant carcerem, sive locum, in quo retinentur) coram fidelibus, abstinendo ab actibus infidelitatis, ac deponendo habitum infidelium, quatenus sit protestativus falsæ Religionis, si verò sit æquivocus, possunt illum deferre. Quod si ex illa delatione ratione personæ aliqua oriretur suspicio, tenentur auferre, cum primùm poterint.

Ad 2. & 3. Istitis est permittendum vivere christianè, & catholicè in occulto, modò nullum actum idololatriæ, aut fidei Christianæ contrarium committant. Sacramenta verò pœnitentiæ, & Eucharistiæ non sunt iis administranda. Ea quidem ratione, quia qui fidem negat metu mortis, sed tamen erroribus non credit, licet verè hæreticus non sit, cum non habeat, neque habuerit errorem in intellectu, tamen iudicio Ecclesiæ, quæ per exteriora de interioribus judicat, hæreticus est habendus. Hæretici autem non sunt admittendi ad Ecclesiæ Sacramenta.

Ad 4. Affirmativè. Ita Rodríguez tom. 1. in 2. edit. cap. 197. his verbis: *Que estando muchos Christianos captivos, y entre ellos ay uno mas noble, y sabio, obligacion tiene este de confessar publicamente la fee, aunque sea con manifesto peligro de la vida, si advierte, que de su confession esta colgada la fee de los demas, y callando el, peligraran en ella.* Idem docet Aragona 2. 2. quest. 3. art. 2. dub. 2. post 2. conclus. & alii, quos sequitur Leander part. 1. in decal. tr. 2. disp. 3. qu. 62.

CONSULTATIO LIX.

An Sacerdotes Catholicos supplere possint baptismi ceremonias, quoties hæretici, post suam ad fidem catholicam conversionem, illas suppleri postulant?

Respondeo iterum, ac tertio non solum posse, sed etiam debere. Quia, ut aliàs dixi, ejusmodi ceremoniæ pertinent ad publicam fidei professionem. Unde illas tantum supplendas esse post collatum ab hæreticis baptismum, sæpius declaravit S. Congregatio S. Officii, & tradunt communiter Doctores, desumiturque ex can. hanc regulam, & can. Spiritus Sanctus, §. ecce 1. qu. 1. & ex cap. cum venissent init. de sacram. & cap. presbyter. de sacram. non iteran. Idque sub peccato mortali, ut per Palaum part. 4. op. mor. tr. 19. disputat. un. punct. 12. num. 21. Quod certum existimo. Quia

Quia in allegatis textibus id præcipitur, quod indicat obligationem gravem. Cum enim cæremoniæ istæ non sint necessariæ ad valorem Sacramenti, non essent repetendæ, quando aut ex necessitate, aut ex negligentia essent omissæ, nisi essent aliquid grave. Unde cum Ecclesia præcipiat repetendas, tanquam aliquid grave, erit mortale illas non supplere. Præsertim si timor suspitionis, alteriusve scandali cessaret, ne scilicet baptismum ab hæreticis ministratum videatur Ecclesia Romana, ut minùs validum judicare. Quare nullam puto esse legitimam causam, ob quam prædictæ cæremoniæ omittendæ essent.

CONSULTATIO LX.

An Metropolitanus possit recipere appellationem, ac procedere ad confirmationem, vel annullationem prima sententia pro, vel contra hæreticum in casu, quo Episcopus nulla declaraverit sponsalia, & condemnaverit partem ad se componendum pœna pecuniaria eroganda mulieri deflorata, & pro Eleemosyna propter scandalum?

Respondeo negativè. Quia hæreticis est id interdictum; sunt enim privati, atque exclusi omni legitimo actu; ut ex Constitutione Leonis X. quæ incipit *Exurge Domine v. nec non quoad omnes*, relata à Pegna post Directorium, & post Albericum, Glossam, Butrium, & plures alios tradit Farinac. *de hæret. quest.* 189. num. 46. Ita quidem, ut non agere, sed conveniri possint pex tex tum *in l. Credentes §. nullus, C. de hæret.* in hæc verba: *nullus præterea ei super quocunque negotio, sed ipse aliis respondere cogatur*: ubi Butrigarius inquit: *Ei attende, quod agere non possunt, sed conveniri, & de jure canonico est textus in cap. Excommunicamus 1. §. Credentes*, ubi totidem verbis id repetit, & confirmat, notantque Hostien. Joan. Andr. aliique, ac decernitur in variis Constitutionibus apud Pegnam, quas recenset idem Farinac. *loc. cit. n. 48.* & in specie, quod priventur beneficio appellationis, est textus *in cap. ut inquisitionis de hæretic. in 6.* Siquidem hæretici privantur omnibus, & quibuscumque privilegiis, sive illa competant intuitu Religionis, ut *in l. 1. C. de hæret. sive intuitu Reipublicæ, ut in auth. item privilegium C. eod. sive contemplatione personæ, ut in l. Curiales C. eodem.* Ubi ratio assignatur, ne videamur hominibus execrandis contumelioso ambitu immunitatis beneficium præstitisse, & ad idem facit textus *in l. fin. C. eod.*

CONSULTATIO LXI.

Regulariter electiones Ecclesiasticæ fieri debent à majori, & saniori parte Capituli ad hoc, ut electio dicatur Canonica ad formam *c. 1. de his, quæ fiunt à major. part. Cap.* Hinc quæritur primo.

- 1 Quæ dicatur sanior pars Capituli?
- 2 An sanior pars minor præferatur majori non saniori parti, vel requiratur copulativè, quod pars sanior sit etiam major ad hoc, ut electio dicatur Canonica?
- 3 Quomodo procedat in praxi, quod requiratur copulativè major, & sanior pars, si major pars numeri tantum præferatur minori?
- 4 An regula majoris, & sanioris partis procedat tam in scrutinio aperto, quam secreto, si non appareat, qui fuerint eligentes, dum secreto votum protulerint?
- 5 An regula sanioris partis procedat etiam in electionibus, in quibus de jure, vel ex constitutione requiruntur due ex tribus partibus electorum ad Canonice electionem?

Hanc materiam Hostien. *in sum. tit. de elect. §. Qualiter* caudam magnam appellat, ut puto propter difficiles difficultatum nodos.

Ad 1. igitur quod attinet, illa dicitur pars sanior, quæ respectu consilii, & materiæ subjectæ, zelo, ac merito innititur, ut per Host. *in sum. eod. tit. eodem §. & Sanior*, ac Fagnan. *in cap. Cum in cunctis de his, quæ fiunt à major. part. Cap. n. 2.* ubi etiam Abb. n. 3.

Ad 2. Affirmativè: quando pars minor rationabiliter movetur, major verò irrationabiliter. Tunc enim prævalet minor, & intelligitur major respectu consilii sanioris, ut in *can. Sanè dist. 9. Hostien. in Sum. eod. tit. de his, quæ fiunt §. veruntamen.* Et quoad effectum ordinario majoris partis impeditur, quia revocabitur, postquam de veritate objectæ exceptionis irrationabilis legitimè constiterit. Non enim sufficit opponere, nisi objectum probetur coram Superiore, ut patet ex eod. *cap. 1. de his, quæ fiunt* verbis illis, *objectum fuerit, & ostensum*, & tradunt ibi Innoc. num. 3. & 4. Butr. nu. 2. & 3. Anchar. n. 3. Imol. nu. 1. & Abb. n. 5, ac Hostien. *loc. alleg.*

Ad 3. Id evenit, quia ea pars, quæ sanior est, sive sit major numero, sive minor, semper dicitur major; nam major pars dicitur, quæ majori ratione, & pietate nititur *d. can. Sanè* cum aliis concorditer per Glos. Non enim, ut inquit Hostien. *d. tit. de elect.* quæ major pars est, semper sanior est, sed quæ sanior est, semper major reputatur, & secundum Abb. *in 1. notab. numero 3.* non sufficit, ut major pars universitatis decernat, nisi etiam illa sit sanior. In dubio tum major pars censetur etiam sanior, quia præsumitur pro pluralitate, *cap. nullus 61. d. nisi contrarium proberur*, ut supra. Regula enim est, ut majori parti stetur in omni dispositione Universitatis, ut post alios tradunt Hostien. nu. 4. & Joan. And. nu. 11. *ad d. cap. 1. de his quæ fiunt.*

Ad 4. Affirmativè, ut desumitur ex *can. in nomine Domini §. eligatur dist. 23. ex cap. publicatio 58. de elect. & ex cap. Quia propter 42. in princ. & fin. eod. tit.* Quibus in locis fit electio, etiam per scrutinium, & tamen requiritur pars major, & sanior.

Ad 5. etiam affirmativè, quia etiam in hoc casu locum habent rationes, quæ militant contra irrationabilitatem judicii majoris partis, cum pars sanior semper, ac in omni casu prævalere debeat per textum *in cap. dudum de elect. can. illud 23. d. cap. Interposita, cap. constituimus, & cap. ut debuit extra de appellat.*

CONSULTATIO LXII.

An sit validum matrimonium contractum inter Catholicos coram Parocho græco schismatico, & more schismaticorum, presentibus duntaxat musicis canentibus in honorem matrimonii more græcorum schismaticorum, non autem testibus particularibus adhibitis ad formam Concilii; deficientibus ibidem Parochis Catholicis, eo quia hæretici omnes Ecclesias, Parochis Catholicis expulsis, devastarunt.

Respondeo Affirmativè, si in illis partibus non est publicatum Sac. Concilii Tridentini decretum *cap. 1. sess. 24. de reform. matr.* Si verò est publicatum, respondeo etiam affirmativè, dummodò tamen illi musici, qui præsentibus fuerunt, adverterint; Nam præsentia ad valorem matrimonii ex Tridentino requisitæ sufficit sola intellectus advertentia, quæ ritè testimonium contracti matrimonii perhiberi possit, sitque sufficiens ad testificandum, ut ex communi tradit Sanchez *de matr. lib. 3. disput. 39. n. 11.* Neque requiritur in matrimonio, testes esse rogatos ex eodem Sanchez *disput. 41. num. 7. ejusdem libri.*

Non obstat, quòd sit celebratum coram Parocho schismatico. Nam donec non fuerit privatus officio, sive titulo, validè assistit, etiam si sit excommunicatus,

non toleratus, ut per Sanchez eod. lib. 3. disput. 21. à n. 1. & Pontium de matrim. lib. 5. cap. 17. §. 1. num. 6. & desumitur ex declaratione Sac. Congregationis S. Officii tenoris sequentis. *Rutheni matrimonia contrahentes in Russia coram Prædicantibus Schismaticis, & deinde pœnitentia ducti agnoscetes id esse contra formam Concilii Tridentini ibi publicati post longam conversationem faciunt divorcia, propterea Archiepiscopus Leopoliensis consulit, quid facere debeat. Sanctissimus ordinavit sciri, an huiusmodi Prædicantes sint Parochi, 18. Decembris 1614.*

CONSULTATIO LXIII.

An puella, in Monasterio Monialium prorsus exempto, degentes educationis causa, & mulieres seculares famula Monialium, nullam emittentes regularem professionem, si contingat eas mortem obire in Monasterio, sepeliri possint, ac debeant in Ecclesia exteriori Monialium, an potius in Parochiali, in cuius parochia domicilium retinent? Et quid si in nulla Parochia retineant domicilium?

1 Quod attinet ad puellas degentes in monasterio educationis causa probabiliter opinionem affirmativam sustineri posse, inquit Pellizar. de Monial. c. 10. sect. 3. subsect. 1. nu. 233. §. Imo puto, atque adeò debere Confessionario Monialium quartam funeralem, suaderi putat ex eo, quod illa debetur propter onus, quod sustinetur in administratione Sacramentorum à Confessionario Monialium qui licet non vocetur Parochus, in re tamen est Parochus cum ex officio curam habeat animarum æquè, ac si esset Parochus respectu secularium. Ingenuè tamen fatetur, opinionem negativam sustineri posse, quam Sanchez, ut ipse Pelliz. ait, l. 3. de matr. dist. 23. à num. 9. censet, esse probabilem.

2 Quod verò ad huiusmodi famulas idem Pelliz. loc. cit. §. quod si hoc, §. seq. affirmare etiam videtur, quatenus tradit in casu, quo secularis fœmina ingressa monasterium animo ibi perpetuò degendi moriatur, spectare ad Confessarium Monialium ei ministrare ultima Sacramenta, & quartam funeralem cum aliis iuribus parochi obvenientibus intuitu sepulturæ, cum monasterio Monialium competat non solum exemptio personalis, sed etiam localis, & fœmina illa secularis illud sibi eligendo in domicilium, effecta sit de ovibus confessarii præfati monasterii. Idemque ait sentire Bordonum à se consultum, idque ratione acquisiti domicilii.

3 At, quidquid sit de administratione Sacramentorum, de qua nos alibi, tenendum est, huiusmodi puellas, & famulas sepeliri debere in Ecclesia Parochiali, in cuius parochia domicilium retinent, si moriantur, non electa sepultura, vel si sepulturam elegerint, deberi eidem Ecclesiæ Parochiali quartam funeralem. Probatur ex iis, quæ docent Doctores, quod non amittatur parochia, dum quis discedit animo revertendi, ut Abb. in cap. de his, de sepult. Jo. And. in cap. is qui, eod. tit. in 6. Spinus in specul. testam. glos 15. n. 41. Molin. de rit. nupt. lib. 2. diff. 11. num. 88. Cened. pract. quest. 30. num. 45. lib. 1. Gratian. discept. forens. c. 76. n. 18. Piasec. in prax. Episc. part. 2. cap. 4. nu. 32. Marecot. lib. 2. var. resolut. cap. 95. num. 3. Lavor. var. lucubr. tit. 2. cap. 17. & 38. Barbof. de paroch. part. 3. cap. 25. num. 26. & Rota in Romana iurium funeralium 4. Julii 1653. coram Zarata, & ex regularibus Henriq. lib. 11. sum. cap. 3. n. 3. Rodriq. quest. regul. 36. art. 3. tom. 3. Mirand. tom. 2. manual. pral. quest. 48. art. 9. concl. 2. Sylvest. v. Canonica portionum. 15. Hieronym. Rodriq. in comp. quest. regul. resolut. 18. num. 12. Hurtad. de Sacram. disput. 5. de matrim. diffic. 6. num. 19. Sanch. lib. 3. de matr. disp. 23. num. 14. Pontius eod. tit. lib. 5. cap. 13. §. 2.

4 Ac desumitur ex d. cap. is, qui de sepult. in 6. ubi

similis omninò casus deciditur. Qui enim aliquando ad villam ruralem se transfert, non debet ibi sepeliri, quia non acquirit ibi Parochiam, cum non accedat animo permanendi, sed debet sepeliri in Parochia Urbis, quam retinet quotiescumque discedit animo revertendi. Nec differre videtur, an quis se transferat ad rus, an ut exerceat professionem scholasticam, an ut alicui famuletur, quia in utroque casu concurrat habitatio in parochia aliena, retento priori domicilio. Puellæ autem, & famulæ huiusmodi non amittunt suam parochiam, quia non transferuntur à propria Parochia, ut illam deferant, ac mutant. Ut proinde etiam servus, quando addictus alicui fundo ob disciplinam percipiendam aliò mittitur, non censetur absens à fundo, & hoc fundo instructo legato, venit etiam servus, quamvis ante mortem testatoris non sit reversus ad fundum, ut statuitur in l. Seia §. Pamphila ff. de fund. instrum. quamdiu enim retinetur domus, præsumitur animus redeundi, & est signum sufficiens retenti domicilii, atque adeò etiam Parochiæ, ut notat Glos. in l. 2. v. constituerint l. de incol. lib. 10. Berol. conf. 11. numero 9. l. 3. Menoch. conf. 3. 29. num. 38. & Rota decis. 473. num. 3. part. 4. recent. & idè si contingat, eas mori in Monasterio, aut in alia Parochia, debent in propria Ecclesia Parochiali sepeliri, nisi alibi habeant sepulturam, vel illam elegerint, quo in casu quarta funeralium eidem Ecclesiæ Parochiali persolvi debet.

Confirmatur primò quoad puellas educandas ex l. 1. §. hæc autem ff. de his, qui deiecerit, ibi: *Tantum autem interest inter habitatorem, & hospitem, quantum interest inter domicilium habentem, & peregrinantem.* Propriè ergo habitator dicitur, qui domicilium assequitur, & consequenter puellæ, quæ ad tempus educationis causa in monasterio sunt hospites, dicuntur peregrinantes, atque adeò non acquirunt Parochiam ratione educationis in monasterio.

Secundò à simili ex statuto Cleri Romani cap. 3. §. 8. decernente scholasticos domicilium in domo patris, seu cognatorum habentes, & studiorum causa in aliquo seminario, vel collegio extra fines Parochiæ ad convivendum commorantes, primum domicilium retinere. Quod est juxta ea, quæ tradit Hostien. in sum. tit. de paroch. §. penult. num. 7. ubi ait, Scholasticos 30. annis habitantes in loco studii, non posse illius Parochi confiteri, & juxta ea, quæ tradunt Abbas, & alii, quos sequitur Menoch. conf. 398. vol. 4. dicentes, Episcopum loci, ubi Scholares causa studii habitant, non esse proprium pastorem quoad Sacramenta voluntaria, nec posse vota Scholasticorum commutare, quia defectu animi perpetuò commorandi non efficiuntur subditi, nisi quoad Sacramenta necessaria, ut confessionis, & communionis. Quare hæc sententia non solum est probabilis ex ipso Pellizzario, sed omninò certa.

Et quoad famulas est casus declaratus in eodem Statuto Cleri Romani d. cap. 3. §. 18. his verbis: *familiares, & famulos Eminentissimorum Cardinalium, seu aliorum Principum, ac Prælatorum, nec non aliorum quorumcumque, qui retinent domicilium in alia Parochia, ad illam Parochiam pertinere statuimus, in qua retinent domicilium, licet apud suos dominos infirmantur, & mori occumbant.* Et convincitur ex 6. l. Seia §. Pamphila ff. de fund. instrum. superiùs relata.

Non obstat, quòd de puellis educandis tradit Pellizzarius. Quia jus sepulturæ acquiritur ministranti sacramenta, quando de jure spectat administratio, non autem quando ex accidenti administrat, ut contingit, quando puellæ educandæ extra propriam Parochiam infirmantur, & ibi moriuntur, recipiendo Sacramenta à confessario Monialium. Quia cum tunc non ministrentur ex officio, sed ad supplendum vicem proprii Parochi, quatenus in loco exempto

exempto nequit illa ministrare, licet possit personis sibi subditis, ibi commorantibus, ut ipse Pellizzarius docet eo loco, non dat administratio jus aliquod ad sepulturam, aut ad quartam funeralem. Neque in hoc casu loquuntur Doctores, quos alibi retuli, sed quando ministrantur ex officio.

9 Minus obstat, quod in casu illo fœminæ secularis idem Pellizzarius adducit. Quia est casus nostro nedum dissimilis, sed contrarius. In eo enim casu constat de animo degendi perpetuò in monasterio, atque adeò eligendi domicilium, præsertim quia nullibi aliud domicilium, & habitationem retinet. Neque potest habere animum figendi alibi domicilium, aut habitationem, aut revertendi ad prius domicilium, seu priorem habitationem, cum perpetuitas monasterii hæc omnia excludat, & domicilium, aut parochiam non possit retineri absque animo revertendi. At in casu nostro hujusmodi famulæ commorantur in monasterio ad tempus determinatum, durante scilicet famulatu. Pro contrahenda autem parochia, præsertim in ordine ad funeralia, requiritur verum domicilium, ut in specie tradit Pontius *de matrim lib. 5. cap. 13. §. 2.* rejiciens opinionem Sanchez, ac proinde retinebunt propriam parochiam juxta sententiam Abb. *in c. In nostran. 11. de sepult. Trivisani decis. 23. lib. 1. & Rotæ dec. 643. n. 2. in novis vo l. 1.*

10 Favetque ratio, quia tales non degunt in monasterio, omninò voluntariè. Nemo enim vellet famulari, sed quantum est de se, habent animum revertendi ad propriam habitationem, quando primò eis licebit. Quod sufficit, ut non dicantur reliquisse proprium domicilium, & habitationem, ut per Bart. *in l. 4. §. Pretor num. 24. ff. de damn. infect. Felin. in cap. quoniam num. 2. de offic. ordin. Socin. sen. conf. 35. post init. lib. 1. & Menoc. conf. 329. num. 36.* Præsertim, quia manent in monasterio, non tanquam in propria habitatione, quia non sunt professæ, sed tanquam in aliena. Unde sunt continuò absentes animo. Quod non videtur sufficere, ne ad inducendam quidem habitationem veram, quia hæc est omninò libera. In monasterio autem hujusmodi famulæ non dicuntur habitare, sed inservire.

11 Eodem modo respondetur ad ea, quæ tradit Samuelius *de sepult.* qui nullo idoneo fundamento innititur, & Doctores, quos pro se adducit, ita corruptè, ac mendosè refert, ut de hac re nunquam loquutos fuisse videantur, ac proinde nullum ex iis pro contraria opinione stabilienda commodum argumenti desumi potest.

12 Denique cum sit casus declaratus in Statuto Cleri Romani, non est amplius in hæc immorandum. Idem quoque tenendum est in casu, quo nullum in aliqua parochia retinerent domicilium, spectare scilicet jus sepulturæ ad parochum illius parochiæ, in qua situm est monasterium. Primò, quia exempti, ut alibi dixi, habent jurisdictionem tantum quoad personas, non autem quoad loca, ut per *text. in cap. per exemptionem de privil. in 6 & notant ibi Gemin. numero 5. Anchar. numero 3. Franch. numero 3. Gulielm. de Monte Lauduno in Clem. pastoralis numero 24. de re judic. & censuit Rota in Aretina, seu Montis Politiani juris visitandi 9. Martii 1596. coram Rubeo, & in Tiraconen. jurisdictionis de Tutela 5. Junii 1593. coram Millino, & in Constantiensi jurisdictionis 18. Maii 1611. coram Ottembergo. Hujusmodi autem puellæ, & famulæ cum sint omninò seculares, non sunt subditæ monasterio, ac proinde in eas nullam jurisdictionem monasterium habet. Ex eo enim, quod sunt in monasterio Monialium, non desinunt esse subditæ parochiæ, in qua monasterium suum est ex dicto Pellizar. *loc. cit. §. & hanc.* Quod autem ad locum, ille est in parochia, licet enim monasteria non sint de parochia, sunt tamen in parochia, quemadmodum*

sunt in diœcesi, licet non sint de diœcesi, per *Cap. cum Episcopus de offic. ord. in 6. & notant ibi Gemin. numero 3. Franch. num. 2. & in cap. 2. §. statuto num. 10. de constitut. in 6. Vitalin. in Clem. frequens num. 127. de excess. Pral. & in Clem. 2. num. 42. de privil. Abb. in cap. Apostolica num. 2. de donat. Anchar. in cap. postulasti num. 45. de for. compet. ac Rota in Volaterana jurisdictionis 14. Januarii 1581. coram Bravo, quæ est decisio 207. part. 2. div. & in Calaguritana jurisdictionis 16. Januarii 1604. coram Ottembergo. Et proinde privilegium exemptionis eximit à subjectione quoad personas subditas monasterio, non autem à situatione ut observant Vitalin. *in Clem. 2. num. 44. de privileg. Franch. in d. cap. 2. §. statuto de constitut. in 6.* Unde talis exemptio non facit territorium distinctum à parochia. Et idè jus funerandi dictas puellas, & famulas, non solum quoad personas, sed etiam quoad locum, spectat ad parochum, in cujus parochia monasterium est situm. Quia, ut constituatur distinctum territorium, requiritur, quod omnis jurisdictionis, quæ Episcopo, vel Parocho competit, abdicetur ab ipsis, & transferatur ad superiorem monasterii, ut tradunt Doctores communiter cum *Glof. in Clem. 1. §. Volumus de for. compet. & Rota decis. 207. in fin. part. 2. div. & in nullius jurisdictionis 19. Martii 1596. coram Bualo, & alibi passim.* Non est autem abdicata parochia jurisdictionis celebrationi matrimoniorum hujusmodi puellarum, & famularum, imò de facto quotiescunque casus evenit, ille interest illorum celebrationi, nec constat, quod ablatum sit ipsi jus illas funerandi, quod illi competit eodem jure, quo ei competit jus celebrandi matrimonia; utrumque enim est jus parochiale. Atque adeò, sicut ei competit jus celebrandi matrimonia ipsarum, ita etiam ei competit jus illas funerandi.*

Restat disquirere, an hujusmodi puellæ, & famulæ sepeliri possint in Ecclesiâ exteriori Monialium, si in ea elegerint sepulturam. Sed quia materiam hanc fusè tractavi *tom. 4. integra consult. 175. eam adire non pigebit.*

CONSULTATIO LXIV.

An Episcopus, qui abest à Civitate sua Cathedrali, & residet in diœcesi, constituere, vel relinquere in illa debeat Vicarium generalem & Tribunal Episcopale?

ET quidem, si attendatur textus *in cap. Cum Episcopus de offic. ordin. in 6.* affirmandum videretur. In illo enim Pontifex ex eo, quod in lege est certum, deducit, & observandum decernit, quod cum Episcopus in rota sua diœcesi habeat jurisdictionem ordinariam, idè proculdubio in quolibet loco ejusdem diœcesis, non exempto per se, vel per alium, potest pro tribunali sedere, causas Ecclesiasticas audire, delinquentes capere, & carceri deputare, & quæ ad suum spectant officium, liberè exercere.

Ex quibus verbis sequitur, quod Episcopus in quocumque loco suæ diœcesis, non exempto, potest tribunal erigere, & jus dicere, *Glof. in d. cap. Cum Episcopus v. lo. o.* ibique *Archid. num. 2. Joan. Andr. nu. 1. Anchar. nu. 1. Butr. nu. 2. Gemin. num. 2. & 13. Franch. num. 1. & Canonistæ communiter,* ac ita, quod etiam in proprio cubiculo possit jus dicere, ut advertunt *Gemin. & Franch. loco alleg.* Nec est necesse, quod Episcopus pronunciet locum à se electum pro juridico, cum sufficiat, quod illum eligat, ut in hoc textu. Debet tamen citatus fieri certus de loco in citatione, aliter in dubio censeretur quis citatus, & teneretur comparere in loco, ubi est solitum judicari, ut in *l. penul. ff. de just. & jur.* Et sententia in alio loco lata esset nulla, ut in *l. si ut proponis C. quomodo & quando Iudex, Gemin. ibid. n. 13. & Franch. n. 1.*

Atque adeò non tenetur constituere, vel relinquere

in Civitate Vicarium generalem, ac Tribunal, cum non teneatur accedere ad iudicandum subditos in loco eorum delicti, quia imperii maiestas vilesceret, ut per Rotam in Calciatē. jurisdictionis *sub init.* coram Remboldo 1624. *dec. 537. par. 4. recent.* Idque, etiam si diœceses sint amplæ. Debent enim diœcesani adire Episcopum jus dicentem in loco soliti domicilii, etiam si distet pluribus dietis, Rota in Viterbiē. & Tuscanē. Vicarii coram Cavalerio *decis. 418. & in d. Calciatē. jurisdictionis, confirmata à S. Congregatione Concilii 7. Septembris 1630. quam refert Barbos. in collect. dec. Apost. collect. 288. n. 9.*

Minimeque obstantibus iis, quæ opponebantur à Capitulis Calciatē. & Tuscanē. dum dicebant, quod iura allata pro Episcopis loquuntur de Episcopis habentibus unam diœcesim, non autem de illis, qui habent duas diœceses æquè principaliter unitas, & quod ab initio, antequam essent unitæ, habebant proprium Vicarium generalem. Nam Rota nulla de iis habita ratione decisiones emisit, quod Vicarius generalis existens in loco soliti domicilii, ac residentie cognoscit causas omnes cujuscumque generis utriusque diœcesis, cum in hoc pro una, & eadem diœcesi habeantur propter juris assistentiam, quam Episcopus habet, & intentionem fundatam jus dicendi, nedum ex jure communi *in d. cap. Cum Episcopus, sed ex Sac. Concilio Trid. sess. 25. de ref. c. 6.*

Quod, si in duabus diœcesibus unitis, & amplis sufficit unus Vicarius generalis, multò magis in una diœcesi parva, vel non magna, ut per Cavaler. *cit. dec. nu. 10.* inquit, quod in Civitate sufficit habere Vicarium particularem.

Et magis, quia sicut, quando Episcopus est sufficiens per se, non tenetur constituere Vicarium, ita nec illum relinquere, quando abest à Civitate, illumque habet in loco solito Tribunalis, & residentie, ut declaravit Sac. Congregatio super Episcopis in Aquilana die 14. Augusti 1643. his verbis: *questi Eminentiſſimi miei Signori hanno risoluto, che ella non sia obligata tener detto Vicario generale nella Città, mentre hà habilità, & può supplire per se stessa.*

Et concessio, prout de jure conceditur *in cit. cap. Cum Episcopus*, quod in qualibet parte suæ diœcesis possit Episcopus per se, vel per alium pro tribunali sedere, &c. habere domicilium in loco solito, & consueto ex Tridentino loco allegato, & locum intelligendum esse de loco domicilii, non autem de domo materiali, ut in d. Calciatē. jurisdictionis, sequitur, quod Episcopus in loco, in quo residet, & in domo sui domicilii, ac residentie, non autem in civitate potest jus dicere, & instituere Vicarium ad sui libitum, cum sit actus facultativus, Cavaler. *in cit. dec. nu. 10.* in illo scilicet loco residentie ac domicilii, ubi habitat cum sua familia & tribunal habet, debet justitiam ministrare, & causas Capitularium omnium cognoscere. Quia cum Episcopus, & Vicarius generalis ad generalitatem causarum totius diœcesis faciant unum tribunal, unumque Consistorium, non possunt separari à loco soliti tribunalis, & domicilii. Et Vicarius tam presente, quam absente Episcopo repræsentat ejus personam in iis, quæ sunt jurisdictionis. Ideoque sicut est permittum Episcopo jus dicere, ita etiam in ejus absentia in eodem loco consueto permittitur Vicario generali, qui in omnibus, & per omnia æquipollet Episcopo, ut per Sac. Concilium Tridentinum *sess. 25. c. 6. de reform. & per eandem decisionem Cavalerii nu. 13. & seqq.*

Ac ita, ut non obstaret, si solitum sit, ab Episcopo constitui Vicarium ad generalitatem causarum unius loci, ipsiusque Civitatis presente Episcopo; adhuc enim non esset generalis, nec faceret unum Consistorium cum Episcopo ita, ut possit appellari ab illo ad Metropolitanum, sed ad ipsum Episcopum, vel ad

Vicarium generalem totius diœcesis, etiam si in literis commissionibus legeretur dictio *generalis*, ut per Gloss. *in Clem. 2. de rescript. in 6. Gloss. in cap. Romana de appellat. in 6. Covar. pract. quest. cap. 4. num. 8. Ber-tach. de Episcop. part. 8. lib. 4. tit. de Vicar. Episcop. numero 8. Marant. de ordin. judic. part. 4. dist. 5. nu. 8. Alex. conf. 12. num. 2. vol. 6. Sbroz. de offic. Vicar. quest. 20. per tot. & quest. 22. & 9. lib. 1. & quest. 62. nu. 7. lib. 2. & 9. 6. num. 15. lib. 3. & Cavaler. in d. Tuscanē. num. 6. & seq. ubi licet Tuscanenses haberent Vicarium generalem absque ulla taxativa, tamen fuit decisum esse particularem, & quod non faciebat unum Consistorium. Locus autem eligendus debet habere condiciones proportionatas Judici, & iudicio. Ideoque debet esse honestus, ut in *l. penult. §. ult. ff. de just. & jur.* nempe talis, ut Episcopus salva maiestate in perii sui, possit iudicium reddere, Gloss. *d. v. loco, Monach. numero 1. Archid. num. 1. Joan. Andr. num. 1. Anchar. num. 5. & Franch. num. 5.* Et propterea necesse est, ut sit locus iudicii reddendi, salvo more majorum, id est non extra territorium sibi commissum, *cap. 1. & 2. 9. quest. 2. Hostien. in sum. de feud. §. apud quem.* Debet item esse commodus litigantibus. Nam si Episcopus habeat amplam diœcesim secundum aliquos, allegatos à Rota, non potest Episcopus cogere subditos ad litigandum in loco remoto, sed vel ipse debet accedere, vel causam delegare, Anchar. *in cap. nonnulli num. 5. de rescript. & in cap. Cum re, de offic. deleg. Butr. in cap. sanè de for. compet. ibique Jo. Andr. Barbat. in princ. & Felin. in cap. ult. nu. 2. de judic.* Et ideò, si vellet causam cognoscere in loco valde remoto à partibus, possent partes petere, ut causa committeretur, & cognosceretur in loco propinquo. Quod si hoc negaretur, possent appellare, ut per Quarantam *in sum. Bullar. v. Archiepiscopi auctoritas nu. 20.**

Verum Rota in d. Calciatē. jurisdictionis ait, quod hæc conclusio communiter reprobatur à Doctoribus, ut per Panorm. *cap. sanè num. 3. de for. compet. & in cap. dilectus num. 4. de rescript.* Rota *decis. 297. num. 4. part. 2. div.* Et restringitur, quando locus valde distat, & causa est modica, Barbat. *in d. cap. nonnulli num. 6. ibique Felin. de rescript. Rota d. dec. 297. num. 8. part. 2. div.* Sed melius dixerunt, id tantum de æquitate procedere Panormit. *in d. cap. dilectus 2. de rescript. Imol. d. cap. sanè de for. comp. & Rota in d. Calciatē. jurisdictionis coram Remboldo.* Additque Barbos. *in d. cap. Cum Episcopus de offic. Ordin. nu. 6. & de offic. Episc. alleg. 80. n. 5.* quod Vicarius Episcopi, cui tribunal, sive judicialis locus est constitutus, non potest extra illum jus dicere partibus, nisi sit in comitatu Episcopi, vel nisi ex rationabili causa se ad alium locum decentem transtulerit.

Non potest tamen Episcopus perpetuò, vel ad longum tempus transferre cathedram de sua Ecclesia principali ad aliam suæ diœcesis, ut per Gemin. *in d. cap. Cum Episcopus num. 13. & per Franch. num. 4.* Neque facere potest, quod cathedra intitularetur in alio loco, quam in illo, in quo instituta fuit, *can. placuit 7. quest. 1.* Ideoque inf. et Franchus, quod non valeat compositio cum Canonicis, ut Episcopus non possit jurisdictionem exercere in Ecclesia cathedrali, vel ibi jus dicere, seu se intermittere in ipsa, quando id fieret ad longum tempus, ut per Doctores *in cap. fundamenta de elect. in 6.*

At nihilominus sit regula; quamvis Episcopus de jure teneatur residere in Cathedrali, ibique tribunal habere, nec possit relicta cathedra residere in diœcesi per textum *in can. placuit 7. quest. 1.* ut firmiter communiter Doctores præcipuè Gemin. *in d. cap. Cum Episcopus de offic. ord. in 6. num. 13. Gambar. de offic. legat. lib. 2. tit. de var. & ordin. num. 168. Ugolin. de offic. Episc. cap. 4. §. 14. num. 2. part. 1. Ciarlin. lib. 1. contr. for. cap. 68. numero 16. Gratian. discept. forens. cap. 655. num. 27. & decis.*

decif. march. 113. in addit. nu. 2. Campanil. in div. r. jur. can. rubr. 11. c. 23. n. 151. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 43. n. 193. & Manzaned. dec. 353. part. 5. rec. num. 6c. licere tamen Episcopo tribunal erigere in quocumque loco suæ diœcesis ad breve tempus ut per Gambar. loc. alleg. nu. 168. Bellenz. in tr. de charit. subsid. qu. 32. nu. 3. Bertachin. de Episc. lib. 4. par. 5. n. 70. & 71. Rota in Placentina dec. 297. par. 2. div. Grat. d. discept. 655. num. 9. & dec. marchia 113. n. 2. in addit. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. S. 2. proœm. n. 35. & Campanil. loc. cit.

12 Ac tenetur Episcopus residere in Ecclesia Cathedrali temporibus præscriptis in S. Concilio Trident. sess. 23. de reform. cap. 1. cujus dispositio est conformis Sacris Canonibus, in quibus præcipitur Episcopis, quod sacerdotali more residere, & assistere debeant in suis Ecclesiis diebus dominicis & solemnibus, ut in cap. Episcopus de consecr. dist. 3. ubi optimè Gloss. & in can. si quis in clero 7. q. 1.

13 Neque obstat, quòd Sac. Concilium ad id hortetur, & moneat, non autem præcipiat Episcopis, quasi quòd id relinquat in eorum facultate; verba enim hortatorio non præceptum, sed consilium important, atque ad eò non inducunt obligationem, cap. quòd præcipitur 14. qu. 1. & 4. d. S. fin. Dec. in c. nam concupiscentiam num. 20 de consuet. Nam respondetur primò, verba hortantia impropriari, quando subjecta materia est de præcepto, ut in hoc casu, per textum in c. Rogo, atque ibi Gloss. 11. quest. 3. & in c. 1. v. hortamur, ubi Glossa exponit, id est præcipimus, de test. & Abb. in c. nam concupiscentiam n. 3. de consuet. Vel certè, ut ait ibi Decius n. 21. verba hortatoria tunc non impropriantur, quia non est inconveniens aliquem hortari ad illud quòd facere tenetur; can. perveni 81. d. & idèd verbum Rogo & verbum hortamur in locis præallegatis propriè intelliguntur, & non inducunt præceptum, sed per alia jura materia præcepti esse dicitur, ut ibi per eum.

14 Deinde respondetur, ejusmodi verba hortatoria in decreto Concilii esse conjuncta cum verbis obligationem importantibus, ut superius dictum est. Undè tantum abest, ut per hanc admonitionem sublata censeatur antiqua obligatio, ut potius ex ea videatur renovata. Nam Concilium hortatur Episcopos, ut resident in cathedrali in illis diebus, in quibus oves refici, & gaudere Pastoris præsentia debent. Quòd perinde est, ac si illos adhortatu fuisset, ut dictis diebus suam impleverent obligationem apud Cathedrali Ecclesiam residendi. Præsertim quia hoc ipsum fecerat ibidem paulò ante his verbis: Sacrosancta Synodus eos, id est Episcopos, admonet, & hortatur, ut divinatorum præceptorum memores, & pascant & regant. En igitur quemadmodum adhortationem à præcepto & obligatione Concilium non sejunct. Quòd & Pius IV. fecit in sua Constitutione incip. De salute gregis, ibi: Episcopos ab Ecclesiis, & diœcesibus suis absentes præcipiendo monemus.

15 Præterea verbum hortamur prolatum à Principe, & ab habente auctoritatem præcipiendi, inducit præceptum, & necessitatem, can. præsentium 7. qu. 1. can. dudum 18. q. 2. d. c. 1. extr. de testam. ubi Gloss. Clem. 1. de test. ubi Card. Imola, & alii. Quòd maximè absque dubio procedit, ubi verba exhortationis sunt adjecta rei, aut dispositioni, quæ ex propria natura necessitatem obtemperandi præferunt, ut scitè Covar. in d. c. 1. de testam. num. 12 ad fin. & redditur manifestum ex illis verbis in Concilio relatis ibi: nullo pacto. Quæ clausula idem importat, quòd nulla ratione, sive nullatenus, & habet vim præcisæ prohibitionis, l. pupillus, ubi Gloss. ff. que in fraud. cred. Barbof. claus. 92. in fin. Unde merito Sac. Congregatio Eminentiss. S. Concilii Tridentini Interpretum ita censuit, ac declaravit his verbis: Posito decreto Concilii Tridentini cap. 1. session. 6. & cap. 1. session. 23. an Episcopi temporibus præscriptis in dict. capit. 1. session. 23. vers. eosdem interim, admonet in Ecclesia sua residere, teneantur, an-

verò satis sit, ut in diœcesi resident.

S. Congregatio &c. articulo hujusmodi accuratè discusso, censuit, Episcopos temporibus, ut supra præscriptis teneantur in Ecclesia Cathedrali residere, nec satis esse, ut in diœcesi resident, ita ut aliter suæ obligationi non satisficiant, nisi Episcopalia munia in sua diœcesi eos alio vocent. Caterum non incidere in pœnas à Sancta Synodo Episcopis non residentibus inflictas, dummodò in diœcesi resident.

Minus obstat, quòd dum Sac. Concilium d. c. 1. sess. 23. de reformat. obligat Episcopos ad residendum in Civitate, vel in diœcesi, videatur cum dicta alternativa dare illis facultatem residendi ubi placuerit, & quòd proinde derogaverit dispositioni Sacrorum Canonum. Nam legum correctio omnino evitanda est, nec inducenda per subauditos intellectus, sed semper lex nova est interpretanda eo modo, quò antiquæ leges, ut remaneant intactæ, prout in hoc casu. Quia dum Episcopus de jure, ac vigore antiquorum Canonum debeat residere in Cathedrali, & possit ad tempus residere in diœcesi; dictio illa vel intelligitur proportionabiliter, ac respectivè, singula singulis referendo, quò nimirum tentantur residere in Cathedrali, vel in diœcesi pro illo tempore, quò de jure in eis permittitur, & sic salva remanet dispositio antiquorum Canonum, quibus non solum Sac. Concilium noluit derogare, quia quando voluit id facit expressè, sed illas in materia residentie expressè innovavit, & confirmavit sess. 6. de reformat. c. 1. nempe can. perveni, & can. placuit 7. qu. 1. ubi Gloss. v. in diœcesi dicit, hoc ad eò verum esse, ut non liceat Episcopo ad diœcesim divertere, nisi ex causa visitationis. Idemque patet ex Concilio Aurelianensi c. 33. relato in can. Episcopus de consecr. dist. 3. Ex quibus firmatur regula nostra, quòd Episcopus tenetur residere in Cathedrali, & non potest diu permanere in diœcesi. Quare per illa verba non est censendum, Sac. Concilium funditus sustulisse antiquam Episcoporum obligationem, ut in simili legitur in cap. Ecclesia vestra 2. ver. neque enim, de elect. cum præsertim ibi inhæreat decreto c. 1. sess. 6. quo innovantur antiqui canones adversus non residentes promulgati, sed tantum moderatum fuisse rigorem Sac. Canonum.

Quare illa verba per dictionem alternativam in sua Ecclesia, vel diœcesi indicant potius ordinem, quàm electionem Gloss. in cap. periculum. v. vel in Parochiali, de sepult. quemadmodum in terminis aliorum decretorum Concilii sæpiùs censuit ejusd. Sac. Congregatio. Et in specie in decreto cap. 16. session. 24. quò jubetur sede vacante eligi Vicarius, qui in jure Canonico sit Doctor, vel aliàs quantum fieri poterit idoneus, censuit dictionem alternativam vel esse ibi ordinis, non electionis juxta doctrinam Geminiani in cap. licet in fin. de sepult. in 6. Idèdque electionem factam de Sacerdote, non doctore, quamvis alioquin idoneo, ommissis doctoribus, esse nullam. Et similiter dum in cap. 3. session. 22. distributiones absentium jubentur applicari fabricæ Ecclesie, vel alteri pio loco, S. Congregatio respondit, alternativam vel non esse electionis, sed ordinis. Idèdque applicationem primo loco faciendam esse fabricæ Ecclesie, si indigeat, sin minus esse arbitrio Ordinarii illas alteri pio loco applicare. Eodem igitur modo, dum Concilium declarat Episcopos obligari ad personalem in Ecclesia, vel diœcesi residentiam, hæc alternativa non est censenda importare electionem ita, ut arbitrium sit Episcopo, hic, vel alibi residere, sed potius ordinem ita, ut primo, & principaliter residendum sit in Cathedrali Ecclesia, idque præsertim tempore Adventus, Quadragesimæ & aliis solemnitatibus, in quibus major, & præcipua est residentie obligatio, ut est textus in can. si quis in Clero 7. quest. 1. deinde verò, id est aliis temporibus, satisfieri possit ejusmodi obligationi, etiam residendo in diœcesi.

Quæ interpretatio videtur primò amplectenda, quia per eam minus receditur à dispositione veterum Conciliorum, & Canonum ad cap. *Cum expediat de elect. in 6. & l. si quando C. de inoffic. testam.* Deinde quia hoc modo cessat absurdum illud, quod alias sequeretur, si Episcopi possent præcepto residentiae satisfacere absque eo, quod unquam Ecclesiam Cathedralē, & sponsam suam inviserent. Denique quia cum præcepto divino mandatum sit omnibus Episcopis, oves suas agnoscere verbique divini prædicatione, sacramentorum administratione, & bonorum operum omnium exemplo pacere, & in cætera munia pastoralia incumbere, ut habetur in d. cap. 1 Concilii Tridentini, non apparet, quomodo hæc omnia impleri possint ab Episcopo, qui ad villas & pagos divertit, nec unquam residet apud Ecclesiam suam Cathedralē, ullaque ibi functiones episcopales exercet, nec præsens agnoscit oves, quarum pars maior, ut plurimum, illic commoratur.

20 Et quod hæc fuerit mens S. Concilii d. sess. 25. de reform. cap. 1. colligitur manifestè. Dum enim declarat, Episcopos excusari ab onere residentiae per tres menses; illos hortatur, ne utantur licentia, & excusatione præfata temporibus in eo præscriptis, in quibus abesse non debent à sua Cathedrali Ecclesia, nisi munia Episcopalia eos aliò vocent in diocesi. Quare aperte supponit, quod, cessante absentia ex dicta licentia, & cessantibus muniis episcopalibus in diocesi peragendis, residere debeant in Cathedrali.

21 Potest itaque Episcopus in qualibet parte diocesis residere modo iam explicato, dummodò non absit à Cathedrali temporibus à S. Concilio Tridentino præscriptis, nec removeat Vicarium, & Tribunal à Civitate, ut declaravit sæpius S. Congregatio super Episcopis, præsertim die 28. Januarii 1603, die 3. Octobris 1611, die 22. Februarii 1647, & die 17. Decembris 1649, nisi quoad Vicarium, & tribunal obstaret legitima consuetudo, aut necessitas. Quibus in casibus non indignantur Canones iuri positivo derogare, cap. *si quando de rescript. & Concil. Trident. c. 5. sess. 13. & c. 5. sess. 21. de reform.*

22 Decisiones verò S. Rotæ in Calciaten, & Tuscanen. loquuntur in terminis S. Concilii Tridentini cap. 6. sess. 25. de reform. scilicet in visitatione Capitulorum exemptorum, de qua re nos alibi copiosè, atque adèd in casu speciali.

CONSULTATIO LXV.

An Commendatarii possint ab iis visitari, quibus in decreto cap. 8. sess. 21. de reform. Concilii Tridentini eorum Ecclesias visitare concessum est?

1 IN hac re advertendum est. Commendatarios ipsos Ordinarii subiecisse videtur Concilium in materia residentiae. Itemque aut de incompatibilitate agitur, aut de cura animarum sacramentali, quam ipsimet Commendatarii exercerent. Extra hos casus Concilium nihil in specie decrevisse, à quo Commendatarii possint visitari, & corrigi. Considerandum autem est cum ea hodie recepta opinione, de qua Fagnanus in cap. in Ecclesiis num. 5. & 22. de capel. monach. Commendatarios perpetuos pro veris titularibus haberi, & de Abbatibus, & Prioribus loquentia, habere etiam locum in hisce Commendatariis, consequens videtur, ut quemadmodum Abbates à suis superioribus Regularibus visitari debent, ita & hi Commendatarii possint.

2 Quod si hoc omninò convenire aut decere videatur, rursus perpendendum nullo modo, nec expresso jure nullaque clara concessione apostolica probati, Commendatarios exemptos esse ab Ordinariis; posse tamen ab Ordinariis judicari ratione rei, contractus, aut delicti, sanxit Constitutio Innoc. IV. quam Concilium innovavit, atque etiam ampliavit in causis mercedum, & miserabilium personarum, etiam si certus Judex à Sede Apostoli-

ca in partibus deputatus esset, & generaliter quoque in aliis causis, si certus delegatus non esset.

3 Quod tamen ad materiam visitationis visum est plerisque non posse Commendatarios nomine Commendæ visitari, neque corrigi, nisi à delegatis Sedis Apostolicæ. Sed quia aliqui Ordinarii hanc facultatem sibi competere credunt, & ob id urgent aliquos Commendatarios, idèd videndum, quibus rationibus Commendatarii ab hac visitatione se tueri possint. Et licet reservati sint fructus in favorem alterius, non est tamen reservata administratio, neque reservata domus Abbatialis, & reservatio fructuum non tollit curam, & administrationem; unde tenentur promoveri, & curam exercere per Gloss. in c. si quis concessa de prob. in 6. Quare cum quæsitum fuisset, an Commendatarii eorum monasteriorum, quæ habent Conventum à suis superioribus Regularibus, ab Ordinariis locorum visitari, & corrigi possint licet Concilium Trident. sess. 24. c. 11. de Commendatariis non meminerit in illa Commemoratione personarum, quæ ab Ordinariis visitari debent, non obstantibus quibuscumque privilegiis eis concessis. Sac. Congregatio censuit, si nullius sint, ad Episcopum nullum jus pertinere, sed ad Sedem Apostolicam. Si inter certam diocesium sint, quoad residentiam subicere Episcopo ordinario loci per c. 2. sess. 6. Trid. Quod verò spectat ad visitationem, & correctionem non posse ratione Commendæ visitari, aut corrigi, nisi à summo Pontifice, aut ab ejus Legato, sed visitator est delegatus, ratione autem delicti, rei, & contractus ad jus commune se remittit, illudque ampliavit, prout Concilium se remittit, ut in c. 14. sess. 7. Quod est notandum, cum Concilium per dictum c. 14. innovaverit c. 6. de privileg. in 6.

4 Porro advertendum, de jure communi Regulares subesse Episcopis locorum lege jurisdictionis tantum. Si autem eorum Ecclesiæ habent populum, eo casu eorum monasteria subsunt Episcopis ratione populicæ etiam quoad legem diocesanam c. 1. de stat. monach. & ibi Glossa & Doctores, & cap. 1. 18. q. 2. per totam. Tamen cum hodie maximis exemptionibus, à Sede Apostolica concessis muniti sint, Concilium c. 8. sess. 21. de res. permittit, ut visitari possint, hac tamen ratione, & eo casu, quo ipsi statuta sua non observarent, & superiores suos subditos in Officio non continerent, & superiores paternè admoniti intra sex menses Regulares sibi subditos non visitaverint, vel correxerint. Non enim satisfacient cum sola visitatione, c. quarto de offic. ordin. ibique Doctores. Quod verò ad correctionem extra visitationem Concilium præscripsit modum in c. 13. sess. 6. & c. 14. sess. 25. demum quoad causas civiles c. 14. sess. 7.

CONSULTATIO LXVI.

An Eunuchi ad Sacros ordines admitti possint? Ubi de mutilatione, ac dispensatione in ipsa paucula. Et quid quoad eorum matrimonia?

1 EUnuchi ad Ordines non admittuntur, nisi morbo causa sit, aut violentia aliena factum. Probatum primò ex can. 1. Concilii Nicæni, qui ita habet: *si quis à medicis propter languorem defectus est, aut à barbaris abscissus, hic in Clero permaneat. Si quis autem se ipsum sanus abscidit, hunc & in Clero constitutum abstinere convenit, & deinceps nullum debere talium promoveri. Sicut autem hoc claret, quod de his, qui hanc rem affectant, aut denique, semetipsos abscindere dictum sit, sic eos, quos aut Domini castraverunt, si inveniuntur aliàs dignissimi, tales ad Clerum suscipit regula, & refertur in c. si quis à medicis dist. 55.*

2 Canon Apostolicus, quem citat Concilium Nicænum, est vigesimus primus, cujus verba præstat audire: *Eunuchus si per insidias hominum factus est, vel si in persecutione ejus sunt amputata virilia, vel si ita natus est, & est dignus, efficiatur Episcopus, & canonic. 22. si quis abscidit*

abscedit semetipsum, idest, si quis amputavit sibi virilia, non fiat Clericus, quia suus homicida est, & Dei conditoris inimicus. Et can. 23. si quis, cum Clericus fuerit, abscederit semetipsum, omnino damnetur, quia suus est homicida. Et can. 24. laicus semetipsum abscedens, annis tribus communionem privetur, quia sua vita insidiator exiit. Itaque genus hoc irregularitatis etiam longè ante Nicænam Synodum sumpsit exordia, eamque stabiliunt Apostolorum Canones 21. & 22.

Nec differt ab huiusmodi mandato Apostolico, quod Deut. 23. num. 1. Non intrabit Eunuchus, inquit, attritis, vel amputatis testiculis in Ecclesiam Domini. Illa in Ecclesia puto, etiam si naturæ vitium, aut hominum iniuria factum fuerit, nihilominus fuisse in lege præscriptum, ne sacerdotio fungerentur. At in nova de voluntaria abscessione agitur, qualem experiri voluit Origenes, qui ab Alexandrino Episcopo Demetrio ea de causa fuit depositus, Euseb. lib. 6. c. 7. & 17.

Canonis Nicæni causam Leontius dedit, qui ut scribunt Athan. in apolog. de fug. sua in fin. Socrates, lib. 2. cap. 21. Theodoret. lib. 2. cap. 24. accusatus inhonestæ aut suspectæ cum muliere conversationis, iussusque ab Antiocheno Præsule Eustathio, ut ab ea consuetudine desisteret, cum obsequi detrectaret, sibi virilia ad amovendam mali suspicionem resecevit, perinde ac si liceret homini se quomodolibet, nullaque urgente morbi vi mutilare, & quasi verò amputata illa parte simul excideretur quidquid fœda libido potest, vel cogitare, vel sensu, vel quovis opere exequi. Qua de re fusè disputat Basilus lib. de ver. & incorrupt. virgin. Leontium igitur duplici titulo, & iure, tum illicitæ reseccationis tum prohibitiæ consuetudinis deposuit Eustathius. At Leontius per novum scelus se Ariani adiunxit, quorum factione sub Constantio ipsam etiam Sedem Antiochenam invasit. Refert quoque Euseb. lib. 6. hist. eccles. Origenem, cum fœminas aliquot theologicis disciplinis & Sacris literis erudiret, vellerque aut malum ipsum, aut mali suspicionem antevertere, sese adhibitis quibusdam medicaminibus fecisse Eunuchum, verba illa Christi aliter, quàm par erat, intelligendo: Sunt eunuchi, qui se ipsos castraverunt propter regnum cælorum. Quapropter Demetrius, Alexandria Episcopus, sacram ordinationem petenti recusavit. At Origenes in Palæstinam commigrans sacros ordines, ipsumque Sacerdotium sumpsit ab Episcopis Cæsariensi, & Ierosolymitano. Undè graves exortæ Demetrii cum ipsis querelæ. Quam pariter refert historiam Epiphan. heres. 58. & Hieronym. descript. Eccles. in Alexandro.

Secundò, quia irregularitatem incurrunt mutilantes membra alteri, vel sibi, aut maiorem partem membri voluntariè, aut culpabiliter eodem modo, sicut occidens ut cap. si Evangelio 55. d. cap. 1. de Cler. pug. in duel. cap. ult. de homic. in 6. Clem. un. eod. tit. & ibi Glof. v. mutilat, Sayr. lib. 6. de censur. cap. 15. num. 5. Molin. ir. 3. disput. 69. numer. 2. Suar. de censur. disput. 44. sect. 2. num. 8. Avil. eod. tract. part. 7. disput. 3. dub. 1. & Diaz in prax. cap. 17. num. 8. Quod procedit etiam in cooperante ad mutilationem, Molin. loco cit. disput. 70. num. 16. Henriq. lib. 4. cap. 8. num. 4. Ac mutilante sibi partem membri sine necessitate, etiam si non sit maior pars membri, ut si ex ira mutiler sibi partem manus, vel digitum, aut partem digiti, aut unum testem, cap. qui partem 55. d. cap. significavit de corp. vit. Molin. d. disput. 70. num. 16. Sayr. loc. alleg. Suar. disput. 51. sect. 2. num. 6. Tolet lib. 1. cap. 63. num. 8. Laym. lib. 3. de homic. cap. 11. num. 3. Nam in hoc casu maior criminis deformitas apparet, quàm si unum aut alterum digitum, aut membri partem alteri quis abscederit. At etiam in permittente se castrari ob quamcumque causam, etiã causa cantus, quidquid dixerit Pasqualig. in suis decis. moral. contra quem invehitur Raynaudus peculiari libello contra Pasqualigum puerorum emasculatorem, excepta tantùm causa necessitatis ob aegritudinem, d. can. si quis abscedit, can. si quis aegritudine

55. d. cap. significavit, cap. ex part. 1. & 2. de corp. Menoch. de arb. cas. 570. num. 14. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 7. num. 14. Laym. leg. cit. cap. 1. num. 2. Tanner. tom. 3. disp. 4. qu. 8. dub. 1. n. 101. & alii.

Cur autem tantoperè castrationem canones detestentur, causæ complures sunt. Primò, quia magno vitæ periculo ea mutilatio peragitur, idèdque tales ut homicidæ sui ipsius habentur. Deinde, quia vigor etiam mentis interit, & malignitas quædam, pusillitasque accedit, ipsa corpora deteriora fiunt. Id, quod in belluis quoque cernimus. Tertio, ne sic quædam tentatio vitatur, neque voluptatum voluntas excinditur. Quarto, erat etiam veritum civilibus legibus, Epiphan. her. 6. Justinus orat. ad Anion. refert adolescentem, ut omni motu carnis irrationabili careret, libellum Felici Augustali præfecto obtulisse, ut medico id facere liceret. Idem peccarunt duo Monachi Ægyptii, quos Theophilus Alexandrinus eiecit, Epiphanius vagante s, undique electos admonuit, & emendavit. Quintò, contumeliosum erat tot virginibus & continentibus, si castitas ferro quærenda Christianis, non de gratia Domini crederetur. Sextò, ministri Cybeles, aliique acuta filice sibi pondera demebant, ut ille loquitur, & crudeli, stolidaque superstitione dæmoni serviebant, alii plumbi, & cicutæ frigore; continentiam brevem mentiebantur. Itaque noluit illis Ecclesia suos similes velle, vel videri, memor, continentiam esse donum Dei, quod servata operis Dei integritate nos auctori suo consecraret.

An autem id procedat, etiam si delictum sit occultum 7. affirmant Glof. in cap. fin. de corp. vit. Sayr. lib. 7. cap. 7. num. 12. Suar. disp. 51. de irregul. sect. 2. num. 7. & 8. Garz. part. 7. c. 12. nu. 5. de benef. Dissentiunt Urgolin. de irreg. cap. 51. n. 7. & cap. 52. n. 5. Hostien. Butr. Cardin. & Abb. in d. cap. fin. & alii multi apud Garz. n. 6. Quorum sententia est magis communis.

Peto hic non omninò extra rem, an debilitans membrum alicui, exempli causa, excæcando oculum, illo tamen integro remanente, aut claudum reddendo non abscedendo crura, efficiatur irregularis? Afferit prima sententia quam sequuntur Abb. in cap. Cum illorum n. 8. de sent. excomm. Sylvest. v. Homicidium 3. quest. 3. Angel. eod. v. 5. n. 5. Tabien. v. Irregularitas 3. num. 26. Maiol. de irreg. lib. 5. cap. 50. nu. 7. Graff. lib. 2. cap. 62. n. 3. & Cardin. in cap. 1. qui Cler. vel vov. Ubi ait, hoc verum, quando debilitatus effectus est irregularis. Ratio autem est Quia paria sunt, non esse, vel esse inutile.

Secunda sententia communis ait, non effici irregularem. Hanc amplectuntur Navar. cap. 27. nu. 233. Molin. tract. 3. disput. 68. Sayr. d. lib. 6. cap. 15. n. 6. Abbas, sibi contrarius, in cap. de diacono n. 9. qui Cler. vel vov. Felin. Calder. Præpos. Villadieg. Aufser. & alii apud Sayr. ibi, & sequitur Bonac. de irreg. quest. 4. pun. 8. n. 11. cum aliis, & communem appellat Ugolin. d. c. 4. §. 6. n. 1. Ratio quia nullo iure id est cautum. Atqui nulla irregularitas statuenda est, præterquam in casibus à iure expressis, cap. is, qui de sent. excomm. in 6.

Tertia sententia, cui adhærendum censeo, distinguit, 10. quod si talis sit debilitatio, ut inde postea necesse sit venire ad truncationem, erit debilitans irregularis. Ita Suar. disput. 44. sess. 2. num. 11. qui sic intelligit Doctores pro secunda sententia.

Dubius verò de mutilatione, an debeat se censere irregularem? Negat Sanchez lib. 1. in decal. cap. 10. num. 49. Sed communis affirmat apud Sayr. lib. 6. cap. 2. num. 16. Reginald. lib. 30. num. 12. Bonac. de irreg. quest. 1. pun. 4. num. 3. & alios. Vide Delbene ir. 3. moral. de consc. dub. dubio. 14. ubi de dubio positivo, & negativo, iuris, & facti.

Dispensare autem super irregularitate ex mutilatione, si casus sit occultus, potest Episcopus, etiam si sit voluntaria mutilatio; si tamen ex delicto sit, vigore Concilii Tridentini sess. 24. cap. 6. Garz. part. 7. cap. 11. num. 29. Si autem sit publica & voluntaria, non potest Episcopus dispensare ad recipiendos ordines, vel beneficium

curatum obtinendum, sicut de homicidio, docent Doctores, & habetur in cap. 1. de Cler. pugn. in duel. Navar. c. 27. num. 20. & Rodriq. quest. regul. 24. num. 10. tom. 1. sed ad minores iam susceptos exercendos, & beneficium simplex obtinendum, potest Episcopus dispensare ex iure communi, ut ex magis recepta Garz. num. 26. & 29. Nisi quando qui seipsum mutilavit, aut sua culpa ab alio mutilatus est, & membrum non est occultum, sed notoria mutilatio, tunc enim solus Papa dispensat, cap. significavit de corp. vit. Covar. in Clem. si furiosus part. 1. num. 7. Molin d. disp. 70. in fin. tr. 3. Tolet. lib. 1. cap. 63. Henriq. lib. 14. cap. 8. num. 4. Si autem sit occultum membrum, seu non patens omnibus, tunc Episcopus dispensare potest, ut ministret in susceptis excepto altaris ministerio, Avil. part. 7. disput. 3. dub. 2. concl. 2. cum Angelo, Sylvestro, Henriquez. ac tenent Tabien. v. corpore vitiatus cum Hostiensis, & Sayrus, d. lib. 6. cap. 7. num. 14.

13 Quod verò ad eorum matrimonia. Si Eunuchus sive spado, sive castratus careat utroque testiculo, quia defecti sibi fuerunt, non potest contrahere matrimonium, arg. l. servus S. & si puerum ff. de leg. Aquil. & per ea, quæ dicit Bart. in l. si is, qui pro emptore ff. de usucap. & ponit Addit. & Abb. in c. quod sedem de frigid. & Malefic.

14 Aut spado non est castratus, & tunc aut non erigit, nec potest emittere semen, & similiter non potest contrahere propter naturale impedimentum, ut notat Abb. in d. cap. quod sedem prope fin. & in cap. consultatione n. 2. eod. tit.

15 Aut potest erigere, & emittere semen, sed non ad generationem, & in hoc casu est controversia inter Doctores, nam D. Thom. in 4. sentent. dist. 34. qu. 1. art. 2. tenet, quod si esset tanta in impotente frigiditas, quod impediret ad generandum solùm, sed non ad coeundum tunc teneret matrimonium, quia hoc est ei in remedium, cum non possit esse naturale perpetuum impedimentum, quam sequitur Bart. Bell. in addit. ad Abb. in rubr. de frigid. & malefic.

16 Et facit cap. laudabilem eodem tit. in 1. parte, ubi videtur sufficere coitus ad validitatem matrimonii. In contrarium facit ratio quam allegat Abb. in d. cap. quod sedem in fin. quia, ex quo non potest generare, potest uxor dicere, ego volo esse mater, & eam sequitur Sylvest. in sum. v. Matrimonium 8. qu. 16. quam dicunt esse communioem opinionem, eamque tenet Goff. in sum. sub num. 5. eod. tit. sed ibidem Navar. tenet, cum, qui sectus sit & utroque teste careat, non posse contrahere. Extat tamen hac in re Breve Sixti V. tenoris sequentis.

Venerabili fratri Episcopo Novariensi, Nostra Sedis Apostolicæ in Regnis Hispaniarum Nuntio.

17 Venerabili fratri salutem &c. cum frequenter in istis Regionibus Eunuchi quidam, & spadones, qui utroque teste careant, & ideo certum, ac manifestum est, eos verum semen emittere non posse, quia in pura carnis tentigine, atque immundis complexibus cum mulieribus se commiscant, & humorem forsan quemdam similem semini, licet ad generationem, & matrimonii causam minimè apium, effundunt, cum mulieribus præsertim hunc ipsum eorum defectum scientibus contrahere præsumunt, idque sibi licere pertinaciter contendunt, & super hoc diverse lites, & controversiæ ad tuum etiam Ecclesiasticum forum deducantur, requisivisti à nobis fraternitas tua, quid de huiusmodi statuendum sit. Nos igitur attendentes, quod secundum canonicas sanctiones, & naturam rationem, qui frigida natura sunt impotentes, iidem minimèque apti ad contrahenda matrimonia reputantur, quodque prædicti Eunuchi, & spadones, quas tamquam uxores habere, tamquam sorores nolunt, quia experientia docet, tam ipsos, dum se potentes ad commodum iactant, quam mulieres, quæ eis nubunt, non ut caste vivant, sed ut carnaliter invicem conjugantur, prava, & libidinosa intentione sub prætextu, & in figura matrimonii turpes huiusmodi com-

mixtiones affectare, quæ cum peccati, & scandali occasione præbeant, & in animarum damnationem tendant, sunt ab Ecclesia Dei prorsus exterminandi; & insuper considerantes, quod ex spadonum huiusmodi, & Eunuchorum conjugis nulla utilitas provenit, sed potius tentationum illecebra. & incendia libidinis oriuntur, eidem fraternitati tuæ committimus per presentes, & mandamus conjugia per dictos, & alios quoscumque Eunuchos, & spadones utroque teste carentes cum quibusvis mulieribus defectum præfatum, sive ignorantibus, sive etiam scientibus, contrahi prohibeas, eosque ad matrimonia quomodocumque contrahenda inhabiles auctoritate nostra declares, & tam locorum Ordinariis, ne huiusmodi conjunctiones de cetero fieri quoquomodo permittant, interdicat, quam eos etiam, qui sic de facto matrimonium contraxerint, separari cures, & matrimonia ipsa sic de facto contracta, nulla, irrita, & invalida esse decernas, eos & qui sic iam contraxerunt, si apparet illos, non ut castè simul, vivant contraxisse, sed actibus carnalibus, & libidinosis operam dare, simulve in uno, & eodem lecto cum prædictis mulieribus dormire convincantur, omnino similiter separari cures. Nos enim ita in præmissis, & non aliter per quoscumque Iudices, & Commissarios quoscumque auctoritate, & dignitate fulgentes sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter iudicandi, & interpretandi facultate in quacumque causa, & instantia iudicari, & diffiniri debere. Et si secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter attentatum forsitan est hætenus, vel attentari in posterum contigerit, irritum, & inane decernimus. Non obstantibus cuiusvis Civitatis, Provincia, aut Regni statutis, legibus municipalibus, aut consuetudinibus, quæ abusus potius, aut corruptela censeantur, etiamsi ab immemorabili tempore observata dicantur, ceterisque contrariis quibuscumque; Datum Romæ apud Sanctum Marcum die 26. Junii 1587. Præposui S. D. N. die 18. Junii 1587.

Iulius Anton. Card. Sanctæ Severinæ anno 3.

His hunc casum subiicio.

CASVS MORALIS de Irregularitate.

Queritur, utrum Eunuchi, qui se ipsos castrare fecerunt, sint irregulares, & dispensatione indigeant ad sacros Ordines suscipiendos?

VT ad hoc planè respondeam operæ pretium iudicavi aliqua prænotare, quibus cognitis, credo, me toti quæstioni abundè satisfacturum.

Præmitto igitur 1. quod in hac materia ubi diligenti discussione rei facta, dubium manet de irregularitate, eo ipso (si excipiat dubium de homicidio formali, contra quod sunt speciales textus) irregularitas nulla est. Et hæc sententia indubitata est, vel omnino, vel saltem communissimè, apud Auctores. Unde P. Coninch. disp. 10. de irregular. dub. 2. num. 21. & seq. loquendo de dubiis tem Juris, quam facti sic asserit. Quando post diligentem inquisitionem manet dubium an in tali facto annexa sit irregularitas, qui id commisit in utroque foro debet iudicari, non esse irregularis. Atque id patet ex cap. is, qui 18. de sent. excomm. in 6. ubi dicitur, pro nullo facto incurri irregularitatem, nisi sit iure expressum. Quibus verbis significatur, id clarè in iure debere contineri: non potest autem dici in iure clarè contineri, quod post diligentem iuris inspectionem non potest certò ex eo colligi, ita [inquit] Suarez, Avila, & alii &c. & id ulterius probat ratio. Quia nullus, [inquit] privandus est libertate quam possidet ab irregularitate, & communiter à quocumque alio, nisi sufficienter constet se eam perdidisse. At non constat sufficienter dum res est dubia [salvo, ut diximus, dubio de homicidio formali] unusquisque liber manet ab irregularitate,

irregularitate, Hucusque ex Coninch. loquendo tam de dubio iuris quam de dubio facti.

Præmitto 2. quæstionem de qua in præsentî, potius versari circa dubium iuris, quam circa dubium facti, licet utrumque nostræ resolutioni favere possit ut ex dicendis patebit. Dubium igitur facti est, quando dubitatur de actione, vel de eius effectu, ut eum dicitur, an aliquis fuerit castratus necne? vel an fuerit castratus culpabiliter, vel inculpabiliter? voluntariè, vel involuntariè? cum necessitate, vel sine illa? id quod in præsentî quæstione videtur non habere locum, non tamen est certum, quia supponitur constare de castratione, & quidem culpabili, qualis debet esse ea, quæ irregularitatem inducit. Iam verò dubium iuris est, cum consideratis, quoad præsens attinet sacris Canonibus, & Constitutionibus Apostolicis, manet dubium, in quo sensu loquantur, & est opinio probabilis, quod inducant, & quod etiam non inducant irregularitatem super aliquam actionem. Et ad hoc genus dubii pertinere, certum est, quæstio superiùs proposita, & à nobis discutienda, ita ut si detur opinio probabilis pro utraq; parte contradictionis, vel saltem pro parte negativa, irregularitas nulla erit.

Leitur negandum non est, quod in casu præsentî sententia affirmans irregularitatem, sit omnibus ferè Doctoribus familiarissima, hoc tamen non tollit, quominus contraria sit etiam probabilis tum auctoritate, tum etiam ratione. Auctoritate quidem, quia eam tenent gravissimi aliqui Doctores, qualis est in primis P. Castropalaus *par. 6. disp. 4. de censuris punct. 14. n. 4.* P. Tamburinus *in decalogum lib. 6. c. 2. §. 3.* Item P. Antonius de Escobar *tom. 6. sua Theologia moralis lib. 53. cap. 20. dub. 44.* & quamvis Diana contrarium sentiat *part. 10. rr. 13. resol. 11.* citatas tamen Castropalaum, & ejus verba referens (in quibus ille reddit rationem suæ sententiæ, & illam non improbabilem, seu quod idem est probabilem approbat) non improbat, quod tantum est quantum ipsam probabilem esse, non posse negare. Tunc sic: sed sententia quæ tenet pro se vel unum Auctorem classicum, qui eam defendat, vel probabilem dicat, est ab extrinseco probabilis; Ergo talis est sententia negans irregularitatem in Eunuchis, qui se causa vocis castrare fecerant: quandoquidem tenet pro se ad minus duos Auctores classicos, & quidem non inferioris notæ, qui eam defendant, nec alii audeant improbabilitatis damnare, licet contrariam esse longe ab extrinseco probabiliorē negari non possit.

Veniendo tamen ad auctoritatem, seu probabilitatem intrinsecam (quæ consistit in fundamentis, seu rationibus, quibus utraque sententia probatur, & maximi momenti, est apud AA. ita ut pluris fiat sententia unius Doctoris meliori ratione nitens, quam centum millium aliorum nitens fundamento debiliore, iudico sententiam negativam irregularitatis in Eunuchis facto tali ex causa vocis, esse longè probabiliorē, quam contraria, quia nititur veriori fundamento, idque ex dicendis patebit.

Et in primis propono fundamentum sententiæ contrariæ irregularitatem affirmantis, quæ nimirum allegat pro se multos Canones in quibus dicit prædictam irregularitatem, vel expressè, vel saltem formaliter, & implicite contineri. Canones autem uti sunt in *cap. Marium dist. 33. & dist. 55. in cap. si quis absciderit, & quærenur sequentibus*, scilicet *cap. Hi qui se, cap. si quis à Medicis cap. Eunuchus, & cap. si quis pro agritudine*, in quibus dicitur, ut si quis sibi absciderit virilia manet irregularis. Atque hoc verificatur de Eunuchis qui causa vocis ipso iuvante, aut permittente, castratus est. Ergo talis est irregularis. Et hæc est tota ratio hujus sententiæ.

Iam verò fundamentum sententiæ oppositæ, quam nos sequimur, negat omnino contineri ullo modo (scilicet nec expressè, nec formaliter & implicite) in ejusmodi textibus, nec in aliis, qui allegari possunt, irregulari-

tatem de qua in præsentî disputatur. Et probat sic, in primis non continetur expressè: Et hoc est manifestum nullus enim Canon reperitur, qui dicat, quod Eunuchus qui factus est talis causa vocis, sit irregularis. Deinde nec continetur formaliter, & implicite; Ergo nullo modo continetur. Probat minor subsumpta, quia prædicti textus ut rectè notat Castropalaus, & approbant Tamburinus, & Escobar, habenturque expressè in eorum glossa loquuntur de eo qui se abscindit, vel ex ira, vel ex motivo castitatis, credens licet falsè talem incisionem sibi, nec tenetur, contra castitatem profuturam, non autem de his qui se abscindunt causa vocis. At qui causa vocis ne quidem implicite continetur formaliter in causa iræ aut motivo castitatis, qua igitur ratione potest dici prædictos textus posse ad causam vocis extendi, cum certum sit, in odiosis, & maxime in his, quæ pertinent ad irregularitatem non valere paritatem de uno casu ad alium specificè in lege non contentum, alioquin lex odiosa non iam restringeretur, sed potius extenderetur. Præterea dicti textus, etiam textus capituli *Eunuchus* loquuntur de eo, qui sibi abscindit virilia, idque etiam citari iam AA. pro se adducunt, & est manifestum: cum tamen casus noster solum procedat de eo, qui solos sibi abscidit testiculos qui sunt sola pars membri virilis. Unde ad ipsum quod prius. Præterea dicti textus loquuntur de his qui sibi abscindunt, non autem de his, qui sibi abscindere faciunt, vel abscindere permittunt. Ergo id ipsum quod prius. Nec obstat, quod qui facit per alium, per se facere videatur, quia licet id valeat quodammodo in foro conscientie in ordine ad imputabilitatem culpæ, & in contractibus, & in favorabilibus, & in aliis, in quibus datur exceptio juris, non tamen est universaliter verum, nec ad alias leges odiosas extendendum, juxta illud quod odia sunt restringenda, maxime ubi causa favet, seu delictum est minus: maior enim crudelitas animi reperitur in sibi partem membri amputante, quam in sibi amputare iuvante, aut permittente, & hoc non tam ex ira sævientem contra se, nec ex errore obrinendi, quod alias obtineri non potest, sed ex amore, seu ob multa bona temporalia, quæ exinde illi perveniunt ad commodè, & cum splendore, attenta ratione sui status, sustentandam vitam, atque etiam ex certa saltem moraliter, & non iam fallibili (atque adeo nec punibili) scientia, quod consequetur finem propter quem consentit in sui castrationem. Adest igitur speciale malum in eo qui se castrat ex ira, aut ex amore castitatis, quod non adest in eo qui se castrat aut potius juvat, seu permittit castrari ex causa vocis retinendæ, proptereaque non est mirum, si leges illud primum irregularitate puniant, non autem hoc secundum. Quinimò cum in odiosis ad pœnam ordinariam infligendam non valeat paritas à minori ad majus delictum non contentum specificè in lege, quam minus valebit à majore ad minus similiter in lege specificè non contentum ut hucusque secundum dicta cum ingenti probabilitate ostensum est.

Adde, quod idque ad quæstionem facti potius quam juris videtur pertinere, juvat tamen non parum ad confirmandam ea, quæ dicta sunt, non est certum quod sit delictum permittere se castrari causa vocis, secluso semper morali periculo vitæ, quod nunc (inquit Raynaudus proximè citandus) in tanta tonsorum peritia vix est timendum. Est enim sententia plurium AA. qui dicunt, quod licita sit talis castratio. Et eam tenent apud prædictum Raynaudum accertimum illius impugnatorem, qui integrum librum, seu tractatum contra eam composuit *tom. 14. lib. seu tract. ult. cap. 5. §. 5. num. 2.* Salonius, Trullench. Tamburinus, Sarrus, & mordicus Pasqualigus, & alii. Vnde saltem ab extrinseco, quidquid sit de merito causæ, non potest negari cum Tannero, & Diana citatis in Tamburino ubi supra, eam esse probabilem. Igitur argumentor sic pro nostra superiore sententia argumento desumpto

in contrariis sensu ex P. Raynaudo, qui loco citato *num.* 5. sic arguit pro irregularitate, & contra id quod talis castratio sit licita. Hi Eunuchi (inquit ille consequentia à se deducta juxta suum modum discurrendi) habentur in Ecclesia pro irregularibus, nec nullum est caput ad quod hæc irregularitas pertinere possit, præter deformationem illicitam. Nam irregularitas illa non est ex corporis vitio, quia aliqui Eunuchi nati, aut per violentiam absque suo assensu facti, cum corpus similiter effectum habeant, essent ipsi quoque irregulares, quod falsum est ut supra (inquit) vidimus ex can. 1. Nicæno, non est item hæc irregularitas ex defectu lenitatis, qui tantum spectat cooperantes executioni iudicii publici erga noxios. Ergo est ex deformitate illicita ut rectè statuit Layman &c. Tunc sic ego è contra, & pro libertate contra irregularitatem. Hi Eunuchi in primis non habentur ab omnibus in Ecclesia pro irregularibus, ut ostensum iam est à nobis superius manifestè. Præterea irregularitas ista per se non provenit ex corporis vitio, nec ex defectu lenitatis. Atqui est probabilis opinio, quod non sit illicita actio, de qua agimus: & in dubio probabilitatis standum est pro reo, quod sit innocens, nullusque Judex potest eum damnare ad pœnam ordinariam, quantumvis contrarium sit probabilis, idque testantur omnes Leges tam civiles, quàm Canonicae. Ergo irregularitas illa non etiam provenit ex delicto, maxime quod sit certo. Ergo nulla est, quia nullum est caput unde desumat.

Propter hæc igitur, & propter superius dicta, iudico, salvo semper meliori &c. sententiam negantem irregularitatem in Eunucho ex causa vocis, non solum esse probabilem, sed etiam attendente ratione seu rationibus intrinsicis, quibus fulcitur, quæque in qualificandis probabilitatibus opinionum maxime attenduntur, esse longè probabiliorem, quàm oppositam, & quod etiam ab extrinseco ex auctoritate DD. qui illam docent, sit non parum probabilis, atque adeo probabilis undique, Præteraque irregularitatem in casu proposito esse nullam atque nulla indigere dispensatione iuxta principia superius stabilita. Nec tædet me, quatenus opus sit, ex abundantia probare, quod modo dixi de maiore probabilitate nostræ sententiæ quàm oppositæ. Etenim illa est sententia probabilior, quæ attentis præcisè rationibus intrinsicis, facilius potest convincere suum intentum quàm convinci. Atqui AA. nostræ sententiæ, ut consideranti hucusque dicta patebit, facilius possunt convincere textus Canonicos non continere expressè, neque etiam formaliter, specificè & implicitè talem irregularitatem, quam possint convinci eam specificè continere. Ergo &c.

Ita sentio Ego Emanuel Sanz Professor Societatis Jesu & olim Theologiæ moralis Lector.

Huic scripto ita respondit præstantis ingenii vir Anonymus.

Responsio ad votum Patris Emanuelis Sanz Societatis Jesu afferentis contra communissimam DD. sententiam Eunuchos, qui se castraverunt causa vocis conservanda non esse irregulares, ac proinde posse sine dispensatione Apostolica ad Ordines promoveri.

Certum est apud omnes, nec ab ullo controversitur, irregularitatem nunquam incurri nisi sit expressa in iure, *cap. Is qui, de sent. excommuni. in 6.* Ideoque in dubio iuris an sit expressa necne non incurritur, tunc etenim non censetur expressa. In casu autem de quo agitur, extra omne dubium reperitur expressa, ac proinde Eunuchi, qui se castraverunt causa vocis conservandæ, sunt irregulares, & isti tales ad Ordines promoveri nequeunt sine dispensatione Apostolica, prout docent communiter omnes DD. antiqui, & moderni tum Canonista, tum Theologi.

Siquidem negari minimè potest, quin contra mutila-

tos, & abscissos sit in iure expressè inducitur irregularitas per diversos Canones, tum in genere ratione mutilationis in quacunque parte corporis, tum in specie ratione abscissionis testiculorum, ut infra demonstrabitur Canones afferendo. Sed huiusmodi Eunuchi sunt mutilati, & abscissi, etsi ipsis non sint amputata totaliter virilia, sed testiculi dumtaxat, integro relicto membro genitali: Mutilatus enim, & abscissus dicitur is, cui aliquod membrum est diminutum, cum mutilatio, & abscissio sit membrorum diminutio, *c. 1. de Cler. pugnanti in duell.* Ergo contra eosdem Eunuchos est in iure expressè inducitur irregularitas tum in genere ratione mutilationis in quacunque parte corporis, tum in specie ratione abscissionis testiculorum.

In genere ratione mutilationis in quacunque parte corporis contra mutilatos expressè irregularitatem inducunt *d. cap. 1. de Cler. pugnanti in duell. cap. final. de homicid. in 6. & Clem. si furiosus eod. tit. ibique Gloss. verb. mutilat.* qui textus, licet videantur loqui potius de eo, qui alterum mutilat, quàm seipsum, tamen non desunt alii, qui expressè loquuntur de seipso mutilantibus, ut est textus in *cap. Qui partem dist. 55. ibi: Qui partem cuiuslibet digiti sibi ipsi volens abscidit, hunc ad Clerum Canones non admittunt, & in cap. Maritum dist. 33. ibi: Seu cum, quis seipsum in quolibet sui corporis membro truncaverit.* Et ratio redditur in eod. *cap. Qui partem,* nempe quia eorum voluntas est indicata, ex quo causa est sibi ferrum iniicere, quæ æquè militat contra Eunuchos & cæteros mutilatos.

In specie ratione abscissionis testiculorum irregularitatem quoque contra abscissos, & Eunuchos expressè decernunt quamplura alia iura relata in *d. dist. 55. per totam, iu decretal. tot. tit. de corpor. vitiat. & alibi, quæquæ originem forsan, habuerunt ex illo Deuter. 23. n. 1. non intrabit Eunuchus attritus, vel amputatis testiculis in Ecclesiam Domini: Ultra quam quod etiam apud gentiles, Eunuchi arcebantur nedum à Sacerdotio, verum etiam ab omni dignitate, & honore, ut ex Seneca de Romanis refert Gonzalez super decretal. in *c. ex parte il 2. n. 4.* Præcipua horum iurium, ne omnia afferamus, sunt Canon Apostolorum 23. in *cap. si quis abscidit d. dist. 55. ibi: Si quis cum Clericus fuerit absciderit seipsum, omnino damnetur, quia est sui homicida; & can. 1. Nicæni Concilii, relatus tum in *c. si quis à medicis ead. dist. 55. ibi: Si quis autem seipsum sanum abscidit, hunc & in Clero constitutum abstinere convenit, & deinceps nullum debere talium promoveri, tum in *c. Ex parte il 1. de Corpor. vitiat. ibi: Sane cum secundum statuta Nicæni Concilii illi ad clericatus Ordinem prohibeantur accedere, etsi etiam in Clero fuerint, cessare debeant qui seipsum sani absciderint, vel affectaverint ut ab aliis abscindantur.* Vbi reflectendum est quod seipsum abscindere, idem importat ac castrare, sive Eunuchum facere ut colligitur ex iisdem iuribus *c. Si quis à Medicis in fin. ibi: Castraverunt, & cap. ex parte pariter in fine ibi: Si Eunuchus factus est.****

Hæc omnia iura cum constituent regulam, ut *ex cap. si quis à Medico dist. 55. in fine, ibi: Tales ad clerum suscipit Regula,* procedunt in quibuslibet abscissis ex quocumque motivo, etiam spirituali conservandæ castitatis, *cap. significavit de corpore vitiat. & multò magis ex temporalis retinendæ vocis, cum omnes contineantur sublata forma verborum eorundem iurium irregularitatem expressè inducentium super facto, sive actione abscissionis præcisè. Quod tamen intelligendum est: Dummodo qui volens *cap. cit. qui partem dist. 55. & Sanus d. cap. ex parte il 1. de corpore vitiat. se abscidat, vel permittat, ut ab aliis abscidatur.* Etenim si involuntariè aut ægritudinis causa quis se abscidat, aut abscindi ab aliis permittat, hic utique ab eadem Regula excipitur, prout expressè excipiuntur, qui secti sunt in cunabulis ante usum rationis, *c. Ex parte il 1. eod. tit. Qui de medicorum consilio propter languorem, c. Ex parte il 2. eod.**

2. eod. tit. & c. si quis à Medicis dist. 55. Qui à Barbaris cap. si quis pro aegritudine : Et qui ita natus, vel per insidias hominum factus est, cap. Eunuchus ead. dist. 55. Et rationem differentiae reddit cap. cit. Qui partem, ead. dist. 55. ibi: In illis enim voluntas est indicata, qua sibi ausa fuit ferrum iniicere, in istis vero casus veniam meruit.

Nec refert, quod in iure non reperiatur expressum quod Eunuchi causa vocis retinendae sint irregulares, quod est principale argumentum P. Emanuelis Sanz. Etenim cum irregularitas, ut supra demonstravimus, sit expressè inducta contra eos, qui se volentes, & sani abscindunt, vel abscindi permittunt ab aliis ex quocumque motivo, & huiusmodi Eunuchi si volentes, & sani abscissi sint, extra omne dubium continentur expressè sub regula: Imò argumentum retorqueri potest: Eunuchi causa vocis non excipiuntur expressi à regula, sicut excipiuntur qui in cunabulis de Medicorum consilio, vel à Barbaris abscissi sunt. Ergo in illa expressè continentur. Quod locum habet etiam in opinione illorum Authorum, qui docent, licitum esse castrari causa vocis; nam hoc haud obstante volunt istos Castratos esse irregulares, Gibalin. tom. I. de rer. human. negociat. c. 4. art. 3. sub n. 13. & 14. Irregularitas etenim inducta est super facto, sive actione abscissionis præcisè modo supra explicato, c. qui partem dist. 55. ibi: Sibi volens abscidit, & c. ex parte il. de corpore vitiat, ibi: Qui seipsum sani absciderint, vel affectaverint, ut ab aliis abscindantur.

Et isti sunt textus, quibus se fundat universa DD Schola, affirmans Eunuchos conservandae vocis causa fore irregulares, ac proinde non posse ad Ordines sine dispensatione Apostolica promoveri, quos si in propriis codicibus inspexisset, & omnes attentè considerasset Pater Emanuel Sanz, utique non se decepisset accipiendo exceptionem pro Regula, nec dixisset, vel saltem tanta cum libertate, quod in illis ullo modo (scilicet nec expressè, nec formaliter implicite) contineatur irregularitas, de qua agitur, & multò minus quod sua sententia negativa sit longè probabilior, ipsumque non tædeat hoc probare. Et quænam quæso irregularitas in dicta reperitur in toto corpore SS. Canonum magis expressè ista Eunuchorum? textus in d. c. Qui partem sic statuit: Qui partem cuiuslibet digiti sibi ipsi volens abscidit, hunc ad Clerum Canones non admittunt, textus in d. c. si quis à Medicis dist. 55. sic loquitur: Si quis autem se sanum abscidit, hunc & in Clero constitutum abstinere convenit, & deinceps nullum debere talium promoveri. Et textus in d. cap. Ex parte il. de corpore vitiat, dicit: Sanè cum secundum statuta Nicani Concilii illi ad clericatus Ordinem prohibeantur accedere, etsi etiam in Clero fuerint, cessare debeant, qui seipsum sani absciderint, vel ab aliis abscindantur. Certè nec expressè nec clarius decerni poterat, cum illos impediatur ad Ordines, quos non habent, ascendere, & in susceptis ministrare quod est totalis effectus irregularitatis.

His firmatis transeamus nunc ad examinandam sententiam negativam P. Emanuelis Sanz, & videamus, an sua sophismata illam reddant probabiliorè affirmativa omnium DD. Vnicum eius fundamentum est dictum Castropalai p. 6. dist. 6 de censuris punct. 12. num. 4. ubi sic loquitur: Quinimò non videtur improbabile te irregularem non fore tamen si testiculos abscindi feceris causa vocis retinenda, quia non fecisti ex indignatione, aut iniusto, vel iniusto timore castitatis amittendae, prout requiritur in d. c. Maritum, c. qui partem, c. si quis absciderit, & aliis superius relatis. Præterea nullus textus hanc irregularitatem indicens loquitur de eo qui sibi testiculos abscidit, sed de eo, qui sibi virilia abscindi fecerit, quod diversum est.

Dictum Castropalai referunt Tamburinus, Sculus, & Escobar lo. is citatis à P. Emanuele Sanz in sua scriptura §. Igitur negandum, necnon F. Antonius à Spiritu Sancto Carm. Excalc. in direct. Confess. tract. 13. di. p. 2. sect. 2. n. 55. & Collegium Salmaticen. Fratrum Discalc.

tom. 2. moral. tract. 10. de censur. c. 9. punct. 6. num. 69. Sed quia isti Authores, licet ei adhæreant, nihil de proprio addunt, pro illo confirmando, non est opus in ipsis immorari. Imò reflectendum, quod nec idem Castropalaus intenderit unquam opinionem constituere probabilem ad exclusionem irregularitatis in favorem huiusmodi Eunuchorum, cum ipse solum perfunctoriè, & incidenter asserat id non videri improbabile, non autem esse probabile, quod est valdè diversum, & alias contrarium sentiat, ut colligitur ex toto puncto 12. cit. præsertim num. 1 & ex Pelliz. tract. 7. c. 5. sect. 2. sub n. 64. ibi: Quod autem docent DD. communiter esse irregularem illum, qui sibi fecit abscindi testiculos ad retinendam vocem, non admittit absolute Castropal. disp. 6. de censur. punct. 12. n. 4. imò ait oppositum non videri improbabile. Quod idem est ac dicere: Admittit quidem licet non absolute. Et Gabalinus loc. cit. probans castrationem causa vocis esse illicitam, ex quo huiusmodi castrati habentur irregulares, subiungit: Et contrarium esse probabile falso dixit Medin, à Castro disp. 6. de censuris punct. 12. n. 4.

Præterea dictum eiusdem Castropalai duplici nititur rationi, ut ex eius verbis iam relatis. Altera quod Eunuchi non faciant se abscindi ex indignatione iusto, vel iniusto timore castitatis amittendae, prout requiritur ex cap. Maritum, & aliis. Altera verò, quod nullus textus loquatur de eo, qui testiculos abscidit, sed de eo, qui sibi virilia abscindi fecerit, quod diversum est. Et binis his rationibus Castropalai P. Emanuel Sanz addit tertiam propriam, nempe quia omnes textus loquuntur de eo, qui se abscidit, nullus verò de eo, qui se ab aliis abscindi permittit. Verum nulla convincit, imò omnes convincuntur, ut mox ostendetur.

Non prima Castropalai, quia quicquid sit an ex d. c. Maritum, aut aliis ad incurrendam irregularitatem, de qua agitur in Eunuchis requiratur, ut se abscindi faciant ex indignatione, aut iusto, vel iniusto timore amittendae castitatis, quod nondum vidimus. Certum est, atque indubitatum hoc minimè requiri ex iuribus per nos supra relatis, præsertim ex c. si quis à Medicis dist. 55. ibi: Si quis autem seipsum sanum abscidit, hunc & in Clero constitutum abstinere convenit, & deinceps nullum debere talium promoveri, & ex c. Ex parte il. de corpore vitiat, ibi: Sane cum secundum statuta Nicani Concilii illi ad clericatus Ordinem prohibeantur accedere, etsi etiam in Clero fuerint, cessare debeant, qui seipsum sani absciderint, vel affectaverint, ut ab aliis abscindantur. Nulla enim in ipso fit mentio indignationis, iusti, vel iniusti timoris amittendae castitatis, ut patet ad oculum, & alias sufficit, ut supra ostensum est pro incurrenda irregularitate, ut quis volens & sanus se abscindat, vel abscindi permittat, d. c. Qui partem dist. 55. & d. c. Ex parte il. de corpore vitiat.

Non convincit secunda ratio eiusdem Castropalai. Etenim licet verum sit, quod aliquis textus loquatur de eo, qui sibi virilia abscidit, aut abscindi permittit, ut ex textus in c. Si quis abscidit d. dist. 55. attamen ferè omnes alii loquuntur simpliciter, indistinctè, & absolute de eo, qui se abscidit, vel abscindi permittit absque ullo addito, ut pariter patet ad oculum ex modò relatis iuribus in c. Si quis à Medicis ead. dist. 55. & in c. Ex parte il. de corpore vitiat. Quæ quidem simplex loquutio absoluta, & indistincta cum resolvatur in generalem iuxta vulgata, utiq; comprehendit quamcumque abscissionem, etiam unius tantum testiculi, sufficientem ad incurrendam irregularitatem ex præmissis §. Hæc omnia iura, maxime attendente Gloss. in c. Præcepta eod. dist. 55. verb. inferiores, ibi: Videbatur quod iste non potest esse Sacerdos, quia nec miles esse posset, nisi haberet ad minus unum testiculum, nec non dispositionem c. Qui partem ead. dist. 55. per quam supra firmatum est, irregulares esse eos, qui quamlibet partem sui corporis abscindunt, vel abscindi permittunt ex ratione textus quia sibi ipsis ferrum iniicere audent.

Nec denique convincit tertia ratio ipsius P. Emanuelis

lis Sanz, nempe quod omnes textus loquantur de eo, qui seipsum abscidit, nullus verò de eo, qui ab aliis abscindi permittit, cum contrarium convincatur ex d. c. *Ex parte il* 1. pluries relato ibi: *Vel affectaverunt, ut ab aliis abscindantur.*

Itaque sententia negativa P. Emanuelis Sanz excludens irregularitatem in Eunuchis causa vocis retinendæ, nulla fulcitur firma ratione, imo contra se habet rationes convincentes, utpotè dispositiones claras SS. Canonum & omnium DD consensus cum nullus præter ipsum, ut benè consideranti patebit illam absolute doceat: Idèdque iam non opinio, sed error censenda est ex eo quod dicit Castropalaus p. 1. de *consc. opinante n. 2.* ubi ad rem sic loquitur: *Primo igitur dicendum est opinionem probabilem eam esse, quæ firma ratione fulcitur, neque contra se habet rationem convincentem, si enim illam habet, iam non opinio, sed error erit.*

Et quatenus eadem sententia P. Emanuelis Sanz aliqualem probabilitatem desumere posset ex dicto Castropalai, aliorumque illud referentium, quod ex præmissis expressè negatur, haud tuta conscientia potest in praxi amplecti, attento Decreto san. mem. Innocentis Papæ XI. die 2. Martii 1679. quo inter alias damnata fuit sequens opinio. 3. *Generatim dum probabilitate sive intrinseca, sive extrinseca quantumvis tenui modo à probabilitatis finibus non exeat, confisi aliquid agimus. semper prudenter agimus.* Sed huiusmodi Eunuchi omninò sunt irregulares pronuntiandi per ea, quæ docet Tambur. *cit. tom. 1. lib. 19. de censur. tract. 4. de irreg. c. 5. n. 33.* ubi rationem reddit, quippè cum eius modica, ac tenuis probabilitas ita vincatur, & opprimatur, ceu parva candela à clarissimo sole tantæ probabilitatis alterius partis, ut nequeat amplius vocari, & esse proximè, & practicè probabilis.

Cæterum si adhuc ipsum P. Emanuele Sanz non tædet probare, quod dixit, nempe quod sua sententia negativa non solum sit probabilis, sed probabilior, imò longè probabilior affirmativa omnium DD. utique duram provinciam assumet, idem enim Castropal. *disp. 2. cit. de consc. opinante. super dubio: An unius Authoris dictum sufficit opinionem probabilem tantum, non autem probabiliorem, & multò minus longè probabiliorem constituere n. 3.* post pauca sic concludit: *Quod si à multis sit res ex professo agitata, & omnes perpenſis rationibus, unum sentiant (prout in casu præſenti) adhuc existimata Jo Sanchez in select. disp. 44. n. 62. posse utrum doctum probabiliter opinari, si videat aliquam rationem, pro sua parte stare ab illis insufficienter solutam (sicut non stat pro parte eiusdem P. Sanz) hoc enim modo opiniones probabiles fuerunt in scholis introductæ.* Verùm, etsi hoc in aliquo casu contingere possit, rarè tamen. Potius enim talis Doctor credere debet se errare, quam aliorum iudicio proponi, timere enim debet, ne lumen, quod sibi esse videtur, tenebræ sint: prudentia enim & humilis petit aliorum iudicio se subicere, & confirmari. Hactenus Anonymus

Euge quicumque es vir optime. Ergo adhuc dubitatur, aut saltem opinio probabilis est, an parendum sit Sacris Canonibus? Pudet eorum numerum proferre solum sufficit legere c. *Ex parte de corp. vitiat.* ubi constituitur regula generalis de non ordinandis iis, qui sani consenserunt suæ castrationi, suntque corpore vitiat. Quoniam verò plerique nesciunt inter se conciliare Theologiam, & Canones, idèd sapè decipiunt, ac decipiuntur, & quoties sive Theologus, sive Canonista mittit falcem in messem alienam, cœventur. Etenim non est causa, sive sit pro conservanda voce, sive pro castitate, ob quam musicus castratus est irregularis, sed ex eo, quod est corpore vitiat. Id. quod locum habet in omnibus, qui ex sua culpa tales sunt ob quamcumque causam, constatque ex stylo secretariæ Brevium Apostolicorum, quæ facit legem, ac dispensat in hac irregularitate cum musicis castratis, qui ordines suscipere cupiunt, tamquam cū corpore vitiat. Quare in hac irregularitate solum dispensare

potest Summus Pontifex secundum opinionem Innoc. *in d. c. Ex parte, & communem sententiam comprobaram ex stylo Curie Romanæ, hoc est ab Ecclesia Catholica.*

Hinc opinio contraria non solum non est probabilis, sed est contra sacros Canones, styllum Secretariæ Apostolicæ, communem sententiam, & saltem temeraria, inducens ad peccatum mortale. Quia castratio, etiam ex causa conservandæ vocis, est mala, saltem quia in genere prohibita. Nec quoniam Summus Pontifex eam tolerat censetur approbata: Nam tolerat etiam lupanaria, neque idcirco ea probat. Legatur Tannerus, Theologus gravissimus, & maioris authoritatis, quàm Authores contrarii, parvi & ignobiles *in 2. 2. disp. 4. q. 8. dub. 5. n. 101.* Bonum namque illud vocis non est tanti momenti, ut ob id castratio, tam per se à natura aliena, sit licita, quando, ne pro salute quidem spirituali, aut pro vitando animæ periculo, id licet ex sacris Canonibus, & tamen salus animæ est causa multò maioris momenti, quàm vox, præterea nihil. Legatur etiam Covar. *in relect. de homic. part. 1. n. 6 Ghilini. in sum. v. Castratio, Glares in sum. censur. v. Eunuchus, & alii quos citat, & sequitur Megala in prompr. tom. 2. eod. v. Eunuchus n. 2.*

Simulacrum Opinonis.

*Quæ mulier titubat? Cui gressus? Opinio; vulgum
Ancipites doceo nec bene ferre pedes.
Aure cares dextra cur? Audio cuncta sinistra.
Dic age, cur vireis orbibus visa vides?
Cerno quidem, sed cerno parum. Cur fucus in ore est?
Quod simulo veri docta referre notas.
Quæ genitrix? Species. Genitor quis? Rumor, & una
Fronte gero matrem filia, mente parem.
Nueris, & nutas baculo circumdata nube;
Nube latet verum, cum rationis eges.
Qui comites circumfistunt? Temerarius error,
Suspicio, Ambiguum, Spes male suada, Metus.
Non ruat in foveas hominum demencia, cæcos
Quos Dea præcipites lumine caesa prærit.*

CONSULTATIO. LXVII.

Canonicatus vocans in Ecclesia titulari per obitum familiaris, est ne conferendus de consensu Cardinalis Patroni, an verò Cardinalis Titularis?

Hanc causam iamdiù latentem iterum excitamus propter Casidicos, etiam prim i nominis, qui interdum in sua palæstra offendunt Nec mirum, sapè enim in causa facili & explicata, intencionis, aut defensionis ratio perplexa, aut lubrica suscipitur, Advocatorum aut errore, aut neglectu, aut incuria.

Ego quidem ratum nunc habeo, quod alias in hac re differui, nempe Canonicatum huiusmodi conferendum esse de consensu Cardinalis Titularis Præter ibi rationes adductas has etiam subiungo ob pervicaciam cuiusdam Advocati theatralis, ut in suo discursu de hac re.

Nam Cardinales de jure in Ecclesiis suorum Titulorum habent jus conferendi Canonicatus, & quæcumque alia beneficia in eis consentientia, *c. his quæ, de maior. & obed.* Vbi Abb. & Felin. *in princ. Germon. de Indult. v. Tam ratione n. 14. & seqq. Gonzal. glos. 13. nu. 20. Kochier. super reg. 1. n. 23. & Rot. decis. 423. nu. 3. p. 2. recent.* cum aliis per Barbof. *de jur. Eccles. c. 4. n. 36.* Vbi quod intelligitur, dum Cardinales tempore vacationis, sint præſentes in Curia.

Et quamvis etiam Cardinales Titulares priventur hoc jure conferendi, dum beneficia vacant apud sedem, tamen collationis loco habent consensum, etiam quod beneficium vacet per obitum facultatis alterius Cardinalis, ut expressè statutum *in reg. 32. hodie 33.* ubi quod, si beneficia vacant apud sedem per obitum familiarium Cardinalium, tunc in illorum provisione super expeditione literarum exigatur consensus illius Cardinalis, si in Romana Curia fuerit præſens, ad quem collatio & dispositio pertinere deberet, & in specie tenet Aneas de Falcon. *de reserv. effect. 17.* ubi quod ita servatur, Sament super

super reg. de impetr. benef. per obit. famil. Cardin. q. 19. n. 1. & plenius Marefcot. var. lib. 2. c. 94. n. 24.

Non obstat, quod Constitutio moderatrix Pauli V. consensum huiusmodi tribuat Cardinali Patrono, excluso Cardinali collatore. Quoniam, si rectè perpendatur, potius faver Cardinali Titulari. Nam, attento, quod Sedes Apostolica ex indultis Cardinalium sæpènumerò impediatur conferre, Pontifex reservat omnia beneficia vacantia apud sedem, etiam ad collationem Cardinalium pertinentia, etiam ratione Cathedralium, non tamen Ecclesiarum, quibus in titulum præfunt, circa quæ dicit non intendere aliquid innovare, salva Cardinalibus facultate præstandi suum consensum, dum beneficia vacant per obitum suorum familiarium in omnibus casibus, in regula expressis. Ulteriusque etiam vult, quod censeantur reservata beneficia dictorum familiarium tam in Curia quam extra Romanam Curiam vacantia per obitum eorundem familiarium.

Ex quibus sequitur, Constitutionem non solum, ut dixi, non nocere Cardinali Titulari, sed coadjuvare ejus collationem, seu consensum, cum Papa expressè excipiat beneficia Ecclesiarum, quibus Cardinales ratione tituli sui Cardinalatus præfunt, ut in illis verbis: non tamen, quæ sunt verba limitativa, & exceptiva præcedentium, l. *Ista tamen*, ff. ad Tribel. plenè Paris. conf. 68. n. 1. & seqq. lib. 1. Greg. decis. 85. n. 9. Rota decis. 75. n. 4. part. 2. recent. ac juris, & facti adversativa in eodem genere, recentis semper eisdem terminis, Paris. d. conf. 78. num. 3. & conf. 17. num. 2. eod. lib. Sed magis clarè, quia dictus Pontifex expressè protestatur, quod non intendit circa dicta beneficia aliquid de novo disponere. Quia ubi verba sunt clara, cessat voluntatis quæstio, l. *Ille, aut ille*, §. *Cum in verbis*, de leg. 3. Surd. conf. 242. num. 9. Rota decis. 21. n. 5. p. 1. recent.

Neque subsistit, quod dicta restrictio, & protestatio Papæ sit apposita primo capiti reservationis, & non secundo, ubi agitur de consensu Cardinalis Patroni in consensu Cardinalis Collatoris, us in vers. *Voluit ulterius*. Quia Constitutio continet unam tantum reservationem beneficiorum vacantium apud Sedem, etiam litigiosorum per obitum familiarium Cardinalium. Verùm quia potuisset dubitari, an Papa reservando beneficia familiarium, decedentium apud Sedem, relaxasset reservationem regulæ tertiæ, hodie quartæ, quando scilicet tales familiares decederent extra Curiam, & fortasse an reservatio facta in casu simplici intelligeretur in casu mixto, quando scilicet beneficia, quorum collatio pertinere deberet ad Cardinalem, vacarent per obitum familiarium alterius Cardinalis, idèd Papa ad tollendum omne dubium subiungit verba: *voluit ulterius, quod eadem beneficia vacantia per obitum familiarium Cardinalium tam apud eandem Sedem, quam extra Romanam Curiam, sanctitati suæ reservata censeantur, etiamsi ad alterius Cardinalis collationem pertinere deberent*; per quæ verba non dicitur, facere novam reservationem, sed mandat, beneficia haberi pro reservatis, inter quæ magna est differentia, ut probat textus in c. 1. in fin. ibi, *sententia efficaci censeatur*, Alberic. in d. 10. *Censeatur*. Et consequenter dum Papa profitetur, se nolle circa beneficia Ecclesiarum titularium aliquid disponere, hoc limitat totam Constitutionem. Quia determinatio plura determinans ea æqualiter determinare debet, l. *nam hoc jure*, ff. de vulg. Surd. conf. 31. n. 5.

Quæ comprobantur etiam tum ex natura dictionis *ulterius*, quæ est inclusiva, & repetitiva omnium præcedentium, Olsch. decis. 52. n. 4. & 15. Surd. conf. 274. n. 16. Tum ex significatione verbi *eadem*, quod est relativum beneficiorum supra expressorum, Bald. conf. 54. n. 2. lib. 3. Menoch. conf. 130. num. 7. sed Papa supra dilpulerat de beneficiis ad collationem Cardinalium, non tamen ratione Ecclesiarum Titularium. Ergo de illis tantum intelligitur, & non de istis. Tum etiam quia Papæ non fuit opus reservandi beneficia familiarium, quia iam reservaverat in prima parte Constitutionis, &

ante §. *Voluit ulterius*. Quod patet, quia post dictam reservationem beneficiorum vacantium apud Sedem, etiam ad collationem Cardinalium &c. addit clausulam, *salva tamen remanente facultate præstandi consensum in provisionibus Apostolicis beneficiorum per obitum familiarium eorundem Cardinalium, etiam apud eandem sedem vacantium*. Quia si Papa huiusmodi beneficia non reservasset, utiq; non nisi ineptè dictum consensum, præservasset, cum exceptio debeat esse de regula l. *quasi*, §. *Denique, de fund. instr. Seraph. dec. 280. n. 7. Rota dec. 274. n. 6. part. 1. recent.*

Minus obstat, quod illa verba Constitutionis, *circa quæ aliquid de novo disponere non intendit*, intelligantur de Indultis & non de beneficiis, ut in voto mox allegando; quia potius verba expressè referuntur ad beneficia. Nam licet Pontifex incipiat ab Indultis, revocando omnia, & quæcumque indulta, tamen addit: *conferendi quæcumque beneficia apud Sedem, etiam litigiosa, & ad dispositionem Cardinalium, non tamen eorum, quibus in titulum, &c.* Et idèd verba *circa quæ &c.* intelliguntur de beneficiis. Quia relatio fit ad proxima, l. *tal. scriptura*, §. *fin. de leg. 1. Surd. conf. 160. num. 74. & conf. 272. num. 68.* Præterè est certum, quoad beneficia vacantia apud Sedem, & adversus dispositionem, cap. 2. de præb. in 6. quod nemo habebat huiusmodi indultum cum illud esset etiam exceptum in amplissimo privilegio per Sixtum IV. Cardinalibus concessio, teste Felino in d. cap. his quæ, n. 1. in fin. ibi: *nisi vacent in Curia, de major. & obed.* Et amplius quæcumque conferendi beneficia per obitum familiarium Cardinalium essent revocata tam per regulam 3. hodie 4. quam per similem Constitutionem, editam à Gregorio XIV. Et idèd dicta verba *circa quæ aliquid de novo disponere non intendit*, sunt referenda ad beneficia, sicut in Ecclesiis titularibus, quorum idem Gregorius fecerat eandem exceptionem, non autem ad Indulta, ne aliàs Constitutio possit redargui de superfluitate, cap. *Si Papa, de privil. in 6.* cum pluribus aliis. Propter quas, & alias dispositiones votum non figit pedes in hac responsione, ut in vers. *Neque etiam facit*. Quamvis etiam totum votum non careat difficultate, cum Penia, tunc Rotæ Decanus ab eo disenserit.

Additur, quod non potest adduci ratio, propter quam Papa magis in una parte Constitutionis excipere voluerit beneficia Ecclesiarum Titularium, quam in altera, cum etiam in parte, quam Adversarii prætendunt, esse partem primam Constitutionis, & in vers. *salva tamen &c.* reservet Cardinalibus facultatem præstandi consensum in vacantibus, etiam per Sedem, ut dixi. Et sic cum utrobique disponat de vacantibus apud Sedem, colligitur, quod non potest dari causa differentie, cur magis voluerit dictam limitationem apponere in una parte Constitutionis, quam in altera, Mart. claus. 23. n. 2. part. 2.

Non obstat, quod Paulus V. auctor dictæ Constitutionis, dictum votum approbaverit. Quia Constitutio fuit potius Gregorii XIV. Paulus autem simpliciter eam innovavit per eadem verba, nihil prorsus addendo, vel minuendo, adeo ut sit in omnibus, & per omnia declaranda juxta sensum, quem habuit Gregorius, illius conditor, Alex. conf. 89. num. 8. lib. 6. Deinde Paulus eam commisit decidendam à tribus Auditoribus Rotæ & idèd voluit scire, quid de jure esset, prout etiam in dubio præsumitur, Alex. conf. 3. n. 3. lib. 5. Ulterius casus noster differt à casu dicti voti, cum ibi Cardinalis Patronus non viveret & sic cum quæstio esset inter Papam, & Cardinalem Collatorem, non videbatur intrare regula 32. hodie 33. quæ loquitur: concurrentibus Cardinalibus Collatore & Cardinali Patrono, ut responderetur ad votum vers. *Nec facit*, ut infra.

Præterè Pontifex expressè declarat, se nolle Cardinalibus præiudicare quoad consensum per eos præstandum, ut ubi: *salva tamen remanente facultate consensus per ipsos Cardinales præstandi, &c. juxta formam regula &c. & in casibus tantum in ipsa regula expressis.*

Quæ

Quæ verba necessariò intelligenda, etiam de consensu præstando vigore regulæ 32. hodie 33. Tum quia venit ad declarationem regulæ præcedentis, & sic non est nova regula sed eadem, & par ipsius regulæ præcedentis, Gemin. *conf. 72. sub. num. 1. in quod consentit votum DD. Lancellotti & Coccini vers. non obstat dictum Sarnensis*, ubi quod regula 30. tunc regula 31. & 32. faciebant tantum unam regulam, quod est verissimum. Tum quia Constitutio non dicit in casu, sed in casibus, & ita comprehendit omnes casus, in quibus ex regula est adhibendus consensus Cardinalium, *cap. pluralis, de reg. jur. Oldrad. conf. 215. num. 8. Mascard. de prob. conc. 838. num. 12.* Et facit regula, quod lex, quæ generaliter loquitur, generaliter est intelligenda.

13 Confirmatur, quia Pontifex movetur ex eo, quod ex Indultis Sedes Apostolica impediatur, solitam benignitatem erga pauperes, & personas sibi gratas exercere, ut in eius verbis proœmialibus, quæ denotant intentionem legislatoris, *l. fin. de heredit. institut. Caputaq. decis. 16. num. 1. part. 2.* Et sic quia impedimentum non proveniebat ex Cardinalibus Patronis, debentibus præstare suum consensum, sed ex habentibus Indultum conferendi, idè his exclusis reservat consensum Cardinalium Patronorum, sed tamen non ratione beneficiorum consistentium in Ecclesiis Titularibus, aliàs nimis præiudicaret Cardinalibus, qui habent fundatam intentionem de iure communi, cui, ut præiudicaretur minus, quàm sit possibile, capienda est interpretatio. Consensus enim quem habet Cardinalis Titularis, est loco collationis ipsi debitæ de iure, consensus verò Cardinalis Patroni est merum privilegium concessum intuitu Cardinalatus; idèdque non est verissimile, quod Pontifex voluerit in huiusmodi Ecclesiis Titularibus Cardinales Patronos privilegio afficere in præiudicium Cardinalium Titularium, quibus magis est debitus dictus consensus, quàm consensus Cardinalibus Patronis, Falcon. *d. effect. 17. Sarnen. cit. 19. n. 1.*

4 Postremò, quicquid statuatur in dicta Constitutione Pauli V. Urbanus VIII. in regula 33. mandat, in concursu Cardinalium adhiberi consensum Cardinalis Ordinarii collatoris, quæ cum sit posterior, censetur derogare dictæ Constitutioni Pauli etiam quod de ea mentionem non faciat, *l. sed posteriores, ff. de leg. Idque, non obstante, quod Rota teneat, Constitutionem Pauli esse perpetuam, ex quo regula emanavit per viam legis generalis. Sarnen. in proœm. reg. qu. 5. in fin. Put. decis. 160. num. 1. lib. 2. in correct. Gonzal. gloss. 6. §. 1. num. 50. & seqq. quod cessabat in causa, in qua fuit datum votum, quia Paulus primò condidit regulam, & deinde dictam Constitutionem. Et si dicatur regulam famulari Indulto, replicatur, Eminentissimos Cardinales Titulares plerumque habere indultum, & sic, licèt conferre non possint, quia fortè Canonicatus vacavit apud Sedem, tamen debent præstare dictum consensum, ut supra probatum est.*

15 Et in omnem eventum, stante duplici reservatione inæquali videlicet una personalis ex capite familiaritatis Cardinalis, & altera reali vacationis apud Sedem, non videtur intrare consensus Cardinalis Patroni, ut in voto Eminentiss. Card. Verospii, & D. Francisci Ubaldi apud Gratianum *discept. 902. num. 12.* & consequenter cessat moderatoria Pauli V. quæ loquitur in concursu Cardinalis Patroni, & quæstio, seu difficultas non est cum Cardinali Patrono, sed cum Sede Apostolica, quo excluso, consensus videtur omninò debitus Cardinali Titulari, Gambar. *de offic. legat. lib. 3. num. 197.* Ubi quod, si Papa concessit Cardinali Legato Indultum conferendi beneficia præterquam ratione familiaritatis Cardinalis, ipse potest conferre beneficia familiarium Cardinalium absentium, quorum consensus non est requirendus.

CONSULTATIO LXVIII.

An Regularis degens extra Claustra, si delinquat, puniri debeat à Nuncio Apostolico, vel ab Episcopo, qui prævenit? Vbi in hanc rem alia multa.

Quod puniri debeat ab Episcopo certi iuris esse non ambigo. Nam dubitari nequit de iurisdictione Episcopi procedendi in omnibus causis criminalibus contra Regulares, degentes extra claustra ex Constitutione 10. Pii IV. §. 5. *tom. 2. Bullar. ex decreto Sac. Concilii Trident. sess. 6. cap. 3. de ref. & ex decretis illius Sac. Congregationis sub anno 1624. quæ habentur post Constitutionem 26. Urbani VIII. §. 4. tom. 4. Bullar. in quibus fuit concessa plena facultas Ordinariis locorum procedendi contra dictos Regulares, degentes extra monasteria tam cum habitu, quàm sine habitu. Quod religiosè observatur, teste Barbosa de possess. Episc. allegat. 105. n. 14. & Genuensi in prax. c. 59. alias 57. num. 2. & 9. ac Ciarlit. *contr. for. c. 50.**

Neque obstat Breve Clementis VIII. datum sub 19. Januarii 1592. Nam, prætermisiss pluribus, quæ dici possent de non comprehensione præsentis casus, responderetur, certissimum esse, in illo non tribui iurisdictionem Nuncio Apostolico per se solùm procedendi contra Regulares fugitivos, & degentes extra eorum monasteria, & sic non dicitur attributam esse privativè quoad Episcopum, sed cumulativè, ut egregiè Roman. *conf. 393. num. 1. & firmant Abbas, cæterique scribentes ad cap. Pastoralis, de offic. ord. Covarr. in cap. Alma mater part. 1. §. 12. num. 3. de sent. excomm. in 6. quos sequitur Rota coram Coccino decis. 316. n. 7. & coram Merlino decis. 152. n. 3. in quibus refertur declaratio S. Congregationis Concilii.*

Quæ conclusio sine dubio procedit, quando iurisdictionis fuit data non ad peritiam alicujus, sed ex moru proprio, Rota apud Gregor. XV. *decis. 4. num. 17. & ibi Addit. lit. B. & quando data fuit in odium Regularium delinquentium, ne eorum delicta remaneant impunita, Surd. conf. 56. num. 30. Menoch. lib. 2. præsumpt. 18. num. 21. quorum utrumque hoc casu comprobatur. Tolliturque omnis difficultas ex dictis decretis S. Congregationis sub anno 1624. & sic multis annis post dictum Breve, in quibus fuit reservata iurisdictionis omnibus Ordinariis procedendi contradictos Regulares.*

Neque alicuius momenti sunt obiecta excitata, quod scilicet dicta decreta loquantur de Apostatis, qualis fortassis non est Regularis degens extra Monasterium cum habitu, & quod in omnem eventum ille esset remittendus ad suum Superiorem ex tenore dictorum decretorum.

Nam quod ad primum responderetur, solum recessum à Regione, etiam si habitum retineat, si animo statum religiosum deserat, & ab obedientia recedat, sufficere, ut quis dicatur propriè Apostata, Abb. *in cap. 1. num. 2. de apost. ibique Soccin. n. 2. Anan. n. 3. Caietan. ad D. Thom. 2. 2. quest. 12. art. 1. ibique Valentia, Angel. in sum. v. Apostasia num. 4. Armil. eod. v. num. 11. Decian. l. crim. lib. 5. cap. 73. num. 21. & 25. Mascard. de prob. lib. 1. concl. 12. num. 1. Menoch. de arbitr. cas. 146. num. 36. cent. 6. Jac. Ant. de Maur. alleg. 13. n. 1. Azor. part. 1. cap. 17. qu. 6. Et ad effectum contrahendi excommunicationem, Rota coram Achil. *decis. 1. tit. de Apostat. quæ sententia receptor est, habenturque expressè in dictis decretis; ibi, sive deserat habitum, sive non, contra Calderinum conf. 1. de apost. Clarum in pr. §. fin. quest. 78. Navar. conf. 10. nu. 6. de apost. Bannes 2. 2. q. 12. art. 1. ibique Pelant. disp. 2. vers. 1. & seq. Tum quia sicut habitus monachum non facit, sed professio regularis, cap. porrectum, & cap. ex parte. & utroque Doctores de Regular. cap. Consuluit, ubi Anchar. n. 1. qui Cler. vel vor. Bald. in l. Interdum, §. Divus quoque ff. de public. aded, ut valeat professio facta sine habitus susceptione, d. cap. porrectum, ubi Doctores passim, & præcipuè Abb. in sum. & nu. 7. Ita retentio habitus tantum non**

non debet facere, quempiam esse in Religione, ut æqualiter fiat dissolutio, & colligatio vinculi, *l. nihil est, de reg. jur. l. ab emptione, C. quando licet, §. Item per acceptatione n. Instit. quib. mod. oblig. toll.* Tum etiam quia habitus non est de substantialibus, sed de accidentalibus monachatus, *Abb. in d. c. porrèctum, num. 5. & Butt. ibid. num. 5.*

6 Et quod ad secundum, id non est de jure Nuncii Apostolici, sed de jure tertii, ac proinde reprobatum à Rota post *1. vol. conf. Farinac. dec. 186. nu. 1* & ex cumulatis per *Addit ad Greg. XV. dec. 415. n. 6.* Ultra quod hæc exceptio remissionis, etiam opponeretur ab ipso superiore regulari, nil relevaret. Quia in eodem decreto S. Congreg. de apost. & eject. est reservata facultas Ordinarii, illi attributa à S. Concilio de *sess. 6. c. 3.* puniendi crimina hujusmodi Regularium, ut ex ejus tenore, nempe: *Rursus statui, ut fugitivi, & apostati, sive habitum regularem deserant, sive non possint, ac debeant ab Episcopo loci, ubi moram trahunt, in carceres conjici, ac Superioribus regularibus consignari secundum regularia instituta puniendi, utque ipsi quoque Superiores teneantur eos perquirere, ad Religionem reducere, atque efficere, ut apprehendantur, salva tamen in omnibus facultate Ordinarii locorum attributa decreto Concilii cap. 3. sess. 6.* Eo igitur ipso, quod Regularis degens extra claustra, sive sit Apostata sive fugitivus, deliquerit, amittit privilegium exemptionis, quia potest ab Episcopo puniri ex Tridentino *sess. 7. c. 7. & 15. & sess. 25. c. 14. de Regul. & sess. 6. c. 3. de ref.* Et quod Episcopus possit ejusmodi Regularem punire secundum ejus Regulam, ait eadem S. Congregatio Concilii in *d. decreta.* Unde fit, quod officium Ordinarii non solum sit cooperari capturæ hujusmodi Regularium, sed etiam in eos animadvertere, ita tamen, ut detur inter ipsum Ordinarium & Superiorem regularem præventio, sicque possint se invicem prævenire ad illos puniendum.

7 Neque verum est, quod in derogatione facta in dicto Brevi Clementis VII. comprehendatur dispositio *Trid. cap. 3. sess. 6.* Nam illa est solum restricta ad privilegia & ordinationes Regularium ibi: *non obstantibus quibuscumque constitutionibus Apostolicis, ac Ordinum monasteriorum, & religiosorum locorum.*

8 Minusque faciunt ad rem Epistola Cardin. Sauli data sub anno 1621. Nuncio Apostolico Neapolitano jussu Summi Pontificis, & Brevi Sixti V. quoniam præterquam quod facultas in ea concessa non est privative quoad Ordinarios, illa expressè loquitur de causis Regularium fabricantium falsas monetas, easque tendentium, & Breve agit de receptione bannitorum; facultati verò concessæ in dicta Epistola fuit demum derogatum per Constitutionem Urbani VI. Leditam ann. 1625. quæ est in Bullatio 75. §. 6. in qua Ordinariis datur facultas procedendi contra Regulares inquisitos de fabricatione, & tentione monetæ privative quoad omnes alios, & cum amplissima derogatione, & Curia Episcopales contra hujusmodi inquisitos semper processerunt, ut testatur *Genuen. loc. cit.*

9 Regulares itaque exempti, qui intra claustra habitant, sed extra claustra notoriè delinquant cum scandalo populi, Episcopo instante, à Superiore ipsorum intra tempus ab Episcopo præfigendum, severe puniendi sunt, & Episcopus ab eodem Superiore de punitione facta certior fieri debet, aliàs Superior à suo Prælato officio privandus, & delinquentes prædicti ab Episcopo puniri poterunt ex *Trid. sess. 25. c. 14. de Regul.* quod procedit etiam in Equitibus Hierosolymitanis, ut censuit S. Congreg. Concilii in *Mediolanensi 13. Aprilis 1581.* & Sanctissimus laudavit 17. Junii ejusdem anni, & ex Clementis VIII. Constitutione 39. suscepti muneris statuitur pœna privationis dignitatum, & officiorum obtentorum latæ sententiæ contra Superiores cujuscumque Ordinis Regularium, supradictum Tridentini decretum non observantes in omnibus, & per omnia; & additur, quod si Su-

perior regularis suum Religiosum, ut supra, delinquentem non punierit, & illum à loco delicti ad alium suæ Religionis locum transmiserit, instante Episcopo loci prædicti intra terminum, ab ipso præfigendum, debeat dictum delinquentem ad locum delicti restituere, & revocare; aliàs idem Superior incurrat pœnam privationis vocis activæ, & passivæ, Papæ reservatam. Et nihilominus crescente contumacia poterit Ordinarius, seu diœcesanus loci, ad quem transmissus est delinquens, sive requisitus ab Ordinario loci delicti, sive aliter informatus, procedere adversus eundem juxta dictum decretum Tridentini, tamquam Sedis Apostolicæ delegatus, eumque severe punire. Quæ omnia non procedunt, quando Regularis delinquit extra claustra sine scandalo, licet delictum probati possit, *Congreg. Concilii in Vincentiliensi.*

Quod Tridentini decretum amplio cum *Piaficio, Nal. do, & Portello apud Dianam 1000. 2. tr. 2. resol. 132.* ut si Religiosus habitans intra claustra extra claustra delinquat, ut supra scandalosè, & notoriè, & in flagranti apprehendatur, potest Ordinarius loci statim illum in carcerem conjicere, & processum formare, etiam antequam Superioris regularis appareat negligentia, & delinquentem deinde cum actis, & informatione ad dictum Superiorem transmittere ex S. Congreg. Concilii in *Mediolanensi.* Et licet contrarium teneat ipse *Diana l. c. cit. cum Villalobo, & Hieronymo Rodriquez, ac Delbene c. 14. dub. 6. n. 1. de immun. nostra tamen sententia est communis, eamque teneat Fuscus de visit. lib. 2. c. 17. n. 11. Genuen. in pr. c. 59. n. 3. Piaficio in prax. p. 2. c. 3. nu. 43. Sperel. dec. 38. n. 13. ubi alii, & Novar. in Lucern. Regul. v. delinquenti; ac Merol. 10. 3. de jurisd. Ep. disp. 6. n. 130. & Barbosa de potest. Episc. alleg. 105. n. 20.* Cetero oratio verò debet fieri in scriptis ex eadem S. Congr. in *Lucana 23. Novembris 1630.* quæ antea 26. Julii 1627. censuerat, esse judicium Archiepiscopi *Mediolanensis, vel alterius Ordinarii cognoscere, an punitio à Superiore regulari inflictæ, fuerit levis, an ne.*

Unde eadem S. Congregatio sub 19. Septembris 1625. cum quæretur à Regularibus primò: *an Episcopus statim habita notitia delicti Regularis, notoriè extra claustrum delinquentis, possit informationem capere, & illam ad Superiorem Regularis mittere, ut nequeat de eodem delicto ignorantiam presumere, respondit, posse.*

Secundò, *an sufficiat, quod Episcopus una vice Superiorem regularem moneat, eique terminum præfigat ad castigandum subditi delictum?* S. Congregatio respondit, satis esse, ut Episcopus semel instet Superiori regulari, eique tempus præfigat ad ejusdem Concilii præscriptum.

Tertiò, *an sufficiat, quod Superior regularis ad Episcopum mittat copiam tantum sententiæ, ut Regulares discant, vel debeat remittere acta omnia super delicto agitata ad effectum, ut Episcopus videre possit, si in hoc adimpleta fuerint verba dicti decreti Tridentini, severe puniatur, nec ne?* S. Congreg. respondit, non sufficere, ut sententiam, aut etiam acta ad Episcopum transmittat, sed opus esse, ut de punitione ipsa, & sententiæ executione Episcopum certiorrem faciat.

Quartò, *An regularis delinquens notoriè in Ecclesia, seu Monasterio sui Ordinis, in quo degit ita, ut populo scandalo sit, dicatur delinquere extra claustra, ut locus sit dispositioni Conc. Trid. c. 14. sess. 25. de regul. Congr. censuit, delinquere extra claustra, si in Ecclesia Monasterii deliquit, nisi clausis portis Ecclesie, & solis regularibus in ea existentibus, fuerit commissum delictum.*

Denique quæsitum fuit, *an dictum decretum Trid. intelligatur etiam, cum delictum commissum fuerit intra Ecclesiam, vel claustra?* S. Congr. respondit, facultatem Episcopo attributam vindicare sibi locum etiam cum Regulares notoriè, & cum scandalo extra claustra intra Ecclesiam delinquerent, non ita, si intra claustra.

Et in *Nauclesi, in qua Episcopus supplicavit pro resolutione infrascriptorum dubiorum,*

Primo. *An superior regularis possit repetere testes seculares pro informatione delicti coram Episcopo jam examinatos, novosque testes vocare, ac illis juramentum de veritate dicenda prestare, pravia citatione infra scriptis pro parte etiam Judicis laici, & sub poena pecuniaria eidem fisco applicanda?*

16 Secundo. *An supposita ut licita repetitione praefata, possit regularis Superior uti alio sui Ordinis socio regulari pro Cancellario in repetitione dictorum testium, & aliorum examine ad processum, quem ipsi vocant ad defensam construendum, vel potius teneatur adhibere Cancellarium Episcopi, aut alium publicum Notarium?*

17 Tertio. *An satisfactum sit dispositioni, ac menti S. Concilii, si Superior regularis non modo Episcopum certiore non faciat de severa punitione Regularis delinquentis, sed depositionibus testium ab eodem Regulari Superiore receptorum una cum sententia declarationis innocentiae delinquentis dumtaxat intra praefixum terminum transmissis, delinquentem ipsum ad locum commissi liberè dimittat?*

18 Quarto. *An sit factus locus dispositioni Concilii de privatione officii Regularis Superioris, & de punitione delinquentis ab Episcopo facienda, quotiescumque iterum citati, iidem coram Episcopo negant, se ita testificasse, sicut scripserat Regularis, vel farentur se falsum deposuisse coram ipso Regulari, ab eo seductos, & minis, ac timore laicorum, delinquentis amentium corruptos, & a quo, quibusve poenis puniendi veniant Regulares seductores, & falsa scribentes praefati, ne illorum delicta remaneant impunita?*

19 Eadem S. Congregatio Concilii die 14. Martii 1648. ad supradicta dubia ita respondit.

20 Ad primum. *Exprimendos esse casus particulares.*

21 Ad secundum. *Superiorem Regularem ad perficiendum processum posse uti opera Cancellarii Regularis juxta praescriptam Constitutionem sui Ordinis, absque tamen fraude, ne delicta remaneant impunita.*

22 Ad tertium. *Superiorem Regularium teneri ad Episcopum mittere nedum sententiam, sed etiam omnia acta, & certiorare in scriptis de punitione, & ipsius sententiae executione.*

23 Ad quartum. *Posse Episcopum procedere, si de fraude constet, ne hujusmodi delicta Regularium remaneant impunita contra dispositionem S. Concilii, & Constitutionem fel. record. Clementis VIII.*

24 At ex eodem Trid. *sess. 6. c. 3. de ref. nemo Regularis extra Monasterium, seu Claustra degens, etiam cum licentia suorum Superiorum quocumque exemptionis privilegio Religionis tutus censetur, quominus, si deliquerit, ab Ordinatio loci, tanquam super hoc à Sede Apostolica delegato, secundum Canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi valeat. Quin etiam si degat extra claustra de licentia Apostolica, ut saepius declaravit S. Congr. ejusdem Concilii, praecipue 20. Novembris 1626.*

25 In quam rem est advertendum, quod hic textus *c. 3. sess. 6.* loquitur de Regulari degente extra claustra, id est vivente, seu habitante, seu commorante extra monasterium, nempe quando non vivit conventualiter sub suo Superiore cum regulari observantia; sufficit tamen, ut dicatur degens intra monasterium, seu claustrum, etiam si vivat in aliqua Grancia, seu membro, seu residentia Monasterii, Barbof. *dict. alleg. 195. num. 14. Ricc. decis. 81. num. 4. part. 4. ex c. Recolentes §. ceterum, de stat. Monach.*

26 Adverto etiam, quod licet in *c. volentes, de privil. in 6.* exempti possint conveniri coram Ordinario loci ratione delicti, vel contractus, vel rei sitae in loco diocesis ejusdem, id tamen procedit de exemptis tantum ratione loci, non autem de Regularibus, qui sunt exempti, etiam ratione personae cum totali exemptione, ut declaravit Paulus V. Constitutione 34. quae incipit *Religiosorum.*

27 Et hoc decretum *c. 3. sess. 6.* loquens de Regularibus, delinquentibus extra sua monasteria, non habet locum, quando delinquant in Ecclesiis Prioratuum militarium, vel aliis simplicibus beneficiis, quibus inserviunt, sed

solum, si dicta beneficia sint curata, possunt visitari personae eis servientes ex *sess. 7. c. 14.*

Fuitque dubitatum in S. Congr. Concilii, utrum exstantes in aliqua domo erectioni Monasterii destinata, comprehendantur in hoc decreto? Et fuit resolutum, quod, licet ibi existant de licentia suorum Superiorum, tamen si non haberent in dicta domo Priorem, sive Guardianum, & non viverent juxta institutum Regulae, comprehenderentur in hoc decreto *c. 3. sess. 6.* & ab Ordinario puniri possunt, die 24. Maii 1588.

Quaeritur etiam fuit, an Equites Hierosolymitani per dioeceses vagantes subdantur virtute hujus decreti Ordinario illius loci, ubi degunt, & licet de jure, & auctoritate hujus textus responderi posset affirmativè, tamen per Bullam B. Pii V. subduntur Magno Magistro. Et ita decrevit S. Congregatio super Episcopos multoties.

Quod verò ad regulares aliorum ordinum approbatorum videtur limitari hic textus per *c. 14. sess. 25. de Regul.* ut procedat, dummodò maneat in claustris, & delinquant extra claustra notoriè, & scandalosè. At *d. c. 3. sess. 6.* quando manent extra claustra, etiam cum licentia suorum Superiorum. Quia tunc Episcopo subduntur virtute dicti *c. 3. sess. 6.* & firmavit Rota *dec. 223. n. 5.* apud Tambur. *de jur. Ab. q. 7. num. 7.* Cujus textus loquitur de Episcopis, & aliis ordinariam jurisdictionem in subditos habentibus, & in dubio appellatione jurisdictionis venit ordinaria, Panvin. *de offic. c. sed. vac. p. 2 q. 10. n. 44. tom. 2.* Et quae necessaria sunt ad jurisdictionem ordinariam, Stafil. *de grat. expet. §. absoute n. 8.* post Specul. *de offic. ord. §. 1.* Nec jurisdictione venit strictè Praelati nomine, nisi is Praelatus jurisdictionem contentiosam, & dignitatem perpetuam habeat, Henric. Boic. *de Synod. Episc. parte 2. num. 5.* Martin. Laud. *de dignit. quast. 13. tom. 5.* Et ubi Concilium remittit aliquid exequendum Ordinarii arbitrio, comprehendit secundum materiam subiectam, etiam inferiores ab Episcopo, & etiam Regulares.

Exemptio verò personalis ex privilegio non prodest Clericis secularibus adversus hanc Apostolicam Ordinariam jurisdictionem, nisi, ut in *sess. 23. c. 11. & c. volentes de privil. in 6.* Et amplia dictum textum *c. 3. sess. 6.* procedere etiam in eum, qui delinquit in sua dioecesi, & in altero loco reperitur, ut remittatur ad suum Episcopum.

Quod si Regularis degat ad tempus extra Monasterium de licentia suorum Superiorum pro suae Religionis servitio observandum est decretum Trid. *sess. 1. c. 14.* Nisi sit de Militibus Hierosolymitanis, quibus ex B. Pii V. Constitutione indultum est, ut eorum Magno Magistro subdantur, etiam si per dioeceses vagando delinquant. Aliàs regulariter non possent vivere extra claustra, sicut nec pilcis extra aquam, ut concinnè ait Specul. *de arbit. §. ult. n. 4.*

At Rectores Parochialium Religionis Hierosolymitanæ habentes habitum, & Crucem, subduntur Ordinario, nisi actu serviant, & intra claustra vivant sub obedientia militum, aut nisi professionem emiserint de qua constare debet ex *c. 11. sess. 24.* & ex reformatione Gregorii XIII. In professis enim non habet locum *d. c. 3. sess. 6.* propter confirmationem privilegiorum. Coadjutores verò, qui delinquant, ingerendo se in administratione absque licentia contra Constitutionem B. Pii V. sunt puniendi ab Ordinario, nec gaudent privilegiis, nisi sint de personis exemptis. Et ita declaravit S. Congregatio Concilii in Caesaraugustana ad d. locum Concilii *sess. 6. c. 3.* cujus decretum comprehendit etiam Regulares militarium Regni Portugalliae, qui de licentia Magni Magistri extra mœnia degunt, quamvis sint exempti, & à Visitatoribus à Magno Magistro deputatis, soleant visitari ex *sess. 7. c. 14.* & ex declaratione ejusdem S. Congregationis in una Portugalliae.

Et cum quaereretur, an Episcopus vigore hujus *c. 3. sess. 6.* possit etiam poenis censurarum punire, & corrigere Equites

Equites Hierosolymitanos, degentes extra claustra in propriis domibus, si tempore Paschali juxta præceptum Ecclesiæ non sumant Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, non obstantibus illorum privilegiis, S. Congregatio Concilii in una N. die 4. Augusti 1654. respondit, posse, tamquam delegatum. Et ex hac responsione declaratur resolutio antiqua in Romanensi 15. Martii 1590. tenoris sequentis. *Archiepiscopo. Si è lungamente discorso in Congregatione sopra il dubbio, che V. S. ha eccitato di quei Cavalieri di Malta, che sono costì nel tempo della Pasqua, e non si confessano, e comunicano, come sono tenui in quel tempo tutti i Christiani, nè meno vogliono mostrare d'haver sodisfatto a tal obligo. E questi miei Signori Illustrissimi, che fanno, che quei Cavalieri sono esenti dall'Ordinario, e che dall'altra parte non è bene tollerare, ch'essi, i quali sono Religiosi, manchino al compimento d'un' obligo così importante, e commune a tutti i fedeli, hanno risoluto, che io scriva a V. S. che non proceda in modo alcuno per questa causa contro detti Cavalieri, ma dii avviso a Nostro Signore di quello, che occorre in simil materia, o in altra di scandalo a' suoi popoli, pigliandone prima lei costì informatione estrajudiciale, e poi aspetti da Sua Beatitudine la risposta di quello, che vorrà, che si faccia.*

35 Dixi, declaratur, ut nimirum non possint Episcopi in hac re procedere auctoritate ordinaria, sed delegata, ut in superiori decreto. Hinc etiam cum quæreretur, an eodem Equites corrigere, & punire possit Episcopus, si eodem tempore Paschali retineant in propriis domibus amicorum amasias, illas post dictum tempus dimittendo, ne dicto tempore Paschalis molestentur à Parochis pro sumenda communione, eadem S. Congregatio Concilii ad dictum c. 3. sess. 6. subdicta die 4. Augusti 1654. respondit, etiam posse tanquam delegatos.

36 Eadem Sac. Congregatio 6. Novembris 1621. censuit, Priorem suorum superiorum jussu in Prioratu suæ Religionis residentem, licet solum & unicum, minimè censeri degere extra claustra, ac proinde non posse ab Episcopo puniri in vim dicti c. 3. sess. 6. Agendum tamen esse cum iisdem Superioribus, ut in eum ad juris præscriptum animadvertant. Quod si non præstiterint, datum iri facultatem Episcopo, illum coercedi, perinde ac si degeret extra claustra.

37 Posse item Episcopum visitare, & corrigere Regulares degentes extra claustra, occasione docendi doctrinam Christianam, declaravit S. Congregatio in una Meliteni apud Novarium, in lucern. v. delinquentes n. 34. qui ibid. v. 7. sess. n. 32. refert, declaratum fuisse ab eadem S. Congregatione in Limana 10. Junii 1591. Jesuitas doctrinam Christianam extra claustra docentes, si habeant in illis locis Superiores, qui curam ipsorum habeant, & apud quos se recipiant juxta Regulæ institutum viventes, non posse corrigi, nec visitari ab Ordinariis locorum.

38 An autem possit Episcopus juxta decretum Trid. d. sess. 25. de Regul. c. 14. procedere per censuras, & punire Regularem extra claustra notoriè, & cum scandalo delinquentem, si à suo Superiore, instante ipso Episcopo, intra tempus præfixum non puniatur? Negant Regulares, nominatim Portel. in addit. ad dub. v. Episcopus n. 5. Hieronym. Rodriq. in comp. qu. reg. resol. 62 num. 7. & apud eum Sanchez, Villalobos, & Miranda. Quod etiam extendunt in casu, quo Regularis exemptus percuteret Clericum secularem extra claustra, & generatim si notoriè legem sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ quid fieri prohibentem extra claustra violaret, quod non possit ab Episcopo denunciari excommunicatus. Delbene cum aliis pluribus, quos allegat cap. 14. de Immunit. dub. 6. num. 14. Quia, inquiunt, in Concilio Tridentino id non exprimitur, & Episcopus non habet jurisdictionem in exemptos.

39 Verùm quoad primum videnda est nostra Consultatio de jurisdictione Episcopi in Regulares quoad processiones, considerando præsertim, quod in suprad. Consultatione Clem. VIII. Episcopus procedit, tamquam Se-

dis Apostolicæ delegatus, & quoad secundum consult. 170. n. 16. & 171. n. 6. tom. 1. quibus in locis contrarium existimus, rationibus, ac Sac. Congregationum decretis adstruimus, reprobata palam Regulatum opinione, etiam à S. Tribunalibus, ac etiam quoad Equites Theutonicos & Hierosolymitanos. Quibus nunc addo declarationem S. Congregationis Concilii in Salernitana Episc. & Regul. ii. Decembris 1626. & in Venusina 9. Novem. 1646. Gavant. in man. v. exempti n. 13. Doctores, quos sequitur Barbof. alleg. 105. num. 73. de offic. Episc. suntque casus expressi in Clem. I. de privil. & in c. Nulli 8. de sent. excom. & nos etiam alibi.

CONSULTATIO LXIX.

An concubitus Judæi cum Christiana, vel Christianæ cum Judæa spectet ad S. Officium privativè?

An dato, quod non spectet privativè ad S. Officium, illius cognitio spectet ad Judicem Ecclesiasticum, vel ad laicum, aut ad utrumque privativè?

Ad primum respondeo, secluso contemptu legis ac Religionis Christianæ, concubitus hujusmodi non spectare privativè ad S. Officium. Quia cum non sit casus ex comprehensus in Constitutione fel. me. Greg. XIII. quæ incipit, *Antiqua Judæorum improbitas*, non possunt Inquisitores in eo procedere, ac proinde ejus cognitio relinquatur Judici suo. Atque ita censuit S. Congregatio S. Officii, nimirum: Judæi habentes commercium carnale cum mulieribus Christianis non puniuntur à S. Officio, sed ab Ordinariis, die 4. Aug. 1610. die 18. Jan. 1617. die 11. Jan. 1623. Quandoque tamen insimul processerunt, ut die 11. Julii 1618. quatenus scilicet adfuerit contemptus fidei, ac Religionis, quo in casu cognitio spectat ad S. Officium eumulativè cum Judice Ecclesiastico, & privativè quoad potestatem secularem ex c. discernimus, de jud. ac c. Ut inquisitionis 18 §. Prohibemus de heret. in 6. vel quatenus adfuerit cohabitatio cum Christiana, ut censuit eadem S. Congregatio anno 1652. & die 15. Septemb. 1670 & docent Doctores, quos sequitur Farinac. q. 8. pract. n. 127. & de heres. q. 18. §. 4. n. 101. & Card. de Lugo tr. de fid. disp. 24.

Ad 2. respondeo consentaneè ad primum, nempe, citra contemptum fidei & Religionis Christianæ, esse locum præventioni. Nam ex magis communi, ac veriori sententia hujusmodi concubitus est peccatum luxuriæ, pertinens ad sacrilegium, quia, ut inquit Lessius de just. & jur. lib. 4. c. 3. dub. 6. nu. 45. est prohibitus in honorem Christianismi ab Ecclesia, & quia, ut ait Menochius de arbit. cas. 270. n. 16. Religionis Christianæ Sacramenta violat, ac tenent Nald. in summ. v. Fornicatio 2. Lopez in instr. par. 1. c. 35. Homobon de casib. refer. par. 2. cas. 4. sint. 5. Conrad. in respons. par. . 9. 174. Floren. de cas. reserv. p. 2. cas. 7. post. §. 1. n. 5. Belloch. de casib. reserv. par. 2. q. 1. nu. 169. Henriquez lib. 2. de poenit. c. 6. nu. 3. in gloss. lit. M. & Sanchez de marr. tom. 2. lib. 7. disp. 5. n. 12. ubi asserit, hunc concubitus habere circumstantiam luxuriæ, mutantem speciem, ac necessariò fatendum accessum fidelis cum infideli adversus impedimentum dirimens matrimonium ob cultus disparitatem. Quia ratio, ob quam Ecclesia hoc matrimonium dirimit, videlicet quia cedit in Religionis dedecus, si fidelis cum infideli copuletur matrimonio, locum habet in copula illicita. Et idèd prohibito matrimonio, censetur specialiter copula illicita prohibita. Adde etiam, esse quoque periculum educationis prolis in infidelitate, & perversionis conjugis fidelis; quæ pericula in coitu fornicationis etiam reperiuntur, ut potè, qui unitatem carnis efficit, & valdè amorem conciliat. Et tandem pœnæ peculiare gravissimæ huic copulæ legibus statuta argumentum non leve inducunt, ut inde illius specialis gravitas colligatur. Sacrilegium autem est mixti fori, atque adèd est locus præventioni. Ita in hac specie

specie censuerunt Calderin. *conf. 2. de Judais*, Bald. *conf. 315. lib. 1.* Jo. de Lignano, Laurent. de presbyt. & Jo. de Fantut. apud eundem Badl. *conf. 316. eod. lib. 1.* Alex. de Nev. *conf. 100. n. 7. & conf. 101. n. 4.* Felin. *in c. Postulasti sub n. 5. de Judais*, ubi etiam Abb. num. etiam 5. Zanchin. de heret. c. 36. ibique Campeg. traditque Paris. *conf. 79. nu. 24. lib. 2.* Otho Nicol. *inter conf. crim. 79. n. 24. & per tot. & conf. 81. per tot. lib. 2.* ac plene Bursat. *conf. 90. num. 1.* Fr. Leo *in thesaur. for. Eccles. p. 4. c. 4. num. 12.* Et est sententia communis, quemadmodum testatur Pegna *in direct. Inquis. comm. 71.* ac pluribus probat Mar. Mot. *in comm. ad c. Regn. Sicil. vol. 2. cap. 68.* Ciarlin. *conr. for. c. 42. num. 50.* quos citat Caren. *part. 2. tit. 14. num. 11.* contra Surdum *conf. 497.*

3 Neque obstat, quod Judæi, cæterique infideles subji-
ciuntur jurisdictioni Judicis laici, ut desumitur ex *l. Ju-
dæi, C. de Judæis*, & ex *d. c. Postulasti eod. tit. & ex c. post
miserabilem de usur.* quorum jurium auctoritate id scri-
bunt gloss. *in Clem. 1. v. Principibus*, ibique Card. n. 3. de
Judæis. Anch. *conf. 15.* Alex. *conf. 7. n. 5. & conf. 99. n. 12. lib.
6.* Abb. *in c. Gaudemus n. 12 de divor.* Socin. *conf. 119. nu.
26. & seq. lib. 4.* ubi testatur de communi, de qua etiam
testantur Clar. *in §. Blasphemia n. 5.* Mart. de *jurisd. p. 2.
c. 13. n. 14. & seq.* & hanc eandem opinionem communi-
ter à Theologis recipi, testantur Almain. *in 4. d. 18. qu. 1.*
Toftat. *1. Reg. c. 8. q. 37.* Primò quia infideles non sunt de
corpore Ecclesiæ, sed de corpore Civitatis, *l. Christianis
C. de pagan. auct. de quæstor. in princ. gloss. in d. c. post mi-
serabilem de usur.* cum aliis per Beccium *conf. 84. nu. 6.*
Idèdque, uti merè laici, sunt de jurisdictione Judicis lai-
ci, *l. Judæi communi jure C. de Judæis, c. si clericus laicum
de for. compet.* Secundò, quia Ecclesia in legibus, quas
fert, uti Ecclesia, non intelligit comprehendere personas
extra suum gremium existentes, *d. cap. Gaudemus, de di-
vor.* ibique gloss. Abb. ac reliqui, & *c. fin. qui fil. sint le-
git. & c. multi 2. q. 1. & l. nos reddentes, C. de sum. Trin. &
c. de infidelibus, de censang. & affin.* traditque gloss. *in c. 1.
de consue. & in Clem. 1. de testib.* ac Doctores communi-
ter apud Ricciul. *de jur. person. lib. 2. c. 3. nu. 1.* ac proinde
sive pœnam irroget, sive aliud præcipiat, non afficit infi-
deles ex præsumpta ejus voluntate.

4 Nam hæc procedunt citra controversiam, ubi agitur
de re, quæ inter Christianos esset merè secularis, veluti
de furto, homicidio, vel simili, non autem ubi negotium,
aut delictum inter Christianos esset merè Ecclesiasti-
cum, vel mixtum, veluti quia est contra fidem Christia-
nam, vel in ejus contemptum, contineret blasphemiam,
vel sacrilegium, ut per Felin. *in d. cap. Postulasti sub num.
5. de Judæis*, & Add. ad Guidopap. *decis. 63.* ac alios pro
nostra sententia citatos. Et probatur iisdem juribus, qui-
bus astruitur opinio asserentium, quod in omnibus ca-
sibus infideles subjiçiantur Judici laico. Et primò id
probat *text. in d. c. post miserabilem*, ibi: *Judæos ad re-
mittendas Christianis usuras per principes & potestates
compelli præcipimus, verbum enim præcipimus, importat
necessitatem, Doctores in rubr. C. de mand. Princip. &
denotat jurisdictionem, c. in his §. secundum de verb. si-
gnif. c. quod præcipitur 14. qu. 2. c. 1. de offic. deleg.* Secundò
hoc idem probatur ex *d. Clem. unic. §. Cum autem, de
Jud.* ubi Concilium Viennense injungit, Principibus se-
cularibus, ne permittant, ut in Terris eorum fiat invo-
catio, & professio nominis Machomethi. Tertid *d. cap.
postulasti, eod. tit. de Jud.* ubi etiam in crimine misto po-
test Judex laicus compelli ad procedendum contra Ju-
dæum.

5 Ex quibus patet primò, quod Pontifex *in d. Constituti-
ones: Antiqua Judæorum improbitas*, tribuendo facultate
Inquisitoribus procedendi, utitur jure suo. Nam
Ecclesia, uti Ecclesia, in criminibus merè Ecclesiasticis,
& mixtis habet quidam potestatem procedendi, etiam
contra infideles, non solum indirectè, sed etiam directè.
At quia non agnoscit eos, uti proprias creaturas, sed tan-
quam homines de populo, quos, veluti vera Religione

carentes, oportet manu militari compesci, idèd illorum
cohibitionem demandare consuevit Principibus, & Ju-
dicibus laicis. Quod probat Abb. *in d. c. Gaudemus sub
n. 12.* quem sequitur Franc. Aret. *conf. 57.* & ante eos Au-
gust. de Ancon. *de potest. Eccles. q. 24. n. 4.* Secundò quod
in d. l. Judæos C. de Judæis, dum procedunt in crimine
respiciente fidei contemptum, procedunt, uti S. Consti-
tutionum imitatores, & executores, *ut in l. 1. & 2. & 3. &
5. C. de Sum. Trin. & fid. carb.*

Porò quædam crimina idèd dicuntur mixti fori, quia
non solum fini politico, ac temporali, sed etiam fini su-
pernaturali Ecclesiasticæ Reipublicæ specialiter reprimuntur,
ut proinde utroque jure Canonico, & civili prohibeantur,
& sic ad utrumque forum tam Ecclesiasti-
cum, quàm laicalem spectant, ita sanè, ut detur in ipsius
locus præventioni. Sic ex communi sententia Farinac.
q. 8. n. 128. & Bobadil. *polit. lib. 2. c. 17.* Concubitus autem
Judæi cum Christiana prohibetur tum à jure canonico
*in c. reos §. qui coierit, rest. Phines 23 qu. 5. & c. Nos §. his
ita 2. q. 7.* qui textus saltem pœnam extraordinariam Ju-
dicis arbitrio infligunt ex Alexandro, & aliis, quos refert,
ac sequitur Menoch. *d. cas. 290 nu. 8. & seqq.* tum à jure
civilis *in l. nequis Christianam, C. de Jud. & cælic.*

CONSULTATIO LXX.

*Orta controversia super solutione quarta funeralis
inter Parochos, & Moniales Monasterii Ordinis S.
Clara, A postolica auctoritate post Concilium Tridenti-
num erecti, sub reginè, e fratrum Reformatorem S. Fran-
cisci, queratur, an dicta quarta sit à dicto Monasterio sol-
venda?*

R Espondeo, non esse solvendam, nisi adfit legitima
consuetudo in contrarium. Ita pluries declaravit
S. Congregatio Concilii præcipuè in Albinganensi die
16. Martii 1652. *ad c. 13 Jess. de ref.*

Siquidem, quamvis de jure communi dicta quarta
spectet ad Episcopum, aut Parochum, *ut in Clem. Dudum
§. Verum de sepult.* statibus tamen amplissimis privile-
giis, Religioni Franciscanæ concessis in quibus expressè
fratres S. Francisci eximuntur à solutione cujuscum-
que quartæ funeralis illa nullatenus debetur, *ut in Con-
stit. 4. Clementis IV. Constit. 6. Sixti IV. Bullar. par. 1.
Constit. 11. B. Pii V. Bullar. p. 2.* nec non *in Constit. 11.
Julii Secundi cum expressa derogatione dictæ Clemen-
Dudum.* Secundum quas fuit ita pro fratribus prædi-
ctis pluries in Rota resolutum, & præcipuè in Licien-
si quarta funeralis 25. Januarii 1618. coram Coccino, &
27. Junii 1642. coram Royas. Certique juris est, per pri-
vilegium Papæ, Religionem posse eximi ab omni so-
lutione quartæ funeralis, *cap. privilegia 3. d. c. officii, de
testam.*

Quæ quidem privilegia, cum sint munita clausula sub-
lata, & decreto irritantè, nequeunt aliam interpretatio-
nem accipere, aut per extrinsecos, & extraneos intelle-
ctus in diversam intelligentiam trahi, cum clausula præ-
dicta claudant, nedum os parti, verum etiam ligent ma-
nus Judicis aliter interpretandi, aut judicandi, *Put. decis.
48. n. 6. p. 1. Caputaq. dec. 134. n. 9 p. 3. Rot. dec. 77 n. 9. p. 5.
rec. cum vulgò aliis.*

Illam autem suffragari etiam monialibus, nullo modo
dubitari potest. Quia, ultra quod omnia privilegia Re-
gularibus concessa eisdem monialibus communicantur,
verba generalia Regulares, & Religio, per quæ loquun-
tur præfata Constitutiones, æquè conveniunt etiam
Monialibus sub eadem Regula viventibus, & in eadem
Religione existentibus. Atque in his terminis etiam Mo-
nialibus competere exemptionem prædictam, expressè
*d. Constitutio B. Pii V. disposuit in §. Quartam autem fu-
neralem, ibi: vel aliis fratribus, vel monialibus relicta.*

Neque obstat videtur Concilium Tridentinum *sess.
25. cap. 13. de refor.* quia loquitur de monasteriis, & locis
fundatio

fundatis quadraginta annos ante Concilium, & à quibus ante tempus prædictum quarta funeralis Episcopo, vel Parocho solvi consueverat. Atque idem non applicatur huic casui cum monasterium, de quo agitur, fuerit fundatum longè post Concilium, nec probetur ex aduerso de hoc tempore consuetudo solvendi, aut exigendi quartam prædictam. Imò neque in fortioribus terminis, etiam probata suffragaretur ex sententia Rotæ. Quia cum privilegia prædicta toto Ordini fuerint concessa, solutiones contra illa factæ non possunt inferre præiudicium monasterio prædicto, ac monialibus posterioribus, ut in specie firmatum fuit in dict. Licienfi coram Royas. §. *In omnem casum.*

Tolliturque omnis difficultas ex declarationibus ejusdem Sac. Congregationis Concilii, in quibus etiam pro fratribus S. Francisci semper fuit declaratum *in d. cap. 13. sess. 25. de res. non comprehendi monasteria ædificata à quadraginta annis citra Concilium, & quæ in dies ædificantur; præsupposito tamen, quod sint ejus Religionis, cui à Sede Apostolica indultum sit, non solvendi dictam quartam funeralem.* Ita in Hieracensi, Tricaricensi, Tarracoenfi, nempe in monasteriis citra quadraginta annos, aut quæ vallata sunt privilegio Apostolico, hoc decretum locum non habet quoad solutionem quartæ. Et in Tarracinenfi, non Regularibus, qui sunt in quasi possessione non solvendi quartam, sed Episcopo, aut Parocho incumbit onus probandi ante quadraginta annos solvi solitam ab eorum monasteriis. Et pro Patribus observantibus Messinensibus 9 Decemb. 1607. S. Congregatio Episc. & Regul. generaliter declaravit, quod sunt exempti à quarta omnes Conventus erecti à quadraginta annis citra illarum Religionum, quæ indultum habent à Sede Apostolica non solvendi quartam funeralem. Et Paulus V. *Const. 4. pro Carmelitis Excalceatis, & pro omnibus Monialibus, non tamen Tertiariis, declaravit eadem S. Congregatio in Tarentina 30. Julii 1630. licet in erectione monasterii fuerint reservata jura Parochialis Ecclesiæ, Sac. Congregatio Concilii in Alysna lib. 62. fol. 100. Archivi.*

CONSULTATIO LXXI.

An & quatenus sit locus partitioni Episcopatum?

Inextravaq. Salvator de præb. tria requiruntur, ut sit locus dismembrationi. Primum est amplitudo diocesis, à qua partitio facienda est. Secundum est qualitas loci, in quo facienda est erectio, ut nimirum talis sit, quod in eo decenter Cathedra collocetur. Tertium utriusque Ecclesiæ congrua provisio, ut scilicet antiqua Ecclesia non remaneat redditibus & populo destituta, & ut novæ redditibus, ac populo provideatur, ejusque rationibus prospiciatur ne in utraque dignitas episcopalis vilescat.

2 Verùm Summi Pontifices pro sua pietate, ac prudentia numquam consueverunt hujusmodi partitiones, & novas Cathedralium erectiones facere absque justa, & rationabili causa, ut testantur Mandol. *de signat. grat. v. Erectiones, v. Erectio non solet concedi, Lotter. de re benef. lib. 1. q. 11. n. 19. Solorzan. de jur. Indiar. lib. 3. c. 5. nu. 16. & 17. Michanl. Ant. Francef. de Eccl. Cathedr. c. 6. n. 45. & c. 10. n. 6. & 84. ac alii.* Undè quotiescumque alio modo necessitatibus diocesanorum subveniri potest, neque mutanda est Sedes Episcopalis, neque dividenda diocesis, ut probatur *ex c. quoniam frequenter de offic. ordin. Francef. d. c. 6. n. 150. & seq.*

3 Quare amplitudo diocesis non est causa justa, rationabilis, neque sufficiens pro obtinenda partitione Episcopatus, imò habet contra se textum expressum *in cap. quoniam in plerisque de offic. ordin. qui in istis casibus mandat, institui plures, ac diversos Vicarios, non autem creari plures Episcopos.* Et ita ex hoc textu declarat Lotter. *d. q. 11. num. 21.* Hinc licet de rigore juris Episcopatus non possit cogi ad mutandum sedem, neque ad sibi

eligendum plures Vicarios generales, potest tamen, si vult, tam simpliciter, quàm in solidum illos sibi constituere. Doctores *in c. 2. de offic. Vicar. in 6. Valenzuol. conf. 192. n. 5. Barbol. de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 54. n. 129. Sbroz. de offic. Vicar. lib. 1. qu. 50. per 101. teneturque de æquitate, data etiam magna distantia cum itinere difficili, ut consultat indemnitati subditorum, deputare plures Vicarios foraneos ad universitatem causarum, Innoc. *in c. Sanè de for. comp. Barbol. de jure Eccl. lib. 1. cap. 15. sub nu. 10. & de offic. ac potest. Episc. d. alleg. 54. n. 127. Rot. in Tirasonensi jurisdictionis 15. Junii 1665. coram Ottalora.**

Et tunc demùm difficultas itineris est causa sufficiens pro partitione, quando talis est re ipsa, quæ operetur impossibilitatem accedendi tam per se, quàm per alios, ita ut plures sequenti fuerint ex ea inevitabiles casus mortis diocesanorum sine Sacramentis. At si casus hujusmodi evenierint, non ex dicta impossibilitate, sed propter negligentiam Pastoris, exinde nullatenus habetur causa sufficiens partitionis, Monald. *conf. 50. n. 3. Rot. dec. 484. n. 5. p. 1. rec. & coram Em. Card. Orthobono dec. 6. n. 18. & in Aquileien. dismembrationis 18. Febr. 1656. coram Melitio §. nec subsistere.*

Ac proinde non refragatur, quod aliqui Episcopi multa loca non visitaverint. Quia cum id non potuerit procedere ex impossibilitate locorum, sed dumtaxat vel propter malam valetudinem, seu senectutem, aut negligentiam, non potest ex hoc inferri Ecclesiæ perpetuum partitionis præiudicium. Tum quia justa causa excusationis propter senectutem, vel adversam valetudinem, temporalis est, *ext. in c. venerabilem. de excepti. Emin. Card. Orthobono d. dec. 6. n. 21.* Tum etiam quia Episcopi visitare, & Sacramentum Confirmationis conferre negligentes, juridicis remediis compelluntur etiam præviis censuris, ut ad rem nostram Francef. *d. e. 6. num. 75.* estque conclusio certa, quod ex negligentia Prælati nullum præiudicium inferri potest Ecclesiæ, *Verum de cond. oppos. ubi gloss. v. conditione, & Abb. num. 2. in fin. cum aliis coram Burrat. dec. 7. n. 12.*

Minus etiam refragatur, quod quibusdam in locis, à Cathedrali valdè longinquis vigeat ignorantia Clericorum, fideles non sint instructi fidei Christianæ rudimentis, delicta remaneant impunita testamenta, & opera pia non adimplera, lites indcensa, pauperes oppressi, pulsa Religio, cura neglecta, hoc est, Pastor abest. Nam in jure hæc causa est prorsus irrelevans, inefficax, & insufficientis ad effectum obtinendi partitionem, sed omnia præfata, quatenus essent vera, præbent dumtaxat causam admonendi Episcopum, ut sedulo officio suo fungatur, scandalis occurrat, curæ diocesanorum invizilet, omniaque implere faciat, quæ ad suum, vel ad Rectorum Parochialium munus pertinent, non autem ut Ecclesia, quæ non deliquit, ex facto, & negligentia Prælati, vel Rectorum gravissimo partitionis damno ac præiudicio puniatur. Tunc enim dumtaxat ad eam devenitur, quando talis subest necessitas, cui aliud remedium non possit adhiberi, sed si aliunde necessitati, & causæ provideri potest, nunquam permittitur partitio, *c. 1. de reb. Eccl. non alien. Lap. alleg. 66. sub n. 6. Ricc. in prax. for. Eccl. par. 1. resol. 486. num. 6. Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 28. num. 30. & seq. Francef. d. c. 6. num. 94. & 95. & Rot. dec. 239. sub num. 4. in rec. ac d. dec. 484. num. 4. in fin. par. 1. & dec. 223. num. 10. & 11. par. 6. & dec. 224. num. 18. p. 10. & coram Em. Card. Orthobono. d. dec. 6. nu. 14. cum seqq. & dec. 403. nu. 5. coram Em. Celso.*

Quæ facilius procedunt, quando locus, in quo petitur collocatio novæ Cathedralis, non continet populum numerosum Episcopatus enim non sunt erigendi in Castellis, & Villis, vel Oppidis, quinimò neque in Civitatibus parvis, sed solum in Civitatibus insignibus, populosis, ac nobilibus, *c. Episcopi 8. d. cap. Episcopalia, de privil. & excessib. privil. ibique Jo. Andr. firmans, quod proinde majores Civitates dumtaxat privilegio Episcopatus sunt honorandæ, Butr. conf. 19. numero 6. Fagnan.*

in d. c. Episcopalia ferè per tot. Francef. de Ecclef. Cathed. c. 4. n. 7. cum feqq. ubi refert plura Concilia.

8 Vel si locus fitus sit ad littus maris, & fit expositus in-
valionibus, & incurfionibus hoftium; Cathedrales enim
non folùm non debent erigi in hujusmodi locis, quibus
videntur imminere hoftes, atque in fummo res effe dif-
cimine, verùm fi in illis reperiantur erectæ, ad alia loca
magis tuta transferri debent, *c. de tribus 36. d. 1. de consec. c. temporis 7. q. 1. & c. Ecclefias ibique gloss. 16. q. 7. Re-
buff. in prax. tit. de transl. Episc. n. 8. Francef. ubi supra c. 7. n. 26.*

9 Aut si Ecclesia dicti loci fit perpauper, tenuiffimos
habeat redditus ad eò, ut non fufficiant pro manutentione
Miniftrorum, & cultus divini, ut proinde reddatur in-
capax Sedis Epifcopalis, ut advertit Lotter. *d. q. 1. n. 27. & feq. lib. 1.*

10 Item si in antiquo Epifcopatu ex partitione dignitas
Epifcopalis ita fuo diminuatur splendore, ut vilefcant, ad-
versus quod exclamat textus *in c. precipimus 16. qu. 1. D. Fagn. in d. c. Episcopalia sub n. 2. 4. de privil. & excess. pri-
vil. ac Lotter. d. q. 1. n. 25.*

11 Ita quidem, ut non obftet consensus forfitan præstitus
partitioni ab Epifcopis pro tempore, ac etiam à moder-
no. Quoniam vel illum præstitit ob suum commo-
dum privatum, quod non attenditur, cum in hac materia
folùm publicæ utilitati, & juri Ecclefie fit prospicien-
dum, Garz. *de Benef. p. 12. c. 3. nu. 8. & feq. Rot. in rec. dec. 224. nu. 11. p. 10. Vel cognita veritate consensum revocare
poffunt, vel propter coactiones clandestinam protesta-
tionem antecedenter fecere, quæ à jure permiffa est, &
tantæ est efficacix, ut subsecutus consensus reddatur ipfo
jure nullus, Din. *in l. qui in aliena §. fin. ibique Cast. n. 4. ff. de acqu. hered. Ruin. conf. 122. num. 2. 4. lib. 4. Gabr. conf. 149. n. 95. l. 2. Hond. conf. 23. n. 21. & 22. ac Merlin dec. 46. num. 13.**

12 Unde licet Summus Pontifex ex plenitudine potestatis
inquirendo ex officio de justis causis soleat ac sine eis
etiam poffit, ad hujusmodi partitiones, novalesque erec-
tiones procedere, ut habetur ex allegatis à Lotter. *d. q. 1. n. 1. cum feqq. & n. 19. cum aliis Neque in hoc haberi soleat
ratio præjudiciorum, quæ Capitulis, ac Civitatibus, aliif-
evenire poffunt, sed consideratur id folùm, quod magis
expedit Dei fervitio, & animarum faluti, nam hujusmo-
di erectiones perpetuò sunt de fui natura præjudiciales,
cum pro una Ecclesia erigenda, ejusque territorio assignan-
do, necessariò oporteat illud ab alia Ecclesia partiri, Se-
raph. *dei. 1445 n. 5. Burat dec. 193. n. fin. ejusque Add. dec. 576 n. 13. Hinc formalis oppositio partis non obstat, quia
etiam difsentiente ipfo Epifcopo proceditur, alleg. loc. n. 30. Ideòque in hac re non fit subtiliter inquirendum, sed
ex officio bona fide agendum fit, & animarum periculo
citius remediùm adhibendum, ut admonet Lap. *alleg. 66. n. 1. qui loquitur in terminis fortioribus Epifcopi, cujus
potestas est longè minor, ut loquitur Lotter. d. lib. 1. q. 28. num. 34. multò fortius in Pontifice Summo, cujus arbi-
trium est liberum, & abfolutum, atque de justis causis
pro sua tantùm informatione ex officio à Sedis Aposto-
licæ Miniftris, non in forma contentiofa, sed informati-
va potest inquirere.***

13 Nihilominus solet idem Pontifex, hujusmodi parti-
tiones ad S. Congregationem Confiftorialem, remittere;
quæ in illis procedit, juris ordine fervato. Juris autem
ordine fervato non proceditur ad partitionem, nisi con-
currentibus causis urgentiffimis, & nisi citatis, & auditis
injuribus suis iis, quorum intereft, Gloss. *in c. causam, qua v. assensu, vers. sic. & Prælati, extr. de judic. Mandol-
designat. grat. v. Erektiones, vers. Unde Epifcopatu. Imò aliquo ex præfatis requisitis deficiente, semper ex-
cluditur partitio juxta dispositionem Sac. Concilii Trid. feff. 7. c. 6 & feff. 24. c. 15 de reform. Petr. de Perul. de union. cap. 5. num. 1. Garz. de benef. d. p. 12. cap. 2. num. 203. Rot. dec. 133. n. 4. p. 2. diu. & in rec. dec. 6. n. 4. & dec. 68. n. 4. p. 7. & d. dec. 6. nu. 8. & 9. coram Em. Otthobono, & quan-*

do allegatis, & adductis causis alia via provideri potest,
nunquam permittitur partitio, Lap. *d. alleg. 66. sub num. 6 Rot. dec. 239. sub num. 4. p. 1. & dec. 223. n. 10. & 11. par. 6. rec.*

Itaque faciendæ sunt formiter probationes ab utraque
parte, tam pro erectione, quàm pro ejus rejectione. Quia
hæc est juridica praxis in causis civilibus, præferim de
majoribus, in quibus proceditur juris ordine fervato. De
jure enim in causis civilibus processus fieri debet super
deductis, ac deducendis à parte, tam actrice, quàm rea,
non autem per Judicem ex officio. Et sicut licet à actori
producere, & examinare testes pro fundanda sua inten-
tione, ita licitum est reo producere, & examinare testes
super materiis etiam directè contrariis pro fundanda sua
exceptione, ut consuluit Dec. *conf. 162. ante finem Gre-
gor. XV. dec. 581. n. 1 & feqq. Merlin dec. 881. nu. 1. & feq. Aliàs enim sequeretur absurdum, quod scilicet altera
pars esset legitima ad contradicendum, non autem ad
probandum. Et licet textus *in l. 1. §. ult. & in l. si in eum §. ad officium ff. fin. regu. d. determinet, quod Judex ac-
cedendo ad locum suis oculis inspiciat, & cum peritis con-
filiùm habeat, nihilominus non negat partibus proprios
testes exhibere, & in faciem loci super super suis articu-
lis examinare. Eòque magis id procedit in casu, quo præ-
tensio partitionis, & respectivè ejus exclusio, non pen-
det à sola oculari inspektione loci, sed etiam copulativè
ex concursu aliorum requisitorum, quæ ex altera parte
prætenduntur excludi, prævio examine testium.**

Atque ita sæpè, ac demùm Summus Pontifex processit
in Burgensi difmembrationis, remittendo causam ad S.
Congregationem Confiftorialem, quæ ita censuit: *Sacra
Congregatio rebus Confiftorialibus præposita in causa dif-
membrationis à Metropolitana Ecclesia Burgenfi, ejus
parisi, qua vulgò dicitur, le Monagne basse, ad effectum
erigendi novum Epifcopatum in Collegiata Oppidi de
Santader, visis, & maturè discussis probationibus tam pro
difmembratione, quàm contra legitime factis, & unà cum
aliis documentis, utraque parte informante laiffimè de-
ductis, censuit, nisi aliter SS. D. N. placuerit, non esse lo-
cum difmembrationi ejusmodi. Et facta relatione, Sancti-
tas Sua Sacra Congregationis sententiam probavit. Da-
tum Romæ die 27. Septembris 1669.*

CONSULTATIO LXXII.

*An Clericis concedenda sit licentia exercendi agricul-
turam pro sua suorumque sustentatione, ac retinendi apum
alveariarum aliqua de conductoribus bonorum Ecclesiæ,
eorumque immunitate à vectigalibus.*

Affirmativè respondendum est. Et quoad Clericos
in minoribus res caret difficultate, quia prohibi-
tio negotiationis à S. Canonibus indicta eos non com-
prehendit cum sint iis permiffa negotia secularia, Innoc.
Host. & Abb. *in can. 5. ne cler. vel Monach. & prosequit-
ur Genuens. in prax. c. 77. in addit. n. 9.*

Quod verò ad constitutos in sacris, licet sit prohibita
negotiatio, *c. consequens est d. 88 c. Quoniam multi 14. qu. 4. hæc tamen prohibitio est ob causam turpitudinis, &
cupiditatis, non autem ob urgentem necessitatem, ut ait
gloss. 1. in c. 1. 14. quest. 4. & tunc negotium justum non
est interdicens propter diversas necessitates, dict. cap. 1. ne Cler. vel Monach. & quando sua ipsis non sufficiunt,
d. gloss. 1. Clericos enim, quantumlibet verbo Dei erudi-
tus, artificio victum quærat, ait Concil. Carthag. 4. can. 51. & habetur in can. Clericus d. 91. ac sequitur huic si-
milis can. 52. Clericus victum, & vestium sibi artificiofo,
vel agricultura absque sui officii detrimento parei. Eadem
docet, jubetque Clemens Papa lib. 3. const. Apost. c. ult.
adducens Apostolorum exempla, & speciatim Pauli, qui
tabernaculorum opificiis victum sibi comparat, Act. 18. v. 4. & cap. 20. v. 34. 2. Thesal. 3. Epiphani. her. 80.
fidem facit suo tempore plerisque Sacerdotes solitos esse propriis manibus operari. De Spiridione,
qui*

qui in magna Synodo Nicæna confedit, perhibent Rufinus, & Socrates, illum simul, & Themitantis in Cypriol. Episcopum, & Capellarum gregis fuisse pastorem. Synodus verò Nicæna 2. can. 15. pauperibus Clericis exemplum proponit Pauli Apostoli, ut ad ejus imitationem victum manibus propriis operando sibi parent. Admodum notabile est, quod duabus epistolis scribunt Agatho Papa, & Romanum Concilium ad Imperatorem Constantinum cognomine Pogonatum, suos ei commendantes ad sextam Synodum Legatos. Si enim primum excusant, quod cum cupivissent doctiores, & eloquentiores mittere pro tanti muneris, & officii dignitate, idèdque ex ultima Britannia Clericum his ornatum dotibus accivissent, iste tamen adventare non poterit, nec alius reperiri queat Clericus insigniter doctus, ex quo direptis, & vastatis per Longobardos Ecclesiis, tam hi, qui mittuntur Legati, quam cæteri Clerici non valuerint studiis literarum incumbere, adacti necessitate ad manuum laborem assiduam, quo vitæ sustentare possent. Denique Aquileiense Concilium, cui Ambrosius Mediolanensis interfuit, pauperiem dicit in Sacerdotibus esse gloriosam. Verum ad hujusmodi gloriam non sunt ambitiosi nostrorum temporum Clerici, vel Monachi.

Cum igitur presbyteri sint pauperes, non solum ob tenuissimos redditus Ecclesiarum, sed etiam ob Regionis, suamque inopiam, quæ constare debet ex relatione Ordinarii, non videtur eis deneganda licentia exercendi agriculturam ex clara Sac. Canonum dispositione, ex quibus habetur, quod cum Sacerdos altari serviens ex oblationibus Ecclesiæ stipendia consequi debeat, si Ecclesia ei sufficere non poterit, proprio artificio, vel agr. cultura, exemplo Apostoli, qui de labore manuum suarum vivebat, sibi necessaria parat, ita tamen, ut occasione sui operis vigiliis Ecclesiæ non desit, sunt verba *c. in pr. d. 91.* & illis victum, ac vestitum quærat *c. 3. ead. d.*

Potèd agriculturæ exercitium pauperibus Clericis esse permissum, quando habent Ecclesiam pauperem, tradit gloss. *v. necessitatem c. 1. 2. q. 1.* & ex Concilio Agathensi habetur quod presbyter, si voluerit, exeat ad opus rurale, ut non solum propriis necessitatibus, sed & peregrinorum, & hospitiu succurrere possit *c. 2. de celebr. miss.* ubi glossa cecinit: *exeat omnis inops opus ad rurale Sacerdos.*

Dubitari autem non licet, quin opus manuum possit à negotiatione se jungi; quia pleraque opera manuum sibi solis suscipiuntur ab Ecclesiasticis, non quærentibus ea vendere, vel ex suo labore quæritum facere, sed vel sibi prospicere quoad corporis necessitates, vel animæ consulere per otii devitationem. Habemus exemplum luculentum in Cisterciensibus qui agros suos, ac fundos sua manu operabantur, non ad fruges, quas ipsi quoque merebant sua manu, exportandas in mercatum, sed ut victus inde suppeteret, & pauperibus de sua tenuitate non desissent. Quod Steph. Tornacensis Episcopus collaudat. Nec aliter sentiunt D. Bernardus, & Petrus Cluniacensis, ac 9. Basilii, alique, qui omnes nimium dumtaxat laborem in eo opere externo, qui spiritum suffocaret, & corpus plus justo maceraret, non approbarunt. Vide D. Hieron. *epist. ad Rusticum de Monach. inst. & Cassian. lib. 10. c. 24.* ac ipsum D. Basil. qui *ad reg. 38. fus.* inter artes, quæ decet Religiosos, aliis maxime anteponit agriculturam, quando ait, ex ea facillimè res ad vitæ usum necessariæ haberi possunt, & qui in ea versantur nullas hi sursum, ac deorsum cursationes coguntur subire, modo, ut dixit, ea nobis neque à vicinis, neque ab accolis tumultus afferat, aut rurbas.

Neque hujusmodi exercitium restringi debet in bonis propriis Clerici, cum nullibi reperiat Clericis interdictum per suos famulos in bonis propriis agricultura, & consequenter non prohibitum, censeatur concessum, gloss. *v. licet c. Consultuisti 2. q. 5.* sed debet intelligi in prædiis conductis, ponderatis verbis *d. gloss. l. c. 1. 14. q. 4. ibi. Cum*

eis sua non sufficiant, & ita declarat Abb. in c. Secundum instituta n. 5. ne Cler. vel Monach. ex textu juncta gl. in c. Pervenit d. 86. & can. 3. Concilii Chalcedonensis totum interdicat Clericis alienas possessiones lucri causa conducere. Unde quando S. Patres videntur damnate in Clericis negotiationem, intelligendum de ea, quæ tantum lucri causa fit. Talis enim turpis, & sordida est. Patrum testimonia habentur apud Grat. *d. 88.*

Atque ex his aliàs S. Congregatio super Episcopis, & Regularibus mota est ad concedendum hanc licentiam toti Clero diocesis S. Severinæ, & Martyrani. Et S. Congregatio Concilii sæpè censuit, esse quidem permissam conductionem bonorum patrimonialium, & beneficiorum, eorumque culturam pro sua, & suorum sustentatione, non verò conductionem aliorum bonorum, nisi ex urgenti, & præcisa necessitate, ut die 23. Maii 1627. in Cassanenfi, & 11. Julii ejusdem anni. Idque pro eorum necessaria sustentatione ab Ordinario declaranda, & petendo prius licentiam à S. Congregatione, ut alibi dicebamus.

Ad apum alvearia quod atinet, illa inter opera quotidiana Monachorum enumerantur in *c. Nunquam, de consecr. d. 5* atque aded sunt permissa. Sic enim ibi habetur: *Apum fabricare alvearia, ad quas te nitunt Salomonis proverbialia, & monasteriorum ordinem, & regiam disciplinam in parvis disce corporibus.* Quippè illorum usus provenit ex artificio, & industria, ac proinde licitus est.

Quod verò ad conductores bonorum Ecclesiæ, eorumque immunitatem, præter alia alibi à me dicta hæc accipe. In causa Melphictensi vertente inter Capitulum, & Clerum ex una, & Ministros, & Dohanerios ejusdem Civitatis, partibus ex altera, propositis infrascriptis dubiis, nempe.

Primò, an Conductores bonorum Ecclesiæ, quando sunt laici, in introducendis, & extrahendis fructibus ditorum bonorum à Civitate, gaudeant exemptione?

Secundò, an Clericis liceat prædicta bona conducere, & in casu, quo liceat, an productione, & extractione fructuum, è re conductæ recollectorum, sint immunes à Gabellis.

Tertiò, an Jus Immunitatis possit per Ecclesiasticos in Conductores cedi, & transferri per contractum, etiam ad effectum introducendi, & transportandi fructus extra locum.

S. Congregatio Eminent. S. S. E. Cardinalium, negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium proposita, Partibus hinc inde informantibus, referente Eminentissimo Carpineo, respondit, Affirmativè in omnibus. Roma 30. Aprilis 1683.

Item & ista S. Congregatio immunitatis in Agrigentina die 14. Febr. 1628. censuit affluariis bonorum Ecclesiasticorum, seu Clericorum non teneri ad solutionem gabellarum pro fructibus recollectis in eorundem bonis. Et in Fanensi, instante Reverendiss. P. D. Castracano, 27. Septembris 1623. censuit: Affluarios bonorum Oratoris pro ejusdem bonis gaudere exemptionibus, privilegiis, & immunitatibus eidem competentibus. Et in Ostunensi die 24. Julii 1634. esse etiam exemptos à gabellis laicalibus pro portione Colonia. Secundo, fructus universos, qui colliguntur in bonis, tam beneficiis, quam patrimonialibus Clericorum, esse exemptos; nec exemptionem restringendam esse ad certam ratam. Tertiò, eadem exemptione gaudere Clericos conducentes pro necessaria tamen sui, & suæ familia sustentatione, agros, & bona laicorum, [quod ultimum pro uberiori doctrina non displicet referre.] Et in Affiliensi, Abbas Brianza, & Hieron. Cerichellus, ejus Affluarius, ex una, & Gabellati die 4. Octobris 1657. censuit. Affluarium gaudere exemptione à solutione gabella transiens pro frumento recollecto in bonis Abbatis ad formam instrumenti affluus.

Undè eadem S. Congregatio scripsit D. Episcopo Melphictensi 14. Jan. 1679. se pluries ad favorem Immunitatis affluariu bonorum Ecclesiasticorum decidisse; ipsique mandavit, quod illos defendat, juxta petitionem

Capituli, & Clerici; & in alia Epistola 10. Septembris 1682. idem firmavit, & præcipit, ut ex scripturis præsentatis pro parte supplicantium S. Congregationi Episcoporum, ac Regularium negotiis præpositæ.

16 Tandem, quod Ecclesiasticis non fuerit interdicta conductio honorum Ecclesiasticorum, non solum pro eorum sustentatione, sed etiam pro aliis causis honestis, deducitur ab infra scriptis Decretis ejusdem S. Congregationis Episcoporum, quæ tunc erat etiam Immunitatis; ita anno 1595. definit, Clerici cultores agrorum suorum, quin & conductores agrorum Ecclesiasticorum, non debent titulo negotiationis illicitæ molestari; refertur à P. del Bene tom. 2. de Immun. c. 5. dub. 2. sect. 5. n. 7. & in Ulyssiponensi censuit 16. Novembr. 1618. Clericos conducere posse res Ecclesiasticas, dummodo opera manualia per laicos exerceant, ut refertur tom. 2. consil. 34. in fine num. 11. & habetur in Secretaria ejusdem S. Congregat.

CONSULTATIO LXXIII.

Quoniam S. Congregatio Concilii sæpius censuit, Ecclesiam, sive Abbatiam tunc esse nullius, quando habet temporalem, & spiritualem jurisdictionem quasi Episcopalem, proprium territorium, jus congregandi Synodum, & in ea eligendi examinatores Synodales pro habendis concursibus, illamque congregasse, examinatores elegisse & concursus habuisse, exercendo supradictam jurisdictionem, ut in Farfensi 22. Novembris 1578. & 1579. idem queritur.

An loca per Summos Pontifices dismembrata ab hujusmodi Abbatibus, & de diocesis aliorum Ordinarium effecta, in quibus aliqua Ecclesie existunt, quæ ante dismembrationem erant de jurisdictione earundem Abbatiarum Nullius, & de illarum territorio, remanserint in eodem statu, & qualitate post dismembrationem dictorum locorum.

1 **A**ffirmandum censeo. Quia cum dictæ Ecclesiæ non fuerint dismembratæ, sed uti prius remanserint subiectæ Abbatibus, censeri debent ejusdem status, & qualitatis Nullius, & de eodem territorio, prout ipsa Abbatia, cujus membra remanserunt, dum in ipsa dismembratione fuerit illius Abbati quoad illas præservata jurisdictione quoad temporalia, & quoad superioritatem absque ullo præjudicio. In hoc enim casu censetur remansisse in statu, & qualitate primæ Nullius, Rota coram Seraph. dec. 1023. n. 18. & in Montis Casini 27. Martii 1651. coram Bichio 459.

2 Idque procedit, etiam si hodie dictæ Ecclesiæ extiterint in locis ex dismembratione effectis de diocesis aliorum Ordinarium juxta doctrinam Abb. in c. Super eo, n. 6. de paroch. Gemin. in c. Statutum 9. cum verbo sub n. 3. de rescript. Et in c. Cum Episcopus n. 4. de offic. Ord. in 6. Quibus concinit Franch. in c. 2. §. Statuto sub n. 11. de consue. pariter in 6. ac Rot. dec. 207. n. 5. p. 2. div. & coram Mart. Andr. dec. 54. nu. 9. & in d. Montis Casini. Ac etiam si dicta Abbatia redacta fuerit ad statum secularem.

3 Nam per reductionem ad statum secularem non extinguuntur primæ qualitates, ut firmat Abb. in c. Dilectus nu. 9. de capell. Monach. Rot. coram Coccino dec. 452. n. 8. & in Aquilana jurisdictionis apud Manches de canonic. p. 1. n. 3. cum aliis ibi allegatis.

4 Atque etiam si in Constitutione secularitatis adsit clausula, S. Canonibus, & Concilii Trid. decretis non contraria. Nam ex quo est immediatè adjecta facultati statuendi, ad illam debet restringi, ut ponderatur in dec. 294. n. 2. coram Pegna ex theorica Battoli, communiter recepta in l. fin. n. 1. ff. de reb. dub. Rot. dec. 670. n. 1. par. 1. & dec. 672. n. 2. par. 2. rec. Præsertim cum gratia dismembrationis semper restringatur, ut minus lædat jus tertii,

1. 2. Smerito, ne quid in flumine. Et quia nec S. Canones, neque Concilium contradicunt, quando Abbatia est Nullius, & habet territorium separatam, ut observatum fuit in dec. 798. nu. 2. p. 4. div. & in Avellina coram Eminenti. Card. Ottobono.

CONSULTATIO LXXIV.

1 *An Monasterium D. Gregorii Urbis Congregationis Camaldulensis possit sibi retinere partem elemosynæ Missarum distributarum in Monasteria dictæ Congregationis?*

2 *An teneatur reddere omnes sacras, sive sacrificia insumere pro eadem Sacrificia?*

3 *An teneatur satisfacere pro missis quoad alia monasteria ejusdem Congregationis.*

4 *An satisfaciatur menti fel. record. Urbani VIII. in numero Missarum celebrandarum in eadem Ecclesia?*

Ad primum negativè omnino tenendum est. Nam S. Congregatio Concilii in decretis pro celebr. miss. confirmatis ab Urbano VIII. §. At similiter, omne damnabile lucrum ab Ecclesia remove volens, prohibet sacerdoti, qui missam suscipit celebrandam cum certa elemosyna, ne eandem missam alteri, parte elemosynæ sibi retenta, celebrandam committat. Et quavis loquatur de Sacerdotibus particularibus, tamen videtur etiam intelligi de Conventibus, quando alter recipit elemosynam, & missam alteri committit.

Non obstat, quod prohibitio S. Congregationis videtur fundata in eo, quod sicut primus Sacerdos suscipiens obligationem celebrandi acquirit jus ad illud stipendium, ita etiam dum abdicat à se eandem obligationem, transferendo in alium, abdicat à se jus ad stipendium, & transfert in alium, si quidem est annexum cum tali obligatione. Et ideo debet dare solum stipendium, quod accepit, tanquam totum connexum cum obligatione celebrandi. Igitur in tantum prohibet singulis sacerdotibus, non posse alteri dari partem elemosynæ alteri sibi retenta, quia dominium personæ dantis distinguitur à dominio recipientis. At in hoc casu non distinguitur. Quia quicquid habent monachi retinent pro suis monasteriis suæ Religionis, quæ tanquam membra ejusdem corporis sub eodem capite debent sibi invicem subvenire.

Et quia sicuti potest Superior regularis suis subditis præcipere applicationem Sacrificiorum in beneficium alterius Conventus, ut tenent Sanch. lib. 6. sum. c. 2. nu. 9. 56. & 57. Garzia in sum. tr. 3. de Euch. diff. snub 5. punct. 1. n. 3. & alii; quia potest illis determinare servitium, quod hic, & nunc censetur expediens, & eos obligare ad ipsum exhibendum; ita etiam, ac multò magis poterit applicare partem elemosynæ missarum alteri Monasterio.

Hæc inquam, & hujusmodi alia non obstant. Tum quia hic casus non est exceptus in dictis decretis, atque aded neque à nobis excipi debet. Tum quia monasteria sunt distincta, & ideo habent jus, ac dominium distinctum, quod eorum Superiores non possunt confundere, & in aliud monasterium transferre absq; Sedis Apostolicæ permisso. Et tum quia id non videtur ab simile propositioni nonæ damnatæ ab Alex. VII. 24. Septemb. 1665. ac proinde servanda sunt supradicta decreta Urbani VIII. donec aliud à præfata S. Congregatione fuerit declaratum.

Ad secundum respondeo, non teneri. Quia Sacrificia non est membrum separatam à Monasterio, imò penitus illi unitum, & quocumque Sacrificia est abundè provisa, adimpleta est mens fel. rec. Sixti IV. concedentis, confirmatisq; privilegia, ac Indulgentias ejusdem Ecclesiæ, quæ fuit ut fideles ad structuram, ædificatorumq; reparationem, restorationem, & conservationem Monasterii manus promptius adjutrices porrigerent, ut in ejus literis habetur, datis 3. Kal. Octobris anno 1472. Et in literis

teris unionis fel. rec. Greg. XIII. anno 1373. duodecimo Kal. Octobris expeditis inter alia Summus Pontifex unit, incorporatque, ac subijcit præfato monasterio omnes oblationes, jura sepulturæ, funeralia, elemosynas, legata, & alia quæcumque emolumenta ex largitione, ac pia fidelium devotione pertinentia. Ex quibus colligitur, non esse quid distinctum dominium Sacrificiæ à dicto Monasterio

6 Excipio elemosynas pro Missarum celebratione. Nam adducta verba Pontificis non sunt apta comprehendere ea, quæ indigent speciali nota est enim facultas generalis. Facultas autem generalis non se extendit ad ea, quæ indigent speciali nota, ut desumitur ex §. Sed & quod, *Instit. de jur. nat. gen. & civ. l. 1. ff. de constit. Princ. & notant Jas. in l. 1. n. 21. ff. de leg. 1. Nat. conf. 4. n. 6. Butr. conf. 19. n. 4. Rimin. jun. conf. 46. Rot. coram Coccin. dec. 269. n. 3. & cor. Burat. dec. 104. n. 13. & coram Merl. dec. 855. n. 6. & dec. 54. n. 4. p. 2. div. & dec. 214. n. 15. p. 1. rec. & dec. 40. n. 5. p. 4.* Atqui facultas incorporandi Missas monasterio est gratia, quæ indiget speciali nota, nam tangit dispositiones ultimarum voluntatum, quarum mutatio est reservata Romanæ Sedi, ac proinde non comprehenduntur nisi speciatim exprimentur, vel saltem per æquipollentiam juxta *l. item apud Labeonem §. hoc edicto ff. de injur. & c. Quia, de sent. excom. in 6.*

7 Ad tertium respondeo in hoc casu negativè ex clara dispositione san. mem. Urbani VIII. concedentis facultatem Abbatibus pro tempore existentibus in præfato Monasterio, ut pro oneribus Missarum, quibus non potest satisfieri in dicta Ecclesia, procurent, satisfieri in Urbe per Sacerdotes seculares, vel regulares, vel per monasteria, & Ecclesias ejusd. Congregationis. Et certus Summus Pontifex non distinguit onera, quæ recipiuntur in octava mortuorum ab oneribus recipiendis per annum, vel à receptis. Et sicut particula *Vel* ponitur facultativè quoad Sacerdotes seculares, ita potest satisfieri per Sacerdotes Monasteriorum dict. Congregationis exclusivè quoad alios omnes in Urbe existentes, cum eadem sit ratio fulcita à juris dispositione. Dicitio enim *Vel* est alternativa, ut observant Doctores, præcipuè *Parif. conf. 91. n. 29. l. 2. Menoch. conf. 3. n. 21. Hond. conf. 15. n. 11. vol. 1. Surd. conf. 392. n. 8.* Per alternativam autem conceditur illi electio, cujus favore est inducta, *l. plerumque ff. de jur. dot. ubi Gloss. v. Electio, & c. In alternativis de reg. jur. in 6. Menoch. conf. 1100. n. 3. Rot. coram Merl. dec. 341. n. 7. & dec. 107. num. 5. p. 1. rec.* Aliquando tamen inducit ordinem, ut alibi diximus.

8 Ad quartum respondeo id pendere ab observatione Brevis Urbani VIII. Caterùm extat decretum S. Congregationis Concilii sub die 15. Decembr. 1663. ac etiam S. Visitationis Apostolicæ tenoris sequentis. *Atque in Sacrificia liber quotidiano usui paratus sit, in quo singuli Sacerdotes, qui in ea Ecclesia Sacrificium obtulerint, Missam à se tali die celebratam adnotent, & cujus oneris ratione celebraverint propria manus subscriptione testentur.* Et cum idem Summus Pontifex facultatem fecerit Abbati dicti Monasterii, ut pro satisfactione elemosynatum manualium in eadem Ecclesia de cætero largiendarum majorem quam poterit, diligentiam adhibeat, ut debito elemosynatum hujusmodi numero in Ecclesia prædicta satisfiat, pro illius autem, quibus satisfacere non poterit, &c. idèd curandum est, ut ipsa Ecclesia, & oratoribus illis conjunctis, vel toti, vel majori numero, Missarum assidue satisfiat, & illis præcipuè, quæ manuales dicuntur, quam primum satisfieri debet. Debet tamen considerari numerus Missarum quotidie largitarum, & damnum monasterii. Nam si omnes Missæ celebrentur in eadem Ecclesia, sentiet incommoda servitutis, & stipendii quam plurium Clericorum, ac id genus alia.

9 Neque verò sensus vulgi contrariis scrupulum injicit, dum ait, quod si fideles scirent ac sibi persuaderent, non satisfieri suis piis mentibus in eadem Ecclesia, vel saltem non nisi per paucos dies, non erogarent pro mis-

sis elemosynas. Tum quia contractus omnes, non adimpleri conditione sine qua non, valent, D. Thom. in 2. d. 28. q. 1. Navar. in sum. c. 23. nu. 101. Tirac. in cessante causa l. 1. & ceteri. Tum etiam quia Summus Pontifex, cum sit supremus Rector, & gubernator animarum, quæ ad eas pertinent, abundè providit, & ne sequeretur ea longa dilatio in celebrandis Missis, concessit privilegium, ut possit satisfieri per alios Sacerdotes, neve fideles irracionabiliter sint invitati, debent necessariò à sacrista moneri de tempore, intra quod Missæ ab iis requisitæ probabiliter celebrari poterunt juxta dispositionem decretorum S. Congregationis Concilii, quæ alibi adduxi, & d. Brevis Urbani VIII. quod huc afferre non gravabor.

Urbanus Papa VIII. Ad perpetuam rei memoriam. 10
Cum, sicut accepimus, quamplures elemosynæ pro Missis in Ecclesia Monasterii S. Gregorii de Urbe Congregationis Camaldulensis pro animarum Christi fidelium defunctorum refrigerio, & salute celebrandis, eidem Ecclesie in dies erogentur, omnes vero missæ hujusmodi ob nimiam earum quantitatem in dicta Ecclesia celebrari nequeant. Nos qui omnium saluti paternæ charitate intendimus, pie Christi fidelium intentioni, atque desiderio quantum nobis ex alio conceditur, consulere volentes, motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostra, deque Apostolica potestatis plenitudine, dilecto filio moderno, & pro tempore existenti dicti monasterii Priori in virtute Sanctæ Obedientiæ per presentes præcipimus, & mandamus, ut, satisfactis prius oneribus perpetuis missarum sive anniversariorum, quibus monasterium hujusmodi obnoxium est, pro satisfactione elemosynatum manualium in eadem Ecclesia de cætero ad effectum prædictum largiendarum, sive erogandarum, majorem, quam poterit diligentiam adhibeat, ut debito elemosynatum hujusmodi numero in Ecclesia prædicta satisfiat, pro illis autem, quibus satisfacere non poterit, in Urbe per Sacerdotes seculares, vel cujusvis Ordinis Regulares de Superiorum suorum licentiâ, aliter missarum celebrationis oneri non obnoxios, vel eas Monasteriis Congregationis hujusmodi, ut in eorum Ecclesiis celebrentur, distribuendo satisfieri omninò curet, quæ Monasteria nulli Missarum celebrationi, quæ distributionis vigore presentium faciendæ executionem non impediunt, sint obligata, dictisque Prior sexto quoque mense notulam peractæ distributionis, ac satisfactoris dilecto filio nostro in alma Urbe Vicario in spiritualibus generali, vel ab eo specialiter deputato consignet, quodq; de cætero elemosynæ pro missis in eadem Ecclesia S. Gregorii celebrandis, quæ infra modicum tempus ibi celebrare non potuerunt, illic minimè recipiantur, nisi Sacrista, vel alius Minister missarum numero describendo, atque oblationibus recipiendis Præfatus, prius admonet singulos, qui elemosynas offerunt de tempore, intra quod missæ ab iis requisitæ probabiliter celebrari poterunt. Præterea, quod pecunia quæ ad præsens in deposito ex elemosynis missarum conflata reperitur, per alias ejusdem Congregationis, seu almæ Urbis nostræ Ecclesias arbitrio Abbatis generalis ejusdem Congregationis, & dicti Ordinis Prioris, vel Sacerdotibus nulli pariter alteri celebrationis missarum oneri, ut præferatur, obnoxii, prævio consensu, & approbatione ejusdem Vicarii nostri, vel ejus deputati, quam primum distribuantur, ad hoc ut totidem missæ pro fidelibus defunctis quamprimum celebrentur, & infra sex menses proximos eidem Vicario nostro, vel ejus deputato notula tam peractæ distributionis, quam celebrationis missarum per eundem Priorem consignetur. Insuper Ecclesiis, seu altaribus, in quibus missæ pro elemosynis dictæ Ecclesie S. Gregorii largitis, ut supra celebrantur, easdem Indulgentias, quæ ipsi Ecclesie S. Gregorii à Sede Apostolica concessæ reperuntur auctoritate nobis à Domino tradita, ac de Omnipotentis Dei misericordiam, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, earundem tenore presentium concedimus. Decernentes presentes literas, & in eis contenta quacumque semper & perpetuò valida, firma, & efficacia esse

esse, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac per dictum Priorem, aliosque, ad quos quomodolibet spectat, & in futurum pro tempore spectabit, inviolabiliter observari, sicque & non aliter per quoscumque Judices Ordinarios, & delegatos, & causarum Palatii Apostolici Auditores ubique judicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane, si secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac quatenus opus sit dicta Congregationis, illiusque monasterium, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 9. Decemb. 1626. Pontificatus nostri anno quarto. Quæ omnia religiosissime observantur, me teste locupletissimo, qui annis viginti, & amplius ab Eminent. Card. Vicariis ad hæc deputatus fui.

CONSULTATIO LXXV.

Utrum ad effectum privandi Canonatu, requiratur integrum triennium, sive necessarium sit præmittere pœnas à S. Concilio statutas, antequam deveniatur ad privationem beneficii ob non residentiam?

- 1 **M**irum est, quàm variè simul, & obscurè Doctores materiam hanc pettractent. Difficultatem illis facit decretum S. Concilii Tridentini sess. 24. c. 12. de refor. S. Præterea, his verbis: Præterea obtinentibus & c. non liceas & c. ultra tres menses ab eisdem Ecclesiis quolibet anno abesse. Alioquin primo anno privetur unusquisque dimidia parte fructuum, quos ratione, etiam præbendæ, ac residentie fecit suos. Quod si iterum eadem usus fuerit negligentia, privetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit. Crescente vero contumacia contra eos juxta Sacrorum Canonum Constitutiones procedant. Ex quibus videtur non requiri integrum triennium. Sed ad incurrendam pœnam satis esse, ut quis absit ultra tres menses quolibet anno.
- 2 Idque confirmatur ex eo, quod non est necessarium præmittere aliquas pœnas, ac proinde servate intervalla temporum, antequam deveniatur ad privationem ob non residentiam, sed potest immediatè hæc pœna infligi, si ita Episcopo visum fuerit, itaut sit in electione ipsius, vel immediatè private beneficio, vel præmittere alias pœnas, quemadmodum post longissimam discussionem maturè firmavit Rota coram Mantica dec. 67. nu. 6 quæ præ cæteris veritatem hanc est assequuta, asserens, ita intelligendum esse Concilium d. sess. 24. c. 12. ac testans, ita declarasse ejusdem S. Concilii Congregationem, & eorundem Coccino dec. 10. nu. 5. ac tradit Tondut. resol. benef. 42. num. 6. & 7. in fin. & Lotther. de re benef. l. 2. cap. 27. num. 55.
- 3 Ratio autem est, quia in jure Clericis non residentiibus imposita est immediatè pœna privationis beneficii, si post citationem non comparuerint Ita in c. Ex par. 1. & c. Qualiter, etiam quoad Episcopos, & c. inter quatuor, de Cleric non resid. Cum ergo per hos textus possit deveniri immediatè ad privationem, non præmissis aliis pœnis, & jura concordanda sint, quoad fieri possit, l. un. C. de inoffic. dor. non est dicendum, quod per alias leges sit sublata facultas immediatè procedendi ad privationem, atq; aded quod requiratur spatium trium annorum, sed quod indulgeatur Episcopis, ut possint, si velint, aliis pœnis minoribus prius experiri, an possint obtinere finem residentie, antequam deveniant ad privationem.
- 4 Unde sufficit unica citatio personalis per text. in d. c. de tua. & ibi Abb. n. 10. & 13. cum aliis relatis à Rota eadem dec. 67. n. 5. coram Mantica, sufficitque citatio peremptoria ex communi Doctorum sententia per Clem. 1. de vit. & honest. Cler. Imol. in d. c. Ex tua, per textum in c. Constitutionem de sentent. excommunicat. in 6. juncto

cap. Sacro eod. ubi licet ad pœnam imponendam requiratur tertia citatio, tamen in aliis sufficit una citatio peremptoria pro omnibus, Afflict. d. 289. n. 7. ubi testatur de communi.

Neque obstat, quod requirantur tria edicta, vel citationes cum intervallo unius anni pro quolibet, quemadmodum videtur exigere Concilium loc. cit. in privatione Canonatu, quicquid sit in parochiis, aliisque curam animarum habentibus, de quibus loquitur idem Concilium sess. 23. c. 1. Quia Concilium d. sess. 24. c. 12. in privatione Canonicorum requirit duntaxat absentiam triennem, & ordinem pœnarum, ut primo anno absentie medietate fructuum, secundo omnibus fructibus, & tertio anno Canonatu priventur; absentia enim currit à die, quo quis se absentavit. non autem à die monitionis: Quia monitio non præcedit, sed subsequitur, & Canonicus absens non citatur, aut monetur ad residendum, sed addendum, & allegandum causam, quare non debeat ad pœnas juxta formam Concilii condemnari propter absentiam, Garz. de benef. p. 3. c. 2. n. 145. Fregos. de regim. Reipub. p. 2. lib. 10. disp. 21. n. 5. Barbol. de Episc. alleg. 53. sub n. 146. Ventriglia in pr. tom. 1. à n. 19. §. 3. n. 3. Et arbitrio boni viri remittitur quantum tempus ultra permissum expectari debeat, antequam Episcopus pœnas exequatur contra Canonicos absentes, Garz. d. n. 145. in fin. Fregos. d. loco nu. 15. Quod declaravit S. Congregatio Concilii in Vercellensi. cujus meminit Jo. Franc. Leo in thes. for. Eccl. p. 3. c. 2. n. 33. & alii, Sacra & c. Canonici absentes ultra tres menses non sunt citandi, aut monendi ad residentiam, sed ad allegandum causam legitimam absentie, & quare non debeant puniri.

Ita etiam à pari, quando Canonatu, & præbendæ Cathedralium est annexus ordo sacer, nisi ad eum obtinens faciat se promovere intra tempus à Concilio statutum, post monitionem, potest privari non modò distributionibus, sed etiam Canonatu ipso, Clem. ut ii. de et. & qual. gloss. penal. in c. licet can. in 6. & declaravit S. Congr. Concilii die 12. Febr. 1588.

At nihilominus tenendum est, præmittendas esse minores pœnas privationis fructuum, antequam deveniatur ad pœnam privationis impositam per Sacros Canones, & S. Concilium Tridentinum. Quod etiam jure statutum videtur, quatenus in d. c. ex tua, §. Contra eos, de Cler. non resid. decernitur, quod contra recusantes post monitionem venire ad residentiam, procedatur per suspensionis, & excommunicationis sententiam, & si postea contumaces fuerint, deveniatur ad privationem. Unde de jure quoque videtur necessarium, non statim devenire ad privationem, sed præmittere alias pœnas per modum correctionis. Et idè Glossa quoque in d. c. ex tua, v. Spoliari, sensit, quod prius præcedere debeat suspensio ab administratione temporalium, antequam deveniatur ad spoliationem. Et quod præmittenda sit illa duplex spoliatio fructuum, de qua Concilium loquitur, aliàs privatio sit nulla, tradunt Zerol. in pr. part. 1. v. Privatio §. 3. & 4. Zecch. de republ. Eccl. de benef. nu. 6. Pialec. in pr. p. 2. c. 3. n. 10. aliique infra citandi.

Nam per dictum decretum Concilii eo c. 12. sess. 24. de ref. correctæ est Sacrorum Canonum dispositio, juxta quam Canonici absentes poterant privari Canonatu, si intra congruum terminum, illis præfixum, non redirent ad residentiam, ut per c. pervenit de appell. c. Inter, & c. in fin. de Cler. non resid. atque inducta est nova forma; nam quando lex præter jus commune aliquid de novo introducit, quicquid exprimitur, reputatur de forma, ut tradunt Roland. conf. 182. nu. 61. lib. 3. Anchar. conf. 241 nu. 6. Surd dec. 298. nu. 9. Boccat. ad Constit. March gloss 6. nu. 163. & 165. & Rota in Romana Societatis 5. Decembris 1616. coram Remboldo.

Quare hodie non potest Episcopus, qui comminatur pœnam privationis Canonatus ultra tres menses absenti eam exigere, nisi per triennium fuerit absens, & primo, ac secundo anno fuerit antea privatus fructibus juxta

juxta formam ejusdem S. Concilii, quemadmodum rescriptis ejus. S. Congregatio Archiepiscopo Tarentino, ac testatur. D. Fagnan. in c. licet n. 6. ac prob. Neq; oportet, ut absentia sit continua ad incurrendas pœnas dicti S. Concilii, sed sufficit, ut dies absentiae etiam interpellati superent trimestre, ut ait idem D. Fagnan. loc. cit. n. 55. censuisse eandem S. Congregationem, quam quoque subdit respondisse, contrarium statui ab Episcopo non posse, ac eadem S. Congregatio in Abulensi censuit, non residentes, quamvis amittant tertiam partem fructuum in distributiones conversam, compelli nihilominus posse ad residendum aliis juris remediis ex hoc decreto Concilii, sed non excedendam esse formam in eo descriptam. Et alibi declaravit, primo anno absentiae Canonicum non posse privari Canonicatu, sed dimidia tantum parte fructuum, & adversus eum procedi non posse, nisi servata forma hujus decreti, & ad eundem privandum, durante contumacia, non requiri citationem, vel monitionem, sicuti fit in Curatis juxta c. 1. sess. 23. sed sufficere, eum citare ad allegandam causam, quare non debeat privari juxta dispositionem d. c. 12. sess. 24. de quo in privatione facienda est expressa mentio. Et in Urbinateni scripsit Vicario: *Che l'edito fatto da lui sopra la residenza, non deve contenere maggior rigore di quello, che dà il Concilio. Però lo moderasse, riducendolo ad terminos Concilii, die 21. Martii 1590.*

10. Revocari ergo Canonicus debet ad residentiam citationibus, quæ debent continere spatium unius anni pro qualibet, ut in puncto est decisio Dunozet. jun. 878. nu. 8. confirmata coram eodem dec. 889.

11. Neque obstat, quod hoc tempus sit Episcopo privanti arbitrarium, ex Doctoribus adductis. Nam loquuntur de Parochis, in quibus ex Concil. Trid. c. 1. sess. 23. de ref. tribuitur Episcopo arbitrium, non quidem circa hujusmodi triennii restrictionem, sed circa pœnam excommunicationis, vel sequestrationis fructuum, vel privationis inclusivè, dum tamen præcesserint trina edicta publica, & elapsi sint sex menses juxta d. c. ex tua, de Cler. non resid. ut præter verba Concilii declarat Lotter, de re benef. lib. 3. q. 27. n. 115. & seq. Tondut. resol. benef. 42. n. 7. in fin. lib. 1. Fregol. d. p. 2. disp. 21. §. 3. nu. 15. Castropal tr. 12. disp. 5. punct. 3. n. 11. non autem de Canonicis, ac dignitatibus etiam Curatis, de quibus loquitur Concilium d. c. 12. sess. 24. & firmat Rota in Anglonensi Archiepiscopate rarus 1. Julii 1667. §. Quod autem, coram Taia, & Bulla B. Pii V. ac S. Congregatio Concilii in Tarentina 27. Julii 1576. Imò & secundum benigniorem, etiam in Parochis, sive personaliter, sive per edicta citentur, debent sex menses pro quolibet edicto expectari, ut reprobo Garzia tradit Castropal. ubi supra, Ricc. collect. 8063. nu. 11. in fin. Barbol. alleg. 53. n. 105. & de Canon. & Dignit. c. 20 nu. 15. in fin.

12. Neque urget decisio Mantice. Tum quia oppositum docet in præsentem non residente, personaliter citato, non autem in absente contumace non personaliter citato, ut declarat, expulso Lottherio, Tondut. loc. alleg. resol. 42. n. 3. p. 1. Antonel. de r. gimin. Eccl. lib. 3. c. 12. nu. 12. Seraph. dec. 1346. n. 3. Pegn. dec. 104. n. 2. & 3. Tum quia loquitur de Capellania ex lege foundationis, de qua Concilium Trid. nec in d. c. 1. sess. 23. nec in c. 12. sess. 24. aliquid decernit, ut proinde remaneat in dispositione juris, & arbitrio Episcopi, intra quantum tempus Capellanus illa debeat privari, ut explicat Antonel. de temp. legal. lib. 3. c. 19. n. 6.

13. Tandem vera sententia est, tempus triennii pro privatione non incipere à die, quo quis se absentavit, sed à die, quo cœpit moneri pro inculandis pœnis statutis à Concilio, ut relato decreto S. Congregationis docent Fregol. de Repub. ubi supr. n. 17. & Salgad. de reg. protecl. p. 2. c. 15. n. 2. Vide quæ alibi scripsimus.

14. Moneo cum D. Fagnano, quem in his rebus occultissimum judico in d. c. licet d. nu. 55. de prob. S. Congregationem Concilii censuisse non licere omnibus Cano-

nicis abesse eodem tempore, ne Ecclesia d. feratur, sed tantum tot, per quorum absentiam Episcopus suo arbitrio Ecclesie servitio præjudicium non inferri existimabit, & Sanctissimum probasse hanc S. Congregationis sententiam ad se relatum, ac dixisse, Concilium tres menses non Capitulo, sed Canonicis, scilicet singulis per vires indulgisse. Et n. 65. ex sensu ipsiusmet S. Congregationis refert, quomodo computandum tempus absentiae trium mensium, & servitium præstitum in reliquis novem mensibus.

CONSULTATIO LXXVI.

An & quatenus Canonicatus, & præbenda dividi possint?

Licet Canonicatum, ac præbendarum divisio regulariter prohibita sit ex Concilii Turonensis decreto, quod habetur in c. Majoribus de prob. tamen hoc fallit, quando divisionem suadet rationabilis causa, ut expressè disponitur in cap. Vacante eodem tit. quando igitur in aliqua Ecclesia adest penuria ministrorum deservientium, habito respectu ad multipliciter, ac prolixitatem officiorum, quæ in ea quotidie celebrantur, ac decantantur, clarum est, tunc subesse causam rationabilem ex notatis per Abbatem, & Imolam, quos omnes sequuntur in a. c. Vacante, ubi narratur requisita ad hoc, ut fiat divisio, nimirum ut accedat diœcesanorum, & Capituli consensus, ut subsit rationabilis causa, nimirum paucitas Canonicorum pro servitio, seu quod Ecclesia patiatur defectum ministrorum deservientium, & ut redditus præbendæ dividendæ sufficiant competenter utrique præbendato.

Neque obstat debet inæqualitas reddituum, quæ per hanc divisionem inter Canonicos inducitur, cum illa de jure non attendatur, dummodo redditus sint sufficientes honesto victui, & sustentationi, ut notant Abbas, & Imola loco citato. Edque magis est indulgendum Capituli precibus, quod ipse Episcopus posset de jure, concurrentibus supradictis requisitis, hanc divisionem facere, ut testatur Imola ubi supra n. 5. & recurritur ad Sedem Apostolicam, ut res majorem habeat firmitatem, & ut omnis litium occasio præcidatur.

CONSULTATIO LXXVII.

An susceptio Sacrorum Ordinum ex metu reverentiali, concurrentibus minis, sit irrita?

Meritus ex Aristotele 2. rhet. cap. 5. est ægritudo, seu perturbatio, orta ex cognitione mali imminenti. Est autem duplex. Alius qui cadit in virum constantem, & est ille, qui rationabiliter movet voluntatem, ut cum eligitur minus malum ad vitandum majus. Alius vero, qui non cadit in virum constantem. Vir autem constans est ille, qui est medius inter timidum, & audacem Aliudque est fieri cum metu, & aliud fieri ex metu. Primum dicit, quod metus non sit causa operationis, sed concomitanter se habeat. Secundum dicit, quod metus moveat ad operandum, pro quo requiritur, quod non perturbet usum rationis; alioquin operatio non esset libera. Et quod id, quod sit ex metu, sit contra inclinationem elicitam voluntatis, atque adeo interveniat actus oppositus ex diverso motivo circa idem objectum.

Itaque affirmo; quia hujusmodi metus semper excludit consensum ex l. Nihil, ff. de reg. jur. & ex traditis ab Innoc. in cap. Causa num. 1. in fin. & ibi Jo. Andr. num. 3. Butr. num. 10. Bald. num. 4. de offic. deleg. Abb. Felin. Salic. Roland. Dec. & alii, quos in specie susceptionis Sacrorum Ordinum refert, ac sequitur Rot. decis. 1286. num. 3. & decis. 1199. num. 6. coram Pegna, & in fortioribus terminis, quod metus reverentialis, concurrentibus minis, exuberet ad nullitatem matrimonii carnalis, admittit Rot. decis. 326. num. 11. & 12. & decis. 374. numer. 9. & 10. coram Gregorio

Gregorio XV. Sicuti hujusmodi metus reverentialis una cum minis regulariter sufficit ad invaliditatem matrimonii spiritualis, scilicet professionis religiosæ, qui liberam voluntatem, ac plenam libertatem requirit, ex quo voluntarios milites assumpsit Deus, & coactos diabolus, ut inquit Gloss. in c. *Abbas de his, quæ met. caus.* Butr. in c. *Nullus num. 2. & 10. Anchar. nu. 2. Abb. in c. 2. eod. & articulo maturè discussio, firmavit Rot. dec. 590. n. 2 & 3. & dec. 720. num. 3. coram Merlino cum aliis in Melevitana nullitatis professionis 3. Januarii 1653. §. nec dicatur coram Tarraconensi, quæ est decisio 491 inter illius impressas, ubi speciatim nu. 6. firmavit, sufficere solum metum reverentialem, etiam absque minis propter summam libertatem; quam hujusmodi actus requirit, ut ex mente S. Congregationis Concilii tueretur Dian. p. 3. tr. 2. de Regul. resol. 52. Sperell. dec. 79 nu. 28. cum aliis per Rot. in Burgenfi nullitatis professionis 16. Aprilis 1649. §. *Quæ omnia*, coram Arguellas, & nos fusiùs alibi.*

3 Quinimò ad effectum annullandæ professionis solus defectus spontaneæ voluntatis, aut consensu exuberat, ut in fortioribus terminis hujusmodi defectus propter solas importunas preces mulieris cognatæ, novissimè admittit Rot. in Mediolan. nullitatis professionis 28. Junii 1666 §. 1. & 2. coram Em. Carpineo.

4 Dum igitur cum hujusmodi metu reverentiali, ad effectum susceptionis Ordinum, concurrerint repetitæ, ac importunæ objurgationes patris, vel matris, vel avunculi cum minis carcerationis, exheredationis, ejectionis è domo paterna, ac denegatione alimentorum, aliaque hujusmodi, quæ inducunt metum cadentem in constantem virum, dicendum est, susceptionem ejusmodi esse irritam cum ad hunc effectum sufficit solus timor cruciatus corporis, aut amissionis bonorum, ut tradunt communiter Doctores in d. c. *Abbas, de his, quæ vi, & met. caus.* Craver. conf. 387 n. 19. & 20. Menoch. conf. 1. n. 280. Rot. dict. decis. 326. num. 19. & coram Gregorio XV. decis. 205. num. 8. & coram Buratto cum aliis in Bononiensi nullitatis professionis 5. Maii 1660. §. *Prout etiam*, coram Bevilacqua Justum autem metum incutiunt sola quandoque alicujus potentia. l. penultim. & uli. C. de his, quæ vi, & met. caus. gesta sunt, Abb. conf. 2. in 6. quest. vol. 2. Cruciatu corporis, argum. cap. 1. de rest. spol. in 6. Bero. conf. 35. num. 19. mala à constante viro metui solita, cap. 1. de his, quæ vi, & met. caus. sunt, l. 4. & 7. C. eodem Azor. d. loc. quest. 3. & Excommunicatio, Fachin. conf. 55 in fin. lib. 1. injusta, Roman. conf. 368. num. 10. & seq. & quæ omninò non, vel non nisi cum difficultate evitari queat, Abb. in c. 6. nu. 6. de his, quæ vi, & met. & Azor. d. loc. q. 7. & 9. Instans omnium, majorisve partis bonorum amissio, Azor. inst. mor. tom. 1. lib. 1. c. 10. q. 4. cum res, sive patrimonium sint quasi secundus hominis sanguis, & vitæ quodammodo æquiparentur in l. *Advocati* 14. ubi gloss. communi consensu approbata, v. *vitam C. de advoc. div. in d. Bald. in l. si vis nummis, C. de ap. lib. & in l. pen. C. de const. pec.* Doctores in d. l. vi vim 3. ubi Jal. num. 23. & alii, Et propterea quasi paria censentur insidiari vitæ, ac insidiari bonis, atque ita metus perditionis omnium bonorum æquiparetur metui mortis, *auth. quod mater C. de revoc. don.* Bart. in l. pen. de cond. ob caus. Menoch. de arb. q. lib. 2. cent. 2. cas. 110. n. 6. & 135. nu. ult. Tiraq. de nobil. o. 13. nu. 364. & aliquot seq. ubi plura notatu digna ea de re congestit.

5 Ad hunc autem metum probandum admittunt, non solum testes singulares, sed etiam indicia, & conjecturæ, cum agatur de rebus fieri solitis intra domesticos parietes, Alex. conf. 98. n. 6 lib. 3. Paris. conf. 60. n. 20. lib. 4. Rot. d. dec. 374. n. 1. & 9. coram Gregorio XV. & d. dec. 590. nu. 6. & 7. coram Merlino cum aliis in d. Bononiensi nullitatis professionis, §. *non obstat*.

6 Quæ sine aliqua difficultate videntur admittenda, quando non agitur de annullanda Ordinum susceptione, sed dumtaxat ad effectum committendi causam illius

nullitatis, & propterea sufficit fumus, & semiplena, aut summaria probatio, ut de stylo Curia testatur Barbof. in collect. ad Concil. sess. 25. c. 9. n. 9.

7 Neque obstat prætenfa ratificatio, quæ forsitan præsumi posset ex lapsu temporis post Ordinum susceptionem; quia præsumptio corrumpitur, durante causa metus, quæ semper durare præsumitur in vita eorum, qui illum incusserant, Bart. in lib. 2. C. de his, quæ vi, & met. & ibid. Bald. num. 2. cum aliis per Rot. decis. 392. num. 2. & 3. ubi Add. num. 8. & dec. 628. num. 2. & seq. coram Merlino. Vel quando nullus apparet actus, ex quo desumi possit hujusmodi ratificatio, quæ regulariter probari debet per actus illam necessariò inferentes, Bart. in l. *Procurator in fin. ff. rem rat. hab.* Gabr. conf. 26. num. 67. Surd. conf. 523. num. 16. lib. 1. & dec. 221. num. 3. Rot. decis. 535. num. 13. part. 1. rec. Vel quando protestatio ante susceptionem emissa omnem excludit ratificationem, l. *mater* §. *ceterum ff. de ineffic. testi l. Paulus ff. rem rat. hab.* Cyriac. contr. 139. num. 36. cum aliis per Rot. dec. 16. num. 23. coram Eminent. Orthobono. Siquidem ratificatio, quæ præsumitur ex taciturnitate, tollitur, atque impeditur per contrarias præsumptiones; quia una præsumptio elidit aliam, & à fortiori per contrariam animi declarationem, ut tradunt Cardinal. in cap. 1. in fin. de hu. quæ vi, & met. caus. Anchar. & Lanoc. ibid. in fin. Jo. de Anan. num. 7. & 9. Abb. in cap. *Conjuncti numer. 1. de regular.* Butr. in cap. *Cum M. Ferrariensis nu. 4. de const.* Bald. conf. 296. num. 4. Barbat. conf. 39. num. 2. Decian. conf. 18. num. 5. lib. 3. Navar. conf. 34. numer. 3. de Regular. Rodrig. quest. regul. 17. à 15. tom. 3. Rot. decis. 216. num. 21. part. 2. divers. & in Neapolitana professionis 26. Junii 1599. coram Gyprio, & dec. 179. num. 1. par. 4. rec. & dec. 533. nu. 5. ead. p. & in Ulyssiponensi nullitatis professionis 10. Decem. 1646. §. *Cum ergo* coram Arguelles cum infinitis concordantibus, quæ adduci possent.

8 De jure autem solum à suo Prælato quis potest cogi, Ordines suscipere, si adit justa causa, ut ob magnam Ecclesiæ utilitatem, aut necessitatem, & dummodò coactio non sit absoluta, & omnimoda, neque gravi metu illata, sed moderata, & conditionalis, ut per censuras, aut multas, cap. *Si qui* 74. d. ibique Turrecrem & Præpos. Sylv. v. *Ordo* 3. nu. 10. ut simile de coactione ad matrimonium carnale dicitur cap. *Ex liberis o. d. spons.* Sanchez lib. 2. disp. 27. & Coninch. disp. 28. num. 50. Ordinatus siquidem coactione omnimoda non recipit Sacramentum, ut si vi detentus Si autem metu gravi coactus sit, recipit Sacramentum; quia adest voluntas, licet non omninò libera, sed conditionata, id est ex suppositione. Ita Turrecrem. in cap. *Episcopus d. 74. conclus. 1. & 2.* Præpos. num. 1. & Bellarm. ibidem Card. in Clem. *gener. alen. de arat. & qualii.* & de communi testatur Sanchez. de matrim. lib. 7. disp. 29. num. 1. Verùm iste metu gravi adactus non recipit gratiam Sacramentalem ex opere operantis quia non est actio meritoria quoad ipsum, cum indevorus & invitatus recipiat Sacramentum, Turrecrem. & Præpos. estque textus in cap. *Majores, §. Item quaritur, de bapt.*

Certum itaque est, metum levem, eum nempe, qui virum constantem minimè percellat, non censi obesse, quominùs qui ordinationi integrato animo consentit, verè castitatem voveat, & sese cælibatus lege constringat. Quemadmodum enim, ut omnes Jurisconsulti consentiunt, matrimonia per metum levem non censentur irritari, ita nec vota, ideòque Innocentius III. in cap. *Cum dilectus, de his, quæ vi, & metusve caus. sunt, & c. Insignuante qui Clerici, vel. vov.* vota, & juramenta valida censuit, quæ levi metu extorta fuissent. Si quis tamen revera ordinationi non consenserit, quocumque tandem metu à consensu impeditus fuerit, non est validè ordinatus, cum ad ordinationem validam consensus suscipientis ex prædictis requiratur, nihilque, ut habent juris regulæ reg. 116. de regul. jur. tam consensui contrarium sit;

fit; quàm vis, atque metus, quem comprobare contra bonos mores est.

10 Neque verò sufficit, quòd postea consentiat, quia absentibus ministro, materia & forma, consensus de novo auctoribus ordinationem revocare non potest, & characterem animæ imprimere. Idèdque talis vel denuò ordinandus, vel ab Ecclesia pro non ordinando declarandus. In quo casu, si castitatem non voverit, solutus est ejus observantia potest nubere. Si verò ordinationi quidem consenserit, sed castitatem vovere minime intenderit, quin potius animo reluctatus fuerit, non tenetur qui dem ex voto ad castitatem servandam, quia nullum emisit; atamen quia Ecclesia præsumit metum levem non fuisse hujus momenti, ut nisi volentem ad sacros ordines adigeret idèd hujusmodi hominem ad castitatem servandam obligat, teneturque ordinatus Ecclesiæ præsumptioni se se conformem exhibere, & castitatem, quam non vovit, vovere, ad quam etiam absque voto, communi Ecclesiæ lege, teneretur, quæ omnes ordinationi consentientes, nisi gravi metu ad consensum adacti fuerint, ad ejus observationem constringit, eo modo, quo qui non consensit matrimonio levi metu, à consentiendo deterritus, ab Ecclesia præsumitur verè esse conjugatus; idèdque nisi contrarium probaverit, & Ecclesiæ judicio matrimonium ejusmodi metu contractum dissolutum fuerit, consentire tenetur, & ad onera matrimonii subeunda obligatur.

11 Nec valde dubium videtur inter auctores quin Ecclesiæ judicio, & in foro exteriori à vinculo cœlibatus liberentur, qui cadente metu in constantem virum, & injustè incusso perterritus ad ordinationem sciam compulsi fuerit. Cùm enim matrimonia upatet ex pluribus juris Canonici auctoritatibus *c. Cùm locum, e. Veniens, & cap. Consultationi de sponsal. & can. de nuptiis, & can. Si verum 33. q. 2.* hujusmodi metu irritentur, quidni & vota? Cùm ad hæc non minor consensus, vel libertas, quàm ad illa requiratur.

12 Confirmatur enim, Alexandri III. *c. Perlatum de his, que vi; metusve caus. fiunt*, professionem religionis tali metu extortam, irritam declaravit, & taliter castitatem voventi ad nuptias ineundas libertatem potestatem fecit; pari ergo ratione votum castitatis nullum ab Ecclesia esse præsumitur, quod gravi metu in constantem virum cadente justè incusso extortum fuerit. Quæ enim metu, & vi fiunt, de jure debent in irritum revocari, idem Alex. *c. 2. d. tit. Item nemini Ecclesiæ, nisi fortè in casu necessitatis, castitatis obligationem, præterquam volenti, imponit, ne à Christi, & Apostolorum exemplis deflectat.* Ii enim nullum ad eam servandam compellere, sed solum invitare æquum censuerunt. Intelligens cetèrè Salvator, quantæ difficultatis esset, & excellentiæ castitatis observatio, noluit illam intra necessitatem legis concludere, sed dixit, *non omnes capiunt verbum istud. Qui potest capere, capiat.* Matthi 19 legè Chryl. *hom. 63. in Matth. sub med.* Et Apostolus *1. cor. 7. de virginibus*, inquit, *preceptum Domini non habeo, consilium autem do.* Quorum exemplis edoctus Ambrosius *in lib. e. chor. ad Virg* ut referretur *can. integritas 32. q. 1. integritas*, inquit, *corporis expertentia à vobis est, quàm ego pro consilio suadeo, non pro imperio præcipio. Sola est enim virginitas, quæ suaderi potest, imperari non potest, sed res magis voti, quàm præcepti est.* Et similiter Ecclesia nullum invitum ad castitatem compellit, nullum renitentem à nuptiis revocat. Compelleret autem ad castitatem, si gravi metu incusso extortum consensum ad obligationem castitatis sufficere voluisset. Nec multum interest, quòd protestatus in ordinatione non fuerit, qui violentiam passus est, se continere non posse. Protestatio siquidem ad hoc solum adhibetur, ut de metu incusso, & violentia illata constet; quod si aliundè metus probari possit, quidni Ecclesiæ judicio, quæ nec vult, nec fortè potest sine necessitate, invitos castitatis vinculo constringere, nulla fuisse ejusmodi protestatione cœlibatus declaratur.

Quod si dicas protestationem coram bonis, & probatis viris necessariam esse ad appellationis beneficium, cum te justus metus, ne appellare possis, excusat, ut ex Gregorii IX. responso *in c. fin. de appell.* innotescit. Idèdque inferas gravi metu urgente, ei, qui ordinationi palam contradicere non possit, protestari necessarium esse, ut se continentia Sacerdotalis, vel monachalis professioni refragari testetur.

In contrarium reponemus, appellationis refugium, id est in favorem ejus partis, quæ se læsam conqueritur, institutum sit, odiosum tamen esse tum quod judiciorum publicorum auctoritatem refringat, tum quod in alterius saltem ex litigantibus incommodum, & detrimentum cedat; quare ut litigantium temeritas coerceatur, quisæpè injustam causam appellando prosequuntur, & alios irrationabiliter fatigant, justè appellandi ei licentiam lex interdicit; qui facultate appellationis justo metu interclusa, de violentia protestatus non fuerit, maxime cùm appellationis beneficium juris naturalis non sit, sed positivi. E contra verò cùm unicuique naturalis sit potestas de suo corpore disponendi, & cœlibatus vel vovendi, vel ejurandi, vel amplectendi, vel renunciandi, eaque libertas unicuique sit maxime favorabilis, ac gratiosa, in nullius verò odium ac injuriam, & ubi bona fides est, ex prædictis juris regulis vim, vel metum comprobare contra bonos mores sit; ob id non servatis istis juris solemnitatibus, facilius in integrum restituitur, qui gravi metu percussus cœlibatum in ordinem susceptione, vel monachicæ vitæ professione visus fuerit novisse, quàm licentia permittatur appellandi ei, qui gravi metu deterritus appellare non potuerit.

Hæc autem ita intelligenda sunt, nisi progressu temporis emissa ab invito castitatis professio rata habeatur. Nam statim atque rata habetur, obligationem inducit. Idèdque in causa cujusdam mulieris, quæ se invitam, intentato à marito metu mortis, conversionis velum de manu Episcopi, in cujus præsentia de vi fuerat protestata, suscepisse allegabat. Oseni Episcopo, & Priori S. Mariæ Casaraugultanæ mandavit Alexander III. *in c. Perlatum de his, que vi, met. caus.* quatenus eam ad monasterium redire compellerent, si legitime probatum non fuerit non timore mortis prædictam mulierem religionem intrasse aut quod fecit, postmodum ratum habuisse, ac si nimirum diceret, & si votum ab initio violentè extortum fuerit, illud ipsum tamen per ratihabitionem sequentem vim, & firmitatem obtinere posse: non enim ex altera ejusdem Alexandri Epistola decretali ad Episcopum Bellovacensem *c. Significatum de regul. & alia Clementis III. c. Cùm virum eod. tit.* dubium relinquitur, quin in his similibus casibus ratihabitione subsecuta quod ante fuerat etiam invalidè gestum, roboretur. Undè quemadmodum mulier, quam invitam contraxisse cum viro suo constabat, Canonici juris auctoritate *c. Ad id de sponsal.* proferendorum ad violentiam probandam testium facultate excluditur, quod per annum, & dimidium cum ipso cohabitans consensisse in matrimonium videretur; ita quoque anni unius integri spatio professionem religionis invalidam Concilia Triburiense *c. 14.* quod refertur *c. Puella 20. q. 2.* & Moguntinum relatum *in c. Si quis de regul.* prout nempè citatur in decretalium libro, quàmvis in Conciliis Moguntinis editis nullum ejusmodi decretum legisse se referat Antonius Augustinus in illud, & *cap. 9.* huius tituli, Tridentinum verò *sess. 25. de regul. cap. 19.* quinquennio, nisi habitum spontè dimiserit, quo casu in pœnam temeritatis suæ nullatenus ad allegandam quàmcumque causam vult admitti, roborari, & cōvalescere testantur: Sic enim diuturnitate temporis convalescunt, quæ cùm à consensu voluntatis pendeant, vix sine eo voluntatis consensu multo tempore esse potuerunt. Et quemadmodum vel habitus gestatione, vel aliis similibus actibus ratihabitione professionis monachicæ in jure præsumitur, *c. De Clerici, cap. Vidua de regnar.* ita exercitio spontaneo ordinum susceptorum;

ceptorum, vel promotione ad superiores, castitatis in Subdiaconatu emissa professio rata haberi videtur.

16 An etiam habeat commoda, & incommoda Clericatus, seu ordinis suscepti? Respondeo, si metu levi ordinatus est habere, Sanchez *loc. cit. nu. 8.* si autem metu gravi compulsus est compulsione injusta, id est non ex justo præcepto Superioris, & non vult uti ordine, & non ratificavit ordinationem, non habet privilegia ordinis, neque onera: unde neque continentiam, neque cœlibatum tenetur servare, ut Sanchez *ibid. n. 5.* secundum probabiliorum, & valide potest matrimonium contrahere, ut Sanchez *ibid. n. 6.* Barbosa *alleg. 15. & in c. Majores n. 18. de Baptis. Ricc. collect. 1579. Gutier. de matr. c. 94. num. 14. & 16. & communem testatur Dian. ref. 193. tr. 4. p. 2.*

17 Cum tamen res hæc sit magni momenti, non debet matrimonium contrahere sine declaratoria sententiæ Judicis Ecclesiastici competentis de meticulousa ordinatione, probatione legitima præcedente. Item neque tenebitur divinum officium recitare, ut Sanchez *d. disp. 29. n. 7.* Item neque fruatur ullis privilegiis clericalibus, ut Sanchez *n. 3.*

18 Si autem qui metu gravi aut levi suscepti ordines, ratificet tacite, vel expresse ordinationem suam, omnia habebit supradicta commoda, & onera Clericalia, Sanchez *n. 9.* quod si taliter coactè ordinatus, erat conjugatus, non posset ratificare ordinationem, uxore invita, nisi quoad hoc, ut non possit petere debitum, sed reddere tenebitur, & ut fruatur iis privilegiis clericalibus, quibus fruuntur Clerici conjugati, Sanchez *n. 3.*

19 Si autem coactio fuit justa, scilicet ex præcepto justo Superioris, omnino tenetur subire onera Clericatus, & e jusque privilegia consequetur, Sanchez *n. 10.*

20 Ex his apparet, quod metu ordinatus, non propterea est suspensus, vel irregularis, quando non assumit statum incompatibilem cum Clericatu, scilicet aliàs inducentem irregularitatem, ut statum conjugalem. Unde etiam si ab initio, vel per aliquod tempus reclamaverit, & contradixerit ordinationi, si tamen statum incompatibilem non assumpsit, potest pœnitere, & ratam habere ordinationem, & ministrare in susceptis, & ulterius promoveri, Card. in *Celm. generalem. de atar. & qual. Bellam. in c. 1. 74. d. ibique Præpos. nu. 1. Turrecrem. nu. 1. col. 2. Sanchez. loc. cit. n. 3.* cum aliis, quamvis Archid. in *d. c. 1.* existimet, talem esse irregularem.

21 Ordinans vero invitum, scilicet injusto metu compulsam, est suspensus per annum à celebratione Missarum *c. 1. d. 74. Henriq. lib. 13. c. 38. n. 3. Sayr. lib. 4. c. 12. nu. 23.* cum Silvestro, & aliis, & tenet Alter. *tom. 2. disp. 16. c. 1. col. 7.* estque communis. Neque placet, quod ait Bonac. *de suspens. in pari. qu. 2. punct. 2.* hanc pœnam non esse in usu. Aliud enim est legem esse abrogatam desuetudine, aliud vero ejus casum contingere. Non habet autem locum ea pœna in casu, quo iuste quis compelleretur ordines recipere, Sylvest. *v. Ordo 3. § 10. Abb. in c. Queris n. 9. de atar. & qual. Alter. & Sayr. loc. cit.*

CONSULTATIO LXXVIII.

De impedimento publicæ honestatis aliqua observationes accommode ac utiles, ex decreto S. Concilii Tridentini sess. 24. c. 3. de reform. matr.

1 **D**E hoc impedimento agitur in *c. juvenis de spons. & c. Continebatur de sponsal. impub. & de sponsal. in 6. & in Constitutione B. Pii V.*

2 *Quæro, an ita hoc Tridentini decreto præsupponatur validitas Sponsalium, ut vir, & mulier possit in executionem ipsorum compelli promittentes ad contrahendum?* Respondeo, totum hoc esse terminis juris veteris à Concilio relictum.

3 Gradum autem, puta Petrus impediatur, ne puellam in matrimonium duceret, cum puella prius Petri germano, qui morte præventus ipsam non attentaverat, sponsalia per verba de futuro contraxisset, sublatum esse à

Concilio, declaratum fuit eam debeat in linea transversali fieri computatio à remotiori, & sic à secundo, *c. fin. ibique Abb. de consang. & affinis.* Nec obstat Bulla B. Pii V. hæc de re edita die 20. Aug. 1566. quia procedit quando agitur de dispensatione obtinenda, non de declaratione facienda. Item procedit in gradibus consanguinitatis, & affinitatis, & non publicæ honestatis. Dicendum igitur primum, & secundum gradum publicæ honestatis ab eodem stipite à Concilio esse sublatum.

Ex sponsalibus vero contractis, & mutuo consensu dissolutis inducitur impedimentum publicæ honestatis. Concilium enim considerat quod à principio valida fuerint per quod impedimentum induxerunt. Ex conditionatis tamen hujusmodi impedimentum non oritur ex *c. 1. in fin. de spons. in 6.* ante eventum conditionis.

Occasione autem hujus publicæ honestatis impedimenti proposita fuit hæc facti species. Ludovica Mauritiæ matris impulsu cum Andrea sponsalia contraxit. Hæc, etsi sæpius Andreas matrimonium consummare conatus sit, non habuerunt effectum quia, instante Ludovica, inter eos contrahi non posse, declaravit Ordinarius, quare ortæ sunt inimicitie. Ad has tollendas cupiebat Andreas sibi Mauritiæ matrem, cum qua sæpius rem habuerat, & Ludovicam filiam Joanni fratri germano matrimonio copulare. Hæc cum proposita fuissent, denegandam dixit S. Congregatio dispensationem, si Andreas cognovit matrem fornicariæ post contracta sponsalia cum filia, cum tali casu sponsalia non possint dici nulla ex fornicatione matris, & sic præsupposita validitate sponsaliorum, ortum esse impedimentum publicæ honestatis, quia non potest apponi illa clausula, quod filia intacta, & in ullo penitus intentata. Si vero fornicatio matris præcessit sponsalia filię, eo casu sponsalia fuerunt nulla, vel alia ratione dici possunt invalida, quia per vim matris sine consensu filię fuerint contracta, idèque possit declarari sponsalia cum filia nulla fuisse, atque aded ex hoc decreto nullum impedimentum publicæ honestati processisse licet illud jure veteri inductum fuerit, posse Oratores contrahere absq. alia dispensatione, & sic committendum Ordinario, ut permittat contrahere, matrem vero propter fornicationem, & Andream tunc propter attentationem puellæ ante tempus puniat.

Quod autem ex Sponsalibus de præsentibus non oriatur affinitas, sed impedimentum justitiæ publicæ honestatis, licet fortius illo, quod oritur ex sponsalibus de futuro consultis Theologis, & Canonistis jussu Sixti V. in Congregatione iterum firmatum fuit. Consequenter orta dubitatione, an ex matrimonio per verba de præsentibus, contra formam à Concilio traditam contracto, oriatur impedimentum publicæ honestatis? Et quatenus oriatur, an sit restrictum ad primum gradum per hoc decretum? Cum ad Greg. XIII. controversia hæc delata fuisset unà cum rationibus, & Doctorum pro utraque parte opinionibus, Sanctitas Sua inclinavit in receptionem sententiæ, nempe ut ex matrimonio nulliter etiam à scientibus contracto, oriatur impedimentum publicæ honestatis. Non enim probavit distinctionem inter contrahentes scienter, vel ignoranter, cum ratio suggerat multò magis oriri debere hujusmodi impedimentum inter scientes, nempe in pœnam, *arg. c. Nuper de bigam.* Tamen dixit dubitationem proponendam in Congregatione, quæ censuit impedimentum justitiæ publicæ honestatis oriri etiam ex matrimonio nulliter contracto ob non servatam formam Concilii.

Si etiam quæras, an hoc decreto, quo restringitur impedimentum publicæ honestatis ad primum gradum comprehendantur ii, inter quos tale impedimentum ante Concilium inductum est, & an ad hoc decretum extendatur constitutio declaratoria B. Pii V. inserta inter Regulas Cancellariæ super decretis Concilii de compaternitate, & affinitate ex fornicatione, ubi B. Pius V. declarat eos, qui ante Concilium Trid. cognationem spirituales contraxerant, dummodò non sint ex personis in dictis

in dictis decretis enumeratis, & inter quas tantum Concilium voluit deinceps contrahi hanc cognitionem spirituale matrimonii vinculo inter se absque dispensatione Apostolica liberè, ac licitè copulari posse matrimoniam etiam post confirmationem Concilii absque dispensatione inter eos jam contracta valere, Congregatio censuit comprehendere, declaratio vero Pii V. super impedimento publicæ honestatis emanavit ex sententia Congregationis. Cum enim propositum esset dubium, an ex hoc decreto esset sublatum impedimentum publicæ honestatis ultra primum gradum proveniens ex matrimonio contracto per verba de præsentibus, non tamen contumato, dixit Congregatio, non esse sublatum, quia licet tam ex matrimonio contracto per verba de præsentibus, quam ipsis Sponsalibus passim à Doctoribus declaratur impedimentum publicæ honestatis, Abb. in cap. Sponsam in princ. de sponsal. Covar. lib. 4. decr. par. 6. c. 2. in princ. tamen negari non potest, quin improprie usurpetur; quia Sponsalia improprie dicuntur, quando matrimonium est contractum per verba de præsentibus, nam proprie sunt ante contractum matrimonium, Abb. in rubr. num. 3. & in cap. pen. num. 2. de sponsal. ubi infert ad statuta odiosa, & quæ strictè intelliguntur, loquentia de uxore, quæ proprie dicitur contracto matrimonio per verba de præsentibus, quod non comprehendantur Sponsalia per verba de futuro, & ibi latè Felin. in rubr. col. 2. At decretum Concilii est correctorium juris communis, & ideo verba proprie debent intelligi, præcipue cum ex Sponsalibus de præsentibus oriatur major honestas, quam ex Sponsalibus de futuro Abb. in cap. Sponsam in princ. de sponsal.

8 Parerga In Legionensi qui promisit ducere in uxorem Bertam per verba de futuro, quæ cum esset mente capta, non poterat contrahere matrimonium, potest ducere in uxorem illius sororem germanam, nec adest impedimentum, dummodo non sit sequuta copula.

9 Iustitiæ publicæ honestatis impedimentum intelligitur tantum de sponsalibus de futuro, secus si matrimonium fuisset contractum per verba de præsentibus, ut per Bullam B. Pii V. publicatam anno 1568.

CONSULTATIO LXXIX.

An honorantes Deiparam saluatione Angelica ad horarum ictus verè mille dierum indulgentias lucrantur?

Et an ad campanam pulsam meridianum, & vespertinum sit necessario orandum ita, ut ad huiusmodi preces iure quisque cogi possit?

AD primum affirmat Magius de sacr. Cerem. d. 6. n. 10. refertque extare hac de re in officio purissimæ, ac immaculatæ Conceptionis Deiparæ Antuerpiæ excusato ann. 1613. testimonium in hæc verba: *Vi populus Christianus ad majorem in dies Sanctissima Dei Maris cultum incitetur, Leo X. felicitis memoria Papa mille dies Indulgentiarum iis omnibus concessit, qui sonante Horologio saluationem Angelicam semel in memoriam hora mysterii Incarnationis devotè recitaverint, quod & Paulus Papa Postea confirmavit.*

Eadem verba habentur in libello inscripto *Dies hominis Christiani*, quem Colonia excudit Ioannes Kenckius anno 1626. ubi auctor tradit hunc modum. *Quotiescumque auditur horam unam Ave Maria, & Omnipotens factam dante mortalibus horam: Nos cum prole pia, benedicat Virgo Maria. Deque eisdem Indulgentiis scribit Franciscus de la Croix in horulo Mariano areola 2. c. 5. Ant. Bolinghemius in duodecim motivis ad frequentandam Saluationem Angelicam mor. 10. & in libro de Omnipotente bellatrice par. 2. c. 2. Georgius Colvenerius in Kal. cap. 3. gen. com. num. 3. & Ignatius à Carvago lib. 3. cap. 1. dev. 1.*

At vero Indulgentiam istam esse falsam, & apochrypham declaravit jampridem sub die 9. Octobris anni 1613. sub ipso Paulo V. ac eo anno, quo typis evulgatum

est Antuerpiæ superius relatum Officium, S. Congregatio Si Officii Inquisitionis. Quare ad id referandum non immerito.

Illud vero prætermittendum non est, quod ex Laurentio Beyerlinchio decerpit idem Magius loco citato disq. 1. nimirum: *Inolevit mos apud Catholicos salutandi B. Virginem ad pulsam Campanæ majoris, quæ deficiente die triplici sonitu tunditur, cuius devotionis initium tribuunt D. Bonaventura, ut qui coram Xisto IV. Pontifice perorans petiit à Pontifice quatenus Religiosi S. Francisci movere possunt populum, ac absoluis diei precibus, signo Campana audito, Ave Maria omnes recitent.*

Quod planè falsum est, ac miror Magium, qui in ple- risque tam accuratè quæstiones movet, ac dirimit, ut nihil supra videri possit, hunc errorem non animadvertisse. Est enim aperta Beyerlinchii aberratio à chronologia. Nam Xistus IV. fuit D. Bonaventuræ posterior duobus sæculis; nisi velis dicere, non fuisse D. Bonaventuram, qui coram Xisto peroravit, sed ejus umbram, aut per anachronismum id dictum esse. Primum nusquam legitur. Alterum non permittitur, nisi poetis ex Scaligero lib. 3. poet. cap. 49. Quare in historico vel erit lapsus ex oblivione, vel ex inscitia, vel ex imprudentia; Quis vero fuerit qui coram Xisto peroraverat, mox dicetur.

Ad secundum. Haud alienum à nostro instituto fore puto, si hac de re aliquid in præsentia in medium afferam, præsertim cum hæc quæstio à nemine, quod sciam; ex professo sit tractata hæctenus.

Et affirmativam partem tuentur. Primum; experientia enim nos docet, Ecclesiam sine aliquibus externis ritibus constare non posse, præsertim ubi crassiores, & rudiores sunt homines.

Deinde omni loco ac tempore, juxta Apostolum, orare nos debere, & id quidem ultrò. Sed quia tardiores sumus, quàm oportet, publico signo, quasi classico quodam, ad preces nos excitari debere.

Ad hæc negari non potest, veteres semper habuisse certas, & constitutas horas precum. Daniel domum suam ingressus apertis fenestris in cœnaculo suo contra Hierusalem tribus temporibus in die flecebat genua sua, & adorabat; Quæ autem illa tempora fuerint, explicat D. Hieronymus. *Tria, inquit, sunt tempora, quibus Deo fleclenda sunt genua. Tertiam horam, sextam, & nonam Ecclesiastica traditio intelligit. Denique tertia hora descendit Spiritus Sanctus super Apostolos. Sexta volens Petrus comedere, ad orationem ascendit in cœnaculum. Nona Petrus, & Ioannes ascendebant in Templum.* Tertullianus præterea, quo inter Ecclesiasticos Scriptores vetustiorum Latini non habent; *Intelligantur, ait, salva planè indifferentia, semper, & ubique, ac omni tempore orandum; tamen tres istas horas, ut insigniores in rebus humanis, quæ diem distribuunt, quæ negotia distinguunt, quæ publicè resonant, ita & solemniores fuisse in precibus divinis; quòd suadet etiam Danielis argumentum ter die orantis, utpotè per aliarum horarum exceptionem; non aliarum autem, quàm insigniorum, exinde Apostolicarum; tertia, sexta, nona.*

Omitto hic aliorum Patrum testimonia, & è Scripturis exempla, qui certis horis interdum, atque etiam noctu Deum adorant. Satis sit Sanctis utriusque fœderis certas horas fuisse precum; quod si eas horas deligere licuit, cur non etiam publico signo liceret ad eorum observationem homines excitare? Et unde probari poteris illud olim factum; nec ne? Certè Tertullianus tres horas, Tertiam scilicet, Sextam, & Nonam Resonare dicit.

At quod ex Tertulliano coniecere aliqui volunt, levis est conjectura. Quis enim credat illis temporibus, quibus vix in publicum prodire licebat Christianis, quando privatis in domibus, aut etiam in subterraneis cryptis metu persecutionis orandi causa conveniebant, tubis, aut campanis, aut voce præconis stas horas denunciatas fuisse? Loquitur Tertullianus de civili observatione,

quæ apud Romanos in usu erat. Tres horæ nominatæ totum diem in quadrantes distinguunt; & certa quasi officia singularum erant. Notum est illud Poetæ: *Exerceat rousos tertia caussidicos. Item: Sexta quies laxis.* Et rursus *Imperat exiructos frangere nona choros.* Quare cum causas in foro agere tertia, sextam otio, & meditationi darent, nona cœnarent, hinc inquit Tertullianus, istis horis, ut insignioribus diem distribui, negotia distingui, & eisdem publicè resonare, vel quod celebres, vel quod cum aliâ horæ clepsydri, & gnomonis umbra lucente Sole indicarentur, hæ signo aliquo sonoro publicè indicabantur. Cum igitur hæ tempora insigniora essent, veteres Christiani pro sua pietate illis horis, quibus alii in foro litigabant, aut domi deliciabantur, ipsi Deum invocabant, & adorabant.

12 Veteres autem habuisse certas precandi horas, manè præsertim, ac vesperi fatemur quidem. Fuere autem hæ preces publicæ, in quibus ad Sacrificia peragenda conveniebant, aut ad Sacros cœtus convocabantur. In privatijs etiam precibus easdem horas, & præterea etiam alias observatas fuisse non negamus. Sed quoad publicos cœtus Ecclesiæ singulæ suam libertatem semper habere de his rebus constituendi. Id, quod testatur magnum discrimen in Ecclesijs observatum circa has horas, ut in Ecclesiastica historia Socratis traditur *lib. 5. cap. 22.*

13 Præterea assidua apud nos esse debet beneficiorum Christi memoria. Quis ergo inutile esse affirmare audeat, illa tempora, quibus Christus singulare opus salutis nostræ peregit, proprijs notis insignire? Ut nimirum homines illo tempore ad agendas Deo gratias excitentur. Itaque tres illæ horæ modò commemoratæ, à veteribus idè observatæ videntur, quod tertia hora sententia mortis contra Christum lata est, Sexta Cruci affixus, Nona spiritum in manus Patris tradidit; quid ergo vetat nos easdem, aut alias etiam horas observare? Matutinam scilicet, qua vincus, & ad Pilatum ductus: Meridiem, seu sextam, qua Crucifixus: Vesperam, qua de Cruce depositus, ac sepultus est, quo videlicet memoria beneficiorum Christi animis rudium & imperitorum hominum infereretur, & plebs afflueret ad hæc beneficia Servatoris meditando, & ad agendas illi gratias. Cum igitur Passionis, mortis, & sepulturæ Christi his signis publicis admoneamur, quis Christianus ea observare inutile esse, & ad huiusmodi preces jure cogi non posse dixerit?

14 Quod verò ad Magium, & Beyerlinchium ita. Laurentius Surius *tom. 4. de vis. Sanctor.* ex oratione ab Octaviano de Martinis Sueffano coram Xisto IV. Pontifice habitata, refert, D. Bonaventuram Ordinis Minorum Generalem Ministrum instituisse, ut Minoritæ populum hortarentur ad salutandam Virgineam Mariam signo Campanæ audito post completorium, quod creditum sit, eandem ea ipsa hora ab Angelo salutatam fuisse. Hoc institutum à D. Bonaventura annis circiter 70. ante Ioannem XXII. si verum est quod Surius indicat.

CONSULTATIO LXXX.

Quisnam declarare debeat, vel possit, num occidens, vel mutilans defendendo vitam suam indigeat dispensatione ab irregularitate, Sedesne Apostolica, an verò Ordinarius?

1 **C**ertum omnino est, quod si quis occiderit, vel mutilaverit defendendo vitam suam ab injusto invasore cum moderamine inculpate tutelæ non incurrat irregularitatem, ut expressè decernitur in *Clem. Si furiosus de homic.* per hæc verba: *Si furiosus, aut infans, seu dormiens hominem mutilet, aut occidat, nulla ex hoc irregularitatem incurrit. Idem de illo censemus, qui mortem aliter vitare non valens, suum occidit, vel mutilat invasorem.* Et docent omnes, quorum catalogum pudet allegare in re clarissima. Præ omnibus ad Sayrum *de cens. lib. 6. cap. 17. n. 1.*

2 Atque adeò non indiget dispensatione, idque declarare

etiam poterit Ordinarius, ut censuit sæpius S. Congregatio super Episcopis, & Regularibus, præsertim in Luccerna 1580. in Sebenicensi 1587. & in lanuensi die 23. Maii anno 1589. his verbis.

Al Vicario di Genova: *Essendo proposto à questi miei Illustrissimi Signori il motivo del dubbio, che fare sopra il particolare di N. doppo maturo discorso hanno risoluto, è come altre volte si è fatto in simit caso, che se egli uoco se l'aggressore non potendo evitare altrimenti la morte, non sia incorso in irregolarità, e non habbia però bisogno di dispensa secondo i termini della Clementina: Si furiosus de homic. E così ancora quanto alla dichiarazione da farsi sopra di ciò che non sia riservata à questa Santa Sede, ma possa farsi anche dall' Ordinario, essendo che il cap. 7. della se. 14. si come altra volta è stato dichiarato dalla Congregazione del Concilio, dee intender si senza alteratione del jus antico per quello, che tocca à questo caso.*

Ratio autem est, quia jus naturale hoc dicitur, ut quis quis potius vitam suam propriam, quam vitam proximi tueatur; quod certum est, quando aliter vitam suam tueri non possit, quam proximum occidendo. Unde in *l. ff. de just. & jur. §. vim dicitur vim ut repellere licet. Denique habetur c. 3. de sens. excom. & l. ex. qui aggressorem, & l. si quis percussorem, c. de sic. & nos de hoc alias abundè.*

Vtantur igitur Ordinarii hoc jure suo, & mihi gratias si non referant, saltem agant quod ipsis id exhibui ad servandum suas, suorumque conscientias.

CONSULTATIO LXXXI.

An toleranda sint mulieres nuptæ, quæ publicè meretricio more prostituuntur omnibus, in maximum Sacramenti matrimonii opprobrium?

Et quatenus negativè, quo salubriori, & faciliori remedio provideri possit animarum salutis absque edictis, ac publicitate, & cum minori scandalo populi?

Arbitrantur plerique crimen adulterii comparari majestatis delicto, ut per Mantici *singul. 117. nu. 2. & Vvelemb. parat. ad titul. de adul. num. 1.* Et idè rectè à Triboniano, reliquisque Pandectarum consarcinatoribus, Iuliæ legis de adulterijs tractationem subjectam legi majestatis. Docet ex multis Dionys. Carthul. *libel. de convers. peccat. art. 5.* inter gravissima peccata hoc esse, & majus homicidio in *l. Codicillus 91. §. mare, juncta Gloss. marg. & ibi Bal. de leg. 2.* Eoque referenda est parabola Nathanis Prophetæ *2. Reg. cap. 12.* per quam atrocitatem criminis adulterii David expressit, & ad quam ille dignum morte dixit. Et quamvis ob adulterium Bersabæ Vriam vitam ejus David occidi curasset, nihilominus tamen pro adulterio tantum punitus atrociter fertur. *Quamobrem, inquit illi Deus, non recedes gladium de domo tua in sempiternum, eo quod despexeris me, & tuleris uxorem Uria Ethæi, ut esset uxor tua. Suscitabo super te malum de domo tua, & tollam uxores tuas in oculis tuis, & dabo proximo tuo, & dormiet cum uxoribus tuis in oculis solis hujus.*

Pro pœna imponenda in hoc crimine consideramus ipsum crimen pro re, personas delinquentium, & modum, seu actionem, qua delinquitur, hæcque simul considerari par est. In crimine perpendimus, an simplex crimen sit adulterii, an cum alio mistum. Adulterium simplex, quando inupta jungitur uxorem habenti, vel contra, si nuptæ qui uxore caret, vel si uterque delinquentium conjugio potiat, Modest. in *l. stuprum 34. & l. niter liberos 6. ad leg. Jul. de adul. l. inier stuprum 101. de verb. signif.* Vel alter, vel uterque sponsalia cum alio, aliave contraxerint. Et gravius peccat adulter uxorem habens, quàm solutus cum uxore alterius, *cap. quemadmodum §. sunt 23. quest. 7.*

Pœna adulterii simplicis est jure divino utriusque delinquentis lapidatio, Deuter. *cap. 22. Ioan. cap. 8. Daniel. 13. can. Satis 33. qu. 5. accusationis tamen præcedente, Ioan. 8.*

4 Iure civili legis Iuliae poena erat ultimum supplicium, *l. quamvis 30. §. fin. C. ad leg. Iul. de adult. §. Item lex Iulia de adult. de publ. jud.* apud Iustin. quo tempore legem tulit Octavius Cæsar Iulii nomine *l. 1. & 2. ad leg. Iul. de adult.* Suet. in *Augusto cap. 34.* quia adoptatus à Iulio, Suet. *ibi cap. 7. Flor. epit. & Zonar. tom. 2. annal.* Obtinuit tamen postea tempore Adriani, & Antonini Pii, quorum ætate vixit Adrianus, Pantal. in *chronol.* ne mortis poena esset. Nec ullam fuisse legem de coercendis stupris latam tempore Tarquini Superbi, docent verba Ciceronis *2. de legib. quæ ut brevia, sic præclara producunt: Si regnante, ait, Tarquinio nulla erat Roma lata lex de stupris, idcirco non contra illam legem sempiternam, scilicet rationem divinam prohibentem, Sextus Tarquinius vim Lucretia Tricipitini filia attulit,*

5 Lex Iulia cum contemneretur renovata à Domitiano, teste Zonara *tom. 2.* succedentibus temporibus, & licuit iure Romano marito deprehensum adulterum in domo sua cum uxore in ipso actu, humilem tamen, & vilem personam occidere, *l. marito, & l. Si adulterium, §. Imperatores ad l. Iul. de adult. l. Gracchus 4. C. cod. l. 3. §. Si maritus ad Syllan.* Patri autem eundem adulterum cum filia, in potestate tamen constituta in adulterio deprehensum, cujuslibet fuerit is conditionis, & in sua, & in generi domo occidere licuit, dammodo quoque filiam occidisset, vel per eum non sterisset, *l. patri cum viribus seqq. & l. nihil 32. ad leg. Iul. de adult.* quod & in filiis occidentibus utrosque iussu patris observandum placuit Alexandro Cæsari, *d. l. Gracchus, §. 1. cod. C. & ibi Bald.* Ratio autem ponitur à Jureconsulto in *l. 2. §. initium, ibi, ut morte virginis contumeliam stupri arceat, ff. de orig. jur.* & eadem est ratio in patre occidente filiam adulteram, ut ibi ait textus, loquens de patre. Ex quibus infertur post interfectam uxorem, vel filiam non posse patri, vel marito stuprum, vel adulterium in opprobrium attribui. Quod extendunt ad uxorem prægnantem Baldus in *l. Imperator, ff. de stat. hom.* quam sequitur Felin. in *cap. si verò col. 2. de sent. excom.* Si tamen filia adulterans extra sacra paterna fuisset, non permittebatur jus necis, quod in liberos in sua potestate constitutos pater habebat, *d. l. patri, & l. seqq. §. 1. de patr. pot. Dionys. Halicarn. in 2.*

6 Pontificio iure non ita grave scelus ducitur adulterium pati, ac uxorem occidere, *can. Si quod verius 33. q. 2.* qui est D. Augustini de *adulterinis conjug. lib. 2. cap. 15.* per rationes ab eo deductas. Sicque in foro conscientiae non licet occidere adulterum, aut uxorem adulteram marito, *can. inter hæc, juncta Glor. & can. admonere d. caus. 33. quest. 2.* quia soli Iudici licet occidere, seu Principi, qui habet gladii potestatem, *can. cum homo, can. homicidium 33. q. 5. & ad Rom. 12.* At scio displicuisse hanc sententiam Iulio Claro *lib. 5. sent. §. homicidium n. 50. & 54.* qui ait, hanc permissionem legis non esse contra conscientiam. Ego verò verissimam puto, & esse peccatum mortale occidere, etiam adulteram, fuitque damnata contraria ab Alexandro VII. quæ est 9. in ordine ubi dicitur: *Non peccat Maritus, occidens propria autoritate uxorem in adulterio deprehensam.* Cum parata sint iuris, & accusationis remedia ad vindicandum adulterium. Neque est singulis concedendum, quod per Magistratus solet expediri, *l. non est singulis, ff. de reg. jur.* Et idcirco iudiciorum rigor in medio positus, ne quisquam sibi valeat permittere injuriam, *cap. Nullus de Iuda. cap. Porro de divor.* Nec licet inauditum, & indemnatum, quantumvis scelestissimum, privare necare, propter rationes *l. fin. C. de malefic. & mathem. lib. 1. C. quando lic. fin. judic. se vind. l. inauditum, ff. ad leg. Cornel. de sicar.*

7 Quo circa neque excusatur omnino à delicto etiam iure civili occidens adulteram, sed poena afficitur aliqua in *l. si adulterum, §. Imperatores, ff. ad leg. Iul. de adult.* privarique debet lucro, quod alioquin ex consuetudine, vel pacto habiturus esset dotis, occidendo uxorem, *l. si ab hostibus, §. 1. ff. sol. matr.* lucratur autem, si accuset, *cap.*

Plerumque de donat. inter vir. & uxor. §. fin. de adult. auth. ut liceat matri, & avia.

Hæc autem poena Novellarum in mulieribus est 8 levior, *auth. Sed hodie, Cod. ad leg. Iul. de adult. & §. Si verò quando, ut nulli jud. lic. hab. loc. ser. coll. 9. tit. 9.* quam olim fuerit, per quam adultera verberata in monasterium detruditur, unde intra biennium à viro extrahi potest, si ei reconcilietur. At biennio transacto, vel viro intra biennium priusquam reduceret, mortuo, mulier in monasterium tonsa, habitu suscepto, perpetuo adjudicatur, duabus partibus bonorum, si habeat, liberis applicandis, tertia monasterio. Si liberi non sint, tertia parte proximis applicanda, duabus monasterio. Et si illi non sint, monasterio omnibus bonis dandis, pactis dotalium instrumentorum in omni casu viro solvendis.

Putant aliqui, hanc constitutionem emendare poenam 9 capitalem tantum in adultera, relinqui autem intactam in adultero, quam ad legem Iuliam refert Iustinianus *§. Item lex Iulia de adult. de publ. judic.* quæ certè de adulteris loquitur. Verum dubito, ne de viris tantum, non etiam de mulieribus loquatur. Nam gladii ultionem in viros tempore Augusti fuisse invenio, in mulieres adulteras non item, nisi exempla singularia sint, & ex clementia poena commutata. Sicut & in posterioribus Imperatoribus observatum est, Suet. in *Octavio c. 65. Senec. lib. 3. de benef. cap. 2. Vellei. Patere. lib. post hist. Cornell. Tacit. lib. 1. & 4. Dio Cass. lib. 54. Plin. lib. 6. Epist. ad Corn.*

Erit fortasse monasterii inclusio interdum sine ver- 10 beribus referenda ad Iustiniani inventum. Nam is, ut Procopius scribit *lib. 1. de edif. Iustiniani,* etiam Byzantii ex suavis Theodoræ uxoris, turbam illam muliercularum, quæ in domibus lenonum erat, turpi quæstui fervientium haud quidem spontè, sed vi quadam adactarum, ut inopiam relevarent, sustulit, multoque sumptu in palatio antiquo versus Euxinum pontum monasterium magnificentissimum, futurum habitaculum mulieribus, quas vitæ prioris pœniteret, constituit, conventumque hunc fœminatam idèd vocaverit græcè Metanocæam, latine *Pœnitentiam,* multoque pecuniarum redditu dotavit. Tholosæ, ac Romæ, alibique sunt monasteria huic simile, quæ vulgò dicuntur Mariæ Magdalena. In Gallia, ut plerumque sequuntur juris novellarum Iustiniani in puniendis adulteris regulas, de quibus in *auth. Sed hodie, Cod. ad leg. Iul. de adult.* secundum quam iudicatum in Senatu Parisiensi refert Papius *lib. 22. Rhapsod. ap. tit. 9. art. 1. & 2.* Refert & alia similia Curiarum placita Boerius *decis. 207. n. 12.*

Atque ex his respondeo ad primum; non esse tolerandas 11 per ea, quæ late congerit Tiraqu. *ad leg. connub. 101. l. 13.* quia non sunt simplices meretrices, quæ tolerantur dumtaxat respectu pœnæ, non peccati, cum istæ alias reiiciantur ab Ecclesia, tanquam infames, ac rebelles, ut per Bartol. in *l. verum num. 2. ff. de furt. & in l. Si uxor. ff. de adult.* Et quamvis in foro fore poena ex consuetudine in meretrice nupta dissimulari consueverint, ut per Ricciol. *de person. qua in stat. reprob. vers. lib. 2. cap. 3. num. 3.* nullo tamen modo à Pontifice Summo id tolerari debet, quando publicè prostituantur, quia in hoc casu non potest dari tolerantia, quæ consistit in tacendo, sed Pontifex cooperaretur in actu peccati.

Non obstat, quod scienti, & consentienti non fit in- 12 juria, neque dolus per regulam *scienti de irreg. jur. in 6. & in l. 1. in fin. ff. de act. temp.* Nam id non vindicat sibi locum in meretricibus conjugatis, ut annotat Io. And. in *addit. ad Specul. in rubr. de injur. & damn. dat.* ubi decidit quod statutum permittens meretrices percuti, non habet locum in conjugata *arg. textus in l. uxori, §. 1. ff. de adult.* ubi matrimonium in meretrice consideratur ita, ut locus sit accusationi adulterii. Et hanc limitationem tradunt certatim Alex. & Andr. Sicul. in *l. consentaneum in paraphrasi ad Baldi monumenta, C. quomodo, & quando Iudex,* ac sequitur Cotta in *memor. v. meretrix.*

Ad 2. Præ cæteris remediis, ac pœnis adductis à 13

Tiraquello loco allegato minùs exempli mali, vel nocentis continere mihi videtur, usuque ferè sapientissimorum omnium Magistratum probatum illud est, quod præbet *d. aurb. Sea hodie, C. ad leg. Jul. de adult. ubi Glos. & Doctores*, ut scilicet in monasterium, hoc est, juxta præsentis mores in domos Convertitarum, seu mulierum malè nuptarum detrudantur. Hoc asserunt Petr. Barbol. in *repet. l. 2. in princ. par. 1. num. 6. ff. sol. matr.* ubi quod ita aliàs fuit servatum, Anton. Gomez in *l. Tauri 80. numero 47.* ubi quod ita etiam communiter tradunt Canonistæ in *cap. tua de procur. & in cap. gaudemus de convers. conjug.* Quibus concinit Statutum Urbis *lib. 2. cap. 10.* ubi quod pro adulterio mulier tonsa in loco malè nuptis deputato, vel alio sibi pro carcere deputando, detrudi debet. Quibus favet Constitutio Sixti V. *de adulteris.*

Interim ego producam adulteram portento jucundè punitam. Sanctus Gangulphus Martyr Burgundus fuit, valenti habitudine, forma etià & dignitate honestus. Adhuc adolescens spectacula quæque, & petulantium juvenum lubrica consortia vitabat. Quum amplissimi patrimonii facultates ad eum devenissent, non facile dixerim, quantum sibi imperavit in pauperes prodigalitate. Ipse interim splendidus, Pipino Regi in deliciis fuit. Et, quod rem incipit, uxorem duxit ortus nobilitate parem, morum divortio adversam, utpote quæ rupta conjugii fide, Clerico cuidam sacrilegè misceretur. Quod facinus, velut Aneas à Venere, casta nube principio obductum est; tum verò erumpens, striduras aliquas sui ad Gangulphum emisit. Hic conjugem convenire, admonere dari Sacramenti, sequioris notæ injecta etiam natalium memoria, quibus utique par foret eam meliori industria respondere; non facile personam sustineri, nec posse dari regulatibus unquam secretum vitii, adedque nitendum esse ei, ut quoniam deberet magnæ famæ esse, veller esse bonæ. Illa ad hæc suam orem furere, coslum terræ miscere, velint nolint in testimonium honestatis suæ advocanda, nullam matronarum sibi pudicitia parem, quam ut eatenus sattam, rectamque servavit, ita veller ad manes, & busta perficere. Aded nulla pudicitiam contentius prædicant, quam quæ minùs habent. Ita hæc luto lutulentior seipsam in fastos Sanctorum referebat. At enim retracta est ad voluntatum. Namque quum marito fidei servatæ fidem facere veller, in tepido fonte obriguit, & qua secumque aqua ei effudit, cutem abstraxit. Ita convicta illa repudium à Sancto accepit, majori interim damno, quam dolore, nempe jugo subducta lasciva juventæ, adultero convixit. Quoniam autem scelera se seminant, & rarissimus est, qui errat semel, illi ex adulterio homicidium susceperunt. Summa, Sancto necem machinati intulerunt, mæchus ferro, uxor imperio, quæ scilicet eum Clerici brachio interemit, at non impunè; nempe mali bibunt improbitatis fœcem. Clericus enim sublato obice latus cum ventrem exoneraret, viscera in cloacam demisit, negaque mora respiscendi infœlicem animam Tartaro mancipavit. Longè alio exitu quam Gangulphus, cujus sacra exuvie quacumque ferebantur, pompam miraculorum circumferebant. Nota illa, agnita, & credita omnibus est; sola ejus uxor adhuc cervicosa, fidem suam negare, alienam demere studebat; perinde, inquam, efficit virtutes corpus Gangulphi, atque alvus mea. Videte vindictam. Ea verba locuta, alvo crepitum dedit, & loqui pergens, perrexit etiam crepare; quindum vixit, redeunte per hebdomadam die, quo hæc blasphemavit, fuit autem Veneris dies, quot ore voces tot alvo crepitus dedit. Qua infamia cum ubique Burgundia laboraret, Pipino Regi risum movit, & pruritum hæc experiendi. Ergo illac pervadens, destinavit saltim exploratores, qui (quod etiam rideas) quoniam fœmina non sonabat quotidie, debuerunt diem Veneris pro crepitu audiendo præstolari: Præstolari autem audiverunt, eam infernè, supernè vocalem, reciproçè spiritum ducere ad numerum utrobique, quod ut Regi

probarent, ultra aures, etiam nares in testimonium advocarunt. Ex Petro de Natalibus *lib. 9. cap. 28.* & ex Suario *tom. 3. in S. Gangulpho.*

CONSULTATIO LXXXII.

An & quatenus pignorationes, clarigationes, vulgò represalia indici possint? Et an contra Clericos?

Ad injurias veciscendas pertinere videtur pignorationum, seu represalium jus, quo utuntur Reges, ac Republicæ aliquando ad emendandas injurias regnicolis in alienis regnis illatas. Ex inductæ sunt ad exemplum Androlepsiæ Græcorum, quæ erat jus quoddam pignorum hominum, quando cædes patrata erat, & auctor non reddebatur à civitate, in quam refugerat, vel ubi erat. Tunc enim licebat ex ejus civitatis civibus tres capere, quousque reum redderent, Iul. Pollux *lib. 8. cap. 1.* Demosthen. *contra Aristocr.* & Suidas.

Androlepsia autem propria auctoritate fiebat eorum, qui ultionem necis postulabant, ut ex eodem Iulio Pollici patet, & Budæus fatetur in *anno. l. aut facta, s. eventus, ff. de pœn.* neque alio modo, quam ob cædis injuriam. Quare hæc non exprimit, quæ represalium dicuntur, quarum significatio est iterum aliud pro re sua accipere, & injuriam in damno, & facto consistentem, postulare refarciri. Eoque nomine licere res capere, & retinere eorum, apud quos, qui damnum dederunt, sunt, cum de jure reddendo, qui ibi imperant interpellati, nolunt statuerè, donec satisfiat. Licere autem retinere & capere, non propria auctoritate, sed publica Principis inquam, in cuius dominio est is, cui damnum injustè datum, vel injuria facta ab alieni regni hominibus, vel prædonibus.

Is enim Princeps Legitimus, vocabant Romani patrem patratum, vel alterius conditionis hominem, mittit ad illius ditionis, ubi damnum datum, vel rei degunt, Principem, vel populum, vel Præulem, ut jubeant ablata injustè restitui, injuriamve refarciri, clarè, & apertè protestando, ni fecerint, se bellum eis, vel represalias indicere, & hostili animo eorum bona in regno suo reperia, retenturum. Idque est clarigatio, rerum repetitio. Initiunt enim signum Legati in civitatem illam, quæ nocet, vel in regnum, cujus se hostili more, comperta in regno, cujus est injuria affectus, capiendæ iri prædicunt; donec satisfiat.

Sunt enim represaliorum jura, ut quicumque eorum, quibus indicuntur, territorium ejus, qui indicit, intra verit, possit retineri cum bonis usque ad satisfactionem. Dubitat autem Bartolus *de represal.* num possint istæ clarigationes, & pignorationes bonorum hominum alterius provincie, qui tamen damnum non dederunt, pro aliorum noxa fieri, aliasque annexit quæstiones, pro quarum brevi conclusione sic accipe.

Permissas esse hominum, etiam liberorum, & rerum detentiones, & pignorationes, dummodò observemus primam justam esse causam præcedentem, deinde clarigationem rectè, & modo legitimo factam, etiam in eos, in quos oportet, & per quos oportet, fuerit executioni demandata. Causa legitima erit, si injuria præcedant, vel prædationes, quæ dum refarciri postulantur, contemnuntur, Bartol. in *dict. tract. represal. quest. 1.* Guid. Pap. *quest. 32.* latè Ioan. Ande. in *Mercurial. ad cap. non debet de regul. jur. in 6.* Nam ob id legitimum bellum indici potest, *can. Dominus noster 23. quest. 2.* & D. Thom. 2. 2. *quest. 40. art. 1.* Sic Romani Illyricum bellum susceperunt, quod Illyrii navigantes, qui Romana ditionis erant, infestarent, nec conquerentibus illis per Legatos, satisfacerent, ut auctor Polybius *lib. 2. hist.*

Hinc, licet hæc hujusmodi de represalia sint à jure civili prohibita in *d. aurb. sed omnino, C. ne uxor. pro marito,* sintque contra juris naturalis æquitatem, ut in *cap. un. de injur.* quia æquitas juris naturalis non patitur, ut innocens pro nocente puniatur, aut graveretur, & ideo qui

per repretalias aliquem gravat, tenetur damnum illatum restituere. Archid. Jo. Andr. Anchar. Gemin. & Franch. in d. cap. un. de injur. Nihilominus, quia repretaliae hujusmodi speciem belli habent, licitae sunt, concurrentibus tribus illis, quae ad justum bellum necessariae sunt secundam doctrinam D. Thomae 2. 2. qu. 40. art. 1. lexque conditiones requirit Diana part. 4. tit. 4. res. 72.

6 Justum hoc bellum ob praecipuum illud, alterum non laedere, nemini nocere, quae juris naturalis sunt. Pari modo quae in regno, vel inter subditos jura observantur, eadem alienigenis reddi debent. Qui Magistratum, inquit lex, l. 1. quod quisque juris, ff. lib. 2. tit. 2. potestatemque habuerit, si quid in aliquem novi juris statuerit, ipse quoque postulare adversario, eodem jure uti debet. Quod justum est, ait Moyses Deut. 1 & 16. Levit. 24. Jacob. 2. judicatio, sive civis ille sit, sive peregrinus. Nulla enim erit distantia personarum. Et rursus: peregrino non eris molestus, Exod. 23.

7 Exigitur quoque pro causa legitima, ut primum injuria, vel praedatione commissa constet, requisitumque fuisse dominum loci, vel Principem, qui non agnoscit Superiorem, vel populum, seu Republicam, ubi commissa haec, ut jure statuant in suum regnicolam, vel civem, vel subditum pro spoliato, vel injuria affecto, qui postulat, d. can. Dominus noster 23. qu. 1. desumptus ex D. Augustino lib. 6. quae. 10. Bartol. loc. cit. quae. 1. Guido Pap. d. qu. 32. & 33. Jo. Andr. in cit. cap. non debet, Bald. in l. sed omnino auct. ut non fiant pignora. C. ne uxor pro meruo col. pen. Io. de Lignan. in tract. repretal. Quae cognitio propterea saltem prius summam examinanda, ut per Bartol. eodem loco qu. 9. n. 7. Angel. conf. 122. n. 2. & conf. 196. num. 1. ubi praeter formam requirit pro substantia cognitionem, & probationem juris petentis, Colet. de proces. execr. cap. 2. num. 307. & seqq. & n. 303. part. 1. ubi ait, quod ratio denegandi repretalias in Imperio est, ne in eo pax publica ad privati alicujus commodum turbetur. Requiritur autem cognitio causae, quia, non cognita justitia petentis repretalias, & consequenter justitiae denegationi, repretaliati solventes non possent habere regressum adversus principalem debitorem, tamquam eum, qui solum tenetur in casu, quo repretaliae jure fuerint concessae, Ruin. conf. 107. num. 11. lib. 5. Minyeger. centur. 6. observ. 1. in fin. Cost. de remed. subsid. remed. 17. num. 16. Seraph. dec. 453. num. 3.

8 Sic Romani priusquam Illyciis bellum indicerent, Teugam Reginam interpellarunt per Legatos, ut emendari juberet illatum damnum. Ubi cumque enim pro justitia obtinenda potest laesus Superiorum eorum, qui deliquerunt, adire, non est concedenda haec pignoriatio, Ioan. de Beliovic. in §. ut non fiant pignora. Quare ante concessionem, & fides facienda à creditore petente repretalias de debito, & de interpellatione, & diligentis, ut dicunt, juris obtinendi, debetque debitum liquidum esse sine exceptione, Bald. in d. l. sed omnino, & adversarius debitor potentissimus. Sed & Princeps superior, vel populus si Republica tantum concedit repretalias, non Iudex solus sine eorum consensu, nisi ex forma statuti haberet hanc auctoritatem concedendi, idem Bald. loc. alleg. & Innoc. in cap. Cum olim de restit. spoliat. Io. de Lignan. in 1. p. repretal. & 2. in princ.

9 Post has observationes, nempe existente justa causa, denegata justitia, & cum auctoritate Principis, qui bellum solus ita & repretalias inferre potest, cessant jura quibus prohibetur, ne alius pro alterius debito, & poena teneatur, nec pignorationes patiatur, l. l. Sed omnino, C. ne uxor pro mar. l. providendum, C. de decur. cum sim. & tot. tit. ut non fiat pignora. c. 1. de injur. in 6. Nam tunc agitur in concives Republicae, vel regnicolas domini denegantis, ut in noxios, & debitores, & hostes, qui patiuntur injurias inter se alii, nutritive, & aliena retinent. Et proinde quae ab hostibus capiuntur, jure retinentur. l. hostes. ff. de capti. & postlim. revers.

10 Sed & placuit in jure municipes quidem ex dolo non teneri alicujus singularis personae; verum si quid ex dolo

ejus, qui eis administrat, ad eos pervenerit, teneri Ulpian. in l. sed si ex dolo 16. §. 1. ff. de dol. Quia videntur ratum habere, nisi reddant, l. 1. §. de i. c. de i. c. ff. de vi, & vi arm. Deinde ex delicto domini, puniri posse subditos nemo dubitat, cap. si sententia 16. de sent. excom. in 6. & l. si vero dominus temporalis, C. de heret. Proinde dominus, qui illicitè retenta restituere legitime petita denegat, vel injurias patitur peregrinorum in sua ditione inultas, rectè ad justum, & ad restitutionem, vi, & manu militari adigitur, l. qui restituere. ff. de rei vendic. can. petimus 11. q. 1. Nec justè alienigenae in regno illo, cujus est is, qui injurias passus est, securitatem, seu tutum iter postulant, quod ipsi apud se injuriam passio non praestiterint, l. Iulianum, §. offerri. ff. de ad. emp. Proinde in eos hac pignoratione rectè agitur, ut prius damno refarcito ipsi quoque tutum, quod violaverint, iter reddant peregrinantibus, & negotiatoribus juxta juris regulas, can. Si quis Romipetas, & can. illi, qui 24. q. 3. cap. 2. de regu. & pac. l. 2. §. 1. ff. ne quid in loco pub. l. 1. §. 1. ff. de iis, qui deiecit.

Hoc tamen observatur in repretaliis, ut creditor, qui personam, vel bona alterius negotiatoris repretaliis suppositi ceperit, non possit retinere, sed debeat in publicam custodiam ducere, Bald. in d. l. sed omnino in col. & in l. generalis in 2. no. C. de decur. Io. de Lignan. de repret. part. 5. q. 12. Paul. de Castr. conf. 313. Et bona capta teneatur ejus loci Iudici exhibere, ubi capta sunt, qui consignabit repretorio, & auctoritate publica vendi, & satisfieri creditori jubebit, vel creditoribus, ob quos indictae sunt repretaliae, quibusve satisfactis cessant repretaliae, Bald. in d. l. Sed omnino in fin. C. ne ux. pro mar. Et si quid supra debitum superest, dominis reddendum erit, deductis impensis judicialibus, & captionis legitimis. Quod enim supererit, consignandum est publicè, & restituendum.

Sicuti igitur spoliari possunt bonis externis ii innocentes, qui sunt partes Reipublicae, cum qua geritur justum bellum, eaque retineri, ut docent Caet. in sum. v. bellum, Victor. de jur. belli n. 40. Covar. in reg. peccatum p. 2. §. 9. n. 4. & alii, ea ratione, quia tota Republica reputatur hostis, ideoque fas est eam punire in omnibus suis membris, quatenus partes illius sunt quoad externa, & fortunae bona. Qua etiam de causa fas est imponere tali Republicae tributum ab omnibus suis partibus solvendum, imò & ab omnibus successoribus, quatenus futuri sunt partes ejusdem Republicae, esto cooperati non fuerint ad Reipublicae delicta. Ita quoque licitae sunt repretaliae, quando aliquis, aut aliqui de aliena Republica damnum intulerunt, & neque ipsi volunt satisfacere, neque Princeps. supremi moderatores Reipublicae admoniti cogunt illos satisfacere. Eo namque ipso Republica in suo Principe, aut moderatoribus culpam contrahit, fasque proinde est Principi, cui subditus est is, qui injuriam est passus, concedere illi, aut aliis suis subditis, ut faciant repretalias in bonis subditorum alterius Reipublicae usque ad debitam compensationem, esto illi, quorum bona occupantur, in culpa non fuerint. Quoniam in hujusmodi subditis puniuntur ea Republica, quae, quod tenebatur vindicare, neglexit. Ad stipulatur D. Augustinus in d. can. Dominus noster 23. qu. 2. dum ait, justa bella definiuntur quae ulciscuntur injurias, si gens, aut civitas plectenda est, quae vindicare neglexit, quod à suis improbè factum est, Victor. loc. cit. n. 41. & Canonistae in cap. un. de injur. & damn. d. 10 in 6. Quo loco advertendum est, Principem, aut supremos illius Reipublicae moderatores, qui in culpa fuerint, ut repretaliae concederentur, teneri restituere innocentibus suae Reipublicae bona, quibus ita spoliati sunt. Hinc ad quem pertinet bellum movere, ad eum solum spectat concedere repretalias, Covar. in d. reg. peccatum part. 2. §. 9. n. 9. Camil. Borell. ad Bellug. in spec. rubr. 1. §. jamplice col. 1. Francisc. Marc. dec. 769. n. 6. vol. 1. Id est, si habet merum & mistum imperium, Menoch. de arb. 527. n. 22.

Excipi tamen debent ab hoc jure repretaliarum aliquae personae, quae nec eorum bona capi possunt. Primum

represalię contra alicujus regni, vel civitatis, aut Reipublicę si personas intelliguntur de ibi habitantibus, non autę si nati inde in regno, qui indixit, habitent, Bart. in l. 1. §. *removeri*, ff. de postul. & in l. *provinciales*, ff. de verb. signif. & in ir. de repres. qu. 7. Bald. in c. 1. §. 1. de for. fid. in feud. & in d. l. Sed omnino, C. ne ux. pro mar. Quia is non videtur ejus provincię, in qua non habitat, sceleris esse patriceps, nisi post indictas represalias desisset esse ejus civitatis, contra quam indictę, civis, Bald. in l. *quidam in fin.* C. de fideic.

14 Secundõ non habet locum contra peregrinantes religionis causa, Bartol. in 9. quast. par. 7. *represal.* studio- rum, quales scholastici, aut habita, Cod. ne filii pro patr. ibique Bald. & Bartol. d. q. 7. & in l. 2. §. *legatis not.* 4. ff. de judic. Io. de Lignan. de *represp.* 7. qu. 2. princip. Et eorum bidelli, scriptores, seu librarii eorum, Bald. in d. l. *sed omnino*, nec etiam contra oratores, Legatos, mulieres, vel alias personas, de quibus vide disputantem Bartol. in eod. ir. *represal.* qu. 7. & Bertach. in d. jur. v. *represalia contra quos concedantur*, qui probat per alios interpretes suo singularia & quotidiana. Primum. Merces in fasciculo inventas apud aliquem mercatorem alterius loci, quam ejus contra quem represalię indictę sunt, etsi negotiator ejus loci sit, tamen non affici represaliis, Io. de Bellovic. in disput. *Dux in ducatu Spoletano*. Secundum Non affici represaliis eum, qui solvit vectigal, seu pedagium, & gabellas, Odofred. in *auth. habita*, C. ne fil. pro patr. Pugnatur tamen postremo cum casu Baldus in cap. 1. §. 1. *qua sunt regal.*

15 Tandem excipiuntur personę Ecclesiasticę, earumque bona. Quod expressę jure pontificio cautum est in cap. un. de injur. in 6. Undę qui eas concedit, vel extendit ad dictas personas Ecclesiasticas, nisi eas revocaverit intra mensem, vel nisi restituerit in pristinum, si intra mensem sunt executioni demandatę, est ipso jure excommunicatus. Et si Universitas id fecerit, ipso jure supponitur Ecclesiastico interdicto ex d. cap. un. Et declaravit sapius S. Congr. Immunitatis, ut ex subjectis declarationibus, In Firmana die 29. Maii 1646. lib. 3. decret. Paulucii fol. 281. Sacra &c. Represalias non posse fieri contra bona Clericorum. In Spoletana die 28. Julii 1648. lib. 4. decret. d. Paulucii fol. 56. Represalię relaxari non possunt contra personas Ecclesiasticas, neque contra earum bona, etiam pro debito Communitatis. Et in Perusina die 27. Septembris 1646. Patentati S. Officii eximuntur a represaliis.

Duę autem actiones in d. cap. un. de injur. prohibentur concedere represalias, quod pertinet ad Superiores, & illas extendere, quod spectat ad inferiores exequentes, quibus non licet represalias concessas extendere ad personas Ecclesiasticas, illarum bona, Glol. in d. c. un. v. *extendi*. Et ita si represalię concessę sint in genere contra aliquam provinciam, vel civitatem, non comprehenduntur Ecclesiastici, nec possunt ad illos extendi, Franch. *ibid.* n. 7. Sylvest. v. *excom.* 9. n. 61. Tabien. eod. v. n. 5. cas. 39. Caiet. eod. tit. c. 32. Palud. in 4. d. 18. q. 3. ar. 3. cas. 29. & seq. Navar. cap. 27. n. 136. Sayr. de censur. cib. 3. cap. 34. n. 23. alique.

Id, quod intelligendum est universaliter, tam de laicis, quam Ecclesiasticis laica jurisdictione utentibus, & represalias concedentibus, contra Ecclesiasticos, & tam de viris, quę de fœminis illas extendentibus, Bonac. de cens. extra Bul. d. 2. q. 2. p. 22. n. 3. Et ideo pro credito unius Clerici, vel laici unius diocesis non potest gravari Clericus alterius diocesis, Glol. d. v. *concedi*, Sylvest. n. 63.

Sed numquid, si principalis debitor sit Clericus, ratione cujus represalię sunt concessę, si ille gravetur, aut capiat, incurritur pœna d. cap. un. de injur. affirmat Sylvest. d. num. 6. puta Clericus semper retinet dignitatem personę Ecclesiasticę. At oppositum tenendum est, quia in hoc casu cessant represalię, de quarum ratione est, ut gravetur unus pro alio, seu non debitor pro debitore. Hic verõ, qui gravatur est principalis debitor, Glol. *ibid.* v. *prægravatur*, Caiet. Tab. Navar. Sayr. loc. cit.

Quid etiam si is, cui concessę sunt represalię, intra mensem tollat gravamen Clerici, habentne locum pœnæ d. cap. un. Negant Gemin. Franch. & Sylvest. d. nu. 63. quia terminus mensis datur ad revocandum, re integra. Hic autem res integra non est. Affirmat verõ Bonac. d. pun. 22. n. 4. malè pro hac sententia citans Sylvestrum. Dicendum tamen est, quod principale intentum est quidem, ut in represaliis non graventur Ecclesiastici, ad incurrendam verõ censuram datur mensis. Ideo si fuit intra mensem gravatus Clericus, nisi intra mensem damnum tollatur, & Clerico satisfiat, incurrentur pœnæ istę. Et in hoc sensu vera est prima sententia. Mens enim d. cap. un. est, ut præsumptio ista intra mensem tollatur, & indemnitas Clerici conservetur. Sed si intra mensem satisfiat Clerico, cui damnum illatum est, non est locus excommunicationi, vel interdicto.

Mensis verõ iste incipit vel à die concessionis represaliarum, vel à die extensionis illarum, curritque de momento ad momentum, debetque sic intelligi, ut si prima die mensis fuerunt concessę represalię, mensis duret usque ad primam diem alterius mensis, etiamsi mensis ille habeat 31. dies. Et si secunda, vel tertia die Martii concessę sunt, duret usque ad secundam, vel tertiam diem Aprilis, ut per Glol. in cap. *quam sit de elect.* in 6. Sylvest. d. n. 63.

Id autem aliqui, quoad personas Ecclesiasticas, intelligunt de represaliis admissis à dominis laicis. Nam si de Episcopis denegantibus justitiam, vel Archiepiscopis, vel aliis agatur, dubitant. Etenim Glol. d. v. *concedi*, vult, quod pro credito Clerici unius diocesis non possint concedi represalię. Quod & voluit Sylvest. *co num.* 63. Sed Archid. ait, quod licitę sint represalię factę auctoritate proprii Iudicis, præcedente tamen ejus sententia super negligentia, & defectu justitię. Quod tamen Franch. num. 6. putat procedere, quando nullus inveniretur Superior, qui de civitate negligente sub ejus dominio justitiam faceret, quod rarõ contingit, cum ex tali defectu possit adiri Iudex Ecclesiasticus. Alias enim si Iudex inveniretur, tunc Iudex spoliati represalias concedere non posset contra illos, qui non sunt suę jurisdictionis propter delictum Concivis illorum, vel negligentiam Iudicis, sed ipsa Civitas, vel ejus dominus debet compelli per suum Superiorem, ut justitiam faciat, & ita intelligitur *can. Dominus* 23. q. 3. Idemque sentiunt Io. Andr. & Anchar.

At Pilaia in *insti. canon.* dec. 12. num. 131. & seq. existimat, Episcopum represalias concedere posse contra Clericum, non quidem ob damnum datum laicis, quia laici non habent jus contra Clericum, & ejus bona, ut petant represalias, sed si damnum factum fuit Clerico, vel ab Episcopo esset damnificata persona Ecclesiastica, aut jurisdictionis unius Prælati, poterit alius Episcopus offensus facere represalias, donec damnum ab alio Clerico refarciretur, vel ab Episcopo. Quia valet argumentum de potestate laicali ad Ecclesiasticam. Et id hoc idem sentit Barbol. de offic. Episc. alleg. 54. nu. 114. quatenus vult, quod Vicarius Episcopi non possit represalias concedere, nisi hoc illi sit specialiter concessum in mandato. Imo Pilaia id extendit ad Conservatores Regularium pro damno dato suis Religiosis.

Alii tamen in hoc casu maximè considerant, an adsit justa causa concedendi represalias. Et cum ex una parte represalię istę æquitati naturali sint contrarię, hinc est quod hujusmodi concessio non nisi ex necessitate licita esse potest. Et ideo ubi damno dato potest occurrere per Iudices offendentis, abstinendum est a represaliis, ut aiunt Io. Andr. & Franch. Æquitati siquidem naturali non convenit, quod Clericus innocens pro delicto alterius Clerici gravetur, nisi gravis causa id exposcat, & satis rationale est, quod dicitur ob Archidiacono, quod scilicet concessionem represaliarum præcedere debeat sententia super negligentia, & defectu justitię, vel super necessitate utendi hoc medio, æquitati naturali contrario.

At ego certum arbitror, quod represalię sint illicitę contra

contra Ecclesiasticos, etiam si offensa illa sit facta ab Ecclesiastico, ratione cuius sunt concessæ. Nam alii Ecclesiastici non possunt gravari, ut de communi Canonistarum testatur *Boss. tit. de injur. num. 36.* cum *Io. de Lignan. r. de repres. cap. 37.* & tenent *Archid. & Franch. in d. cap. un.* ut proinde ne ab Episcopo quidem concedi possint, quia habet suos superiores, & non habet auctoritatem inferendi bellum, atque adeo nec represalias. Et adverte, quoad hæc excommunicatio, & interdictum non sunt reservata Papæ, ut patet ex textu.

Bellum autem inferens, vel represalias concedens alicui Principi, seu populo nulla diffidatione, seu monitione præmissa, infamiam juris ipso facto incurrit ex Constitutione Imperiali, quam refert *Guido Papæus de cis. 191.* & consequenter talis sit irregularis. Solùmque possint concedi represaliæ monitione præmissa cum comminatione de represaliis concedendis, *Mench. de arb. cas. 527 num. 14.* Neque peregrinantes ad Papam, vel ad *S. Iacobum* possunt capi pro represaliis, quia cum rebus suis sunt sub protectione Apostolica secundum *Bald. in c. conquerente, vers. sed quæro nunquid de Cler. peregr.* ubi ait, hunc ibi esse casum, subdens, etiam, quod legis protectione, ac potestate utramque possessionem retinent, & civilem, & naturalem, ea quidem ratione, ut protectio aliquid operetur. Nam de civili non est dubium, quia eam retinent animo.

CONSULTATIO LXXXIII.

An pœna mortis comminata Clericis à sacris Canonibus, intelligatur de morte naturali, vel de morte civili, nisi in Canone addatur ulterius, Clericum prævia degradatione, Curia seculari tradendum?

Intelligi generatim de morte civili, tradit *Clar. lib. 5. sent. quæst. 67.* testans de communi. Quod in Clericis certum omninò videtur, intelligi de depositione ab ordinibus, aut de degradatione in ergastulum, aut in monasterium detrusione, ac de perpetuo carcere, quæ pœna in liberis personas propria videtur Ecclesiæ, quæ quia non novit sanguinem, nec effundit, dum non vult tradere seculari Iudici Clericos reos capitalium criminum morti puniendos, ut facit *in cap. Cum non ab homine de judic. & in cap. Novimus de verb. signific.* commutat mortis pœnam in carcerem perpetuum, de pœnitentia eorum adhuc sperans, ut in relapsis hæreticis *in cap. penult. §. fin. de pœn. in fallariis in d. cap. Novimus de verb. signific. & in cap. quamvis de pœn. in 6.* aliisque similibus.

CONSULTATIO LXXXIV.

An spontè denunciante in S. Officio tam contra alios, quàm contra complices, per turbam deponentes, aliquo modo afficiant eosdem complices, vel irritent totum processum?

An Fiscus examinando eosdem complices, nominatos à supradictis denunciatoribus, procedere valeat contra eos, qui in eodem processu per præventionem, vel diminutionem se gravaverunt?

Ad 1. respondeo, nullo modo hujusmodi denunciante afficere suos complices, sed irritum reddere totum processum. Nam denunciatores in S. Officio habentur in numero testium. Testes autem per turbam examinati non probant per textum *in cap. Inquisitioni §. 1. de accusat. & in l. nullam, Cod. de test.* habeturque expressè *in c. Venerabilis §. 2. ibi, Examinare singillatim curreti cum ea diligentia, qua solet & debet in receptione testium adhiberi, ibique Gloss. de testib. cujus dispositionem sequuti sunt communiter Doctores, nominatim Fagnan. n. 5. & Io. Andr. exponens verbum singillatim, hoc est, ait, quod non duo, vel plures simul, sed unusquisque testis de per se secretò in examine audiatur. Estq; exemplum *in c. Quia propier de elect.* ubi dicitur, assumantur tres de collegio, qui vota cunctorum secretò, & singilla-*

tim diligentè exquirant. Idque ratione gravitatis rei, cum pertineat ad solemnitatem examinis, cujus ommissio reddit actum examinis nullum, *Boss. in praxi tit. de oppos. r. st. num. 88* & per rationes adductas à *Fagnano d. num. 5.* à *Fabro in suo C. lib. 4. tit. 15. de test. def. 3.* & à *Catena de S. Inquis. par. 3. de testib. tit. 7. §. 8.*

Non obstat afflictus *in capit. 1. num. 136. ex quib. caus. feud. amitt.* quod Iudex habet arbitrium examinandi testes singillatim, vel omnes simul, neque *Paul. de Castr. in l. minimè in fin. ff. de legib.* quod aliquando contrarium observatum fuerit, & quod hic modus examinandi testes per globum, sive per turbam servetur in Gallia, ut testatur *Papon. arest. Franc. lib. 9. tit. 5. §. 20.* & in Sabaudia, ut per *Fabrum loco allegato.*

Nam respondetur cum *Menchio de arbit. Ind. q. 29.* opinionem Afflicti non procedere, quia daretur casus, quod non dignosceretur quis illorum veritatem dixerit, vel ad commodum, vel ad damnum inquisiti, qui non posset postea suas defensiones facere, ut notat *Gloss. in d. cap. Venerabilis.* Cùmque obstet textus *in d. cap. Venerabilis,* communis omnium sententia, non videtur opinio *Pauli de Castro* ullo modo servanda. Quod enim aliquando factum fuit, non idcirco semper faciendum est, maxime cùm eidem facto obstet juris dispositio. Et quatenus factum sit, non propterea validum dici potest. Nam non effugiet Fiscus, quin testes illi per eundem, & præmeditatam sermonem deponant, in quo casu testibus sic deponentibus nullo modo est credendum, *Rolan. conf. 72. n. 6. lib. 2. Alex. conf. 237. num. 10. lib. 6.* & præcipuè in criminalibus, *Gabr. concl. 6. de testib. num. 5.* *Poponius* verò ait, hoc examen non fieri, nisi ex auctoritate Parlamenti, & *Faber* addit, hoc in civilibus tantùm servari, non autem in criminalibus, nisi ad probandum famam, & loco unius testis, idque ex consuetudine potius, quàm ex jure. Quod sequitur *Carena loc. cit.* asserens, de jure hujusmodi examen haberi pro nullo.

Ad secundum. Consentaneè ad primum negativè respondendum videtur. Quia cùm processus sit nullus, non potest Fiscus ex eo validè ad aliquem actum procedere.

At nihilominus censeo, affirmativè respondendum. Quia id non est legitimatio primi processus per declarationem, sed novum examen, atq; aded novus processus, in quo casu potest Iudex denuò interrogare, ac denuò testes audire ad magis specificè deponendum per ea, quæ proportionabiliter dicit *Bald. in l. vinum nu. 20 ff. si cert. per.* Quia culpa Iudicis fuit, illos sic insimul, ac turmatim recipere, ac proinde potest errorem corrigere non solum in repetitione, illos denuò separatim audiendo, *cap. Cùm clamor de testib. & præcipuè si materia, super qua deposuerunt denunciante fuerit clara, secus si fuerit ex se obscura, & non benè ab ipsis intellecta, ut per Baldum ibidè, sed multò magis in novo examine, & in novo processu.*

CONSULTATIO LXXXV.

Multi in locis subditi valdè gravantur in rebus infrascriptis; ideo queritur, an illa de jure fiant.

Et primò An Dominus Oppidi, Pagi, vel Ville possit in illius Oppidi, Pagi, vel Ville pascuis plura pecora pascere, quàm ejus subditi?

Secundò. An idem Dominus subditos suos, extra operas sibi debitas cogere possit, ut pro consueta mercede ipsi præ aliis operentur? &

Tertiò. An idem Dominus habeat jus prosomiseos in frumento, cibariis, vel mercibus edilibus subditorum, quas venales ad forum deferunt?

Ad primum quod attinet negativè respondendum est. Nam Dominus alicujus Civitatis, Oppidi, aut Villæ, quàmvis in illis locis habeat jurisdictionem criminalem, & civilem, tamen ex hoc nullum habet dominium in pascuis publicis illius Territorii, intra quod jurisdictione utitur per *l. In tantum, §. universitatis, ff. de rer. divis. l. omnes 2. Cod. de oper. publ. l. duumvirum,*

Cod. de decur. l. omne Territorium, Cod. de censibus. Et pascua publica regulariter sunt Communitarum, non autem Dominorum habentium jurisdictionem, Covarr. *pract. quest. cap. 37. Tusch. pract. conclus. l. i. P. conclus. 112. nu. 4.* Et licet Dominus jurisdictionis possit uti pascuis publicis, si ut habitator, & incola illius loci illic habitet, uti tamen debet moderato numero pecudum pro arbitrio boni viri juxta Territorii, & pascuorum qualitatem ita, ne vicini, vel habitatores ibi hac in re lædantur, Covarr. *loc. cit. & Georg. Everard. vol. 2. conf. 34. n. 78.*

2 Quare Hieronymus de Monte in *ir. fin. reg. cap. 72. nu. 20. & seqq.* advertendum jubet, quod universitatis pascua inter universitatis homines, & eorum Dominos dividi debeant pro modo facultatum, & possessionum ita, ut Domini, & singuli homines debeant pro rata immittere eorum animalia in pascua, & taliter, quod nec ipsi Domini, neque incolæ totum absorbeant territorium, sed secundum patrimonii qualitatem possideant ita, ut ille, qui habet minores possessiones, debeat etiam minus uti pascuis.

3 Non ergo plura pecora in pascua publica ex jure sibi competente Dominus immittere potest, sed in pascuis idem jus, & non majus habet, quam alii incolæ, & ejus subditi; idèdque alii subditi, & incolæ pro lubitu in locis scilicet ubi certus numerus non est definitus, quot modo voluerint pecora, etiam plura, quam Dominus territorii habet, alere, & in pascua mittere possunt ex Berlich. *par. 2. conclus. 49. de jur. pasc. num. 5.* Covarr. *d. cap. 37. numer. 3.* Tusch. *loc. cit. num. 8.* ubi ait, quod debeat uti cum moderatione, & alios non impedire, ita ut non nisi juxta modum à rusticis usurpatum, admittatur, nec ei plura capita alere in publicis pasculationibus permittatur, Alvar. Valasc. *de jure emphyt. q. 8. n. 42.* Vvenher. in *observ. pract. l. i. v. §. Fnde*, ubi ait, quod de consuetudine certus soleat esse numerus pasculationis, ne Domino liceat plures habere oves, quam incolis, & rusticis. Quod etiam refert Maxim. Faust. in *conf. pro arar. clas. 4. ordinat. 444.* Qui ambo id quoque addunt, si Communitas (intellige vicina, & extanea) in alterius districtu jus compascui habeat, & abundet propriis pratis, & pascuis, incolæ verò indigeant, illis interdici posse, quamvis in quasi possessione sint constituti, Covarr. *l. v. ar. resol. 17. num. 11.* Quod limitationis loco notandum est.

4 Non obstat primò, quod subditi peculiari homagio obstricti sint. Suaeque bona ab ipso recognoscere debeant, quæ sicuti à Populo Romano ad Imperatorem, ab Imperatore ad Principem, à Principe ad nobiles, ita quoque à nobilibus ad rusticos devenerunt.

5 Secundò, quod sit à parte rei pagi oppidi, vel villæ Dominus; rustici autem, cæterique pagi, oppidi, vel villæ incolæ ipsius subditi.

6 Tertiò, quia in genere loquendo Domini Terrarum debent habere aliquam prærogativam, quia suis consiliis diù, noctuque pro subditis laborant, *l. fin. in fin. C. de quadr. prescript. & diù, noctuque de utilitate subditorum cogitant, & solliciti sunt, novel. 8. in princip.*

7 Quartò, quia Doctores in specie scribunt, quod si pascua utriusque tam Domino fundi, quam illi, qui jus pascendi habet, non sufficiant, quod Dominus præferatur, ut Berlich. *par. 2. concl. 49. n. 8.*

8 Et quintò, quia etiam in specie de Domino loci Doctores tradunt, quod possit habere tot animalia, quot duo alii incolæ, Tusch. *dict. l. i. P. concl. 112. num. 8.* & si ipsa nemora non sufficerent Domino, ac ejus hominibus quoad usum, quod tunc Dominus præferatur, ut Hieronymus de Monte *loc. cit. n. 22.*

9 Nam responderetur ad primum, quod Rustici nobilibus juramentum præstant, non quia mansum suum, & prædia ab ipsis recognoscunt, sed idèd quod domicilium suum sub eorum jurisdictione constituerant, ut per Gaspar. Zizler. in *com. concl. §. nobiles ampl. l. nu. 2.* ubi plures allegat.

10 Ad secundum. Id intelligendum esse quoad jurisdic-

tionem, non autem quoad dominium rerum privatarum, seu proprietatem. Non enim valet argumentum à jurisdictione ad proprietatem. Habeo in hoc loco jurisdictionem, ergo & jus pascendi mihi competit, Mynsing. *decad. 1. resp. 11. nu. 18.* quia res sunt separatae. A separatis autem mala fit illatio, arg. *l. inter stipulantem 83. §. Sacram ff. de verb. obl. l. Papinianus 20. in princ. ff. de minor.*

Ad tertium responderetur, ad rarò accidentia jus noni accommodari, *l. nam ad ea 55. ff. de legibus.* Atqui rarò hoc tempore contingit, ut Domini diù, ac noctu de utilitate subditorum suorum, sed multi potiùs de commodo proprio, & quomodo ipsos angariis, operis multis, aliisque impositionibus gravent, cogitant, & solliciti sunt, ut quotidianæ querelæ testantur.

Ad quartum quoad Berlichium, ipse non loquitur de Domino jurisdictionis, sed proprietatis, cujus fundus alteri servitutem pascendi, non privativè, sed cumulativè debet, tunc enim si utriusque non sufficiat, Dominus præferatur, arg. *l. preses 5. Cod. de servit. & aqu.* Quamvis non desint, qui contrarium doceant, ut apud eundem *ibidem* videre licet.

Ad quintum peti potest responsum ex ipso Montano *eo cap. 73. n. 5.* ubi ait, si ligna, vel pascua non sufficerent Domino, & alterius Castris hominibus, non obstante consuetudine, Dominus præferatur, arg. *cap. Suggestum de decim. & cap. quid per novale de verbor. signific. cum hac tamen restrictione, si nemorum, & pascuorum proprietates Domini existeret, ut declarat Afflict. *decis. 290. n. 7.* Ordinariè autem pascua dicuntur esse universitatum de jure communi, licet habeant particularem Superiorem. Quia particularis superior non habet plus juris, quam habeat Rex, vel Princeps universalis, Tusch. *dict. l. i. P. conclus. 115. numero 1.* Atqui Princeps, ac Imperator ipse non habet dominium rerum privatarum, sed Dominus universalis dicitur quoad jurisdictionem, protectionem, & subjectionem, Menoch. *lib. 2. presump. 14. numer. 3. & lib. 3. presump. 100. num. 17.* Covarr. *ad reg. peccatum §. 9.* ubi distinguit inter tria dominia, dominium jurisdictionis, dominium rerum ad universitatem spectantium jure universitatis, & dominium particulare, quod pertinet ad personas privatas. Ergo neque Domini Oppidorum, Villarum, &c. dominium rerum Communitatis, vel rerum privatarum habent.*

Quod autem Dominus possit tot habere, ac mittere animalia in pascua publica, quot licet mittere duobus incolis, id Covarruvias, & post eum Valascus *d. nu. 42.* tanquam auctoritate legis destitutum, improbant.

Ad secundam quæstionem pro negativa, quod scilicet operarii, vel mercenarii non possint cogi, ut præ aliis domino suo serviant, vel operas suas elocent, facit primò, quia non parum interest rusticorum, cur potius alteri, quam domino operas elocent. Nam servitiis alteri locandis ad tempus destinare solent, quod ipsis magis est commodum, nec ullus timor subest, ne inviti detineantur. At cum dominis operas suas elocant, sanè non leve periculum subest, ne illi pro imperio operis rusticorum abutantur. Quod facile evenire posset, teste experientia Carpoz. *par. 2. conf. 51. def. 9. num. 6. & 7.*

Secundò, quia locatio est contractus, qui solo consensu constat. Sicut ergo invitus nemo cogitur alios contractus celebrare, *l. Sicut 5. C. de O. & A. l. in commodato 17. §. sicut 3. ff. commodati, emere, ac vendere, l. nec emere, Cod. de jur. delib. l. Imper. 71. ff. de contrah. empt. ita neque locare, l. inutilis 120. de locat.*

Tertiò, quia ut ejusmodi operas invitus aliquis alteri præstei, id speciem servitutis præferat aliquis, saltem qualem homines proprii suis dominis præstant, de qua multa Besold. in *thesaur. suo pract. v. leuagne.*

Quarto, quia de quidem debitores, qui alias solvere nequeunt, ad operas adstringi, & ad hoc adigi possunt ut pecunias sibi creditas deserviant, de quo latè scripsit in *patrocinio debitor. decad. 1. q. 8. & 9.* Calpar. Manzius Immodò dubitant Doctores, utrumque aliquis pacto se se ad operas

operas in eventum non soluti debiti obligare possit, ut videtur apud Andr. Reitterum *par. 1. de alienat. sect. 10. per 101.*

19 Ex quibus concludendum videtur, rusticos, qui operas suas equis, vel manibus præstanda elocare solent, Domino suo præ cæteris locare, ipsique pro eadem mercede in servitio regulariter cogi non posse, idque tam naturæ, quam juris rationibus consentaneum esse.

20 Verum licet hæc hæctenus dicta inspecto jure procedant, nihilominus tamen puto cum Carpovio *loc. cit. n. 8.* quod vinculum sacramenti, quo domino ad obedientiam, atque servitia subditi obstringuntur, postulet, ut ei præ cæteris inserviant, vel saltem etiam honestatis ratione, si ipsorum nihil intersit, cur non magis domino pro eadem mercede, quam extraneis inservire velint, cum his tamen conditionibus, nempe si rustici non propriis operis detineantur, sed eas alii extraneo elocare velint, illaque alteri nondum elocaverint, vel promiserint. Quod domini à subditis uno eodemque tempore operas exigant eandemque mercedem promittant.

21 Ratio autem est, quia iniquum est, ad id aliquem compelli, ut suis neglectis aliena provideat, arg. *l. si filius 8. cum ir. leg. seq. ff. de procur. & ordinata charitas incipit à seipso, arg. præf. 6. Cod. de servit. & aqu. & facta locatio, ac promissione aliis non tantum de honestate, sed juris vinculo, ac necessitate adstringitur, arg. princip. instit. de oblig. & omne promissum cadit in debitum. Et quia si alii prius conduxerunt, etiam hic potest locum habere regula, prior tempore, potior jure, & præventioni locus est inter eos, qui æquale jus habent, de qua regula vide Tusch. *littera P. concl. 646.* & Hieronym. de Monte *d. ir. fin. reg. cap. 25.* & tandem quia iniquum esset, ut rustici operas alias consuetas, vel gratis, vel certe minori mercede præstare deberent, & adhuc ad opera supererogationis, ut Theologi loquuntur, præstanda adigerentur.*

22 His requisitis alii addendum judicant primò, ut in potu, ac cibo ipsos æquè liberaliter tractent, quia sæpè à strenuis dominis lautius canes, quam famuli, & operarii tractantur. Secundò, ut operæ illæ non per ministros publicos, & similes apparitores exigantur, sed per famulos, & domesticos, ut appareat non vi jurisdictionis, sed privæ conventionis postulari. Tertio, ut non iisdem tempore, sed distinctis temporibus petantur, ne in necessitate quasi ex præscriptione trahantur. Quarto, ut justæ exculpationes quandoque admittantur. Concedendam enim est aliquid humanitati, justis occupationibus, & impedimentis, *l. sine 3. §. 7 ff. de excusat. tur. Vvelembec. in parat. ff. in jus voc. ut eant.* Quintò, ut ille dominus non sit homo morosus, & rixosus, qui perpetuò aditet, ad opus laborantes impellat, cervicibus operantium insistat, urgeat, moneat, grunniat, convicia jaciatur, fulmina vibret, plagas, & verbera minetur. Quod multis domicellis familiare est, quibuscum vivere durius est, quam cum basiliscis, & draconibus.

23 Ad tertiam questionem affirmativè respondendum videtur per ea, quæ tradit Bartolus *ad l. 1. num. 3. C. de metallar. & metal. lib. 11.* ubi ait, colonum debere potius vendere fructus domino, quam alii, justo tamen pretio, cui accedunt Roman. *in l. 1. ff. solut. matrim. Ial. in l. fin. n. 11. Cod. de jur. emphyt. Soccini in fallent. reg. 435 Raven. sing. 104. Vincen. Carot. de locat. & conducl. par. 2. in de. emol. & vendit. Marant. in diss. 8. n. 31.* & alii, quos enarrat Alvar. Valasc. *de jur. emphyt. q. 24. n. 3.* Quod multò magis videtur obtinere in emphyteutis. Nam cum domino directo competat jus retractus in ipsis prædiis emphyteuticis, *l. ult. Cod. de jur. emphyt.* quidni & in fructibus?

24 His tamen non attentis; pro contraria sententia judicandum, ac pronuntiandum est, quippe quæ justitiæ, ac æquitati in primis consentanea. Præterquam enim quod æquum non sit, invitum quemquam vendere, vel emere, *l. cogi 9. ff. rer. amot. l. non est æquum 9. l. nec emere 16. C. de jur. delib. l. 13. Cod. de contrah. emp. Cuiac. lib. 17. obs. 9. usq; ad 60.* ut ne rescriptio quidem Principis impe-

trari possit, quominus invitum rem suam alteri vendat aut distrahat, *l. invitum 11. C. cod. tit. jus protomileos hodie generaliter sublatum est, l. Audum 14. C. de contrah. emp. exceptis quibusdam casibus specialibus, inter quos venditionem cibariorum à subditis factam nulpiam relaxatam reperies.*

Neque obstant, quæ supra in contrarium allata sunt. 25 Quamvis enim Soccini. *reg. vendere 530 fall. 2.* & alii tradant, quod possim colonum mentem, volentem portionem, suorum fructuum vendere, ad hoc compellere, ut mihi vendat justo pretio, textus tamen, quem allegant *in l. 1. Cod. de metal. lib. 11.* hoc non dicit, sed id totam modo quod metalla filco præ aliis sunt vendenda. Cum itaque Doctorum dicta secundum leges, quas allegant, exaudienda sint *cap. 5. dist. 9. Minsing cent. 2. observ. 61. nu. 6. Tusch. l. 1. D. conclus. 557.* & Iudicem non obligent, nisi quatenus legibus sunt consentanea, Harp. *ad l. 1. de oblig. que ex delict. n. 14.* Auctoritas Soccini, & aliorum non magni facienda, contrarium, enim in colono, & emphyteuta tenet Alvar. Valasc. *quest. 24. num. 3. de jur. emphyt. ubi rectè dicit, id quod singulari favore fisci in metallis introductum est, non esse ad conductores trahendum.*

Quare licet eum aliis credam, si dominus justum id est, 26 æquale, præ iam cum extraneis offerat, edilia ista ipsi præ aliis vendenda, id tamen existimo magis ex urbanitate quam legis necessitate faciendum esse. Quod autem fieri solet, vel debet ex urbanitate, honestate, vel civilitate non est imponendum ex necessitate, arg. *l. solent. 9. ubi Bart. in princ. ff. de offic. Proconsul.*

Quamvis itaque putem æquum, & conveniens esse, 27 ut si Dominus exempli gratia aliquod convivium instituat, & cibaria non absque molestia, & incommodo suo ex civitate, fortè non ita propinqua, sibi comparare debeat, ut subditi una, alteraque vice ipsi gratificentur, si edilia illa aliis nondum obtulerunt, vel promiserunt. Non tamen exinde rectè inferitur, subditos ad hoc constanter faciendum præter voluntatem suam adigendos esse. Non enim quidquid gratificationis est, idem etiam necessitatis, aut coactionis, esse intelligitur, arg. *l. donari 29. ff. donat. & l. donari, §. 2. ff. de reg. jur. Harp. n. 74. instit. de fidejuss.*

Ad alteram respondet Carpov. *par. 2. jurispr. for. cons. 28 51. de fin. 10. num. 8. & seqq.* Equidem non ignoro competere dominis jus protomileos in rebus emphyteuticis, *l. ult. Cod. de jur. emphyt.* sed inde ad fructus, & merces ediles nihil prorsus est inferendum. In fundo si quidem emphyteutico Dominus jus protomileos habet propter dominium directam sibi reservatum, quod sanè cessat in fructibus, aliisque rebus edilibus, quia hæc pleno jure emphyteutæ acquiruntur; quid ergo mirum, ut domino in rebus hujusce jus protomileos denegetur? Covar. *lib. 3. var. cap. 14. num. 6.*

Atque ita judicatum esse, testatur Carpov. *loc. cit. & 29 Rehbar. par. 2. q. 22. in princip.* quod æquitas, & conformis ratio ad idem statuendum nos provocare debet, quia ratio non clauditur loco, post Bald. *in l. Nemo de sent. & interloc. Casp. Roderic de un. reddet. lib. 1. q. 7. n. 16.* ubi infert, quod sententia Senatus Parisiensis æquitate & ratione digesta, utique servanda sit, quando eadem ratio viget.

CONSULTATIO LXXXVI.

Moriens in carcere in quo detinetur custodia causa, in quam Ecclesia Parochialis sit sepeliendus? Et an si elegerit sibi sepulturam extra Parochialem, debeat Ecclesia sua Parochiali quarta funerals? Quid de de iis, quò damnati sunt ad carcerem in pœnam, ut in iis in perpetuum, vel ad tempus permaneant?

Quoad eam, qui detinetur custodia causa, videtur 1 sepeliendus in Parochiali, intra cujus limites sunt carceres, ubi moritur. Nam cum ab ipsa receperit Sacramenta

Sacramenta tempore mortis, videtur ei requiri jus sepulturæ, atque adeo quartæ funeralis, si in alia Ecclesia sepelitur juxta ea, quæ tradunt Doctores in c. 1. de sepult. in 6. Gratian. *discept.* 94. num. 74. Marefcott. *lib.* 2. var. cap. 95. numer. 11. & Barbof. *de jur. Eccles. lib.* 2. capit. 10. num. 10.

2 Tenendum tamen est, quod sepeliendus sit in Ecclesia Parochiali, in qua defunctus habitabat, antequam carceribus manciparetur, & in qua adhuc retinet domicilium, eique deberi quartam funeralem, si eligerit alibi sepulturam Desumitur ex eo, quod tradunt Doctores, dum volunt, quod non amittatur Parochia, dum quis discedit animo revertendi. II sunt Abb. *in cap. de his, de sepult.* Io Andr. *in cap. is, qui eodem tit. in 6. Spin. in spec. testam. gloss. 15. num. 41.* Molin. *de ritu nupt. lib.* 2. *diffic.* 11. n. 88. Cened. *pract. quest.* 30. num. 45. *lib.* 1. Gratian. *discept.* 76. n. 18. Piafesc. *in prax. Episcop. part.* 2. c. 4. n. 32. Marefc. *dict. cap.* 95. num. 3. LAVOR. *var. lucubr. tit.* 2. c. 17. & 38. Barbof. *de Paroch. par.* 3. cap. 25. num. 26. Anan. *in l. 7. num.* 96. *Cod. de incol.* Henriqu. *lib.* 11. *sum.* 43. n. 3. Rodriq. *q. regul.* 36. *tom.* 3. Miranda *tom.* 2. *man. Pralat. qu.* 48. *art.* 9. *conclus.* 2. Villalob. *par.* 2. *sum. tract.* 31. *diff.* 7. n. 3. Silvest. *v. Canonica portio num.* 15. Hurtad. *de Sacram. disput.* 15. *de matr. diff.* 6. num. 19. Sanchez. *lib.* 3. *de matrim. disput.* 23. num. 14. & firmavit Rota in Romana jurium Parochialium die 4. Julii 1653. coram Zarata.

3 Habetur autem ex *dict. cap. Is qui, de sepult. in 6.* ubi similis casus deciditur, quod qui aliquando ad rus se confert, non debet ibi sepeliri, quia non acquirit ibi Parochiam, cum non accedat animo permanendi, unde etiam qui carceri mancipatur, non amittit suam Parochiam, & ideo si contingat mori in carcere, aut in alia Parochia, ad quam transfertur, ut commodius curari possit, debet in propria Parochia sepeliri.

4 Et hoc habet locum, etiam si extaret statutum quod jus Parochiæ non amittatur, nisi post duos menses, & qui moritur, ultra duos menses, detentus fuerit in carcere Quia statutum procederet, quando cum absentia ultra duos menses conjungitur dimissio domus solitæ habitationis. Nam quandiu retinetur domus, præsumitur animus redeundi, & est signum sufficiens retenti domicilii, atque adeo etiam Parochiæ, ut norant Gloss. *in l. v. Constituerint, c. de incol. lib.* 10. Bero. *conf.* 11. num. 9. *lib.* 3. Menoch. *conf.* 329. num. 36. Rota *decis.* 473. num. 3. *part.* 4. *recent.*

5 Estque ratio, quia talis, quantum est ex se, habet animum revertendi ad propriam habitationem cum primum ei licebit, quod sufficit, ut non dicatur deseruisse proprium domicilium, & habitationem, ut docent Bartol. *in l. 4. Prator num.* 24. *ff. de damn. infect.* Felin. *in cap. Quoniam num.* 2. *de offic. offic.* Odin. Soccin. *sen. conf.* 35. *lib.* 1. Menoch. *dict. conf.* 329. num. 36. Manetque in carcere, non tanquam in propria, sed tanquam in aliena domo, vel habitatione, ex qua est continuò absens animo, quod non videtur sufficere, ne quidem ad inducendam habitationem veram, quia hæc est libera.

6 Non obstat, quod ejus sepulturæ acquiratur ministranti Sacramenta. Nam id procedit, quando de jure spectat administratio, non autem quando ex accidenti administrat ut contingit, quando Parochianus extra propriam Parochiam infirmatur, & ibi moritur recipiendo Sacramenta à Parochia viciniori. Quia cum tunc non ministrentur ex officio, sed ad supplendam absentiam proprii Parochi, non confert administratio jus aliquod ad sepulturam aut quartam funeralem. Neque in hoc casu loquuntur Doctores citati, sed quando ministrantur ex officio, ut sæpe diximus.

7 Secus autem dicendum est de eo, qui damnatus est in pœnam ad carcerem perpetuam. Tunc enim fit de Parochia, cui subsunt carceres, quia non potest habere animum figendi alibi domicilium, aut habitationem, aut revertendi ad primum domicilium, seu primam habitationem, cum perpetuitas carceris id excludat, & do-

micilium, aut Parochia non potest retineri absque animo revertendi. Ideoque relegatus habet necessarium domicilium in loco relegationis per *l. filii libertorum, §. relegatus, ff. ad municip.* quod intelligit Glossa *in lib. Eius qui, §. fin. v. unde arceur, eod. tit.* de relegato in perpetuum.

Si vero damnatus est in pœnam ad tempus determinatum, non fit Parochianus Parochiæ, cui carceres subsunt, sed retinebit propriam juxta opinionem eorum, qui volunt, quod pro contrahenda Parochia requiritur domicilium, quam sequuntur Abb. *in cap. In nost. a num.* 11. *de sepult.* Spin. *in specul. testam. gloss.* 15. numer. 41. Trivif. *decis.* 23. *lib.* 1. Segur. *part.* 2. *direct. Lud. cap.* 15. nu. 48. Ledesm. *de matrim.* q. 45. *arc.* 5. *punct.* 3. *post dub.* 4. Henriquez. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 3. n. 3. Rodriq. *com. 1. summ. in 2. edit. cap.* 219. num. 7. Rot. *decis.* 943. num. 2. *in novis. vol.* 1. & alii quos citat Sanchez *lib.* 3. *de matr. m. disput.* 23. *vers. Tertio probatur.* Quia talis detinetur violenter in carcere, habetque animum revertendi ad propriam habitationem, ut superius dictum est.

At nihilominus, quia probabilius est, & magis communiter receptum, quod ad acquirendum Parochiam non requiratur domicilium, sed sufficiat habitatio pro aliquo tempore considerabili, ut tradunt Abb. *in repet. cap. Exirpanda, §. qui vero num.* 11. *de prabend.* Petr. de Vbald. *de can. port. cap.* 7. num. 2. Card. *in cap.* 1. num. 5. q. 7. *de sepult.* Federic de Sen. *c. 254. vers. Ista jura,* Anchar. *in cap. de uxore num.* 7. *de sepult.* Rosel. *v. confessio* 3. n. 4. Angel. *v. excommunicatio* 5. num. 18. Silvest. *eodem v.* 7. num. 31. Tabien. *v. item excommunicatio* 5. num. 5. Rebuff. *in repet. in d. c. Exirpanda, §. qui vero v. contrariam opinionem de prabend.* Sylva *de benefic. par.* 3. *quest.* 42. num. 7. D. Anton. *3. par. tit.* 24. c. 54. Gabr. *in 4. dist.* 17. q. 2. *art.* 3. d. 2. Sanchez qui alios adducit *dict. disput.* 23. num. 12. ubi latè Ceval. *com. contra com.* q. 458. v. 36. ubi alios refert Molin. *de just. disp.* 214. *vers. Illi qui,* Salzed. *ad Diaz. in prax. cap.* 73. num. 14. Guttier. *de matrim. cap.* 63. num. 19. Vbi plures congerit Gratian. *discept.* 94. num. 74. LAVOR. *var. tit.* 2. *cap.* 22. num. 148. Marefcott. *cap.* 95. num. 11. *lib.* 2. Sperell. *decis.* 87. num. 5. & *seqq.* Rota coram Seraphin. *decis.* 1135. num. 1. & in d. Romana jurium funeralium coram Zarate.

Fundatur *in cap. fin. de Paroch.* ubi habetur de Parochianis confugientibus ad habitandum, ibi, *Cum ad habitandum in ea quam plurimi se convulissent, & in l. 2. in i. Cod. ubi Senat.* in qua habetur, quod habitatio aliquo modo continua facit sortiri forum, ut norant Innocen. *in cap. Ex parte num.* 5. *de foro compet.* Abb. *in cap. quod Clericis num.* 5. *eodem tit.* Soccin. *in cap. Licet nu.* 26. *pariter eod.*

11 Ideo tenendum est, quod mancipatus carceri in pœnam per aliquod tempus, si ibi moriatur, debeat sepeliri in Parochia carceris, aut si contingat alibi sepeliri, debeat quarta funeralis eidem Parochiæ. Quia quamvis ibi contra suam voluntatem detineatur, adhuc tamen spectat ad curam Parochiæ quoad Sacramenta recipienda ideoque efficitur, quamvis invitus, de illius Parochia. Atque ita quod ad hoc observatur Romæ ex Statuto Clerici Romani, jussu Eminentiss. Cardinalis Vicarii à me recognito, extatque decretum pro Ecclesia Parochiali Sanctæ Mariæ Transpontinæ pro custodinis in pœnam in Castro S. Angeli, & pro Ecclesia parochiali S. Blasii in via Iulia pro captivis pariter in pœnam in carceribus novis. Quia cum sint servi pœnæ contrahunt habitationem, ubi luunt pœnam per *dict. l. filii libertorum, §. relegatus, ff. ad municip.*

CONSULTATIO LXXXVII.

An Indulgentiæ Societati Corrigatorum S. Monicæ à Summis Pontificibus concessa, & à Paulo V. revocata, sint postea restituta?

Quod privilegia, Indulgentiæ, ac facultates à Summis Pontificibus Gregorio XIII. & à Gregorio XIV Societati Corrigratorum S. Monicæ antea concessæ ac deinde à Paulo V. sublata, postremo fuerint à Gregorio XV. restitutæ per ejus Breve, quod incipit *Injunctis nobis, &c.* ubi hæc omnia confirmantur, ex sequentibus perspicue demonstratur.

Et primo quidem ex clausula posita in dicto Breve Confirmationis §. 3. *in fine*, scilicet, *ac de novo etiam concedimus*. Hæc enim satis indicat mentem Pontificis fuisse non solum confirmare privilegia, sed etiam sublata restituere. Quia non solum præmiserat dictiones, *confirmamus, robor adiciamus*, sed etiam *innovamus*. Unde cum subdat clausuram, *ac de novo etiam concedimus*, oportet, quod voluerit concedere, quæ sublata erant revocatione, aut quocumque alio modo. Nam hujusmodi clausulam revalidare privilegia revocata, aut alias nulla, tradunt Ruin. *conf. 31. num. 6. vol. 1. Surd. conf. 419. num. 25. Lanar. conf. 21. num. 15. Panormit. in cap. fin. de decim. ac prosequuntur Suarez lib. 8. de legib. capit. 19. num. 5. Rodrigueze quest. regul. 8. art. 2. tom. 1. & Donat. in prax. rer. regular. par. 1. tract. 11. quest. 7. num. 1.* Quod à fortiori habet locum in hoc casu, quia cum clausula, *de novo concedimus*, conjungitur dictio, *etiam*, quæ est extensiva, & implicat, quod prius non erat dictum, juxta ea, quæ docent Ruin. *conf. 43. num. 19. lib. 2. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloss. 36. num. 25. Rota decis. 408. num. 1. apud Farinac. & decis. 311. num. 1. par. 3. recent.* Unde cum antea præmiserit Pontifex, *quod confirmat, adicit robor Apostolicæ firmitatis innovat*, dum subdit *ac de novo etiam concedimus*, oportet, quod aliquid diversum à præmissis, intenderit, quod aliud non potest esse, quam vera concessio privilegiorum, ac proinde quæ vim habeat concedendi, atque restituendi, quæ amplius non erant.

Deinde hoc ipsum ostenditur ex clausula, *quorum tenores*. Hæc enim operatur eandem restitutionem privilegiorum revocatorum. Nam Pontifex, quando est ipsi impossibile tollere in specie omnia, & singula impedimenta, quæ impediunt effectuationem suæ voluntatis efficaciæ, adhibet hanc clausulam, & vult, quod sit talis efficaciam, ut eodem modo operetur, ac si revera tenores de quibus loquuntur essent in specie expressi. Et ita semper judicavit Rota, & tradunt Butr. *conf. 2. num. 4. & conf. 29. num. 5. Dec. conf. 165. Gemina. conf. 65. numer. 21. Craver. conf. 127. num. 7. Sesse decis. 93. num. 1. Sarnen. ad regul. Cancell. in proem. quest. 6. num. 6. Callad. decisio. 10. numer. 3. & decisio. 38. numer. 3. Seraph. decis. 510. Rota decisio. 466. numer. 5. & decisio. 506. numer. 5. part. 1. recentior. cum vulgo aliis.* Quia, stante impossibilitate recensendi omnia, fingit Pontifex, quod omnia sunt expressa. Fictio autem habetur pro veritate, & operatur, sicut operatur veritas, l. 1. §. hoc Senatus consulto, ff. ad Trebell. cap. Ad audientiam de Cleric. non residend. & cap. Cum dilectus eodem. tit. Unde cum ageretur de recensendis omnibus privilegiis concessis dictæ Societati, non solum immediate, sed etiam per communicationem, ideo Pontifex usus est hac clausula, atque adeo in hoc casu operatur, ac si omnia in specie essent expressa.

Præterea quia cum privilegia non sint quid facti, quod omnino pertineat ad factum, sed potius ad jus, quia sunt leges privatae juxta *can. privilegia d. 3.* quæ emanant à Prædecessoribus confirmantis, debet in ipso præsumi, saltem aliqua cognitio, quod nimirum singula concessa fuerint in beneficium Societatis, & quod si revocata sunt, ideo sunt revocata; quia expediebat, quod leges, quarum intuitu revocata sunt, uniformiter observarentur. Quare potuit Pontifex Gregorius XV. moveri alia ratione, quod scilicet expediat communi bono, quod aliqui benemeriti eximantur à legibus, & quod illud motivum, cujus intuitu fuerunt concessa, prævaleat motivo, cujus intuitu fuerunt revocata, & judicare, esse

restituenda. Id, quod habetur ex dicto Breve confirmatorio §. 3. Hæc autem scientia sufficit, ut possit prudenter deliberare de restitutione secundum regulas rectæ rationis; quia non agitur de concedendo aliquid de novo, ut proinde debeat cognoscere singula in specie, quæ concedit, sed agitur de restituendo, quod est ablatum, & ideo sufficit specifica cognitio de motivo restitutionis, ut restitutio sit in forma specifica, atque adeo confirmatio, & concessio de novo. Sicuti etiam quando agitur de restituendo spoliato, ut procedatur cum causæ cognitione, non est necessarium, quod in specie examinentur omnia, & singula, quibus spoliatus est, sed sufficit, si constet de ratione, sive motivo, cur sit restituendus.

His accedit, quod in dicto Breve Confirmationis non adest clausula, *dummodo sub nullis revocationibus sine comprehensa*. Si enim Confirmatio eum tali clausula non haberet vim restituendi privilegia revocata, excluderetur per dictam clausulam, & ideo, quando non adest non remanent exclusa.

Quod quinto ex iis maxime comprobatur, quæ tradit Felin. in cap. Cum inter de ex. ept. ubi late disputat, an necessaria sint in Rescripto formalia verba: *Ex certa scientia*, ut dispositio censatur esse certa scientia, & negative concludit, atque sufficere ait, quod ex aliis verbis ejusdem Rescripti constet, Principem cum plena facti cognitione processisse. Quæ est sententia communis, præcipue Panormitani in dict. cap. Cum inter de excepte & in cap. Nonnulli, ubi etiam alii eodem. tit. Ex quo concludunt, sufficere clausulam illi æquipollentem, nimirum *non obstantibus quibuscumque, sive non obstantibus lege disponente in contrarium*, ut discrete tradit idem Felin. in cap. Cum in ex in fin. & in d. cap. nonnulli col. 4.

In allegato autem Breve Confirmationis non solum adest clausula jam adducta, sed etiam in §. 6. ita legitur. *Non obstantibus Apostolicis, ac in Provincialibus Conciliis editis generalibus Constitutionibus, & Ordinationibus, ac quibusvis suspensionibus, revocationibus, & restrictionibus, ceterisque contrariis quibuscumque.* Unde licet in dicto Breve non sit apposita formalis, & expressa clausula ex certa scientia, cum tamen constet ex aliis verbis, & clausulis Summum Pontificem cum plena facti cognitione processisse, sufficit, ut dicatur dicta Confirmatio ex certa scientia, quia taciti, & expressi idem est judicium, atque adeo dictum Breve confirmatorium dicendum est ex certa scientia emanasse. Confirmatio autem ex certa scientia habet vim novæ concessionis, ac innovationis privilegii abrogati, aut amissi, reddendo illud ex non valido, seu nullo, validum, ut docent communiter Doctores cum Glossa in cap. Quia diversitatem de concess. præbend. & in cap. veniens de transact. Felin. in cap. Inter dilectos numer. 13. de fid. Instr. Panorm. ibidem, Dec. in rubr. de confirm. usil. dub. 4. Bald. in tit. per quos fiat invest. cap. 1. n. 2. Bart. in l. more nu. 3. de jurisdict. omni. judic. Oldrad. conf. 257. num. 12. Nat. conf. 636. numer. 171. Rolan. conf. 1. num. 58. vol. 3. Vincent. Antia allegat. 47. num. 15. Et desumitur ex cap. 1. & ex dict. cap. veniens de transact. & cap. 2. de pact. traditque Suarez lib. 8. de legib. cap. 18. num. 14. qui vult hanc clausulam habere suum effectum, etiam si adsit ignorantia facti. Cum enim concessio privilegiorum dependeat à voluntate concedentis, eo ipso, quod habet certam scientiam de privilegiis, & ea confirmat, vult habere suum effectum, & ideo restituit si fuerint sublata.

Idipsum confirmatur ex traditis à Rodriq. tom. 1. quest. regular. 8. art. 3. in fine, quo in loco firmat ex sententia multorum, quod quando aliqua privilegia innovantur, seu de novo conceduntur cum clausula, *non obstantibus revocationibus Apostolicis*, intelliguntur vivificata, & de novo concessa, etiam illa, quæ fuerunt revocata, alioquin nihil operarentur dicta verba, cum tamen in literis Apostolicis aliquid debeant operari, quibus etiam ad stipulatur Collecta. in comp. mendic. tit. privilegia

privilegia Fratrum nu. 15. & approbat Cordub. in addit. ad compend. ac tenet expresse Panorm. in cap. Cum super de caus. possess. & propriet. post Ioan. de Lignan. & copiose Rosel. v. Absolutio l. num. 122. cum seqq.

9 Ex quibus non obstant litteræ S. Congregationis super Episcop. & Regular. Quia non fuit causa mature discussa, ut par erat; cujus signum est, quod non emanavit aliqua declaratio, sive decretum, sed simplex Epistola ad tollendum forsan abusus, qui in huiusmodi privilegiis in quibusdam tantum Regni Neapolitani partibus irreperant. Et cum in abusu interveniat culpa, & delictum, nil mirum si privilegium quoad illos abutentes, dicatur amissum, & revocatum; at non idcirco in aliis partibus, sive Civitatibus amittitur. Quia præjudicans juri proprio, quod est implicatum cum jure alieno, non illi nocet. *cap. Cum tempore de arbit. & cap. Cum olim, §. nos igitur de prescripti.* Privilegium autem concessum Archiconfraternitati, & singulis ipsius, ita pertinet ad singulos, ut etiam pertinent ad totum corpus Societatis, & idcirco qui illi præjudicat per abusum, non præjudicat Societati.

10 Ex illis verò Pontificis verbis, *decretis tamen Concilii Tridentini non repugnantia*, manifestè deducitur omnia alia contenta in Brevibus utriusque Gregorii voluisse comprehendere in suo Brevis. Quia exceptio posita in generali concessione firmat regulam in contrarium, *l. Tribunus, §. ultimo, ff. de milit. testam.* quod etiam tradit Suarez *d. lib. 8. de legib. cap. 19. num. 6.* inquit quod licet per confirmationem in forma communi non ratificentur privilegia nulla, nihilominus, si in tali confirmatione addatur exceptio unius privilegii, aliàs irriti, vel revocati, eo ipso intelligitur, mentem confirmantis fuisse, cætera alia, etiam si essent amissa, vel irrita confirmare, ut tradit Bald *di. 2. iii. per quos fiat invest. cap. 1. num. 2. & sumitur à simili ex eodem in l. 1. §. sed excipiuntur, ff. de ser. ac sequitur Iacin. l. ult. ff. quod quisque juris.* Cum igitur in hoc casu Gregorius XV. referens se ad Bullas suorum Prædecessorum, omnia in eis contenta confirmat, exceptis iis, quæ sunt contraria Concilio Tridentino, eo ipso de mente ipsius Summi Pontificis, cætera alia confirmata esse intelliguntur, etiam si olim revocata, aut nulla extitissent.

11 Minus obstat, quod dictum Breve fuerit subreptitium, cum fuerit expositum per hæc verba: *Ut nempe Indulgentia impofterum firmiter subsisterent*, quasi revocata non fuissent à Paulo V. & subsisterent adhuc. Primum, quia non omnes Indulgentiæ fuerunt à Paulo V. revocatae. Deinde quia idcirco petita fuit confirmatio, quia non subsistebant. Ac tertio, quia non fuit expositum, quod in præfenti subsisterent, cum non subsistebant, sed ut in posterum, in his maximè rebus, quæ conferunt ad salutem animarum, & consolationem spiritualem Sodalium dictæ Societatis, qui quotidie querebantur, se privatos esse tot, tantisque auxiliis, ac suffragiis spiritualibus Indulgentiarum. Vnde præsumitur informatio in Pontifice, ut latè tradit Alexan. *consil. 15. numer. 2. lib. 5. & Rota apud Farinac. decis. 180. numer. 2. par. 1. recent.* quod si aliter diceremus, redderentur profectò incertæ omnes ferè confirmationes Pontificiæ, præcipuè privilegiorum. Nam semper dubitari posset, an examen fuerit exactum, an fuerint cognitæ nullitates, & alia huiusmodi. Quod sanè dicendum non est. Et ita consuluisse in hac specie Indulgentiarum viros doctissimos Academiæ Salmanticensis, testis est Hieronymus Rodriguez *resol. 77. num. 45. in fine.* Et ex his meis rationibus declaravit S. Congregatio Indulgentiarum pro dicta Archiconfraternitate Corrigatorum S. Monicæ apud Ecclesiam Augustinianorum Urbis confirmationem huiusmodi fuisse, ac esse validam, frustra reclamante Michaeli Angelo Riccio Secretario Sacr. Congregationis Indulgentiarum, postea S. R. E. Cardinali.

CONSULTATIO LXXXV III.

An qui aliquo modo, etiam disputandi, aut veritatis indaganda gratia impugnat, vel in dubium revocat Sacrum Societatis Iesu Institutum, sive Constitutiones, incurrat pœnam aliquam Ecclesiasticam?

Nullo modo dubitandum est, quin iste sit censendus manifestus transgressor Bullarum Apostolicarum. Primum, quia quidquid sit, an res, de qua disputatur, aut veritatis indaganda causa impugnatur, licita sit, & an ab Apostolica Sede fuerit confirmata, certissimum est, illam fieri ex præscripto Constitutionum dictæ Societatis, & Gregorium XIII. & XIV. cupientes prospicere paci, ac quieti dictæ Societatis, & ad coercendam contradicentium audaciam, qui non desistebant ab impugnatione huius instituti, præcepisse in virtute Sanctæ Obedientiæ sub gravissimis censuris, & pœnis, ne quis Institutum, Constitutiones, aut quemvis earum articulum quovis disputandi, etiam veritatis indaganda quæsito colore in dubium revocaret (multò minus impugnet) volentes, ut si quid dubii oriri contingeret, ad Sedem Apostolicam referretur, ad quam tantum in his spectat manum apponere.

Ex his evidenter sequitur, eum, qui obortum sibi dubium de re aliqua non retulerit ad Sedem Apostolicam, sed ipsam impugnaverit, ac damnaverit post visas Apostolicas Bullas, id interdicentes, facere contra expressam prohibitionem Summorum Pontificum, quæ est doctrina Eman. Rodriq. & Ludovic. Mirand. illius *in qu. reg. tom. 1. quæst. 5. ar. 5. huius in manual. Pralat. tom. 1. par. 3. & Bonaciniæ tom. 3. de censur. in par. d. 2. quæst. 3. punct. 35.* qui hoc dicunt in terminis, & notant, mentem horum Pontificum fuisse obviare jurgii scandalosis, & præcludere viam linguis detractorum contra Religiones. Vnde licet non sit malum ex se de huiusmodi quæstionibus disputare, est tamen malum, quia prohibitum, sicut de auxiliis divinæ gratiæ post decretum Pauli V. & similibus.

Deinde quia Constitutiones Societatis Iesu sunt confirmatae à Sede Apostolica, & confirmatio talis est, ut Sacra Rota expresse deciderit in Romana Legati coram Buratto *decis. 245. & in 4. p. recent. per Farin. p. 2. dec. 477. num. 12.* Constitutiones Societatis esse Constitutiones Papales, & tales censendas esse.

Vnde inferitur, non solum impugnari Constitutiones Societatis, sed Constitutionem Pontificiam. Quamvis enim Gregorius XIII. & XIV. non prohibuissent impugnari Constitutiones Societatis, quia tamen ex eo solum, quod & ipsi, & alii Summi Pontifices Constitutiones dictæ Societatis confirmarunt tam amplè, illas fecerunt suas, & sic illas impugnans dupliciter est transgressor Apostolicarum Constitutionum. Primum quia, ut dictum fuit facit contra Bullam Gregorii XIII. & XIV. prohibentium impugnari Constitutiones Societatis, & quemlibet earum articulum. Secundò, quia impugnat easdem Constitutiones Societatis, factas jam Papales per supra dictas Confirmationes.

Secundò inferitur, omnia argumenta, quæ afferri possunt contra dictas Constitutiones Societatis esse infirma, quia sunt expresse contra Constitutiones, jam factas Papales, quas affirmare, continere aliquid illicitum, non potest dici, nisi temerè, ac falsò, & de facto Gregorius XIII. quascumque assertiones contra dictæ Societatis Institutum, vel quomodolibet in illius præjudicium pronunciatas, aut scriptas falsas omnino, & temerarias esse definivit.

Tertio inferitur non solum interesse Societatis, ut huiusmodi impugnatores puniantur, prohibeanturque eorum scripta, cum aliter injuria ipsi illata resarciri non possit sed etiam Sedis Apostolicæ, cujus auctoritas in impugnatione huiusmodi Constitutionum violatur dupliciter, ut probatum fuit. Et sanè si impunè abeant qui

contra expressam Pontificum præceptum, religiosa instituta, & constitutiones propositas à Sede Apostolica toti Ecclesiæ sequendas, libris vulgaris impugnare, ac damnare audent, timendum est, ne alii fiant audaciores, & pax, & concordia inter Religiosas familias cum notabili scandalo fidelium pessundet. Adi Eminentissimum Sfortiam Pallavicinum in vindiciis Societatis Jesu, ubi hanc impugnandi libidinem in Pasqualigum more suo, hoc est piè, ac sapienter, castigavit.

CONSULTATIO LXXXIX.

Olim ex decreto Fabiani Papæ, & sub Decio martyris, citato in *can. & si non frequenter de consecrat. d. 2.* Deinde ex Consilii Agathensis *can. 18.* Christi fideles, non aliter impediti, adstringebantur Eucharistiam ter in anno sumere, in Nativitate Domini, in Resurrectione, & in die Pentecostes. Denique ex Concilio Lateranensi *4. can. 21.* relato in *cap. omnis, de pœnit. & remiss.* præcipitur communio divinæ Eucharistiæ, saltem in Paschate.

Idèd queritur.

An qui in Paschate non recipit in sua propria Parochiali Ecclesia Eucharistiam, sed in Sacrosancta Basilica Lateranensi, vel in Ecclesia Cathedrali sua Diœcesis, satisfaciatur Ecclesiæ præcepto de annua Communione.

Affirmativè videtur respondendum. Et primò quidem, quia de jure communi tota Civitas, ac diœcesis est una Parochia communis, & Episcopus est communis Parochus; & Cathedralis est Parochia universalis totius Civitatis, & Diœcesis, *can. sicut alterius, 7. quest. 1. can. bonæ rei 12. quest. 2. cap. Apostolica de donat. & cap. 1. de rapt. & notant Hostien. in Summ. tit. de Paroch. num. 3. Lap. cum Calderino alleg. 62. num. 4. Ubald. de can. port. cap. 1. n. 5. part. 1. & Guttier. can. quest. cap. 27. numer. 24.* Eiusque Cathedralis est mater, & caput aliarum Ecclesiarum, *cap. venerabili, de verb. signific.* Quare communis Parochia est divisa in Ecclesias inferiores. Parochia enim græcè idem est latinè, ac partitio, vel divisio, qua etymologia retenta, cum Ecclesiæ inferiores non dividantur in alias, nomen Parochiæ propriè residet in Cathedrali, reliquæ verò Ecclesiæ inferiores idèd dicuntur parochiales, quia curam habent divisam, suisque confinibus limitatam, & propterea omnes de Civitate, ac diœcesi sunt verè Parochiani Episcopi, *Abb. in cit. cap. Apostolica, numer. 2. Archid. in dict. can. sicut alterius, Vinc. & Hostien. ab eodem Archidiacono adducti.* Atque adèd quilibet de Episcopatu potest Sacramenta recipere in Ecclesia Cathedrali, etiam invito proprio Parocho, ut per Genuens. in *pr. c. 76. num. 23.* quia Episcopus verè est omnium Pastor, Parochi verò inferiores potiùs sunt Coadjutores, quàm pastores, *Barbof. de jur. Eccles. tit. de offic. & pot. Episc. lib. 1. c. 1. §. 1. nu. 68. & seqq. tom. 1.*

2 Quod multò magis, atque excellentiori modo dicendum est de Ecclesia Lateranensi, quæ à sua ædificatione fuit semper Sedes Summorum Pontificum, *can. Constantinus, 2. d. 96.* & ab illis in suam Cathedralē electa, ut testantur diplomata, quæ supervacaneum est recensere, estque definitum per Sacras Constitutiones Gregorii XII. & Pii V. 49. Sacrosanctam Basilicam Lateranensem supremum locum obtinere super omnes Ecclesias Urbis, & Orbis, eamque Romanorum Pontificum Patriarchium appellavit Sixtus V. *Const. 19.* Papa autem est Episcopus, & Parochus universalis, habens pro Diœcesi, & Parochia totum mundum *can. cuncta per mundum, can. per principalem 9. quest. 3. Glof. in cap. felix, §. fin. v. privata de pœn. in 6.* Ac proinde omnes de Civitate, ac Diœcesi posse Sacramenta recipere in Cathedrali, tanquàm in propria Parochia, tenet *Glof. in cap. Officium, de offic. Archipr. v. à foris, & cum ea concordant viginti quinque Doctores, quos citat Sanchez de maritim. lib. 3. disput. 27. n. 1. & in specie in die Paschatis,*

& pro satisfactione præcepti Ecclesiæ, tradit *Barbof. de Paroch. p. 2. cap. 20. num. 11. Bonacin. de Sacram. disput. 4. quest. 7. punct. 2. num. 11. Genuensis, Posselinus, Sà, Piafeciùs, & Gelvaldus, quos refert Diana part. 9. tract. 9. resolut. 64. Francel. de cathedral. cap. 21. num. 89.* qui dicit esse communem sententiam. Et, licèt Diana loco citato, & cum eo pauci aliqui asserant contrarium, quia inquit, non invenitur textus aliquis, in quo decernitur, Cathedralē esse communem totius Diœcesis parochiam, sunt tamen in hoc excusatione digni, cum textus superius allegatos non legerint, vel, si legerunt, non ponderaverint. Nam de jure tota diœcesis est una parochia communis, atque adèd cathedralis est communis.

Neque obstat, quòd, quamvis quilibet de Diœcesi possit quidem in Paschate adimplere præceptum in Cathedrali, cum sit parochia communis, administrari tamen debet Eucharistia per aliquem ministrum, ad id speciatim ab Episcopo deputatum. Nam Parochus Cathedralis, ut particularis est, habens limites determinatos suæ parochiæ, ut alii Parochi, non est minister idoneus, nisi deputetur per specialem facultatem, & idèd Parochus Lateranensis habens suam Parochiam intra præscriptos terminos, ut cæteri, non potest hujusmodi munia exercere sine speciali facultate.

Huic namque objectioni responderetur, Parochum Lateranensem, sive Ecclesiæ Cathedralis non solum esse Parochum intra limites suæ parochiæ, sicut alii, sed etiam assumitur loco Vicarii perpetui, ut constat ex diplomatibus Beati Pii V. Urbani VIII. & ex decretis Sac. Congregationis visitationis Apostolicæ, estque Vicarius Papæ in cura animarum, & administratione Sacramentorum. Cum enim Papa sit Episcopus, & parochus universalis, & ob immensam negotiorum molem nequeat in sua Cathedrali Lateranensi munia Episcopalia, & parochialia exercere, duos Vicarios sibi constituit. Unum quoad Pontificalia exercenda, alterum quoad Sacramenta ministranda, quibus suos terminos præscripsit. Unde sicut Eminentissimus Cardinalis Vicarius neque per se, neque per suum Vicegerentem exercet Pontificalia in alienis Diœcesibus, sed intra suos limites, ita Vicarius ad curam animarum non administrat Sacramenta extra suos fines, & in aliena Parochia, & quemadmodum ille in Cathedrali sua Lateranensi exercet Pontificalia omnibus confluentibus cujuscumque Diœcesis solemniter baptizando, ordinando, & confirmando, ita & iste administrat Sacramenta in sua Cathedrali omnibus cujusvis Parochiæ concurrentibus, sine alia speciali facultate, cum hoc eidem officio Vicarius Papæ competat. Et in omni eventu cum Illustrissimus Dominus Vicegerens possit unicuique dare facultatem suscipiendi Sacramenta in Paschate in aliena Parochia, dum ipse Vicegerens in Paschate administrat Eucharistiam omnibus ex quacumque Parochia confluentibus ad Ecclesiam Lateranensem, & Vicarius Parochus per subsequentes dies munus administrandi Sacramentum communionem prosequatur, censetur illi dare facultatem illam administrandi, cum taciti, & expressi idem sit iudicium. Et in specie de administrando Sacramento Eucharistiæ, quod sufficiat licentia tacita, & interpretativa, docet præ aliis Eminentissimus *Laurea in 4. sentent. tom. 1. disput. 24. artic. 6. num. 78.*

Secundò probatur, quia ex consuetudine parochiani aliarum parochiarum Diœcesis, qui percipiunt Eucharistiam in Cathedrali die Paschatis, satisfaciunt præcepto, ut tenet *Diana loc. cit. in fine & constat ex praxi multis in locis.* Est autem consuetudo immemorabilis in urbe recepta, sciente, ac consentiente ipso Papa, ut parochiani aliarum parochiarum Urbis communicantes in Ecclesia Lateranensi satisfaciunt præcepto, adèd ut nunquam Superiores coegerint illos ad iterum communicandum in eorum parochiis pro satisfactione præcepti. Consuetudo autem cujuslibet Ecclesiæ, ac Diœcesis debet servari *Glof. fin. v. vicinis, & v. contraria verò in*

cap. super eo de censib. & Rota part. 10 recent. decis. 153. num. 7. Quia consuetudo, quæ non est contra jus, facit legem, & ut lex servari debet, l. 1. § 2. ff. *quæ sit long. consuet. l. de quibus §. constat ff. de legib.* In hoc autem casu consuetudo hæc non resistit juri, ut ostendimus, & infra dicetur. Et cum non re, etiatum in jure, quod parochiani cujuscumque Parochiæ diœcesis non satisfaciunt præcepto Paschalis in Cathedrali, idem standum est consuetudini, ut tenet Rota *cit. p. 10. decis. 232. n. 8.*

6 Quod maximè dicendum est de consuetudine Cathedralis Papæ, quæ considerari debet pro interpretatione voluntatis illius, volentis, ut habeat vim legis, prout in simili de consuetudine Cancellariæ Papæ docet Rota *p. 9. tom. 1. decis. 1. num. 10.* Quæ quidem consuetudo cum sit conformis juri, non indiget probatione, vel ad summum cum sit præter jus non habens canonem contrarium expressè, sufficit probari per decem annos, *Glos. in cap. fin. in princ. v. consuetudo de consuet. in 6. Rot. cit. p. 10. decis. 102. n. 10.* Hac igitur consuetudine retenta, juncta juribus allegatis, remanet plenè probatum, Parochianos cujuscumque Parochiæ urbis sine licentia suorum Parochorum satisfacere præcepto Paschalis in Ecclesia Lateranensi, prout in hac specie de hac Basilica Cathedrali Papæ docet *Francef. cit. cap. 2. n. 119.*

7 Non obstant *can. Ecclesias 13. quest. 1.* de divisione Parochiarum, facta à Dionysio Papa. Nam præter id, quod vicarius Lateranensis non invadit terminos alterius Parochiæ, ut ibi dicitur, exigendo decimas, vel ministrando Sacramenta, sed intra limites suos utitur jure suo, adhuc etiam responderetur, erectionem Cathedralium, earumque privilegia esse posteriora illa divisione, ut latè ostendit *Francef. d. cap. 21.* Et illa divisio ordinata fuit ad regimen particularium Ecclesiarum, salvis semper juribus Episcopi, communis, & universalis totius diœcesis Parochi, cum pro communi Parochia, & sponsa fuit erecta cathedralis. Lex autem posterior derogat priori, l. *sed & posteriores ff. de legib. cum vulgò aliis.*

8 Pariter non obstat *can. omnis utriusque de pœn. & remis. ubi* decernitur, communionem annuam suscipiendam esse in Paschate à proprio Sacerdote. Nam pro Sacerdote proprio exponunt Doctores pro Papa, Episcopo, & Parocho, eorumque Vicariis, vel ab eis deputatis, *Joan. Andr. in d. cap. omnis num. 12. Anchar. n. 8. Abb. num. 12. Henric. Boyc. num. 2. Alenf. in Sum. part. 4. quest. 19. de confes. membr. 1. art. 3. Fagn. nu. 56. alii que.* Et idèd possunt parochiani cujuslibet parochiæ suscipere Sacramenta in cathedrali pro satisfaciendo præcepto Paschali, & non indigere licentia parochorum, notat *Abb. loc. citat.*

9 Neque refragatur Concilium Tridentinum *sess. 24. cap. 13. de reform.* Nam si standum esset in rigore verborum Concilii, cum ibi loquatur indistinctè, nullo Sacramento, ac tempore excepto, parochiani in nullo unquam tempore Sacramentum aliquod possent ab alio recipere, nisi à suo proprio Parocho, & tamen praxis universalis est, ut tantummodò Communionem in Paschate à suo Parocho recipiant. Unde deducitur, Concilium loqui in terminis prædictorum Canonum, quibus jam supra respondimus. Estque advertendum, Concilium uti verbo *licitè*, non autem *validè*. Quare demptis etiam juribus citatis, & sola consuetudine retenta, hujusmodi communio ex consuetudine in cathedrali remanet licita. Consuetudo enim facit de non licito licitum, *Barbos. axiom. 56. num. 3.*

10 Quod verò ad absurda, quæ ex hac libera Eucharistiæ susceptione pro præcepto Paschali in Ecclesia Lateranensi, sive Cathedrali evenire possunt, dicimus non solum illa ex prohibitione hujusmodi susceptionis cessare non posse, sed alia majora inde sequutura, si prohibeatur. Primum namque sequeretur absurdum privare Ecclesiam Cathedrali juribus suis. Secundum obviam ire consuetudini immemorabili Ecclesiæ Lateranensis, & omnium Cathedralium orbis, quod fieri non potest sine

gravi scandalo. Tertium, quia cum Roma sit patria communis, & magna pars in illa habitantium sit extra, adque Lateranensem Basilicam ob ejus insignem excellentiam, & primatum valdè sint proni, esset profectò maximum absurdum prædictos fideles hac sua devotione privare, cum id non solum diminuat cultum ipsius Basilicæ, quæ est mater, & caput omnium Ecclesiarum, sed quodammodo redundaret in dedecus Pontificiæ majestatis, cujus dicta Basilica est sponsa. Quartum esset cogere quamplurimos parochianos aliquando acerimè, & injustè vexatos à suis parochis, ut ex illorum manibus Eucharistiam recipiant. Quod esse poterit fomentum scandalorum.

Aburdis verò, quæ contra adduci possunt, alio modo obviandum est. Nam si Parochi diligenter perquirant numerum personarum, quæ cum publico aliquo crimine vivunt, uti sunt meretrices, concubinarij, & hujusmodi, extaretque decretum ab ipsis die festo publicandum, & ad valvas Ecclesiarum Parochialium affigendum, in quo prohibeatur, ne prædictæ personæ audeant ad Sacramenta in die Paschalis in propria, neque in aliena Parochia, nisi prius constiterit propriis earum Parochis de earum emendatione per testes idoneos probanda, idque sub pœna in sacrilegos, utique absurda tollerentur, & adhiberetur sufficiens remedium, ac fortassis quamplures ad meliorem frugem redirent.

At nihilominus tenendum est, eos non satisfacere in rigore juris præcepto Ecclesiæ de annua Communione, nisi in propria Ecclesiæ parochiali, vel nisi Summus Pontifex, vel ejus Cardinalis Vicarius, aut Vicarii vicegerens, vel Episcopus, vel saltem proprius eorum Parochus expressè consentiat. Primum, quia præter potestatem ordinis in administratione Eucharistiæ, requiritur etiam potestas jurisdictionis, & idèd non est liberum cuilibet Sacerdoti hoc Sacramentum ministrare, sed solam habenti jurisdictionem respectu ejus, cui illud administrat, vel facultatem ab eo, qui talem jurisdictionem habet, ut colligitur ex *Clem. dudum de sepult. & in specie de hoc Sacramento sic legitur in Concilio Carthag. I. cap. 7. statuat gravitas vestra, unusquisque Clericus, vel laicus non communicet in aliena plebe litteris Episcopi sui. Et omnes Episcopi responderunt. In hoc & Clero, & Lai is convenientissimè provideri.* Idem decernitur in Concilio Melevitano *cap. 18.* quibus in locis licet prohibitio fiat ex parte communicantium, ne ab alienis Eucharistiam percipiant, tamen relatio hæc mutua est, & reciproca obligatio. Quæ etiam in ipso naturali jure fundata est, supposita Christianæ Republicæ institutione, & debita gubernatione, ut nemo mittat falcem in messem alienam, nec jus alienum usurpet, alioquin nec justitia, neque pax servari possunt, nec divina mysteria convenienter dispensari, neque animabus fidelium pro earum capto, vel necessitate provideri. Et idèd antiqua etiam consuetudine servatum est, ut qui præest, hoc Sacramentum populo dispense, ut colligere licet ex *Dionysio cap. 3. de Eccles. hierarch. Justino apolog. 2. pro Christian. Tertulliano lib. de cor. milit. cap. 3. & ex cap. Omnis utriusque sexus de pœnit. & remiss.*

Secundò, quia licet Parochus Lateranensis, vel Cathedralis possit omnium confessiones audire, non idèd est omnium Parochus. Sicut nec Regulares, qui etiam in Paschate audiunt omnium confessiones, dicuntur eorum Parochi, nec possint illis alia Sacramenta Parochialia ministrare.

Deinde quia Parochus Lateranensis, vel Cathedralis non est Parochus omnium incolarum urbis, vel Civitatis, ut saltem loquendo de jure, & ex consuetudine hodierna docet *Sanchez d. disp. 27. num. 2.* ex quo infert, non esse validum matrimonium celebratum corà Archipresbytero Ecclesiæ Cathedralis ab incolis habitantibus in alia Parochia ejusdem Civitatis. Quod etiam docet *Pontius lib. 5. de matrim. cap. 12. n. 7.* Unde sicut Concilium Tridentinum exigit præsentiam proprii Parochi ad

valorem matrimonii, ita præceptum communionis, Paschalis in *dist. cap. Omnis* exigit, quod accipiatur à proprio Parocho, vel de ejus licentia. Si ergo in Tridentino nomine proprii Sacerdotis non intelligitur Parochus Ecclesiæ Cathedralis, nisi in ordine ad incolas illius particularis Parochiæ, quæ ipsius curæ assignata est, eodem modo in præcepto communionis Paschalis nomine proprii Sacerdotis in *d. cap. Omnis*, non debet intelligi Parochus Ecclesiæ Cathedralis, nisi in ordine ad incolas suæ peculiaris Parochiæ.

15 Ac postremò, quia Ecclesia Cathedralis non habet de jure communi hoc privilegium; nam nullibi id decernitur. Etenim in *can. sicut alterius 7. qu. 1.* nil ampliùs habetur, quàm quod Ecclesia unius Episcopi ab alio disponi non debet. In *can. Bone rei 12. quest. 2.* solum decernitur, quod non ultra quinquagesimam partem rerum Ecclesiæ Monasterio, quod substituit, Episcopo licet conferre. Idem confirmatur in *cap. Apostolica de donat.* quibus in locis, licet fiat mentio Parochiæ Episcopi, nullum tamen continetur verbum, quod qui in illa communionem recipiunt, satisfaciant præcepto Ecclesiæ, publicato in *d. c. Omnis de pœnit. & remiss.* In illo verò *cap. 1. de rap.* tantùm sancitur, quod ratione rapinæ sortitur quis forum non sui Judicis, & ab eo poterit puniri, proprio Judice suffragante, ibique nomine parœciæ intelligitur Diœcesis, non autem Ecclesia Cathedralis. Usitatum enim est nomen parœciæ in jure pro diœcesi Episcopali in *cap. Excommunicamus, §. adjicimus de hæret. in cap. 3. de Paroch. & Parochian. in can. obitum 6. d. in Concilio Antiocheno cap. 9. ibi, Unusquisque Episcopus habeat in sua potestate suam Parochiam, & apud Burchardum lib. 1. decret. cap. 83.* dicuntur ita & universales, & singulares, seu particulares Parochiæ in *cap. 1. de offic. Archid. & in cap. Cum nullus de temp. ordinat.* ac alibi, & idè de jure communi omnes debeant communionem recipere in sua propria Ecclesia Parochiali. Immo hoc jus non est concessum Ecclesiæ Parochiali, sed proprio Pastori per *d. cap. Omnis de pœnit. & remiss.* & notat Host. in eundem textum, ubi etiam advertit, quod etiam si quis communionem reciperet in sua Ecclesia Parochiali sine licentia sui Pastoris, non satisfaceret præcepto, quia ut dixi, hoc jus non est concessum Ecclesiæ Parochiali, sed proprio Pastori, cujus expressa, & specialis licentia requiritur, ut ab alio quis recipiat communionem, etiam in sua propria Ecclesia Parochiali.

16 Non obstant superiùs adducta. Quia præ eminentia Ecclesiæ Lateranensis, vel Cathedralis supra alias Ecclesias non tollit, quin singulæ Parochiales Ecclesiæ habeant jura propria curæ sibi commissæ, sicut præ eminentia Archiepiscopi supra Episcopos suffraganeos non tollit jura singulorum Episcoporum, in quibus ne ipse quidem Metropolitanus potest se ingerere, nisi in quibusdam casibus à jure statutis. Sic etiam Parocho Ecclesiæ Lateranensis, vel Cathedralis assignati sunt termini, intra quos deferre potest Sacrum Viaticum ægrotantibus, eosque Oleo Sancto ungere, ac mortuos sepelire, eorumque quartam funeralem accipere, quando alibi sepeliuntur, extra illos verò terminos suæ propriæ Parochiæ nihil horum exercet, quia non pertinet ad eum cura animarum, quæ sunt in aliis Parochiis. Quemadmodum ergo is non ministrat Viaticum, vel Extremam Unctionem, ita non debet eis dare communionem Paschalem, quæ non minus spectat ad proprium Parochum, quàm spectant illa alia. Licet ergo Ecclesia Lateranensis, sive Cathedralis sit Parochia universalis totius Civitatis, & diœcesis, relinquit tamen unicuique Parochiæ propria jura ipsarum, nec ea sibi usurpat, quia ab illa universalitate Parochiæ sejuncta sunt. Et proindè debent singulis Parochiis illæsa conservari, ita exigente ipsarum institutione, cum non sint confundenda juxta *cap. 1. 6. qu. 3. cap. nullus 9. 2. & d. can. Ecclesias 13. 9. 1.*

7 Neque verum est, quod Parochus Lateranensis sit Vicarius Papæ in cura animarum totius Urbis, sed tantùm

est Vicarius Capituli Lateranensis pro sola cura Parochiæ Lateranensis, ut loquuntur citatæ Constitutiones. Minus obstat, quod non invadit terminos alterius Parochiæ, nam sufficit, quod invadat jura alterius, ut etiam loquitur textus in *d. can. Ecclesias*, his verbis Dionysii Papæ, *Ecclesias singulas singulis Presbyteris dedimus. Parochias, & cœmeteria eis divisimus, & unicuique jus proprium habere statuimus, ita videlicet, ut nullus alterius Parochia terminos, aut jus invadat, sed sit unusquisque suis terminis contentus, & taliter Ecclesiam, & plebem sibi commissam custodiat, ut ante tribunal æterni Judicis ex omnibus sibi commissis rationem reddat, & non judicium, sed gloriam pro suis actibus accipiat.* Inter autem jura propria Parochi est jus recipiendi Eucharistiam in Paschate ab ejus manibus. Nec loquitur canon de terminis tantùm materialibus, sed formalibus, nempe de jurisdictione, ac juribus Parochialibus. Et quoad consuetudinem illa non suffragatur, etiam si esset immemorabilis, cum sit sublata à S. Concilio Tridentino *d. cap. 13. sess. 24.* Quod verò dicitur de Eminentissimo Cardinali Vicario, vel ejus Illustrissimo Vicegerente, quod possit conferre ordines in Ecclesia Lateranensi quibuscumque ad illam confluentibus, falsum est ex eodem Tridentino *sess. 23. cap. 8. de reform.* ex quo requiruntur dimissoria, sive licentia ordinarii, sine quibus ordinatio ab alieno Episcopo prohibetur sub pœna suspensionis tam in ordinantem, quàm in ordinatum.

Atque ita sæpius declaravit Sac. Congregatio Concilii, nominatim in Limana, in Sutrina, & in Perusina mense Septembris 1649. & Sanctissimus D. Noster Innocentius XI. Sacrorum Canonum custos religiosissimus sub die 5. Februarii anni 1682. in audientia Reverendis Parochis Urbis quotannis à Sanctitate sua publicè data, inter cætera suæ vivæ vocis oraculo decrevit, omnes utriusque sexus fideles, qui in urbe commorantur, teneri pro satisfactione præcepti annuæ Communionis paschalis sacram Communionem à suo proprio Pastore, ac Parocho in suis Ecclesiis Parochialibus, in quarum parochiis habitant, suscipere, nulloque modo dicto præcepto satisfacere per Communionem in Ecclesia Lateranensi, vel Vaticana, vel nationali cujusvis nationis, vel in quacumque alia susceptam. Et ita in posterum omninò servari mandavit præsentibus Eminentissimo Cardinali Vicario, illustrissimo Vicegerente, meque Cleri Romani Camerario, ac omnibus Parochis Urbis, non obstantibus quovis decreto Congregationis Visitationis Apostolicæ, aliarumque Congregationum, ac privilegiis, & consuetudinibus quibuscumque, etiam immemorabilibus.

Poterit verò Episcopus, si voluerit permittere, quod omnes sui subditi Communionem paschalem recipiant in Ecclesia Cathedrali, cum ipse sit eorum omnium Parochus. Quandiu tamen Episcopus hanc licentiam non tribuit, singuli debent in suis propriis Ecclesiis Parochialibus Communionem recipere à suis pastoribus, vel de eorum licentia, ut præcepto Ecclesiastico satisfaciant. Si quis autem bona fide in Ecclesia Cathedrali absque hujusmodi licentia communionem sumserit, ob hanc causam pro illa vice non erit molestandus.

CONSULTATIO XC.

An Monasteriis Monialium licitum sit, an verò Simoniacum exigere aliquam Summam nomine dotis, ac de illa pacisci pro victu, aliisque necessariis ad sustentationem puella volentis ingredi Monasterium? Vbi quid de aliis pactis?

Hæc controversia olim ab antiquis Doctoribus diù agitata, variè resoluta, inter recentiores dubia, multorum conscientias adhuc perturbat ob metum committendi Simoniam. Etenim qui asserunt hoc esse Simoniacum his utuntur rationibus.

Primò, quia sive consideretur ingressus Religionis per

ſuſceptionem habitus ad probationem, ſive ad profeſſionem, ſeu vota, per quæ verus ſtatus Religionis conſtituitur ex natura rei, & ex vi juris divini ſimoniacum eſt recipere aliquam in Monialem, vendendo illi religioſum ſtatum. Et hoc modo ſtatus, ſeu ingreſſus Religionis vera, ac propria materia Simonix exiſtit; quia res illa maxime ſpiritualis eſt, tam ex parte principii, quod eſt Spiritus Sanctus, quàm ex ſine proximo, & per ſe, qui eſt cultus Dei perfectus, & ſpiritualis perfectus ingredientis. Quare jura in hac materia de utroque ingreſſio indifferenter loquuntur, ut rectè notavit Navarrus *conf. 86. de Simon.* & patet ex *cap. Nullus 1. quaſt. 2. ex cap. Non ſatis, & cap. de Regularibus, cap. Veniens, cap. Quoniam, & cap. Audivimus de Simon. & ex Extravag. 1. de Simon.* quibus in locis prohibetur talis receptio ex parte Monasterii ex pacto.

3 Secundò, quia de Inſtitutione Eccleſiæ eſt, quod puellæ, quæ volunt ingredi legitime in Monasterium, habeant aliquam participationem juris, quaſi ad rem, ut de bonis Monasterii gratis ſuſtententur; quod jus ſpirituale eſt. Petere igitur ab eis aliquid intuitu ſuſtentationis, eſt vendere illis jus, quod ingrediendo Monasterium acquirere poſſunt, ac debent ad ſuam ſuſtentationem ex bonis Eccleſiæ. Hoc autem eſt vera Simonia non ſolum quia prohibita, ſed per ſe, & ex natura rei. Sicut ſi Episcopus nollet ordinare habentem beneficium ad ejus titulum, ſed ad titulum patrimonii, cogendo illum ad applicandos fructus beneficii, vel patrimonii ad alia opera pia, vel ad ſuſtentandos alios Clericos, committeret Simoniam. Ita in præſenti. Nam, quæ vult ingredi Monasterium, habet quaſi beneficium ab Eccleſia, ut ad titulum bonorum Monasterii conſecrati debeat monialis. Atque aded exigere ab illa dotem, ut bona Monasterii ad alios uſus applicentur, vel certè ut dos ipſa in alios uſus expendatur, & quæ illam dedit, alatur ex bonis Monasterii, Simonia eſt, & iniuſtitia.

4 Tertio, quia id deducitur in pactum; quod in hac ſpecie reprobat Gloſſ. in *d. cap. Non ſatis*, quam ibi Abb. Socinus, & alii ſequuntur; deducere autem in pactum rem ſpiritualem pro temporali eſt Simonia.

Et hanc ob cauſam Doctores fatentur eſſe prohibitam talem exactionem, ſaltem de Jure Eccleſiaſtico; quia eſt prohibita omnis pactio in ingreſſu Religionis pro ſuſtentatione neceſſaria, etiam in paupere Monasterio; ii ſunt Innoc. in *c. Tua nos de Simon.* Archid. 1. q. 2. in princ. Ugol. *tab. 1. cap. 4. §. 1. n. 16.* qui etiam addit, prohibitionem illam nunc eſſe in ſuo vigore, & non eſſe conſuetudine abrogatam; quæ prohibitio habetur in *can. nullus 1. q. 2. in d. cap. Non ſatis de Simon. & in cap. In Eccleſia, & cap. Veniens eodem tit. & clariùs in d. cap. de Regularibus, & in cap. Audivimus, & in ſpecie in c. Quoniam de Simon. & in Extravag. 1. eodem tit.*

5 Quæ ſanè præcipuum locum habent in caſu, quo Monasterium eſt opulentum. Tunc enim eſt Simonia, ſaltem juris Eccleſiaſtici, exigere aliquid pro ſuſtentatione ingredientis. Docet hoc D. Thom. in *4. d. 25. q. 3. ar. 2. ad 7.* ubi ait: *Si ſine gravamine Monasterii poſſit recipi Novitius, Simoniacum eſt aliquid exigere.* Idemque tradit Adrian. *quodlib. 9. lit. V. Victoria relect. de Simon. p. 2. n. 12.* ubi dicit, omnes Doctores ſentire hoc eſſe Simoniacum; quia jus vivendi de bonis Monasterii ſic eſt annexum profeſſioni, ſicut præbenda Officio Eccleſiaſtico. Sicuti ergo pro præbenda non poteſt quidquam exigere, ita neque pro jure ſuſtentationis; quod tenet Navarrus *com. 2. de regular. n. 29. 65. & alibi.*

6 Quartò, quia vel exigitur aliquid pro ipſo ſtatu, vel pro jure alimentorum. Si pro ſtatu, eſt expreſſa Simonia juris divini. Si pro Jure alimentorum, cum hoc jus ſit debitum ratione ſtatus, cenſetur velle vendere ipſum ſtatum, ex quo hoc jus provenit. Suſtentatio enim ingredientis Religionem eſt eſſentialiter, & inſeparabiliter annexa ipſi admiſſioni, & ingreſſui in Religionem; ideò que omne id, quod exigitur à petente, recipi ad habitum

religioſum pro illius alimentis, dicitur exactum pro admiſſione ad Religionem.

Ac denique quia jura prohibent, ne recipiantur in 7 Monasterio plures perſonæ, quàm ex redditibus Monasterii poſſint ſuſtentari, ut patet ex *cap. un. §. 1. de Siat. Regul. in 6. ex Sacr. Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 3. de reſor. Regul. & ex decretis Clementi VIII. de Regularibus, aliorumque Pontificum, quod locum etiam habet in Monasteriis puellarum ex Concil. Arelatenſi cap. 8. & ex cap. Non amplius de Inſtitut.* Idque ne ad menſuram perſonarum quæramus poſſeſſiones, quod nimis avarum eſt, ſed ex poſſeſſionibus, quæ ſunt, metiamur expenſas, ut in Auth. *ut determin. ſit n. Cleric. poſt med. collact. 1. Jo. Andr. in d. cap. Non amplius num. 3. Card. in 1. notab. & Anchar. nu. 2.* Ergo ſupponunt hæc jura, nihil poſſe recipi pro ſuſtentatione ingredientis, ſed debere ex redditibus Monasterii ſuſtentari, atque aded dotis exactio eſt illicita, & Simoniacæ per textum in *cap. Quoniam de Simon.*

Hi tamen non obſtantibus, tenendum omnino eſt, ad 8 ſuſtinenda onera temporalia, quæ Religio in ſe ſuſcipit cum tali perſona, non eſſe ex natura rei, & ex vi juris divini Simoniacum, aut illicitum exigere aliquid, quia non exigitur tanquam pretium, ſive temporale pro ſpirituali, ſed pro temporali. Sicut enim matrimonium & eſt Sacramentum, & humanus contractus, & quatenus eſt contractus habet annexa onera temporalia, & incommoda, quæ non poſſunt ſine temporalibus bonis ſuſtineri; & ideò licitum eſt, ut uterque conjux aliquid ad hoc conferat; ita profeſſio religioſa & eſt ſtatus quidem ſpiritualis, & oblatio, quæ fit Deo, quoddamque genus conſecrationis talis perſonæ ad cultum Dei, & præterea eſt contractus quidam humanus inter Religionem, & Religioſum; nam iſte ſe illi tradit, illa iſtum recipit, ſequè obligat ad eum ſuſtentandum, & ita in ſe ſuſcipit omnia onera temporalia, quæ ad huiusmodi ſuſtentationem ſunt neceſſaria quare licet ſtatus Religioſus, quatenus ſpiritualis eſt, vendi non poſſit, nec aliqua re temporali compenſari, tamen quatenus eſt contractus, onus illud indiget ſubſidio temporali, ac proinde non eſt contrarium, neque alienum à ratione naturali, ut puella, quæ Religionem ingreditur, temporale aliquod ſubſidium ſecum afferat, quo ad eam ſuſtentandam Religio juvetur, & proinde Caietanus in *2. 2. q. 100. ar. 3. ait*, hoc eſſe jus naturale.

Neque hoc eſt jure Eccleſiaſtico ſimpliciter prohibi- 9 tum, ut ſentit D. Thom. in *cir. art. 3. ad 4.* ubi dixit, abſolute id eſſe licitum. Hoc autem non dixiſſet, ſi jure poſitivo eſſet prohibitum; quod ſi tempore D. Thomæ non extabat talis prohibitio, neque modò extrat. Nam, ut advertit Navarrus mox citandus, jura, quæ videri poſſunt hoc prohibere, jam eo tempore lata erant. Magis perſpicuè idem D. Thomas id tradidit in *4. d. 25. quaſt. 3. ar. 3. quaſt. 1. ad argu. ibique Palud. quaſt. 5. nu. 20. Caietan. in cir. ar. 3. & in Sum. v. Excommunicatio cap. 73. D. Antonin. 2. p. tit. 1. c. 5. §. 18. Sylveſt. v. Simonia quaſt. 15. Angel. eodem num. 4. Tabien num. 13. & ſeqq. Sor. lib. 6. de juſt. quaſt. 6. ar. 2. Navar. in man. cap. 27. num. 106. & de reddit. Eccleſ. quaſt. 1. moni. 60. nu. 2. notavitque Surd. de alim. tit. 9. quaſt. 27. nu. 5. Suarez tom. 1. de reliq. lib. 4. cap. 17. num. 16. & ſeqq. Mirand. de Monialib. quaſt. 8. art. 6. & 7. Portel. in addit. v. Moniales num. 19. Hieronym. Rodriq. reſol. 54. nu. 1. Diana p. 3. tract. 2. reſol. 100. Layman. lib. 4. tract. 10. c. ult. num. 39. Barthol. de Vecch. in pr. novit. diſp. 1. dub. 3. n. 5. Tambur. de Jur. Abbat. diſp. 5. quaſt. 3. n. 3. Pellizar. de Monial. cap. 3. ſect. 2. nu. 40. aliique, ut proinde hanc ſententiam communem appellet Suarez *loc. cit. num. 7.* quod etiam docet Gloſſa in *dd. cap. Non ſatis, & in cap. Quoniam de Simon.* quam ibi Abbas, & alii ſequuntur, Turrecrem. in *can. de præcepto 1. q. 2. ibique Cardinalis, qui plures antiquiores adducit, & Anania in rubr. de Simon.**

10 Rationem autem reddit Suarez loco citato; quia nullum extat decretum, quod talem prohibitionem generalem sufficienter ostendat. Vel si extat, cum sit prohibitio merè humana, contraria consuetudine abrogatum est. Constat autem, hanc consuetudinem de facto esse, ac servari, essetque moraliter impossibile, ut plures puellæ in Monasteriis recipiantur, nisi possit ab eis recipi, unde sustententur; non est autem verisimile voluisse Ecclesiam præcludere viam tot puellis ad statum perfectionis, atque aded non est verisimile id prohibuisse, sed solum illud, quod contra spiritualem rationem status Religiosi, quatenus spiritualis est, committi potest. Atque aded non potest dici corruptela, aut irrationabilis, sed potius laudabilis, quam servandam esse decernit cap. Ad Apostolicam de Simon. Honestatur enim titulo sustentationis, & post extravag. 1. de Simon. tolerata fuit, & contra illam prævaluit, itaut omnia ad convenientem sustentationem reduci possint.

11 Non obstat, quod intercedat pactum. Nam, stando in jure naturali, non est illicitum deducere in pactum, quod licitum est ita petere, ut nisi detur, opus non fiat, ut rectè sentit Caietanus loco citato, quem alii sequuntur. Si enim petitio, & acceptio pro sustentatione non est Simoniacæ, pactum cadens supra talem rem, ut subsidium sustentationis, non cadit in materiam Simoniacæ. Cùmque iidem Auctores, qui volunt, ut hoc pactum non intercedat, supponant, jus Canonicum non prohibere petitionem sustentationis necessariæ, quam jus naturæ non prohibet, utique nec pactum eam prohibebit, nec est cur prohibeat, cùm ex rei natura id non est prohibitum, & aliàs constat, esse justum.

12 Idemque dicendum est stando in jure Ecclesiastico, ut evidens est explicando omnes textus, & Doctores, quos contra adduximus, & adduci possunt. Et quidem, licet Innocent. in cap. Tua nos de Simon. referat hanc opinionem, non tamen in illa se firmat, nam subjungit: alii dicunt, quod talis acceptio non est Simonia, arg. si quis 1. q. 2. nihilque amplius dicit. In can. Nullus 1. eadem quest. non aliter prohibetur pretio vendi, & cum pacto ingressus Religionis, quàm ordinatio, & id genus alia. Undè intelligitur ibi prohiberi id, quod jure divino prohibitum est, venditionem scilicet rei spiritualis. Similis omninò prohibitio est, quæ habetur in cap. Non satis de Simon. & quæ accipi potest ex cap. Cùm in Ecclesia, cap. Veniens, cap. Dilectus 2. & ex cap. de Regularibus eodem, in quo non explicatur in quo Simonia pro ingressu in Religionem posita sit, & ided intelligendum est, illam consistere in venditione ipsius ingressus. Quare ibidem dicitur. Cùm super hac, idest super detestationem Simoniacæ, auctoritates multa reperiantur expresse, quæ non sunt, nisi illæ, quæ habentur 1. quest. 1. ut ibi Glossa notat. In aliis autem præcipuè damnatur Simonia, quæ multa est de se, non verò sit specialis prohibitio circa hunc ingressum de re, quæ de se multa non est. In cap. Audivimus de Simon. in quo prohiberi videntur omnes hujusmodi exactiones, non solum quæ verè sunt malæ, & contra jus divinum, sed etiam illæ, quæ habent speciem mali, non agitur de dote, quæ postulat tantum pro sustentatione ejus, quæ ingreditur Monasterium, sed de pitantiis, seu propinis, quæ solent exigi pro singulis Religiosis, & non videtur damnari tam contributio, quàm modus exigendi, quia difficultates, inquit Pontifex, ingerunt, & malitias, donec aliquid muneris manus contingat eorum.

13 Minus refragatur d. cap. Quoniam de Simon. ubi de Monialibus fit specialis prohibitio, ne pecunia pro eorum ingressu exigatur, etiam paupertatis prætextu. Sed ibi tantum prohibetur venditio ipsius ingressus, quæ prætextu paupertatis fieri potest à Monasteriis, etiam verè pauperibus. Nam sub specie recipiendi aliquid ad sustentationem, multò plus exigunt ratione ipsius ingressus. Undè rectè dixit Navarrus ubi supra, ex pacto nihil posse recipi, nisi quod alendæ uni personæ est necessarium,

& si aliquid ultra petatur, illicitè fit. Nam quando plus exigitur, quàm quod ad unam personam sustentandam commodè juxta exigentiam talis status sufficit, non apparet qua ratione, aut quo titulo id honestari possit, etiam si fiat prætextu paupertatis. Esset enim titulus coloratus, & non verus. Et hoc est, quod videtur reprobari in d. c. Quoniam.

Minus etiam officit Urbanus IV. in Extravag. 1. de 14 Simon. quæ specialis item est in hac materia. Nam in ea nulla fit nova prohibitio, sed tantum renovatur antiqua, solumque additur excommunicatio; quod expressè habetur in ipso textu sub initio his verbis: detestabilis, & à Canonibus reprobara servatur abusus, & inferiùs: Nos igitur hui morbo pestifero cupientes congruam adhibere medelam, & aliis pœnis in talia præsumentes inflictis à jure in suo robore duraturis pœnam adijcere graviolem. Et paulò post ait: Quamvis sit à jure inhibutum. Antiqua autem jura, ut ostendimus, non prohibent sustentationem recipere, vel dare. Ergo neque hæc extravagans id prohibet. Solum igitur in illa prohibentur exactiones illæ, quæ sine vera necessitate fiunt, & onerosum reducit, & moraliter valdè difficilem Religionis ingressum, & occasiones sunt multorum scandalorum; quæ omnia in veram, & necessariam sustentationem non conveniunt. Quò planè spectant illa verba, Quoscumque pastus, seu prandia, pecunias (utique per modum distributivum) jocalia, aut res alias, etiam ad usum Ecclesiasticum, seu quemvis pium usum deputata, vel deputanda &c. hoc est munuscula, & dona, quæ pro sacristia, valerudinario, vel aliis hujusmodi ulibus extorqueri solent, quæque non pertinent ad personæ sustentationem. Hæc enim videntur reprobari, præsertim in illis cap. audivimus, cap. quoniam, cap. tua nos, & maxime in d. Extravag. 1. de Simon. Quapropter in his moderatio adhibenda esset, ut saltem si propter consuetudinem accipiuntur, non negarentur spiritualia, nisi illa darentur, at servaretur modus illa petendi, præscriptus in cap. Ad Apostolicam de Simon. Si qui verò excessus in hoc committuntur, non sunt contra jus divinum, & ex consuetudine tolerari possunt; præsertim quia possunt aliquo modo ad necessariam sustentationem reduci. Quod quidem non videtur carere scrupulo. Quia in cit. extravagan. dicitur: Ex statuto etiam, seu consuetudine, qua corruptela est potius dicenda, & postea in prohibitione dicitur: directè, vel indirectè, vel quoquo modo. Moderationem hanc instituit Alexander VII. Constitutione sua, & ejus Eminentiss. Cardinalis Vicarius suis edictis, & in suis diocesis instituire debent Episcopi.

Pariter non obstat cap. un. §. 1. de stat. Regul. in 6. & 15 Sacrum Concilium Tridentinum sess. 25. cap. 3. de reform. Regul. in quibus prohibetur, ne recipiantur in Monasterio plures personæ, quàm ex redditibus Monasterii possint sustentari. Quia Concilium vel ampliavit, vel declaravit d. cap. un. dum addit, vel ex redditibus propriis, vel ex consuevis elemosynis. Nam sub his redditibus, ac elemosynis comprehendi possunt dotes, quas secum afferunt puellæ, cùm recipiantur. Eo ipso enim, quo bona inferuntur in monasterium, hoc ipso fieri bona monasterii. Quare Navarrus in cit. monit. ult. definiens, esse licitum recipere cum competente dote aliquam in Monasterium ultra numerum, qui ex redditibus Monasterii sustentari potest ait, tam jus antiquum, quàm novum exponendum esse, ne plures recipiantur indotatæ, cùm dotes tamen recipi possint, ita ut non gravetur Monasterium, quod confirmatur ex eodem Sac. Concilio dict. sess. 25. cap. 16. de Regul. in quo permittit aliquid recipere pro sustentatione in Novitiis pro tempore probationis. Si enim pro sustentatione in Novitiatu id licet, eadem ratione licebit pro sustentatione totius vitæ.

Solum autem difficultatem ingerunt multi Auctores, 16 qui moderationem hanc adhibent, ut scilicet revera Monasterium egeat, itaut non habeat redditus sufficientes ad sustentandum plures Moniales. Quidquid dixerit

Sotus dicit lib. 9. de just. quest. 6. artic. 2. ad 4. inferens non solum Monasterio egentem, sed etiam divitem per se loquendo, & ex natura rei licitum esse petere aliquid ad sustentationem ejus, qui vult ingredi Religionem; quia si id in egente non est Simonia, neque in divite erit. In utraque enim idem pro eodem petitur: ergo est licitum, quia non est contra justitiam, neque contra aliam virtutem. Nam licet Monasterium sit dives, non tenetur bona sua expendere in sustentationem hujus personæ, maxime si ipsa potest secum afferre, unde alatur. Nulla ergo deformitas in tali actu apparet, immò videtur, hoc posse esse laudabile, ut aliqui pauperes sine ullo hujusmodi subsidio possunt in Religione recipi, vel ut Religionis bona conserventur, & ad majorem spiritualem profectum augeti possint. Quidquid enim dixerit Sotus, quod inspecta sola ratione, verisimile apparet, considerando tamen dicta Doctorum, & Canonum decreta, quæ in re morali majoris sunt ponderis, difficilè videtur. Nam Div. Thom. d. quest. 100. artic. 3. ad 4. cum limitatione dixit: *Si Monasterium sit tenue, & iterum: Si ad hoc non sufficiant Monasterii opes.* Idemque tenens, ac declarat Caietanus, aliique ferè Doctores. Ac ipse Div. Thomas in 4. dicta dist. 25. quest. 3. artic. 2. q. 2. ad 7. post eandem limitationem planius, & apertius addidit: *Si autem sine gravamine Ecclesia potest recipi, Simoniacum est aliquid pro receptione exigere.* Præterea expendi ad hoc potest dict. can. quàm pio 1. quest. 2. quem Div. Thomas adducit, ubi Pontifex omnes hujusmodi exactiones prohibet, nisi quasi subsidii gratia, & hoc ipsum subsidium vult sublequi potius, quàm præcedere, ut omnis præsumptio tollatur, ut ibi notat Glossa. Item in dict. cap. Quoniam, prohibetur hujusmodi receptio, etiam sub paupertatis prætextu. Propriè autem dicitur prætextus paupertatis, quando revera paupertas non subest, & allegatur. Unde Glossa ibi ait: *Si Religiosi verè pauperes sint, ita ut non possint alium sustentare, p. ss. illi dicere: Non habemus, quod demus tibi pro victu, nisi tu portes, unde vivas, dummodo id non dicatur in fraudem.* Atque aded secluso verò titulo paupertatis, hoc est prohibitum. Immo Glossa Bernardi ibi subdit (sed nimis religiosè) etiam interveniente paupertate, tutius esse, neminem admittere, quàm illo modo aliquid exigere. Præterea Silvester v. Simoniam num. 15. late hoc disputans dicit, esse communem sententiam plurimorum, quos ibi refert, exigere aliquid pro sustentatione, in Monasterio tenui licitum esse, in opulento Simoniacum. Ipse verò Silvester addit; *Sed intellige præsumptivè, sicut semper fecerunt, & faciunt aliqua Moniales.* Præsumptivè autem declarat, esse Simoniam, vel quantum ad forum contentiosum, vel in conscientia, si habeatur respectus non ad victum, sed ad ipsum ingressum. Et ita sentit, hoc non esse illicitum, si debita intentione fiat.

17 Sed difficilis est hæc Sylvestri interpretatio Nam Div. Thomas, & reliqui Doctores absolutè in conscientia loquuntur, & Sacri Canones non solum puniunt vitium, quod præsumunt, sed absolutè prohibent, ne tale factum cum talibus circumstantiis fiat. Atque aded non solum præsumunt, sed constituunt tale factum verè pravum, & illicitum, etiamsi aliàs non esset; quod aperte colligitur ex dict. Extravag. 1. de Simon. quatenus districtius prohibet aliquid exigere quocumque titulo, etiam ad pios usus; sed præcipit liberaliter eis dari omnia, quæ ad victum, & vestitum pertinent; Quare licet ratio Soti, secluso jure positivo, habeat efficaciam, illo tamen supposito, non habet, quia cum bona Religionum Ecclesiastica sint, de eis disponere ad summum Pontificem maxime pertinet. Summus autem Pontifex statuit, ut Religionum redditus liberaliter in sustentandis Religiosis expendantur, & ut cum eadem liberalitate, ac omninò gratis Religiosi recipiantur, ut ex eis susten-

tentur, abstulitque consequenter ab hujusmodi Religionibus omne jus petendi aliquid ab ingredientibus Religionem ob sustentationem eorum; quia ipsa bona Religionum jam sunt ad hoc munus destinata.

Supposita igitur prohibitione Ecclesiæ, non solum id est injustum, sed etiam Simoniacum; quia Ecclesia prohibuit illam receptionem non tantum ratione injustitiæ, sed maxime intuitu Religionis, & ne Status ille adeò spiritualis, & Sanctus venundari videretur. Nam lex Ecclesiastica prohibendo præsumptam simoniam intuitu Religionis, facit illam esse veram. Et ita intelligunt multi decisionem textus in dict. cap. Tua nos de Simon. præsertim quoad illa verba: *Si Clerici, qui illum in fratrem admittunt, non essent eum, nisi commoda temporalia perciperent, admissuri.* Exponunt etiam Raymundus, Cardinalis, & alii, illam decretalem loqui, quando Ecclesia, seu Monasterium abundat, & tunc dicunt, committi Simoniam. Præ cæteris verò hæc conditio egestatis Monasterii valdè probatur, Suarez dict. cap. 17. de Relig. num. 10. in fin. ubi reprobat contrariam consuetudinem, si non possit aliquo justo titulo reduci ad veram indigentiam Monasterii; quia, inquit, non est consuetudo rationabilis, sed corruptela reprobata in ipsis juribus. Idemque docet Lessius de just. lib. 2. cap. 35. sub. 12. numer. 68. & alii, quos ipse adducit, ac Rodriguez tom. 2. quest. Regul. 84. artic. 7.

At nihilominus, admissis etiam Constitutionibus Apostolicis in dict. cap. un. de Stat. Regul. cap. Non amplius de instit. ac decretis Clementis VII. Pauli V. & Urbani VIII. ac insuper S. Concilii Tridentini dict. sess. 25. cap. 3. de reformat. Regul. & denique Constitutio Innocentii Decimi in quibus injungitur, ut in singulis Monasteriis, & domibus Regularium tantus numerus constituitur, & in posterum conservetur, qui vel redditibus propriis Monasteriorum, vel consuetis elemosynis commodè possit sustentari, dicimus in specie pro Monasteriis Sanctimonialium, ubique locorum fundandis, quod Sac. Congregatio super Episcopis, & Regularibus non consuevit foundationes admittere, nisi pro numero duodecim Monialium constituitur dos perpetua non minoris summæ, quàm annuorum scutorum tercentorum, non in censibus, sed in bonis stabilibus, & fugiferis consistentium, ac præterea requirit, ut Moniales tecum deferant elemosynam dotalem post professionem in bonis stabilibus, vel in Censibus perpetuis, ac tutis investiendam, non obstante dict. cap. Quoniam de Simon. & dict. Extravag. 1. eodem tit.

Et quamvis Sac. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum olim consulta, an Monasteriis Monialium, in quibus juxta decretum cap. 3. sess. 25. de Regul. Episcopus certum numerum constituit, liceat Abbatis in locum Monialium deficientium alias recipere, pacta certa elemosyna pro dote. Et quatenus non liceat, quæ provisio sit per Episcopum adhibenda? respondit, *si ex redditibus Monasterii, vel ex consuetis elemosynis tantum suppetat Monialibus, ut ad ipsarum victum, & ad fabricam Ecclesiæ, aliasque necessitates commodè sufficiat, minime licere.* Cum autem hujusmodi theoricæ ad praxim difficulter deduci possit, referendum Sanctissimo, qui probavit sententiam Congregationis, confirmans, augendum numerum, si dos recipienda sit.

Eadem tamen S. Congregatio super Episcopis, & Regularibus hanc difficultatem sustulit. Animadvertens enim Sanctimonialium Monasteria sine dorum subsidio diù sustineri non posse, & propter ingruentes necessitates, & casus inopinatos plerumque ad inopiam redigi, Summis Pontificibus approbantibus, prudenter sanxit, ut dotales elemosynæ à Monialibus numerariis persolverentur, tamen numerus esset taxatus ad mensuram reddituum Monasterii. Ex penuria enim multa prove-

nunt mala, præsertim in Monasteriis dominarum, ut inquit Hostiens. in dict. cap. Non amplius de just. in fin. facitque can. Si quis obiverit 1. quest. 3. Quare expedit, Monasteria Monialium habere sufficientes redditus, ne alioqui ipsis præbeatur ansa vagandi, & communicandi cum secularibus. Præsertim existente de hoc diuturna consuetudine, idque ut sic securiores sint de sufficientia reddituum, & plures recipere possint, quàm alioqui deberent, notatque Layman dict. lib. 4. tract. 10. cap. ult. numer. 39. consuetudinem diurnam in hujusmodi rebus facilius cohonestare, quàm Statutum; quia Statutum, ut aliquid detur in ingressu Religionis in prima sua origine exactorem quamdam contineat, consuetudo verò originem trahere potuerit voluntariam, ipsis scilicet ingredientibus in talem consuetudinem spontè consentientibus, sicque diurni temporis progressu firmari. Atque ita tenent præ omnibus noster Fagnan. in dict. cap. Non amplius num. 24. Silvester. dict. num. 15. Sor. loco citato, Miranda dict. art. 7. conclus. 2. Em. Rodriguez le retractans in addit. ad summ. tom. 3. cap. 144. n. 8. Diana tract. 2. part. 3. resolut. 97. Hieronym. Rrodriguez dict. resolut. 54. num. 3. Peliz. de Monal. dict. cap. 3. num. 42. Layman ubi supra, & alii, ac denique id declaravit eadem Sac. Congregatio Concilii Tridentini in una Belgii subsidiorum dotalium ad cap. 16. sess. 25. de Regul. Cùm enim in eadem Sacra Congregatione proponeretur, quod Monasteria Monialium, præsertim Mendicantium in Belgio, semper consueverunt exigere aliquam summam pro sustentatione puellarum petentium admitti ad habitum Religiosum, & nihilominus à multis annis non pauci tum privatim, tum publicè docere cœperunt, Simoniacum esse hæc de causa dotem recipere, & de illa pacisci; quia verò hæc doctrina multorum in quibusdam partibus conscientias perturbat ob metum committendi Simoniam, & è converso Monasteria non possunt sine dote sustentare puellas, supplicantur proinde Eminentissimi Patres declarare, an licitum sit pacisci de congrua dote solvenda pro victu, amictu, aliisque necessariis ad sustentationem puella volentis ingredi Monasterium? S. Congregatio die 18. Septembris 1683. censuit non esse Simoniacum.

22 Quod verò spectat ad censuram latam in dict. Extravag. 1. de Simon. jam non habet locum in receptione Monialium, etiamsi contingat indebito modo fieri. Refert enim Div. Antonin. 3. part. tit. 24. cap. 67. se audivisse à fide dignis, Martinum V. dixisse, se nolle, ut Moniales incurrant aliquam censuram propter ea, quæ in ingressu dant, vel recipiunt; quod etiam ait Felia. in dict. cap. Quoniam de Simon. & Navarrus refert, Innocentium VIII. declarasse, Moniales incurrere tantùm hanc censuram, si paciscantur expressè de aliquo dando, vel solvendo pro ingressu, vel si recipiatur inhabilis propter spem habendi aliquid: Clementem autem VII. concessisse, ut Moniales nullam Simoniaæ pœnam incurrerent propter pacta, & conventiones de dotibus Monialium in commodum earum victus, ut habetur apud Compend. Mendic. tit. Monialis §. ult. & referunt uterque Rodriguez locis allegatis, Tamburinus, ac Pellizarius ubi supra, de quibus omnibus eversa remanent, quæ initio pro contraria sententia adduximus, & evulsus est ex aliquorum animis scrupulus, qui eos stimulabat.

23 Huic quæstioni aliam subjungo, quæ cum priore magnam habet connexionem, & Affinitatem. An scilicet pacta, seu conventiones, quibus Moniales aliquam pecunia summam petunt à parentibus Novitia convivi causa, dum Novitia habitum suscipit, vel proficetur, sint sublata d. cap. 16. vers. Sed neque sess. 25. de Regul. Affirmat Villalob. in Summ. tom. 2. tract. 35. diff. 19. num. 5. inquiens: Mirado el decreto del Concilio no pueden llevar las Monjas propinas, cera, y otras cosas, que suelen llevar el dia del habito de los bienes de la Novicia, ni se les pueden dar por las palabras que

dice. Quocumque prætexit aliquid ex bonis ejusdem minime tribuatur, que son palabras, que incluyen todo esto. Mas ya el dia de oy tiennen costumbre legitima- mente prescripta en muchos Monasterios de llevar propinas de entrada, y cera, y donde la huviere, prodran- lo hazer, porque la costumbre tien fuerza de ley, mas con todo esto verdaderamente es contra el Concilio, y era muy justo, que los superiores lo remediarian, y que las religiosas non recibiran cosa alguna en la entrada. Sa- cra tamen Congregatio censuit, decretum cap. 16. ad hunc casum non pertinere, sed id prohiberi Constitu- tione Urbani IV. quæ incipit sanè. Cæterum, quia ex consuetudine Mediolanensi recepta, & à bon. mem. Cardinalis S. Prædis tolerata passim hujusmodi convi- via exhibentur, consultius putavit, nihil responderi. Constitutio Urbani habetur in d. Extravag. 1. de Si- mon. Sacra verò Congregatio super Episcop. & Re- gul. 2. Julii 1589. & in Lusitana 6. Julii 1589. & Lusitana 6. Junii 1615. ad 2. propinarum, seu munerum largitionem Monialibus faciendam tam in ingressu, seu in habitum regularem suscipiendo, quàm in professione emittenda, tanquam abusum omninò abrogari manda- vit, ac prohibuit sub pœnis etiam Censurarum. Verùm id, vel non fuit usu receptum, vel ut refert Portellus auctor Lusitanus in dub. Regular. versio. Monasterium num. 11. in ea declaratione excipiebatur refectio com- munitatis moderati, Immo Sanchez in opuscul. lib. 2. cap. 3. dub. 23. num. 6. ait, quod possit excusari consuetudo, quæ reperitur in Monasteriis Monialium accipiendi præter dotem Novitiæ quædam portiones pecuniæ, quæ propinas vocant, verb. grat. singulis Monialibus dantur quatuor argentei, & una candela, idque præter dotem Novitiæ, quæ datur ipsi Monaste- rio. Hæc autem consuetudo nulla alia ratione mihi vi- detur posse à Simonia excusari, nisi asserendo dotem, quæ exigitur ad sustentationem Monialis non consistere in indivisibili, sed sicut taxari potest sexcentis ducatis, ita etiam taxari potest sexcentis, & quinquaginta, di- stributis hoc modo, ut sexcenta applicentur communi- tati, seu Monasterio, & alia quinquaginta distribuantur inter Moniales, singulis dandos illos quatuor argenteos, & candelam, ut suis necessitatibus subve- niant.

Videtur, mi lector, quàm sit arduum hoc definire; 24 Quare puto, quod in hac re uti oportet aurea illa moderazione, quàm pro Monasteriis Urbis instituit Eminentissimus Cardinalis Vicatius in sua Congregatione particulari pro eadem re habita, in qua & ego interfui, estque typis Cameralibus edita.

Porro ab excommunicatione lata in dict. Extravag. 1. 25 de Simon. poterit Episcopus, vel Prælati absolvere in occultis delictis ex Trident. sess. 24. cap. 6. de reform. Eademque Extravagans procedit, sive detur, & accipia- tur pretium pro admissione ad professionem, sive ad ha- bitum, ut Filiucius tract. 45. cap. 13. numer. 11. Bona- cin. de Simon. quest. 7. §. 4. numer. 11. Immo etiam si pro admissione professi ad tale Monasterium, seu do- mum, ut probatur ex dict. Extravag. Quamvis alii pu- tent, solum procedere de datione pro admissione ad professionem, ut Barbof. in dict. Extravag. num. 5. Suarez de Censur. disput. 22. sect. 5. num. 7. Layman lib. 4. tract. de Simon. num. 71. Ejus tamen pœnæ non procedunt, nisi Simonia realiter utrinque contracta fue- rit, seu impleta, Suarez, Layman, & Sanchez d. lib. 2. cap. 3. dub. 104. num. 50. Minusque procedunt quan- do aliquid recipitur absque pacto, vel ob consuetudi- nem, vel ob antiqua jura id concedentia, vel absque præsumptione, ac bono animo, quia bis repetit dict. Extravagans illa verba, eos qui præsumunt, ut per Na- varr. in omnibus Summis cap. 27. num. 106. Caiet. v. Excommunicatio cap. 73. Sanchez dict. num. 50. Nec procedunt

cedunt in ingressu in confraternitatem, Sanchez *dict. cap. 3. dub. 23. n. 8.* Neque secundum aliquos pro ingressu in Religionem militarem, excepta Religione Hierosolymitana, quia illa militia censetur tunc, non quatenus est res spiritualis, sed quatenus est honor humanus, Diana *resol. 67. tom. 2. part. 2.* cum Villalobo contra Azorium *tom. 3. lib. 12. cap. 16. quest. 5.* Neque pro ingressu Monialis, si detur causa sustentationis, seu dotis, ut probavimus supra, & traditur ex decreto Martini V. apud Sanchez *dict. nu. 50.* & alios apud ipsum. Illa verò suspensio contra Capitula, & Conventus non intelligitur ab officio, & beneficio, sed ab officio tantum Capitulari, seu administratione, ut per Alterium, Suarez, & Filiucium, quos sequitur Barbof. *dict. num. 5.* Tandem hodie secundum multos non procedit *dict. Extravagans*, etiam in ingressu Virorum, si detur aliquid causa sustentationis, Sanchez *ibidem*, Barbof. *n. 3.* Miranda *tom. 3. quest. 8. art. 7. Sà v. Simonia num. 2.* Suarez de *Simon. cap. 59. num. 7.* Restitutio autem datorum facienda est danti ante professionem, *cap. Veniens de Simon.* Sanchez *dub. 141. num. ult.* & post professionem restituenda, seu relinquenda eidem Monasterio ad usum communem, *Ex dict. Extravaganti.*

CONSULTATIO XCI.

An & quomodo constare possint miracula Servorum Dei? Ubi verum de iis, qui sine cibo, ac potu diu, mensibus, atque annis vixerunt ad effectum Canonizationis.

- 1 **C**onstare quidem possunt hujusmodi miracula per crebram famam, quæ juxta sapientum sententiam est multorum narratio de aliquo per sensum perceptibili in presenti tempore constituto, sive in præteritis successivis, ac non interruptis, quorum multitudinem impossibile est, secundum consuetudinem ad confingendum tale quid, imperceptibiliter convenire.
- 2 Rerum autem, quæ per crebram habentur famam, duo sunt genera. Primum quidem est, ut narrent, qui crebram faciunt famam, aliquid, quod ipsi vel visu, vel aliquo alio sensu ceperunt. Hujusmodi autem narratio tunc veram præbet scientiam, cum duo concurrunt. Unum est, ut narrantium multitudo ad eum perveniat numerum, ut impossibile sit, secundum consuetudinem, multitudinem illam ad mendacium confingendum, perceptibiliter convenire, ut si verbi causa videamus homines diversarum, distantiumque regionum, ac linguarum convenientes, affirmantesque in mundo urbem esse, quæ Roma dicitur, nobis pro certo constabit, hanc Urbem in mundo esse. Alterum verò est, ut narratum sensibus possit esse subjectum. Nam si Orientales omnes, atque Occidentales mundum initium habuisse, aut æternum fuisse narrent, mundique effectorem unum, aut plures extitisse dicerent, eorum certè narratio scientiam non præstaret, sed fidem, cum ejusmodi narrata sensibus nequeant subjacere. Si verò exempli gratia narrent, quod in regione aliqua, puta in Belgica, vel Laudensi ad ignem glebis pro lignis utantur, eorum narratio scientiam faceret, cum id, quod narrent, sensibus apprehendi possit. Et hoc modo Jacob filium suum Joseph, quem mortuum credebat, vivere scivit.
- 3 Secundum autem rerum genus, quæ per crebram famam habentur, est, cum narrentes ita quidem se habent, ut dictum est, verum rem, quam narrent, se non vidisse aiunt, asserunt tamen multitudinem talem, qualem diximus, se vidisse, & audivisse dicere. Hoc autem genus tunc certam præbet scientiam, cum in eo duo illa concurrunt, quæ in primo genere concurrere diximus.
- 4 Et tertium hoc aliud, ut si narrantium catena longius se extenderit, nunquam tamen sit interrupta, neque om-

niò extenuata, sed semper finis, ac media in quantitate, & qualitate principio cor respondeant. Per hunc modum hodiè Alexandrum, Platonem, Cæsarem, quos antiqua tradit vetustas, fuisse scimus. Ad hunc sciendi modum Moyses Judaicum populum mittebat, dum Deuter. *cap. 32.* dixit: *Memento dierum sæculi, adverte annos generationis. Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi.* Hunc etiam sciendi modum David ponit *Psal. 77. v. 8.*

Obijcio. Hic sciendi modus per crebram famam, secundum Aristotelis doctrinam, valde debilis videtur. Tum quia de singularibus sensibilibus procul factis à sensu, non habetur sensatio, nec per consequens scientia. Tum quia non propter hoc sumus simpliciter experes fidei, & credulitatis. Nam ad hoc sunt propositiones probabiles, quæ ponuntur ab Aristotele *in lib. major. Rhet.* Tum quia famosum, secundum Aristotelem, idem est, quod probabile, ut patet in quinque probabilium modis, ab ipso in primo libro Topicorum positus.

Ad hanc objectionem respondeo, inter Sapientes controversiam esse, utrum scientia, quæ per crebram habetur famam, necessaria sit, an probabilis. Circa quod, dictis pro utraque parte plurimis, electio tandem omnium est, ipsam necessariam esse. Necessarium siquidem est, quod dubium nobis fieri, tentantes nos ipsos, nolumus, neque valemus. Porro cum, auditis omnibus, quæ contra crebram obijciuntur famam, tentemus nos ipsos, invenimus animas nostras præcisè judicantes, quod Moyses exempli gratia fuit, & dixit se Dei nuncium ad fidem Israel missum. Nec invenimus aliquid de objectis, hoc transigens, sic neque illa, quæ necessaria sunt. Nullam ergo, quod contra crebram famam est, meretur responsum. Responsum namque oportet esse probabilis. Retinere autem necessarium cum probabili circulationem inducit, ac impossibile est.

Atque hinc patefacta remanebit indubitata veritas hujusmodi jejunii, adedque plenè ac concludenter comprobata redditur antiquissima traditio de miraculosa abstinentia Servorum Dei, ut tam ex istis, quam ex historicis appareat, nihil æquè stabilitum, nihil venerabilius hominum animis infidisse, ac nemine unquam id negasse, aut de eo dubitasse.

Et primò quidem cum agatur de facto antiquissimo, ac rebus, vetustissima majorum traditione communiter receptis, in quibus fidelissimæ antiquitatis mos est retinendus, scriptoribus, atque historicis id recensentibus.

Primò ex Sacris scriptis *Exod. cap. 17. vers. 24. ibi, 9* *Dixit autem Dominus ad Moysen, scribe hoc ad monumentum, & trade auribus Josue.* *Deuter. cap. 31. vers. 9.* *Scrpsit itaque Moyses legem hanc, & tradidit eam Sacerdotibus filiis Levi, qui portabant arcam fœderis Domini, & cunctis senioribus Israel.* *Hierem. cap. 36. v. 2. & 28.* *Cui Dominus jussit, ut tolleret volumen libri, & scriberet in eo verba, quæ locutus erat ei.* *Esther. cap. 2. in fine: Mandatumque est historicis, & annalibus traditum coram Rege.* *Et cap. 6. v. 1. ubi Assuerus jussit sibi afferi historias, & annales priorum temporum, quæ cum illo presente legerentur, & cap. 17. lib. 1. cap. 4. ubi in litteris per ministros regis scriptis Artaxerxi habebatur vers. 14. & 15. Idcirco misimus, & nunciavimus Regi, ut recenseras in libris historiam patrum tuorum, & invenias scriptorem in Commentariis, & scies quoniam urbs illa rebellis est, & nocens Regibus, & Provinciis, & bella concitantur in ea ex diebus antiquis, quibus idem Rex sic respondit vers. 18. ac seqq. Accusatio, quam misisti ad nos, lecta est manifestè coram me, & à me præceptum est, & recensuerunt, inveneruntque, quoniam civitas illa à diebus antiquis adversum Reges rebellat, & seditiones, & praelia concitantur in ea.* Sic etiam Regum Judæorum gesta solebant in Chronicis

Chronicis describi, ut de rebus gestis Ieroboami, Reboami, ac subsequen-
 tium Regum habetur *lib. 3. Reg. cap. 14. & seqq. & lib. 4. c. 4. cap. 1. versic. 15. capit. 8. versicul. 23. cap. 10. versic. 20. capit. 21. versic. 17. cap. 33. versic. 28. & Paralip. lib. 2. capit. 2. versic. 34. & cap. 35. in fine.* Quapropter Augustus Cæsar dicebat, magna semper apud præclaros Principes, omniumque gentium, nationumque populos laude, & gloria dignos fuisse habitos gestarum rerum scriptores, qui vel historias, vel annales litteris commendarunt, cum plurimum tum ad antiquitatis memoriam, tum etiam ad juvandum rerum publicarum administrationem scriptorum monumenta prodesse videantur.

10 Secundo auctoritate Tullii, qui *lib. 2. de orat. historiam* appellat Magistram, animam, & vitam memoriam, ac lucem veritatis, inferens propterea in oratione pro Archia Poeta, quod sine historiis exempla omnia jacerent in tenebris. Quemadmodum enim pictor habet exempla suorum operum, in quæ semper intuetur, ita nos aliquos laudatos viros mente intueamur, quos aliquo modo sequi, ac imitari studeamus. Taciti docentis *lib. 4. Annal.* quod per historicos plures aliorum eventus doceantur. Diodori Siculi, qui *in præm. vit. Philippi, & Alexand. ait,* nihil utilius, jucundiusque cogitari posse, quam in humanæ vitæ theatro, quod historia partibus omnibus merè instructum habet. Illa enim, ut inquit *lib. 1. de fabulosis antiquorum gestis,* est custos illustrium virorum, virtutis testis, malorum sceleris, benefica in omne genus humanum. Huic affine est dictum Titi Livii *de cad. 1. lib. 1.* Hoc illud est præcipuè in cognitione rerum salubre, ac frugiferum, omnis te exempli documenta in illustri posita monumento intueri. Plutarchi *in Timotheonte* dicentis, in hoc enim tibi fas, tanquam in speculo ornare & componere vitam tuam ad alienas virtutes. Aristotelis *lib. 1. Rhetor. cap. 5.* docentis, utilem esse ad publicas deliberationes rerum gestarum historiam. Polybii *lib. 1.* verissimam disciplinam, exercitationemque ad res civiles historiam esse ait. Merito igitur Imperator Alexander, teste Lampridio, consiliis togæ, ac militiæ ita ratos adhibebat, & maxime eos, qui historiam norant: Alphonus vero Siciliæ Rex, secundum Lipsium *politic. lib. 1. cap. 9. in fine,* historiæ libros aiebat, esse optimos Consiliarios mortuos. Et faciunt dicta Strab. *lib. 1. geograph. Quintiliani lib. 10. instit. orat. Plinii lib. 8. Epistol. ad Laeran. Vives lib. 2. de caus. corrupt. art. & lib. 5. de tractat. disciplin.*

11 Tertio, ex variis textibus juris civilis, antiquorum scripta, & libros inducentibus, ad probandum, ac decidendum controversias fori, nempe *in l. 1. sub initio, ff. de offic. quest. l. 2. de orig. jur. & l. 1. in princip. ibi: à quibusdam scriptoribus traditum est, ff. de offic. Prat. l. Celsus ff. de prob. l. antiqui 3. ff. si pars hæred. pet. l. si pater 36. ff. de solut. l. 1. ff. de cadav. puni.* Hinc plures Ciceronis scripta & auctoritates probationis loco induxerunt, Iurisconsultus *d. l. 2. §. post hos quoque ff. de orig. jur. l. Fulcinus, §. latitare, ff. ex quib. caus. in pos. eat. l. Cicero 39. ff. de pæn. l. Scorus 1. ff. de verb. signif. Platonis in l. 2. ff. de nund. Aristotelis in d. l. si pater 36 ff. de sol. Hippocrat. in l. Septimo mense 12. ff. de stat. hom. Homeri in §. 1. de emp. & vend. l. 1. ff. de contrahen. emp. l. legatis ser. ois 6 §. pecoribus de l. 3. & l. legata, ff. de suppellect. leg. Virgilii in l. tantum 6. §. in fin. & l. nominis §. fin. de ver. div. Similique modo Ulpianus allegat historiam Augusti in d. l. 1. ff. de cadav. puni. & auctoritatem Celsi in l. 1. ff. si certi. pet.*

12 Quarto ex juribus Canonis in *can. de quibus dist. 20. in can. quamvis 3. dist. 21. can. Valentinianus 111. ibi: Ve refert historia Ecclesiastica,* scilicet tripartita *lib. 7. cap. 8. can. Agatho VII. de prompto ex gestis Sanctorum Pontificum, can. Adrianus XXII. ex historia Ecclesiastica dist. 63. cap. 1. in fin. ibi: Tum propter historiam de sac. unct. c. Cum Apostolica Sedes 7. de his, qua. finne à Præl. fin. conf. Cap. & cap. forus, de quo Virgilius, de verb. signific. Hinc probatio divisionis admittitur per libros*

antiquos, *cap. Cum causam 15. de probat. & fides adhibetur antiquis libris censualibus in cap. Ad audientiam 13. de præscript.*

Quinto ponderando, quod in omni materia standum ¹³ est peritis in arte, quales profecto sunt historici in rebus gestis referendis, sicut ad rem inquirunt *Asin. de execut. in princip. num. 8. Andr. Kuichen. in comment. ad jus Saxon. v. Elector cap. 1. num. 298. & seqq. Pot. conf. 19. num. 3.*

Sexto in terminis, quod historici, & chronista de ¹⁴ factis antiquissimis, ac viventium memoriam excedentibus testificantibus, quibus ab antiquo fides adhibita fuit à majoribus, ad probandum inducantur, & plenum probationis gradum constituant, illisque standum sit tam in judicio, & ad causarum decisionem, quam extra tradunt in Lectura juris civilis, *Gloss. in præm. ff. sub §. hoc autem, v. Regis urbibus & in l. 1. v. Tiberianis, C. de fund. limitroph. Bartol. in d. l. 1. num. 2. ibique Fulgos. num. 17. Alexan. num. 30. & 34. Iason num. 55. Rip. num. 2. & seqq. Dec. in l. led. num. 1. & seqq. & in 3. nu. 76 & 77. Soccin. Sen. membr. 30. 10. Nig. num. 16. & seqq. Purpur. num. 152. dicens omnes in hoc sequi Bartholum, & Alciat. nu. 53. ff. si certi. pet. Bald. in d. l. 1. num. 2. ff. de offi. q. Ioan. Fab. in §. Item pretium num. 5. instit. de emp. & vendit. & in rubr. C. de Summ. Urini. & fid. Cath.*

In Lecturis Canonis *Gloss. in dist. can. quamvis v. eo 19 dem de dist. 21. can. in nomine Domini 15. v. Trapezitas dist. 23. cap. Inter dilectos, §. sed contra v. magis de fid. instrum. cap. Venerabilem 34. v. transsulim. de elect. in Clem. 1. v. Urbano de reliq. & vener. Sanctor. Ioan. Andr. in cap. 1. nu. 2. eodem tit. ubi testantur in quadam legenda invenisse, quod S. Hieronymus fuit Presbyter Cardinalis, & habuit titulum S. Anastasiæ, Bald. inquit, standum esse chronica Martiniana, vel simili *dist. can. Inter dilectos num. 19. ibique Abb. num. 13. in fin. & Felin. num. 12. de fid. instr. idem Abb. in cap. Cum causam 13. num. 1. Felin. num. item 1. & Myfinger. num. 7. de probat. idem Felin. in cap. Ad audientiam num. 16. de præscript. & in cap. 2. nu. 49. de ref. script. Genuin. in cap. Placuit. d. 16. d. can. quamvis prope fin. d. 21. & in can. de quibus num. 1. ubi etiam Præp. n. 3. de consecrat. dist. 1. Imol. in Clem. 1. num. 9. sub initio de probat. Turrecrem. in can. Sancta Romana Ecclesia sub n. 12. dist. 13.**

In tractatibus ex Italis Milis in *reperi. vers. Scriptu. 16 ra novi Testamenti, Affict. in præjud. ad Const. Neapol. quæst. 19. num. 7. Barbat. de præstant. Cardinal. part. 1. qu. 1. num. 6. Hieronym. de Mont. de finib. regund. cap. 62. n. 3. ac 6. Soccin. sen. regul. jur. lit. L. regul. 27. vers. libri, loquens de libris Aristotelis §. 4. limitatur num. 14. & seq. Gabr. de probat. concl. 2. num. 59. Asin. de execut. cap. 4. n. 8. Carpan. ad Statut. Mediol. part. 1. cap. 17. numer. 5. Marc Anton. Surgens de præf. Prætor. lib. 1. cap. 12. num. 1. Genua de scrip. privil. lib. 5. quæst. 6. vers. libri Chronicorum, & vers. libris Annalium, Marc Anton. variar. resolut. lib. 1. cap. 46. numer. 5. Scacc. de judic. lib. 2. capit. 31. numer. 65. Malcard. de probat. par. 1. conclus. 05. num. 8. conclus. 218. & conclus. 398. num. 3. ibique Bart. Nig. in addit. Pacian. eodem tractat. de probat. lib. 1. cap. 4. num. 4. Cardin. Tusch. lit. H. conclus. 139. num. 4. & lit. L. conclus. 346. num. 6. ubi ait, esse communem, & Gratian. dist. epi. 893. num. 6. & seqq.*

Ex Hispanis Belluga *in specul. Princip. rubr. 14. §. re. 17 stat. prope finem, Aviles in præm. ad cap. Prætor, gloss. Rayna num. 9. Guttierrez præctio. quæst. lib. 3. quæst. 82. numer. 30. Garz. de nobilit. Hispan. gloss. 7. numer. 18. & gloss. 18. num. 10. Messia in l. Regia Toletana in 24. fundamen. part. 2. num. 19. Lassart. de decim. vend. in præf. num. 33. ibique additur num. 22. Zerol. in præf. Episc. part. 1. vers. arma, Baraona in addit. ad Lup. in rubric. de donat. inter vir. & uxor. in introduction. numer. 2. lit. A. Palaez de major. tom. 1. part. 1. quæst. 20. num. 34. & Ferdinand. Loazes in allegat. pro Marchione de los Velez. dub. 1. fundament. 3. numer. 73. & 79.*

- 18 Ex Germanis Leopoldus Bambergensis Episcopus de jure Regni, & Imperii Romani cap. 5. Andr. Knichen in Comment. ad jus Saxon. v. Electorum cap. 1. num. 297. ac seqq. & in Epopei num. 407. Burget. Roland. part. 1. lib. 1. cap. 48. num. 1. Bernard. Greven. pract. conclus. lib. 2. obser. 149. num. 5. Everard. Spekan. cent. 3. clas. 1. quast. 41. num. 9. Dominic. Arumeus tom. 1. de jure publico. discurs. 12. de Consiliar. thes. 8. Parthen. Litig. lib. 2. cap. 3. numer. 10. & seqq. Ludovic. Gelosin. de arbur. Iudic. cap. 6. par. 3. num. 24. Martin. Niger. de advoc. annat. cap. 18. num. 40. & 193. Martin. Dobevin. in reperi. verb. de probat. per Scripturas fol. 426. Melchior. Goldast. in reposit. pro Imper. cap. 34. fol. 346. & cap. 11. §. Sed multa pag. 108.
- Ex Gallis Gulielm. de Benedict. in tract. de Ducat. Normand. impress. post reperi. cap. Raynuicius de testament. numer. 72. Ioan. Cuier. de primogen. lib. 2. quast. 12. numer. 8.
- 19 In Consiliis ex Italis Academia Patavina conf. 2. num. 27. post conf. Cardin. Zabarella, Alexan. conf. 6. numer. 6. volum. 1. conf. 15. nu. 2. volum. 5. & conf. 187. num. 2. volum. 7. Aymon. conf. 107. num. 4. confil. 158. numer. 4. & seqq. Dec. conf. 445. num. 16. & 17. Jason. conf. 65. num. 14. & 18. ac seqq. volum. 2. dicens communem Soccin. Sen. conf. 266. nu. 28. volum. 2. Socin jun. conf. 75. num. 64. volum. 1. Nat. conf. 636. num. 41. & 91. & conf. 471. num. 6. Paris. conf. 1. num. 50. & conf. 23. num. 133. & seqq. ac 252. volum. 1. Roland. confil. 2. num. 60. volum. 1. Gratian. conf. 9. num. 5. & seqq. lib. 1. Nevizan. inter confil. Alberti Bruni conf. 10. numer. 50. lib. 1. Decian. conf. 21. num. 29. volum. 1. conf. 7. num. 31. & conf. 19. num. 8. volum. 3. Purpurat. conf. 401. num. 29. ac seqq. & num. 80. volum. 2. Menoch. conf. 1. num. 274. volum. 1. confil. 112. num. 65. volum. 2. conf. 378. num. 8. volum. 4. conf. 512. nu. 15. volum. 6. conf. 701. num. 8. volum. 8. conf. 816. num. 48. & seqq. volum. 9. Et in causa Finariensi resp. 2. nu. 125. impresso post tract. de recuper. possess. Burlat. conf. 124. nu. 49. lib. 1. Alban. conf. 64. num. 27. & 28. Port. conf. 164. nu. 48. & conf. 167. num. 3. Federic. Scott. resp. 28. numer. 113. & seqq. tom. 1. lib. 6. Panzirol. conf. 6. num. 67. Flamin. de Rub. conf. 65. nu. 94. lib. 2. Pacian. conf. 20. num. 8. Peregr. conf. 161. n. 2. lib. 1. Guid. Turrian. conf. 8. nu. 40. & Ioseph. Altograd. conf. 45. n. 122. lib. 3.
- 20 Ex Hispanis Rodericus Suarez alleg. 6. num. 11. ibique Iacob Valdes in addu. num. 11. & allegat. 8. num. 21. & 22. Ioan. Baptista Valenzuola confil. 33. numero 84. & seqq. lib. 1.
- 21 Ex Germanis Nicol. Everard. jun. conf. 81. num. 8. lib. 1. Gregor. Everard. conf. 27. num. 1. cum binis seqq. lib. 1. Thomingen. conf. 26. n. 22.
- 22 Et ex Gallis Guidopap. conf. 88. num. 2. & Papon. conf. 244. n. 3.
- 23 Ac in decisionibus ex Italis Roland. Cavagnol. dec. 53. n. 6. lib. 2. Ricc. var. resol. 102. n. 30.
- 24 Ex Hispanis Gama dec. Lusitan. 335. n. 4. & Ioseph. Sef. se dec. Aragon. 162. n. 4.
- 25 Ex Germanis Compiler Simph. tom. 1. var. 1. iii. 2. de reconventionem n. 110. & par. 2. iii. 8. vot. 8. num. 18. Adrian. Gilman. dec. Camer. lib. 1. dec. 11. num. 7. & seqq. Tyleman de Benign. syntagm. 1. dec. 2. vot. 1. n. 12. & 13.
- 26 Ex Gallis Boer. dec. 288. numer. 2. Guidopap. dec. 193. in fine.

Ac Rota Romana apud Bellam. decif. 70. nu. 3. & coram Caputaq. dec. 190. part. 2. coram Lancellotto dec. 717. num. 2. part. 4. div. coram Pegna dec. 439. nu. 4. & dec. 560. num. 11. coram Vbaldo decif. 480. nu. 14. par. 4. tom. 2. rec. coram Coccino decif. 132. sub num. 4. inter ejus impressas decif. 93. num. 15. & seqq. & decif. 353. num. 23. ac seqq. p. 5. coram Pirovano decif. 212. n. 8. par. 7. rec. ac dec. 290. n. 7. part. 2. volum. 1. conf. Fatinacii, & coram Merlino decif. 803. num. 4. & seqq. & coram Eminentiss. Cardinali Otthobono decif. 234. num. 5. ac dec. 253. num. 21. coram Tarracoenfi in Calaguritana privatus 14. Junii 1638. coram Castillo in Corduben. decimarum de Lucerna 5. Julii 1638.

coram Ghislerio in Gerunden. jurisdictionis 17. Junii 1647. §. Tandem.

Quæ fortius procedunt si inter Scriptores, & Historicos ad sint multi Ecclesiastici, Rota decif. 718. num. 2. part. 4. divers. & dist. decif. 353. num. 27. par. 5. recent. Si plures ex Historicis vixerint, ac floruerint viventibus adhuc Servis Dei, pluresve aliis proximiores fuerint temporis, quo miracula fuerunt patrata, Rota coram Merlino decif. 807. num. 9. ac seqq. & in terminis Sacc. de not. & sign. Sanct. sect. 11. cap. 6. §. Cum vero. Si fere omnes rei seriem ex professo tractaverint, pluresque universam historiam vitæ servorum Dei peculiari tractatu suscipientes, de eadem re egerint, aliive in regione dictorum Servorum Dei nati, seu versati, sicque melius edocti de rei ibi gestæ veritate, eadem certius scribere poterint, sicut ex Baronio, Pineda, Marfilio Lesbio, & Didaco de Castillo notavit Ioan. de la Puente in convenientia utriusque Monarchiæ lib. 1. cap. 6. §. 1. ex eoque Fontanel. alleg. fiscal. part. 1. allegat. 49. num. 52. ac decif. Granaten. part. 1. decif. 7. num. 29. Si accesserint propria confessio multorum ex novatoribus, ac sectariis, qua nulla potest esse major probatio, & prævalet mille testibus, utpotè proveniens à Catholicæ fidei adversariis, quos notoriæ, ac patentis veritatis vis adigit ad credendum excellentiam vitæ, admirabilemque abstinentiam Servorum Dei, ad textum in l. Cum te de transact. Aym. conf. 161. num. 3. & 170. numer. 4. Gabr. tit. de testib. concl. 4. numer. 75. Rota coram Caputaq. dec. 283. numer. 5. Gregor. XV. 143. num. 3. & 357. n. 3. ac Buratt. decif. 101. numer. 1. & 147. numer. 18. & 317. numer. 8. & 178. numer. 3. Si denique attestaciones, ac dicta historicorum adminiculentur, nedum ex vetustissima, communique recepta majorum traditione, in qua fidelissimæ antiquitatis mos est retinendus, sed & comprobentur per testes idem deponentes de auditu toto tempore vitæ suæ, ac suæ recordationis, nec non de publica voce, & fama, ac perpetua, & successiva majorum, ac seniorum traditione, nec aliquid unquam dictum, vel auditum fuisse in contrarium, ut per Innoc. in cap. veniens nu. 6. de verbor. signif. Abb. in cap. inter dilectos nu. 6. de fid. instr. Felin. in cap. veniens 1. num. 6. de testib. & in cap. Cum causam nu. 9. de probat. Rota coram Bellam. decif. 70. per totam, Cassad. dec. 2. de probat. Caputaq. decif. 349. num. 3. & decif. 347. num. 4. par. 3. Posth. dec. 74. nu. 2. lib. 1. Coccin. dec. 93. num. 16. & decif. 353. num. 28. par. 5. recent.

Certum quippe est, quod in factis antiquissimis lu-
pra centum annos, hominum memoriam excedentibus, in quibus cum probatio directa sit impossibilis, quia nemo tantum vivit, ut reddere queat causam scientiæ de tanto tempore per proprium sensum corporis, præsumptiva per publicam vocem, & famam sufficit, & ratione difficultatis obtinet locum plenæ probationis, etiam si agatur de gravi præjudicio, potissime autem concurrentibus adminiculis juxta theoreticam Baldi in auth. quas actiones n. 7. & 18. Cod. de Sacrosanct. Eccles. & in l. Conventicula 185. num. de Episcop. & Cler. & in l. Proprietatis num. 2. Cod. de probat. quam probantur Angel. in l. Antiqui 19. §. Cum me absente num. 2. ff. de negot. gest. & alii à nobis alibi adducti, Rota decif. 1659. num. 3. coram Pegna, & dec. 330. num. 9. & dec. 449. nu. 4. coram Seraphino.

Et in terminis causarum Beatificationum, & Canonizationum, quod juxta veterem, & assidue observatum universalis Ecclesiæ usum, cōcurrentibus depositionibus de publica voce, & fama, & antiqua traditione, credendum sit Historicis, & Chronicis ab antiquo receptis, longo tempore approbatis; firmant Castellan. de Canoniz. Sanctior. q. qu. 7. §. quæro ac in Canonizatione, Contilor. cod. tract. c. 14. n. 7. & seq. Molfes. conf. 46. n. 51. Panvin. in relat. S. Bonaventura q. 2. art. 8. in princ. ac pluries censuit Rota in suis relationibus, signatè S. Raymundi par. 1. art. 5. & cap. 2. ar. 2. cum duobus seqq. S. Hiacynthi cap. 3. S. Leopoldi

S. Leopoldi ab Austria in 10. fundamento §. 4. S. Andreae Corsini p. 4. §. 1. apud Lezanam *consul. i. num. 237.* S. Franciscæ Romanæ *part. 2. art. 12.* S. Ignatii *part. 2. rubr. de charit.* S. Francisci Xaverii *par. 2. rubr. de publ. fama Sanctiatis*, S. Ildori *art. 2.* S. Elisabethæ *par. 2. rubr. de Sanctit. vita in genere*, S. Et cum *versetur*, B. Philippi Bennitii *rubr. de fama Sancti.* B. Iacobi de Marchia *rubr. de fama Sancti. S. auctores, & scriptores, & alias sæpè.*

31 Ac ita pertractatum legitur, tam in Sacra scriptura, nam Ecclesiasticus, qui *cap. 44. & seqq.* scripsit vitas Henoc, Noe, Abraham, aliorumque Sanctorum veteris testamenti, inquit; *Laudemus viros gloriosos, & parentes nostros in generatione sua, multam gloriam fecit Dominus, magnificentia sua à seculo.* Et Lucas Evangelista scripsit acta, & heroica gesta Apostolorum, quam ab Apostolica Sede, & Sanctis Patribus,

32 Nam S. Clemens, hujus nominis primus, anno ab incarnatione 93. septem Vrbis regiones totidem Notariis divisit, ut gesta martyrum unusquisque per regionem suam sollicitè perquireret, & in Codicem distinctè referret; sicuti ex Damaso, Platina, Anastasio Bibliothecario, & aliis notat Baron. *prælud. ad Martyrolog. Roman. cap. 1.*

33 S. Paulinus D. Ambrosii notarius vitam ejus scripsit, teste Baronio *d. cap. 1.*

34 Apud Eusebium plures extant epistolæ, in quibus acta martyrum referuntur, ut legitur *lib. 4. cap. 14. lib. 5. c. 2. & 3. lib. 3. cap. 33. ac seqq. & lib. 7. cap. 3.*

35 In Ecclesia etiam Carthaginensi S. Cyprianum fuisse sollicitum, ut dies, quibus martyres essent martyrio coronati, exactè annotarentur, ut ex ejus epistolis 16. 23. 34. 35. & 37.

36 Athanasium, Episcopum, Alexandrinum, S. Antonii Abbatis vitam conscripisse, & secundum detulisse, dum pulsus ab Arrianis Romam venit, narrat D. Hieronymus *c. 10. ad Principiam, & ep. 27. ad Eustochiam,*

37 Divus Gregorius Nazianzenus egregia facta S. Cæsarii fratris, & S. Gorgoniæ fororis; clarissimis, ac differatissimis orationibus posteritati mandavit.

38 Divus Ioannes Chryostomus Meletii martyr, S. Hieronymus Paulæ, & Eustochii, Severus Sulpitius, S. Martini Episcopi Turonensis, D. Bernardus S. Malachiæ res gestas & facta egregia conscripserunt.

39 Vitas Patrum Antonii, Pauli, Hilarionis & Eremitarum, quas idem beatissimus scripsit Hieronymus cum omni honore suscipiendas esse, decrevit Gelasius Papa *in can. Sancta Romana Ecclesia d. 15.*

40 Hinc legitur plures canonizationes Sanctorum ab Apostolica Sede factas fuisse ex sola lectione eorundem vitarum, ut testantur Panvin. *in relat. S. Bonaventuræ part. 3. art. 8.* Rota in dictis relationibus S. Raymundi *part. 2. §. 3.* S. Hiacynthi *d. cap. 3.* S. Andreae Corsini *par. 4. §. 1.* S. Franciscæ Romanæ *part. 2. art. 11. ac Molphel. cons. 45. num. 22. & seqq.*

41 Ut enim alibi dixi, Leo Tertius in Germaniam profectus anno 803. ad instantiam Caroli Imperatoris, ac Hildebaldi Archiepiscopi Coloniensis, vita B. Suiberti Vverdensis Episcopi, quam Marcellinus ejus socius, & conterraneus conscripserat, lecta, dictum Suibertum in Sanctorum numerum retulit, ut S. Lugderus, Episcopus Monasteriensis scribit Epistola ad Reyfridum, Episcopus Trajectensem *capit. 9.* quam integram referunt Surius *tom. 3. die 1. Martii, & Azorius instit. moral. par. 2. lib. 5. cap. 6. quæst. 2.* ac meminerunt Beda, Ado, Vluardus, Baronius *annal. tom. 8. ad annum 804. num. 8.* & Bellarminus *contro. tom. 1. lib. 1. de Sanct. beatitud. cap. 8.*

42 Ioannes XV. anno 993. S. Vldaricum, Augustæ Episcopum in Sanctorum numerum retulit, libello de vita & miraculis ejusdem per Luitprandum Augustæ Episcopum exhibito, ac perlecto in Consistorio, habito in Laterano, quemadmodum ex actis ejusdem à Bernone

Abbate conscriptis, testantur Surius *tom. 4. ad diem 4. Julii, Trithemius de vir. illustrib. S. Benedicti lib. 3. c. 223. & lib. 4. cap. 222.* & Baronius *annal. tom. 10. ad diem. annum 993. num. 1. & seqq.* ac legitur in Canonizationes ejusdem *tom. 1. Bullarii novi constit. 1. dict. Ioannis XV. §. 1. & 2.*

Et Alexander Tertius anno 1161. die septima Februarii Pontificatus secundo S. Eduardum Angliæ Regem, in catalogum Sanctorum retulit, libro miraculorum inspecto, quæ dum in carne viveret, & postquam de præfenti sæculo est assumptus, omnipotens Deus per suam misericordiam declaravit, *Bullar. nov. constit. 1. ejusdem Pontificis §. 2. & apud Baron. annal. 10. 1. ad annum 1161. num. 1. cc.* Surius *tom. 1. ad diem 5. Januarii, & nos etiam alibi.* Hodie vero in solemnibus canonizationibus observanda sunt jura, & decreta Urbani VIII.

Constituto itaque ex prædictis de perenni, aut longa abstinentia Servorum Dei ab omni cibo, & potu, & corporali alimento dubitari nequit, quin fuerit supernaturalis, ideoque firmanda, & declaranda sit miraculosa, quemadmodum communiter ab omnibus semper, & ubique reputatam fuisse, asserere debent testes, & comprobare scriptores, & historici inter quos magni faciendam est judicium Sennerti, uti in arte peritissimi, qui *tom. 2. medicinæ practicæ, lib. 3. par. 1. sect. 2. cap. 2.* rationibus hinc inde ponderatis, jejunium eorum, qui vitæ sanctimonialia excelluerunt, miraculo adscribit.

Et sanè vitæ, quæ teste Scaligero *exercit. 101. sect. 5. 45.* est actus animæ in corpore, quatuor genera actionum tribuuntur ad Aristotele 2. *de anima text. 12.* Primum scilicet intelligere. Alterum sentire. Tertium moveri, & quiescere in loco. Quartum nutrirî, & augeri, ac diminui. Ex quibus triplex assignatur à Philosophis animæ divisio, in vegetativam, sensitivam, & intellectualem; harum autem actionum præcipuam esse vegetativam, seu nutritivam animam, & cæteris viventibus inesse primam, & maximè communem, ac necessariam in animæ potentia, secundum quam est vivere omnibus, cujus sunt opera generare, & alimento uti. Idem docet *Alexan. text. 14.* adeo ut ibidem *text. 3.* dixerit, quod tandiu vivit homo, quandiu nutritur. Quia vita nihil aliud est, quam consistentia per alimentum, ac perinde est dicere, habere vitam, ac nutrirî, augeri, ac diminui. Vnde non solum docet *text. 14.* quod omne quod nutritur, necessario vivit, & non vivit nisi dum potest nutrimentum accipere, & *text. 37.* nihil decrementum patitur, neque augmentatur physice, nisi alatur: alitur autem nihil, quod non communicet cum vita, sed etiam nutrimentum essentialiter, non accidentaliter attribui animæ vegetativæ, docet *text. 46.* Quoniam nihil alitur non participans vitæ, animatum utique erit corpus, quod alitur in quantum animatum, quare & alimentum ad animatum est, non secundum accidens, & *text. 47.* ait: Secundum autem quod hoc aliquid, & substantia alimentum; conservat enim substantiam, ut eo usque est, quo usque alitur. Vnde infert *text. 48.* quod privatum alimento esse non potest.

Hoc ipsum repetit *lib. text. 59.* ubi ait: Nutritivam igitur animam necesse est habere omne quodcumque vivit, & animam habet à generatione usque ad corruptionem. Necesse est enim; quod genitum est, augmentum habere, statum, & decrementum. Hoc autem sine alimento est impossibile. Necesse est igitur inesse nutritivam potentiam in omnibus, quæ augmentantur, & minuuntur. Quod ubique in suis Commentariis repetit Averroes. Quam etiam Galen. 3. *de simpl. c. 3.* naturalium, inquit actionum prima est, ac propemodum omnium maximè necessaria, nutritio est, & D. Thom. *part. 1. quæstio. 79. art. 3. in corp.* ait primum principium vitæ in istis inferioribus esse animam vegetabilem, cujus opera sunt alimento uti, & generare, & augeri, ut latissimè explicat Ludov. Mercatus *oper. medic.*

tom. 1. lib. 1. p. 5. claf. 1. de anima, & ejus potens. quæst. 131. in 6. arg. concludens quod anima vegetativa est prima omnium, & fundamentum aliarum. Nam viventia omnia habent animam vegetativam, quæ separabilis est à sensitiva, & rationali, & per se sumpta constituit quendam gradum viventium, inferens propterea quæst. 141 nutritionem adeo præcisè necessariam esse viventibus, ut si deficiat, proculdubio calor, cujus ministerio uritur innata substantia, dissipetur.

47 Sicut ergo ex sententia Aristotelis certum est, nihil vivere, quod non nutriatur; inde etiam planum est, & experientie consonum, nutritionem in vivente nunquam cessare posse, nec hominem à nutritione vacare, vita salva; quia cum facultates, & actiones animales sint ad invicem subordinatæ, proculdubio prima nutritionis sublata, cæteras quoque corrumpere, & cum ipsa succumbere, sicque vitam cessare omnino necessarium est. Neque enim anima, ut ab aliis actionibus, quæ liberæ sunt à nutritione cessare potest, cum necessitati naturæ hæc actio adscripta sit, sicut reprobata contraria sententia Fortunii Liceti communiter adstrui tradunt Sennert. *medic. pract. tom. 2. lib. 3. par. 1. sect. 2. cap. 2.* & Zach. *quæst. medico. eg. lib. 4. tit. 1. quæst. 7. sub num. 28. & seqq. & sub num. 40.* Unde rectè dicitur, *Venter caret auribus.*

48 Corporis liquidem nostri, ac cæterorum animalium substantiam in perpetuo fluxu esse, assidueque ejus aliquid cæca saltem per poros exhalatione efflari, dissipari, & absorbi, humidumque radicale à calore quoque depasci ex Hippocrate, & Galeno præ cæteris docent Io Langius *epist. medic. lib. 2. epist. 17.* ac Sennert. *d. cap. 2. in princ.* referentes propterea, nemini ignotum esse, quin indigeat alimento aliquo, quo vires corporis assiduo distatu absumptæ, ac dissipatæ, assidua quoque nutritione restarent; alioquin nisi hæc vitæ fomenta alimentis assidue reficiantur, tandem de vita hominem periclitari, vitamque non magis, quàm ardens in lampade ellychnium absque oleo, subsistere posse.

49 Et quidem quatuor causas præcisæ necessitatis continuationis actionis nutritivæ communiter assignari à Physicis, idcirco concludentibus, quod si cessatio illius etiam instantanea fuerit, proculdubio calor, cujus ministerio utitur, innatam substantiam dissipabit, & corrumpet, docet idem Mercat. *d. quæst. 141. in 2. argum.* Primam scilicet, continuam actionem calidi in humidum. Secundam, reactionem cibi, & excrementorum. Tertiam, actionem medii contrarii circumstantis. Quartam assiduum laborem inde excitatum. Quod etiam censent Sennert. *d. cap. 2.* & Zach. *d. quæst. 7. num. 30.* Quod antea docuerat Aristoteles *de longitudo & brevitate vitæ cap. 2.* ubi ait, impossibile esse materiam habenti non existere aequaliter contrarium; nam omnino quoque quidem inesse calidum, aut rectum contingit. Quodcumque autem esse impossibile, aut calidum, aut rectum, aut album; erunt enim passiones separatæ. Si igitur quando fuerint activum, & passibile, hoc quidem semper agit, hoc autem patitur, impossibile non transmutari. Præterea necesse est excrementum facere. Excrementum autem contrarium. Ex contrario enim semper transmutatio. Excrementum autem reliquæ prioris si autem omne expellitur, quod actu contrarium, & hoc incorruptibile utique erit, an non; sed à continente corrumpitur. Contingens autem, & c.

50 Quin etiam *ibidem* Mercatus, & in responsione ad 1. & ad 4. argument. addit, aded necessariam esse nutritionem ad restaurationem dissipationis, & conservationem viventis, ut secluso etiam quocumque agente extrinseco, calor natus sit sufficiens principium mortis, eo quia deficiente alimento, partes viventes agunt in alias, ac ita sensitivæ nedum Aristotelem, ubi supra, sed etiam Platonem in *Timæo* & in *dial. de natur.* & D. Thomam, qui *part. 1. quæst. 97. art. 3. & 4. in corp.* ampliat, quod homo etiam in statu innocentie indigebat cibo, cum haberet vitam animale, cujus primum principium in istis inferioribus

est anima vegetabilis, ponderando in id, quæ de primo parente ait D. Augustin. *tom. 5. lib. 14. de Civit. Dei cap. 6.* quod cibus aderat homini, ne esuriret, potus, ne sitiret, & lignum vitæ, ne senectus eum dissolveret. Quæ D. Thomæ auctoritas cæteris omnibus usu præponitur; ejus namque divinissimæ Summæ duæ sunt præcipue laudes: Inconculsa dogmatum firmitas, & perfectio aded absoluta, ut nullum opus jure illi comparare audeam. Ex quibus fit, ut aded veritatis lux in ea refulgeat, ut hac sola in arduis quæstionibus videantur posse à falso verum discernere, qui Thomam habent familiarem. Pluraque alia scripsit, majori quidem subtilitate, qua veritas limatur, sed minus utilia.

Ex quibus statuendum est cum Mercat. *d. 2. argument. 51* nutritionem quoad omnes sui partes absolutè necessariam esse, ejuque continuationem, nisi paucissimo interposito tempore. Nam cum calor is sit, ut ubique existat, semper ageret deficiente alimento in proprium pabulum, & subjectum, necessariò ageret potius dissipando nutritum, quàm nutriendo, sicque indigere materia, ne in propriam agat, & actione, ne corpus contabescat. Sicque concludendum cum Fernelio *de abdit. morb. caus. lib. 1. cap. 14. præp. finem*, ac Vizan. *text. 9.* quod perpetuam, sive immoderatam servantes inedia, illa tandem perimuntur. Quod Hippocrates *lib. de carnib. num. 21.* scribit in homine fieri septimo die, nec famem ulterius naturaliter protrahi posse, sed inedia, quæ septimum diem inceserit, esse lethalem, addens, quod licet aliqui terminum hujusmodi exceßerint, mox tamen inde moriuntur, eo quod non possunt etiam volentes cibis subveniri, quia venter non amplius suscipit. Jejunium enim intestinum in his diebus concrevit, moriunturque etiam illi. Cujus sententiæ subscribit Macrob. *de somn. Scipion. lib. 1. cap. 6.* ac repetunt Turrebl. *in epis. delict. lib. 2. cap. 21. num. 2.* & Zach. *d. quæst. 7. num. 2.* Plinius verò *hist. nat. l. 1. cap. ult.* homini non utique septimo die lethalem esse inedia, sed plerumque ad undecimum diem durasse, refert.

Et quamvis à Liceto, atque aliis plura recensentur ⁵² exempla nonnullorum, qui diutius sine alimento vixissupponantur, de quibus nos *tom. 4.* Nihilominus distinguendo cum Zachia *d. quæst. 7. num. 58. & seqq.* Turrebl. *d. cap. 21. num. 9.* & Sennert. *d. cap. 2.* certum est tam in Sacris Scripturis, quàm ab Ecclesia, & Apostolica Sede in iis, qui vitæ sanctimonia excelluerunt, supernaturale, ac miraculosum judicatum fuisse jejunium ultra terminum naturalem septem, aut novem, vel ad summum undecim dierum toleratum, ut patet in exemplis relatis in Sacris Scripturis.

Primo tale fuit jejunium Moysis, qui fuit in monte Sinai cum Domino quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, & non comedit, nec bibit. Primo scilicet cum Dominus dedit illi tabulas lapideas, ac legem, & mandata, quæ scripserat *Exod. 24. ibi, Ingressusque Moyses medium nebula, ascendit in Montem, & fuit ibi 40. diebus, & 40. noctibus.* Deinde verò, cum prioribus tabulis ad radicem Montis confractis, jussu Domini iterum ascendit in montem, inque duabus aliis tabulis scribit verba fœderis decem *Exod. 34. ibi: fuit ergo ibi cum Domino quadraginta dies, & quadraginta noctes, panem non comedit, & aquam non bibit.* Et *Deut. 9. v. 6. Et perseveravit in Monte 40. diebus & 40. noctibus panem non comedens, & aquam non bibens, & v. 18. Et procidi ante Dominum sicut prius 40. diebus, & noctibus, panem non comedens, & aquam non bibens.* Vbi ab Expositoribus communiter panis pro omni genere ciborum, aqua pro omni genere potus accipitur, teste Zachia *d. q. n. 1.*

Totidem etiam diebus jejunasse Eliam pergentem ad ⁵⁴ Montem Dei Oreb. legitur *3. Reg. cap. 19. Qui, cum surrexisset, comedit, & bibit, & ambulavit in forisitudine cibi illum quadraginta diebus, & quadraginta noctibus usque ad Montem Dei Oreb.*

Taleque profectò jejunium Christi Domini, de quo ⁵⁵ Matth.

Matth. cap. 4. *Et cum jejunasset 40. diebus, & 40. noctibus postea esurivit, ac Luc. cap. 4. Et agebatur à Spiritu in deserto diebus quadraginta, & tentabatur à diabolo, & nihil manducavit in diebus illis, & consummavit illis esuriri.*

56 De D. Joanne Baptista habetur *Matth. cap. 11. v. 18. Venit enim Iuannes neque manducans, neque bibens.*

57 De Anna filia Phanuel prophetissa *Luc. 2. v. 26. quod non discedebat de Templo jejuniis, & obsecrationibus serviens nocte, & die.*

58 Miraculosum insuper, ac supernaturale jejunium à Sanctis Patribus, & Ecclesiasticis scriptoribus commemoratur, imo ab Ecclesia receptum, & approbatum legitur in pluribus Anachoretis, aliisque sanctitate, ac pietate conspicuis, qui sola Sanctissimi Eucharistiae Sacramenti sumptione, divinorumque contemplatione absque alio corporali alimento diurnam abstinentiam vita incolumi servarunt, ut ex Baptista Fulgof *lib. 1. cap. ult. tradit Turrebl. d. cap. 9. n. 10.*

59 Mariam Magdalenam annos triginta, nulli hominum visam, nulli cognitam, vixisse in deserto non humano cibo, sed assiduis fomentis assidue sustentatam, obituque sui die imminente Sacram Communionem de manu Magni Episcopi accepisse, referunt *Marul. lib. 1. cap. 9. Sabel. lib. 2. cap. 2. Sur. in eius vita die 22. Iulii ac Turrebl. d. cap. 21. n. 9. ac 10.*

60 Cum Maria Aegyptiaca Alexandria Hierosolymam venisset, vique invisibili ab ingressu Templi inhibita fuisset in poenitentiam pristinae turpitudinis, transmissa Iordane, reliquum vitae in deserto consumpsit, totumque corpus assiduitate orationum sollicitavit, nuditate devenustavit, laboribus fatigavit, oppressit inopia, ac jejuniis extenuavit, & tandem cum per decem, ac septem annos in perpetuo jejuniis fuisset, suscepto Zofima ministrante Eucharistiae Sacramento, migravit ad Dominum sicut ex Sophronio, & Paulo Diacono tradunt idem *Marul. d. cap. 9. Sabel. cap. 2. Turrebl. d. cap. 21. num. 9. & Sul. ad diem. 2. Aprilis.*

61 Ioannes Rectus celebris inter Aegypti anachoretas, cum primum secessisset in Thebaidis eremum, ac speluncam Oppido Lyco adjacentem, quam à quadragesimo ad nonagesimum ætatis suæ annum habitavit, tribus continuis sub prærupti saxi rupe stans semper oravit, nunquam resedit, nullumque corporalem cibum gustavit, sed Dominicis dumtaxat diebus Sacra Eucharistiae Sacramentum ad animæ suæ salutem à Sacerdote ministrante sumpsit, quod subsidium ineffabili jucunditate mentem perfundens tantam ei corpori firmitatem afferebat, ut vitam toto triennio divinitus sustentaverit, sicut ex Sozomeno *lib. 6. cap. 29. & Nicephoro lib. 15. c. 35. tradunt Marul. & Jacob. Cavac. in Illustr. Anachor. elogiis in vita ejusdem Ioannis.*

62 Sancto Liberali Alinienfi Episcopo, cujus ossa Tarvisini coluntur, cœlesti gratia concessum fuit, ut dominico quoque die spirituali alimonia Corporis, & Sanguinis, ac sine ullo alio cibo reliquum vitæ tempus transigeret, ut referunt *Petr. de Natal. lib. 4. Catal. Sanct. cap. 93. Marul. lib. 4. cap. 1. & 12. & Andr. Ebor. exemplor. memorab. tom. 2. rubr. de castigat. de Sancto Liberali.*

63 Ludovicus Pius Imperator in supremo, ex quo decessit morbo, totos quadragesimæ dies jejuniis transiegit, Eucharistiam solam quotidie sumens, ut testatur *Ludovic. Bosius, tom. 2. lib. 15. de not. cap. 2.*

64 In annalibus Gallia editum est, in agro Tullensi juxta villam Comerciicum anno salutis 1322 puellam annorum duodecim, post Sacram Communionem, quam de manu Sacerdotis recepit, miraculosè absque omni prorsus victus desiderio, integrum biennium complevisse, nullumque prorsus corporale alimentum percipisse, & post id tempus ad consuetam vivendi normam redisse, ceu narrant *Vincent. Belluac. lib. 24. cap. 79. Turrebl. d. cap. 21. num. 10. Ab. Vilsperg. in chron. ann. 803.*

65 Saanctum Euvelphum Abbatem octuagenarium qua-

draginta dies vixisse, nullo alio cibo, ac potu sumpto, præter aquam solam, & Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum, & tamen veluti benè saturatum non reliquisset fratribus verbum Dei prædicare, narrat *Surius in ejus vita tom. 6.*

Severus Abbas natione Syrus dominico quoque die mane Sacram Communionem, vespere panem unicui fumebat, reliquis autem diebus cibo pariter, ac potu vacuus perdurabat, *Marul. lib. 4. Andr. Ebor. exempl. memorab. tom. 2. rubr. cii. de Severo Abbate.*

In Thiberiadis monasterio Euphrasiam virginem, vitæ ac virtutum splendore conspicuam, nedum biduo, tri-duoque, sed tota interdum hebdomada inedia absque ullo corporali alimento protraxit, spiritualibus cibis animam reficiendo, tradunt *Marul. d. lib. 4. & Andr. Ebor. ubi supra de Euphrasia.*

Mariam Deoegeniensem ex oppido Nivellæ, Leodiensis diocesis, ortam, à festo Exaltationis S. Crucis usque ad Pascha jejunium cum sola panis, & aquæ refectione per annos tres observasse, eandemque divinorum Contemplatione nonnumquam per trigintaquinque dies absque cibo perseverasse, præter cœlesti Viaticum Corporis Christi, memorant *Marul. lib. 4. Ebor. ead. rubr.*

Maria Ognacensis, etiam in sua infirmitate nihil penitus edere, imò nec panis odorem ferre posset, sapè tamen, & facilè Sanctissimam Eucharistiam fumebat, quæ illico in infirmitate sublevata recreabatur, & corporis vires confirmabantur ex *Ioan. de Vitriac. in histor. occid. bapu. 38. & Surio in ejus vita ad diem 23. Junii.*

Catharina Senensis virginis sanctissimæ tanta fuit abstinentia, ut nonnullas quadagesimas nihil comedens, sed solam Eucharistiam sumens traduxerit, sicut in ejus canonizatione declaravit *Pius Secundus tom. 1. Bullar. const. 6. Sibi: Summa hujus Virginis abstinentia fuit, & admirabilis vita austeritas Nam cum vini, & carnis usum prorsus abjecisset, nec pulmentariis ullis uteretur, ad extremum eò deducta est, ut nec legumina ederet, nec pane uteretur, nisi cœlesti, quem verus christianus in Sacramento sumit altaris. Inventa est aliquando à die Cinerum usque ad Ascensionem Domini jejunium perduxisse sola Eucharistia Communionem contenta. Per annos circiter octo minimo herbarum succo, & Communionem Sacra sustentata est. Ad cibum, quasi ad supplicium pergebat, ad Communionem Altaris, quasi ad cœlestes nuptias invitata esset, summa cum alacritate proficisceretur. Quod etiam tradit *Sur. die 29. Aprilis, & Turrebl. d. c. 21. n. 9.**

Palambam Interamensem annos natam 20. sola Sacra Eucharistiae sumptione absque alio cibo septem annis vixisse, idque Innocentium Octavum Pontificem exquisita diligentia inspexisse testatur *Ebor. d. tom. 2. mirac. rubr. de vis, qui sine cibo vixer. §. his quoque.*

Et virginem quamdam Felicem ex Oppido Barbarani Romæ sanctissimè vixisse, & quinque totas quadagesimas sola Eucharistia absque ullo corporali alimento transiegit, scripsit *Bonsignor. Cacciagner. & Bos. tom. 2. lib. 18. cap. 2.*

Perenne, ac prodigiosum servi Dei Nicolai de Flue Eremitæ Helvetici jejunium per annos 19 cum dimidio sola Eucharistiae sumptione protractum sine ullo corporali alimento & absque ulla Sanctitatis jactura, virumque diminutione communiter æstimatum fuisse miraculosum, tradunt præ cæteris *Baptista Fulgof. lib. 1. cap. 6. de mirac. rubr. de his, qui div. sine cibo vix. Ebor. exemplor. memorab. tom. 2. §. fin. Canis. in libel. de ejus vita n. 14.*

Plura autem vincere possunt jejunium Servorum Dei fuisse supernaturale. Primum quia sola Eucharistiae sumptione refecti nec esuriebant, nec sitiebant, sed saturi ambrosia corporis Christi, passionisque dominicæ meditatione confirmati, communis vitæ nutrimento nullatenus indigebant, ut legitur in allatis, aliisque exemplis.

- 75 Deinde quia licet cibi, potusve nihil fumerent, viribus tamen corporis nullatenus deficientibus constabant, cundo, redeundo, itinera sat longa perficiendo, solita pietatis, penitentiae, & austeritatis exercitia numquam intermittendo, mente alacri, vulnere sereno, prospera semper, & jucunda valetudine, quemadmodum etiam legitur in adductis exemplis eorum, qui sola Sanctissima Eucharistiae sumptione refecti, seu vitae sanctimonia clari, supernaturalem inedia tolerarunt.
- 76 Tum praeterea quia insolita, ac peregrina Servorum Dei inedia comprobata fuit pluribus experimentis, custodijs, Sanctissima, ac Religiosissima vita indefinenter acta, ac plurimarum virtutum heroicitate, quas jejuniis appositis conjunxerunt.
- 77 Primum scilicet, ut virtutibus ipsis solidum pararent fundamentum juxta monitum D. Hieronymi *epist. ad Demetr.* Jejunium quippe in Paradiso institutum esse, unguentum, spirituale alimentum animae, & animarum tranquillitatem arma ministrare contra diabolum, tradit Chrysostomus in *homil. super Gen. & ad popul. Antiochen.*
- 78 Secundò, ut cor nudum ab omni vitiorum labe custodirent. Nam, ut D. Augustinus in *serm. de jejun.* ait, jejunium purgat mentem, sublevat sensum, carnem spiritui subicit, cor facit contritum, & humiliatum, concupiscentiae nebulas dispergit, libidinum ardores extinguit. D. Ambrosius de *Elia, & jejunio*, jejunium, ait, mors est culpae, excidium delictorum, remedium salutis, radix gratiae, fundamentum castitatis, & D. Bernardus *serm. 181.* Bonum & salutare jejunium, quo redimuntur aeterna supplicia, dum remittuntur peccata. Non solum autem ablatio est peccatorum, sed etiam extirpatio vitiorum, non solum obtinet veniam, sed meretur gratiam, non solum delet peccata, quae commisitimus, sed etiam repellit futura, quae committere poteramus, ac Petrus de Rau in quodam sermone, jejunium, inquit, est arx Dei, Christi castrum, murus Spiritus Sancti, vexillum fidei, castitatis signum, Sanctitatis trophaeum.
- 79 Tertio, ut orationem, in qua assidui erant, jejuniis roborarent, ac sanctificarent. Nam Angelus Tobiae 9. & 12. dixit: *Bona est oratio cum jejunio.* Ex quo Bernardus *d. serm. 38.* infert jejunium orationem, devotionem, & fiduciam donat, oratio virtutem imperat jejunandi, & jejunium meretur gratiam orandi. Jejunium orationem roborat, oratio sanctificat, &c. Ac Tertullianus de *penit. cap. 9.* jejunium orationis cibum esse, ac preces alere.
- 80 Quarto, ut Christum imitarentur juxta monitum S. Maximi *homil. in Litan.* dicentis: Deus ipse misericors, jejunus, & sanctus est, atque ideo qui vult proximus Deo esse, debet imitari hoc esse, quod Deus est, Deumque quaerere, monente D. Bernardo *serm. 5. in fest. omn. Sanct.* in jejunio, fletu, & planctu quaerendum esse Dominum, ac Paradisum consequi, vitamque aeternam possidere juxta illud Basilii in *hexamer.* Paradisi vita est jejunii imago; Chrysostomi de *jejun. serm. 1.* jejunium immortalitatem conciliat, Deique sententiam revocat. Quia, ut ait Gregorius in *homil. à Paradisi gaudijs per cibum cecidimus*, ad haec in quantum possumus per abstinentiam resurgamus, ac Bernardi *d. serm. 38.* scriptum iniquitatis: in diebus jejuniorum vestrorum voluntates vestrae inveniuntur.
- 81 His accedit profunda Servorum Dei humilitas, qui plerumque interrogati de causis suae abstinentiae, pauca loquuntur, & naturae, non miraculo tribuunt. Nam, ut ait Augustinus *serm. de jejunio*: jejunium verborositate non amat, superbiam spernit, humilitatem commendat, praestat homini seipsum intelligere, quod est infirmum, & fragile. Et rationem reddit *epist. 176.* quia jejunium est humilitatis signum. Quapropter Hieronymus *epist. ad Celant.* monet, nil prodesse corpus abstinentia tenuari, si animus intumescit superbia.
- 82 Praeterea Altissimus quamplurimis miraculis, ac signis solet Servorum Dei jejunium sanctificare, maxime vero dono scientiae infusa, quia licet plures sint homines rudes, ac literarum ferè imperiti, nihilominus de rebus divinis, praecipue de Sanctissimo Eucharistiae Sacrae to disserunt. Jejunium enim purgat mentem, sublevat sensum, carnem spiritui subicit, & ut dixit Chrysostomus *d. homil. 1. in Genes. & de jejun. ser. 9.* sensus internos & externos acuit, atque intellectum serenat, consumptis omnibus humoribus, caput & cerebrum obtundentibus, ac Cyprianus *serm. de jejun.* animum praeparat ad divinas illustrationes, aliaque Sancti Spiritus charismata. Quod ponderatum fuit in Canonizatione S. Catharinae Senensis *cit. constit. 6. Pii II. §. 11.* ibi: *Doctrina ejus infusa, non acquisita fuit.*
- 83 Item quia Deus saepe spiritu prophetico illuminat hos suos Servos, cum pluribus futura praedicunt, quibus fides eventus non deficit. Quod etiam in eadem canonizatione S. Catharinae Senensis una cum singulari ejus abstinentia ponderatum fuit *d. §. 11.* ibi: *fuit enim in ea spiritus propheta, & multa praedixit antequam fierent, & occultissima revelavit.*
- 84 Ex quibus, atque alijs heroicis operibus omni ex parte sanctificatum dici poterit supernaturale, ac miraculosum jejunium Servorum Dei, cum adimpleverint omnia, quae pro sanctificatione jejunii praescribuntur à S. Petro Chrysolologo *serm. 42. de jejun.* dicente: Jejunium lucet innocentia, radiat castitate, fulget actu, pingitur moribus, incessu micat, sanctitatis toto magnificentur ornatu. A Divo Maximo *homil. 1. in jejun.* Quid est
- aliud sanctificare jejunium, nisi jejunii causa sancta velle, iusta facere, iniqua vitare? Sanctificat ille jejunium, cujus cor adalatio potentum, amicorum, parentumque gratia, clientum etiam parva, magis ave munuscula à teeti tramite non avertunt. Sanctificat jejunium suum, cujus justitia pretio non vilescit. Sanctificat ille jejunium, qui flammis savientis, iracundiae mansuetae mentis placabilitate restinguit. Sanctificat jejunium, qui lascivientes oculos turpi ab aspectu habentis castitatis avertit. Sanctificat jejunium, qui convitiatorum jacula scuto patientiae repercussa dispergit. Sanctificat jejunium, qui litigantium tumultus pacifici lenitate sermonis, & linguae prudentioris arte compeccit. Sanctificat jejunium, qui eo surgentes in semetipso variarum cogitationum spinas, evangelico sulcante vomere, velut quidam peccatoris sui arator, excidit. Sanctificat jejunium, qui inopias ege-norum pro quantitate substantiae suae miserantis manus humanitate solatur. Apprimè sanctificat ille jejunium, qui per omnia praecepta divina legis intentus, diabolica à corde suo respuit tentamenta. Et D. Gregorio *homil. 6. in Evang.* Jejunium sanctificare est adjunctis bonis alii dignam Deo abstinentiam carnis ostendere.
- Haec verò aliaque hujusmodi, licet admittantur, sequentia ta-
men in hac re animadvertenda monent. In admirandis operibus duo potissimum consideranda monuit D. Thomas, an scilicet sint miracula, hoc est naturali causa prorsus destituta, & an verè facta fuerint. Horum prius in hoc casu citra omnem controversiam affirmarem. Hominem quippe alimento egere, & ad naturam calorem conservandum, & ad refarciendas ab hoc sibi illatas clades, omnes consentiunt, ac proinde alimento destitutum animal, necessariò interire affirmant, & hoc idem frequentibus in dies evincitur experimentis, ut ideo inane ducam Liceti sententiae inhærere, qui ferias abrici animae assignare non contentus, easdem non ad dies, vel menses, sed ad olympiades protendit. In his enim rationem quaerere, & dimittere sensum est infirmitas intellectus, juxta Philosophi monitum. Non diffiteor equidem per plurimos dies, & fortè menses hominum plerumque sine alimento extrinsecus sumpto, vivere posse, ut hinc nihil extra hominum opus in jejunio quadragesimali Christum Dominum egisse, referat D. Augustinus, & considerata plerumque vitia, eaque viscida, & lenta, quae ne tum sexus, sed proprii etiam temperamenti ratione plerumque mulieres abundabant, eas diutius sine alimento extrinsecus accepto, solis naturae viribus vixisse à Paulo III. consultus summus philosophus Simon Portius responderit, idemque affirmaverint celeberrimi ejus avi philosophi, ac medici, quorum sententias elegantiter congestit Thuanus, & allegatis Thelephii, ac sempervivi inter plantas, ac egerum, ac serpentum inter animalia exemplis, novissimè tradidit non nemo.
- Alterum verò, an scilicet vicennalis, vel longior haec à quibuslibet cibis abstinentia, vera fuerit, affirmare non audeam, saltem à l'effectum canonizationis. Qua enim ratione, universa Ecclesia credenda proponere potest, veluti evidenter scita, cum ejus tantum evidens notitia habeatur, quod aliter non contingit se haberi, & hi abstinentes cibum ab iis, qui illum in dies mittebant, vel etiam ab eremitis vicinis, cum quibus sermones fortè quotidie habebant, facillimè consequi potuerint, vel etiam solis herbarum radicibus contenti, easque conquassatas in futuram hyemem potuerint concedere? Poterant nutriti è caeli rore; nam ex rore manna fit, qua populus hebraeus nutritus est in deserto. Et tunc etiam nutriti homines manna perspicuum est.
- Plurimi sanè abstinentiam hanc affirmantes, proponuntur
historici, recensentur praeterea adhibitae custodiae per aliquot
menses, ne cibaria Servis Dei deferrentur, & quod non levis momenti est, referentibus eorum Confessarijs, alijs viris integerrimis, afferuntur testimonia. Non ea tamen profanorum est auctoritas, quod solum eorum testimonio in declarandis miraculis contenta debeat esse Ecclesia. Nam & mathematicis suasionibus utentem approbare, & ab oratore demonstrationes exigere simile vitium dicebat Philosophus. Verum est ut in hac materia vigeat omnium ore tritum illud Jurisconsulti axioma, quod historicorum libris fides est adhibenda, congrua tamen probatione. Ut enim historicorum testimonio miracula censentur probata, duo potissimum requiri monebat Petrus Galatinus, vir clarissimus, patrus major Honuphrii Mongionis, patricii Sanctipetrinatis, mei Comprovincialis, mihi que ex animo amici, verèque benevoli omni litterarum genere perpoliti, omnique virtutum genere decorati, in libro, cui titulus *de arcanis catholicae fidei*, quod scilicet moraliter, ut ajunt, impossibile sit narrantium multitudinem alio quam facti cogniti impulsu in eam narrationem consensisse. Et quod hi praeterea de re, quae posset sensibus percipi, differant, eamque sensibus proprijs se percipisse testentur. His conditionibus tertiam addebat, quando de re superioribus saeculis facta sit sermo, quod scilicet nullus subsequentium temporum decursu inter historicos de ea narratione rationabilis emerferit dissensus. Quae singula sanè in his casibus observari debent, dum ab iis abstinentibus, vel saltem eorum Confessariorum narratione ortum facile potuerit ducere historicorum tunc temporis viventium, quotquot hi fuerint consensus, proprijs oculis eorum nullis abstinentiam illam cognoverit, quia d'ivo

minutim nosse potuerit, nec fortasse defuerint, qui tunc etiam illam negarent.

88 Minus fidem asserto miraculo conciliant adhibitæ custodiæ, cum omnia loca, per quæ pateret aditus ad nos abstinentes, ac omni tempore eis infedisse, concludenter probandum esset, quam formam in probanda negativa, veluti necessariam nobis cum Iustiniano præscripserunt Doctores, plena manu congesti ab Herculano alias à me producto.

89 Et licet negari non possit, quin hi Servi Dei dederint admirandum heroicæ temperantiæ specimen, cum ex insigni eorum abstinentia adeo magna, & vehemens increbuerit fama, ut adhibitæ fuerint custodiæ per multum tempus, ut observaretur, an cibaria ipsis deferrentur, plurimorum assertione comprobata, atque ex dictis multorum testimonio deponente de publica voce, & fama, deque auditu à majoribus, ac plurimorum historicorum, qui ferè omnes affirmant longissimam abstinentiam Servorum Dei.

90 Nihilominus quia agitur de miraculo tam ingenti, deque re adeo admirabili, non est proponenda Ecclesiæ universali huiusmodi abstinentia, nisi evidenter illa constet, & talis evidenter moraliter probari nequit, cum testes vix nocte, diuque vigiles, infomnes, & cum Servis Dei assidue toto abstinentiæ tempore commemorari potuerint.

91 Nec minus telearent custodia adhibitæ, si non probaretur custodisse omnia loca, per quæ ad ipsos patere poterat aditus, ac semper vigilantes fuisse.

92 Neque, ut dixi, historicorum tanti faciendæ auctoritas, ut eorum testimonium sufficiat Ecclesiæ Dei in declarandis miraculis, præcipuè si nemo ipsorum referat de visu, & testimonia Confessoriorum sint singularia, non jurata.

His accedit, quod possit etiam dæmon inhibere vim caloris naturalis; ita ut vivens sine ulla cibi assumptione possit ad longum tempus vitam prorogare, sive temperato interno calore, procurato effluxu spirituum, aut applicatione frigidorum, sive humoribus viscidis, qui in caloris pabulum cedere possint ex toto corpore collectis. Quo posteriori modo pleraque bruta vitam sine cibo ullo ad longum tempus transigunt, ut docet Aristoteles 8. *hist. cap. 14. & 17. & 4. de part. cap. 5.* & Agricol. *lib. de animantib. sub terra à cap. 13.* Nec aliter de quibusdam hominibus, quos longam inedia naturaliter tolerasse legimus, philosophati sunt Portius *libello de puella Germanica cap. 6.* Mercurialis *lib. 6. var. cap. 12.* Medina *2. paren. cap. 7.* Langius *lib. 2. epist. 28.* alique multi. Non raro tamen dæmon idem præstat, immixta insensibiliter permodica aliqua, ac tenui, sed maxime efficacitatis substantia, ut legere est apud S. Prosperum in *dimidio temporis cap. 6.* Et idem censuerim de longa illa inedia hominis, quem à se visum ad mare rubrum, testatur Cleombrotus apud Plutarchum *lib. de cessat. orac. num. 16.* Magum enim fuisse, & cum dæmonibus familiariter agentem, docet divinatio futurorum, qua in specie pollebat semel in anno, & odor suavissimus, qui ex loquentis ore diffusus, vicina loca complebat, & alia narrationis illius adjuncta, quæ apud Plutarchum legere licet, Vitam ergo planus ille menstrua tantum amari cuiusdam fructus è quadam modica herba lecti sumptione tolerabat. Proindeque necesse est, fructum illum fuisse efficacissimam aliquam substantiam naturalem, vel ex parte artificiosam, à dæmone subministratam. Qua etiam ratione multas hypocritarum per longam inedia sanctitatis gloriam aucupantium strophas, plerumque deprehensas esse, certum est; & propositis exemplis declarant Iovianus Pontanus *lib. 2. de serm. cap. 16.* & Petr. Gregor. *lib. 35. syntax. cap. 10.* & nos *d. tom. 4.*

93 Quare, attenta huiusmodi magnitudine miraculi, censeo, differendam esse ejus approbationem donec videatur, an reliquæ virtutes in his Servis Dei fuerint in gradu heroico, & miraculorum gratia claruerint. Tunc enim coadjuvari ex illis probationes huiusmodi insignis abstinentiæ miraculi. Argumentum enim in hoc casu sumendum videtur à Sanctitate, scilicet est Sanctus, ergo miraculosè abstinit, non autem è contra; Abstinit, ergo est Sanctus.

CONSULTATIO XCII.

In aliquibus Provinciis Regni Neapolitani viget perpetua consuetudo, quod hæredes defunctorum Baronum solvant Episcopis, intra quorum dioceses habent Baronias, quasdam Regalias, etiam si extra dioceses moriantur, nempe lectum, equum, pileum, ense, annulum, calcaria, de qua consuetudine LAVOR. *tom. 1. var. lucubr. tit. 2. cap. 3. num. 204.* Barbof. *de offic. & potest. Episc. par. 3. alleg. 86. sub num. 32.* Quæritur modo,

An Baro, seu Princeps, qui habet novas, & diversas Baronias in diversis diocesis, sive Principatui accessorias, sive non, pro quibus Barones fuerunt solitiolvere Regalias, teneatur pro dictis Baronibus, Episcopis, in quorum diocesis illas habet, Regaliasolvere?

Et affirmativè respondendum censeo. Tunc ex consuetudine. Tum ex jure ipso Regalium, atque ita decisum fuisse semel acriter à S. Congregatione super Episcopis, testantur LAVORIUS,

& Barbofa locis allegatis, ac Nicol. *in flos. v. Canonica portio num. 5.* per hæc verba. *Declaravit alias sacra Episcoporum & Regularium Congregatio, quod quando Barones, & alia similes persona moriantur extra diocesis, ubi habent feudum, & baroniam, Regalia nihilominus dari debeant Episcopo, in cujus diocesis situm est feudum, licet Baro habere domicilium alibi, nisi de consuetudine alicubi servaretur contrarium, ut in Licenfi 26. Julii 1599. 17. Januarii 1600. 17. Martii 1606. 29. Aprilis, & 23. Septembris 1624. in Neritonensi.* Ratio autem est, quia istæ Regaliæ non dantur ratione sepulturæ sed Baronis, neque deferantur post funus, sed pro funeralibus certa portio exigitur ratione subjectionis.

Neque obstat, quod nova Baronia censeatur jam acquisita priori, vel Principatui annexa, & proinde transire cum ipsis. Respondetur enim, quod huiusmodi Baronia, tamquam subiecta propriis diocesis ex consuetudine provincie sequuntur earum Episcopos, ita ut Baro secum ipsas deferat, quando transit de una ad aliam Baroniam, neque post rior censeatur acquisita priori secundum terminos huius consuetudinis, atque adeo non possunt transferri ad alias. Ea autem, quæ Episcopo debentur à Baronia ratione subjectionis, sequuntur ejus Baronem de una ad aliam Baroniam, & ita interpretationem accipit dominium, ac possessio quoad huiusmodi Regalias, quæ non debentur à Barone, sed à Baronia, non ratione funeris, sed subjectionis. Ita quoque Regaliæ, hoc est jus Regis, quæ enumerantur à Eudericò in *cap. un. quæ sent. Regul. lib. 2. tit. 16.* debentur Principatione domini, & potestatis à populo in eum translata. Quod firmat Pomponius in *l. 2. §. post deinde de orig. jur. lib. 2. pand. tit. 2.* Hinc Budæus in *pandectas testatur, quod anno 1157. Ludovicus, qui Pius cognomento dicitur, hoc jus Regalium Antistiti Archiepiscopi concessit, quatenus ad suppellectilem elegantiore, & instrumentum fundorum Episcopatum attinet.* Unde non immeritò existimandum est, hoc idem à piis Principibus in hac provincia factum esse, ut ex huius generis beneficio Episcoporum decori atque honestati consulere. Cumque finis in materia capaci dispositionis humana, potest ex hac continuata observantia induci jus, *l. de quibus. ff. de legib. & l. nulli, ff. quod cuiusque univers. & l. observare, §. 5. ff. de offic. Proconsul.* Cum igitur auctoritate, vetustate, consuetudine defendatur, ac etiam ratione quadam, idè servandum est.

CONSULTATIO XCIII.

De cognatione spirituali juxta decretum S. Concilii Tridentini sess. 24. de reform. matrim. ubi multa, quæ sui esse possunt, & obvia omnibus non sunt.

DE hac materia pertractatur 3. *quæst. 1. & toto tit. ac in 6. de cognat. spirit.* In citato autem decreto Tridentino statuitur, quod unus tantum, vel ad summum unus, & una baptizatum de sacro fonte suscipere possint. Huc spectare videntur, quod dicitur in catechismo Romano *de Sacram. bapt. disciplinæ* nempe, atque institutionis ordo à multitudine magistrorum perturbari. Videnda est Constitutio B. Pii V. ubi per regulam declaravit, cognationem spirituales contractam ante Concilium, & matrimonium contractum, vel contrahendum post Concilium.

Qui igitur contraxit matrimonium ante Concilium indigebat dispensatione. Quia matrimonium jam contractum, & consummatum tempore prohibito, efficit inhabiles contrahentes, quia prohibitu. Et sic licet nunc sublatis gradibus à Concilio, cesset impedimentum affinitatis, non tamen cessat impedimentum incestus *Glos. in capit. non debet, de consangu. & affin.* Unde valet matrimonium inter filiam suscipientis, & baptizatum absque dispensatione contractum, etiam post publicationem Concilii, & Gregorius XIII. dubitantibus respondit, non esse revocata hæc per regulam Pii V. cum sit magis declaratoria, quam regula. Et cum Concilium Leodiense Provinciale duos viros, vel duas mulieres in paternos admiserit, idem Gregorius non approbavit. Cumque Tridentinum loquatur alternativè, sive vir sive mulier, permittit virum simul cum muliere, sed non duos viros, vel duas mulieres.

Is verò, qui procuratorio nomine suscipit de sacro fonte puellam, cum inde nulla sit contracta spiritualis cognatio juxta Canonistarum & Theologorum communem sententiam, non impeditur, quo mihi hæc possit in uxorem ducere. Et advertendum unum, itemque alterum, qui sint procuratores mulieris baptizatum à sacro fonte posse suscipere, sed non duo viri, neque duæ mulieres, ut dictum est, unusquisque tamen proprio nomine, vir loco mulieris, & mulier loco viri. Præmonitiones autem, quæ pertinent ad illos, qui per procuratorem, syndicum, aut nuncium aliquos in sacro fonte baptismi suscipere faciunt, Gregorius XIII. respondit, omittendas esse, & consuetudinem, quæ in huiusmodi susceptionibus servatur, relinquendam esse in eo statu, quo reperitur.

In secunda parte decreti Concilii declarantur gradus affinitatis in cognatione spirituali, cæteris impedimentis sublatis. Mulier mortuo marito duos peperit filios, qui cum in magno discrimine vitæ essent, in propria domo à quodam Curato, omisso catechismi solemnitate, baptizati fuerunt, nullo eos de sacro fonte

fonte levante; postea verò ad Ecclesiam transportati rursus solemniter baptizati fuerunt, & quidam eorum de sacro fonte levavit, dubitatum fuit, an inter matrem præfatam puerorum, & levantem ora esset in le spiritualis cognatio, ob quam insimul matris no. ium contrahere impedirentur. Congregatio censuit committendum Ordinario, qui si legitimis probationibus compererit dictos infantes prius in domo fuisse verè baptizatos, declaret nullum inter matrem infantium, & dictum matrem, adesse impedimentum cognationis spiritualis, & si pariter compererit presbyterum Curatum baptizantem, non adhibita ea diligentia, & forma, quæ in catechismo Romano expressa est, baptismum repetisse, in eum, prout juris erit, animadvertat.

In eodem decreto etiam agitur de officio Parochi, quale in contractu cognationis spiritualis esse debeat, & cum tractatum fuisset de corrigendo decreto decimo Concilii Mediolanensis secundi, quo illos, qui imperiti erant, nec fidei rudimenta noveant, neque symbolum, vel ea, quæ in ipso continentur, levare infantes de sacro fonte Parochi prohibere poterant, censuit addendum, quod in ipso actu baptismi commodè haberi possit copia presbyterorum, his rationibus, quia compates docere tenentur infantes fidei rudimenta, unusquisque enim est obligatus, minus, ad quod obligatur, exercere, *can. vos ante omnia de consecr. d. 4.* Hujus enim sacræ tutelæ administratio non est committenda iis, qui eam gerere aut fideliter non valeant, aut sedulo, aut accuratè non querant. Levatio enim, si non est de necessitate sacramenti, est tamen de rationabili admodum convenientia, sed cum baptizati nutriantur inter fideles, ubi ea, quæ pertinent ad christianam fidem, publicè, ac omnibus nota sunt, idè excusantur compates. Prælucitur enim eorum parentes hæc diligentius pueros suos docere, ac intruere, & idè huiusmodi pædagogia non indigemus Turrecrem. *in d. can. vos ante omnia d. 4.*

Ex eodem decreto patet numerum supradictum compatum esse præfixum. Vnde licet alii tetigerint infantem, nulla tamen cognatio spiritualis contrahitur. Et cum quidam ante confirmationem Concilii Tridentini plures compates ex uno filio, & in libro descriptisset Caium sextum in numero, qui minime baptizatum tetigit, quoniam Tridentina Synodus plures uno, & una baptizatum de baptismo suscipere non debere disponit, & successivè B. Pius V. declaravit eos, qui ante confirmationem dicti Concilii cognationem spiritualem contraxerunt, dummodò non sint ex personis in decreto Concilii enunciatis matrimonii vinculo inter se absque dispensatione Apostolica liberè, ac licitè copulari posse, dubitatum fuit, an Caius, qui nec baptizatum tetigit, & est ultra numerum à Concilio præscriptum, & fortè esset tantum descriptus in libro patris baptizati, possit absque dispensatione Apostolica matrimonium contrahere cum matre baptizati? Et censuit S. Congregatio, si post Concilium huiusmodi casus evenit, & duo tantum compates fuerant designati, illos tantum contraxisse cognationem, & si incertum, qui fuerint, omnes.

Sed quid si duo viri, & unica mulier in paternos infantis baptizati admittantur, & unus eorum in actu catechismi, & baptismi infantem tetigerit, alter verò astiterit sine tactu, poterit ne hic, qui non tetigit cum matre infantis matrimonium contrahere? Posse dixit S. Congregatio, cum qui non tetigit, cognationem spiritualem non contraxerit, & cum negligentia Parochi factum esset, ut tres designarentur, & in libro scriberentur de sacro fonte feminam suscipiari, nempe Titius, Titia, & Sempronius, omnes levaverunt baptizatum, & tetigerunt, fuit dubitatum, an omnes cognationem spiritualem cum baptizata contraxerint, an verò tantum duo, qui priores fuerunt? S. Congregatio censuit, omnes contrahere, si non appareat qui primi sint designati, c. 2. *fin. de cognat. spirit.* Et licet unus tantum, & una suscipere debeant baptizatum, tamen si omnes susceperint, omnes contrahere. Ita Glossa ibi, quæ dicit, quod tamen peccent, ibique Probus post alios. Licet enim Concilium prohibeat plures, quam duo, tamen non annullat actum; ex quibus sequitur, ut tertius, qui tantum tetigit, & non est designatus, non contrahat, sicut is, qui est designatus, secus si esset designatus, & tetigisset.

Si autem Parochi culpa hic ordo non observaretur, sui Ordinarii arbitrio puniendus est. Idem in Sacramento Confirmationis,

ac in illius cognatione sancitur. Et cum dubitetur, an matrimonium pueri, qui vix attingens annum nonum, puellam annorum septem in Sacramento chrisimatis tenuerat, & postea hujus rei immemor eam in matrimonium duxit, sit validum? Est validum opinio esse potest per auctoritatem Abb. *in cap. debitum. 3. de baptis. ubi ait, neminem effici posse patrem spiritualem, nisi sit constitutus in tali ætate, ut liberos procreare possit, & eum quem in filium spiritualem suscepit plena potestate, id est 18. annis præcedat, ut hæc paternitas spiritualis exemplo adoptivæ naturam imitetur.*

At nihilominus censeo contra opinionem Abbatis, & Anchorani, nempe contractam esse cognationem spiritualem, quæ impedit matrimonium contrahendum, & dirimat contractum, Concil. Colonienfe. Licet enim Canones dixerint, non adhibendos pueros, non idè dicunt, cognationem non contrahi. Et argumentum Abbatis de cognatione temporali ad spiritualem non procedit, nisi in ætate utriusque tam levati, quam levantis. Tum quia nullus canon, nullum Concilium, nullusque Doctor decidit contrarium. Tum quia, sicut atas levati non impedit, quando levans esset major 21. annis, ita neq. te impedit, quando levans esset major 14. annis. Tum quia, licet minor 14. annis, potest tamen instruere minorem se. Tum quia reperiuntur Canones, qui repellunt à susceptione in baptismo Abbates, & Monachos, *can. non licet de consecr. d. 4.* alii non repelluntur. Ergo etiam infantes, & impotentes admitti censentur.

Sed non idè tamen aliqua lex generalis facienda est, quæ præscribat ætatem teneatibus in baptismo, vel chrisimate. Is verò, qui in Sacramento tenuit puellam, quæ jam Sacramentum confirmationis, vel baptismi susceperat, potest eam in uxorem accipere, quia confirmatio, & baptismus non possunt iterari. In hanc rem has habeo declarationes sacræ Congregationis Concilii.

In Tergestensi. Non obstant quacumque consuetudine, si potius corruptela, numquam tertius patrinus est adhibendus.

In Veronensi. Duo viri possunt suscipere puerum de baptismo, unus pro se, alter, ut procurator mulieris.

In Cremonensi. Si post publicationem Concilii duo viri fuerint designati ad suscipiendum baptizatum, & unus astiterit, & non tetigerit, cum tangeat tantum est spiritualis cognatio contracta, quamvis ambo reperiuntur pro patrinis.

In Mediolanensi. Si contiterit legitime, quod pueri fuerint 14 in domo baptizati, & pro aliis cæremonis fuerint ad Ecclesiam allati, quibus pro patrinis astiterit Caius, inter ipsum, & matrem levatorum nullum adeit cognationis spiritualis vinculum, & possunt invicem matrimonium contrahere.

In Novariensi. Spiritualis cognatio inter eas tantum personas, quæ in hoc decreto nominantur contrahitur. Item matrimonium inter omnes alias personas, de quibus in hoc decreto nominatim mentio facta non sit, liberè, ac sine ulla dispensatione contrahi poterit. Item ex his sequitur, Antonium posse Liviam in uxorem ducere, cujus pater eam de sacro baptismatis fonte susceperat, quæ causa non impedit, nec dirimit ad præscriptum hujus decreti 4. Junii 1569.

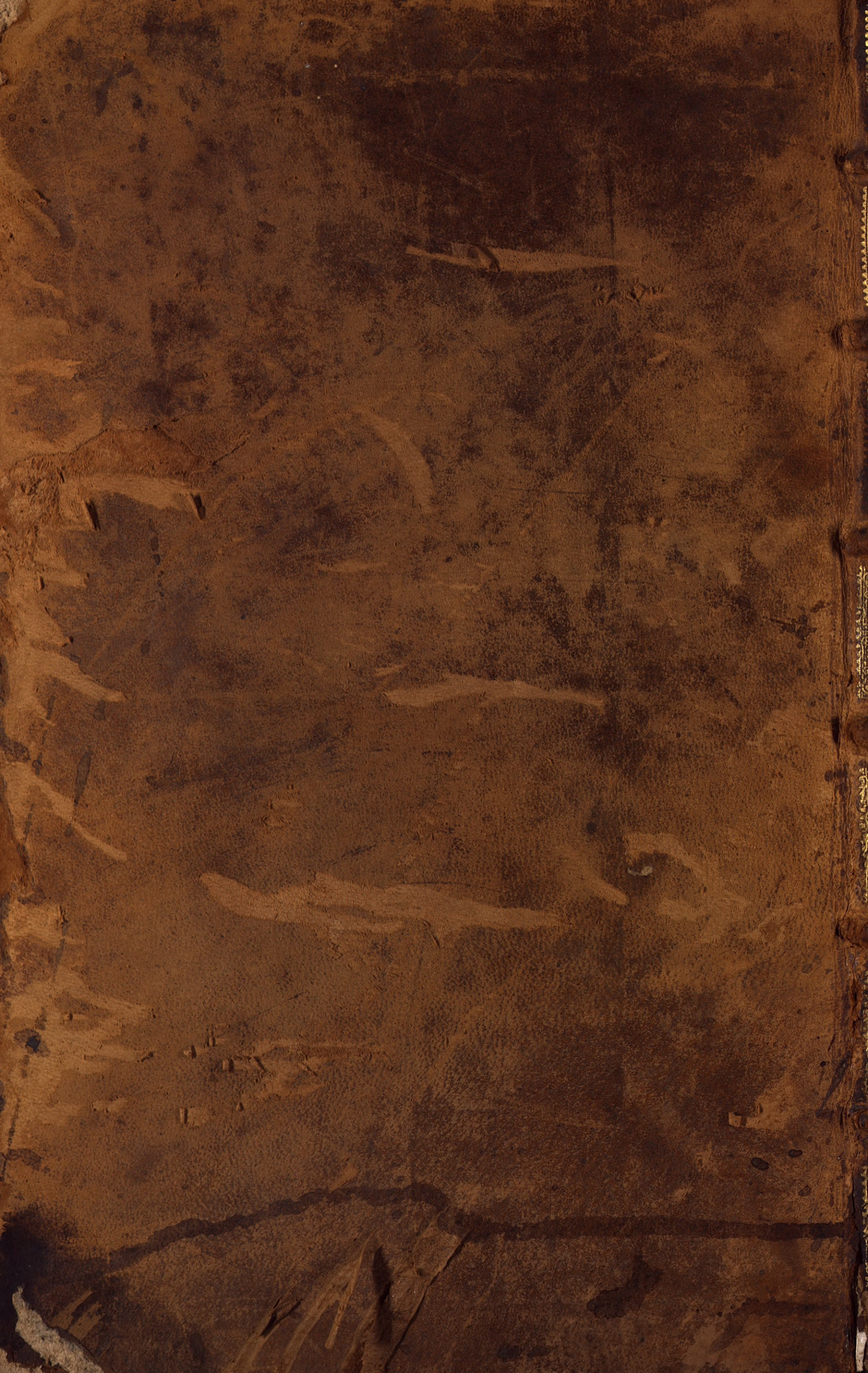
In Abulensi. Congregatio Concilii censuit, mulierem, quæ astiterit tantum, & non tetigerit infantem, non contrahere cognationem spiritualem, quamvis tales mulieres ex consuetudine loci vocentur commatres, 1. Septembris 1583.

Sancti Marci. Dubitatum fuit in Sac. Congregatione super 17. Episcopis, an ex quo Laura de Ferdinando adduxit ad Ecclesiam filium Fabricii ad baptizandum, & inde ad domum iterum reportavit, sit propterea orta inter eos cognatio spiritualis adeò, ut non possit, contrahi inter illos matrimonium, stante consuetudine illius loci, in quo tales mulieres asportantes filios ad Ecclesias, commatres vocantur, & à Parocho in libro baptizatorum describuntur, ut tales, etiam quod dictos filios non teneant. Vnde ex hoc intrare videbatur impedimentum cognationis spiritualis? Sacra Congregatio, re maturè discussa, & Clementi VIII. relata, decrevit, eisdem concedendam esse dispensationem; sed quod in posterum ex hoc nullum oriatur impedimentum per cap. 1. & cap. super eo de cognat. spirit. ibique Gloss. die 9. Novembr. 1592.

Cætera ad rem vide apud Theologos morales, & Canonistas in caus. 3. quest. 1. & in tit. ac in lib. 6. de cognat. spirit.

FINIS SEPTIMI TOMI.

PIGNATE
CONSVLTA
CANONIC

TOM. 6. 7. 8.

B
A
29